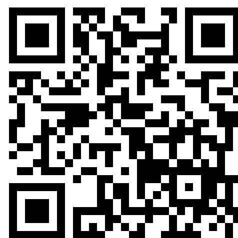

THEOLOGIA MORALIS,

SEU

MANUDUCTOR ILLYRICUS

Ad cognitionem Sacri Ordinis,

DIRECTUS

AB ANTONIO KADCICH,

Olim Canonico Makarensi in Patriâ; dein Archidiacono Jadrensi, nunc Episcopo Traguriensi,

In Commodum, ac Spiritualem profectum Anhelantium insigniri Sacro Charactere: Administrantium Sacram Exomologesim: necnon Pascentium Gregem JESU CHRISTI.

SUB SANCTISSIMIS AUSPICIIS

Beatissimi in Christo Patris, Universalis Ecclesiæ Pastoris, Summi Pontificis, fæliciter Regnantis

BENEDICTI XIII.

ORDINIS PRÆDICATORUM.

ALIAS

BOGGOSLOVJE DILLOREDNO

OLLITI

Rukovod Slovinski nà poʒnangne Svetoga Rêda,

U PRAVGLIEN OD ANTONA KADCICHIA,

Biskupa Trogbirskoga, ʒà Korist; i duhovni Napridak onnih, koji hlêpe bitti ʒabilixeni svetim Peccjatom: koji sluſciàju Svetu Iſpovid: i koji Paſtiruju Staddu Iſſukarſtovu.

BONONIÆ, MDCCXXIX.

Superiorum facultate.

BEATISSIME PATER.

Custos, quid de nocte? Custos, quid de nocte? Num & tenebræ ad lucem? Immò ad lucem, ut splendorem mutuentur ab luce. Nec modò novum, ut Ursinæ lucis Radii ad

litora Dalmatiæ diffundi jure petantur, cùm & Romanâ antiquitate hisce plagis eos sæpè illuxisse, marmoreæ Epigraphes non semèl testentur. Jacet profectò, PATER SANCTISSIME, *Ecclesiæ nostræ pars illa Cleri, quæ Illyricè ex Sanctæ Sedis gratiâ, Divina facere pergit, obfusa quidèm tenebris; sed indè tamen exortis, quia raro quis facem eis prætulerit, raro frægerit panem, ut saturentur, eodem idiomate delineatis, quæ pro sacro eorum munere aptè obeundo, scitu necessaria & vocatione, & Canone præscribuntur. Hanc ego rem, viribus licèt imparem, eâ fide aggressus, album utcumque attigisse viderer, si à* BEATITUDINE TUA *& solito Excelsæ Familiæ Clipeo, & Vaticani fulgoris tui umbraculo protectus in medium prodire gloriabor. Manuductorem Illyricum pro Sacris Ordinibus Inaugurando, Cœlestem Agnum Immolante, in Divino Pœnitentiæ Tribunali Dijudicaturo, ac denique Christi Gregem Pasturo, ad majo-*

rem

rem Dei gloriam, & spiritualem Animarum profectum, libens direxi. Tuum est itaque, Speculator Domûs Dei vigilantissime, ut incrementum accipiat, & fructum licèt serotinum, quem olìm Sanctissimus Antistes Joannes, Gentilis Tuus, exemplo exactissimæ vitæ Apostolicæ, ac Divino Doctrinæ lumine in hisce Regionibus abundè produxerat, afferat in gaudio. Provolutus ergò ad Pedes, plantas Consolidantis, unàcùm directore, in Pontificiam, ac Ursinam Clientelam concedere summis habet in votis; Nominis enim Tui majestatem præseferens habebit & undè sibi opinionem comparet, & undè Zoilorum obstruat ora. Honora igitur, BEATISSIME PATER, *Cathedram Joannis nostri, immò potiùs Tui; ac benignè suscipe qualescumque labores meos, Angelici Præceptoris (præ cæteris summis viris) non Floribus ornatos, sed Fructibus onustos, haud aliis displicituros, si Tuæ singulari humanitati probatos planè, sense-*

rint:

rint: & humi procumbenti in articulos manuum ſuarum umbra ſaltèm ſolidiſſimæ Petræ illuceſcat, petit, qui ſacrat, & dicat.

BEATITUDINIS TUÆ

Tragurii XIII. Kal. Junii 1728.

Humill. Devinctiſſ. & Obſequentiſſ. Servus
Antonius Epiſcopus Tragurien.

AD

BENEVOLUM LECTOREM.

N, Lector humanissime (quod ab assiduis Ecclesiæ curis, quibus Pastorale munus me distentum tenet, surripere potui temporis) brevitèr in Illyrici Cleri commodum concinnatum, Morale Opusculum. Si omnia sapientiæ tuæ non arrident; nec ideò de te mereri me senseris, nè statim ruges frontem, adductoque supercilio censoriâ virgâ percutias, aliena damnando, ac tua suggerendo; sed priùs æquâ judicii tui lance cuncta suis expende momentis; ac dein Gorgianam fer sententiam. Scio ego, quosdam in multis alitèr sentire; sed scito & tu, id evenire non posse, ut singulorum adhæreamus sensui; unumquemque enim suo abundare, jam edocemur. Mediâ, iccirco regiâ, viâ incedere putamus. Si tibi, ad sinistram, aut dexteram declinasse nos videamur, humanitèr, si habes, præbe manum, & age reductorem. Hoc tamen monitum te opto, non me idcircò eò spectare, ut omnia à me dicta probes; sed nec velle, ut omnia contemnas: alterum enim stultitiæ; alterum invidiæ insimulatum iri, nemo inficiatur. Brevibus. Si mea non placent, integrum est tibi tua meliora cudere, tuisque peregrinis mercibus Orbem Illyricum locupletare, quod vehementer espetimus: satis nobis erit, quòd viam utcumque aperire ausi fuerimus. Si postremò quæ-

dam

dam capere nescis, aut respuis, carpere saltèm sinas, nè Pisonianum quid referre videaris. Quid? Optimè tibi cupio, Amice. Vale, iterùmque vale; & memor esto mei, dùm feceris, si facis.

RA 3

RAȜBORITOMU SCTIOZU.

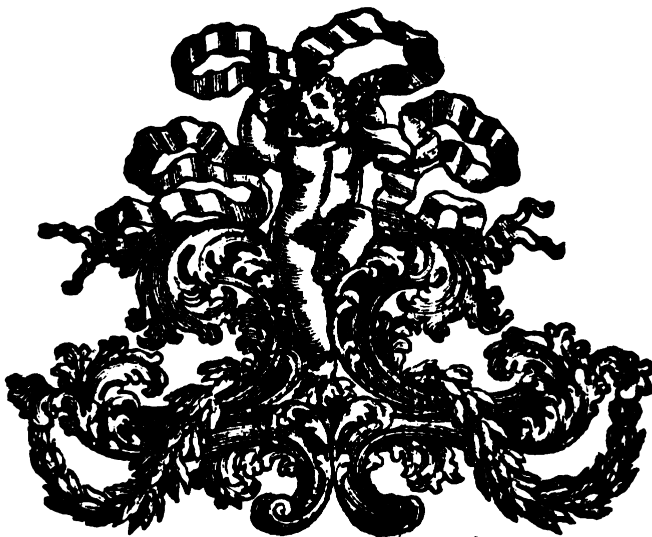

Liubeȝnivi Zarkvegnace Slovignanine, evvo jà gannut od xeglie ſarcene, ȝà pokaȝati Tebi koji prâvi biligh od moga prighnutja k'tvomu vlaſtitomu Dobru, i napridku duhovnomu Duſciah Karſtianskih, kojeſu naslognene nà tvoju Pomgnu Redovniſcku, odrêdi dobrovoglnò mlohave trûde moje. U ovvim immaſc i ȝarzalo, ȝà Tebe dobrò poȝnatti; i ȝrake, ȝà voditi ù tminam od ovvoga laxglivoga ſvita Duſce Tebì priporucene. Molim-te dakle, dà negubiſc priggode, koja-te moxe vehoma pritti nà ciàs od ſmarti tvoje. Nemoxeſc-ſe vech' oggovarati, dà nyſi immao nacina, ȝà mocchi nauciti potribna tvomu Poslu, tollikò Boxanſtvenomu. Sctij s' pomgnom ovve kgnixize; i nemoj-ſe liniti, ceſtojih privracchiati. Dalli-te oppomenujem, dà nijè doſti, ȝà bitti dobrò ùviſcten ù nauku, dà ſctieſc koji nàſc uppit, i odgovor; nègh vaglia, dà ſctieſc naſtojnò ſvè nauke naſce, jere vecchièkrat jedan ò druggomu viſſi. U mallo rijcih. Immaſc ſctitti zilovitò ſvè ovve kgnixize: i pomgnivò narediti ù Pameti tvojoj ſvè, ſctò budeſc ſctio, i raȝumio. Rekkoh-Raȝumio, jerjè ȝaludu ſctitti, à neraȝumiti; radiſam togga jà pomgnio, biſtrò govoriti, i tumaciti, dà me raȝumiſc. I akò dò ſvegga nemoxe dopriti pamet tvoja, iſcti, i molli raȝumniega od tebe, dà te uviſti. Nijè ſramota pytati naùcniega od ſebe, alli jeſt neumiti.

Oſſitichieſc-ſe, ſctìoce, daſſe ù mnoggo naukah raȝdigliuju Boggoslovzi, odgovarajuchi nà Iȝiskovangna. Jà ſam cichia togga tyknuo chiuchiengna jednih, i drugghih; i pokaȝaoſam-ti, koihje ſvitniji nauk: naſtoj ovvoga sliditi, ako-ti moxe iȝajti. Ovvo-ti ſpomignem, akoſſi Iſpovidnik, daſſe nepokaxeſc tvomu Pokorniku nì mnoggo proſtran, nì mnoggo tyſan; jeremu s' parvim' otvoraſc jâȝ pakleni; à s'drugghim ȝatvoraſc Raj nebbeſki. Najtichieſc ovdi potribne nauke, proſſute pò ſvima ovvim kgnixizama.

Saviſce-te oppomenujem, dà jà nyſam immao misli, naucitte beſſiditi slovinskì; neggo kakoſſe immaſc podnoſſiti ù tvomu Poslu Boxanſtvenomu. Cichia togga akoſſe namiriſc nà koju ryc slovinsku, koja-ti nijè uggodna, Ti ȝà te iȝmisli, illi najdi druggu prilicnìu: ȝà mejè doſti, daſſi-me raȝumio. Alli-te nebbi hottio, daſſe gubiſc meghiù ſuhim rycima: xelim-te Dillovnikom; à nè Govoriteglioṁ.

Napokón-te oppomenujem, kakoſamſe sluxio od ovvoga slova chiurilickoga ȝ, koji jeſt ȝemglie; i prilicnojè diackomu *z* zettu; alli s' ovvom raȝlicnaſtju, da jè ȝ mekglie, à *z* tvarghie; i prilicise *z* slovu ç, tyſnò iȝreccenu. Vidiſc i jedno, i druggo ù ovvoj ryci: *ȝarzalo*. Saviſce ti ſpomignem, dacchieſc najti ovva slova, *n. p.* ſctò hocchiè recchi, *nà priliku*: ovva drugga, *t. j.* i hocchiè ȝlamenovati, *tò jeſt*. Joſc ti nà ſvarki napomignem, dacchieſc najti varhù nikih slovah ghlaſſovitih ovvi nadſlovak ^, olli ovvi drugghi nà miſto gnegovo -, nejmaùchi tolliko parvih, kollikojè od potribe; i ȝlamenuju, daſſe ryc, nàd kojomſe nahode, imma ù iȝgovaranju produghgliti; kakò n. p. ovve: Trâk, mũx, i prilicne. Boogh-te uȝdarxao, Sctioce dobroſtivi: i mollim-te, dà ùpraviſc k' Otzu opchienomu molbe tvoje ȝà ghrihe moje, akò poȝnajeſc, dà nahode milloſt kòd tebe mlohavi trudi moji. Amen.

SKA-

SKAЗALO.

Roj, koji postavgliamo ù ovvomu Skaзalu, зlamenuje lyst, ù kõmujè istumacen naùk, olli iзbistren, i raзmarscen koji doggogiàj. Bittichiè radi togga ovvakò зabilixen, nà priliku: *od ly.* 120. *dò* 125. tò jest, dasse nahodi tà naùk, olli tò istumacenje od lysta stò i dvadesêt, dò stò i dvadesêt i pêt. I takochlè onciás moj, gliùbeзnivi Sctiòz mòch najti, sctò xelì nauciti.

DYO PARVI.

PRIGOVARANJE PARVO.

Varbù Reda.

IЗISKOVANJE PARVO

Od Rĕda opchienò.

POGHLAVJE I.

Od xakna. *ly.* 1.

Sctò hocchie recchi *xakan?* kà imma bitti gneggova misao ù odabranju bitja zarkvenoga? kà svarha? kĩ dùh? kò зvanje? kè varste cegliadi immaju bitti, koji xelè odichiù zarkvenu? kakovo imma bitti xivglienje xaknovo? sctò mujè зabragneno od зakona? sctòje duxan зnatti? kakò imma bitti iskussen? sctò od Iskussaozah? moggũli primiti koji dâr od xakna prìd, olli pò iskussenju? xaknov Biskup, kojiga moxe rediti. Svà ù kratko; alli obilnò istumacena od ly. 1. dò 6. Koji Biskup moxe rediti xakna, kakò svoga podloxnika, viddi obilnìe istumaceno nà ly. 105.

POGHLAVJE II.

Od Rēda opchiènò. ly. 6.

Sctò jè Rêd? od kogga ʒastavglien? kaddà? Sctòsse isctè ù jednomu, ʒà primiti Rêd? kêsu stvari od potribe Rêda? kè od ʒapovidi, ʒà primiti Rêd? kollikoje Redõva? i ʒasctò tolliko? od ly. 6. dò 9.

POGHLAVJE III.

Od plodda, olliti dillovanja Rēda. ly. 9.

Sctò dilluje, i podaje Rêd? Sctojè Milloſt boxja? od kolliko varstih? jelli dosti Milloſt boxja sâma, ʒà dostìghnuti spassenje? Sctòjè Milloſt boxja *Parva?* sctò, *Drugga?* moxeli stati ʒajednò ù dusci smartnim ghrihom? sctojè xivot? sctò smart duscê? moxemoli dobiti s' nascim dillom Milloſt boxju? sctojè Milloſt blagodana? moxelisse datti ghriscniku, pribivauchiêmu ù ghrihu? kojè uʒrok Millosti boxjè? sctòjè Pecciàt redovni? moxelisse isti vecchiekrat primiti? ostajeli ù dusci nà druggomu svìtu, i ʒasctо? sctojè Milloſt Sakramenta? kàdse prima? kàd ostali ploddi? Uskrisciùjeli Milloſt boxja Rêda, ù ghrihu primgliêna? svakà istumacena od ly. 9. dò 12.

POGHLAVJE IV.

Od stvarih potribnih ʒà Rēd. ly. 12.

Kollikojè, i kèsu stvari potribne, ʒà primiti, i podatti Rêd? sctojè Podlaga, olliti materia? od kollikojè varstih? sctojè Forma Rêda? sctò odluka, olliti misao, ʒà datti, i primiti Rêd? od kollikojè varstih? dà jednomu ù primglenju Rêda pomanka materia, olli forma, olli misao, sctò imma ciniti? dà prime Rêd ù grihu, ù ʒaveʒi, ù beʒredju, billiga dobrò prià? od ly. 12. dò 14.

I 7 I S-

I3ISKOVANJE II.

Od ʒaveʒah ʒarkvenih.

POGHLAVJE I.

Od ʒaveʒe opchiènò. ly. 14.

Sctojè ʒaveʒa zarkvena? moxeliſſe poſtaviti nà ciòvika nekarſtiena? tkòju moxe poſtaviti? tkoje dao tù obláſt Zarkvi? ʒà kojiſe uʒrok poſtavglia? moxeli ʒà ghrih unutargni? ſctò, dà jedan neʒna, dajè ghrih pòd ʒaveʒu, i cinì ghrih? moxeliſſe onciàs poſtaviti, kakojè ghrih ucignen? kollikoſtrukajè ʒaveʒa zarkvena? Iſtumacena od ly. 14. dò 16.

POGHLAVJE II.

Od Prokleſtva. ly. 16.

Sctojè Prokleſtvo? od kollikò varſtih? ſctojè *vecchie*? ſctò *magne*? ſctò diſſujè, i ʒabragnuje Prokleſtvo *vecchie*? ſctojè ʒabragneno Virnikom s'Prokletima? koji uʒrok dopüſcta s'gnimma opchiti? od kollikoſſe varſtih nahodi Prokletih s' *vecchim* Prokleſtvom? ſaghriſciùjeli vaʒdà ſmartnò, tkò opchì s' Prokletim? ʒà kojiſe uʒrok uppaddà ù *magne* Prokleſtvo? Tkò moxe odriſciti od *vecchiega* Prokleſtva? moxeli iʒvan Iſpovidi? ſctò, daſſe ſillom dade odriſcenje od Prokleſtva? Tkò moxe odriſciti od *magnega* Prokleſtva? od ly. 16. dò 19.

POGHLAVJE III.

Od Obuſtavglienja. ly. 19.

Sctojè Obuſtavglienje? od kollikojè varſtih? dà buddè ʒà kojè v rime, paddali od ſebe, ſvarſciùjuchi tò vrime? Tkò moxè od gnegga odriſciti? ù ſctò uppadda jedan, dillujuchi Rêd, od kojegajè obuſtavglen? nà ciàs od ſmarti moxeli odriſciti ſvakì Iſpovidnik od obuſtavglienja? od ly. 19. dò 20.

PO-

POGHLAVJE IV.

Od Oppovidi. ly. 20.

Sctojè Oppovid? kojê Sakramente ʒabragnuje? kê duhovne molbe? kàdſe raʒumi ù Oppovidi ʒabragneno, ulisti ù Zarkvu? ù vrime od Oppovidi moxeliſſe pripovidati, i ʒvonniti nà Pripovidanje? od kollikojè varſtih? kàdjè Pûk oppovidan, raʒumeliſſe ì Zarkvegnazi? ù vrime od Oppovidi moggûliſſe Miſſe govoriti? kàd, i kakò? A ù Zarkvi Oppovidanoj? moggûliſſe ù gnoj kopati Tileſſa redovniſcka? ù vrime od Oppovidi, jeſſuli Karſtiani duxni Miſſu sluſciàti? kâjè raʒlicnoſt megiù Prokleſtvom, Obuſtavglienjem, i Oppovidju? Miſnik oppovidan, olli ù miſtu oppovidanu Miſſu govorechi, ù sctò uppada? Tkò moxè odriſciti od Oppovidi? Svaka iʒbiſtrena od ly. 20. dò 23,

POGHLAVJE V.

Od Beʒredja. ly, 23.

Sctojè Beʒredje? Koggajè ʒavargao? Beʒredan moxeli primiti Sakramente? doſtìghnuti Dohodak zarkveni? od kollikojè varſtih Beʒredje? pò kollikoſſe nacini ũgn uppada? dà jedan ſumgnî od ſebè, jelli, nìjelli ù Beʒredju? dà nehottè ubìje Ciòvika? olli ʒà ſvoju obranu? sctò, od onnoga, kìjè ſebè uſckopio? sctò, daſſe od jednoga ſumgni, jelli ʒakoniti Sîn? olli dammu Matter povidi, dà jè beʒakonit? obilnò iſtumacena od ly. 23. dò 28.

POGHLAVJE VI.

Od Sregiènja, i Svarxenja s' Rĕda. ly. 28.

Sctojè Sregienje? sctò Svarxenje s' Rêda? ù cemmuſſe megiù ſobom raʒlikuju, i od obuſtavglienja? pò kojiſe nacin cinì ſregiènje? i ʒà koji uʒrok? Sregien moxeli dobrò Poſvetiti, olli odriſciti? i jelli duxan pòd ciſtocchiù, i Offizj? Tkò moxè srediti? Tkò povrâtiti nà Rêd? Iſtumacena od ly. 28. dò 30.

I ʒ I S-

IƷISKOVANJE III.

Od Redôva vlastitò.

POGHLAVJE I.

Od kavke, olliti ostrixenja Vlasih. ly. 30.

Sctojè kavka? jelli Rêd? kijujè ʒastavio? sctò ʒlamenuje? ʒäsctosse cinì nà vàrh ghlave? sctò ʒlamenuje strixenje Vlasih? dâjeli kavka Millost boxju, olli pecciàt? sctò pò gnoj doblje xakan? sctò ʒlamenuje slobosctina od Dvora, i ʒakona? sctosse hocchiè, ʒà uʒdarxati ovve Slobosctine? sctò vaglia, dà ʒnà, kojì xelì kàvku? kojê duxnosti imma xakan? Istũm acena od ly. 30. dò 32. mnoga ostala.

POGHLAVJE II.

Od Vratarstva. ly. 32.

Sctojè Vratarstvo? kĩsu dostojni, kĩ nedostojni ulisti ù Zarkvu? moggũli Svitovgnazi ciniti dilla, koja pristoju Vrataru? kàjè materia ovvoga Rêda? I ostala istumacena od ly. 32. dò 33.

POGHLAVJE III.

Od Sctazza. ly. 33.

Sctojè Sctazstvo? gneggov possao? materia? Forma? i ostala, koja ovdi pristoju, od ly. 33. dò 34.

POGHLAVJE IV.

Od ʒaklignavza. ly. 34.

Sctojè ʒaklignavaz? gneggov possao? materia? Forma? i ostala od ly. 34. dò 35.

PO-

c Plood

POGHLAVJE VI.

Od namigneuja S. Mişse. ly. 66.

POGHLAVJE VII.

Od plâte, olliti limoȝine ȝà Missu. ly. 69.

IȜISKOVANJE NAJPOSLIDGNE.

Od stvarih potribnih, ȝà recchi s. Missu. ly. 73.

POGHLAVJE I.

Priprava, s' kõm Misnik imma govoriti s. Missu. ly. 73.

POGHLAVJE II.

Od mista, ù kõmusse imma, i moxè recchi s. Missa. ly. 78.

gien-

POGHLAVJE VI.

Od pomankanja Miſnika ù govorenju s. Miſsè. ly. 95.

POGHLAVJE NAPOKOJGNE.

Od ʒlamenovanjih s. Miſſe, i s. odicbiè. ly. 98.

NADOMETAK.

PRIGOVARANJE II.

Od ſvêtih Sakramenatah.

IƷISKOVANJE I.

Od Sakramenatah opcbienò.

POGHLAVJE I.

Od bitja, i naravi Sakramenta. ly. 108.

POGHLAVJE II.

Od broja, razlicnosti, i potribe světih Sakramenáta. ly. 112.

POGHLAVJE III.

Od Tvora opchienoga, i vlastitoga světih Sakramenâta. ly. 117.

IZISKOVANJE II.

Od Karstenja.

POGHLAVJE I.

Od karstenja; i od stvarib potribnib, zà ucinitiga. ly. 120.

PO-

POGHLAVJE II.

Od Karstiteglia : i onnoga, koise karsti. ly. 125.

Kogga tyce karstiti? ù potribi, kò tò moxè? Roditeglì pràm svomu porodu. Turzi, Poganizi. Poluviraz; gneggova misao. Kommujè od potribe karstenje? scтosse ù gnemmu isсte? Sinovi Roditegliah nevirnikah. Moggūlisse ovvi karstiti protivà vogli roditeglnoj? i kaddà? kojise dyo Tila imma, i moke karstiti? mnogghi doggogiàji izbistreni. Mahnenizi moggūlisse karstiti? Dizza od dvì ghlave? Nakazan, rogiena od xivine, i od ciòvika? mnogga bistrò izkazana, od ly. 125. dò 133.

POGHLAVJE III.

Od Immena, kojese imma naditi Porodu : od kūma : i od mista ù kōmusse imma podavati S. Karstenje. ly. 133.

Jelli od potribe naditi Imme ciòviku, koise karsti? zascтò? i kojè? Jelli od potribe kūm? kolliki? i kò zà tò moxe sluxiti? gnihov dūgh. Misto od karstenja. kolliko vrimena poslì rogienja immase ditescze karstiti? viddi ostala, ovvomu mistu pristojna, od ly. 133. dò 135.

Prilika, pò kojoj Pastir duhovni imma zapysati karstenje ucigneno. ly 135.

POGHLAVJE IV.

Od Tvora, kōga ù dusci dilluje S. Karstenje. ly 136.

Millosti boxje, kè ploddì ù dusci Karstenoj S. Sakramenat od Karstenja. Scтò dixè iz dusce? Razumiùlisse ovva uzrokovana tollikò od Karstenja od Voddè, kollikò od Karvi, i od Plamena? Pecciàt Karstenja. Pedipsa onnoga, koji vecchiekrat karsti, ollisse cinì karstiti. scтò, od dizze, karstiene od Poluvirza, olll izvarxene nà pūt? Istumacena, od ly. 136. dò 139.

IZISKOVANJE III.

Od Potvargienja, olliti krizme.

PO-

Pricesctenje ? Diciza jessuli duxna ? i kàd ? Ghluh, i nym ? mahniti, i lūdi ? obsidovani ù Tilu od hudobe paklene ? ossugieni od Pravdę nà smart ? Ghriscnizi occiti ? otajni ? Viddi od ly. 150. dò 154.

POGHLAVJE IV.

Od priprave : i sctò smēta ciòviku S. Pricesctenje . ly. 154.

Sctojè od potribe ù ciòviku, ʒà primiti dostojnò, i korisnò ovvi priciàsni Sakramenat ? sctò, kìse ʒnannò pricesctuje ù ghrihu smartnomu ? jelli ʒadovoglno, samo skruscitisse ? Doggogiàji, ù kīmse moxe jedan precestiti samím skruscenjem. Ghrìsi prostni smêtauli plōd ovvoga prisvetoga Sakramenta ? ʒà Pricesctenje, Tilo skladno, i cìsto. Nà kollikosse nacini ovvo ozkvargnuje ? moxelisse kàd Pricesctenje uciniti bèʒ posta ? sctò, od ossugiena nà smart ? Doggogiàji iʒvan ciassa od smarti. Viddi svaka istumacena od ly. 154. dò 160.

POGHLAVJE V.

Od Podiliteglia ovvoga pris. Sakramenta . ly. 160.

Kogga tyce, raʒdiglievati Pūku Virnomu ovvu picchlù angielsku ? sctò, od Vangielisctara ? jelli Pastir duhovni vaʒda duxan ? sctò, s' kuxnikom, i kako ? billi sebe moggao Misnik precestiti ? Immali bitti ù Millosti boxjoj, kì raʒdigliùje ? Viddi ovva, i ostala, od ly. 160. dò 163.

POGHLAVJE VI.

Od nacina, s' koimse imma podiglievati ù Zarkvi : i nossiti k' Nemocbgnikom prislavni Sakramenat . ly. 163.

Kakò imma bitti obucen Misnik, kàd pricesctuje ? sctosse ostalo hocchiè ? moxeli pricesctivati ù Missi martasckoj ? moxeli Pricesctenu datti propranje od kalexa ? s' kojimse nacinom imma, i moxe ù potribi nossiti prislav. Sakramenat ? Viddi svaka istumacena, od ly. 163. dò 166.

OP-

POGHLAVJE VII.

Od plodda, kojega ù Dusci uzrokuje ovvi prisveti Sakramenat: i kakosse imma uzdarxati posli Pricesctenja, koise pricesctuje. ly. 166.

Sctò dilluje ù dusci svêto Pricesctenje? osvin millosti boxje, ostali ploddi, kojê uzrokuje ù dusci, i ù Tilu Pricesctenje, i kaddà? Pravovirnik pò Pricesctenju sctò vaglia, dà cini? od cessa vaglia, dasse uzdarxì? sctò, od pobgliùvanja tà dân? kakosse imma darxati ù Zarkvi svêti Sakramenat? jessuliga xupnizi duxni cêstò promignivati? sctò, dà pàdne iz ruke Misnika S. ostia nà zemgliù? ol nà parsi xennê, kojase pricesctuje? Viddi od ly. 166. dò 170.

IZISKOVANJE V.

Od napokojnega Pomazanja.

POGHLAVJE I.

Od bitja, i plodda ovvoga Sakramenta. ly. 170.

Sctojè napokojne Pomazanje? gneggova materia? kojase ùda immaju mazati? mnogga istumacena. Forma ovvoga Sakramenta? Tvori, kojê uzrokuje ù dusci, i ù Tilu? Izbistrena od ly. 170. dò 174.

POGHLAVJE II.

Od Podiliteglia, i Primiteglia ovvoga Sakramenta. ly. 174.

Kogga tyce, podiliti ovvi Sakramenat? Doggogiaji potribni istumaceni. kommusse ù potribi moxè datti oblast, zà podiliti ovvi Sakramenat? moggûliga pêt Misnikah zajednò podiliti? jelli od potribe? Razlicni doggogiaji izbistreni. od ly. 174. dò 179.

POGHLAVJE NAJPOSLIDGNE.

Od naredbe, i nacina, s' kojimse imma podavati ovvi Sakramenat. ly. 179.

Pòd kojise nacin, i naredbu imma podavati Nemochgnikom

napokojne Pomaʒanje? Viddi od ly. 179. dò 180.

Nacin, ʒà upysati ù kgnixizam Immena onnib, kojisu priminuli s' ovvoga svita. ly. 180.

DRUGGHI DYO.

OD POKORE, I XENNIDBE.

PRIGOVARANJE I.

Varhù Sakramenta od Pokore, olliti Ispovidi.

IʒISKOVANJE I.

Od Pokore; i gnè dylib opchienib.

POGHLAVJE I.

Od bitja, ì kriposti Pokore. ly. 182.

Kojè ʒastavio Sakramenat od Pokore? sctojè? Moxelisse bèʒ pokajanja odrisciti ghrih? moxelisse svaki, têxak kollikomu drâgo, dighnuti pò kriposti Pokore? moxeli jedan bèʒ druggoga? moxelisse ìghdà povratiti ghrih, jednôm prosćten? ly. 182. dò 185.

POGHLAVJE II.

Od dylib Pokore opchienò. ly. 185.

Dyli Pokore, opchienò istumaceni. Raʒlicnost megiù ghri hom smartnim, i pròstnim. ly. r.

IʒISKOVANJE II.

Od rycib odriscenja: i od Ispovidi.

PO-

POGHLAVJE I.

Od Forme, olliti rycih svetoga odriscenja. ly. 186.

Kojesu ryci, s' kojim Misnik odrisciuje Pokornika? mnogghi doggogiàji izbistreni. Sctò, ù potribi od Misnika nyma? moxelisse datti odriscenje nà dalleko pò kgnizi? kollikojè potribno, dàjè blizu Misnika Pokornik, zà mocchiga odrisciti? razlicni doggogiaji. Moxelisse datti odriscenje pòd ùvit? ù kojese vrime imma datti? moxelisse ponavgliati varhù istoga ghriha? sctò, dasse Pokornik ispovidi od ghriha, s' koimje zdruxeno Proklestvo, nepoznano nì od Pokornika, nì od Ispovidnika, kojiga radi togga odrisciùje s' rycima obiciajnim? Viddi svaka od ly. 186. dò 194.

POGHLAVJE II.

Od Ispovidi. ly. 194.

Sctojè Ispovid? Istumaceno. Gnè materia. Broj, slikke, i okolovsctine, kojase immajù s' ghrihom ispovidati. Svè bibrò istumaceno, i mnoggò od potribe, zà bitti znano. Zilovitost Ispovidi istumacena. Sctò od ciòvika nyma? jelli duxan pysati svoje ghrihe, akò ummi? sctò, ù potribi? razlicna istumacena. Sctò, od ghriha sumgnata? jelli duxan obiciajnik ù ghrihu ispoviditi svoju obiciaj? kakova imma bitti Ispovid? gnè izvarnosti istumacene. Sctò, dà Pokornik slaxè ù Ispovidi? moxelisse Ispovid uciniti pò pysmu? dà Ispovidnik viddi jednoga saghriscevati; i ovvi ispovidaùchisse, recce: *jà se, Otce, ispovidam od ghriha, kojega vì znate?* olli nyce tà ghrih? Jelli Pokornik duxan istumaciti svoj ghrih, pò kojemusse odkrîje dyonik ù ghrihu? mnogga istumacena, od potribe znanju. Od ly. 194. dò 212.

POGHLAVJE III.

Od povracchianja Ispovidi. ly. 212.

Jelli kàd od potribe povratiti svêtu Ispovid? kaddà? i kakò? mnogga potribna Ispovidniku. Doggogiàji izhistreni. od ly. 212. dò 218.

POGHLAVJE IV.

Od duxnosti, i potribe Ispovidi. ly. 218.

Koja zapovid naregiùje ispovidanje od ghrihah? kò, i kàdjè duxan? sctò, od poluvirâz? od Pape? od dizze? koji ghrisi paddaju pòd Ispovid? ù kojè vrime poccimglie, i svarsciùje godiscte od zapovidi zarkvenè? ù sctò uppadda, koji neizvarsciùje zapovid zarkvenu od Ispovidi godiscgne? sctò, od Innostranza, koji nerazumi jezik Ispovidnikov; à nahodise ù tugioj Darxavi pòd zapovid od Ispovidi prìkogodiscgne? Viddi svaka, i ostala od ly. 218. dò 225.

POGHLAVJE V.

Od Ispovidnika, olli Misnika, koji moxe odrisciti. ly. 225.

Sctojè Ispovidnik? moxelisse jedan ù potribi ispoviditi prìd svitovgnakom, olli barèm prìd xaknom? kojè possao Ispovidnika? koèje izvarnosti duxan immati? I. Izvarnost gneggova, *Svetost*. Tumacise. II. *znanje*, olliti naùk. Kojê stvari imma znatti? Tumacise. Ostala potribna ù gnemmu. III. invarnost *oblast*. mnogga istumacena zà ovvo. Tkò moxè dopustiti oblast, zà odriscevati? Doggogiaji razmarsceni. Viddi svaka od ly. 225. dò 243.

POGHLAVJE VI.

Kakosse imma podnossiti Ispovidnik s' nikom varstom cegliadi nà Ispovidi. ly. 243.

Kakosse imma podniti, i uzdarxati Ispovidnik s' xenskom ghlavom ù S. Ispovidi? kako s' Dizzom? s' Mladichima? s' Cegliadju neùmitnom, i tũpe pamêti? s' obiciajnim ù saghriscenju? s' Puttoproglzima? s' onnym, koji nêchiè prostiti svomu nepriateglìù? s' onnym, kojisu duxni tũgiè vratiti? sctò, dà Ispovidnik nepodvêxe Pokornika, zà tũgiè vratiti; olli podvêxe, ghdì nijè duxan? jelli õn isti darxan popraviti scèttu, ucignem pò svomu zabludenju? kakò s' Targovzima? kakò napokòn s' Kamatnikom? mnogga dobrò izbistrena, i potribna, zà bitti naùcena od Ispovidnika. Od ly. 243. dò 265.

PO-

POGHLAVJE VII.

Od uzdarxanja ghribah, olliti Doggogiajih ſahragnenih. ly. 265.

Sctojè Sahragnenje ? Tkò moxè ſahraniti ghrihe ? Iſpovidnik odriſciùjuchi ſmlonò od zadarxanih, ù ſctò uppada ? ſctò, dà ghriſcnik neznà, dà jè ghrih zadarxan ? ſctò, od ghriha ſumgnata ? Podlòxnik jedne Darxave moxeli bitt' odriſcen ù druggoj Darxavi od ghriha zadarxana ù ſvojoj Darxavi ? obilnò iſtumaceno. Oblaſt, koju izprâſcia Miſnik, zà odriſciti od zadarxanih, moxeli zà ſe uloxiti ? Tkò moxè odriſciti od zadarxanih ? Iſpovidauchiſſe Pokornik ù Stariſcine, kojjè ſebì ghrihe zadarxao, jelli odriſcen od zadarxanih, prèm daſſe od gnih neſpomigne, olli zlù Iſpovid cinì ? Izbiſtreno s' mnogghim oſtalima. Nà ciàs od ſmarti od zadarxanih ſvetomu Otzu Papi. Mnogga potribna naùku. Forma rycih, pòd kojuſe dâju odriſcenja od zavezah, i od Bezredja. Viddi ſvaka iſtumacena, od ly. 265. dò 280.

IZISKOVANJE III.

Od zavezah zarkvenih, oſſobitijih, i opchienijih: i kèſu zadarxane, i kè nyſu.

PRIDMETAK.

Od nikih Napomenah, potribnih zà ovvo miſto. ly. 280. dò 282.

POGHLAVJE I.

Od Proklestvih oſſobitijih.

RAZDIGLIENJE I.

Prokleſtva, zadarxana s. Otzu Papi ù Pecciatnizi veccere Goſpodinove, ù kratko iſtumacena. Od ly. 282. dò 290.

RAZDIGLIENJE II.

Cetarnajeſt Prokleſtvah protivà Vladaozima duhovnim izvân Pec-

RAȜDIGLIENJE III.

RAȜDIGLIENJE IV.

RAȜDIGLIENJE V.

RAȜDIGLIENJE VI.

RAȜDIGLIENJE VII.

RAȜDIGLIENJE VIII.

RAȜDIGLIENJE IX.

RAȜDIGLIENJE X.

POGHLAVJE II.

Obustavglienja.

RAȜ-

gneggova stanja? Pokora? odriscenje, virnopis zakrachiena? ghrih poznan ù Ispovidi, i izvan Ispovidi? sctò, dà Stariscina zarkveni zapovidi, objaviti Ispovid? sctò, dà Ispovidnik pò Ispovidi poznade Izdajnike Grâda? svoje nepriateglie ghlavne? svoga Ispovidnika bèz oblasti, olli pecciata misniscкoga? moxeli kàd govoriti od ghrihah ispovigienih? pò kojoj Ispovidi izhodi duxnost skrovitosti Ispovidgne? Razlicna istumacena. Kojè duxan pòd skrovitost ispovidgnu? ù sctò uppadda, koji ozkvargnuje pecciàt ovve skrovitosti? jelli duxan Pokornik pòd pecciàt, koja ciùje od Ispovidnika? Viddi svaka obilnò od ly. 317. dò 334.

POGHLAVJE II.

Od potizzanja, i napastovanja nà ghrih ù Ispovidi. ly. 334.

Sctosse razumi, napastovati nà ghrih ù s. Ispovidi? sctò ovdi, pòd Ispovid? sctò, dà priè, olli posli Ispovidi napastuje? olli dade Pokornizi dâr Ispovidnik, recce koju ryc? ollisse ossiti, dammu nossi Pokorniza gliubav, il dà lasnò padda, i sluxise ù gne stânu od ovve priggode? olli dà Pokorniza gnegga napastuje ù Ispovidi; i ōn se ponesse zà gnōm? Cinise nemochgna, i zove Ispovidnika, zà potizzatiga? sctò, dà pridade Ispovidnik ù rūke Pokornizi kgnixizu, ù kojoju napastuje? ù sctò uppadda Ispovidnik napastnik? xenska ghlava napastovana, sctojè duxna uciniti? olli drugghi, koji tò znà? sctò, dasse napastnik onciàs pokaje? ollisse Pokorniza boji ossvaditi misnika? kakòga imma ossvaditi? billi gnè brimme moggao Ispovidnik izvarsciti? Viddi svaka obilnò izbistrena, od ly. 334. dò 340.

13ISKOVANJE NAJPOSLIDGNE.

Od Skruscenja: zadovoglnosti Pokore: i od Prosctenja.

POGHLAVJE I.

Od Skruscenja. ly. 340.

Sctojè Skruscenje? od kollikojè varstih? megiù gnimma razlicnost. Kojê vlastitosti isctè ù sebi skruscenje? bilizi pravoga skru-

skrufcengna, ucignena. Jelli dofti uciniti skrufcenje od jednoga famò ghriha fmartnoga, kàdfe mnogghi immaju? ù kâfe dobba imma ʒacceti skrufcenje? kolliko vrimena prìd Ifpovid? pò uppaddanju ù ghrih fmartni, olli proftni, pobîjelifse skrufcenje, ucigneno? jelli skrufcenje potribno ʒà màle ghrihe? nà mifto od skrufcenja ù Ifpovidi jelli ʒadovoglno jedno dillo od gliubavi boxje? bollitiffe, daffe nejma bolleft od ghriha, jelli prava bolleft od ghriha? fctò moxe pomochi Pokornika, ʒà uciniti skrufcenje od fmartnih? fctò, ʒà uciniti od proftnih? jelli kà ʒapovìd, ʒà uciniti ighda skrufcenje iʒvarfno? fctò dilluje, i kè plodde duhovne iʒvoddi ù dufci skrufcenje? raʒlicnoft megiù dobrim dillima, *xivim*, *martvim*, i *ùmartvenim*. Tumacenje potribno. Odluka, koju skrufcenje imma ù fefebi ùʒdarxati. Iʒbiftrena od ly. 340. dò 352.

POGHLAVJE II.

Od Pokore, naregiene ù Ifpovidi. ly. 352.

Sctojè ʒadovoglienje pokorno? jelli vaʒda Ifpovidnik duxan narediti pokoru? fctò, akò nenaredi? jelli vaʒda Pokornik duxan-ju ʒagarliti? faghrifciùjeli vaʒda, neifpugnujuchi ʒagarglienu? jelliju duxan pò febi ifpunniti? à fctò, dàjù nemoxe pò febì ifpunniti? billiju moggò prominiti? olli barèm Ifpovidnik? kàdjè Pokornik duxan ifpunniti pokoru? fctò, akoju iʒvarfci ù ghrihu fmartnomu? od kollikojè varftih pokora, kojafe moxe narediti ù Ifpovidi? kakovu, koju, kolliku, i kàdju imma Ifpovidnik narediti? Ufpomene potribne. moxeliffe narediti pokora ʒà vàs xivot? ʒà druggoga? fctò, daffe Pokornik budde ʒaboravio od pokore, naregiene? ʒgodde, ù kojimfe moxe narediti lagahna pokora ʒà tefcke ghrihe. Svaka obilnò iftumacena od ly. 352. 364.

POGHLAVJE III.

Varbù Profctenja od ghribah. ly. 364.

Ufpomenah pêt prìd nauk od Profctenja, ʒà dobròga raʒumiti. Od kollikojè varftih Profctenje? dopufcteno jednoj Zarkvi moxeliffe vecchiekrat nà dân dobiti? fctò, dà ù tù Zarkvu nemoxe jedan ulifti cichia mnoxftva od Pûka? fctò, daffe Zarkva raʒrufcì? fctoffe hocchiè ù jednomu, ʒà dobiti Profctenje? fctò, dà jedan ifpunni fvà dilla, naregiena, ù fmartnomu

 ghri-

ghrihu ? pòd post, naregièn ù Prosctengnu, jesTuli duxni Mladichi, koji nedopirru dò 21. godiscte ? moxeli jedan ʒà druggoga dobiti prosctenje ? sctò, dà duscia, ʒà kojuse namignuje Prosctenje, nijè podobna ? iʒvan prosctenja, naregiena ʒà dusce od Occisctenja, nahodelisse koja drugga dilla, s' kojimjth moxemo pomochi ? Istumacenje potribno ? Tkò moxè dopustiti prosctenje ? raʒlicni nacini, pò kojimse raʒdigliùje prosctenje. Kàse misao, olli odluka, hocchiè, ʒà dobiti prosctenje ? kojasu prosctenja podpunna ; koja nepodpunna, kàse làsnò od svakoga moggũ dobiti ? Tumacise *sveto Godiscte*. Kiga, i kàd ʒastavi ? sctojè ? Iʒvan Rĩma ù s. Godiscte moggũlisse dobiti koja prosctenja ? kojê oblasti dàje s. Godiscte ? sctò, od Prosctenja, kojega dopuscta Papa pò svemmu svĩtu ʒà 15. danah ù svakoj Darxavi ? sctò, dà jedan ispunni ù parvu, i ù druggà nedigliù dilla naregiena, billi moggõ dvakrat dobiti prosctenje ? moxeli Ispovidnik produghgliti vrime od prosctenja ? sctosse raʒumi, dà Pokornik ù vrime od ovvoga prosctenja moxe odabrati Ispovidnika ? sctò, od onnoga oppakoga Karstianina, koji pòd ossyn od prosctenja vellikoga uppada ù ghrihe ʒadarxane ? sctò moxe Ispovidnik s' Pokornikom posli, kakossejè svarscilo prosctenje ? Viddi svaka, obilnò iʒbistrena od ly. 364. dò 380.

NADOMETAK

Od dillah poghlavitih svakoga Karstianina, koji xelì spassenje svoje dusce. 380.

Pĕtjĕ ovvih dillah poghlavnih. Od Virre : od Uffanja : od Boggogliubstva : od Skruscenja iʒvarsnoga : i od Skruscenja neiʒvarsnoga. Sctojè dillo od Virre ? pò kollikosse nacinih moxe uciniti pramà Boggu ? kàdsmoga duxni uciniti ? kàdse gubì ? kakosse cinì ? sctojè dillo od Uffanja ? kàdsmoga duxni uciniti ? kàd gubimo kripost od Uffanja ? kakosse imma ʒacceti dillo od Uffanja ? Sctoje dillo od Boggogliùbstva ? kàdsmoga duxni uciniti ? kàdse gubì kripost od Boggogliùbstva ? kakosse cinì dillo od Boggogliubstva ? Skruscenje iʒvarsno ? neiʒvarsno ? Viddi od ly. 380. dò 385.

Kratko stisnutje od nauka varhù Ispovidi, i Pricesctenja, s' Molitvama boggomionim ʒà Ispovid, i Pricesctenje. Viddi od ly 385. dò 389.

PRI-

PRIGOVARANJE II.

Varb Sakramenta od Xennidbe.

IȜISKOVANJE I.

Od Virrenja, olliti ȝarucenja xenne.

POGHLAVJE I.

Od Virrenja. ly. 390.

Sctojè Virrenje.? Tumacise obilatò, sctojè od potribe ȝà dobro Virrenje. Od kojese dobbi dizza moggù virriti? sctò, od Mladichiah, i Mladizah, kojise virruju bèȝ, olli protivà vogli svojih Roditegliah? sctò, od Virrenja, ucignena pòd ùvit? Viddi od ly. 390. dò 394.

POGHLAVJE II.

Od duxnosti Virrenja. ly. 394.

Koju duxnost sobom nossi Virrenje? kàdse imma ispunniti? sctò, od onnoga drũga, koise nijè sprâve obechiao? Sctò, od varravza, koji pòd laxno obechianje od vincianja berre zvyt posctenja kojoj nespametnizi? sctò, od onnê, kõjsusse dvà obechiala (neȝnaùchi jedan od druggoga) dacchièju vinciati, akoju napunne; i ostaje napugnena; allisse neȝna, od kojega? à sctò, od togga ditescza? sctò, od Silnika, koji pòd sillu gliùbi jednu? sctò, od onnê, kũje Petar poȝnao pòd obechianje od vinciànja, paka ovva s' drugghim saghrisciùje? sctò, nà sũdu, nà kojemusse mladiza ȝakligne, dajuje mladich gliubio pòd obechianje od vincianja; à õn tò nyce? sctò, dàjè Petar dvì virrio, jednu pò obiciaju; à druggu pòd ȝakletvu? Sctò, dasse jedan buddè obechiao trima, olli cetirima; i ùmire parva? sctojè prosto, i dopuscteno megiù pravim virrenikom prià, nèghse vinciaju? Viddi od ly. 394. dò 400.

POGHLAVJE III.

Od razmetnutja Virrenja. ly. 400.

Nahodelisse, i kojisu uzrozi, pò kojimse moxe razvarchi zarucenje? sctosse razumi pò vogli jednoga, i druggoga? dà jednomu od virrenikah nijè uggodno, dasse razvarxe virrenje, moxeli sctogod iskati, zà priklonitisse k' tomu s' vogliom? sctò, dassè Petru virreniku namiri drugga virreniza bogatia, i pleminitia? sctosse razumi pò ulazisctu ù Redovnisctvo? obilatò istumaceno. Sctò, pò tesckoj nemocchi? sctò, pò novvomu Rostvu od priateglstva? sctò, pò zamaknutju virrenika ù dalleke strane? sctò, pò saghriscenju puttenomu? sctò napokòn, pò viancianju, ucignenu s' druggom, olli s' drugghim? pò razmetnutju virrenja kómu ostaju darovi, i pobilixja? mnogga prikladna izbistrena od ly. 400. dò 408.

IZISKOVANJE II.

Varbù zaprikah, kojè smètaju Vincianje.

POGHLAVJE I.

Od zaprikah zapriciùjùchih. *ly.* 408.

Kollikojè, i kêsu zaprike *zapriciùjùchie?* sctosse ovdi razumi pòd zavit? moxeli xenna pytati dùgh posteglie od muxa zavechiana ù cistocchi? sctò, od mladize, koja znade, dàje Petar pòd zavitom, i niscta magne s' gnimse rukuje? zavechianje ù cistocchi posli rukovanja vagliali sctò? sctosse razumi pò *zabragnenju?* sctò, pò *dnevima?* pò *Virrenju?* pò *gbribu?* Viddi istumacena od ly. 408. dò 411.

POGHLAVJE II.

Od zaprikab razcignujùchih *opcbiend. ly.* 411.

Kollikojè zaprikah, kojè nè samò smètaju; dalli jòsc i razcignaju xennidbu ucignenu? pò kojemussu zakonu ùvedene ovve zaprike? kijih moxe zastaviti? koji znade, olli sumgni od kè zaprike, i niscta magne rukujese, sctò od gnegga? à sctò, dà mlì, i szyni zapriku, à doisto nijè, i rukujese? sctò, dà Ispovid-

vidnik poʒnaje ù Ispovidi, dà gneggov pokornik nijè dobrò rukovan; kakosse imma podniti? prid vincianje jelli od potribe napoviditi pũku, dacchiesse tà, i tà oxenniti? i ʒascto-jè tò napovidanje? kò moxe ù ovvomu napovidanju odpustiti? sctò, akò xupnik vincià kõga bèʒ napovidanja? kò moxe odpustiti ù ovvim ʒaprikama? Svaka iʒbistrena od ly. 411. dò 417.

POGHLAVJE III.

Varbù ʒaprike od Rostva.

RAʒDIGLIENJE I.

Od Rostva duhovnoga. ly. 417.

Sctojè Rostvo *duhovno?* kojì pò karstenju, i kriʒmi ostaju ù gnemmu? sctò, dà nijè dobro iʒasclo karstenje, ol kriʒma? sctò, ù potribì? sctò, dà Otaz karstì, olli darxi nà karstu ù potribi svoga sĩna? sctò, dà vecchiè od jednoga, olli od dvà kũma darxù nà karstu, billì svì dobili ovvo Rodstvo? dà jedan nà misto druggoga darxi nà karstu, olli kriʒmi, koji dobije rodstvo? sctosse hocchiè, ʒà mocchi ulisti ù ovvo rostvo duhovno? nossili sobom ovvo rostvo duhovno scisciarije od vlasah, kumstvo vinceno, i prilicna? Istumacena, od ly. 417. dò 421.

RAʒDIGLIENJE II.

Od rodstva pò ʒakonu. ly. 421.

Sctojè rodstvo *pò ʒakonu?* Tumacise. Sctojè, i kojase hocchiè ʒà Possinovglienje? megiù kojim rodstvo pò ʒakonu ʒapriciuje xennidbu? Zàblo od ovvoga rodstva. Viddi od ly. 421. dò 423.

RAʒDIGLIENJE III.

Od rodstva naravskoga. ly. 423.

Sctoje rodstvo *naravsko?* megiù kojim ʒapriciuje rodstvo naravsko *pò karvi?* Tumacèse trakovi sridgni, i skrajgni: i postavgliàùse zàbla s' istumacenjem potribnim. od ly. 423. dò 426.

RAʒ-

RAȝDIGLIENJE IV.

Od rodſtva pò priateglſtvu. ly. 426.

Sctojè rodſtvo *pò priteglſtvu?* raȝlicni doggogiaji, kàdſe uppadda, kàd nè, ù ovvo rodſtvo. Megiù kojimſe nàhodi ovvo rodſtvo, i ȝaprika? Daùſe nauzi potribni ȝa ovvo, s' kojimſe moggù laſnò raȝmarſiti mnogghi doggogiaji. Pò kōmujè ȝakonu ùvedena ȝaprika od rodſtva, tollikò *pò karvi*, kollikò pò *priateglſtvu?* ù ſctò uppadda, koji poȝnàje Roddizu pò karvi ſvoje xenne ù kollinu ȝabragnenu? od ly. 426. dò 431.

RAȝDIGLIENJE V.

Od Posctenja òpcbienoga. ly. 431.

Sctòſſe ovdi raȝumi pòd Poſctenje? tumaciſe od ly. 431. dò 433.

POGHLAVJE IV.

Od privarre: i varſte bitja. ly. 433.

Sctòſſe ovdi raȝumi pòd *Privarru?* raȝlicne varſte privarre; i tumacêſe s' doggogiaima. Sctojè privarra *varſte od bitja*. Tumacêſe mnogga ovvomu priſtojna. Sctò, od ſinovah? jeſſuli duxni posluſciati ſvoje Roditeglie ù odobranju xenne? xennechiſſe, olli ùdajuchi protìvà vogli ſvojih Roditegliah, moggūli bitti uhìglieni od Baſctine, olli Parchìje? ùȝrozi, ȝà bitti uhiglieni, tumacêſe. Viddi ſvakà od ly. 433. dò 438.

POGHLAVJE V.

Od Rēda, ȝavita, i vēȝa. ly. 438.

Sctòſſe ovdi raȝumì pòd ȝapriku od *Rēda?* ſctò, dà jedan oxegnen prīme ſveti Rêd? pò kojemu ȝakonu ovvi ȝaprīcià xennidbu? U' ſctò uppadda jedan xakan, dobrò regien ſvetim Rêdom, kojiſe xennì? ſctoſſe ovdi raȝumi pòd *ȝavit?* kollikoſſe vrimena dopuſcta ȝarucnikom, daſſe nyſù duxni ſaſtati ù putti? ſctò, od ȝarucnize ſillòm od ȝarucnika poȝnane prià dvà miſſeza od rukovànja? posli xennidbe, iȝvarſcene ù putti, moxeli kàd mùx, olli xenna, uliſti proſtò ù Redovniſctvo? iȝbiſtreno s' potribim naùkom. A moxeli kàd mūx, olli xenna,

na, posli izvarsccnja xennidbe, ulisti ù Rêd, protivà vogli svoga drûga? Razlicni doggogiaji izbistreni. Sctosse ovdi razumi pòd *vêz*? ù kù pedipsu uppada jedan, koji rukuje dvì xenne, olli jedna, dvà mûxa? A' sctò od jednoga, kojè immao pravu xennu; à sàd buduchimu ù tugiù Kragliestvu sumgni, jellimu, nijelli xìva? istò rezzi od xenne. Potribno mnoggo izbistrénjè. Sctò, dà Petar' immaùchì svidocje, dammuje xenna umarla, ùcinise redovnikom, olli druggu xennu rukuje, i s' gnôm dizzu porâgia, pakse odkrîje, dammuje parva xenna jòsc xîva'? dobro izbistreno. A' sctò, dammu doistò xenna budde umarla, paka pò ciùddu Boxjemu uskrisciuje? Viddi svaka obilnò istumaceno, od ly. 438. dò 446.

POGHLAVJE VI.

Od sille: i ùmaknutja xenske ghlave. ly. 446.

Sctosse ovdi razumi pòd *Sillu*? potribno tumacenje varhù mnoggo varstah Straha. Svaki strah istumaceni zapriciujeli xennidbu? obilnò istumacenò. Sctò, dà jedan pòd tescki strah sillovan rukovatisse, buddêse zakleo, dà tù uzima zâ svoju xennu? takò sillovan pòd rukovanje moxeli prostò poznatti tù svoju zarucnizu? Sctosse ovdi razumi pòd *Vmaknutje*? Istumaceno. Sctojè varhù ovvoga Umaknutja sveta Zarkva odredila? zà uppasti ù ovvu zapriku, i ù Prokłestvo, jelli od potribe, dàjè Umaknuta divojka, olli xenna posctena? sctò, dà xenska ghlava povoglnò pristanne svomu Umaknutju protivà vogli svojih Roditegliah? Viddi od ly. 446. dò 452.

POGHLAVJE VII.

Od zaprike Ghriba. ly. 452.

Sctosse ovdi razumi pòd *Ghrib*? pò kollikosse nacinih uppaddâ ù zapriku od Ghriha? Istumacenje potribno. zà uppasti ù ovvu zapriku, jelli od potribe priâ poznavatiju? jelli od potribe podpunno prigliùbodinstvo zà ovvu zapriku? Izbistrena od ly. 452. dò 455.

POGHLAVJE VIII.

Od nejakksti, ol nemochbstva: i od godisctab. ly. 455.

Sctòsse ovdi razumi pòd *nejakost*, olli *nemochbstvo*? obilnò istuma-

ma-

maceno. Kakoſſe moxe znatti, kàdjè vikovito, kàd vrimenito nemochſtvo? i kakoſſe ù ovvomu immaju podniti zarucnizi? izbiſtreno. Sctò, dà zarucnizi ſumgne, jelli, nijelli ù gnimma ovva zaprika od nemochſtva, i jelli ovvo vikovito? megiù kojeſe vrime dàje oblaſt zarucnikom, dà moggù vapiti protivà ſvomu nemochſtvu? ſctò, dà buddè Zarkva ſudila zà vikovito ovvo nemochſtvo, i razcinila radì togga xennidbu; pakſe s' vrimenom odkrije, dàjè bilo vrimenito? dobrò iſtumaceno. Nahodechiſſe nemochſtvo od ſtrane xenne cichia gnè tyſnocchie, jelliſſe darxana puſtiti ù ruke Lycnika, dàjù prorixe? zarucnizi poznaùchi megiù ſobom recceno nemochſtvo zà vikovito, ſctò immaju ciniti? uppadali pòd ovvu zapriku ſckopaz? dvoſpolaz? Sctoſſe ovdi razumi pòd *godiſcta*? Sctò od gliudih ſtarih? Viddi ſvaka izbiſtrena od ly. 455. dò 464.

POGHLAVJE IX.

Od skrovitoſtì xennidbe: i od razlicnoſti Boggosctovja. ly. 464.

Sctoſſe ovdi razumi pòd *skrovitoſt od xennidbe*? Iſtumaceno. Koſſe ovdi razumi pòd imme od Paſtira duhovnoga? Kàdſe jedan, olli jedna razumi od xupe jednoga Duhovnika? ſctò, od Ghlavarah, i Vladaozah ſvitovgnih ù gnihovim darxavama? ſctò, od Skitaozah? ſctò, od Vojnikah, i gnihovih oſſobitih miſnikah? navlaſtitò od onnoga Vojnika, kojemujè od Ghlavara odregien zà prizimiti ſtàn ù gràdu jedne darxave; à õnſe rukuje ù druggoj darxavi? Izbiſtrenje mnoggo potribno. Jelli od potribe, dàjè Paſtir duhovni, prìd kojimſe cinì rukovanje, miſnik? ſctò, dà dopuſti oblaſt druggomu Paſtiru, koji jòſc nijè miſnik? ollimu recce: *Dajem ti oblaſt, dà moxeſc ù mojoj xupi podiglivati ſvete Sakramente*? ſctò, dà pòd ſillu, olli pòd ſtrah dopuſti tù oblaſt? ſctò, od Fratra, gneggova vlaſtitoga Stariſcine, akò ovvi ù gneggovoj xupi rukuje bèz oblaſti dopuſctene? olli komù dopuſctenu zà ovvo, uzmicceju? billiſſe moggao namiriti koij doggogiaj, ù kõmubi dobro bilo rukovanje, prèm dà nijè ucigneno prìd paſtìrom duhovnim? razlicni doggogiaji iſtumacani, i naùk potriban. Sctò, daſſe jedan rukuje prìd kadìom, i ſvidozima, ù Turskomu Vladanju; olli prìd pripovidaozem, ù poluvirskomu, nemogguchi immati miſnika pravovirza? kò moxe ovdì sluxiti zà ſvidoka? ſctò, dà xupnik, i ſvidozi buddu pòd ſillu, olli himbù ùvedeni, zà

ſvi-

ſvidociti rukovanje? ù ſctò uppadaju ȝarucnizi, rukujuchiſſe bèȝ ſvidokah, i bèȝ xupnika? olliſſe nahodechi nà tommu xupnik bèȝ ſvidokah, illi ſvidozi bèȝ xupnika? Sctoſſe ovdi raȝumi pòd raȝlicnoſt od Boggoſctovja? moxeliſſe dobrò rukovati pravoviraz s' poluvirkom? jelli dobra, i dopuſctena pogodba megiù ovvima, dà dizza muſcka oſtaju ozzu; à xenſka matteri? Svaka obilnò iȝbiſtrena od ly. 464. dò 479.

POGHLAVJE NAPOKOJ.

Od ſinovah ȝakonitih; i beȝakonitih: i od pricignenja, olli ponovglienja xennidbe, nè dobrò ùcignene. ly. 479.

Kojiſe ſinovi rekkù ȝakoniti? sctò, od ſinovah, rogienih od xennidbe pòd ſumgnom; jeſſuli ȝakoniti? à sctò, od ſinovah, rogienih od xenne odane, kojaſe ȝnade, dà gliubi drugghe iȝvan mũxa? sctò, od ſinovah Nevirnikov; immaùliſſe ſzyniti ȝakoniti? kakoſſe pò vrimenu od ȝaccetja, olli porogienja imma ſzyniti porod ȝakoniti? kojiſe ſinovi immaju darxati ȝà beȝakonite? ù cemmuſſu raȝlicni ſinovi beȝakoniti od ȝakonitih? koji ſinovi beȝakoniti, i pò kojemu nacinu, moggu bitti poȝakogneni? tkò moxe poȝakoniti? kàje raȝlicnoſt megiù poȝakognenim pò rukovanju, i pò odpiſſu Poghlavize? Vincianje nedobrò ucigneno, kakoſſe imma, i moxe priciniti, ȝà dà dobro iȝajde? mnogga iȝbiſtrena, i potribna, ȝà bitti ȝnana od duhovnika. Od ly. 479. dò 488.

IȜISKOVANJE III.

Od xennidbe pò ſebi.

POGHLAVJE I.

Od xennidbe. ly. 488.

Sctojè xennidba? od kollikoſſe varſtih nahodi? sctò ȝlamenuje? ſvè trì reccene varſte xennidbe ȝavexujuli jednakò ciovika, i xennu? kòaje materia, Forma, i ùcinitegl ovvoga Sakramenta? daſſe jedan rukuje bèȝ misli, ȝà datti oblaſt varhù ſvoga tila, billi dobra xennidba bila? Kakovo imma bitti priſtanje voglie ȝarucnikah, ȝà dà dobro iȝajde rukovanje? kako ſveta Virra raȝvexuje xennidbu? karſtechiſſe mux, i xenna, nevir-

nizi, i pribivaùchi ʒajednò, ciniliſſe gnihova xennidba Sakramenat? dà Turcin, n. p. imma vecchie xenah; i obratiſe nà ſvetu Virru, koju imma od gnih uʒdarxati ʒà pravu xennu? koijè ʒakon ʒabranio, immati vecchie xenah? Od ly. 488. dò 492.

POGHLAVJE II.

Od Dobarah ſvete xennidbe? ly. 492.

Kollikojè, i kojaſu Dobra ſvete xennidbe? Dobro od Sakramenta, oſvin neraʒvexivoſti, ſctò daje muxu, i xenni? ſcto, Dobro od poroda? od virre ù xennidbi? Tkò moxe raʒveʒati xennidbu? moxeli Prigliubodinſtvo. Viddi od ly. 492. dò 494.

IʒISKOVANJE NAPOKOJGNO.

Od duxnoſti muxa, i xenne: i gnihovih pomankanjah.

POGHLAVJE I.

Od duxnoſti muxa, i xenne ʒajednà megiù ſobom. ly. 494.

Jeſli duxan pòd ghrih jedan druggomu vratiti dũgh od poſteglie? kàd ʒarucnik pyta s' pravizom dũgh od poſteglie? kàd s' raʒlogom? Iſtumaceno. A dà xenna vaʒda râgia dyte martvo, moxeli cichia ovvoga ʒakratiti muxu dũgh od poſteglie? moxeli cichia ſiromaſctva, nejmaùchi s' cîm dizzu hraniti? Sctoſſe raʒumi *pytati dũgh proſtò, i bèʒ uvrigienja Boxjega?* mnogga iʒbiſtrena, i potribna ʒnanju. Sctò, kàd ʒarucnik pyta dũgh, buduchi pòd ʒavitom od ciſtochie, olli ʒà ʒlù ſvarhu pyta? ʒarucnik, koji poʒnaje xennidbu nè dobrò ucignenu, moxeli vratiti dũgh ſvomu ʒarucniku, koji nepoʒnaje tà bettegh od xennidbe? à ſctò, dà jedan, olli jòſc obadva ſumgne od tè xennidbe, jelli dobra? Sctojè proſto, i dopuſcteno ʒarucnikom ù iſpugnenju togga dũga? Iſtumacenje potribno Iſpovidniku. Udigliè pò rogienju diteta mogguliſſe ʒarucnizi poʒnatti. Viddi ſvaka od ly. 494. dò 503.

PO-

POGHLAVJE II.

Od duxnosti, koju imma mûx k' xenni: i xenna k' muxu. ly. 503.

Sctòssu duxni ȝarucnizi jedan druggomu? moxeli mûx pokarati, il promlatiti svoju xennu; olli xenna muxa? kàd saghrisciùju jedan pràm druggomu ù ryci, il ù dillu? Istumaceno. Kàdjè mux duxan, illi nijè, hraniti svoju xennu? olli xenna muxa? nahodechisse ù potribi xenna jednoga, i gneggov Otaz; i nemoguchi obama datti pomõch, kojemujè priè duxan? Iȝbistrena od ly. 503. dò 506.

POGHLAVJE III.

Od duxnosti Roditegliab k' svomu porodu: i poroda k' svojim Roditeglima. ly. 506.

Sctossu duxni Roditegli k' svomu porodu? sctosse ovdi raȝumi pòd *gliubav*? sctò pòd odhragnenje *telesno*? sctò pòd uȝdvighnutje, i odhragnenje *duhovno*? Iȝbistreno ù kratko, dalli obilnò. Jessuli duxni Roditegli ostaviti Basctinu svomu porodu; olliju moggu druggomu ostaviti? Sctossu duxni sinovi k' svojim Roditeglima? sctosse ovdi raȝumi pòd *gliubav*? sctò pòd *poslub*? sctò pòd *ciâst*? svà iȝbistrena ù kratko od ly. 506. dò 514.

POGHLAVJE IV.

Od ozkvargnenja virre megiù muxom, i xennom, olli od Prigliubodinstva. ly. 514.

Sctòjè prigliùbodinstvo? od kolliko varstih? sctò, dasse ciòvik oxegnen nasladuje samò ù misli od tugiê? sctò, dà pristaje k' svojoj, iȝmiscgliaùchi, dajè tugia? kolliko smartnih ȝlochiah sobom nossi prigliubodinstvo? immali bitti ȝadovoglno Ispovidniku, kàdmu prigliubodivaz ispovida ghrih, i okolovsctine ghriha? sctò, dasse porodi od togga oppakoga misciania syn? sckodde, kojese cinè pravomu muxu, i sinovom tkò imma napraviti? kàd? i kako? jelli kàd xenna prigliubodivniza duxna odkritti svoje prigliubodinstvo? jelli syn, olli kchier duxna tò virrovati svojoj matteri? kàd xenna uppada ù ghrih s'tugim pò dopuscтenju svoga muxa, cinili pravo prigliu-

gliubodinstvo? kê pedipse nossi sobom prigliubodinstvo? kàdse moggu razluciti mux, i xenna? Viddi istumacena od ly. 514. dò 520.

POGHLAVJE V.

Od ostalib razlikab puttenosti.

RAZDIGLIENGNE I.

Od Bludnosti priproste. ly. 520.

Kollikoje razlikah puttenosti? sctojè, i jelli smartni ghrih puttenost priprosta? kàdjè ù bludu sama pomisao ghrih smartni? Tumacêse razlike ù ovvomu pomisli; i dajese potribni naùk. sctò od bludnoga ghledanja? tyzanja? zelivanja? garlenja? govorenja? Izbistrenje, i naùk potriban Duhovniku. Sctò napokòn od kurvarstva. Istumacena od ly. 520. dò 527.

RAZDIGLIENGNE II.

Od Rodoloxja, olliti sagbriscenja ù karvi. ly. 527.

Sctojè Rodoloxje? kojimje pedipsama podloxno? dò ly. 528.

RAZDIGLIENGNE III.

Od Divosilja. ly. 528.

Sctojè Divosilje? kakosse imma tumaciti ù Ispovidi? kàdse razumi sillovana jedna Diviza? ovva naskocena sillom od ciòvika moxeliga ubiti zà obranu svoga Divstva? sctojè silnik duxan jednoj divizi, od sebe ozkvargnenoj? ù koju pedipsu uppadda? sctò od mladize, kajè pò svojoj vogli izgubila divstvo? izgubglienje, olli otrugnenje divicianstva, nadodajeli novvu zlocchiù ghriha? kàd Ciòvik, olli xenska ghlava, gubì svoje divicianstvo? jedna mladiza, kàjè skrovitò izgubila svoje divicianstvo, moxelisse Boggu posvetiti? Istumacenje potribno. Viddi od ly. 528. dò 532.

RAZ-

RAȜDIGLIENGNE IV.

Od ghriba protiva naravi. *ly*. 532.

Sctojè ghrih protivà naravi; i od kollikojè varſtah? ſctojè xivotinſtvo, i kojojè pedipſi podloxno? ſctò, od priſtanja bludnoga s' hudobom paklenom ù prilizi muſckoj, olli xenskoj? moxèliſſe od xenske ghlave, i od ſotone ù prilizi muſckoj ȝacceti, i porodititi dyte? i pò koji nacin? rodivſciſſe, billiſſe moghlo recchi, dàjè ſyn diavaoski? ſctò, dà ſotona toj xenni recce, dàjè ſimme bilo togga, i togga ciòvika? pòd ſctò uppadda tà neſrichgna xenna, pòdlagauchiſſe hudobi paklenoj? drùghdaſſe nikim udovizama prikaxuje mũx posli ſmarti, ſctò od ovvoga? Viddi od ly. 532. dò 535.

RAȜDIGLIENGNE V.

Od Petogradnoſti. *ly*. 535.

Sctojè petogradnoſt *iȝvarſna*? i kojojè pedipſi podloxna? ſctòjè petogradnoſt *neiȝvarſna*? i kàjè gnè pedipſa? dò iy. 536.

RAȜDIGLIENGNE VI.

Od Mekkotte. *ly*. 536.

Sctòjè, i kollikjè ghrih mekkotta? Iſtumacenje potribno Iſpovidniku. Sctò od onnih, koji prolîju, priſtaùchi k' martvu Tilu, olli prilizi penganoj, illi ù kamenu udilanoj? ſctò od dizze, koja nebuduchi podobna prolitju, megiù ſobomſe bludnò vagliaju? jelli ìghdà dopuſcteno ù kojoj potribi, proliti hottinò ſvoje ſimme? pò kolliko nacinih moxe bitti hottino, i povoglno recceno prolitje? mnoggò potribno iſtumacenje Iſpovidniku. Sctò, od prolitja, kojeſe ù ſnù doggagia? ſctò napokon od nike vlaxnoſti, megiù ſimmenom, i voddom naravskom? Viddi ſvaka iȝbiſtrena od ly. 536. dò 541.

RAȜDIGLIENGNE VII.

Od Svetoloxja. *ly*. 541.

Sctoje, i od kolliko varſtah, ſvetoloxje? kojoje pedipſi podloxno? Saghriſciti puttenò s' xudiom, olli xudinkom, s' Turcinom, olli s' Turkinom, kojoſe slizzi ghriha priſtoij? dò ly. 542.

PO-

POGHLAVJE NAJPOSLIDGNE,

Od Izbivengna Ditesczu. ly. 542.

Sctojè ovdi Izbivenje, i od kollikojè varstih? kojè ghrih, hottinò izbitti zametak gliuski, s' miscgliu, zà izbittiga? moxeli ighdà bitti dopuscteno ù kojoj vellikoj potribi, izbitti zametak gliuski, barem neduhatni? à dà budde, oxivio? Izbistreno. Xenna sillom pokrivena od ciòvika billi moghla iz sebe izmetnuti simme gliusko, olli zametak, akojè zaccela? Mladiza lupescki napugnena odluciuje stanovitò cichia sramote sebe s' otrovom smaknuti: Petar nemogguchiju od togga odvratiti, svittujeju, dá izbije zametak, i prosti svomu xivottu, cinili zlò? Istumacenje mnoggo potribno. Pòd kojê pedipse padda hottino izbivenje zametka? Istumaceno pò Bulli Pape Sista V. i Gargura XIV. Tkò moxe odrisciti, i oslobodìti od ovvih pedipsah? dà misnik cini uciniti, olli svittuje izmetak gliuski, sctò od gnegga? Istumacenje potribno. Kàd jedan pò ovvommu sumgni, jelli uppao ù Bezredje, sctò od gnegga? kàdse razumi jedan, dáje zapovidio, svittovao, olli pomogao, izbitti zametak gliuski? Izbistrenje potribno. Viddi svaka od ly. 542. dò 553.

ISPOVIST OD VIRRE.

S' nikim napomenama ly. 554.

FINIS.

PYSALAZ DOBROSTIVOMU SCTIOZU.

SPomenisse, moj prigliùbni Sctioce, dassu ovve moje Knigghe ùtysctene od gliudih, koji nerazume nàsc slovinski jezik. U gnimmajè sàm' okko dillovalo, koje lasnò bèz Vodza Razuma zahodi, i gubi pût, nepoznan. Najtichiesc radi togga kadgod koji zablud ù slaganju slovah, buduchi ghdigòd postavglieno slovo zà slovo. Jâsam istinitò s' mnogghim trudom pomgnivò nastojö, ispraviti svaka; dalli neizbrojno mnosctvo pomagnkanjah nijemi dopustilo svaka upaziti, ùticciùchi lasnò misao okku. Vagliâsce, dà drugghi sctije ù popravglienju, a jà slusciam; alli takova nysam moggao najti. Nà tvoju dakle mudrôst naslognam podpunno ispravglienje. I Boogh ti bio nà pomôch, moj Sctioce.

DYO PARVI.

PRIGOVARANJE PARVO.

Varhu Rêda.

U ovvomu parvomu Prigovaranju immamo besſiditi od Rêda najpriè opchienò. Razdilichiemo isto Prigovaranje ù Iziskovanja; à ovva ù Poglavglia, zà dà bistriè, i lascgnè izajde nasce uccenje. Posli togga dojticchiemo nà ossobita besſidovanja varhũ svakoga Rêda pò nâſe, s' pomochiu Vikoviçgnega, od kojega izhodi svaka mudrost, i razum. Pocimgliuchi dakle, postavgliamo.

IZISKOVANJE I.

Od Rêda opchienò.

NEMOXEMO dojti zilovitò nà poznanje jedne stvari ossobite, ako parvgliè neizvidimo gnè bitje opchienò. Cichia togga zà dà dostighnemo znanje svakoga Rêda pò nâſe, vidichiemo priâ narav, illiti bitje Rêda. Dallichiemo svemmu pristaviti kratak razgovor od Xakna.

A POGH-

POGHLAVJE PRRIVO.

Od Xakna.

Uppit. 1. SCtò hocchie recchi: Xakan?.

Odgov. Sveti Ixidoro tumaci, dà Xakan hocchie recchi: Dionik; i Basctenik Gospodinov, posvetujuchisse nà gneggovu sluxbu ù svetoj Zrrikvi. Isto immamo iz Svet. Jerolima. Broj. 1. Relat. Can. 1. dist. 21. S. Hieron. epistol. ad Nepotianum.

Uppit. 2. Koja imma bitti svarha, i missao jednoga, koji xeli ovu Vrristu obranu bitja Zrrikvęnoga?

Odgov. Sveti Sabor Tridentiski nareghjùe, da gneggova svarha, i missao neimma bitti drugga, neggò, virnò sluxiti Boggu svemoguchiemu. 2. Sess. 25. cap. 4. de Reform.

Uppit. 3. Dà jedan odabere, bitti xaknom, zà boglié tilesnò xiviti, illi zà magne truditi nà ovvomu svitu, billi immao dobru svarhu, i odluku?

Odgov. Takovo zvanje nà Rêd nebbi bilo od Bogga, negh' od zlè poxude: à tko-je bez Boxjega zvanja, neulazi kròz vrata, neggo kako lupex priko zida na svoje izgubglienje. 3.

Uppit. 4. Dà jedan xeli bitti xaknom, zà dostighnuti koju dobru Basctinu, illi Dohodak zrrikveni, billi cistu missao immao?

Odgov. Gospodin Bogh ù staromu zakonu zabrani, datti ù razdiglienju zemglie od obechianja diò onnijm, koisu nà gneggovoj sluxbi, govorechi: jà Dyo, i Basctina tvoja. zatò akobi dostighnutje reccenih dobarah bilo svarha xeglie od Rêdovah, tòbi xeglienje bilo opako, i reghienje od poghibili vikovicgne. 4. Num cap. 18. v. 20.

Uppit. 5. Osvin reccene misli, i svarhe, koùje duxan immati xakan, zà sluxiti samò virnò Boggu, i gnemmusse posvetiti, jelli jòsc sctò ù gnemmu od potribe?

Odgov. Dvisumu jòsc stvari od potribe. 1. zvanje Boxje. 2. Duh zrrikveni. 5.

Uppit. 6. Sctosse razumi zvanje Boxye?

Odgov. Razumise, dà nascia odluka (kako rekosmo) neimma bitti drugga, neggosse posvetiti nà sluxbu Boxju, za korist duhovnu nascju, i nascega Iskargnega. 6.

Uppit. 7. Kad moxemo znatti, dasmo zvani od Bogga?

Odgov. Kàd immamo stanovitu ù sarzu reccenu odluku; i kadnâs zakoniti Stariscina Zrrigueni zove nà Redove pò svojoj vogli, à nè pò tughiù potizzanju. 7.

Uppit.

Uppit. 8. Sſtocchie recchi Duh Zrrikveni?

Odgov. Hocchie recchi onna prava xeglia, kojaſe imma nà sluxbu ʒrrikvenu, poslujuchi ſvako dillo potribno ʒà ciſtochiu, i nareſcenje kucchie Boxje. Takoghier pomgna ʒà naſtojati nà Nauk, i priſtojna dillovanja, ʒà ũcinitiſſe vridnim kuchnikom Boxjim, odzipgliujuchiſſe od ſvitovgnih ʒabavah, i opchiengnah: 8.

Uppit. 9. Od koje vriſte cegliad immaju bitti onni, koiſu ʒvani nà sluxbu Boxju?

Odgov. Sveti Karlo Arhibiskup od Milana nareghiuje ù ſvomu cetvartomu Sboru, dà koji xeli obuchiſſe ù odichiu ʒrrikvenu, oſvin reccenih ſtvarih, vaglia, dajè od onnih, koiſu dâli ſvîtu dobar iʒghled ſvojim xivglienjem beʒ ſvake trohe: Koiſu ceſtò primali boggomionò ſvete Sakramente: Koiſu pomgnivò naſtojali nà nauk, i pokaʒali vaʒda ù gnemmu napridak: napokon koji dàju uffanje, dacchiê bitti nà koriſt duhovnu zrrikvi ſvetoj; a nè nà prikõr, kakoſſe od mnoʒih, boleſnò, i ſuʒnò huʒdiſciuchi, ù ovva ʒablughiena vrimena ceſtò viddi. 9. *S.Carol in 4. Synod.*

Uppit. 10. Dà jednomu xaknu pomanka koja od reccenih ſtvarih, ſctobiſſe moghlo recchi od gnegga?

Odgov. Moghlobiſſe recchi, daje Tilo bèʒ duha, i dàje gneggovo ʒvanje, kakono Judino, budduchi reccenni xakni ù ſvetomu Pyſmu sàd Anghieli, sàd Boʒʒi, i Naucitegli pûka karſtianskoga. 10. *Can. 1. diſt. 17. Exod c. 7. 1. Corinth. c 11.*

Uppit. 11. Od kollikoje varſtih poſctènje xivglienja ù jednomu xaknu?

Odgov. Od dvi varſte. 1. unutargno. 2. iʒvansko. Unutargnoſe uʒdarxi ù ciſtocchi od ſarza; i ù ũreſcenju od Duſce s'kripoſtima Nebbeskim, govorechi Iſaya: Occiſtiteſſe, koji noſſite sûde Goſpodinove. Iʒvanskõſe uʒdarxi navlaſtitò ù tri ſtvari. 1. ù dobru dillovanju, i opchienju. 2. ù poſctenoj, i priſtojnoj odichi zrrikvenoj, i pò obicjaù Vilaeta. 3. ù darxanomu, i priſtojnomu poslu ſvoga ſtanja, bixechi od nepriſtojnih poſſalah, i dillovanjih ʒabragnenih. *Can quis dubitet diſtin. 96.* 11. *Iſai. c. 52.*

Uppit. 12. Kojaſu ʒabragnena xaknom od ʒakona zrrikvenoga?

Odgov. Mnoggaſujim ʒabragnena, navlaſtitò, koja slide. 12.

1. Proxarloſt, i pianſtvo; i ako od ſtari cine pokarani, toggãſe neoſtave, immaju bitti obuſtavglieni. K' ovvomuſe prilagaju ceſte gobʒe, jiſti, i pitti ù Goſtionizi opchienskoj, iʒvan potribe od putovanja; i ʒapovidaſe, *Cap. 5. Crapula. De vita & honeſt. Cleric.*

daſſe immaju ouvi ſvarchi s'Rêda, akoſſe neuſtave.

2. Igratti nà karte, i nà ſvaku druggu Ighru, ù kojoiſe vecchie ghledda ſricchia, negh' ũmigne; i ʒapovidaſe ù ʒboru Apoſtolskomu, dà akoſſe neuſtave te ighre, immajuſe ſvarchi s'Rêda, olli prokleti.

3. Danʒati, i ghledati, ghdiſſe danzi voddê nepriſtojni: hoditti ù maskare: prikaʒivati Tamaſce ſvitovgne, i nepriſtojne poſctenju zrrikvenomu; i koje potexu nà ſmijh; ollijih ghledati, kakono i oſtale iʒpraʒnoſti ſvitovgne.

4 Noſſiti prì ſebi Oruxja, navlaſtitò oghgnevita; i ovvoſe ʒabragnuje pod Prokleſtvo, akoſſe togga neoſtave; akojih neoggovara koja vellika potriba. Koludri paka, koji darxe ù Manaſtiru reccena oruxja bèʒ dopuſctenja ſvoga ſtariſcine, oncjàs uppedaju ù Prokleſtvo.

5. Hoditti nà Vojsku; i akoje ù malih Rêdovih, iſtiranjè, i ſvucen iʒ odichie Zrrikvene.

6. Noſſiti odicchiu ſvitovgnu, negh' ako cichia kojega ſtraha od nepriategliah, jermu tadda nije ʒabragneno. Bèʒ ovve potribe noſſechi, ʒà parvi pùt immaju bitti obuſtavglieni: ʒà drugghi, uhiglieni od Dohodakah Zrrikvenih, kakoje naredio Sveti Sabor Tridentinski.

7. Kuppiti Blago ʒà lakomiu; i iſtà lakomia.

8. Ciniti Targovine; i akoſſe od gnih nè oſtanu, moggu bitti obuſtavglieni, jòſc i prokleti, akoſſu trikràt bili od Stariſcine oppomenuti.

9. Hoditi ù lõv ʒvirih s' vellikom bukkom, i pripravom, i akoſſe vecchiekrat ù tomu najdu, immajuſe obuſtaviti.

10. Opchiti s' xenskom glavom, koja nije dobra glaſa, illi ù ſvojoj, illi ù tughioj kucchi.

11. Suditi ù karvi, olli ſvidociti povoglnò ù oſſudjenju od ſmarti.

12. Sluxiti ſvitovgne gliude.

13. Ciniti ſvaka posla ſvitovgna, nepriſtojna gnihovu ſtanju.

Uppit. 13. Buduchi xakan viddio ſebè ù ovvomu raʒgovaranju, kakono ù jednomu ʒarzalu, ſctoje duxan od vecchie ʒnatti?

Odgov. Svè onno, ſctoje potribno ʒà primiti Rêd, i doſtojnò poslovati dilla ſvoga Rêda.

Uppit. 14. Jelli doſti, dà ʒnâ te ſtvari, ollie jòſc duxan i pokaʒati prid Biskupom tò ſvoje ʒnanje?

Odgov.

Cap. Clerici. 15. *ibid.*
13. *Ex Canon. Apoſt.* 41. & 42. *Trid. ſeſſ.* 22. *c.* 1. *de Reform.*
14. *Canon. His igitur diſt.* 23. *Can. Preſbyt. diſt.* 34. *Cap.* 2. *de vita, & honeſt. Clericor.*
15. *Clem. Ne in Agro.* 1. §. *Quia verò de ſtatu Monochor. juncta gloſſa.*
16. *Canon Si quis diſt.* 50.
17. *Seſſion.* 14. *Cap.* 6 *de Reform.*
18. *Canon. his igitur diſt.* 23.
19. *Canon. Sed nec procurationes* 4. & *Can. ſecundùm ne Clerici, & Monachi.*
20.

Odgov. Nije doſti, neghje jòſc duxan i pokaʒati ſvoje ʒnanje prid Biskupom, i prid Iskuſſaozima, kakoje naredio S. Sabor Tridentinski. ʒatoje od potribe, daſſe pripravi nà iskuſſenje, i dajè dobro ūvicban ù nauku od Rêda prià, neggoſse prikaxe. *Cap. 1. De Cleric. venat.* 21.

Uppit. 15. Dà Iskuſſilaʒ ſvidoci Biskupu, dà jedan Xakan doſtojan jeſt Rêda; à onje neraʒuman, billi ſaghriſcio? *Can Clerici, vel contin. diſt. 81. & alib.*

Odgov. Bi ſmartnò ſaghriſcio, immajucchi pò Duſci ſuditi doſtojanſtvo ſvakoga, i pravizzu uʒdarxati; i onbi bio Krivaz skoddi duhovnoj, i Boggubi dao texak raʒlogh od ſvoje nevirnoſti. 22. *Canon. ſententiam. q. Ne Cler. vel Monac.*

Uppit. 16. Mogguli Iskuſſitegli primiti koji dàr od onnih, koiſe immaju iskuſſiti? 23. *Cap. Sed nec 4. ibid.*

Odgov. ʒabragnenojmje primiti daròve, tolliko parvo iskuſſenja kolliko poſli: i ovvo ʒà dighnuti ſvaku ſumgnu od nevirnoſti ſvoga poſla. 24. *Cap. Cler. Officia 15. de vita, & honeſt.*

Uppit. 17. A billi moghli primiti koju priporuku; i ù kripoſt ovve cinniti ravan pût xaknom nà redovanje, neupitajuchijih od ſtvarih potribnih? 25.

Odgov. Ovvabi priporuka bila iʒdajna Duſci Iskuſſiteglia, i i xakna iſtoga; à nà poghibili iednoga, i druggoga. ʒatoſu ſviſnò, i ſpametnò niki Biskupi ù ſvojih ſaborih ʒabranili takove priporuke, ʒakrachiujuchi xaknu ʒa vecchie godinah reghienje, akobiſſe poʒnala gnihova priporuka, od gnih potaknuta. 26. 27. 28. 29.

Uppit. 18. Jelliſſe Biskup duxan najti nà Iskuſſenju?

Odgov. Jè duxan illi òn, illi gnegov namiſtnik, kad imma koju doſtojnu ʒapriku, tiçuchi gnegga kakono ſudza iʒviditi, jeſſuli ʒadovoglna uppitovania ʒà potribu od Rêda. 30.

Uppit. 19. Nehoteçhi Biskup darxati reghienje, i dajuchi oblaſt xaknu, ſebi podloxnu, daſſe moxe rêditi od druggoga Biskupa, tkobi immao ovvoga xakna iskuſſiti ù ſtuarih potribnih Rêda?

Odgov. Pò naredbi Sabora Tridentinskoga tò tijce Biskupa, od kojegaè darxave xakan, immauchi òn ʒnatti, kijè, ki nijè koriſtan zrrikvi ſvojoj. Saſvim tìm moggaobbiſſe pouʒdati i ù iſtoga Biskupa, koji rêdi: pacce iſti Biſkup, koji rêdi, moggaobi iſtanovize iskuſſiti xakna prià, neghmu rêd podade, neſuprotivſciſſe ovvomu, jerje bio iskuſsēn od ſvoga Biskupa. Dalli ovvo nije duxan ciniti. 31.

Uppit. 20. U' koggaſſe xakan imma ʒakonito rêditi?

Odgov. U' ſvoga Biskupa vlaſtitoga, i reghiujuchiſſe ù drug- 32.

goga *Suſpenſio,*

goga bez dopuſctenja ſvoga Biskuppa, uppada ù obuſtavglienje.

Dalli znat immaſc dobrò, daſſe nà tri nacina moxe jedan recchi tvoj Biskup. 1. pò roghienju, t. j. onni, ù kojegaſiſſe darxavi rodio, akoſſu tvoji Roditegli taddà ù gnoj immali ſtavno pribivaliſcte. Ne druggaciè. 33.

2. Pò pribivaliſctu, t. j. ù kojega Darxavi pribivaſc, kadſe hocchieſc rediti, akoje tvoje pribivaliſcte ſtavno, s' miſgliu pribivati vazda ù gnoj, akote nebbì boglia ſriechia ù drughe ſtrane zazvala. Ne druggaciè. 34.

3. Pò Dohodku Zrrikvenomu, t. j. Benefiziù; moxeſc primiti Rêd od onnoga Biskupa, ù kojegaſi Darxavi immao Benefizii, prèm dà niiſi iz te Darxave. 35. *Conſt. Innocen. XII. Speculatores 4. Novem. 1694.*

Tumacimti. Tiſiſe rodio ù zadru, ghdi tadda pribivāju ſtavnò tvoji Roditègli. Alliſſi ſadda uttemeglio tvoje Pribivaliſcte ù Sibeniku i ù gnemu immaſc miſſao vazda pribivati. Immaſc ſaviſce ù Troghiru Benefizij Zrrikveni. Svaki od reccenih Biskupah jeſt tvoj Biskup, i ù ſvakoga od ovvih moxeſcſe rêditi bez nijednoga dopuſctenia. Takò noſſi naredba S. Otza Pape Innoc. XII. 36. *Cap. cum nullus, de tempor. ordin. in 6.*

POGHLAVJE II.

Od Rêda opecbienò.

Uppit. 1. SCtò jeſt' Rêd?

Odgov. Jeſt' jedan Sakramenat novoga zakona, pò kojemuſſe daje duhovna oblaſt k' Tilu Iſſukarſtovu ù Poſvetiliſctu Miſſe. 37.

Uppit. 2. Tkoje zaſtavio Rêd?

Odgov. Nàſc Goſpodin Iſſukarſt. Cichia togga ſvèti ſabor Tridentinski poſtavglia Prokleſtvo velliko varhu onnoga, koibi rekkao, da Rêd nìje zaſtavglien od Iſſukarſta. *Seſſ. 23. Can. 3.* 38.

Uppit. 3. U' koje vrime, i kada nàſc Goſpodin zaſtavi ſveti Rêd? 39. *Luc. 22.*

Odgov. U' najposlidgnoj vecceri, kàd razlamauchi kruh, i dajuchi çaſcju, recce: ovvō cinite ù moju uſpomenu.

Uppit. 4. Sctoſſe iſchie ù jednomu, zà dà moxe primiti Rêd? 40.

Odgov. Vaglia 1. dà-je Cjovik, jer xenna nebbi moghla primiti Redove, dajùchi Rêd ſtariſcinſtvo, i vladanje, kojeſe nepriſtoji xenni, ūcechi ſveti Pavao, dà-jè cjovik glava xenne, i dà-jè xenna podloxna cjoviku. 2. dà-je

cjovik

cjovik karstèn, buduchi karstènje vrata od svih sakramentih.

Uppit. 5. Kako govorisc, dà xenne nemogu primiti Rêd, ako sctièmo, dà ù parvascgna vrimena svete Zrrikve biaju nike xenne Biskupovize, Popovize, i Diakonisce? 41.

Odgov. ʒvaũse tako, nè jersu bile reghiene, nèggo jèr biaju xenne Biskupah, Misnikah, i Diakonih parvò, neghsu ovvi bili règhieni, s' kojmi paka posli Rêda xivisce ù svetoj cistocchi. ʒvaùse jòsc nike Diakonisce, jer biaju blagoslovgliene od Biskupa (ne reghiene) dà moggù ostalim xènnama sctitti duhovna bessidovanja, kakò nãs ũci sveti Tomas; i cinitti prilicna dilla, pristojnia xenskoj, nègh musckoj gklavì. *1. Thom. hìc qu. 39. A. i. o.*

Uppit. 6. Ovve dvi stvari gori reccene jessuli od potribe Rêda, olli samè ʒapovidi? 42.

Odgov. Jessu od potribe Rêda pò tà nacin, dà komubi pomankala jedna od te dvi stvari, prèm dàsse rêdi, nebbi primio Rêd.

Uppit. 7. A' jessuli koje drugghe stvari od potribe ʒapovidi ʒà primiti korisnò Rêd? 43. *Q. 39. A. 2.*

Odgnov. Sveti Tomas Anghielski Naucitègl iʒvan reccenih stvarih od potribe Rêda, ucìnãs, dasse nahode drugghe od potribe ʒapovidi, bèʒ kojih, prèm dabbismo dobrò priali Rêd, nobbismo dostojnò, i korisnò. 44.

Uppit. 8. Kojesu te stvari od potribe ʒapovidi?

Odgov. Jessu. 1. godisctа, kojaje naredila sveta zrrikva. 2. milloſt Boxja, ù kojojse imma primiti Rêd. 3. dobrotã xivglienja, i dostojanstvo dobra dillovanja. 4. Nauk ʒadovoglni, ʒà dà ʒnade reghieni, sctoje duxan dillovati ù Rêdu, i drugghe ucitti. 5. dà-jè bez svakke ʒaprike ʒrrikvene. 6. dàimma kauku, i dà parvglie prima Rêd nixji, nègh viscji. 7. dà-je kriʒman. 8. dà-je podloxan Biskupu, kojmu Rêd podaje. 9. dà imma odluku Bogg-gu sluxiti, kako gorì rekkosmo iʒ nauka Tridentinskoga. 10. ʒà vallike Rêdove dà imma nacin ʒà xiviti, illi od Occinstva, illi od Zrrikve, illi od ʒaduxbine, kakono xivu koludrì, olliti Fratri, koji cine ʒavìt od uboſctva. 45.

Uppit. 10. Kobbi primio Rêd beʒ reccenih stvarih, olli beʒ koje od gnìh, billi dobro bio reghien? 46.

Odgov. Bi dobro; allibi saghriscio, cinechi tò hottinò protivà naredbi Zrrikvenoj. 47.

Uppit. 11. U' sctobi uppao tadda?

Odgov.

Odgov. Izvan ghriha, uppaobi ù obustavgliènje, primajuchiga ù zaprizi, olli ù zavezi Zrrikvenoj, olli neimmaduchi godiscta potribna.

Uppit. 12. Kollikoje Rêdovah? 48.

Odgov. Sveti Otaz Kajo, Dalmatinske Karvi, sedamjih pokaxuje. 1. Uratar. 2. Sctioz. 3. zaklignavaz. 4. Svichiar. 5. Podsluxitegl. 6. Sluxitegl. 7. Misnik. I svetaje Zrrikva vazda uzdarxala ovvi broj. *An.* 284.

Uppit. 13. zascto su sèdam Redouah, à nè magne, ni vecchie?

Odgov. Angelskì naucitegl dàje razlògh, jere sakramenat od Rêda jest odlucen nà sluxbu sakramenta od Tila Gospodinova, koij jest' svarha svih Redov. 49. *Quaest.* 34. *Ar.* 2.

Cetirise sluxbe hocchie zà posvetiti Tilo Gospodinovo. 1. sluxba onnoga, koji posvechiuje; i ovvo jest Misnisctvo. 2. onnoga, koji sluxi Misniku, pridajuchimu kruh, i vino; i ovvi jest' sluxitegl, olliti Diak. 3. onnoga, koji ù sudìh posvechienih pripravglia Kruh, i Vino potribno zà Posvetiliscte; i ovvi jest' Podsluxitègl, olliti Podiak. 4. onnoga, koji pripravglia zdravo Vino, i cist kruh zà Posvechienje, i ovvi jest' svichiar, olliti Akolit, komùse daju ù primanju Rêda tijzati Gostarizze, zà dà pripravì vodu, i Vino.

Ostâle tri sluxbe hocchiese zà pripraviti onne, koji nijsu dostojni primiti Tilo Gospodinovo. Nà tri nacina moxe jedan bitti zà tò nedostojan. 1. jer nevirruje; i togga vaglia istirati iz kucchie Boxje, ghdisse prikaxuje Tilo Gospodinovo. I ovvo jest' dillo Uratara, koji izgoni nedostojne, i prima dostojne. 2. Jèr nezna, sctò imma virrovati; i zàtoje Sctàz, koiga imma nauciti, sctiuchimu sveto Pijsmo, i kaxechimu Otajstva svete Virre. 3. jer-je zapriceen od oblasti Diavaoske ù Tilu; i zàto-je zaklignavaz, koji prima oblast zà isgoniti sotonu is Tila Cjovicjanskoga.

Uppit. 14. Dajèli svakki Rêd oblast k' Tilu Gospodinovu? 50.

Odgov. Daje, kako viddismo, koji blixje, koji daglie. Najblixje Misnisctvo; à najdagliè Vratarstvo.

Uppit. 15. Jelli svakki od reccenih Rêdovah sakramenat?

Odgov. Jesti svakki; dalli nijsu sedan sakramenât od Rêda, neggo jedan samo, jerese svì Rèdovì uzdarxu ù najposlidgnemu od Misse, kakono ù svarhi, kojoj-su odreghieni. 51.

PO-

POGHLAVJE III.

Od plodda, olliti dillovanja Rēda.

Uppit. 1. SCtò dilluje, i podaje Rêd? 52.
Odgov. Dilluje, i podaje tri stvari. 1. Millost Boxju. 2. Peccjat. 3. Millost Sakramenta.
Uppit. 2. Sćtoje Millost Boxja?
Odgov. Jest jedan Dar Boxij, s' kojmse Duscìa promice, zà dostighnuti Blaxenstvo varhnaravsko, kako izgovara sveti Tomas. 53. *Gratia Dei Quæs.* 110. *A.* 2.
Uppit. 3. Od kollikosse varstih nahodì Millost Boxja?
Odgov. Od trìh varste. 1. Millost Dillovna. 2. Millost svetiva. 3. Millost Blagodana. 54. *Actualis, Habitualis, seù sanctificans, & gratis data.*
Uppit. 4. Sćtoje dillovna Millost?
Odgov. Jessu pomochi varhunaravske, s' kojm Boogh uzbughiuje, i Krēchie Cjovika, zà dobiti spassenje Dusci svojoj.
Uppit. 5. Od kollikosse varstih nahodi ovva Millost Dillovna, olli dillujuchia? 55.
Odgov. Od dvi, t. j. Millost Priteciva, i Millost Pomaghiva. 56.
Uppit. 6. Sctoje Millost Priteciva, olliti pritekuchia?
Odgov. Jessu Pomochi varhunaravske, s' kojm nās Boogh pritice, i potice nà dobro dillovanje. 57. *Præveniens, & cooperans.*
Uppit. 7. Sćtoje Millost Pomaghiva, olliti pomagauchia?
Odgov. Jessu Pomochi svarhnaravske, s' kojm nām Bōgh pomâga, i dilluje ujedno s' nammi nasce spassenje. 58.
Uppit. 8. Jelli dosti sama Millost Boxja, zà dobiti spassènie nasce?
Odgov. Nije dosti, negh vaglia, dà i nascia dobra voglia s' gnìm zajèdno dilluje, govorechi sveti Agustin: Tko stuorì tebe brez tebe, nèchie spassiti tebe brez tebe. 59.
Uppit 9. Od Kollikoje jòsc varstih ovva Millost dillovna, buddì Priteciva, buddì Pomaghiva?
Odgov. Jest' savisce od dvi varste, Millost zadovogliva, i Millost plodiva, olliti izvarsciva. 60. *Sufficiens, & efficax.*
Uppit. 10. Sćtoje Millost zadovogliva?
Odgov. Jessu Pomochi varhunaravske, s' kojm moxemo, à brez gnih nèmoxèmo, ciniti dobra dillovanja. 61.
Uppit. 11. Sćtoje Millost Plodiva, olliti izvarsciva?
Odgov. Jessu Pomochi varhnaravske, s' kojm nè samo moxemo, dalli dojstò i cinimo dobra dillovanja. 62.

Uppit. 12. Sčtoje Milloſt ſvetiva, olli millocinechia? *Sanctificans, seù habitualis.* 63.

Odgov. Jeſt' jedna kripoſt ſvarhnaravska, koja poſvechiuje Duſciu, ciniju Priateglizu Boxju, i Baſčtenizu Raja nabeskoga.

Uppit. 13. Od kollikoſſe varſtih nahodi Milloſt ſvetiva, olliti millocinechia?

Odgov. Od dvi varſte, Milloſt Parva, i Milloſt Drugga. 64.

Uppit. 14. Sčtoje Milloſt Parva? *Gratia prima, & Gratia 2.* 65.

Odgov. Jeſt' onna, koja nènahodi ù Duſci druggu milloſt, nèggo ſamo ghrih ſmartni, kojèga cichia togga iſtiruje, i poſvechiuje Duſciu; i cini ciovika od nepriateglia Priateglia Boxjega.

Uppit. 15. Sčtoje Milloſt Drugga?

Odgov. Jeſt' onna, kojaſe daje Duſci jùr Priatèglizi Boxjoj immajuchioj Milloſt Boxju, i gnu uʒmnaga. 66.

Uppit. 16. Moxeli ſtati ʒajedno ù Duſci ovva Milloſt ſvetiva s' ghrihom ſmartnim?

Odgov. Nemoxe nipojedan nacin, kakonās uci Anghièlski Naucitegl; jere nemoxe ù iſta dobba bitti Duſcia Priategliza, i nepriategliza Boxja; ù Tmninah, i ù ſvitloſti; ſuxgniza Diavaoska, i kchier Boxja; xiva, i martva duhovnim nacinom. 67.

Uppit. 17. Sčtoje xivot, i ſmart duhovna Duſcie?

Odgov. Xivot' jeſt' Milloſt Boxja; à ſmart jeſt ſvaki ghrih ſmartni. 68.

Uppit. 18. Moxemoli dobiti Milloſt Boxju s' naſcim dobrim dillom?

Odgov. Parvu Milloſt nemoxemo dobiti, jerbò ovvu Boogh daje tũgnè, nahodechi nās ù tamnoſti ghriha. Alli moxemo druggu Milloſt, illiti uʒmnoxanje parve Milloſti jernamjuje Boogh obechiao, ako dobrò dillujemo ù obsluxenju gneggovih ʒapovidih; i uʒdarxechiſſe ù gneggovoj gliubavi, iʒ koje zvattè ſvako doſtojanſtvo. 69.

Oppit. 19. Sčtoje Milloſt blagodana? *Gratia gratis data.* 70.

Odgov. Jeſt jedno Blagodarje Kripoſno, Kojenam Boogh daje ʒà ſpaſſenje drugghih, Kakono Kripoſt ʒà oʒdraviti, ciniti cjùdeſſa, raʒumiti jeʒike, tumaciti otajſtva, raʒabrati duhove, i oſtala, od kojih beſſidi ſveti Tomas.

Uppit. 20. Ovve milloſti blagodane mogguliſſe datti Ghriſcnikom?

Odgov. Moggù ʒa koji cjās, kako bi data Kaifaſſu Kripoſt prorokovati ù ʒboru, skupglienu protiva ſpaſſitegliu, ghdi recce: Potribnoje, dà jedan ũmre, à dà vās Pũk nepoghi-

ghine ; prèm dà bijsce cjovik opāçan. Dallisse neobiçaju datti stavnò, nèggo Gliudima svetim.

Uppit. 21. Koje uzrok Millosti Boxje ?

Odgov. Gospodin Boogh jest Satvoritegl Millosti svoje ; Issukarst dobitnik, jèrnamju-je dobio svojom mukkom : sveti sakramènti jessu xlibba, kròz kojunam tecce ; a Misnik Razdilitegl. 72.

Uppit. 22. Sctoje Peccjat Redovni ?

Odgov. Jest jedna duhovna oblast, utijsctena ù Dusci nacinom nezamrriscglivim ; odrèghiena nà poctovanje, i sluxbu Boxju, 73.

Uppit. 23. Moxelisse vecchiekrat primiti isti peccjat ? 74.

Odgov. Nemoxe, jere ù vike ostaje ù Dusci, primauchisse nepomarscivim nacinom.

Uppit. 24. za koji uzrok ù uike pribiva ù Dusci ?

Odgov. Daje razlogh sveti Tomas, jerboje Peccjat Sakramenta jedno dionisctvo Misnisctva Issakarstova ù svojih Virnizima: à kako imma Gospodin oblast duhovnu podpunnu ; takòse i gneggovi Virnizi cine dyonizi tè oblasti duhovne ù svetih Sakramentih. Buduchi dakle Misnisctuo Issukarstovo ù vike, takochie bitti i peccjat ù Dusciama Karstianskim. 75. Q 62. A. 5.

Uppit. 25. Kàd Duscia budde ù Raju, olli ù Paklu, hocchieli immati ù sebi recceni biligh ? 76.

Odgov. Hocchie vazda, i vazdi, kako nās uci Anghielski Naucitègl : ù Raju zà slavu, i diku iste Dusce ; à ù Paklu zà vecchiu smutgnu, i sramotu gnè.

Uppit. 26. Sctoje Millost Sakramenta ?

Odgov. Jest jedna vlastita Pomoch, kojunam dàje Boogh ù kripost sakramenta, olli Rêda primgliena, dà dillujemo dostoj... dillo sakramenta, olli Rêda, kojegasmo primili. 77.

Uppit. 27. Dajelinamse oncjàs ovva vlastita Pomoch, kako primamo Rêd, olli sakramenat ?

Odgov. Kàd primamo sakramenat, olli Rêd, dajunamse pravize varhu tè pomochi ; dalliju neprimamo, nègh kad poslujemo dilla togga Sakramenta, olli Rêda. 78.

Uppit. 28. Kàd primamo ostale plodde reccene svetoga Rêda ?

Odgov. Peccjat primamo, kad primamo i Red. Takoghièr i Millost Boxju, akojoj neprimetnemo koju zapriku, kakobi bio ghrih smartni. 79.

Uppit. 29. A' dasse nahodi jedan xakan ù ghrihu smartnomu, kàd Rêd prima, i tako postavglia zapriku Millosti Boxjoj;

moxelli paka ighda ovva uskrissiti ù gnemmu ?
Odgov. Moxè, kadse pravednò, i dostojnò pokorì od ghriha; 80.
i ovvo ù kripost onnoga duhovnoga peccjata, illi biliga
Redovnoga, koji vazda ostaje ù Duscì.

POGHLAVJE IV.

Od Stvarih potribnih zà Rêd.

Uppit. 1. KOllikoje, i ke-su stvari potribne, zà podati, i priati Rêd ?
Odgov. Jessu tri: 1. Podlaga, olliti Materia. 2. Forma. 3. Odluka, bez kojese nemoxe datti, ni priati Rêd. 81.
Uppit. 2. Sctoje Podlaga, illi Matèria ?
Odgov. Jest' onno Orudie vidivo, kojese dâje tijzati od Biskupa ù podavanju Rêda. 82.
Uppit. 3. Od kollikosse varstih nahodi Materia ?
Odgov. Od dvih varste, t. j. materia blixgna, i dalecna. 83.
Uppit. 4. Sctoje materia dalecna; à sctoje blixgna ?
Odgov. Matèria dalecna jest' onno Orudje, kojese dâje tijzati od Biskupa; à blixgna jest podavanie, i tijzanje istoga orudja. 84.
Uppit. 5. Jelli od potribe tijknuti istinitò Orudje, koje podaje Biskup ?
Odgov. Jest' od potribe; nitje zadovoglno, pruxiti samo ruku, olli naslonitiju nà ruku onnoga, koji pràvò tijce Orudje. 85. *Ex 1. damnat. ab Innoc. XI.*
Uppit. 6. Sctoje Forma Rêda ?
Odgov. Jessu onne rijci, odreghiene od svite zrrikve, koje izgovara Biskup, kad podaje tijzati gorì reccèno Orudje. 86.
Uppit. 7. Sctoje Odluka, olli Missao ?
Odgov. Jest jedno hottinje voglie zà dostighnuti jednu svarhu. Napriliku odluka potribna zà Rêd, jest hottinje, s' kojmse hoccie datti, i primiti Rêd. 87.
Uppit. 8. Dà jedan recce s' jezikom, dà podaje, olli prima Rêd; dalli ù sarzu nejma tè voglie, billi dobar bio Rêd ?
Odgov. Nebbi, jerje odpotribe gori recceno hottinje voglie, zà dillovat s' gliuskim nacinom; i tako, zà dà odgovara sarze jeziku. 88.
Uppit. 9. Odkollikosse varstih nahodì odluka, olli missao ?
Odgov. Od tri varste, t. j. sadascgna, kriposna, i opchiena. 89.
Uppit. 10. Sctoje Missao, olli odluka sadascgna ?
Odgov. Jest' onno hottinje, kojese imma ù onni hip, kadse

stvar

ſtvar dilluje, kakono kadſe Sakramenat daje, olli Rêd prima.

Uppit. 11. Sctoje odluka kripoſna?

Odgov. Jeſt' kripoſt proſciaſne odluke nepobivene, i neuſteghnute. Napriliku, zacceoſi vogliu, zà primiti Rêd: ù kripoſt tè voglie zaccete ighieſc ù Zrrikvu, uzimaſc odicchiu rèdovniſcku, i priſtupaſc k' Otaru, ghdi Biskup Miſſu govori; Cjujeſc zvatti: Tkò hocchieſſe redovati, priſtupi blixjè. Ti priſtupaſc, i primaſc Rêd, nebuduchi ponovìo onnu parvu vogliu, illiti odluku. Ovvabi odluka bila kripoſna, jerè ſvè, ſctoſſi ucinio, uciniosſi ù kripoſt parve voglie nepobivene. 91.

Uppit. 12. Sctoje odluka opchiena, olli vaghdagna?

Odgov. Jeſt' onna, koju nittiſmo immali, nittije immamo; dalliſmo tako pripravni ù ſarzu, dà biſmoje zacceli, kadbinam doſc-la nà pamet; kako rekſcia: Danasje ſvetaz zapovidgni; alli jà neznam; i hodim à zrrikvu, i sluſciam Miſſu, neodlucjujuchiju, zà obsluxiti zapovid zrrikvenu, koja zapovida sluſciati Miſſu ù ſvetaz zapovidgni; ſaſvim tim, daſſam znao, biobiju odlucio nà tù ſvarhu. I evvo odluka opchièna, koju jà tà dàn immam ù sluſcianju Miſſe zapovidane. 92.

Uppit. 13. Ka-je najzvarſnia, i potribnià od reccenih triù odlukàh?

Odgov. Najizvarſnia jeſt ſadaſcgna; dalli nijè od potribe, nemoguchiju naſcia mlohavoſt vazda immati. Najpotribnia jeſti kripoſna, jer bez gnè barèm nemoxèſe ni datti, ni primiti ſakramenat, olli Rêd. Dalli Opchiena nije zadovoglna, nemoguchi odrediti, ni uppraviti naſce gliuſko dillovanje. 93.

Uppit. 14. Dà jèdnomu ù primglenju Rêda budde pomankala olli Materia, olli Forma, olli Odluka, ſctobi vaglialo uciniti?

Odgov. Vaglialobi, daſſe iſtanovize povrati nà reghienje, i daſſe opeta rêdi, nebudduchimu dobro bilo parvo Reghiènje. 94.

Uppit. 15. Dè jedan prime Rêd ù ſmartnomu ghrihu, billiga dobro primio?

Odgov. Dobrobiga primio, dalli nebbi koriſnò. Dobrobiga primio, jere za ovvo necchieſe druggo, neggo Materià, Forma, i Odluka. Nebbi koriſnò, jer nebbi primio Milloſt Boxju, neggo ſami pecciat; paccebi jòſc uppao ù ghrih od Svètòzkvargna. 65.

Uppit.

Uppit. 16. A' dasse tadda najdè ù ȝaveȝi, olli Beȝredju, billi dobro bio reghien?

Odgov. Dobrobisse redio; dalli nebbi primio Milloſt Boxju, kako rekkosmo; nittibi moggao poslovati dilla Reda primgliena, jer uppoda ù Beȝredje, akosse rêdi ù vèllikomu Proklestvu, pò nauku nikih Boggoslovazah; olli ù obustavglienje, akosse redi ù Beȝredju. Dalli ȝà boglie raȝumiti ovvi odgovor, pomnichiesc nà. 96.

IȜISKOVANJE II.

Od Ȝaveȝe.

U' Ovvomuchiemo Iȝiskovanju bessiditi od slijkah ȝaveȝah Zrrikvenih, i od Bezredja. Dalli parvglie od ȝaveȝe opchienò.

POGHLAVJE I.

Od ȝaveȝe Opchienò.

Uppit. 1. SCtoje ȝaveȝa Zrrikvena? *Censura Ecclesiastica.*

Odgov. Jest jedno likovito Pedipsanje, s'kojm sudaz Zrrikveni kara Cjovika karstena neposluscna, uhigliujuchiga od dobarah opchianih Zrrikve, doklese sviddi od pomankanja. 97.

Uppit. 2. ȝasctossi rekao: Pedipsanje likovito?

Odgov. Jere ovvo pedipsanje ȝastavglièno jest ȝà iȝlicenje duhovno Ghriscnika. 98.

Uppit. 3. Moxèli sudaz Zrrikveni postaviti ȝaveȝu nà jednoga, koji nije karstien, kakono nà Turcina?

Odgov. Nemoxe, jerese nemoxe pedipsati, neggo koije podloxan oblasti; allisse Cjovik nepodlaga Zrrikvi, neggo pò karstenju. 99.

Uppit. 4. Tkò imma oblast postavgliati ȝaveȝe nà Cjovika karstjena?

Odgov. Sama Zrrikva sveta, i gnè ȝakoniti Ghlavari, budduchi ȝavèȝa jedno pedipsanje duhovno, koje nepristoji svitovnoj Pravdi. 100.

Uppit. 5. Tkoje dao Zrrikvi tù oblast? *Matth. 6. 19.*

Odgov. Nasc spassitegl ù svetomu Matthiu, govorechi: Ako Zrrikvu neposluscia, buddi tebi, kakono Poganin, i Ocitnik, t. j. tumaci sveti Tomas, dà imma bitti pò ȝaveȝi iȝvan Zrrikve Boxje, kakonossu Pogani. 101.

Uppit.

Uppit. 6. ʒà koji ghrih Zrrikva poſtavglia ʒaveʒe?

Odgov. ʒà ghrih ſmartni, i texak, jere (uci Anghielski) vaglia, da je pokora prilicna ghrihu. Budduchi dakle ʒaveʒa Zrrikvena teſcka pedipſa, vaglia da-je i grih têxak, ʒà kojſe mecchie. 102.

Uppit. 7. Moxeli Zrrikva pedipſati ʒaveʒom ghrih ſmartni unutargni?

Odgov. Nemoxe, jere unutargna ſamomu Boggu jeſſu podloxna, i on ſami od gnih sûdi. 103.

Uppit. 8. Dà jedan neʒna, dà ghrih ſmartni, koji cini, jeſt pod ʒaveʒom Zrrikvenom, cinechiga, billi uppao ù ʒaveʒu?

Odgov. Akoje neʒnanje povoglno, i hottino, uppada ù ʒaveʒu prèm da-jê nije poʒnavao. Na priliku. Tiſi immao priggodu, i laſnoſt, ʒà ʒnatti, koi-ſu ghriſi pod ʒaveʒom, i niſiſe hajao ʒnatti, ʒà dà slobodnije ſaghriſciujeſc: olliſi duxan ʒnatti, à nepomgniſc ʒnatti, kakonoſſu duxni Zrrikvegnazi: olli napokòn ſumgniſc, da-je tà ghrih pod ʒaveʒom, alliſe nemariſc tò iʒaʒnatti, negh slobodnò ſaghriſciujeſc. U' ſvima tima doggoghiaima uppadaſc ù ʒaveʒu, akoje s'druxena s'ghrihom. Iʒvan reccenih doggoghiaih, tko neʒna, da-je s'ghrihom ʒaveʒa, ũgnu neuppada. 104.

Uppit. 9. Moxeliſſe õncjas metnuti ʒaveʒa nà jednoga ghriſcnika, kako ucini jedan velliki ghrih?

Odgov. Ako tommu ghrihu od ʒakona nije ʒdruxena ʒaveʒa, nemoxe, negh kadſe ottvardne ù gnemu, neprozinujuchi gliubeʒniva nagovaranja Sudza Zrrikvenoga, koiga potexe nà pokajanje; budduchi ʒaveʒa Zrrikvena najpoſlidgne oruxje ſvete Zrrikve. 105.

Uppit. 10. Kollikoſtruka jeſt ʒaveʒa Zrrikvena?

Odgov. Jeſt od dvih varſte: t. j. ʒaveʒa od ʒakona, i ʒaveʒa od Cjovika. ʒaveʒa od ʒakona jeſt onna, koaje ſtanovitim nacinom nareghiena od ʒakona protiva tommu, i tommu ghrihu; i xive vaʒda, dokle xive i ʒakon. 106.

ʒaveʒa od Cjovika jeſt onna, koju Sudaz Zrrikveni pò ſvojoj naredbi poſtavglia nà koji texak ghrih. I ovva xive ù ſvojoj naredbi, dokle xive i tà ſudaz; i pò gnegovoj ſmarti umire, ako nije tko uppao ù gnu; jer akoje uppao xive, doklemuſſe nedighne.

Uppit. 11. ʒaveʒa tolliko od ʒakona, kolliko od Cjovika, jòſc od kolliko varſtih jeſt?

Odgov. Jeſt od dvih varſte, od ſuda, i od pritenja. Parva jeſti,

jest, à kojũse oncjàs uppada, kakosse ghrih cini, s' kojmje ʒdruxena. Drugga jest, ù kojuse neuppada, neggo kàd sudaz pò tretoj oppomeni iʒrecce ghrisnika ʒaveʒana. 107.
ʒà uppasti ù parvu varstu, dostaje uppasti ù ghrih, s'kimje ʒdruxena ʒaveʒa. ʒà uppasti ù druggu, hocchiësse, dà prià trikrat, olli jèdnom ʒà trikrat oppomene sudaz, i posvisti ghriscnika od gneggova pomankanja.

Uppit. 12. Koijè biligh ʒaveʒe od suda; à koji ʒaveʒe od pritenja?

Odgov. Biligh od parve jest, kadje pijsano: *Tko tò, i tò ucini, prokletje; neka ʒna, daje uppao ù Phoklestvo, ù obustavglienje &c. onciàs uppada*, i rijci priliçne, koje nossu sobom vrime prosciasno, olli sadascgne. Biligh od drugghe jest, kadbi bilò pijsano: *Tko tò, i tò uccini, uppastichiè ù proklestvo, ù obustavglienje, i ostal., bittichie proklet, dà budde proklet*; i rijci priliçne, koje ʒlamenuju vrime dosascchie od uppadanja ù ʒaveʒu. I s' ovvim iʒgovaranjem prītise ghriscniku, dà nebbi uppao ù ghrih. 108. *Censuræ.*

Uppit. 13. Od kollikosse raʒlikosti nahodi ʒaveʒa Zrrikvena? *Excommunicatio.*

Odgov. Od tri. 1. Proklestvo. 2. Obustavgliènje. 3. Oppovid. *Suspensio. Interdictũ.* 109.

POGHLAVJE II.

Excommunicatio.

Od Proklestva.

Uppit. 1. SCtoje Proklestvo?

Odgov. Jest jèdna ʒaveʒa Zrrikvena, koja uhigliuje ghriscnika od dobarah Zrrikvenih; i od opchine virnikah. 110.

Uppit. 2. Od kollikosse varstih nahodi Proklestvo?

Odgov. Od dvih varste. 1. Proklestvo Vecchie. 2. Proklestvo magne. 111.

Uppit. 3. Sctoje Proklestvo Vecchie?

Odgov. Jest ʒaveʒa Zrrikvena, koja uhigliuje ghriscnika od opchienja Virnikah, od Dionisctva svetih sakramenatah, i svakoga dobra Zrrikvenoga. Sveti Tomas ũci, dà Cjovik pò svetomu karstenju upiscjujese nà dvi stvari; tò jèst, nà skup, i sjedignènje s'ostalim Virnikom; i nà dionisctvo svetih sakramenatah, i svih dobarah duhovnih. Kadje dakle Cjovik ù vecchiemu Proklestvu, iʒaghnanje iʒ skuppa Virnikov; i ʒabragnenomuje bitti, dionikom svetih sakramenatah, nemoguchijh ni davati, ni uʒimati; i od ostalih dobarah Zrrikvenih. *Quæst. 21. Art. 1.* 112.

Uppit.

Uppit. 4. A scto je magne Proklestvo?

Odgov. Jest jedna zaveza Zrrikvena, koja zabragnuje ghriscniku samo primati svete sakramente; i bitti odabran nà 113.
Dahodke, olliti Benefizie Zrrikvene.

Uppit. 5. Scto dilluje, i zabragnuje ossobitò Proklestvo Vecchie?

Odgov. Zabragnuje datti, i primiti svete sakramente. 2. Uhigliuje od plodda molītvah Zrrikvenih, pò tà nacin, dà
akoje proklet, nitti moxè missu slusciati, ni ostale mol 114.
be duhovne ù Zrrikvi, nittisse zãgn moxè Missa recchi.
Dallisse moxe à sarzu Boggu priporuciti ù svetoj Missi,
i drugghēse molbe skrovite moggù zãgn recchi, zà dagga L. c.
Boogh obrati nà pokoru, kako.ūci Anghieoski. 3. zabragnuje dillovati ù Rêdu priatomu, kakono Missu govoriti, spivati Valghielje, i prilicna; i kobbi tò dillovao
ù Proklestvu, prem daje ovvo skrovito, uppaobi ù Bezredje. 115.

4. zabragnuje tolliko datti, kolliko prijati Benefizj
Zrrikveni; i dagga jedan prime, nebbiga moggao uxivati. 116.

5. zabragnuje opchiti s' karstianom, akoje ovvi Prokleti naviscchiēn od Ghlavara Zrrikvenoga, ollije occitò
udrio Zrrikovgnaka. 117.

6. zabragnuje bitti pokopanu ù mistu posvechienomu.

7. zabragnuje suditi, akoje prokleti, sudaz; svidociti, akoje svidok; braniti, akoje Paraz; i drugga ovvim 118. 119.
prilicna dilla ciniti.

Uppit. 6. A' scto je zabragneno Virnikom s' Prokletim?

Odgov. zabragnenoje pèt stvarih. 1. *Vsta*, t. j. dagga nemoxemo zelivati, garliti, s' gnimse razgovarati, i prilicna.
2. *Moliti*, t. j. dà nemoxèmo s' gnim zajedno Bogga moliti, Missu slusciati, i prilicna. 3. *Pozdrav*, t. j. dagga 120.
nemoxemo pozdraviti, kgnigumu pijsati, kappumu skinuti, i prilicna. 4. *Opcbienje*, t. j. dà nemoxemo s' gnim
opchiti, pribivati ù jedno ù Domu, olli nà pùtu, i prilicna. 5. *Trripeza*, t. j. dà nemoxèmo s' gnim ujèdno
blagovati, pitti, i prilicna.

Uppit. 7. Nahodilisse koji uzrok, kojnam dopuscta opchiti s' Prokletima?

Odgov. Nahodi, i immajh takoghier pèt, koje tumaci S. Tomas. 1. *Korist*, t. j. dà moxemo s' gnim bessiditi zà nasciu,
i gneggovu korist duhovnu. 2. *zakon*, t. j. xenna s' muxem, i mùx s' xennom; Otaz s' Synom, à Syn s' otzem,
prèm daje koj od ovvih ù Proklestvu. 3. *Ponizrnost*, t. j.

slughe s' Gofpodarima Prokletima moggû opchiti. 121.
4. *Neznanoſt*, t. j. ako neʒnamo, dà jè jedan ù Proklestvu, opchiechi s' gnim, nefaghriſcjuemo. 5. *Potriba*, t. j. dà ubògh neimmauchi nacina ʒà xiviti, moxè proſſiti ʒaduxbinu od Cjovika Prokleta, olli akoſſe iſti Prokleti nahodi ù potribi, moxemoga uttiſciti s' almuſtvom.

Uppit. 8. Od kollikoſſe varſtih nahode Prokleti s' vecchim Prokleſtvom?

Odgov. Od dvih varſte; t. j. Bixivi, od kojhſmo duxni bixati; i nebixivi, olliti Pritrripeni, od kojh niſmo duxni bixati, i moxemo s' gnima opchiti. 122.

Uppit. 9. Koiſu Bixivi, i ko i Nebixivi?

Odgov. Bixivi jeſſu ſamo od dvi varſte; t. j. koiſu naviſcchieni od Ghlavara Zrrikvenoga, daſſe od gnih immamo cjùvati; i kojſu occitò poſtavili ſilne ruke nà cegliade Zrrikveno, buddi muxka, buddi xenska ghlava ovvo cegliade, i prèm daje ovvo iſtò prokleto, ill' obuſtavgliènò. Svi oſtali jeſſu pritrripeni, olliti nebixivi. 123.

Uppit. 10. Saghriſcivali vaʒda ſmartnò, tkò opchi s' Prokletima vecchim Proklaſtvom?

Odgov. Sveti Tomas ũci, dà vaʒda neſaghriſcjũe ſmartnò, nègh kadbi opchio, cinechiſſe dionik ù gneggovu ghrihu; olli primauchi od gnegga ſvete ſakramente; olli napokon opchiechi naſramotù ʒapovidi Zrrikvene, jerbi tadda vaʒda ſmartnò ſaghriſciò. 124. *Quæſt.* 23. *Art.* 2

Uppit. 11. ʒà koiſe uʒrok uppada ù magne Prokleſtvo?

Odgov. Samo ʒà ovvi, t. j. opchiechi s' Prokletim vecchim Prokleſtvom, pò jedan od pèt gori reccenih nacinah. 125.

Uppit. 12. Tkò moxe odriſciti od vecchiega Prokleſtva?

Odgov. Ako Prokleſtvo nije nitkomu ſarahgneno, moxe od gnegga odriſciti ſvaki ʒakoniti Iſpovidnik od Biskupa ʒà tò odreghien. Akoje paka Prokleſtvo ʒadarxano, olli ſarahgneno, moxega raʒdriſciti 1. onni, kommuje ſarahgneno. 2. gneggov Naſtavnik. 3. gneggov ſtariſcina. 4. onni, kõmuſe varhù togga daje oblaſt. 5. nà cjàs od ſmarti ù potribi ſvaki Miſnik. 126.

Uppit. 13. Moxeli jedan bitti odriſcen od prokleſtva iʒvan Iſpovidi?

Odgov. Moxe, jere ovvo odriſcenje nije dillo od ſakramenta, neggo od oblaſti Uladanja, kojeſe ù ſvako vrime moxe podiliti, i iſpuniti. 127.

Uppit. 14. A daſſe ſillom dade odriſcenje od Prokleſtva, billi dobro bilo?

Odgov.

Odgov. Akobi bio fillovan odrifcitegl, nebbi vaglialo odrifcenje, jere ovvo imma bitti slobodno, i povoglno. Dalli akobi bio fillovan ghrifcnik primiti odrifcenje, ovvobi dobro bilo, akobi bilo dâto od ʒakonitoga odrifciteglia. Raʒlogh jeſt, jere kakoſſe moxe jedan protiva ſvojoj vogli prokleti, takôſe moxe i odrifciti. 128.

Uppit. Tkò moxe odrifciti od magnega Prokleſtva?

Odgov. Moxe ſvakki ʒakoniti Iſpovidnik, jere ovvo nije nitkomu ſarahgneno. 129.

POGHLAVJE III.

Od Obuſtavglienja.

Suſpenſio.

Uppit. 1. SCtoje obuſtavglienje?

Odgov. Jeſt jedna ʒaveʒa Zrrikvena, koja ʒabragnuje dillovati dilla Rêda; olli poteʒati vocchia Dohodka Zrrikvenoga; olli napokon i jedno, i druggo ʒajedno. 130.

Uppit. 2. Od kollikoſſe varſtih nahodi obuſtavglienje?

Odgov. Od dvih varſte, t. j. od Rêda, i od Benefizia. Od Rêda ʒabragnuje dillovati ù gnemu, kakono Miſſu govoriti, odrifcevati od ghrihah, ſctitti nà glâs ù Zrrikvi S. Vanghielje, Piſtulu, i ciniti prilicna dilla redovna. Od Benefizia ʒabragnuje poteʒati vocchia, i uxivati dohodke. 131.

Uppit. 3. Ovvo Obuſtavglienje tolliko od Rêda, kolliko od Benefizia, od kollikoſſe jòſc varſtih nahodi?

Odgov. Od dvih takoghier varſte; t. j. Zilovito, i nezilovito. Zilovito ʒabragnuje ſvakko dillo Rêda, i vàs plòd Benefizia. Nezilovito ʒabragnuje ſamo kojegod dillo Reda, olli koi diò vocchia; kakono dà jednoga Iſpovidnika obuſtave od Iſpovidi, à nè od Miſſe; dammuſſe pollovizzu vocchia uʒdarxi, à polovizzu odpuſti. 132.

Uppit. 4. Dà jedan budde obuſtavglien ʒà tri Miſſeza, napriliku, od Miſſe, olli od Iſpovidi, illi od dilla priliçna, kakoſſe ſvarſciù tà tri Miſſeza, moxeli oncjàs pocceti Miſſu govoriti, iſpovidati, i priliçna, breʒ nijednoga odrifcenja?

Odgov. Moxe, jere takovò obuſtavglienje ſamo pò ſebbi ſvarſcîva, i paddà, kakoſſe vrime ſvarſci. 133.

Uppit. 5. Tkò moxe odrifciti od obuſtavglienja?

Odgov. Ovdiſſe imma odgovoriti kakoſmo gori odgovorili, iſchiuchi, tkò moxe odrifciti od Prokleſtva. 134.

Uppit. 6. Ufctobi jedan Redovnik uppao, dillujuchi dillo Reda, od kojegaje obuftavglien?

Odgov. Uppaobi ù fmartni ghrih, i ù Bezredje, od kojega fami Papa odrifciuje, akoje occito; akoje skrovito, moxe i Biskup od gnegga odrifciti. 135.

Uppit. 7. Nà cjàs od fmarti moxeli fvakki Ifpovidnik odrifciti od obuftavglienja, kakono i od Prokleftva?

Odgov. Nemoxe, neggo famo onni, koji imma oblaft odrifciti od obuftavglienja. Razlicjan razlogh jeft ovdi od Prokleftva, i od obuftavglienja. Kòje ù Prokleftvu, nemoxe primiti fakramente, kakofmo vidili; zato nahodechiffe bolefnik ù gnemu nà cjàs od fmarti, fveta Zrrikva fvakkomu Mifniku ù toj potribi dàje oblaft, dagga moxe odrifciti, zà dabbi primio fvete fakramente, potribne zà fpaffitiffe. Dalli obuftavglienje nezapricjuè primiti fvete fakramente; cichia togga nije od potribe taddaga odrifciti od obuftavglienja. Hocchieli pò fmarti Pop Miffu govoriti? A pò fmarti-je od potribe odrifciti jednoga, koije ù Prokleftvu, zà dà moxe bitti ukopan ù miftu fvetomu, i daffe moggu zàgn miffe govoriti, i drugghe molbe Bogghu prikazivati, akoje umrò s' biligom od skrufcenja, kako zapovida Narednik Rimski. Dalli ovvo nifcta nije od potribe jednomu, koj umire ù obuftavglienju. 136. *Rituale Romanum.*

POGHLAVJE IV.

Od Oppividi. *Interdictis.*

Uppit. 1. SCtoje Oppovid?

Odgov. Jeft jedna zaveza Zrrikvena, koja zabragnuje primiti, i datti nikke fvete fakramente, fpivati, i slifciati molbe duhovne, bitti ukopan ù miftu Zrrikvenomu, i ulifti ù Zrrikvu. 137.

Uppit. 2. Kòjê fakramente zabragnuje datti, i primiti?

Odgov. Zabragnuje fakramenat od Tila Gofpodinova (izvan poghibili od fmarti, jerefe tadda moxe datti, i priati) fakramenat od xenidbe s' blagoffovom; alli bez blagoffova nije zabragnen; i fakramenat od Napokojnoga Pomazanja. 138.

Uppit. 3. Koje duhovne molbe zabragnuje?

Odgov. Zabragnuje govoriti, i slifciati fvetu Miffu, fpivati, olli slifciati ù Zrrikvi Boxanftveni offizii, i oftale prilizne molbe. 139.

Uppit.

Uppit. 4. Kaddăſe razumi ù oppovidi zabragneno uliſti ù Zrrikvu?

Odgov. Kaddăſe cinnè, i govorè reccene Boxanſtvene molbe, jere kad[illegible] neggovoru, moxe oppovidan uliſti ù Zrrikvu, i ù gnoj Bogga moliti, jermu ovvo nije zabragneno. 140.

Uppit. 5. U vrime od oppovidi moxeliſſe pripovidati, i zvõniti nà Pripovidanje? 141.

Odgov. Moxe, jereſu ovva ſveta dillovanja vazda potribna Puku karſtianskomu, nittiſu zabragnena, kakono nije ni zvõniti zdravu-Mariu ù jutro, ù Podne, i ù Veccer.

Uppit. 6. Od kollikoſſe varſtih nahodi Oppovid? 142.

Odgov. Parvõſe razdigliuje Oppovid ù oppovid od miſta. 2. ù Oppovid od Cegliadi. 3. ù oppovid od miſta, i od Cegliadi zajedno. Oppovid od miſta jeſt, koja zabragnuje ù ovvoj, illi ù onnoj Zrrikvi reccene molbe duhovne. Oppovid od Cegliadi, koja zabragnuje ovvomu, olli onnomu Cjoviku, priſtati ù Zrrikvi k' reccenim molbama boxanſtvenim. Od miſta, i od Cegliadi zajedno jeſt, koja zabragnuje i jedno, i druggo. 143.

2. Razdigljueſe joſc ù oppovid opchienu, i ù oppovid oſſobitu. Oppovid opchiena jeſt, koja zabragnuje ſvè miſto, kakono ſvè Zrrikve ù jednomu Gradu, Darxavi, Kraglieſtvu; illi vàs Pùk od Grada, Darxave, Kraglieſtvu. Oppovid oſſobita jeſt, koja zabragnuje illi oſſobito miſtò, kakono ovvu, onnu Zrrikvu; illi oſſobitu Cegliad, ovvoga, onnoga Cjovika.

Uppit. 7. Kadje vàs Pùk oppovidan, razumiliſſe, daſsù i Redovnizi oppovidani? 144.

Odgov. Nerazumi, ako ù oppovidi nijſu immenovani Redovnizi; i tadda moggu onni ciniti molbe duhovne, Miſſe govoriti, ſpivati huale Boxanſtvène ù Zrrikvi; dalli s' vratima zatvorenim, i bez zvonnèngna.

Uppit. 8. U' vrime Oppovidi opchiène mogguliſſe Miſſe govoriti ù Zrrikvah, ſpivati hvale Boxanſtvene, i priliçna? 145.

Odgov. Moggu, alli bez zvonna, i s' vratima zatvorenim ſvakì dan. A' nà Boxich, nà Vazme, nà Duhove, nà Dàn Tila Goſpodìnova, nà dàn Uznèſcènja naſce Goſpoje, i nà dàn *Svih Svetih* mogguſe govoriti s' vratima otvorenim, i zvonnechi, iſtòm dà nèpridu onnij, radi kojih Oppovid jeſt poſtavgliena.

Uppit. 9. A' dà budde oppovidano jedno miſto oſſobito, nà pri-

priliku Zrrikva S. Ivanna, billiſſe moghla kad ù gnèmmu recchì ſvèta Miſſa ?
Odgov. Bi jèdnom na Nèdigliu, ʒà prominiti ſakramènat Tila Goſpodinova; allìbi tadda vaglialo darxati ʒatvorenu zrrikvu, i neudarati ù ʒvonna. 146.
Uppit. 10. Kadje koja Zrrikva oſſobitò oppovidjena, moggulisſè ù gnoj kopati Tileſſa Rèdovniska ?
Odgov. Moggù; dalli bèʒ Miſſe, i beʒ ſpivania molbah, i hvalih duhovnih. 147.
Uppit. 11. U' vrime od Oppovidi, jeſſuli Karſtiani darxani Miſſu sluſciati ?
Odgov. Jeſsù ſvi, koj nijſu oppovidani, ù dan ſvetaſcgni, akoſſe nahodi koja Zrrikva neoppovidana. Ako paka nije ù miſtu Zrrikve neoppovidane; dalliſſe nahodi iʒvan miſta, taddabi vaglialo ù gnoi miſſu sluſciati ù dan ʒapovidgni, ako nije mnoggo daleko od miſta. I ovvo cichia zapovidi Zrrikvene. 148.
Mppit. 12. Koju raʒliçnoſt nahodiſc meghiù Prokleſtvom, illi obuſtavglienjem, i mèghiù Oppovidju ?
Odgov. Nahodim ovvu; dà ù Prokleſtvo, ì ù obuſtavglienje nemmoxeſsè uppaſti, ako jadan nije ſaghriſcio. Dalli moxe ù Oppovid, koja vexe drughda i pravedne. Prokleſtvo nemmoxe paſti nà ſvù jednu skupſchinu, kakono nà jedan vàs Puk; alli moxe Oppovid, prèm daſſe ù jednomu Puku nahodi i pravodnih tadda gliudih. 149.
Uppit. 13. Dà jèdan Miſnik oppovidan, olli ù miſtu oppovidanu recce ſvetu Miſſu, illi dilluje koje dillo ſvoga Rêda, ù ſctobi uppao ?
Odgov. Uppaobi ù ſmartni ghrih od ſvetozkuargna, i ù Beʒradje Papino, akkobi occito bilo, kakonàs ŭcï ʒakon Zrrikvèni. 150. *Is, qui c. 6. de ſen. excom. in 6.*
Uppit. 14. Tkò moxe odriſciti od Oppovidi ?
Odgov. Ovdi odgovori, kakono gorì od Prokleſtva. 151.
Kojaſu paka Prokleſtva, Obuſtavglienja, i oppovidi ſarahgnene ſvetomu otzu Papi, olli oſtalim ſtariſcinam Zrrikvenim, viddicchiemo s' Boxjom vogliom ù druggomu dijlu ovvih knixizah, ghdicchièmoſſe raʒgovarati od Pokore.

PO-

POGHLAVJE V.

Od Bezredja.

Uppit. 1. Sctoje Bezredje?
Odgov. Jest jèdna zaprika zakona Zrrikvènoga, koja zabragnuje primiti Rèdove. i dillovati dilla Reda priatoga. 152.
Uppit. 2. Tkoje zavargao Bèzredje?
Odgov. Sami zakon Zrrikveni; nijebo Bezredje, koje nije ù reccenomu zakonu postavglieno. Cichia togga nemoggû Biskupi nà jednoga postaviti Bezredie, ako ovvo nije immenovano ù zakonu, kako moggù postaviti Proklestvo, Obustavglienje, i Oppovid. 153.
Uppit. 3. Kojè ù Bezredju, moxèli primiti svète sakramente, i opchiti s' karstianima?
Odgov. Moxe svakka dillovati, kako i ostali karstiani, izvan primiti Redove, i dillovati ù primgnenim, kakono govoriti svètu Missu, odriscevati od ghriha, akoje Misnik. Ovvomu svemu zazlogh jèst, jere Bezredie nije zavèza Zrrikvena, neggo zaprika. 154.
Uppit. 4. A' dà jedan nahodechisse ù Bezredju dostighne koji Dohodak Zrrikveni, olliti Benefizij, billiga dobro dostighnuo, i moggao uxivati?
Odgov. Mnozi Boggoslovzi ùce, dà nobbi ni dobrò dostighnuo, ni moggao uxivati, s' dobrom dusciom; neghbi vaglialo, dagga ispûsti, i dasse cini odpustiti; paka akobimu opet bilo odreghieno, moggaobiga priati. Razlogh ovvomu daju, jerse Benefizij dâje zà sluxbu Zrrikvènu; à nà sluxbusse zrrikvènu jedan podlaga pò Rêdu. Buduchi dakle Bezrednu zabragneno primiti Rêd, i ù primgnenu dillovati, takomuje i primiti Benefizij, koïse dâje zà sluxbu. 155.
Uppit. 5. Od kollikosse varstih nahodi Bezredje?
Odgov. Od dvih varste, t. j. pò zlocinstvu, i pò Bettegu. 156.
Uppit. 6, Pò kollikosse nacinih uppada ù Bezredje od zlocinstva?
Odgov. Navlastitò pò cetiri nacina. 1. Pò privrighienju sakramenta; t. j. kadbi dao, olli primio vecchiekrat jedan sakramènat, koji utiscuje ù Dusci pecciat; kakono istanovize karstiti, ollisse ciniti karstiti, i uppada i jedan, i drugghi, znauchi, dajè parvo karstenje dobro bilo. 157.

2. Pò

2. Pò privrighiènju Rêda fvetoga, t. j. kadbi jedan primio fvèti Rêd, olli ù primgnenu dillovao, nahodecchiffe ù kojoj ʒaveʒi zrrikvenoj: kadbi primio dvâ fveta Rêda ù ifti dàn; olli priskocio, uʒimgliuchi vifcega, i oftavgliauchi nixega; i kadbi dillovao dilla jednoga, kojega jòfc nije primio. 158.

3. Pò dillovanju ghriha tefcka, od kojèga iʒlaʒi ghlàs nepofctèn, olliti nepofctenje ʒakona, kakono Polluvirftvo, Odmetniftvo od Virre, Simunià, Prigliubodinftvo, Rodoloxje, olliti ghrih mèghiu Rodftvom; Svetoloxje, olliti ghrih meghiù ʒavechianim ù ciftochi; xivotinftvo, olliti putenoft s' xivinom; Petogradnoft, olliti putenoft meghiu iftom varftom cegliadi, meghiu dvimma Mufckim, olli mèghiu dvimma xènskim glavamà; kriva Prifsèga nà fudu; i oftala ovvim priliçna, akoffu odkrivena, i occita. 159.

4. Pò ubojftvu povoglnomu, olli offakachienju, t. j. odriʒanju ruke, olli druggoga prilicna Uda Cjovifckoga. I ʒabilixi dobro, dà uppoda ù ovvo Beʒredje nè famo koji ubijè, olli offakachiuje povoglno; dalli jòfc fvakki, koife ù tò ulaga illi fciagliuchi, illi fvittujuchi, illi pomagauchi, daffe tò uccini. 160.

Uppit. 7. Pò kollikoffe nacini uppada ù Beʒrèdje od Bettega?

Odgov. Pò cetiri takojèr nacina. 1. pò bettegu od xenidbe. 2. pò bettegu od Dufce. 3. pò bettegu od Tila. 4. pò bettegu od Tihofti, olliti krotcine. 161.

Uppit. 8. Sctoje Beʒredje pò Bettègu od xenidbe?

Odgov. Jeft, kad xenidba nemoxe podpunnò, ni iʒvarfnò ʒlamenovati sjedignenje, koèje meghiu Iffukarftom Gofpodinom, i meghiu gneggovom zaruçnizom fvetom zrrikvom, kakobi moghlo ʒlamenovati. Ovvi bettegh iʒhodi iʒ dvoxenftva; à dvoxènftvoffe doggaghia pò tri nacina. 1 kadfeje jèdan dva puta xènnio zakonito, i obbidvi xenne poʒnao. Ovvoje pravo Dvoxènftvo, pò kojemu cjovik raʒdigliuje pùt fvoju, i neprilikuje sjèdignenje Gofpodinovo fvetom zrrikvom. 162.

2. Kadbi jedan uʒeo ʒà xennu Udovizu, olli Xennu (kako niki ûce) koàje iʒgubila Divftvo. 163.

3. Kadbi Mûx poʒnao fvoju pravu xennu, posli neggojè uppala ù Prigliubodivftvo. Ovva dva poslidgna ʒovvûfe dvoxenftva pò prilizi, i donoffe Beʒredje, jere neʒlamènuju reccèno sjèdignenje. 164.

Uppit. 9. Sctoje Beʒredje pò Bettegu Dufce?

Od-

Odgov. Jest onno, koje izhodi od nevridnosti Pameti. U' ovvomusu. 1. koisu bezknixni, bezucni, nèumitni, nejmaũchi nauka potribna zà Rĕdove. 2. Mahnitzi, lughiazi, i bez svoje svisti. 3. Occiti Polluvirzi, Pogani, i svi ostali Nevirnizi, prèm dassusse povratili, olli priscli nà svetu Virru. 165.

Uppit. 10. Sctoje bezredje pò bettegu od Tila?

Odgov. Jest onno, koje izhodi od pomankanja xivota, olli rodda. U' parvomusu uzdarxani. 1. Slipzi, Hromzi, koise bez sctapa nemoggu uzdarxati, Ghluhsczi, Jednorusczi, Beznosczi, i priliçni. 2. Gubavzi, Padavzi, olliti koji zavarchiaju, i svakka drugga nemoch, koja dajè grubotu xivota. 3. Dvospolzi, illiti Dvovarsti, t. j. koji immaju ù sebbi xènsku, i muscku varstu; hudobnizi, olliti koisu possidovani od hudobe ù svomu Tilu. I ovva reccena pomankanja zabragnuju primiti svakki Rêd. 4. Misniku pomankanje jednoga okka, navlastito livoga, olli parsta od ruke (nè od noghe) s' koimse tijce sveta Ostia, zapricjuje govoriti svetu Missu. Isto rezzi od svakoga ũda pomankana, koje nossi ghardnochiu xivotu cjovicjanskomu. 5. koji nèjmaju godiscta potribna zà Rèdove, od zakona narèghiena. 6. Svà cegliad tamne varste, zanata, i ghlasa, prèm dà bez ghriha. 166.

U' druggomusse uzdarxu svì onnì, koisu roghienì izvan xenidbe zakonite, i od zdruxenja nepodobna, illissu od Rodize, illi od Muxatize, illi od Redovnize, illi napokon od slobodnih, koise zovu sinovi naravski; i cinese paka sinovi praví, i zakoniti, pò xenidbi slidechioj, kakocchiemo nà svoje misto. 167.

Uppit. 11. Sctoje Bezredje pò Bettegu od Tihosti?

Odgov. Jest onno, koje izhodi od prolitja karvi cjovicjanske, olli odsiccenja kojega ũda, prèm dasse prolije bez ghriha, i samo pò Pravdi. Cichia togga uppadaju ù ovvo Bezredje. 1. Sudzi, koji sude nà smart, olli osiccènje kojega ũda. 2. Pijsaz. 3. Svidok, ako pò svojoj vogli svidoci nà smart. 4. koji izvarsciuje reccèno osudjenje, i svì ostali, koji tommu pristaju, prèm dà nesaghrisciuju, ispugnujuchi, sctò Pravda, i zakon zapovida. Razlogh ovvomu dàje sveti Tomas, jèr nijè pristojno, da jèdan prikaxuje Issukarsta, koji prolije, olli cini proliti karv cjoviçansku, budduchi Gospodin pũn krotcine, i Jagagnaz iste Tihosti. 168.

Uppit. 12. Dà jedan sumgni od sebbe, jelli, nijèlli uppao ù

koje ʒlocinstvo, koje nossi sobbom Beʒredje; nà priliku, sumgni jèdan Misnik, jèlli, nijelli uppao ù Ubojstvo, billi moggao Missu govoriti, olli drugghi Rêd ispugnèvati?

Odgov. Od dvih varste moxe bitti ovva sumgna. 1. Kad jèdan sumgni, jelli ghrih ucinio, koji sobom nossi Beʒredje. Tadda imma pomgnivo iʒviditi, jelli tà ghrih ucinio; i ako nemoxe dojti ù poʒnanje, moggaobi ssè darxati, dà nije ù Beʒredju. 169.

2. Kad ʒnà, daje ghrih ucignen, koji sobom nossi Beʒredje; alli sumgni, jelliga õn ucinio, olli koji drugghi, n. p. ucignenoje ubojstvo, mnogghissusse ù cjovika hittili, i Ti sgnimma ù jedno; i sumgnisc ʒàto, jelliga tvoja Puska udrila, olli tùghia. Taddisse immasc darxati ʒa Beʒredna, doklem nedoghièsc nà ʒnanje, dagga ti nijsi ubiò. Dallichièmo boglie istumaciti ovvo, s' Boxjm darom, nà svarhu ovvih kgnigah.

Uppit. 13. Dà jedan xakan nehottè ubije cjovika, billi uppaò ù Beʒredje?

Odgov. Pò dva nacina jèdan moxe nehottè ubitti cjovika. 1. Cinechi dillo sebi nepristojno, i ʒabragneno, koje drughda uʒrokùe smart, kakono kad ighie s' bukkom ù Lov' od zvirih. I ako taddà ubje, uppada ù Beʒredje, jere dâje uʒrok stvari sebi ʒabragnènoj, i nepristojnoj. 170.
2. Cinechi dillo sèbi dopuscteno; alli kadse ù gnemmu nejma potribna pomgna, drughda uʒrokuje smart. N. p. odkrije kucchiu ʒà pocinitju, sctommu nije ʒabragneno; alli nepomgni, jelli tko prid kucchiom; i bazâ dolli lìjs, neghledauchì, i ubìje cjovika, jest Beʒredan, jère nije postavio pomgnu, kojumu ù toj ʒgoddi ʒapovida isti ʒakon naravski. Dalli akoje bio uloxio potribnu pomgnu; i nehottè pò nesrichi ubio cjovika, nije uppao ù Beʒredje, jère nije dao uʒroka ubojstvu.

Uppit. 13. A' dà jednoga Rèdovnika, n. p. naskocci nepriategl s' oruxjèm, ʒà poraʒitiga; à on branechisse ubije nèpriateglia naskocnika, billi uppao ù Beʒredje?

Odgov. Akobiga ubio ʒà obrànu potribnu svoga xivota, kadje tako stisnut od naskoccenja nèpravedna, i silnoga, dà-je od potribe illi dà on poghine, illi dà nepriateglia poraʒi; tadda s' mirrom branechisse, i ùbiuchiga, nebbi uppao ù Beʒredje, jere Ubojstvo nì pò jèdan nacin nebbi bilo povoglno. 171. *Clem. Uni. si Furiosus de homicid.*

Dalli akobbi tadda moggao utecchi nepriatègliu, ollisse ob- 172.

obraniti s' jednim drrivom, illi dauchimu ſamo jèdnu rannu; i nehocchie, neggoga ùbije, uppada ù Bezrèdje, prèm dàje ſilnò, i nepravedno biò naskoccen od nepriatèglia; jèrebi tadda ubojſtvo bilo hottino.

Uppit. 14. Govorechi od Bezrèdja pò bettegu od Tila, billi uppao ùgn jèdan, koije porazlo, olliti uſckopio ſebe, cichia Ciſtochie, ollì zà immati tanahan, i lyp ghlàs?

Odgov. Tolliko ù jednomu, kolliko ù druggomu doggoghiaù tàbi ſmartnò ſaghriſcio, i uppao ù Bezredje, govori ſvèti Tomas, i parvoglie gnègga ſveti ſabor Nicenski, jerje nèſpametnò, i zabragnèno tò odrizanjè. Druggobi bilo, kadbimu tò koj drugghi ucinio, nà pr. gnegov Roditegl, zà ucinitiga Pivaozem, dalli protiva gnegovoj vogli; i taddabi Roditègl ſaghriſcio ſmartnò; à òn nebbi oſtao Bezredan, budduchi obrizovan bez ſvoje voglie. Nittibi tadda od potribe bilo, dà obrizovani noſſi ſobòm ùdo odkinuto, kako obicjaju govoriti nikki nerazumni; jeremu noſſenje toggà ùda nevracchia zilovitoſt xivota. Q. 65. A. ex Chriſoſt. Nic. c. 1. Anno 325. 173.

Uppit. 15. Govorechi od Bezredja pò bettegu od Rodda, daſſe od jednoga ſumgni, jelli pravi, i zakoniti ſin, billi moggao primiti Redove?

Odgov. Bì slobonò, jere ù ſumgni zakon darxi zà ſina; i takoſe imma ſziniti zà pravoga ſina. 174.

Uppit. 16. A' dammu Matti skrovitò povidi, i zakuneſſe, dà òn nije pravi ſin Otcev, billi niſſta magne moggao primiti Redove?

Odgov. Bì moggao, jerè ù tommu nije duxan Mattèri virrovati; nittigà nà tò obvexuje i jèdan zakon. Dallichièmo ovvo jòſc boglie vidditi nà ſvomu miſtu. 175.

Uppit. 17. Tkò moxe odriſciti od Bezredja?

Odgov. Akojè occito, il odkriveno, ſami ſveti Otaz Papa, budduchi ſvakko Bezrèdje od zakona zrrikvènoga, ù kojèmu ſami Papa moxe odpuſtiti. Akoje paka skrovito, i izhodi ſamo pò zlocinſtvu, (nè pò Bettegu) moggu i Biskupi, izvan onnoga, koje izhodi od ubojſtva povoglnoga, jèr' od ovvoga, prem dàje skrovito, ſami Papa oslobogħjùe. 176.

Uppit. 18. Nà cjàs od ſmarti billi moggao odriſciti od gnegga ſvakki Iſpovidnik, kako moxe i od ſvakkoga Prokleſtva Papina?

Odgov. Nemoxe, jere Bezredjè nèzabragnuje primiti ſvete ſakramente, kako zabragnuje Proklèſtvo, koje hocchie 177.

chie Zrrikva, daſſe dvighne cjoviku nà ſmarti od ſvakkoga Misnika, nenahodechiſſe Iſpovidnik ʒà tò odreghien, ʒà daſſe onna duſcià neiʒgubi.

POGHLAVJE VI.

Degradatio & Depoſitio.

Od ſreghienja, i ſvarxenja s' Rèda.

Uppit. 1. Iʒvan reccenih Pedipſah, jèlli joſc koja oſſobita ʒa ſamè zrrikovgnake?

Odgov. Jèſſu dvi, t. j. ſreghiènje, i ſvarxènje s' Rèda. 178.

Uppit. 2. Sctoje ſreghienje?

Odgov. Jeſt jedno dighnutje Rêda, i ſvakke slobofcchine, kojaſe Rêdu, i Bitju Zrrikvenomu priſtoji. 179.

Uppit. 3. Sctoje ſvarxenje?

Odgov. Jeſt jèdno uhiglienje Redòvah Zrrikvenih. 180.

Uppit. 4. U' cemmu raʒlikujeſc ovva dva Pedipſanja?

Odgov. U' ovvomu: dà ſvarxenje ʒabragnuje primiti viſci Rêd, i ù gnemmu dillovati; dixè ſvakki Dohodak Zrikveni, olliti Benefizj, i oblaſt, olliti mòch ʒà doſtighnutiga; dalli joſc uʒdarxi Redovnika pod oblaſtju Zrrikvenom, pò tà nacin, dà nemoxe bitti ſughien, nì pèdipſan od Pravde ſvitovgne; nittiſſe beʒ Prokleſtva moggu poſtaviti nàgn ſilne ruke. 181.

Alli ſreghiènje ſvè tò dilluje, i jòſc ſaviſce dixe ſvakku slobofcchinu zrrikvenu, ſmecchiuchi Redovnika s' oblaſti duhovne, i podlagauchiga oblaſti ſvitovgnoj, dagga ovva moxe sùditi, i pedipſati, kako ſvakkoga cjovika ſvitovgnèga. 182.

Uppit. 5. U cemmu raʒlikujeſc ſvarxenje od Obuſtavglienja?

Odgov. U ovvomu, dà ſvarxenje dixe mõch od oblaſti Reda, i Dohodka Zrrikvenoga; i ovvo ù vike, dokle xive. Dalli obuſtavglienje dixè ſamò dillovanje Reda, i vocchia Dohodka Zrrikvenoga; i ovvo nè ù vike, neggo ʒà koje vrime. 183.

Uppit. 6. Pò koiſe nacin cini ſreghienje?

Odgov. Akoje Miſnik, obuceſſe ù odichie Miſniſcke, darxechi kalex ù rukah, i priſtupauchi k' Biskupu prid druʒih ſcẽſt Biskupah (pò ſtaromu ʒakonu Zrrikvenomu) olli ſcẽſt Oppatah, pò naredbi ſvetogga ſabora Tridentinskoga, olli ſcẽſt kanonikah, illi drugghih Miſnikah, Biskupmu dixe ſveta orudja, i odichie Miſniſcke, pocimgnuchi od kalexa, i hodechi naprid od Reda dò Reda, dixuchi odi- 184. *Seſſ. 13. c. 4. de Refor.*

odichiù dò odichie, koeje primio., kadfeje xaknom uccrnio, dò najmagnega Reda, i govorechi: *S'oblaftju Boggo fvemoguchiega, i s' nafcjom, dixemo tebi odichiu Redovnifcku: fvarxujemo, freghjuemo, i fvukujemo tebe od fvakoga Reda, Benefizia, i slobofccbine Redovnifcke, i. oft.* Pakfe pridaje ù ruke fudzu fvitovgnemu, koife tadda imma najti nà ovvomu freghienju. Alli Biskup nà Imme Zrrikve fvete moli, daffe freghienomu profti fmart: ovvo hocchie krotcina, i tihoft Zrrikve.

Akoje sluxitegl, olli Podsluxitegl, doftaje daffu s' Bifkupom tri Redovnika. Akoje od malih Redovah, doftaje sàm Biskup. Svakife od gnih imma obuchi ù odichiu fvoga Râda, koju Biskup dixe jednu pò jednu, govorechi ryci, kako rekkofmo. 185.

Uppit. 7. zà kojefe zlocinftvo cini ovvo freghienje?

Odgov. zà pritefcke ghrihe, i oppacine. 1. zà Pollùvirftvo, akoje Ghlavar od gnegga, olli ù gnemmu ottvardnût. 2. Koibi laxnò sloxio, olli pricinio kgnigghe nà Imme Papino. 3. koibi nà fvoga Biskupa poftavio koi zao tefcki ghlàs. 4. napokòn fvako druggo gardno zlocinftvo, kojefe neprafcta bez fmarti, kakono izdatti fvoju ottafcbinu, ubitti fvoga Roditeglia, ubitti izdajnò Mifnika, poftavitiffe nà pût od Razbojnifctva, i ovvim prilizna. 186. *Cap. Ad abolen. de hæref. Cap. Ad falfar. de crim. falf. Cap. Si quis Sacer. 11. qu. 1.*

Uppit. 8. Budduchi freghien jedan Mifnik, i pridan ù ruke Pravdi fvitovgnoj, billi moggao jòfc dobrò pofvetiti, illi odrifciti od ghrihov?

Odgov. Sreghienje nedixe Rêd, jerje ovvi utyfcten ù Dufci nacinom nepomarfcglivim, i zà ù vike pribiva ù gnoj; neggo famo oblaft zà ifpugnivati dilla Reda. Radi togga dà Mifnik freghien pofveti kruh, dobrobi pofvetio, alli fvetozkvarnò, budduchimu tò zabragneno. Odrifciti od ghriha nebbi moggao dobro izvan cjaffa od fmarti, ù koibi moggao odrifciti zà potribu, nenahodechiffe druggoga Misnika, i od ghriha, i od fvakke zaveze Zrrikvene. Ifto rezzi, i jòfc s'vecchim razlogom, od jednoga Mifnika, koije bio fvarxen. 187.

Uppit. 9. Kadje jedan od vellikih Redovah freghien, jelli duxan uzdarxati zavit od Ciftocchie, i govoriti Molbe Boxanftvene, illiti velliki Offizj?

Odgov. Jeft duxan i jedno, i druggo, neimmajuchi nitkomu bitti od korifti fvoja zlocchia. Dalli govorechi Offizj nebbi moggao recchi: Gofpodin fvammi, jere vech neprikaxue fvetu Zrrikvu. 188.

Uppit.

Uppit. 10. Tko moxe frediti, olli povratiti nà dillovanje Reda dighnuta?

Odgov. Moxe frediti svaki Biskup; dalli povratiti nà dillovanja Rêda dighnuta nemoxe, neggo sami svcti otaz Papa Rimski. 189.

IZISKOVANJE III.

Od Redovàb offobito.

BUdduchi mi viddili, sctoje Rêd opchienò; scto dilluje, i sctogga zapricjue; sadachiemosse razgovarati varhu svakoga Rêda pò nàse. Alli pria izvidimo, sctoje kavka. 190.

POGHLAVJE I.

Od kavkè, olliti ostrixenja Vlasih?

Uppit. 1. SCtoje kavka, olli ostrixenje vlasih?

Odgov. Jest jedan temegl, priprava, i upûchienje zà primiti Redove. 191.

Uppit. 2. Kavka jelli Rêd?

Odgov. Tumacitegli zakona Zrrikvenoga darxe-ju zà Rêd, kojega zovu Pivalaz. Takoghier i Biskupat mecchiu nà Red, razdiglien od misnisctva; i tako pò svè broje devet Redovâ, sctoje protivà nauku svih Bozgoslovâz, koji samo broje sedam Redovâ. Pò ovvomu dakle jednodusenu nauku kavka nije Rêd. 192. *Supr. Cap. Cum contingat de æt. & qualit. ordin.*

Uppit. 3. Koje zastavio kavku?

Odgov. Svetl Petar Apostò, Poghlaviza svete Zrrikve. 193.

Uppit. 4. Sctо zlamenuje kavka?

Odgov. Kakonàs ŭci nauk Zrrikveni, zlamenuje tri stvari. 1. onnu krunnu tarnovu, koja za poghrridu bi postavgliena nà ghlavu kragliu svih kraglah, na cemu Spassitegliu; i nossi gne priliku xakan, obrachiaùchi poghrridenje ù slavu, koju imma, slidechi svoga Gospodina. 194. *Cath. Rom. P. 2. cap. 7.*

2. Krunnu, kojase pristoji Redovniku, kakono kragliu, posvechiujuchisse nà sluxbu Boxju, jere (govori S. Gargur Papa) sluxiti Boggu, jest kraglievati. 195.

3. Xivot izvarsni Redovnika, olliti Xakna, koji zlamenuje onni kruzh, ucienen nà varh ghlave. 196.

Uppit. 5. Zasctosse kavka cini nà varh ghlave?

Odgov.

Odgov. zà dà xakan s'okkom od pameti svoje vazda ghledda k' nebbu, i spomignese od svoga zvanja nebbeskoga, govori jedan S. Otaz. 197. *Hug. de S. Vict. in cap. 3. Ap.*

Uppit. 6. Sctò zlamenuje strixenje vlasih?

Odgov. zlamenuje potlacenje Tasctinah od ovvoga svita, i gneggove slavve. 198.

Uppit. 7. Kavka podajeli Milloft Boxju, olli Peccjat?

Odgov. Nepodaje, nebbudduchi sakramenat, ni Rêd; neggo samo priprâva, i ũpravglienje nà Rêd. 199. *Privilegiũ Fori, & Canonis.*

Uppit. 8. Sctò dakle xakan vlastitò pò gnoj dobije?

Odgov. Dobije dvi stvari, t. j. slobosćchinu od Dvora, i slobosćchinu od zakona. 200.

Uppit. 9. Sctò zlamenuje slobosćchina od Dvora, i od zakona?

Odgov. *Slobosćchina od Dvora* zlamenuje, dà xakan nemoxe bitti sũghien od Pravde svitovgne. Od *zakona*, zlamenuje, dà nitko nàgn nemoxe silne ruke postaviti; ĩ postavivsci, uppaobi ù Proklestvo Papino. 201.

Uppit. 10. Sctosse hocchie ù Xaknu, zà dà moxe uzdarxati, i uxivati reccene slobosćchine?

Odgov. Hocchiesse, dà nossi odichiu redovnisćku s'krunnom otvorenom; i dà sluxi Zrrikvu pò naredbi Biskupovoj; illi pò gneggovu dopusćtenju dà uci ù kojemu mistu od nauka; illi napokon dà imma koj Dohodak Zrrikveni, kako odreghiuje sveti Sabor Tridentinski. 202. *Seff. 23. cap. 4.*

Uppit. 11. Sctò vaglia dà znà jedan, koj xeli primiti kavku?

Odgov. zapovidioje sveti sabor, dà imma znatti Nauk karstianski, sctitti, i piisati. 203.

Uppit. 12. Sctoje Nauk karstianski?

Odgov. Jest jedno kratko skupglienje svih naukah, koje namje dao nasc spassitegl, zà pokazatinam pùt od spassenja. 204.

Uppit. 13. Kolliko dijla imma ovvi Nauk?

Odgov. Cetiri dijla, t. jest Virrovauje, Otcenasc, desset zapovidih, i sedàm sakramenat; illiti, sctò immamo Virrovati, Uffati, izvarsćevati, i uzimati. 205.

Ovdijè triba dà xakan ummi odgovoriti varhu ovva cetiri dijla Nauka.

Uppit. 14. Koju duxnost imma jedan, koije primio kavku?

Odgov. Duxanje nossiti svaki dàn odichiu redovnisćku, krunnu nà varh ghlave, i sluxiti Zrrikvu. 206.

Uppit. 15. Kolliko imma bitti vallika ovva krunna?

Odgov. U onnih, koji immaju mâle Redove, imma bitti, kakono pò Dukata; koisu ù svetomu, i vellikomu Redu, 207.

imma

imma bitti kakono Dukat : à koje od Misse, kakòno jedan Filip.

Uppit. 16. Kû odichiu imma nossiti jedan, koj pristupa ʒà primiti kavku?

Odgov. Imma nossiti svarhkoxnizu, illiti kanghiu, olli kottu, nà livoj miscnizi; à svichiu vo chienu ù desnoj ruzi. 208.

Uppit. 17. ʒascctosse kotta ʒove, varhkoxniza?

Odgov. ʒovesse tako, jere ù parvascgna vrimena nossascesse varhu odichie, sloxene od koxizah xivinskih. 209.

Uppit. 18. Sctò ʒlamenuje ù Xaknu Varhkoxniza?

Odgov. ʒlamenuje Pravednost, koja imma svititi jù dillih xaknovih. 210.

Uppit. 19. Od kolliko godiscctah imma bitti xakan, koji xeli kavku? i ù kojise dan, olli vrime moxe podatti?

Odgov. Od potribeje, dàje ù godiscctih od raʒboriscta, t. jest da-je svarscio sedam godiscctah, ako neimma koju druggu nepodobnost. I moxesse datti ù svaka dobba, illi jest, illi nije svetacni dan; illi jutrom, illi veccerom. 211.

Ovdisse spomêni, xakne, dassi duxan odgovoriti i nà onna uppitovanja, kojasu postavgliena ù Poghlavju od Xakna. 212.

POGHLAVJE II.

Od Vratarstva.

Uppit. 1. SCtoje Vratarstvo?

Odgov. Jest jedan Red Zrrikveni, pò kojemusse dàje oblast duhovna, ʒà otvorati, i ʒatvorati kucchiu Boxju, primaùchi dostojne; à iʒgonechi nedostojne. 213.

Uppit. 2. Koisu dostojni, à koisu nedostojni?

Odgov. Dostojni jessu onni, koisu ù krilu svete majke Zrrikve; Nedostojni, koisu iʒvan opchine Zrrikvene, kakonossu Neʒnaboxzi, Pogani, Turzi, Odmetnizi, Polluvirzi, Neposlusczi, i Prokleti. 214.

Uppit. 3. Nemoggùli reccena dilla i svitovgni gliudi ciniti, kakosse viddi, dà cinè, ʒvonnechi nà molbe duhovne, otvoraùchi, i ʒatvoraũchi Zrrikvu.

Odgov. Moggù; dalli nè pò oblasti, neggo pò dopuscctenju, i pò naslognenju. Xakan, koji prima ovvi Rêd, tà dilla cini pò oblasti duhovnoj, kojamusse dàje ù reghienju. 215.

Uppit. 4. Kojaje materia, olli Podloga ovvoga Rêda?

Odgov. Materia Dalescna jessu kgliuci Zrrikveni, koji moggu ottvo- 216.

otvorati, i zatvorati. Blifcna jest podavanje, i tiizanje istih kgliuciah.

Uppit. 5. Dà nà misto kgliucjahZrrikvenih Biskup dâ tiizati kgliuce od svoje Polace, billi dobro bilo reghienje?

Odgov. U tommu reghienju immaüse podavati kgliuci Zrrikveni, kako izgovara Nauk Rimski. Dalli sà svim tim podauchi Biskup kgliuce od Polace svoje, zadovoglnobi bilo zà dobro reghienje. Takoghier svake varste kgliuci, koji moggu zatvoriti, i otvoriti. Dalli (kako rekkoh) nejmause ù tommu dillu podavati drugghi kgliuci, neggo Zrrikveni. 217.

Uppit. 6. Ka-je Forma ovvoga Rêda?

Odgov. Jessu rijci, koje izgovara Biskup, kad podaje kgliuce tijzati, govorechi: *Takose podnessi, kakono dà immasc Boggu pridatti razlogh zà svè ovve stvari, kojese ovvim kgliucima zatvoraju.* 218.

Uppit. 7. Tkò, i ù kò vrime, zastavi ovvi Rêd?

Odgov. Bi zlamenovan ondà, kad nasc Spassitegl izaghna iz Zrrikve onne, koji prodavaju, i kupovaju ù gnoj Golubize, i ostala zà Posvetilisctte. A bi zastavglien od istoga ù najposlidgnoj Vecceri. 219.

Uppit. 8. Koije possao jednoga Vratara?

Odgov. Reklismo zgora, dà gneggov possao jest, otvorati, i zatvorati Zrrikvu. Immaje savisce cjuvati, dasse nebbi koji svitovgnak priblixao k'otaru vecchie, negh'imma; i dà nesmeta Misnika. 220.

Ovdi-je Vratar duxan odgovoriti nà svaka ostala, kojasmo istumacili od Reda opchieno, i varhu zavezah Zrrikvenih, i Bezredja. Vaglia dakle, dà reccene stvari dobro viddi, i nauci, zà bitti nà svè pripravan.

POGHLAVJE III.

Od Sctazza.

Uppit. 1. SCtoje sctiazstvo?

Odgov. Jest jedan Rêd Zrrikveni, pò komùse daje oblast, zà sctitti Prorocjanstva, i drugga Poghlavja svetoga Pijsma ù Zrrikvi Boxjoj. 221.

Uppit. 2. Koije possao ossobiti Sctazza?

Odgov. Vlastiti possao gneggov jest, kako rekosmo, sctitti Prorocjanstva, i drugga Pijsma Boxja. Savisce josc viscbati ù ottajstvih svete Virre onne, koji xelè pri- 222.

 miti

miti sveto karstenje, akossu gliudi od razbora.

Uppit. 3. Ka-je Materia ovvoga Reda?

Odgov. Materia dalescna jessu kgnigghe, ù koimse uzdarxu Prorocjanstva, i ostala sctenja svetoga Piisma. Bliscgna jest podavanje, i tijzanje istih kgnigah. 223.

Uppit. 4. Kadje duxan sctitti reccena Poghlavja svetoga Pijsma?

Odgov. Nà jutregnu sctenja parve nochnize: nà missi od cetverih vrimenah; I vazda, kadsu ù missi vecchie od jednoga sctenja. 224.

Uppit. 5. Ka-je Forma ovvoga Rêda?

Odgov. Jessu rijci, koje izgovara Biskup, kada daje tijzati reccene kgnigghe, govorechi: *Primi, i buddi rijci Boxje razghlassitegl, budduchi zà immati, ako virnò, i junacki sluxbu tvoju ispunisc, dyo s' onnim, koisu rijc Boxju od pocela dobrò pripovidali.* 225.

Uppit. 6. Tkò, i ù kò vrime, zastavio jest ovvi Rêd?

Odgov. Bi zlamenovan od nascega Gospodina, kad ù Zrrikvi otvorivsci kgnigghe prosctì, sctenje Isaije Proroka. A zastavglien bi ù najposlidgnoj vecceri. 226.

I ovdi nà ostala tribaje bitti pripravnu, zà odgovoriti, kako rekosmo od Vratara. 227.

POGHLAVJE IV.

Od zaklignavza.

Uppit. 1. SCtoje zaklignavaz?

Odgov. Jest jedan Rêd Zrrikveni, pò komuse dàje duhovna oblast, zà polagati Ruke nà ghlavu onnih, koisù possidovani ù Tilu od sotone paklene; i varhu gnih sctitti zaklignanja, zà istiratiju iz Tila. 228.

Uppit. 2. Ka-je materia ovvoga Rêda?

Odgov. Materia dalecna jessu kgnigghe od zaklignanja. Materia blixgna jest podavanje, i tijzanje istih kgnigah. 229.

Uppit. 3. Ka-je Forma ovvoga Rêda?

Odgov. Jessu rijci, koje izgovara Biskup, kad podaje tijzati reccene kgnigghe, govorechi: Primi, i spomenise, i immaj oblast zà, polagati rùke varhu onnih, koisu possidovani od Diavla, illisu karstieni, illi Novovirzi. 230.

Uppit. 4. Sctossu zaklignanja, i s' cim zaklignavaz izgoni Hudobu paklenu iz Tila Cjovincjanskoga?

Odgov. Jessu molitve nareghiene od svete Zrrikve zà tà possao. 231.

Cichia

Cichsa togga nemoggüse ulagati zà tà ùzrok molitve, koje nijsu poznane, i pohvagliene od svete Zrrikve.

Uppit. 5. Sctosse hocchie ù jednomu zaklignavzu, zà dà moxe korisnò zaklignati Diavle iz Tilu Cjovicjanskomu?

Odgov. Hocchiêse cetiri stvari: 1. Virra. 2. Dobrotta. 3. Razum. 4. Dobra, i cista odluka. Virra, ù Bogga, i ù gneggovo obechianje. Dobrotta, od cista xivglienja. Razum, od nauka, dagga sotona nebbi privarila. Dobra, i cista odluka, koja nejma ghledati drugghe svarhe, neggò vecchiu slavu Boxju, i pomoch svoga Iskargnega. 232.

Uppit. 6. Kakoje jedan reghien ovvim Redom, moxeli oncjàs isspugnevati svoju oblast, zaklignujuchi hudobe?

Odgov. Nemoxe, prèm da-je immao oblast od Reda, budduchimu od potribe jòsc i onna od Biskupa, olli od druggoga zakonitoga stariscine. 233.

Uppit. 7. Moxeli zaklignavaz uppitovati sotonu, koaje ù Cjoviku, od svake stvari, koju hottio budde?

Odgov. Nemoxe: i ù tommù Redovnizi bezpametni, koije uppitivaju od razlicitih stvarih, lasnò sagrhriscjuju. Samoju moggu pitati. 1. Kadje ulizla ù Tilo. 2. zà koije uzrok ulizla. 3. Koji biligh imma datti, kad izajde iz Tila, i koju druggu stvar prilicnu, i pristojnu svomu poslu. Nekse spomene zaklignavaz, daje sotona otaz od laxih. 234.

Uppit. 8. Tko, i kad zastavi ovvi Rêd?

Odgov. Zlamenovaga nàsc Spassitegl, kad izhavi Cjovika, umechiuchimu prrist ù uhsci: à zastaviga nà vellikoj veceri. 235.

Nà svaka ostala odgovori, zaklignavze s' naukom od Reda opchieno.

POGHLAVJE V.

Od svichionossa, olliti svicbnika.

Uppit. 1. S Ctoje Svichionòs.

Odgov. Jest jedan Red Zrrikveni, pò kojemusse daje oblast duhovna, zà uxigati svichie, i prinossitijh k' otaru; i dodavati Podsluxitegliu, olliti Podiakonu Gostarize, punne vina, i vode zà Posvetilischie. 236.

Uppit. 2. Koàje Materia ovvoga Rêda?

Odgov. Materia dalecna ovvoga Reda jest dvostruka, t. j. svitgnak svichiom neuxganom, i prazne Gostarize. Takoghier i blixgna dvostruka jest, podavanje, i tijzanje 237.

 svi-

fvichnakov: i podavanje, i tijzanje Gostarizah praznih.

Uppit. 3. Zasctosse daju fvichnazi fvichiama neuxganim, i Gostarize prazne?

Odgov. Zà dà pò Rêdu prime xakan oblaft, zà uxigati fvichie, i zà napugnivati Gostarize zdrava Vina od loze, i ciste vodde. 238.

Uppit. 4. Pò koèm tijzanju od reccenih dviuh materiah primase peccjat od ovvoga Reda?

Odgov. Offobito pò tijzanju Gostarizah, budduchi ovve navlastitia Materia ovvoga Rêda, ù kojmse uzdarxi vino potribno zà Posvetilischie. zatòse Gostarize od Biskupa dàju tijzati: à fvitgnazi od Arhixakna. 239.

Uppit. 5. Jelli od potribe tijzati obidvi Gostarize, ollije zà dosti famo jednu?

Odgov. Zadovoglnoje, dasse famo jedna tijce, jere jedna sama zlamenuje dosti oblaft, koãse prima. 240.

Uppit. 6. Koãje Forma ovvoga Reda?

Odgov. Kakoje dvostruka Materia, tako i Forma. Parva, kadse daje tijzati fvitgnak, jest ovva: *Primi fvitgnak fvichiom: i znaj, dasse podvexujesc, uxigati fvichie Zarikvene, ù Imme Gospodinovo.* 241.

Drugga, kadse daju tijzati Gostarize, jest ovva: *Primi gostarize zà pripravgliati, i dodavati vino, i voddu, zà Posvetilischie karvi Isukarstove, ù Imme Gospodinovo.*

Uppit. 7. Tkò, i ù kò vrime j zastavi ovvi Rêd?

Odgov. Bi zlamenovam od nasceega spassiteglia, kad recce: Jasam svitlost svita. A bi utemeglichien ù napokojnoj vecceri. 242.

Uppit. 8. Koãje odichia fvichiara?

Odgov. Jest naghlavnik, koscjuglia, i pâs. 243.

Uppit. 9. Sctò zlamenuje naghlavnik, koscjuglia, i pâs?

Odgov. Anghielski Naucitegl tumaci, dà naghlavnik zlamenuje jakost, zà ispunniti posle Boxanstvene; koscjuglia Cistochiu xivota; pâs morenje putti. 244. *Quest.* 40. *Art.* 7. O.

Uppit. 10. Moxeli fvichiar tijzati fude posvechiene?

Odgov. Nemoxe bez dopusctenja fvoga starifcine, pristoechisse takovo tijzanje famo onnijm, koifu ù fvetomu Redu. 245.

Uppit. 11. Moxeli fpivati Pistulu nà vellikoj missi?

Odgov. Jedni Naucitegli govore, dabbi moggao bez narucnika, illiti manipula. Dalli zdraviè ũcè ostali Boggoslovzi, uzdarxechi, daje tò dillo famoga Podsluxiteglia, olliti Podiakona; à ne nixega Reda pò nijedan nacin. 246.

Spomenisse, fvichionossa, od onnoga, sctosmo opomenuli pod Redom dò fadà. 247.

IzIS-

IȜISKOVANJE IV.

Od dva Reda vecchia, i svèta.

BOggogliubni xakne, koise xelisc uȝdvighnuti nà viscè Redove, spomenisse dobrò, i jàko utvardi ù tvojoj pameti, dà kad uppadnèsc ù ovve ȝlatne, i Boxanstvene verughe od svètih Redovah, nemoxescse vèch povratiti nà ȝad, ni osloboditi, jere umiresc svitu, i svit Tebi. Akosse daklè chiutisc ù tvomu sarzu kripostan, i pripravan samo Bogga duoriti, à nè tvoja poxelinja, oppasci junascki bokke tvoje, i ponixi Boxjemu zvanju Timme tvoje. Dalli razumij, i promiscgliaj spràvè, kako David, Boxanstvèni Vitez, najmade smionost, harvatisse protivà Goliatu, neggo posli, kako pridobi, i podàvi s' gollom desnizom Lave, i Medvide, kojmu ovcize kradiàhu. Ako Ti dò saddà nisi pridobio, neggo barx bio pridobiven, i pridavglien od Lava tvojih poxudah, i od mèdvida neraȝborischiah tvojih, povratisse nà vrime; nèpostavgliajsè ù vecchiu poghibil protiva Go, liatu Tminah Paklenih, koise vecchiè xèsti premmà Redovnikom, nègh premma svitovgnakòm, ȝnauchi dobrò, dà vecchie ȝaplignuje ù padanju jednoga Rèdovnika, koji ostale imma voditi pò putu od spassenja svojim dobrim iȝghlèdom; neggoli ù padanju mnoȝih svitovgnakah; cichia togga i xestokic mukke cekaju Redovnika. Immasc jòsc vrimena: netezzi beȝ svisti; dobrò promisli. 248.

1.Reg.c.17. v. 36.

Paka ȝnaj, dà nije dosti metnuti ù pamet onna, kojasmo dòssad pijsali (koja Ti immasc pomgnivò ȝnatti) i ovva, kojasmo, s' darom Boxjim, ȝà pijsati; neghje vehoma potribniè ȝdruxiti ȝnanje s' dillom, i dà tako dillujesc, kako Iskussitegliu odgovarasc, jerbi innako bio laxaz, i iȝdajnik Dusce Tvoje.

POGHLAVJE I.

Od Podsluxitègljtva, olliti sudiakonata.

Uppit. 1. SCtoje Podsluxiteglstvo, illiti sudiakonat?

Odgov. Jest jedan sveti Red zrrikveni, po kõmuse daje dvostruka oblast duhovna, jedna sluxiti Diakonu ù Missi svetacgnoj, dodajũchimu sude posvechiene s' vinom, i s'kruhom: drugga jest, spivati Pistulu ù istoj Missi. 249.

Uppit. 2. Ka-je Podlaga, illiti materia ovvoga Rèda svetoga?

Od-

Odgov. Kakoje dvostruka oblast, koju daje ovvi Rêd, takoje dvostruka i Materia dalecna. Materia parve oblasti jessu sudi posvechieni. Drugghe jessu kgnigghe Pistulske. Blixgna jest podavanje, i tyzanje sudih posvechienih, i reccenih kgnigah. 250.

Uppit. 3. U' sudih posvechienih immali bitti vino, i kruh, olli bitt' immaju prazni?

Odgov. Immaju bitti prazni. Sasvim tim dà i buddu s' vinom, i s'kruhom, dobrobi bilo reghienje, jerse magne uzdarxi ù vecchiemu, sudi prazni ù sudìh punnih. 251.

Uppit. 4. Jelli od potribe tyzati, zà priati Rèd, obadva sũda, cjascju, i plitizu, t. j. kalex, i Patenu?

Odgov. Jest od potribe, jerse nemoxe uciniti Posvetilissćte bez kruha, i vina, kojase uxdarxu ù cjasci, i ù Plitizi. 252.

Uppit. 5. Jelli od potribe, dassu recceni sudi posvechieni?

Odgov. Nè od potribe Reda; cichia togga dobrobi bilo reghièn-je, dà i nijsu posvechieni. Dallije zgodnò, i razloxitò, dassu posvechieni, ũcechi nãs takò obicjaj svete zrrikve. 253.

Uppit. 6. Koãje izvarsnià, i vlastitià od reccenih dviuh materiah?

Odgov. Sudi posvechieni; budduchi blixgniji Posvetilisćtu Tila Gospodinova. 554.

Uppit. 7. Koàje Forma ovvoga Reda?

Odgov. U' podavanju sudih posvechienih jessu ovve rijci Biskupove: *Viddite, kojase varsta sluxbe vammi dàje. zàtò vâs oppomignam, dasse tako podnessete, dà Beggu moxete ugoditi.* 255.

U' podavanju kgnigah Pistulskih, ovve rijci: Primite kgnigghe od Pistulah; i immajte oblast, zà sćtittijih ù zrrikvi Boxjoj, tolliko zà xive, kolliko zà martve, ù Imme otza, i ost. 256.

Uppit. 8. Tkoje zastavio ovvi Rêd?

Odgov. Bi zlamenovan od nascega Gospodina, kad cini pripraviti kruh, i vino zà velliku vecceru: à bi zastavglien ná istoj vecceri. 257.

Uppit. 9. Budduchi nàsc Gospodin zastavio ovvi sveti Red, onchie bitti naredio i materiu ovvoga Reda. Dalli nenahodecchisse ù tò vrime kgnigghe od Pistulah, jerjih josć nijsu bili upijsali Apostoli, kako moxèmo uzdarxati, dassu kgnigghe od Pistulah Materia ovvoga Reda?

Odgov. Nàsc spassitegl zastavgliaùchi svete sakramente, nikkim odredi, i zabilixi ù svojoj vlastitoj slizzi Matèriu, i Formu, kakono karstenju voddu naravsku, i rijci: ja-te- 258.

kar-

karstim, i ost. Dalli zastavgliauchi sakramenat od Reda, samu Minisctvu zabilixi slikku Materie, i Forme, kruh, i vino. A' ostalìm Redovom opchienò odluci, dà buddu zà Materiu, i Formu onno Orudje, i onne rijci, koje bistriè zlamenuju Kripost, i oblast svakkoga Reda, ostavgliauchi naredbi svoje svete zaruçnize, dà onnà obere i tà orudja, i te rijci, ù gnihovoj slizzi vlastitoj zà recceno zlamenovanje. I takòse doggaghia ù ovvomu Redu, ù kojemussu kgnigghe Pistulske zà Matèriu, prèm dasse nenahoghiaù onnada, kàd nasc Gospodin zastavi ovvi sveti Rêd.

Uppit. 10. Kolliko, i koje duxnosti prìma nàse jedan, koise redi s' ovvim svetim Redom?

Odgov. Trì duxnosti, t. 1. govoriti svakki dàn Molbe Boxanstvene, olliti sveti Offizj. 2. uzdarxati, i zilovito obsluxevâti zavit vikoviçgni od cistocchie. 3. nossiti krunnu, i odichiu Rèdovnisçku. 259.

Uppit. 11. Sctoje velliki Offizj?

Odgov. Jest jedno stisnutje Molbah, i spivanjih duhovnih, odreghieno od svete zrrikve, zà hvaliti, i slaviti nà vrimena odlucena sveto Imme Boxje. 260.

Uppit. 12. Kollikoje dijlih, olliti vrimenah ovvoga svetoga Offizia?

Odgov. Sedam. 1. Jutregna. 2. Parva. 3. Trcechia. 4. Scesta. 5. Deveta. 6. Veccergna. 7. zavarscniza, olliti kumplita. 261.

Uppit. 13. Sctò zlamenuje ovvo sedam dijlih Offizia?

Odgov. zlamenuje. 1. Sedam danah, ù koje bi stvoren svît. 2. Sèdam Prossènjah Molitve Gospodinove. 3. Sedam vrimènah Davidovih, ù koja hvagliasce Bogga. 4. Sèdam vrimènah mukke Gospodinove. 1. Jutregna, ù koju bi vezan. 2. Parva, ù koju bi popgliuvan. 3. Trecchia, ù koju bi ossughien nà smart. 4. Scesta, ù koju bî propet nà krixu. 5. Dèveta, ù kojumu biscè Parsi otvorène. 6. Veccergna, ù koju bi dighnut s' krixa. 7. zavarscniza, ù koju bi postavgliên ù Grob. 262.

Uppit. 14. Sctoje, i od kollikoje varstih pomgna, s' kojomse immaju govoriti ovve molbe Boxanstvene?

Odgov. Jest pomgna ovdi jedno prilipgliènje nasce pameti k' molbi Boxanstvènoj. Ovva pomgna jest od tri varste. 1. nà rijci. 2. nà zlamenje rijcih. 3. nà svarhu od rijcih. Pomgna nà rijci jest, izgovarati pomgnivò, cistò, i zilovitò svètè rijci, kollikoje podobno. Nà zlamènje od rijcih, 263.

cih, jest pomgniti, i razumiti onna Ottajstva, koja svète rijci ù sebi uzdarxu. Nà svarhu od rijcih jest, pomgnivò izgovarati svete rijci samo, zà hvaliti, i slaviti Bogga svemoguchiega.

Uppit. 15. Kojaje od ovve tri pomgne potribna?

Odgov. Parva, i trecchia jest od potribe, i bèz gnih nebbi xakan zadovoglio svomu brimmenu. Drugga jest mnoggò plemenita, i izvarsna; alli nije od potribe, nahodechisse mallo od onnih, koji razumiu sveto Pijsmo Boxje; à mnozj, koisu duxni govoriti sveti offizj. 264.

Uppit. 16. Osvin pomgne, hocchièlisse jòsc sctò druggo ù xaknu, kad govori svèti offizj?

Odgov. Sveti Sabor Latèranenski nareghiuje, dasè immènovanè svete Molbe immaju govoriti: Pomgnivò, i Boggomionò. 265. *Innoc. III. in Concil. Lateranen. c. Dolemus.*

Uppit. 17. Sctoje Boggomionstvo, i od kollikoje varstih? *Devotio.*

Odgov. Jest jedno gliubèznivo ganùchie nasce pameti k' Boggu, i k' gneggovoj sluxbi. Jest dvostruko, unutèrgno, i izvansko. Unutrègno jèst jèdno dobrovoglnò sarze, pripravno zà izvarsciti svè, sctosse pristoji sluxbi Boxjoj. Izvansko jest jèdno sloxenje Tila nascega ù krotcini, i ponixenstvu, kad stoimo nà sluxbi Boxjoj. 266.

Uppit. 18. Rezzimi dakle ù kratko nacin, s' kojmse imma govoriti svèti Offizj, i svake drugghe molbe?

Odgov. Potribnoje, zilovito rijci izgovarati, svarhom samo zà hvaliti Bogga, s' pamechiu, i sarzèm gliubeznivim k' Boggu, i k' gneggovoj sluxbi; stoechi tihò, i ponìznò svojm kipom, i pèdipsauchi chiuchienja svoja, dà nebbi okko, jezik, missao ozkvarnuli sluxbu Boxju. 267.

Uppit. 19. A' sctochiesc recchi od onnih zrrikovgnakov, koji ù govorenju svètoga offizia priticjùse, zà parvglie svarscitiga; olliga govorè s' rastarkanom pamètchiu, od svegga vecchie mislèchi, neggò od Bogga, koèga hvale, i slave s' jezikom?

Odgov. Nekasse te varste Redovnizi spomenu od rijcih jednega svetoga naùciteglia, dà Boogh takove molbe neslusscia, kolliko ni ghlàs Prasji. Akossu dakle rastarkane pameti povoglnivim nacinom, nezadovoglivaju svojoj duxnosti. Takoghièr ako priticjuchisse izidu jaki diò rijcih, tako dà svè skupgliene zajedno, moggu uciniti zà jedno vrime offizia, ni tako nezadovogliuju svomu brimmenu, kako opchieno darxe Boggoslovzi. Razlogh parvoga jest, jère tò nije moliti Bogga, neggo najèdan nacin *Celebris Belluacen.* 268.

cin, rugatimusse. Razlogh druggoga, jere pomankavaju ù teſckoj ſtvari.

Uppit. 20. Kolliko ghrihov cini jedan ù ſvetomu Redu, oſtavgliauchi ſvih sèdam vrimenah ſvetoga Offizia?

Odgov. Jedan ſamì ghrih ſmartni, budduchi ſvà reccena vrimena pod jednu ſamu zapovid. Nù ako nebbi vecchiekrat ponovio ſvoju oppaku odluku, jerebi tadda tolliko ghrihov ucinio, kollikokratbi povratio razluçnò tè zle odluke. 269.

Uppit. 21. A dà s' jednom ſamom miſcgliù odluci oſtaviti pò ſvè godiſcte ſveti offizj, billi jedan ſamo ghrih ucinio, olli vecchiè od jednoga?

Odgov. Bì ücinio tolliko ghrihah, kollìkoje dânah prikò godiſcta. Razlogh jeſt, jereje ſvakkomu dnevu vàs Offizj zavezan. Immaſe dakle zijniti, daje tolliko zlih odlukah, kollikoje prikò godiſcta dânah razlucenih. 270.

Uppit. 22. Jedanje ù ſvetomu Rèdu, i ſaviſce jòſc imma Dohodak Zrrikveni, i oſtavglia povoglnò vàs offizj, cinìli dva ghriha; jèdan neobsluxujuchi, naſctogga Rèd podvexue; à drugghi, nà ſctogga podvèxue Benefizj?

Odgov. Cini dva ghriha, jèdan, protivà duxnoſti od Rêda; à drugghi protiva pravizi, pod kojuga podvexue Bènefizj. 271.

Uppit. 23. A' moxèli ti zrrikovgnak s' dobrom duſciom uxivati vocchie ſvoga Benefizia, koje odgovâra tommu dnevu, ù koije oſtavio ghriſcnò, izmoliti molbe Boxanſtvene?

Odgov. Nemoxe; nèggoje duxan vratiti diò vocchia, koji odgovara tommu dnèvu; i ovvoje duxan vratit, prèm dagga Pravda varhu togga nije ſudila; budduchi nauk druggaciji oſſughien od ſvetoga Otza Pape Aleſſandra VII. koji dakle uxiva Dohodak Zarkveni, i posli ſceſt miſſezìh od doſtighnutchia (prèm dabbi ſmartnò ſaghriſcio oſtavgliauchiga i onciàs pò doſtighnutchiu) oſtavi bez uzroka, izmoliti S. Offizij, gubi plood Dohodka, koij odgovara tommu pomankangnu. Koji oſtavglia vàs Offizj, gubi vàs plood: koij Jutergnu, polovizu: koji oſtala Vrimena, druggu polovizu: koji ſamo jedno malo Vrime, ſceſti dyo. I duxanje tà dijo uloxiti illi ù zarkvu, ù kojojè Dòhodak; illi ubozim razdiliti. Tako S. Pio PP. V. 272.

Alex. VII. Prop dam. 20.
Lateran. ſub Leon.
Pius V. Bulla 135. ex proximo 12 Kal. Octo. 1572.

Mnozi mudri Boggoslovzi hocchie, dà ſveti Pio PP. razumi ſamò od plodda, koji odgovara offiziù; à nè druggomu brimmenu. Zà tò uzdarxu, da Biskupi, olli Pa- 273.

F roki

roki bez uzroga zapufctujuchi izmolegne fvetoga Offizia, nebbi duxni bili vratiti, neggo cetvartinu plodda: kànonizi polovizù; à oftalj vàs dyo, koji odgovara tommu dnevu, olli Vrimenu molbah oftavglienih. Alliffe niki drugghi fuprotive ovvomu naukù, koisè moxe braniti.

Uppit. 24. Dà jèdan xakan bèz uzroka pravoga oftavi famo jèdno vrime od offizia, kakono Jutregnu, olli Parvu, billi fmartnò faghrifcio?

Odgov. Bi fmartnò faghrifcio, budduchi jedno famo vrime offizia vellik dyo tefche zapovidi zrrikvene. 273.

Uppit. 25. Dà jedan xakan nemoxe izmoliti vàs offizj cichia koje prave zàprike, kakono cichia nemochi, olli budduchi uloxèn ù po noch duhovnu Iskargnega, naftojechimu, zà skrufcenoga ciniti umriti, i priliçno; dalliga moxe recchi koji dyo, billiga duxan bio recchi?

Odgov. Duxan bi bio recchi onni diò, koji moxe, kakoje odredio fveti Otaz Papa Innoc. XI. offughiujuchi onne, koifu innako ucili. 274. *Innoc.* XI. *Prop. dam.* 54.

Uppit. 26. Moxèli jèdan recchi danàs jutregnu zà futra?

Odgov. Moxe, kakoffu profcla tri dijla dneva danafegnega; alli nè ovvo, zà fpavati mirnije ù jutru, olli zà koju druggu priliçnu fvarhu; jèrbi taddà berêm mâli ghrih ucinio, prèm dabbi zadovoglio fvomu brimmènu; neggò zà koju druggu fvarhu poctenu, kakano zà uciti, fctitti, i priliçna. Tako Anghielski Naucitègl. *D. Thom. Quodl* 5. *Art.* 28. 275.

Alliffe ovvo nerazumi ù dân od ùfpomene od fvih Martvih, jèrfe tadda ù Pridveccèr nèmoxe recchi offizj Martascki, kakoje odredio fveti skùp. Dalli fvaghdi ovva narèdba nije ifpugnena. 276. *Die* 1. *Septembr. an.* 1607.

Uppit. 27. Jedan Redovnik govorechi ù jutru offizj zà vàfdan; olli ifpugnujuchi prià poslidgni diò, nègh parvi, billi faghrifcio, i billi zadovoglio fvomu dùgu?

Odgov. Zadovoglno cini, govorechi Offizj ù fvakko vrime od ponocchi dò ponocchi. Dalli priticciuchi, olli odmicciuchi vrime nareghièno bez pravoga uzroka, cini mali ghrih, ako nije drugghe zlocchie ù gnèmu. Ifto rezzi, akoje fmutio dijle, govorechi poslidgni prid parvim. 277.

Dalli ako ù jutru prividja, dà priko dneva nechie mocchi izmoliti, cichia kojega doftojnà uzroka, tadda ne famo nebbi faghrifcio nikako, govorechiga ù jutru; dalligaje i duxan tadda fvegga recchi; jère Offizj nije zavezan ciaffu, neggo dnevu; Daklegaje duxan recchi, kad moxe. 278.

Uppit. 28. U' kolliko ghrihov uppada ovvì xakan od Pistule, ozkvargnujuchi Cistochie zavit?

Odgov. U' dva smartna ghriha. U' jèdan protivà cistochi; à drugghi protiva zavitu cistochiè. Jakobi xenna bila muxatiza, olli Rodiza, uppaobi josc ù trecchi ghrih od prigliubodinstva, olli Rodoloxja. 279.

Uppit. 29. Dà jèdan, koji xeli ovvì Rêd, nèzna, dàje podvèzan pod zavit od cistochie, i primaga pod ovvo neznanje, billi nisćta magne darxan bio pod zavit?

Odgov. Bi doistò, jèr kad hottinò prima Rèd, podlagase svemmu onnomu, sćtoje zdruxèno s' Redom, kakoje s' ovvim zavit od cistochie. 280.

Uppit. 30. A' dà znà zà tà zavit, i hocchie Rêd, dallisse nechie ù svomu sarzu podloxiti pod zavit, primaùchi Rêd, jèlli podloxan nisćta magne cistochi?

Odgov. Tibi xakan svetozkvarnò saghriscio s' takom odlukom, primaùchi svèti Rèd tako nèdostojno; i vazdabi pribivao ù ghrihu, doklemse nèbbi zavezao pod zavit. I prem dà nebbi bio podloxan Cistochi ù kripost zavita, nebbudduchi ovvoga ucinio; dalli bi ù kripost zapovidi svète zrrikve, koàje tommu Rèdu zavèzala Cistochiu. I padauchi tà xakan ù putenost, dvabi ghriha ucinio, jedan protivà zapovidi Boxjoj; à drugghi protivà zàpovidi zrrikvenoj. 281.

Uppit. 31. U' kripost od zavita cistochiè, od kihse imma cjuvàti xakan?

Odgov. Immase ciuvati. 1. od xenidbe. 2. od ghriha necistoga svake varste. 3. od poxelenja puttenoga. 4. od naslaghivanja neciste misli povoglnim nacinom. Uppadati ù svaku od ovve cetiri varste, vazda nossi sobom dva ghriha smartna; olli jòsc i vecchie, kako spomenusmo gorì. Bogguſſe, sinko, priporuci, i pazisse uzroka. 282.

Uppit. 32. Govorechi od trecchie duxnosti Podsluxiteglia, dà ovvi ulize ù jedan Grăd obucen odichiom svitovgnom, billi smartnò saghriscio?

Odgov. Akobi tò ũccinio zà koij jaki uzrok, n. p. dà nebudde poznan od svoga gliuta nepriateglia, koiga traxi nà pogubu, olli koje druggo tescko zlò, nebbi saghriscio, budduchi sveta matti Zrrikva Millostiva; i nepodvexuè svoje sinove nà tolliku poghibil. Dalli akobi tò bez dobra uzroka ũcinio, smartnobi saghriscio, privridujuchi golemu zapovid Zrrĩkvenu. 283.

Uppit. 33. Koàje ossobita odichia sveta, Podsluxiteglia?

Odgov. Jest narucnik, illiti manipuo, koji zlamenuje onni 284.

konop, s' kojm bifcè vezane ruke nafcemu fpaffitegliu. *S. Thom.*
Alli ù xaknu, kako ûci Anghieski, zlamenuje otrangne *quaest. 40.*
malih pomankanjih, priftupauchi ôn pò ovvomu Redu *art. 7.*
k' Boxanftvenomu Pofvetilifctu.

Uppit. 34. Kad Podsluxitegl izvarfcjuje fvoj Rêd ù miffi fvetacgnoj, immali bitti tafcta farza, olliti ù poftu?

Odgov. Priftojnobi bilo cichia vellicianftva, i pofctovanja fvetoga fakramenta. Alli tò nije od potribe, nenahodechiffe zapovid, koja tò nareghiuje. 285.

Uppit. 35. A dà ù fmartnomu ghrihu dilluje fvoj Rêd, billi fmartnò fagrifcio?

Odgov. Mnozi uzdarxu, dà nebbi. Alli Anghielski uci, dà bì, jer ifti zakon naravski ûci, daffe ftvari fvete fvetim nacinom immaju dillovati. 286.

Uppit. 36. A billi od potribe bilo, daffe ifpovidi parvò, nègh priftupi k' Otaru?

Odgov. Doftabi bilo, daffe skrufci ù farzu skrufcenjem izvarfnim. Dalli akogga nebbi moggao immati, vaglialobi, daffe ifpovidi. 287.

Uppit. 37. Od kolliko godifctah imma bitti Podsluxitegl?

Odgov. Najmagne od dvadeffet, i jedno dofpiveno. 288.

Od Reda, zavezah, Bezredja, i oft. viddi, xakne, gori. Od fakramenatah nixè.

POGHLAVJE II.

Od Sluxiteglftva, olliti Diakonata.

Uppit. 1. Sctoje sluxiteglftvo, olli Diakonat?

Odgov. Jeft jedan fveti Red, pò koemuffe daje dvoftruka oblaft, jedna, sluxiti mifniku ù Pofvetilifctu: drugga, fctitti s' ghlasòm ù iftom Pofvetilifctu fveto Vanghielje. 289.

Uppit. 2. Koãje Materìa ovvoga Reda?

Odgov. Dvoftrukaje materia dalecna ovvoga Reda, kgnigghe Vanghielske, i rûka Biskupova. Blixgna jeft podavanje, i tijzanje iftih kgnigah: i poftavglienje ruke Biskupove varhu ghlave xakna. 290.

Uppit. 3. Jeffuli od potribe Rêda obidvi ovve materie?

Odgov. Jeffu obidvi. Immamo izghled od drugghe ù Dillih Apoftolskih, ghdi parvih fedam sluxitegliah bifcè reghieni od Apoftolah s' poftavglienjem rukah nà ghlavu. A od parve immamo nauk fvetoga Sabora Fiorentinskogga, *Act. c. 6.* 291. *Eugen IV. in Decret. Armen. in Floren.*

ga, ghdi fveti otaz Papa ucechi Armane, izgovara, daffe ovvi Rêd dàje pò tijzanju kgnigah Vanghielskih.

Uppit. 4. Kakoffe moxe uzdarxati, daffu materia ovvoga Reda kgnigghe Vanghielske, nebbudduchi bile ovve pijfane, kad nas Gofpodin zaftavi Rêd?

Odgov. Ovdi odgovori, kakò na prid iftumacifmo od Podsluxiteglia. 292.

Uppit. 5. Ko'u ruku ovdi poftavglia nà ghlavu Biskup?

Odgov. Poftavglia ruku defnu. Allibi dobro bilo reghienje, dà metne i livu. Nifcta magne jeft priftojnije, poftaviti ruku defnu, zlamenujuchi ovvo poftavglienje Milloft Boxju, koju dàje Rêd. 293.

Uppit. 6. Koãje Forma ovvoga Reda?

Odgov. Kakoje dvoftruka Materia, tako i Forma. 1. Kadfe dàju tijzati kgnigghe, jeft: *Primi oblaft, zà fctitti Vanghielje ù Zrrikvi, tolliko zà xive, kolliko za martve, ù Imme Gofpodinovo.* 2. ù poftavglienju rukah varhu ghlave: *Primi Duha fvetoga zà fnaxnoft, i zà oppritiffe Djavlu, i napafti gneggovoj, ù Imme Gofpodinovo.* 294.

Uppit. 7. Kojefu duxnofti, kojmfe podlaga Sluxitegl ù primanju ovvoga Reda?

Odgov. Jeffu onne ifte tri, pod kojefe podvexue Podsluxitegl. Sà fvim tim faghrifcjujuchi protiva gnimma, nebbi vecchie ghrihah ucinio, neggo Podsluxitegl, budduchi jedna zapovid i jednomu, i druggomu, zà obsluxitijih. 295.

Uppit. 8. Nà koije poffao odreghien sluxitegl?

Odgov. Nà dvà vlaftita, t. j. sluxiti mi niku ù miffi fpivanoj, pridajuchimu Plitizu s'kruhom, i Cjafcju s' vinom: i ù iftoj miffi fpivati fveto Vanghielje. Jeffu pak jòfc tri magne vlaftitofti; Pripovidati, karftiti, i razdiglievati karv Gofpodinovu. Alliffe ovvo najposlidgne sàd neobicjaje. 296.

Uppit. 9. Dà sluxitegl dilluje parva dva posla ù ghrihu fmartnomu, olli nebbudduchi poftan, billi faghrifcio?

Odgov. Hocchie mnogghi Naucitegli, dabbi fmartnò faghrifcio, nahodechiffe ù fmartnomu ghrihu, kako naprid rekofmo od Podsluxiteglia. Takoghier imma bitti poftan, jer akobi posli Pofvechienja pomankao Mifnik, nittibiffe drugghi moggao najti, zà izvarfciti Pofvetilifcte, immaobiga õn izvarfciti, primauchi Tilo, i karv Gofpodinovu, kako mnozi ũce. 297.

Uppit. 10. Sctoffe ovdi razumi, Pripovidati, i karftiti?

Odgov. Pripovidati ovdi razumife, tumaciti Puku poghlavita 298.

ottajft-

ottajstva svete Virre, i Temeglie svetoga zakona Boxjega, pomagauchi ù ovvomu nauku misnika. A karstiti razumise, sluxiti misniku ù karstenju, i kadgod karstiti.

Uppit. 11. Moxeli sluxitegl Pripovidati Puku s' Navistnionika; i kakobi tadda immao bitti obucen?

Odgov. Nebbi moggao bez dopusctenja Biskupova. I akobimu tò Biskup dopustio, immaobi nà-se postaviti Navratnizu, olliti sctolu prikò ramena livoga pod desno. 299.

Uppit. 12. Kadbi moggao karstiti?

Odgov. Kadbimu dopustio Pastir duhovni, olliti Xupnik, nahodechisse on zapricen od kojega zakonitoga uzroka. Takoghier i ù potribi. 300.

Uppit. 13. A billi moggao vincjati s' dopusctenjem Xupnika?

Odgov. Nemoxemu tò dopustiti xupnik; à dà i dopusti, vinciaanje nebbi vaglialo, kakochiemo vidditi nà svomu mistu iz nauka sabora Tridentinskoga. 301.

Uppit. 14. Billi moggao s' dopusctenjem starisćine odrisciti od ghrihah, olli razdiglievati Tilo Gospodinovo?

Odgov. Nomoxemusse datti oblast, zà odrisciti, budduchi Temegl od odriscanja Peccjat Misnisctva. U parvascgna vrimena razdiglivasce karv Gospodinovu onnjm, koise Pricestivaju. Sad nemoxe, budduchi, karv uzimati zabragneno svakomu, koji nije misnik. 302.

Uppit. 15. A moxeli barem sada tijzati Tilo Gospodinovo?

Odgov. Sveti Tomas ùci, dà misnik imma oblast varhu golla Tila Gospodinova pod slikkom od kruha. Sluxitegl imma varhu Tila ù sudih posvechienih: A Podsluxitegl samo varhu sudih Posvechienih. Zà tò sām misnik moxe tijzati svetu ostiu, dalli nè sluxitegl; i tijciuchiè hottinò, smartnobi saghriscio; neggo samo sūd, ù kojemusse uzdarxi. Podsluxitegl napokòn nemoxe ni sūd, dokleje ù gnemmu Sveto Tilo, olli slavosctovna karv; neggò samo tadda, kad ù gnemmu nije svetoga sakramenta. 303.

Uppit. 16. Immauchi Diakon oblast varhu Tila Gospodinova, ù sudih uzdarxana, kako sad rekosmo, billiga moggao priniti s' jednoga nà drugghi Oltar?

Odgov. Akobi bio koji uzrok, i priggoda razloxita, moggaobi, jere imma oblast varhu Tila Gospodinova ù sudih. Dalli bez pravoga uzroka, toggāse imma cjuvati cichia smutgne, koja iz togga moxe izachi; i jest pristojnije, dà tò oppravi jedan misnik. 304.

Uppit. 17. Od kolliko godisctah imma bitti, koji xeli ovvi Rēd?

Odgov.

Odgov. Od dvadesset, i dva godiscta izvarscena. 305.

Uppit. 18. Koaje ossobita odichia sveta, ovvoga xakna?

Odgov. Jest Navratniza, olliti Sctola postavgliena nà livo ramme, à prikrixena pòd desno. 306.

Uppit. 19. Sctò zlamenuje Navratniza?

Odgov. U Gospodinu nascemu zlamenuje onni najposlidgni uzão, s'kojm vezan bi oko Tila, i oko vrata, i vucen s' gnim nà Goru kalvarie od nemillostivih vojnikah. U xaknu zlamenuje tarpglienje nà ovvomu svitu; i zatomusse postavglia na livo ramme, koje zlamenuje ovvi xivot; i podvexuemusse pòd desno, dajuchimusse uffanje od xivota vikovicgnega, koji zlamenuje desno ramme. 307.

IZISKOVANJE V.

Od Misnisctva.

NAjparvi, Vlastiti, Poghlaviti, i Vikovicgni Misnik, koji prinossi, i prikazuje Xarstvo pricisto Boggu svemoguchiemu, kakono opchieni Odvitnik, i Sridnik meghiu Boggom, i skupschinom svih Gliudih, zà mijriti Pravdu Boxju, s' nascim ghrisima potizanu, jest Issukarst Gospodin nàsc, spivan od Davida kraglia, i Proroka: Ti-si misnik ù vike. 308. *Psal.* 109.

Dalli josc pò neizreccenomu svomu Dobrotinstvu dostojaosseje nadariti, i narresciti s'ovvom Nebbeskom slavom i cjovika umarloga, ostavgliajuchiga nà svoje mistọ pò kripost' svetoga Rêda, dà moxe prikazivati, kakono gneggov Namistnik, Otzu svomu Vicgnemu neozkvargneno Posvetelisćte Tila svoga Prisvetoga, koè jest svarha svih innih sakramenatah, zà ũtisciti, i smijriti gneggovu pravednu sarxbu, s' nascim pomankanjem raxexenu; i odriscevati Pũk od veza suxanstva Paklenoga. 309.

Razmisli dakle pomgnivò, misnice, pòd kojese brimme podlagasc, tẽscko i rammenu Anghielskomu! Spomenisse, dà sidisc nà misto onnaga, koji svitli varhu najviscih Priстoglíah Anghielskih nà desnu otcevu: i razumij dobrò, dà kojega obliciuèsc kîp, gneggovih kripostih i odichiu immasc uzdarxati ù Dusci tvojoj. 310.

PO-

POGHLAVJE I.

Od Mifnisctva.

Uppit. 1. SCtoje Mifnifctvo?
Odgov. Jeft jedan Rêd fveti, pô kõmufe daje dvoftruka oblaft duhovna, jedna varhu Tila pravoga: à drugga varhu Tila ottajftvenoga Iffukarftova. 311.
Uppit. 2. Sctoje oblaft duhovna varhu Tila pravoga Gofpodinova?
Odgov. Jeft oblaft data od nafcega Gofpodina, ȝà mocchi obratiti bitje kruha ù bitje Tila, i bitje Vina ù bitje karvi gneggove pò kripofti rijcih, od iftoga Gofpodina poftavglienih. 312.
Uppit. 3. Sctoje oblaft varhu Tila ottajftvenoga Iffukarftova?
Odgov. Jeft oblaft, ȝà mocchi odrifcevati, i ȝavexivati ghrihe Puka karftianskoga. 313.
Uppit. 4. Koãje materia ovvoga Rêda?
Odgov. Dvoftrukaje materia, kako i oblaft. Materia parve oblafti jeft Cjafcja s' vinom, i Plitiza s' kruhom. Materia dalecna drugghe oblafti jeffu ruke Biskupove. Blixgna jeft podavanje, i tijzanje Cjafce s' vinom, i Plitize s' kruhom; i poftavglienje rukah Biskupovih varhu ghlave mifnika. 314.
Uppit. 5. Poftavgliauchi Biskup dvakrat rũke varhu ghlave mifnika, kojè od ovva dva poftavglienja rukah jeft materia mifnifctva?
Odgov. Iftinaje, dà Biskup dvakràt mecchie ruke nà ghlavu Mifnika; alli parvi pũt mecchiuch: nifcta negovori. Mecchie drugghi pũt nà fvarhfi od miffe, iȝgovaraũchi ovve rijci: Primi Duha fvetoga, i oft. Ovvo poslidgne poftavglienje jeft materia mifnifctva. 315.
Uppit. 6. Koãje Forma ovvoga Reda?
Odgov. Forma parve oblafti jeffu ovve rijci: *Primi oblaft, ȝà prikaȝivati Pofvetilisćte Boggu; i govoriti miffe tollikò ȝà xive, kollikò ȝà martve, ù Imme Gofpodinovo.* Drugghe oblafti, jeffu: *Primi Duha fvetoga, kojih odpuftifc gribe, odpusćteniffu gnimma; kojih uȝdarxifc, uȝdarxani jeffu.* 316.
Uppit. 7. Dà Mifnik budde dobrò primio parvu oblaft; alli nè druggu, jer ollije Biskup ȝaboravio, poftaviti ruke;

olli

olli misnik nije immao hottinje, zà priatije, billi nisćta magne moggao posvetiti?

Odgov. Moggaobi dobrò posvetiti, jere parva oblast varhu Tila pravoga, koja jest vlastita ù ovvomu Redu, nenaslagnase potribnò nà druggu, nitti ò gnè kriposti vissi. Allimuje tadda zabragneno posvetivati, doklemse podpunnò nèredi. 317.

Uppit. 8. A dà budde dobrò podana drugga oblast; dalli nè parva, nebbudduchi tijzao Xakan Cjascju s' vinom, i Plitizu s'ostjom; olli nije immao hottinja, zà priatiju, billi moggao dobrò odriscevati?

Odgov. Nebbi moggao; jere drugga oblast potribitosse naslagna nà parvu, kakono nà temegl; i vissi ò kriposti parve oblasti. zato ako nije primgnena parva oblast, nèmoxe bitti ni drugga. 318.

Uppit. 9. Dà sćtobi vaglialo ŭciniti ù ovva dva doggoghiaja?

Odgov. U parvomu doggoghiaju potribŭese opèt rediti od same drugghe oblasti, nebbudduchi ovva primgnena. A ù druggomu potribovalobisse istanovizè rediti i od jedne, i od drugghe oblasti, cichia razloga reccenoga. 319.

Uppit. 10. Immauchi Xakan, koise Rêdi od Misse, istinitò tijzati Cjascju, i Plitizu, jòsc jelli duxan tijzati i ostiu, i vino?

Odgov. Imma tijzati s' Plitizom i ostiu, kakonàs ŭci obicjaj svete Zrrikve, koaje ù ovvomu Boxanstvenomu dillovanju uppravgliena od Duha svetoga. Dallije s' drugghe strane zadovoglnò tijzati samo Cjascju, à nè vino, kakonàs isti obicjaj ŭci: i nebbi bilo pristojnò, umăkati ruke tadda ù vino. 320.

Uppit. 11. A dà Biskup bez Plitìze podade tijzati gollu ostiu, billi dobro bilo reghienje?

Odgov. Bi dobro: dallibi ovvo bilo protivà naredbi Zrrikvenoj, koja hocchie, dasse ostia imma tijzati nà Plitizi. 321.

Uppit. 12. Dà Biskup poda tijzati olli samu Cjascju s' vinom, bèz Plitize; olli ovvu samu bez Cjascje s' vinom, billi dobro reghienje bilo?

Odgov. Niki vridni Boggoslovzi uzdarxu dà bi, nahodechisse karv ù Tilu; à Tilo ù karvi Gospodinovoj. Dalli razloxitije ŭcè drugghi, dà nebbi bilo podpunno tò reghienje, budduchi oblast varhu pravoga Tila Gospodinova, zà Posvetisćte, kojese nemoxe ŭciniti bèz kruha, i vina zajedno. Cichia togga potribovalobi istanovizè tijzati materiu, koja nije bila tijzana. 322.

Uppit. 13. Kollikoje, i koēsu duxnosti jednoga misnika?

Odgov. Jessu cetiri. 1. govoriti missu najmagne ù svetkovine Blaghdane, ù kojese obicjàje Puk karstianski priceſtivati, kakonàs ūci Anghieski. Sūde doiſtò Boggoslovzi, dabbi smartnò saghriscio, negovorechije barèm dvakrat, olli trikrat nà godiscte. 2. podiglivati doſtojnò svete sakramente, varhu kojih od ſtariscine imma potribnu oblaſt. 3. davati Puku nauk ciſt, i pravedan. 4. Provoditi xivot svēt, i doſtojan peccjata misniſckoga. 323.

POGHLAVJE II.

Od oblaſti varbu pravoga Tila Goſpodinova.

Uppit. 1. KE-su rijci, koje obracchiaju bitje kruha ù bitje Tila, i bitje vina ù bitje karvi Goſpodinove?

Odgov. Varhu kruha jeſſu, koje slide: „Ovvobo jeſt Tilo moje. Varhu vina: „Ovvobo jeſt Cjaſcja karvī moje novoga, i „ vicgnega ʒakona, otajſtvo virre; kojachieſſe ʒà vâs, i ʒà „ mnogghe proliti nà odpuſctenje ghrihah. 324.

Uppit. 2. Jeſſuli svè ovve rijcī od potribe Poſvechienja?

Odgov. Jeſſu svè, iʒvan onne male polurijci-*bo*. Raʒlog jeſt ovvi, jereſſu svè poſtavgliene od naſcega ſpaſſiteglia ʒà Poſvechienje Tila, i karvi gneggove. A onnūje polurijc Zrrikva nadoſtavila, ʒà ʒdruxiti govorenje slidēchie s' pridgnim. 325.

Uppit. 3. Billi saghriscio miſnik, oſtavgliajuchi ù Poſvechienju onnu polurijc-*bo*?

Odgov. Bi smartnò saghriscio, akobiju svojim hottinjem oſtavio, budduchi pòd tescku ʒapovid svete Zrrikve. 326.

Uppit. 4. S' komje odlukom, i miſcgliu potribnò, dà miſnik iʒgovara varhu kruha, i vina reccene svete rijci? jelli ʒà doſti, dajih iʒrecce, kakono namiſcchiene samo, i reccene od naſcega ſpaſſiteglia ù najposlidgnoj vecceri?

Odgov. Potribnoje, dajih iʒrecce, kakono poſtavgliene, i reccene od naſcega ſpaſſiteglia, kad poſveti kruh, i vino. Dalli tò samo nije ʒadovoglno; neggoje jòſc od potribe, dajih iʒrecce s' pravom odlukom, i s' miſcgliu, ʒà ūciniti onno, ſctò rijci ʒlamenuju, t. j. poſvetiti kruh, i vino. *Materialitèr, & hiſtoricè.* 327. *Enunciativè, ac formalitèr.*

Uppit. 5. Da miſnik iʒgovarauchi immenovane rijci, raʒumijih od svoga oſſobitoga, i vlaſtitoga Tila, i karvi, billi dobrò poſvetio?

Odgov. Nebbi nikako; jere ù tommu Boxanſtvenomu Poslu 328.

ōn

ön neoblicjuje sebe, neggò nascega spassiteglia, ù kojegaje Imme duxan te rijci izgovarati. Odvecchiebi strascian ghrih ù tommu dillovao.

Uppit. 6. Od koje varste xitta imma bitti kruh, kojèga Missnik obracchia ù Tilo Gospodinovo?

Odgov. Imma bitti od pscenize, koãje najzvarsnia varsta xitta. 329.

Uppit. 7. Da s' varstom od pscenize budde miscjana koja drugga varsta xitta, billi od gnè moghla bitti zadovoglna materia zà Posvechienje?

Odgov. Sveti Tomas odgovara, dà akobi bilo jednako jedne, i drugghe varste, nebbi bila zadovoglna materia, nemogguchisse pràvo recchi, da-jè od pscenize. Dalli akobi mnoggò vecchi diò pscenize bio, nègh drugghe varste, zadovoglnabi materia bila; allisse nebbi immala posvetiti bez vellike potribe. 330.

Uppit. 8. Dà misnik sumgni, jelli, nijelli od pscenize kruh, koji imma posvetiti, billiga moggao posvetiti?

Odgov. Akoje tà sumgna razloxita, immajuchi svoj Temegl, nebbiga moggao posvetiti; i posvetiuchiga, vehomabi smartnò saghriscio, postavgliauchi sveti sakramenat nà jezivost od izprаznosti. 331.

Uppit. 9. A dasse doggodi Blaghdan vazmeni, n. p. ù koji vàs Puk prihodi nà missu; i misnik nejma kruha, nègh, od kojega sumzni, jelli pscenisсni; billiga taddà barèm moggao posvetiti, zà dà Pũk neostane bèz misse?

Odgov. Muscnosse moxe namiriti tà doggoghiaj, negh' akobi mnoggò nepomzniv bio misnik. Nisсta magne ni taddaga nikako nebbi moggao posvetiti, budduchi zapovid naravska, i Boxja, dasse nejma sakramenat podlagati pod jezivost od izpraznosti. A sluсciati missu ù Blaghdan jest samo zapovid Zrrikvena, kojase podlaga zapovidi Boxjoj. 332.

Uppit. 10. Kruh, koise imma posvetiti od misnika, immali bitti prĩsan; olli kvãsan?

Odgov. Pò naredbi svete Zrrikve Rims' e imma bitti prĩsan; A pò naredbi Zrrikve Garçke imma bitti kvãsan. Cichiatoggase dobrò posvechiuje i ù jednomu, i ù druggomu. Dalli Rimgnanin posvechiujuchi ù kruhu kvasnomu, à Gark ù kruhu prĩsnomu, prèm dabbi dobrò bilo posvechienje, i jedanbi, i drugghi smartnò saghriscio, jerbi dillovao protivà naredbi svoje Zrrikve; i uppaobi ù obustavglienje, kakoje odredio sveti Otaz Papa Pio peti. 333. *S. Pius V. An. 1586.*

Uppit. 11. A dasse najde Gark ù Rimskoj zemgli, ù kojoj

nejma Garçke Zrrikve; olli Rimgnanin ù Garçkoj, ù kojoj nejma Rimske Zrrikve, billi moggao parvi posvetiti ù kruhu prisnomu, à drugghi ù kvasnomu?

Odgov. Mnogghi, i glassoviti Boggoslovzi ûce, i darxe, dabbi ù tomnmu doggoghiaju moggao Misnik Garçki posvetiti ù prisnomu, à Rimski ù kvasnu: paccebisse i jedan, i drugghi spametnò podnio, prilagauchisse k' obicjaju Zrrikve, ù kojojse nahodi, govorechi kriposnò sveti Ambrox: Doklemsi ù Rimu, xivi nà Rimsku: à kadsi indi, xivi, kakosse xive ondi. Allimi nije ugodan ovvi nauk; i vegliu, dà svaki imma uzdarxati naredbu svoje Zarkve. 334.

Uppit. 12. Rimgnanin nahodechisse ù svojoj zemgli, nemoxe najti prisna kruha psceniscnoga, neggo samo kvasna; à potribaje vellika, Missu recchi, billi tadda moggao posvetiti ù kvasnu? Isto rezzi od Garka?

Odgov. Trostruka moxe bitti tà potriba. 1. zà pricestiti nà smarti jednoga nemochnika. 2. zà dà Puk ù svetaz zapovidni neizgubi Missu. 3. kadbi Misnik posvetio Ostiu, i vino, pakbisse ossittio, dasseje kruh ischiettio, i nije dobar bio; à nemoxesse najti kruha psceniscna prisna, neggò samo kvasna. 335.

U parvomu, i druggomu doggoghiaju, i potribi, nebbi moggao Rimgnanin ù svojoj Zrrikvi posveti kruh kvasan. Razlogh jest, jere zapovid tolliko, pricestiti sè nà smarti, kollikò slusciati Missu ù dan svetacgni, nepodvexuje, nègh tadda samo, kàd se moxe ispunniti s' nacinom nareghienim od svete Zrrikve, koise ù nascih doggoghiajh nenahodi. 336.

U trecchiemu doggoghiaju ne samobi moggao posvetiti ù kvasnu; dallibi jòsc i duxan bio pod smartni ghrih, zà izvarsciti Posvetilischie. Razlogh jest, jerejè tescka zapovid Boxja, dasse neimma Posvetilischie ostaviti neispugnèno, kakobi bilo, dasse novvi kruh neposveti ù reccenomu doggoghiaju. A s' drugghe strane samaje Zrrikvena zapovid, koja zabragnuje Rimgnanom, posvetiti ù kvasnu. Tako besedi i od Garka. 337.

Uppit. 13. Vino, koèje zà posvechienje, billi dobro bilo od svakoga vocchia, kakono od Viscgne, i od druggoga prilicna?

Odgov. Samoje vino naravsko od loze zadovoglno zà ovvo Posvechienje, uzdarxuchisse samo ovvo pòd immenom od vina. A iz drugghih vochiah ixaxechie nezovosse vino, 338.

neggò

neggò pravednije sook. I ovvõse razumi, illije loza divja, illi pitoma.

Uppit. 14. A dà jedan Cjovik, od Bogga nadaren svoje Millosti, pò cjùddu obrati voddu ù vino, kak'obrati nàsc spassitegl nà Pijru Gallilejskomu, billi tò dobro bilo zà Posvechienje?

Odgov. Bi dobro, jere tò Vino ù svomu bitju jest naravsko, kako i svakko druggo, koje izlazi od loze, prèm dà nacin, s'kojmseje tò Vino ũcinilo, nije naravski, neggo svarhunaravski; kakono dà Boogh stvori Petra bèz otza, i Matere, Petarbi bio cjovik naravski, prèm dà nacin gneggova ũcignenja nebbi bio naravski, koij jest pò roghiènju. 339.

Uppit. 15. Billisse moghlo posvetiti Vino Ozatno, olliti kvassovno?

Odgov. Sveti Tomas odgovara, dà akosseje Vino pòsvè obratilo ù ozat, nebbisse moghlo posvetiti, nittibi dobro bilo Posvechienje, buddũchi Vino isctetjeno izgubilo svoje bitje, i dobilo druggo, od kvassine. 340.

Dalli ako nije pò svè izgubilo svoju narav, neggo samo uzostilo, olli iscelo nà ozat, zadovoglnabi materia bila; alli nebbi pristojna, nittibisse immalo posvetiti, cichia ciasti tollikò vellika sakramenta. Tako bessidi i od drugghe varste isctechienja Vina. 341.

Uppit. 16. A' masturika, olli sook od ghrestve, billi dobra bila matèria?

Odgov. Isti sveti Naucitegl odgovara, dà sook od ghrestve nije, jòsc Vino ũcigneno, neggo samo ù putu, za bitti Vino; nebbi zato moggao sluxiti zà posvechienje. Dalli masturika jest Vino ũcigneno, prèm dà jòsc nije ũzrilo, ni occischieno; alli bez vallike potribe nèjmase posvetiti. 342.

Uppit. 17. Jelli od potribe zà posvechienje, daje s'vinom vodda misciana?

Odgov. Jest od potribe zapovidi; alli nè posvechiènja, jèrbi dobro bilo posvechienje, prèm dà nije vodde ù Vinu. Allibi smartnò saghriscio misnik, akobi hottinõ posvetio Vino bèz voddè, dillujuchi protivà tesckoj zapovidi zrrikvenoj, i ottajstvu, koẽga vodda ù tommu prikaxuje, i izlamènje. 343.

Uppit. 18. Od koje varste imma bitti ovva vodda?

Odgov. Imma bitti vodda naravska. 344.

Uppit. 19. Dà misnik nà misto vodde naravske ulije ù Vino vodde od Ruxe, n. p. billi dobro bilo posvechienje?

Od-

Odgov. Bi dobro, jerè kakò rekkosmo, vodda ovdi nijè od potribe posvechienja. Allibi smartnò privridio zapovid zrrikvenu. 345.

Uppit. 20. Dà misnik budde zaboravio ùliti vodde ù Vino: i offitisse od ovvoga pomankanja, kadje na pò misse, sctò imma ciniti?

Odgov. Akosse spomene parvo posvechienja, immaje ùliti. Akosse offiti posli posvechienja, nejmaje vèch uliti; i ulivsci, zlòbi ùcinio. 346.

Uppit. 21. Kollikoje ovdi triba voddè ùliti ù Vino?

Odgov. Dostaje, same dvi, olli tri kapglize. 347.

Uppit. 22. Kakobi misnik smartnò saghrisciо, nèpostavgliauchi hottinò tè dvi, tri, kapglize vodde ù vino, budduchi tò pomankanje od malle stvari?

Odgov. Saghrisciobi smartnò, nè cichia togga pomarkanja od malle stvari; nègh cichia otajstva, koje zlamenuje tò postavglienje vodde ù Vino, i tò smiscianje. 348.

Uppit. 23. A' sctò zlamenuje tò smiscianje?

Odgov zlamènuje. 1. onnu voddu, koja izajde s'karv'u iz parsih Gospodinovih. 2. zdruxenje, i sjedignènje Puka virnoga k'Issukarstu. 3. Studènaz vodde xive Raja nèbbèskoga, kojeganamje dobila tà prisveta karv. 349.

Uppit. 24. Sctò prihodi ù kripost reccènih rijcih pòd oblicje krùha, i Vina?

Odgov. Kakossu izustène reccene ryci svete, prihodi tolliko pòd oblicje kruha, kolliko Vìna, prăvi Issukarst, i zilovito Bitje gnèggovo, t. j. Tilo, Duscia, sobstvo, i Boxanstvo. Dalli s' ovvom razlikostju, dà pò kriposti rijcih pòd oblicje kruha prihodi samo Tilo, i pò sjedignènjem svà ostala rèccèna: à pòd oblicje Vina pò kriposti rijcih prihodi samo karv Gospodinova, prèm dà cichia sjedignenja s'karvju prihodi i Tilo, i Duscià, i ostala immènovana. 350.

Uppit. 25. Posli posvechienja ostajèli sctò od kruha, i od Vina?

Odgov. Ostaje samo oblicje, i prilika od kruha, mirris, slatkost, i priliçna. Dalli nisctc od bitja kruha, i vina, jerse ovvo posvè promecchie, i obracchia ù bitjè Tila, i i karvi Gospodinove. 351.

Uppit. 26. Kollikoje triba, da-jè blizu misnika kruh, i Vino, zà dàjih moxe dobrò posvetiti.

Odgov. Tribaje dassu tolliko blizu, dasse moxè istiniti rijc: *Ovvo jest Tilo*: *Ovvò jest Ciàscià*, i ost. 352.

Uppit.

Uppit. 27. Dà misnik budde nà jednomu Otaru; à nà druggomu kruh, i Vino, billi moggao dobrò posvetiti?

Odgov. Nebbi, ako nijè blizu jèdan otar druggoga, jereffe nebbi tadda moggao istiniti pridimak: *Ovvo jest*: paccebiffe moghlo isnitiè recchi: *Onno jest*; nègh: *Ovvo jest*. 353.

Uppit. 28. Dà uppadne ù kalex pũn malih ostiah posvechiènih jèdna ostia neposvechièna, sctobi tribovalo, dà ũcini tadda misnik?

Odgov. Nebbijih moggao razdiglievati karstjanom, zà neucinitijih pasti ù kipoklanstvo, olliti ù Idolatriu, cichia ostjize nèposvechiene, nègh' akobi pò dvi zajedno razdigliva, jer hocchie jedni naucitègli, dabbiffe tò moghlo ũciniti. Dallibi boglie bilo tadda posvetiti ostjizu neposvechienu. 354.

Uppit. 29. A' kakobiju moggao posvetiti, ako nezna, koãje?

Odgov. Ovdiffe razdigliuju Boggoslovzi, ũcechi jedni jedan nacin, ù drugghi drugghi. Najboglie ũce, koji govore ovvako. Tribaje, dà misnik zaçme ovvu odluku: *Ja bocchiu posvetiti svè ovvo, sctoje pridamnom, ako svè nije posvechieno*; i dà paka izrecce rijci od posvechienja. Razlogh jest ovvi, jere tadda viddi, i znà, sctoje pridgnim, i dobroffe istini pridimak: *Ovvo jest*. 355.

Uppit. 30. Dà xakan donesse nà Otar misniku desset ostijzah, zà posvetitijh; i reccemu, daihje ossam; misnik darxechi, daihje ossam, posvetijih, mislechi samojh ossam posvetiti, billi dobrò posvetio?

Odgov. Akobi misnik ù tommu doggoghiaju stisnuo svoju misao nà broj od ossam, nà tà nacin, dà vecchie ad ossam nejma odluku posvetiti. (sctò nighda nejma ciniti) nebbi nijedna ostja bila posvechièna, jerbimu pomankala potribna odluka. ako paka nèbbi takò pokratio svoju misao (kako i nèjma) neggoli odlucio posvètiti onno, sctoffe pridgnim nahodi, dobrobi svè posvetio, jerbi immao odluku zadovoglnu. 356.

Uppit. 31. A'dammu budde rekkao xakan, daihje desset; à nijih, nègh ossam, billi dobro posvètio?

Odgov. Bi dobrò, jèrse ù vecchiemu bròju uzdarxì magni; à nè vecchi ù magnemu. 357.

Ovdi pomgnivò upamèti, misnicè, dà nèjmasc kratiti, ni styskati tvoje misli ù Posvechiènju; nèggojih immasc podloxiti obiciaju, i odluzi svete Zrrikve, koja 358.

jest,

jest, posvetiti svè, sctoje prid tobom nà Tilesniku. I ta-
kochiesc vazda dobrò posvetiti.

Uppit. 32. Dà Misnik prihodechi k'Otaru, za recchi svètu, Missu, najde nà ruciniku, olliti tarpezi od Oltara jedan dylak Ostje, koij nezna, jelli, nijelli posvechièn, sctò imma ŭciniti?

Odgov. Najspametniebi ŭcinio, dagga darxi nà Tilesniku, do- 359.
kle sahrani Tilo, i Karv ù svoje parsi; paka prià, nègh properre kalex, dà sahrani i tà dylàk.

POGHLAVJE III.

Od oblasti varhù Tila otajstvènoga.

Uppit. 1. KOãje materia, varhù koje padà odriscenje?

Odgov. Matèria dalèçna jessu ghrisi Pokornika: à Ma- 360.
tèria blixgna Jessu tri dilla istoga; bolèst od sarza, ispovid od ustih, i zadovoglnost od pokore.

Uppit. 2. Kakò moggu ghrisi bitti materia ovve svete oblasti, budduchi onni ŭvridjènje Boxje?

Odgov. Ghrisissu Materia ovve duhovne oblasti, nè kakono 361.
onni, kojse immaju uzdarxati ù Dusci; nèggo kakono onni, koise immaju razciniti, otrati, i oprati ù Dusci.

Uppit. 3. Jessuli samo ghrisi smartni Matèria odriscenja?

Odgov. Nysu, nègh jòsc i ghrisi svakdagni, olliti mâli; dalli 362.
s'ovvom razlikostju: Ghrisissu smartni materia potribna; à ghrisi svakdagni, olli prosni, matèria zadovoglna.

Uppit. 4. zasctossu ghrìsi smartni materia potribna; à svak-dagni zadovoglna?

Odgov. Jere, kojè uppao ù ghrih smartni, potribnoje svakka- 363.
ko, dasse od gnègga ispovidi, i budde odriscen, zà mocchi bit spâsen. A'kojè ù ghrihu prostnomu, nijesse du-xan od gnegga ispoviditi; nisćta magne, akosse ispovi-di, prima plõd od odriscenja, koji jest' odpusctenje isto-ga ghriha, i uzmnoxenje Millosti Boxje.

Uppit. 5. Koãje razlicnost meghiù ghrihom smartnim, i pro-stnim?

Odgov. Jest' ovva, dà ghrih smartni ubije xivot duhovni Dusce; 364.
ciniju gubbiti priateglstvo Boxje; i dostojnu mukah Pa-klenih. Dalli ghrih prostni dâje samo rannu tommu xi-votu duhovnomu; i gàsi vruchinu gliubavi Boxje.

Uppit. 6. Stò ghrihah malih moxèli ŭciniti jèdan ghrih smar-tni?

Od-

Odgov. Ne ſtò; dalli ni ſvì ghriſi máli moggû ũciniti jèdan ghrih ſmartni pò ſebi, jere ſvì ʒajedno nedixu xivot duhovni, koji jeſt Milloſt Boxja. Rekkoh: *pò ſebi*, jere kadgod pò naſcioj ʒlocchi moggû, n. p. ukraſti jèdnu gaʒetu jeſt ghrih máli: dalli kò imma miſao kraſti jednu pò jednu dò tiſſuchia, cini ghrih ſmartni, i duxanje ſvê vratiti (kakoje raſſudio ſvèti Otaz Papa Innocenzo XI.) pòd ſmartni ghrih. 365. *Innoc. XI. prop. dam.* 38.

Uppit. 7. Reklíſmo gorì, dà Miſnik prima oblaſt, ʒà odriſcèvati, i ʒà uʒdarxivati ghrihe, ſctoſſe raʒumi, uʒdarxati ghrihe?

Odgov. Uʒdarxi Miſnik ghrihe, kàd ʒakrachiuje Pokorniku odriſcenje od ghrihah; nènahodechiga pripravna. 366.

Uppit. 8. Moxêli Miſnik onciás, kakoje primio ovvu oblaſt, odriſcèvati od ghrihah?

Odgov. Dvi-ſe oblaſti xele ù Miſniku, ʒà mocchi ʒakonitò odriſciti od ghriha, t. j. jedna od Reda; à drugga od vladanja, olliti od ſtariſcine. Parvu prima Miſnik, primauchi ſvcti Réd od Miſſe; à druggu, kadmuje dopuſti Biskup. ʒato nèbbi moggao odriſcèvati bèʒ ovve drugghe oblaſti, iʒvan vellike potribe, jermuje ù potribi iſta ſveta zrrikva daje. 367.

Uppit. 9. A' da sè ù toj potribi naide drugghi Miſnik, koji imma oblaſt od ſtariſcine ʒakonitoga, budduchi Iſpovidnik; i ovvi Miſnik, koji ſamò imma oblaſt od Reda, billi moggao odriſciti ù toj potribi?

Odgov. Nebbi moggao, jèr potriba, ù kojojmu zrrikva dàje oblaſt, tadda pram gnemmu priſtaje, nahodechiſſe ʒakoniti Iſpovidnik. 368.

Uppit. 10. A' dà budde tà Miſnik priproſti, olli koji ſamo imma oblaſt od Reda, pocceo iſpovidati ù toj potribi, n. p. nà çlanu od ſmarti jèdnoga Nèmochgnika, i pride pak Iſpovidnik priá, nègh' õn ũdili odriſcenje, billi niſcta magne moggao naslidovati, i odriſciti?

Odgov. Bi moggao, jèr budduchi ʒakonitò pocceo sũd od Iſpovidi, moxèga i ʒavarſciti. Dalli, ako Nemochgniku oſtajè potribno vrime, ſpametnobiſſe podnio Miſnik, dajuchi tadda miſto Iſpovidniku ʒakonitomu, koji moxe bitti koriſniji Duſci togga Nemochgnika. 369.

Uppit. 11. Nahodechiſſe ù tà cjás od ſmarti ſami Miſnik priproſti, à Nemochgnik ù mnogghih ʒaveʒah, olli ù griſih ſahragnenih, billiga moggao odriſciti?

Odgov. Svakki Miſnik, prêm daje obuſtavglien, proklet, 370.

ſvarxen, ſrèghien, napokòn daſſe budde i polluvircio, olli i poturcio, moxe nà ciàs od ſmarti odriſciti od ſvakkoga ghriha, i ȝaveȝe, iſctom dà imma prãvu miſao, i odluku, ȝà odrìſciti, jermù tadda ſveta Zrrikva daje, olli vracchia oblaſt, ȝà tà cjàs ſamo, kakò opchienié pridaju Naucitegli, i Boggoslovzi.

Uppit. 12. Billi tadda Miſnik bio duxan ſctò ſpomenuti nemochgniku, akobi oȝdravio?

Odgov. Bi, t. j. akobi oȝdravio, daſſe prikaxe ſtariſcini zrrikvenomu cichia ȝavèzah, obechiauchiſſe, obsluxiti, ſctommu budde od Ghlavara dũhovnoga narèghièno. I ovvako imma ciniti ſvakki drugghi Iſpovidnik, koji nejma oblaſti, ȝà odrìſciti od ȝavèȝah, à tadda ù potribi odriſciuje. Rekkoh: *cichia ȝaveȝah*, jere cichia oſtalih ghrihov, prèm daſſu ȝadãrxani Ghlavaru, nije te potribe; i taddàſu podpunnò odriſcèni. 371.

Uppit. 13. S' kojmbì rycima tadda potribovalo odriſciti Nèmochgnika?

Odgov. Vaglialobi prià iȝrecchi ſvè onne molbe, koẽje Zrrikva naredila prìd odriſcenje, ako imma vrimena, paka recehi Formu. Dalli priabi vaglialo odriſciti od ȝavèȝah, pakà od ghrihah. Akò nèbbi bilo vrimena ȝadovoglna, taddabi doſta bilo recchi: *Jà te odriſciujem od ſvih ȝaveȝah, i ghrihov tvojìh. V' Imme Otza*, i oſt. 372.

Uppit. 14. Jeſſuli od potribe onne ryci: *ù Imme Otza*, i oſt. kakono ù karſtènju?

Odgov. Nijſu, jèrjihje Zrrikva nadometnula; à ù kàrſtènjuihje poſtavio náſc Spaſſitegl. I raȝlogh raȝlicnoſti jeſt, jèreſe pò karſtenju dohodi nà ſvetu Virru; i ȝatoſe ù gnemmu iȝgovaraju Otajſtva Virre. A' nà ſakramenat od Pokore prihodi, koji virruje; i ȝato nije ù gnèmmu od potribe, iȝgovarati poghlavita Otajſtva ſvete Virre, koja jeſſu, Jèdinſtvo, i Troiſtvo Boxje. 373.

Uppit. 15. Dà ȝaȝovu togga miſnika ù potribi, ȝà odriſciti Nemochgnika, koiſe nahodi nà ciàs od ſmarti; allĩga õn nahodi bèȝ rijci, billiga moggao niſcta magne odriſciti?

Odgov. Vaglialobi, dà tà Miſnik iȝiſchie od Nèmochgnika koji biligh odpokajanja, kako rekſcia, dammu ſtiſne okò ruke, akoſſe pràvò kaje; olli koji drugghi prilicjan; i dagga paka slobodnò odriſci, akobimu tà biligh dao Akomu nèbbi moggao datti ovvi biligh, taddabi tribovalo, dà iſpyta okoloſtojechie, jèlli nèmochgnik poka- 374.

ȝao

zao koji bilìgh, dasse xèli ispoviditi, olli dasse kaje od ghriha. Akomu rekku, daje xelio Ispovidnika, ollisse udarao ù parsi, zazivajuchi Millosardje Boxje, immaga slobodnò odrisciti. Akoli napokõn nije pokazao nèmochgnik nijednoga reccènoga biliga, jèrmuje n. p. nemõch prika doscla, taddà, akoje xivio karstjanski, moxèga nisceta magne Misnik odrisciti. Razlogh jest', jere karstiansko xivgliènje jest jedna vazdascgna xèglia, zà primiti potribne sakramente, i spassiti Dusciù svoju. Alligaje svitnije odrisciti tada pod ũvit: *Akòssi pripravan*.

Uppit. 16. A' dà ù reccenoj zgoddi budde Nemochgnik od onnih karstianah, koji mallu ozir immaju nà svoju dusciu, xivgliuchi blixjè poganskì, neggò karstianskì, scetobi tribovalo, dà ũcini Misnik, nahodechiga bèz rijci, i biliga od pokajanja?

Odgov. Kàd nemoxe od gnègga immatti bilìgh od pokajanja, jerjè bèz rijci, i svisti, taddabiga immao odrisciti pòd ovvi ũvit: *Akossì pripràvan, i dostojan, ja te odrisciujem*, i ost. Razlogh jest, jerse nèmoxe virrovati, dasse najde jedan tollikò oppãk, i hùd, dà viddechisse ù poghibili smarti vikovicgne, nezaçme ù svomu sarzu xegliu od svoga spassenja, i bolest od svojih oppacinah: olli barèm moxemo uffati, dà tò zacme, i pòd tò uffanje dattimu odriscenje pòd ũvit, koji ũvit uzdarxi poscetovanje, kojese imma sakramentu, prèm dà tadda bolesnik i nezacimglie reccenu bolèst, olli xegliu. 375.

Rekkoh: Ako nemoxe od gnègga immati biliga od pokajanja, jerje bèz rijci, i svisti; zasceto akoje jò'c ù svisti svojoj, i nechie, dà pokaxe bolèst od ghriha, nikkakoga nèmoxe odrisciti, budduchi sasvim nèdostajan. 376.

Uppit. 17. Dà Misnik zatecce ù ciàs od smarti Nemochgnika ù svojoj svisti, i slissajuchi gneggovu Ispovid, odkrije ù gnemmu tescko pomankanje od ghriha smartnoga, cichia srama ù mladosti zatajana, i nighda neispovighiena, scetobi tribovalo, dà ũcini?

Odgov. Akobi vrime sluxilo, vaglialobi, dagga cini povratiti svè Ispovidi, i ghrihe, koẽje ũcinio od ciassa, ù koije ũcinio ghrih zatajan, i ovvi isti ghrih; i kolliko zaje putih zatajao; jerè nijsu niscta vaglialè te Ispovidi; paccessu bile od gneggova vecchiega ossughienja. Akobi paka vrime kratko bilo, immaobiga Misnik pomochi gliubeznivò, zà iznãchi ghrihe texje; i od gnihse ispoviditi. Pò tom togga, dagga cini zacceti jednu bolest, i skru cenje 377.

H 2 opchie-

opchieno od svih svojih ghrihah, kojeje ůcinio, od kadje moggao saghriſciti; i tako napokõn, dagga odriſci. I akobi jòſc vrimena oſtalo posli odriſcenja, immaobi Pokornik naslidovati svoju Iſpovid.

Uppit. 18. Dà Miſnik najde Nemochgnika ů Nepriateglſtvu, olli ů priuhvachienju tughie ſtvari, olli ůſighienju tũghia poſcťenja, ſcťobi tribovalo, dà ůcini?

Odgov. Ovdibi mnoggò tribovalo, dasſe Miſnik Boggu priporuci, dabbimu darovao kripoſt, ʒà ciniti ovvoga Pokornika, dà proſti, il dà tughie povrati; jer ako neproſti, i nepovrati, nemoxe bitti odriſcen, govorechi Boogh iſti: Proſtite, i bitchievam proſchieno. Paka: *Tughie nevrachieno, ghrih neproſchien.* Allichiemo od ovvoga obilniè nà svoje miſto. 378.

Uppit. 19. Sčtoſſu, gorĩ reccena dilla Pokornika, koiſu materia blixgna odriſcenja?

Odgov. I od ovvihchiemo, s' Boxjom vogliom, obilatò bessiditi nà svoje miſto, kàd ůciti buddemo Iſpovidnika. 379.

Uppit. 20. Sčtoje, i kõaje Forma odriſcenja?

Odgov. Jeſt ovva: *Jà te odriſciujem od ſvih ghrihov tvojih. V Imme Otza*, i oſt. Dalli i varhù rijcih od ovve Forme, i mnogga ovve oblaſti varhu Tila otajſtvenoga immachiemo iſtumaciti ù Prigovaranju od ſakramenta Pokore, kojaſe moggu vidditi. 380.

POGHLAVJE IV.

Od ſvete Miſſe, i Poſvetiliſcťa.

Uppit. 1. Sctoje Miſſa?

Odgov. Jeſt jedno Poſvetiliſcťe novvoga ʒakona, ů koemuſſe pòd oblicju kruha, i vina prikaʒuje Boggu svemoguchiemu od Miſnika ʒakonitoga, Tilo, i karv naſcega Spaſſiteglia ʒà ſpaſſenje xivih, i martvih. 381.

Uppit. 2. Jelli Miſſa prãvo Poſvetiliſcťe?

Odgov. Jeſt prãvo, i duxniſmo takò virovati. I kobbi druggacié rekkao, biobi proklet od svete Zrrikve, kakoje odlucio ſveti Sabor Tridentinski protivà Luteru, i Calvinu. 382. *Seſſ. 2. Canon. 1.*

Uppit. 3. A ſcťoje prãvo Poſvetiliſcťe?

Odgov. Jeſt jedno Prikaʒanje iʒvansko ſtvari viddive, ol chiutive, s' prõminutjem, i raʒcignenjem iſte ſtvari, ucigneno Boggu od sluxiteglia ʒakonitoga pò naredbi odreghienoj, 383.

ʒà poʒnanje gneggova iʒvarſnoga Goſpodarſtva varhù xivota, i ſmarti ſvoga ſtvorengna.

Uppit. 4. ʒaſſctoſſi rekkao: *Prikaʒanje iʒvansko?*

Odgov. Jere budduchi Poſvetiliſchie jedno dillo occito, i opchieno, s' koim Pũk ciaſti Bogga vellikoga, potribnoje, dà je iʒvansko, koeſe moxe od Puka iſtoga vidditi. 384

Uppit. 5. ʒaſſctoſſi rekkao: *Stvari viddive, al chiutive?*

Odgov. Jer budduchi Poſvetiliſchie jedna ciaſt occita, kojaſe Boggu cini, potribnoje, dà i ſtvar iſta, kãſe prikaʒuje ʒà tù ciaſt, budde podloxna chiuchienju, kakono vidjenju, tijzanju, i prilic. 385

Uppit. 6. ʒaſſctoſſi rekkao: *S' prominutjem, i raʒcignenjem iſte ſtvari?*

Odgov. Jere tù ciaſt cinimo Boggu ſvemoguchiemu, ʒà iſpoviditi gneggovu oblaſt, i Goſpodarſtvo, koje imma ſvarhù xivota, i ſmarti ſvakkoga ſtvorenja; i ʒatõſe promignuje, i raʒcigna ſtvar prikaʒana, prohodechi od xivota nà ſmart, olli gubechi ſvoje bitje, kakono ù ſtaromu ʒakonu ubiãju volove, prolivãju vino, ſaxigãju tamgnan, i prilicna. 386

Uppit. 7. ʒaſſctoſſi rekkao: *Pò naredbi odregbienoj, od sluxiteglia ʒakonitoga.*

Odgov. Jer budduchi Poſvetiliſscte jedna ciaſt, Boggu opchienò ũcignena, nemoxeſſe prikaʒati, neggò od sluxiteglia odreghiena od skupſchine, s' nacinom od ʒakona gnè poſtavglienim. 387

Uppit. 8. Koãje ſtvar, ka-ſe prikaʒuje Boggù ù Poſvetiliſsctu ſvete Miſſe?

Odgov. Jeſt Iſſukarſt, kakono Ciovik, olliti gneggovo Tilo, i karv. 388

Uppit. 9. Budduchi ſtvar, kojaſe Boggu prikaʒuje ù Poſvetiliſsctu ſvete Miſſe, Iſſukarſt, kakono Ciovik, olli gneggovo Tilo, i karv, potribuje, dà slidi jedna od ovve dvi ſtvari, olli daſſe raʒcigna Iſſukarſt, gneggovo Tilo, i karv, ſctò nemoxe bitti, govorechi ſveti Pavao Apoſtò, dà: *Iſſukarſt vech neũmire*; à ſveti Petar Poghlaviza Apoſtolski, da-je Iſſukarſt jednokràt umrò: olli, dà Miſſa nije prãvo Poſvetiliſscte?

Odgov. Ovdi, Miſnice, dobrò pameti, i rezzi, dà ù ſvetoj Miſſi Iſſukarſt umire, i raʒcignaſe (prem dà iſtinitò nemoxe umriti) pò kripoſti rijcih Poſvechienja; koje, kakono Màç duhovni (govori ſveti Cirillo) raʒdigliuju karv od Tila Goſpodinova. Jere pò kripoſti rijcih pòd obliçje 389

kruha

kruha neprihodi, neggo ſamo Tilo, prèm dà Tilo nije bèʒ karvi, kakoſmo ʒgora rekli: à pòd oblicje vina ſamo karv, neſpomignuchiſſe karv pòd rijcima varhù kruha, ni Tilo pòd rijcima varhù vina. A raʒdiglienje karvi od Tila pò naravi ſvojoj uʒrokuje ſmart; ʒà tò pò kripoſti rijcih Iſſukarſt ù ovvomu Poſvetiliſctu umire, prem dà iſtinitò umriti nèmoxe.

Uppit. 10. Od kollikoſſe varſtih nahodi Poſvetiliſcte?

Odgov. Od dvi varſte, unutargno, i iʒvansko. Unutargno jeſt Duh trudan, ſarze skruſceno, i ponixeno, kako pivà kragl Prorok. Iʒvansko jeſt onno, koje gori iſtumaciſmo. *Pſal.* 50. 390.

Uppit. 11. Od kollikoſſe varſtih nahodi Poſvetiliſcte iʒvanſko?

Odgov. U ſtaromu ʒakonu biaju mnogghe varſte Poſvetiliſcta. 391.
1. od ſtvari, kojaſe prikaʒivaſce. I ovvo biſce troſtruko; od xivine, od vocchia, i od pijchia. Parvoſe prikaʒivaſce s'ubienjem xivine. 2. s' iʒaxganjem xitta, tamgnana, i prilicna. 3. s' prolitjem, Vina, Voddè, i prilicna.

2. Od ſtrane nacina. I ovvo dvoſtruko. 1. ù kojemuſſe ſvà ſtvar raʒcignaſce, kakono xivina ſvaſſe ù pepel obracchiaſce; i ovvo biſce najplemenitije Poſvetiliſchie. 2. ù kojemuſſe dyo ſamo ſtvari raʒcignaſce, dyo xivine ù oggagnſe mecchiaſce; à drugghiſe dyo Miſnikom priſtojaſce. 392.

Dalli ù novvomu ʒakonu ſamoſe od dvi varſte nahodi Poſvetiliſcte, t. j. *karvno*, s' prolichiem karvi; i *nekarvno*, bèʒ prolichia karvi. 1. jeſt onno, s' koim naſc Spaſſitegl prikaʒa ſebe Otzu ſvomu nà darvu krijxa, ʒà ſpaſſenje ſvegga ſvita, prolivajuchi ſvoju ſvetu karv. 2. jeſt, ù kojemu prikaʒa ſebe pòd oblicje kruha, i vina ù napokojnoj vecceri, i ſvakki Miſnik prikaʒuè ù gneggovo Imme nà ſvetomu Oltaru. 393.

Uppit. 12. Kommuſſe prikaʒuje Poſvetiliſcte ſvete Miſſe?

Odgov. Samo Boggu ſvemoguchiemu, Otzu, i Sinu, i Duhu ſvetomu. 394.

Uppit. 13. Kojè Prikaʒitegl ovvoga Poſvetiliſcta?

Odgov. Prikaʒitegl Poghlavni jeſt naſc Spaſſitegl; à gneggov namiſnik ſvakki Redovnik, ʒakonitò reghien od Biskupa ʒa tò dillo. 395.

Uppit. 14. Budduchi naſc Spaſſitegl ſtvar, kojaſe Boggu prikaʒuje ù ovvomu Poſvetiliſctu, kako moxemo recchi, daſſe ovvo Poſvetiliſcte prikaʒuje Otzu, i Sinu; nègh' ako-

akochiemo recchi, dà Issukarst sebe sebi prikazuje?

Odgov. Issukarst kako Ciovik prikazuje sebe sebi kako Boggu, jednobitnu s' Otzem, i s' Duhom svetim. 396.

Uppit. 15. Kakosse samomu Boggu prikazuje sveto Posvetilisćte Misse, ako my viddimo svakdan, dà Virni karstiani plachiaju Misse Blaxexoj Divizi, svetomu Antonu, i ostalim svetim?

Odgov. Posvetilisćte svete Misse nitse prikazuje, nitse moxe prikazati svetim, neggò samomu Boggu, budduchi ovva cjăst samomu Boggu pristojna, kakò Gospodaru svegga stvorenja. 397.

Dalli kàd Virni plachiaju Misse Blaxenoj Divizi, svetomu Antonu, i ostalim svetzom, nerazume, dasse ovvim prikazuje Posvetilisćte, neggò Boggu, koije tè svete okrunnio slavom nebbeskom, hvalèmu uzdajuchi, daihje ŭcinio dobitnike; molechi gnih pomòch, dasse onni takò zà năs uteku nà nebbu, kakosse my od gnih spomignemo nà zemgli.

Uppit. 16. U cemmusse uzdarxi Posvetilisćte svete Misse?

Odgov. U posvechienju kruha, i vina. 398.

Uppit. 17. Dà jedan Misnik posveti samo kruh, olli samo vino, billi ŭcinio Posvetilisćte?

Odgov. Dobarbi sakramenat ŭcinio; alli nebbi Posvetilisćte, kojese potribitò uzdarxi ù posvechienju i kruha, i vina zajedno. 399.

Uppit. 18. Koja razlikost jest meghiù Posvetilisćtem svete Misse, i sakramentom Tila Gospodinova?

Odgov. Jest ovva, jerese Posvetilisćte uzdarxi ù dillu ganuchiemu, illiti cjasnomu, t. j. ù obrachienju kruha, i vina ù bitje Tila, i karvi Gospodinove, kojese obrachienje cini ù onni hip, ù koise rijci izgovaraju varhù kruha, i vina. A sakramenatse uzdarxi ù stvarì stavnoj, t. j. ù Tilu, i karvi Gospodinovoj pòd oblicjem kruha, i vina. 400.

Uppit. 19. Ostia, koăje ù svetoskranischiu jelli Posvetilischie?

Odgov. Nije; jere kakosmo rekli, Posvetilisćtesse uzdarxi ù dillovanju ganuchiemu, koje kàd proghie, prohodi i Posvetilisćte. Alli tà Ostia jest prăvi sakramenat Tila Gospodinova. 401.

Uppit. 20. Kollikoje dijlih Posvetilisćta Misse?

Odgov. Tri dijla, Prikazanje, Posvechienje, i Sahragnengne. 402.

Uppit. 21. Kàdse cini Prikazanje?

Odgov. Dvostrukoje Prikazanje. 1. kruha, i vina; i ovvose 403.

cini

cini s' rijcima ù Prinossenju, govorechi: *Primi sveti otze*, i ost: *Prinossimo Tebi*, i ost. 2. bez rijcih, kàdse posvechiuje kruh, i vino, i prikazuése Boggu Tilo, i karv nascegà Spassiteglia. Ovvo druggo Prikazanje samò jest dyo Posvetilisćta.

Uppit. 22. Sahragnenje jelli od potribe bitja svetoga Posvetilisćta, kako Prikazanje, i Posvechienje?

Odgov. Nije od potribe bitja; dalli jest od potribe zilovitosti od Posvetilisćta. zàtò dà i nesahrani Misnik Tilo, i karv Gospodinovu, bilobi prāvo Posvetilisćte; alli nebbi podpunno, i zilovito. 404.

Uppit. 23. Billi smartnò saghriscio Misnik, neuzimaũchi ù Missi Tilo, i karv Gospodinovu?

Odgov. Bi tescki ghrih smartni ũcinio, ako moxe sahraniti, budduchi tescka zapovid Boxja, dasse Posvetilisćte imma zilovito izvarsciti, i dospiti. 405.

Uppit. 24. Dà Misnik posli Posvechienja pomagnka, dohodechimu kapglia, olli drugga prīka Nemoch, sćtobi tribovalo ũciniti?

Odgov. Tribovalobi, dà drugghi Misnik prīghie, akoje postan, zà dospiti, i zavarsciti sveto Posvetilisćte. Alli akosse nenahodi Misnik postan, immaga dospiti Misnik, koji i nije postan, jere izvarscitiga jest zapovid Boxja, kako rekkosmo, koãje vecchia, i jaccja, neggò zapovid Zrrikvena, koja zapovida pōst ù Missi. 406.

Uppit. 25. Kollikoje dijlih Misse, uzimgliuchi Missu, nè kako Posvetilisćte, neggo kako jednu Naredbu Molbah, i svetocignah?

Odgov. Jessu tri dijla. 1. od Pristupa dò Prinossenja. 2. od Prinossenja dò Sahragnenja. 3. od Sahragnenja dò svarhe. 407.

POGHLAVJE V.

Od Plodah svetoga Posvetilisćta Misse.

Fructus Sacrificii.

Uppit. 1. OD kollikoje varstih plòd, kojega nam daje Posvetilisćte svete Misse?

Odgov. Od dvi varste: Od *dilla dillovana*, i od *dilla dillujuchiega*. 408.

Ex opere operato; & ex opere operantis.

Uppit. 2. Sćtoje tà plòd *od dilla dillovana*?

Odgov. Jest onni, kõganam dàje isto Posvetilisćte pò sebi bèz nijednoga dostojanstva Misnika, kojiga prikazuje. zatoje tolliko korisna Missa zà ovvi plòd jednoga Misnika 409.

nika zlâ, i oppaka, kolliko jednoga dobra, i sveta.

Uppit. 3. A sctoje plŏd *od dilla dillujuchiega?*

Odgov. Jest onni, koji izhodi od dostojanstva jednoga dobra, i sveta Misnika ù prikazanju togga Posvetilisccta; i tollikò vridniji, s' kolliko uxganiom gliubavju Boxjom tàga Misnik prikazuje; i dobar karstianin sluscia svetu Missu. 410.

Uppit. 4. Kollikoje, i koisu ploddi *od dilla dillovana?*

Odgov. Cetiri: 1. *zadovoglivi*, koji cini zadovogliti Pravdi Boxjoj zà ghrihe proschiene; i zà onne ostanke mukah, kojebismo immali tarpiti olli nà ovvomu, olli nà druggomu svitu ù mistu od Occischienja. 411. 1. *Satisfactorius.*

2. *Isprossivi*, koji cini isprossiti od Bogga darove, i dobrocigna tollikò duhovna, kollikò tilesna. 2. *Impetratorius.*

3. *Occistivi*, koji cisti Dusciu od malih ghrihah pò daru pomochi nebbeske, koja uxiga sarze dobru karstianinu ù gliubavi Boxjoj. 412. 3. *Expiatorius.*

4. *Mijrivi*, olliti *tiscivi*, koji krēchie Bogga nà millosardje, dabisse s' nammi smijrio, dajuchinam pomŏch, dabbismosse ostavili od ghriha smartnoga, i k' gnemmusse s' pokornim sarzem obratili. 413. 4. *Propitiatorius.* 414.

Uppit. 5. Kollikoje, i koisu ploddi *od dilla dillujuchiega?* *Ex opere operantis meritorius*

Odgov. Jest jedan ossobito, koise zove, *Dobitivi*, i cini nās dobiti prid Boggom millosti gneggove: i uzmnaxa ù nammi plodde od dilla dillovana; jere scctosse s' vecchim Boggomiostvom prikazuje Posvetilisccte svete Misse, tollikò od Misnika, kollikò od onnih, koiga cine prikazati, olli sluściaju svetu Missu, tò vecchie Boggu zadovogliuju, i obilniè isprossivaju darovè, i dobrocigna Boxja, i ostala kako gori. 415.

Uppit. 6. Od kòllikoje varstih plòd Posvetilisccta svete Misse zà onne, koisu dyonizi svete Misse?

Odgov. Boggoslovzijih ù cetiri varste razdiglivaju, i ûce, dà-jè. 1. *Opchieni*, zà Zrrikvu. 2. *Ossobiti* zà onne, koji sluściaju svetu Missu. 3. *Vlastiti* zà Misnika, koji prikazuje, olli sluxe Misniku. 4. *Sluxitegl ni* zà onne, zà kojese namignuje. Tako sadascgni Boggoslovzi. 416. 1. *Communis.* 2. *Particularis.* 3. *Singularis, seù Personalis.* 4. *Ministerialis.*

Uppit. 7. Ovdi kosse razumi pòd Imme od Zrrikve, koju tijce plòd opchieni?

Odgov. Razumise parvò sveti Otaz Papa, pàk Biskupi, Zessari, Kragli, i svi virni xivi, i martvi, zà koje svè Misnik ù Posvetilisccttu molli Bogga. 417.

Uppit. 8. Dà jedan Misnik nerazumi, ù Missi zdruxiti s' virnima svoga Nepriateglia, billi sàghriscio?

Odgov. Bi tescko, i dvostruko. 1. protivà posluhu, kojegaje duxan Zrrikvi, koja nareghiŭje, dasse ӡà svè virne imma parvi plŏd naminuti. 2. protivà gliubavi karstianskoj, koja ӡapovida, gliubiti svoga nepriateglia; à nè ӡlobitiga. 418.

Uppit. 9. Dà Misnik nenamini plŏd ossobiti ӡà onne, koji Boggomionò slusciaju Missu, odpiju, olli daju stvari potribne, ӡà recchi svetu Missu, billijim misscta magne od koristi bio?

Odgov. Bi bèӡ svakke sumgne, jere tà plŏd nevissi ò misli, i odluzi Misnika, neggo ò kriposti svete Misse, koju ista Zrrikva odreghiuje ӡà gori reccene. 419.

Uppit. 10. Jedan karstianin, koji boggomionò sluscia svetu Missu, olli odpije Misniku, billi moggao recceni plŏd druggomu naminuti?

Odgov. Bi moggao, kako i svakko druggo dobro dillo, tollikò ӡà xive, kollikò ӡà Martve. 420.

Uppit. 11. A plŏd vlastiti, koji tijce Misnika prikaӡiteglia, billisse moggao druggomu naminuti?

Odgov. Raӡloxitiè ŭce onni Boggoslovzi, koji govore, dà nebbi, jerese ovvi nemoxe raӡluciti od kypa istoga Misnika. 421.

Uppit. 12. ӡà kogga imma Misnik naminuti cetvarti plŏd; koise ӡove *sluxiteglni?*

Odgov. ӡà onnoga, ӡà koggaje duxan recchi svetu Missu. Akoli nije ӡà nikkoga duxanju recchi, moggabiga i ӡà se naminuti. 422.

POGHLAVJE VI.

Od Namignènja Misse, i gnè plodda cetvartoga.

Applicatio Missæ.

Uppit. 1. NA' kollikosse nacinih moxe naminuti svèta Missa, i gnè plòd cetvarti, mallo priè istumacen.

Odgov. Nà dva: *Iӡrecceним, i neiӡreccenim nacinom.* S' parvim, kadbiga immenovitò naminuo, nà. p. *Odluciŭjèm ovvu Missŭ ӡà Pètra, Pavla, ӡà dasciu moga Otza*, i prilicne. S' drugghim, kàd nebbi nikkoga immenovao, nègh' ovvako rekkao: *Namignujem ovvu Missu ӡà moga najvecchiega priatèglia, olli nepriatèglia*, i prilicne. *Explicitè, & implicitè.* 423.

Uppit. 2. Dà recce Misnik: Namignujèm ovvu Missu ӡà onnoga, koichiemi parvi platiti Missu; olli ӡà parvoga, koji imma ŭmriti ovvoga gòdisscta, billi dobrò naminuo?

Odgov.

Odgov. Nebbi, jere ovvo namignènje imma bitti od vrimena fadafcgnega, olli profciaftnoga; à nè dofciaftnoga, koje uzdarxi náfe kripoft naminutja, i plodda; i naũk druggaciji jeft bio offughien od fvetoga Otza Pape Pavla petoga. 424. *Prop. dam. à Paulo V. an.* 1605. 5. *Novem.*

Dobrobi dakle naminuo Mifnik, dà recce ovvako: Odluciujèm ovvu Miffu zà onnoga, koije moj najvecchi nepriatègl: zà onnu Dufciu, koja ìmma najvecchiu mukku, olli potribu ù miftu od Occiftenja: zà onnoga, kommufamje duxan naminuti; à ja sè nefpomignem, i prilicna, jèrefu ovvo vrimèna fadafcgna, olli profciaftna. Dalli nebbi govorechi: Odluciujem zà moga Otza, ako ũmrè ovvoga godiſcta, i priliçna; jèrje ovvo vrime dofciaftno. Upãmèti dobrò, Mifnice. 425.

Uppit. 3. U' kàfe dobba imma naminuti fveta Miffa?

Odgov. Immafe naminuti prià, nèghfe poçme govoriti, olli barèm parvò, neggosè Pofvètiliſcte ũcini. 426.

Uppit. 4. A' daffe Mifnik fpomène famò, kakojè Tilo pofvetiò prià, nègh karv pofvèti, billi moggò i tadda naminuti?

Odgov. Jofcbi i tadda bilo vrime, jère jòfc nije, ũcigneno Pofvetiliſcte; kojèfe uzdaxi ù pofvechienju kruha, i vina. Dalli posli pofvechiènja karvi nebbi dobrò bilo namignenje, budduchi ũcignèno Pofvetiliſcte. 427.

Uppit. 5. Zà kogaffe moxe naminuti plõd recceni, i fveta Miffa recchi?

Odgov. Plõd *zadovoglivi* zà fama karftianina, koije ù Millofti Boxjoj, tollikò xiva, kollikò martva, ako jòfc nije ù pokoju viçgnemu. Jere ni Boggu, ni gneggovoj Pravdi nemoxè zadovogliti gneggov nepriategl: nitti õn prima zadovoglnoft za onnoga, kojega negliubi, kakoffu fvi ghrifcnizi ù fmartnomu ghrihu bèz gneggove Millofti. 428.

Uppit. 6. Dakle zà jednoga karftianina, kìje ù jfmartnomu ghrihu neprùdi Miffa?

Odgov. Neprùdi zà plõd zadovoglivi; dalli prudi zà plõd *ifprofſivi, i myrivi*; jermu mõxe ìfproffiti od Bogga Dobrocigna Duhovna, i tilefna: i gannuti Millofardje Boxje, dammuffe fmiluje, i pamet rafvitli. 429.

Uppit. 7. A zà Nevirnika, n. p. Turcina, moxelliffe Miffa naminuti?

Odgov. Moxe, zà dà bimuBoogh milloftivi pamet rafvitlio, i priveoga nà iftinu fvète Virre, akobi fprãve pitao. 430.

Uppit. 8. Dà Turcin molli jèdnoga Mifnika, dammu rècce Miffu zà zdravglie fina nemochgna, billije moggao recchi, i naminuti plõd fvete Miffe?

Odgov. Bi moggao plōd *isprossivi*, ako tò Turcin neischiè ʒà poruganje. Raʒlogh jest, jere Missa imma Kripost, ʒà isprossiti od Bogga dare tollikò duhovne, kollikò tilèsne, kakonoje ʒdravje od Tila. Tako ù staromu ʒakonu prikaʒa Onia velliki Misnik Posvetilisćte ʒà Eliodora Poganina, dabbimu Boogh povratio ʒdravglie, kakò i povrati. Takoghièrbi moggao i ʒà ostala dobra svitovgna. 431. 2. Macbab. cap. 1.

Uppit. 9. Dà ʒnāsc, Misnice, dà Patar karstianin xive ù smartnomu ghrihu, i dajè ti plachiu obiciajnu, dammu reccesc Missu ʒà pokoru od gnèggovih ghrihov, billiga moggao ù tommu utisciti?

Odgov. Nebbi moggao, jer ōn stojechi ù ghrihu smartnomu nemoxe Boggu ʒadovogliti ʒà pokoru od svojih ghrihah, budduchimu nepriategl. Dallibimu moggao naminuti Missu, i plōd *isprossivi*, *i mijrivi* kakosmo gori rekli. 432.

Uppit. 10. A' dà ʒnāsc, dà Petar xive ù ghrihu smartnomu, n. p. dà darxi hotnizu; i umire bèʒ pokore, nehotechisse ispoviditi, billi moggao nà koji god nacin ʒagn missu recchi?

Odgov. Nèbb ni pò nijèdan nacin, i govorechi smartnòbi saghriscio; i vaglialobì vratiti plāchiu, ùʒetu ʒà missu. Raʒlogh jest, jere tà nije podoban nijednomu ploddu svète Missè. 433.

Uppit. 11. Billi moggao naminuti Missu ʒà jednoga karstianina, koije ù Vellikomu Proklestvu?

Odgov. Akoje od Prokletih, od kojihsmosse duxni ciùvati, nebbi moggao, kakosmo vidili nà svoje misto. Akoje pak' od onnih, od kojihse nijsmo duxni ciùvati, bì moggao. Ràʒlogh jest, jer Prokleti od ovve varste moggu opchiti s' virnim karstianom. 434.

Rèkkoh: dà nèmoxe ʒà Proklete od parve varste, kakoje odredila zrrikva ù svomu ʒakonu. Allisse ovvo raʒumi, dà tò Misnik nemoxe uciniti, kako opchieni, i occiti Sluxītegl svete zrrikve, jere Proklèti od tè varste jessu ùhiglieni od svih dobarā opchiènih svete Zarkve, meghiū kojim ossobito jest Posvetilisćte svete Misse. Nisćta magne, Misnik, kako ciovik vlastiti, nà svoje vlastito imme, moxe ʒa gne Bogga moliti, i naminuti onni plōd, koji iʒhodi od gneggova vlastitoga dostojanstva. Reʒlogh jest ovvi, jere zrrikva ʒabragnuje, ciniti gnih dyonike od dobarā opchienih; à nè vlastitih. Allijih nèbbi moggao occitò spomenuti ù molitvi; neggo samo skrovitò, i potajnò ù svojoj pameti. 435.

Uppit.

Uppit. 12. A' moxeli Misnik naminuti Missu zà onnoga, kojega jùr darxu ù Raju?

Odgov. Svèti, koisu ù Raju nebbèskomu, nejmaju potribu od nascih uspomenah; alli my immamo od gnihove pomochi. zato moxèmo zagne Boggu prikazati Posvètilisćte, hvalemu uzdajuchi, daihje slavom vikoviçgnom okrunnio, uffajuchi, dacchiése i onni zà nàs utecchi k' Millosardju Boxjemu. 436.

Uppit. 13. zà màlu Diccizu, koji s' karstiènjem umiru prìd vrime od razbora, moxellisse recchi svèta Missa?

Odgov. Martascka nemoxe, jere onni nijsu umarli, nègh zaspali ù Gospodinu. Alli moxe od xivih, zà Boggu hvale uzdatti. 437.

POGHLAVJE VII.

Od Plachie, olliti limozine, kojasè zà Missu uzima.

Uppit. 1. BUdduchi Missa stvar Boxanstvena, i najsvetije dillo ù Boxjoj Zarkvi, kakosse bèz vellike simonie moxe uzèti plàchia zà Missu?

Odgov. Saciùvaj Bògh! Nauzima Misnik plachiu zà Missu, kako zynu zà Posvetilisćte, jerbi ovvo bila tescka simonia, i diavaoska oppacina. Uci dakle Anghielski Boggoslovaz, dà Misnik uzimglie plachiu samò zà hranu, i prixivgliènje svòje. Razlog jest', jere govori nàsc Spassitegl, dà Texak dostojan jest plachie svoje: à sveti Pavao Apostò govori, dà: Tkò Otaru sluxi, od Oltara i dyonikse cini: zato isti zakon naravski ùci, da: kommu sluximo, od gnegga i xiviti immamo. Ako dakle Misnik jednoga sluxi s' Missom, od gnègga imma i xiviti. 438. 2.2. *Quæst.* 100. *A.* 2. *Luc. c.* 10 1. *Corint. cap.* 9.

Uppit. 2. Kolliku plachiu moxe Misnik immati zà ovvu sluxbu?

Odgov. Moxe tollikò vellikù, kollikumu dàde blagòst karstianina, zà kojega Missu govori. Dalli nemoxe vecchiu iskati, neghje Biskup ù svojoj Darxavi naredio, olli obiciaj zastavio. 439.

Uppit. 3. Dà Misnik nejmajuchi limozinu zà Missu, obecchia Petru, dacchiemu zà dvanajest libara, n. p. recchi petnajèst Missah, pakajih recce sami ossam, budduchi od Biskupa nareghiena plachia zà missu tridesset soldinah, billi saghriscio, i billi duxan bio recchi svè petnajest Missah, kakosseje obecchiò Petru?

Od-

Odgov. Bi smartnò saghriscio, dà jednu samo recce od magne, 440.
i duxanbi bio recchi tollikò, pòd kollikosseje podvezao, *Innoc. XII.*
prèm dà nije plachia podpunna, kakoje, odredio S. Otaz *23. Decem.*
Papa Innocenzo XII. i parvglie od gnegga sveti Otaz Pa- *1697.*
pa Urban VIII. *Urb. VIII. de celebr. Miss.*

Uppit. 4. Dà Petar dade misniku n. p. Pò-Dukata, dammu
zãgn sũtra missu recce; dalli õn nêmogguchiju tà dãn rec-
chi, molli druggoga Misnika, dàje nà gneggovo misto
recce, i dajẽmu samo tridessẽt soldinah, kollikoje Bis-
kup odredio, dasse imma datti zà plachiu misniku, bil-
li saghriscio, i billi duxan bio vratiti svè Pò-Dukata?

Odgov. Akoje Petar dao zà missu svè tò Pò-Dukata radi koje 441.
svoje potribe, n. p. jermu sùtra imma bittì Pravda: olli *Alex. VII.*
vazda svakomu misniku tolliko daje, immaobi i Misnik *Prop. 9. ex*
svè Pò-Dukata datti druggomu misniku, koij nà gnèggo- *damnat.*
vo misto zà Petra missu govori, jerebi druggaciè ucinio
nepravizu, i krivo tommu Redovniku, i Petru. I takoje
naredio S. Otaz Papa Alessandro VII. ossudujuchi nauk,
koije innakò darxao.

Dalli akoje Petar uzmnoxio plachiu parvomu misniku 442.
zà ossobitu gliubav, i zà priateglstvo samo, koje s' gnim
imma, moggaobi datti tommu druggomu misniku samu
plachiu obiciajnu; à sctoje visce, sebbi ustaviti, jere
takò nikkomu necini krivine, ni himbe.

Uppit. 5. A' kakò moxe poznati, dammuje Petar uzmnoxio
plachiu zà gliubav, i zà priateglstvo?

Odgov. Moxe poznati, nà ovvi nacin. Akomu Petar vazda 443.
obiciãje uzmnoxiti plachiu, à ostalim daje obiciajnu, kàd
zãgn Missu govore; tadda moxe recchi slobodnò, dà tò
uzmnoxanje izhodi od gliubavi, i priateglstva, koje im-
ma s' Petrom. Dallije svitniè i tadda datti druggomu
misniku svè Pò-Dukata, ako innakò Petar neistumaci
svoju vogliu.

Uppit. 6. Moxèli Misnik zà jednu Missu dvi plachie primiti?

Odgov. Nemoxe, jere taki naũk oppaki ossughien jest od sve- 444.
toga Otza Pape Alessandra VII. i saghrisciobi protivà
pravizi, i duxanje zà tò vratiti, sctoje vecchie od jedne
plachie uzeo, prèm daje kripost Posvetilisćta neizmirna,
i mnoggo plodah imma.

Uppit. 7. A dagga jedan karstianin molli, dammu recce Mis-
su za Dusciu Otcevu; à drugghiga molli, dammu recce
Missu zà zdravje sina, koimuje bollestan, i obbadvãmu
dàju plachiu, billi obbamma moggao zadovogliti s' jednom
Mis-

Missom , ʒà jednoga namignujuchi plõd ʒadovoglivi , à ʒà druggoga plõd isprossivi ?

Odgov. Nebbi nikakò ʒadovoglio s' jèdnom Missom, kako rekkosmo , dàje ʒabragnèno od svete zrrikve . Raʒlogh jest , jereje duxan , kadje od jèdnoga plachiu uʒèo , vàs plõd naminùti , tollikò ʒadovoglivi , kolliko isprossivi , myrivi , i ost , budduchi takova misao svih , koji ʒa-se missu nahode ; i s' pravizom . 445.

Uppit. 8. A' billi moggao raʒdiliti dva reccèna plodda , n. p. jednomu plõd ʒadovoglivi ʒà plachiu ; à druggomu isprossivi ʒà gliubav ?

Odgov. Jedni Naucitegli uʒdarxu , dà bi , jere takò neuʒima dvi plachie ʒà jednu Missu , sctò ʒabragnuje sveta zarkva . Allije ovvi nauk jeʒiv ; ʒà to spametniè ũcè drugghi , dà nebbi , cichia raʒloga gori reccenna . 446.

Uppit. 9. A dàje Misnik siromah , à sdrugghe strane nemoxe najti plachiù podpunnu , i obiciajnu ; à dva Targovza lakoma dajumu , jedan ossam gaʒẽtah , à drugghi ossam , dà i jednomu , i druggomu recce pò jednu Missu : i Misnikse obichia , dalli jednu samu govori ʒà obbadva , moxeliga obraniti svoja nevoglia , i tughia lakomost ?

Odgov. Sveti skùp neraʒbire Misnika siromàha od boggata ; nèggò svimma tò ʒabragnuje pòd ʒaʒivanje sũda Boxjega : i ʒapovida , dasse tollikò Missah recce , kollikoje limoʒinah , prem dà nijsu podpunne ; i saghrisciobi protivã pravizzi . I akoje Siromah , nijemu dopusctèna privàra , i nevirnost . 447.

Uppit. 10. Billì moggao Misnik jèdnu Missu recchi ; à dvi plachie iskati ; jednu ʒà Missu , à druggu ʒà trũd neobiciajni , jerje n. p. cèkka s' Missom dò podne ; olliù rekkao ranno ũ ʒoru ; ollije iʒasciao iʒvan mista , dalekoju recchi ?

Odgov. Moxe ʒà tà trũd iskati (alli s' prilikom) sctoggod viscè , jerje ovvi trũd podloxan zijni ; i Misnik podãgn nije duxan . 448.

Uppit. 11. Moxeli Misnik , olli koja Opchina Redovniscka , primiti brimme , i podagnse podveʒati , od Missah ʒà ũvik , bèʒ dopuscteǹja Stariscine ?

Odgov. Nemoggù Popì bèʒ dopusctenja Biskupova ù pijsmu ; innakò dillujuchi , uppadaju ù ʒabragnenje , ulisti ù Zrrikvu . Akossu koludri , olliti Fratri , nemoggù bèʒ dopusctenja Provinzialova ; innako dighnutissu s' posctenja , i vladangna redovnisckoga , akossu ù gnemmu , i gubè ghlàs 449.

ù Op-

ù Opchini. Takoje odredo ſveti skùp pod ſvetim Otzem Papom Urbanom Oſmim. *S. Congr. ſub Urbano VIII.*

Uppit. 12. Jedan Miſnik, koji jòſc nije izvarſcio Miſſe, zà koëje immao limozinu, moxeli drugghe primiti, namirauchimuſſe priggoda?

Odgov. Iſti ſveti skùp tõmu zabragnuje, *ako dò mallo vrimena nemoxe zadovogliti zà parve Miſſe*, zà koëje primio limozinu. *Ead. Sac. Congreg.* 450.

Uppit. 13. Kollikoſſe danah razumi pò tommu: *Dò mallo vrimena?*

Odgov. Razumiſe najvecchie dò Miſſeza danah. zà tò ako Miſnik nemoxe zadovogliti ſtarim Miſſama dò Miſſeza danah, nemoxe novve uzeti, ako nebbi iſti karſtianin, koji daje limozinu, tommu priſtao s' vogliom ſvojom, jere ako priſtane, moxe dò kojegamu drago vrimena, kako iſti ſveti skùp nadodaje. 451. *Ead. Sac. Congreg.*

Uppit. 14. A daje Petru, koji plãchia Miſſe, potriba, dammuſſe onciàs poçmu, billijih Miſnik moggao odmizati dò Miſſeza danah?

Odgov. Nebbi nikkako, neghbi tribovalo, dajih recce ù vrime, koëje Petru potribno, jermuje n. p. Sĩn bolleſtan, ollimuje s' kìm Pravda. I odmicciuchi Miſnik, ſmartnò ſaghriſciùje, podlagauchi Petra pòd jezivoſt od vallike ſckodde. 452.

Uppit. 15. A dâ Miſnik ù toj potribi Petrovoj neizvarſci Miſſe; neggoga privàri, i pakajih poſli recce, billi duxan bio vratiti limozinu, kouje od Petra uzeo?

Odgov. Akoje priſtao ſvakki uzrok od potribe Petrove, jerje n. p. Pravdu izgubio, ollimuje ſyn umrò, duxanbi bio vratiti. Razlogh jeſt, jerje Miſnik protiva virnoſti, i pravizi dillovao; i barx uzrok bio vellikoj ſchietti Petrovoj. 453.

Uppit. 16. Daſſe bùdde podvezao Miſnik recchi Miſſe Pavlu nà tommu oſſobitomu Otàru, kakò xeli, ollije takò odredio ù napokojnoj Odluzi, umiruchi iſti Pavao: pakajih govori nà druggomu otaru, olli ù druggoj Zrrikvi, ſaghriſciueli tà Miſnik? i jelli duxan povratiti limozinu?

Odgov. Nà ovvochiemo, s' Boxjom vogliom, odgovoriti, kàd buddemo beſſiditi od Miſta, ù kõmuſe imma ſveta Miſſa govoriti. 454.

IZISKOVANJE NAJPOSLIDGNE.

Od stvarih potribitih, zà recchi svetu Missu.

U Ovvomu Najpokojgnemu Izyskovanju naucichiemo Mladomisnika od stvarih potribnih, zà recchi, i govoriti svetu Missu. I poçechiemo najpriè od istoga Misnika, zà dalle moxe dostojnò priblixati k' Tarpezi Boxjoj.

POGHLAVJE I.

Od pripràve, s' kojom Misnik imma govoriti svetu Missu.

Uppit. 1. SCtosse ischie od strane Misnika, zà dà moxe dostojnò, i korisnò govoriti svetu Missu?

Odgov. Hocchiese tri stvari. 1. Cistocchia Dusce. 2. Pöst. 3. Daje bèz svakke zaveze, i zaprike Zrrikvene. 455.

Uppit. 2. Sctosse razumi-Cistocchia od Dusce?

Odgov. Razumise, dà imma bitti bèz svakkoga ghriha smartnoga. 456.

Uppit. 3. Dà Misnik prighie k' Otaru smartnim ghrihom nà dusci, kollikobi ghrihah ucinio?

Odgov. Dvà smartna, jedan nedostojnò posvechiujuchi; à drugghi nedostojnò primaùchi Tilo, i karv Gospodinovu; i bilebi dvi svetozkvarnosti. 457.

Uppit. 4. A dà Misnik nahodechisse ù velliku smartnomu ghrihu, zà neuciniti reccenne dvi svetozkvarnosti, cini vidditi, dà posvechiuje, à neposvechiuje, billi vecchi ghrih ucinio, neggossu immenovana dva?

Odgov. Bi pritescki ghrih ucinio, i vecchie saghriscio; neggo dà ù ghrihu budde posvetio. Razlogh jest, jerebi podloxio Pük, koije nà gneggovoj Missi, pod kipoklanstvo, klagnajuchisse stvorenju kruha nà misto Stvoriteglia, prèm dà Pùk tò neznajuchi nebbi saghriscio. Takose nahodi odgovoreno ù zakonu Zrrikvenomu. *Idololatria* 458.

Uppit. 5. Sctò dakle imma uciniti Misnik, nahodechisse ù smartnomu ghrihu? jelli dosti, dasse pokaje od togga pomankanja?

Odgov. Prèm dà zà priati ostale sakramente dostojnò, zadostaje, dasse Ciovik skrusci od ghriha, akosse ù gnemmu nahodi; niscтar magne zà primiti Tilo Gospodinovo, nije 459.

K dosta

dosta, skrufcitiffe; neggoje od potribe, ifpoviditiffe od ghriha fmartnoga, s' pravom boleftju, i odlukom, kako nareghiuje fveti Sabor Tridentinski. *Seff.* 12. *cap.*7.

Uppit. 6. A dàje Mifnik ù potribi, ʒà recchi fvetu Miffu, daffe Pùk n. p. nefmuti; à nenahodi Ifpovidnika, kommùbiffe moggao ifpoviditi, fctobi tribovalo, dà ůcini?

Odgov. Moggaobi tadda recchi Miffu, ʒà nefmutiti Půk; olli ʒà ne datti uʒroka, daffe od febè ʒlò misli, ůcinivfci prãvo skrufcenje od fvoga ghriha; allije duxan pakà ifpoviditiffe, kollikò prià, kako nadodaje ifti fveti Sabor. 460. *L. c.*

Uppit. 7. Sctoffe raʒumi: *Kollikò prià?*

Odgov. Raʒumife, dà kakoffe moxe bèʒ tefcka truda namìriti nà Ifpovidnika, dafsè onciàs ù gnegga ifpovidi: nittibi moggao vecchie od dva, od tri dnih odmizati ifpovid, prèm dà nebbi Miffu govorio. I odmiciuchi vecchie, tribovalobi, daffe ifpovidi i od iftoga neposluha protivà ʒapovidi fvetoga Sabora. Nauk innakò ůcēchi varhù togga odmizanja, offughien jeft od fvetoga Otza Pape Aleffandra VII. 461. *Propofit. damn.* 39.

Uppit. 8. A daffe Mifnik famo nà Otaru fpomene, dà-jè ù fmartnomu ghrihu, billi tribovalo, dà odftùpi od Otara: i daffe prià ifpovidi, paka dà Miffu nasliduje? ollibi ʒadovoglno bilo, daffe famo skrufci?

Odgov. Akobiffe fpomenuo posli Pofvechienja, tribovalobi, daffe skrufci ù farzu skrufcenjem iʒvarfnim; i dà napriduje ù Miffi: paka, daffe pò Miffi ifpovidi, kakofmo iftumacili mallò vifcè. Akobiffe paka fpomenuo prid Pofvechienje, i moggaobiffe odiliti od Otara bèʒ fmutgne okolostojechih, bilobi od potribe, daffe odili, i daffe prià ifpovidi. Alliffe tò mufcno moxe ʒgodditi beʒ fmutgne, olli ʒlà mifcglienja od Mifnika, ʒato, akoje Pûka nà Miffi, nêkkaffe skrůfci, i nasliduje fvètu Miffu, kako oʒgora. 462.

Ovdiffe, Mifnice, fpomeni od Anghielskoga Nauka fvetoga Tomme pò beffidah fvetih Otãza, dà akobi s'tvojom vellikom nefricchiom uppao (Boogh te ůciuvao!) povoglnim nacinom ù koje dillo necifto protivà tvomu fvetomu ʒavitu Ciftocchie, kojufi Boggu obecchiao, prèm daffe udiglie ifpovidifç, kakò immafc, od tè fvetozkvarnofti, nebbi immao tâ dãn recchi fvetu Miffu, cichia ciàfti, i pofctovanja, kojefe priftoji Priciftomu Jaganzu Boxjemu. *Opufc.* 64. 463.

Uppit. 9. Od kollikoffe varftih nahodi Pőft, olliti Xexin?

Odgov.

Odgov. Od dvi varste; Pôst Naravski, i pôst Zrrikveni. 464.

Uppit. 10. Sctoje Pôst Naravski, i sctò Zrrikveni, i ù cemmusse razlikuju?

Odgov. Pôst Naravski jest, ustavitse od svakkoga jichia, i pijchia, od pònocchi, doklese pricestisc. A Zrrikveni jest, blagovati samo jednokrât nà dân, i ustavitisse od jizbine mârsne. Pôst dakle naravski zabragnuje svakko jichie, i pijchie: Zrrikveni zabragnuje vecchiekrât jisti prikò dneva; i blagovati marsno: alli pijchie nezabragnuje, isctom dasse necini protivà Triznostju. 465.

Uppit. 11. Koji od ovva dva posta jest zapovighien Misniku prìd Missu?

Odgov. Pôst naravski pòd tescki smartni ghrih. 466.

Uppit. 12. Sctosse razumi ù postu naravskomu: *ustavitisse od svakkoga jichia, i pijchia?*

Odgov. Razumise, ustavitisse od svakke stvari, kojase uzima pò nacinu jichia, i pijchia, prêm dà nije ni jichie, ni pijchie. Alli-je od potribe, dasse moxe rastopiti, i razciniti ù parsih. 467.

Uppit. 13. Dà Misnik prìd Missu, zà razvesselliti sarze, proguza jednu ballotizu od zlata, billi ozkvarnuo pôst naravski?

Odgov. Nebbi, jerju nebbi vazeo pò nacinu jichia, nemoguchisse rastopiti, ni razciniti ù parsih. I tako razumij od svakke drugghe varste prilicne. 468.

Uppit. 14. A dà proguza kûs karte, billi moggao Missu recchi?

Odgov. Nebbi, kako mnozi Boggoslovzi ûcè protivà druzima; jere karta jest od postave, olliti platna; à ovvo od trave; i zatôse moxe rastopiti ù parsih. I tose jòsc vecchie razumi od trave iste. 469.

Uppit. 15. A dà Misniku (tako rezzi od svakkoga druggoga, koise pricescchiuje (utecce iz zazuba Marviza kruha, olli mêsa, ostanzi od veccere, olli ù jutru pravsci ûsta, uteccemu kapgliza voddè, billi moggao Missu recchi?

Odgov. Bi, jere ni tà marviza, ni tà kapgliza razumise uzeta pò nacinu jichia, olli pijchia, kadje nehotte utekla; neggo pò nacinu pgliùvakè. Dalli ù tommu prâgnu od ustah tribaje immati dobru pomgnu; i bogliesejc togga ostaviti. 470.

Uppit. 16. A sctommi govorisc od Tabaka?

Odgov. Nà trisè nacina moxe uzeti Tabak. 1. ù prahu kròz nôs. 2. ù dimmu kròz ûsta. 3. ù lystu, xvatajuchiga pò 471.

 usti.

usti. Uʒimati s' drugghim, i trecchim nacinom, jest mnoggo jeʒivo; ʒatõse togga vaglia paʒiti; jere akobi hottè proguzao olli dijm, olli marvizu lysta, privridiobi põst naravski. A nije paka tò ni pristojnò, uʒimati prid Missu, olli sveto Pricescchienje.

Uʒimatiga s' parvim nacinom, nije tolliko jeʒivo; alli nije stvar priliçna prid Missu. Naredioje sveti skùp pòd Innocenzom XI. svima Biskupom, dà ʒabrane pòd obustavglienje, uʒimati Tabak prid Missu nà koimu drãgo nacin. Alli ako Biskup nemetne ovvo obustavglienje, neuppadaju ũgn Misnizi, uʒimauchi Tabak prid Missu, budduchi od Pritengna. *Sac. Cong. sub Innoc. XI. die 1. Apr. 1678.* 472.

Uppit. 17. Dà jedan Misnik sumgni od sebe, jelli, nijelli postan, moxeli nisćta magne recchi svetu Missu?

Odgov. Od dvi varste moxe bitti ovva sumgna. 1. jelli sćtò proguzao pò nacinu jichia, i pijchia posli pò nocchi. 473.
2. kàd ʒnà, dà-je proguzao, alli sumgni, jelli bilo prosclo pò nõcchi. U parvomu doggoghiaju, pokleje pomgnivò promislio, à nenahodi nikakò, dà jè sćtò proguzao, moggaobi tadda slobodnò Missu recchi. U druggomu doggoghiaju nemoxe, jere sumgna stoji ʒà põst, i ʒà ʒapovid.

Uppit. 18. Dasse Misnik spomene ù Missi, dà nije postan, sćtobi tribovalo, dà ũcini?

Odgov. Akoje posvetio, tribaje, dà nasliduje Missu, i dà-jè svarsci, pricesećhiujuchisse. Ako jòsc nije posvetio, i moxe odstupiti od Oltara beʒ smutgne, duxanje odstupiti: ako nemoxe beʒ smutgne, nekkasse skrusci od svoje nepomgne, i slidi S. Missu, budduchi, nedatti smutgnu, ʒapovid Boxja, i naravska; à recchi Missu postan, ʒapovìd samò Zrrikvena. 474.

Uppit. 19. Nahodilisse koji doggoghiaj, ù kõmubi Misnik moggao Missu recchi, prèm dà nije postan?

Odgov. Nahodi, kakosmo ʒgora rekli. 1. kadbi potriba bila iʒvarsciti sveto Posvetilischie. 2. kàd Misnik posli, neggoje popio çasciù, nahodi nà Tilesniku koju marvizu Ostie od sebe posvechiene, moggòbije sahraniti, prèm dà vèch nije postan; jere Misnik imma sahraniti svè, i zilovitò Posvetilisćte od sebe prikaʒano. 475.

Rekkoh: Ostie od sebe posvechiene; jere akoje onnã marviza od Ostie, posvechiene od druggoga Misnika, nebbije moggao sahraniti posli opranja Ciasce. 476.

Uppit. 20. A billi Misnik, nenahodechisse postan, moggao pos-

posvetiti, zà priceftiti nemochgnika nà ciàs od smarti?

Odgov. Ovdisse priù Naucitegli. Alli boglie ûcè onni, koji govore, dà nebbi. Razlogh jest, jere zapovid Boxja nezavexuje nemochgnika, zà primiti Tilo Gospodinovo, neggo kadse moxe immati s' nacinom dostojnim, i od Zrrikve nareghienim, prèm dabbisse moggao nemochgnik priceftiti nà ciàs od smarti, ako i nìje postan, kakochiemo recchi nà svoje misto. 477.

Uppit. 21. Dà Xupnik, olliti Parok, imma sutrà blagdanò svetkovati, n. p. Imme svoje Zrrikve; i poruci ù druggo sello Petru Misniku, svomu Priategliu, dommu õn dojde spivàti velliku Missu: i ussaũchisse ù Petra, ranno Missu govori, zà bitti slobodniji. Petarmu odporûça, dacchiega dojti sluxiti; alli dà nemoxe Missu spivàti, i zà tò budduchi dùgh pũt, i litto, Petarse napye domma parvò, nèghse postavglia nà pũt: alli reccenomu Xupniku nije biò pokazan ovvi odgovor, sctoje bilo uzrok, dà i õn rannò Missu recce. Prihodi Petar; Puksèje skupio od vecchie selkih, i blizuje podne, nittisse moxe najti trecchi Misnik postan. Sctò ù ovvomu doggoghiaju imma Xupnik ciniti? Akosse Missa nerecce, etto smutgna; etto klevetanje ù Puku protivà Popom: à s' drugghe strane zà recchiju nejma Misnika postna?

Odgov. Ovvoseje doggodilo ù jednomu Vilaetu. Vegliu, dà ù tommu doggoghiaju, ako Pûk nezna, dàjè Petar Misnik blagovao tò jutro; olli daje Xupnik Missu rekkao rannò, moggaobi tadda illi jedan, illi drugghi recchi velliku Missu, zà nedatti misto smũtgni, i klevetanju, od koihse pòd zapovid naravsku immamo paziti. Ako paka Pũk znà, dà nijsu postni, nemoxe ni jedan, ni drugghi recchi Missu, jere rekuchi, vecchie smuchiùju Pũk. Moxe tadda Xupnik najti razlogh, zà oggovoritisse, navlastitò dajuchi krivizu onnomu, koji nije virnò prikazaomu odgovor Petra Misnika. 478.

Uppit. 22. Jelli duxan Misnik (isto rezzi od onnoga, koise imma Priceftiti) spãvati ù nocchi prìd S. Missu, kako nossi opchiena bessida?

Odgov. Naredba Zarkvena zabragnuje recchi S. Missu bèz spavangna ù nocchi; alli onnomu Misniku, koije prosciao nooch ù karçmi, napiajuchi Vino; jerse nepristoji tollikò dostojnu Posvetilisctu, pristupiti k' gnemu s' punnim Tarbuhom, s' uzrighivangnem, i s' pamechiu smuchienom. Tadàse dakle hocchie, dà misnik pospãva, zà probа- 479. *Cap. si confliterit. Extrà, de Accusat.*

baviti, i ȝà smijriti raȝbucengna naravska, prèm dabi svitniê ūcinio, tà dân ustavitisse poniȝno od Posvetilisc-ta. Akobi dakle jedan Boggomioni misnik hottio svù nooch projti ù bdengnu, ù molitvi, ù raȝmiscgliengnu stvarih nebbeskih, olli ù Pokori, nespavaūchi, svetobi ūcinio; i moggaobi missu recchi, nebuduchimu tò ȝabragneno; dalli mnoggo pohvaglieno. Evvo ù kratko. Nije ghrih, recchi Missu, nebuduchi spavao ù nocchi, akoseje proscla nooch bèȝ bukke, triske, i bukare. Isto rezzi od onnoga, koise xeli Pricestiti.

Od trecchie stvari potribne ù Misniku obilatosmo govorili nà svoje misto.

POGHLAVJE II.

Od Mista, ù kojemūsse moxe, i imma recchi sveta Missa.

Uppit. 1. U kojemūsse mistu immà govoriti sveta Missa?

Odgov. U Zrrikvi posvechienoj od Biskupa, olli najmagne blagoslovgliènoj, illi od Biskupa, illi od misnika, kojemu Biskup ȝà tò dàje oblast. Kobbi druggaciè ūcinio, smartnobi saghriicio protivà tèsckoi zapovidi Zrrikvenoj. 479. *Cap. Nullus Preb. de Consec. Trid Sess. 22 In Dec. de Sacrif. Missæ.*

Uppit. 2. A moggūli nikki Redovnizi, navlastitò Prosjazi i ù tughih kucchiah svetu missu govoriti?

Odgov. Nemoggu ù sadascgna vrimena ni ti Redovnizi, ni isti Biskupi, dabbi i Gardinali bili, budduchi tò tescko ȝabragneno od svetoga otza Pape Klementa jedanaestoga. 480. *Clemen. XI. 15 Decembris 1703. Const. Quoniam Sancta.*

Uppit. 3. U vellikoj barem potribi, billisse moghla recchi sveta missa iȝvan mista posvechiena.

Odgov. Bi ù vellikoj potribi. 1. ù vrime od kugghe nà pogliu (Bōgh ūciùvao od ovvoga ȝlà!) dasse cegliad nemirciaju. 2. ù Vojzi, dà Vojnizi ù dân ȝapovidgni neostanu bèȝ Misse; i tadda nà pogliu, nekkaju svì moggu vidditi. 3. kadbi ù koji velik Blaghdan tolliko velle Puka bilo, dagga zarkva nemoxe vȝdarxati. Dalli tadda prividdivsci Xupnik mnosctvo Pūka, vaglialobi, dà prià uȝme dopusctenje od Biskupa, akosse moxe lasno immati, ȝà uciniti oltar iȝvan zarkve, naslognajuchiga nà ȝyd od iste zarkve. 481.

Uppit. 4. U' Zarkvi posvechienoj, olli blagoslovglienoj, akoje ozkvarnuta, moxelisse slobodnò recchi sveta Missa?

Odgov.

Odgov. Nemoxe, zabragnujuchi tò sveti zakon Zrrikveni; i kobbiga privridio hottinò, smartnobi saghriscio, kako uce Boggoslovzi s' Anghielskim Nauciteglìom. 482 *Cap. Proposuisti, de Consecrat. D. 1. 3.P. q. 83.*

Uppit. 5. A nahodilisse koja potriba, ù kojojbisse moghla recchi sveta Missa ù zarkvi ozkvargnenoj?

Odgov. Nahodi. 1. zà pricestiti nemochgnika nà ciàs od smarti, kàdse nenahodi drugghe Zarkve. 2. kàd nije drugghe zarkve, moxe Biskup dopustiti, dasse ù gnoj ù dān svetaçgni reoce jedna Missa, zà dà Pūk neostane bèz Misse. Dalli akobi Biskup daleko bio, nittibi kratkost vrimena dopustila, tò isprossiti od Biskupa, moggaobi i Xupnik dopustiti. 483

Uppit. 6. Nà kollikosse nacinih Zarkva ozkvargnuje?

Odgov. Nà pēt nacinih. 1. pò ubojstvu. 2. pò prolichiù gliuske karvi. 3. pò prolitju putti. 4. pò ukopanju Polluvirza, olli Prokletoga. 5. pò ukopanju Nevirnika, olli Poganina. 484

Uppit. 7. Kàd ubojstvo ozkvargnuje zarkvu?

Odgov. Kadje ūcigneno ù zarkvi povoglnim, i ghriscnim nacinom, olli jè, olli nijè s' prolichiem od Karvi. 485

Uppit. 8. zasctossi rekkao: Vcigneno ù zarkvi?

Odgov. Jer dà jedan budde smartnò ragnen izvan zarkve; i ulizavsci ù zarkvu, ù gnoj ūmrè, nebbi Zarkva bila ozkvargnena. Takoghier, dà jedan stojechi ù zarkvi, ubije druggoga stojechiēga izvan zarkve, nebbi ozkvarnuo zarkvu, jere ni jedno, ni druggo ubojstvo nebbi bilo ūcignenò ù zarkvi. 486

Uppit. 9. zasctossi rekkao: S' povoglnim, i ghriscnim nacinom?

Odgov. Jere, dà jedan ubije ù zarkvi druggoga nehotte, olli zà obranu svoga xivota; olli napokòn dà jedan mahnit, koji nije svoje svisti, ubije ciovika ù zarkvi, nebbi ozkvargnena bila zarkva, nebbudduchi ubojstvo ūcigneno povoglnim nacinom. 487

Uppit. 10. zasctossi rekkao: Olli jè, olli nijè s' prolichiem od karvi?

Odgov. Jer, dà jedan druggoga ubije ù zarkvi s' darvòm, olli nà drugghi nacin, ù kojemusse neprolije kārv, zarkvabi nisçta magne bila ozkvargnena.

Uppit. 11. A dà jedan natūce jako druggoga ù zarkvi (kakosse jednòm doggodi) s' dugghim tobòcichiem, punnim parxine; i dò nikkoliko dana smart uzrokuje, billi zarkva bila ozkvargnena? 488

Odgov.

Odgov. Ovdisse Boggoslovzi razdigliuju ù nauku, ücechi nikì, dà bi, à drugghi dà nebbi, kako i my uzdarximo. Razlogh jest, jere nije zadosti ù zarkvi üciniti dillo, uzrokujüchie smart, zà ozkvarnitiju; dallije josc od potribe, dà isto dillo ù zarkvi imma svoje ispugnenje, sctò nije vidditi ù nascemu doggoghiaju. 489.

Uppit. 12. Kadse razumi, dà prolichie gliuske karvi ozkvargnuje zarkvu?

Odgov. Tadda, kadje povoglnim, i smartnoghriscnim nacinom ücigneno. 490.

Uppit. 13. zasctossi rekkao: Kadje povoglnim nacinom ücigneno?

Odgov. Jere akobi kommu sama karv udrila iz tila, ollibimuje tkò nehotte ispustlo, prèm dà ù zarkvi, ovva nebbi ozkvargnena bila. 491.

Uppit. 14. zasctossi rekkao: I smartnoghriscnim nacinom?

Odgov. Jere zà ozkvarnuti Zarkvu nije dosti proliti hottino ù gnoj karv cioviciansku, ako dillo, s' koimse prolie nedosixe dò smartnoga ghriha. zàto dizza sàkkajuchisse ù zarkvi, i izbiauchi meghiu sobom jedan druggomu karv, n. p. iz nossa, neozkvargnuju zarkvu, nezynechisse onno dillo od boja maghiù gnimma smartni ghrih. 492.

Uppit. 15. Dà jedan ciovik hottinò ranni druggoga ù zarkvi s' gvozdjem, olli darvetom; i Xakan pódloxi süd, dasse karv neprolije pò zarkvi, billi niscta magne zarkva bila ozkvargnena?

Odgov. Bi, Jere tyzanje karvi gliuske neozkvargnuje zarkvu; neggo onno dillo pogardivo, s' koimse uzrokuje tò prolitje karvi. 493.

Uppit. 16. Dà jedan ciovik udrè druggoga jakò sciakkom ù nös, i mnoggamu karv iztecce ù zarkvi, billi ovva bila ozkvargnena?

Odgov. Nebbi, jere Tumacitegli zakona Zarkvenoga skupnò razume, dà prolitje karvi, koje ozkvargnuje zarkvu, imma bitti iz kojegà druggoga üda, negh iz nossa, izhodechi lasnò karv iz ovvoga.

Uppit. 17. Kadse razumi, dà razlitje putti, olli (svaka cista cistym) prolitje simena, ozkvargnuje zarkvu? 494.

Odgov. Taddà samo, kàdje ucigneno põ smartnomu ghrihu, illije s' xenskom ghlavom, illi bez xenske ghlave; i kadje occito, olli poznano od drugghih. 495.

Uppit. 18. Kadse razumi occito?

Odgov. Tadda, kadbi tò znao dobar dyo Mista, ù kojemuje Zarkva. 496.

Uppit.

Uppit. 19. Dà dvà ſàmo ʒatcku jednoga huda ciovika s' xenskom ghlavom priſtajuchi ù zarkvi; i dà pāk tò raʒghlaſe pò ſellu, billi zarkva bila ozkvargnena?

Odgov. Akoſſu gliudi, kojimſe moxe virrovati, bilabi zarkva ozkvargnena, budduchi dillo, tolliko pogardivo, ūcinilofe occito. 497.

Uppit. 20. A dabbi tà dva mūciala, neràʒghlaſujuchi tò dillo; olli dà iſti xupnik tò viddi, i mūcci, billi zarkva bila ozkvargnena, i billi ōn moggao Miſſu recchi ù toj Zarkvi?

Odgov. Ni ù jednomu, ni ù druggomu doggoghajù Zarkva nebbi ozkvargnena bila. Cichia togga reccenibi Miſnik moggao recchi ſvetu Miſſu, nebbudduchi immenovana pogarda occita. 498.

Uppit. 21. A dà ciovik s' ſvojom xennom priſtàne ù Zarkvi billiju ozkvarnuo?

Odgov. Akobi tò priſtagne bilo beʒ potribe, i beʒ pravoga uʒroka, i poʒnano od drugghih, bilabi zarkva ozkvargnena; jere to dillo prèm daje pò ſebi poſcteno, i dopuſcteno, ù Miſtu ſvetomu bilobi ſvetozkvarno, i pogardivo. 499.

Akobi paka bilo ù potribi, i s' uʒrokom, n. p. dà nemoggû iʒajti iʒ Zarkve, jerſu olli obſidovani od nepriateglia, olli traxenì od Pravde, olli okkuxeni od nemochi, i priliçna: à s' drugghe ſtrane nemogghū'e bèʒ poghibili Duſce uʒdarxati od togga priſtagna, tadda nebbi miſto bilo ozkvargneno, jereje (kako rekkoſmo) dillo ſvete xenidbe pò ſebi ciſto, i poſcteno. 500.

Uppit. 22. Kadſe raʒumi zarkva ozkvargnena pò ukkopanju Poluvirza, olli Prokletza?

Odgov. Taddà, kàd Poluviraz, olli Prokletaz, jeſſu naviſcchieni od Stariſcine zarkvene: i ʒapovidjeno jeſt, daſſe Virnizi ciùvaju od gnihova opchienja, 501.

Uppit. 23. Dà Poluviraz, olli Prokletaz, budde ukkopan ù ſcimatorju, billi zarkva bila ozkvargnena?

Odgov. Nebbi; dalli akobi ukkopani bili ù zarkvi, tolliko ovva, kolliko ſcimatorje bilobi ozkvargneno; jere ſcimatorje slidi Zarkvu, à ne zarkva ſcimatorje. 502.

Uppit. 24. Koſſe raʒumi pòd imme Poganina, i Nevirnika?

Odgov. Svakki, koji nije opran ſvetim karſtom. 503.

Uppit. 25. Dà ù zarkvi ukkopaju Diteſcze otza karſtianina, koeje umarlo beʒ karſta, billi zarkva bila ozkvargnena?

Odgov. Zarkvabi ozkvargnena bila, kakoſſe vaddi iz zakona zarkvenoga, jere Diteſcze bez karſta jeſt pod imme Nevirnika. 504. Cap. Ecclesiam de Conſecrat. Diſt. I.

Uppit. 26. A dà Diteſcze umre bez karſta ù utrobi Matterinoj, umiruchi Matter; i ù martvoj matteri ukkopaſe ù zarkvi, billi zarkva bila ozkvargnena?

Odgov. Nebbi, jerbiſſe tadda tò Diteſcze zynilo dyo Tila Matterina, koje neozkvargnuje zarkvu. 505.

Uppit. 27. A ù zarkvi ſpoſvechienoj moxeliſſe Miſſa recchi?

Odgov. Nemoxe, budduchi i tò zabragneno. 506.

Uppit. 28. Stoje, i kadſe razumi zarkva ſpoſvechiena?

Odgov. Razumiſe zarkva ſpoſvechiena, kadje izgubila poſvechienje. A tadda gubi poſvechienje, kadje razruſcena ſva, olli vecchi dyo gne. 507.

Uppit. 29. A dà zarkvi padne pokrov, billiſſe razumila ſpoſvechiena?

Odgov. Nebbi: alli dà padne jedan zyd, bilabi ſpoſvechiena, poſvechiujuchiſſe zydovi; à ne pokrov od zarkve. 508.

Uppit. 30. Dà jedan Miſnik olli znanno, olli neznanno recce Miſſu ù zarkvi ozkvargnenoj, billiſſe ù Kripoſt Poſvetiliſcta zarkva occiſtila, i dighnuloſſe ozkvargnenje?

Odgov. Nebbi, jere prem daje Poſvetiliſcte najſvetia ſtvar ù zarkvi Boxjoj, nije odreghieno nà tù ſvarhu, neggò drugghe Molitve, oſſobitò zà tò od ſvete zrrikve zaſtavgliene. 509.

Uppit. 31. Daſſu Miſſe plachiene ù jednoj zarkvi, mogguliſſe ciniti recchi ù druggoj zarkvi?

Odgov. Akoſſu Miſſe plachiene ù jednoj zarkvi, za daſſe ù gnoj govore, nemoggùſe izgovoriti ù druggoj zarkvi, kakoje odredio ſveti skùp. Dalli akoſſu date jednoj zarkvi, nezavexujuchi izgovaranje tih Miſſah ù gnoj, moggùſe datti vanka, daſſe izgovore, akoſſe ù toj zarkvi nemoggu laſnò izgovoriti, kakoje takoghier odredio iſti ſveti skùp. S. Cong. 17. Aug. an. 1647. 510. 28. Januarii 1606.

Uppit. 32. Daſſeje Miſnik podvezao recchi Miſſu ù toj zarkvi, illi nà tommu Oltaru: olli, jerje tako odreghieno od Martvih, olli jer tako hocchiè, tko plachia Miſſe; à onju govori ù druggoj zarkvi, illi nà druggomu Oltaru, ſaghriſciùeli?

Odgov. Saghriſciuje ſmartnò, privridujuchi nevirnò napokojnu odluku martvih, olli onnih, koji Miſſu plachiaju. 511.
Dalli akobi rekkao ù druggoj zarkvi, illi nà druggomu Ol-

Oltaru s' uzrokom pravim, i ù ritko, nebbi saghrisćio.

Uppit. 33. Kolliko, i kojsu ti pravi uzrozi?

Odgov. Jessu. 1. Od strane zarkve, n. p. kadje zarkva razrusćena, olli ozkvargnena, olli oppovidana, olli napokòn podloxna navàli, i naskocenju nepriatèghskomu. 2. od strane misnika, dàje bolestan, i nèmoxe bèz vellika trũda pojti ù tù zarkvu, nèggo recce ù jèdnoj druggoj zarkvi kod svoje kucchie. Takoghier, immajuchi razloxita cignènja od svojih potribah, nahodi, da-jè zarkva, olli Oltar zapricèn od druggoga misnika, illi od Misse vèllike, Pripovidanja, i priliçna, nebbudduchi ovvu zapriku prividio, govori ù druggoj zarkvi, olli nà druggomu Oltaru, nesaghrisćiuè. 512.

Uppit. 34. A' govorechi ù druggoj zarkvi, olli nà druggomu Oltaru, bèz uzroka reccènoga, billi darxan bio vratiti plachiù, koũje zà Missu uzeo?

Odgov. Nà tri nacina moxe bitti odreghiena jedna Missa ù jednoj zarkvi, illi nà jednomu Oltaru. 1. samo zà ugodnost, i lasnõst od Puka, olli zà vecchiu ciãst, i posctovanje zarkve, illi Oltara. 2. zà pomõch Dusciah onnih, kojih Tilessa ondi pocivaju. 3. i zà jedno, i zà druggo. Takoghier od dvi varste moxe bitti plachia, kojãse zà tè Misse dava, ollije obiçajna, ollije uzmnoxnia od obiçajne. 513.

Ako'e Missa nareghiena s' parvim nacinom, Misnik bèz uzroka indi govorechi Missu, duxanje vratiti plachiu; jere saghrisćiuje protiva virnosti, protivà pravizi, i protivà dostojnoj, i pravèdnoj odluzi onnih, koisu tò naredili. 514.

Akoje nareghiena s' drugghim nacinom, nijè duxan vratiti plachiu, jere tolliko vaglia zà duscie Missa reccenna ù jednoj zarkvi, kolliko ù druggoj; nà jednomu Oltaru, kollikò nà druggomu. Dakle necini nijedne krivize, kojaga moxe podvezat pòd immenovano vrãchienje. 515.

Akoje napokõn nareghiena pò trecchi nacin, i plachia jest uzmnoxnia od obiçajne, duxanje vratiti onni uzmnoxak, jerse razumi nadometnũt zà parvu svarhu gori reccenu. 516.

POGHLAVJE III.

Od vrimena, ù kojese imma, i moxe svetа Missa govoriti.

Uppit. 1. MIssa immalisse ù dnevu; olli ù nocchi govoriti?

Odgov. U' dnevu; à nè à nocchi, vapiuchi nàsc Spassitegl ù svetomu Ivannu: *Tribaje, dà jà dillujem, dokle dān jest.* 517. *Jo. c. 9.*

Uppit. 2. Od kojega, i dò kojega çassa razumise ovvo vrime od dneva?

Odgov. Razumise od zore dò podne, kakoje odredio sveti Sabor Toletinski, potvarghien od opchienoga obiciaja svete zarkve. 518. *An. 1583.*

Uppit. 3. Budduchi nà Boxich dopuscteno, dasse ù pò nōch moxe parva Missa recchi, pò parvoj mogguliſſe naslidovati i ostale dvi?

Odgov. Nemmoggu, budduchi tò zabragnèno od svetoga skuppa. 519. *Sac Congr. 7. Decemb. 1641.*

Uppit. 4. Mogguliſſe barèm tà dān svarsciti svè tri Misse dò zore?

Odgov. Moggu cichia mnoxtva Missāh, govorechi tà dān svakki Misnik tri Misse. 520.

Uppit. 5. Scctò zlamenuju tè tri Misse ù tà dān?

Odgov. Zlamenuju tri Poroghiènja nascega Spassiteglia, kako ūci Anghielski Boggoslovaz. Vikoviçne od Otza, koje budduchi nammi skrovito, Missase parva govori ù pò nocchi, kadje mrāçno. 2. jest duhovno pō millosti, s'koimse Spassitegl porāghia ù Dusci nascioj; zatōse drugga Missa govori ù zoru, kād sunze puschia svoje zrakke. 3. Tilesno, s' koimse porodi iz utrobe vazdà Divize, izticuchi nammi vighiènim nacinom, kako i svakki drugghi çovik; zatōse trecchia Missa govori, kadje svitao dān. 521. *3. P. Q. 83. A. 2.*

Uppit. 6. Jelli duxan Misnik ù ti dān recchi svè tri Misse?

Odgov. Nije duxan, neggo samo jednu; kako nije ni Pūk duxan, neggo samò jednu slusciati. 522.

Uppit. 7. Nehottiūchi Misnik tà dān recchi svè tri Misse, neggo samo jednu, kojubi od trih duxan bio recchi?

Odgov. Illi parvu, illi trecchiu. Allibi trecchia prikladnia bila tommu dnevu radi molitve. 523.

Uppit. 8. Scctosse razumi çàs od zore, i od Podne, zà mòch recchi svetu Missu?

Od-

Odgov. Razumiſe tako, daſſe moxe Miſſa ſvarſciti dò zore; i daſſe moxe pocceti, kàd podne zvonì; neuzimaũchi ovdi zoru, ni Podne s' tiſnim nacinom. 524.

Uppit. 9. U' velliki Cetvartak, Petak, i Subotu, moxeliſſe Miſſa recchi?

Odgov. U' velliki Cetvartak moglobiſſe kojemu Miſniku dopuſtiti, dà recce Miſſu skrovitò, parvò vellike, jere occitò jednaſſe ſama imma recchi. Rekkoh: Kojemu Miſniku, nè ſvimma, olli vecchiem dylu; jere naredba Zarkvèna hocchie, dàſſe ù tà dãn ſvi Miſnizi immaju priceſtiti iz rukuh Miſnika, koji velliku Miſſu govori, zà uſpomenuti, i prilikovati Priceſchienje ſvetih Apoſtolah iz rukuh Goſpodinovih, kakò ſveti skùp nareghiuje. 525. *Ritus Eccleſiæ. Sac. Congr. 17. Septem. 1608.*

U' velliki Petak ni ponijedan nacin nemoxeſe Miſſa recchi ni occitò, ni skrovitò, budduchi tò zabragneno od ſvete zarkve, jere: *Nepoſvechiuju priategli, kàd ubiaju nepriategli*, kakò zakon izgovara. I onna Miſſa, koãſe ù tà dãn govori, nije Poſvetiliſcte, neggoſſe izvarſciuje Poſvetiliſcte dneva proſcjaſnoga. 526. *Cap. Sab. de Conſecr. Diſt. 3.*

U' bilu ſubotu takoghier zabragneno jeſt od ſvetoga skuppa Miſſu govoriti, tollikò occitò, kollikò skrovitò, oſvin Miſſe vellike. 527. *S. Cong. 12. Feb. 1690.*

Uppit. 10. A' dà ù velliki Cetvartak, Petak, olli Subotu, uppade Blagdan ſvetoga Oſſipa, olli Naviſcchienje Blaxene vazda Divize, billiſſe tadda barèm moghle Miſſe occitò govoriti?

Odgov. Uppadajuchi ù velliki Cetvartak, zapovida ſveti skùp Biskupom, dà naredù prìd velliku Miſſu tollikò malih Miſſah, kollikoje od potribe, dà vâs Pûk moxè zadovogliti zapovidi od ſluſcianja Miſſe. 528. *S Congr 9. Maij 1606. Item 19. Feb. 1622.*

Uppadajuchi tollikò ù velliki Petak, kollikò ù Bilu ſubotu, ſvetkovinaſe prinoſſi, i zapovid od ſluſcianja Miſſe, pò vazmi, kakoje odredio ſveti skùp. 529. *Sac. Congr. 12. Febr. 1690.*

POGHLAVJE IV.

Od ſvetih ſudih, Odichie, i oſtalih ſtvarih potribnih, za recchi ſvetu Miſſu,

Uppit. 1. KOllikoje varſtih odichie, potribne miſniku, za recchi s. Miſſu?

Odgov. Sceſt varſtih. 1. Naghlavnik. 2. Koſciuglia. 3. Pãs 4. Narucnik. 5. Navratniza, olliti Sctola. 6. Planita. 530.

Up-

Uppit. 2. Immašli bitti blagoslovgliene ovve odichie; i od kogga?

Odgov. Immaju od Biskupa, olli od kojega druggoga, koji ʒà tò prima oblast od svetoga Otza Pape. 531.

Uppit. 3. Dà Misnik obuce na-se reccene odichie, nebbudduchi blagoslovgliene, billi saghriscio? i billi ovve ostàlle blagoslovgliene ù Kripost Posvet lisćta svete Misse?

Odgov. Bì tescko saghriscio, dillujuchi protivà naredbi, i ʒapovidi zarkvenoj, ù ʒakonu iʒreccenoj. Dalli tadda nebbi ostalle blagoslovgliene, nebbudduchi odreghieno Posvetilisćte svete Misse, ʒà posvetiti odichie, neggò Dusce. A' svetaje zrrikva, nadahnuta od Bogga, naredila ossobite molitve ʒà tù svarhu, sćtòsćtò nikki Boggoslovʒi govore. 532. *C. Vestim. de Consec. dist.* 23.

Uppit. 4. Billi Misnik ù kojoj potribi moggao recchi svetu Missu bèʒ immenovane odichie? olli bèʒ koje od gnih, n. p. ʒà dà Pũk neostane bèʒ Misse, ʒâ pricestiti Nemochgnika, i priliçna?

Odgov. Bèʒ svè reccene odichie ù nijednomu doggoghiaju nemoxese Missa recchi, kako jednoghlasnò Boggoslovzi ʒaghlavgliuju, cichia çasti, i posćtovanja, kojese pristoji tollikò velliku sakramentu. Dalli bèʒ koje ossobite, kakò bèʒ Pãsa, bèʒ Naruçnika, bèʒ Navratnize, moghlabisse Missa recchi pò ovvi nacin. Nà misto Navratnize moggaobisse postaviti jedan dùgh Naruçnik; nà misto Naruçnika, Navratniza obavita okò ruke; nà misto Pãsa Navratniza. Nè druggaciè ni pò nijedan nacin. 533.

Uppit. 5. Od cessa immaju bitti reccene odichie?

Odgov. Naghlavnik, i kosciuglia immaju bitti od Platna, illiti od Prediva. Takoghier-jè pristojniè, dà-jè od Prediva i Pãs, kakoje odredio sveti skùp. 534. *Sac. Cong. 22. Janua. 1701.*

Ostale Odichie immaju bitti olli od svile, olli od Vunne; nè od Prediva. 535.

Uppit. 6. Kàd Misnik Pricescchiuje Pũk, jelli duxan immati Navratnizu nà sebi?

Odgov. U' starià vrimena tò bisce ʒapovighieno Misniku pòd Proklestvo. 536. *Cap. Ecclesiastica, distinct.* 23.

Dalli sadda raʒdigliujuchi Tilo Gospodinovo bèʒ Navratnize, nebbi smartno saghriscio, akobi tò moghlo bitti bèʒ smutgne ù Pũku. Nisćta magne pomagnkaobi jakò, ostavgliajuchiju bèʒ potribe, i bèʒ uʒroka; i moggaobi bitti pokaran od stariscine.

Up-

Uppit. 7. Kàd gubè blagoslov odichie ſvete pò tà nacin, daſſe vèch nemoxe s' gnimma sluxiti Miſnik, ʒà recchi ſvetu Miſſu ?

Odgov. Tadda, kàdſu tollikò raʒcignene, i raʒruſcene, dà vèch nijſu podobne, ni vridne ʒà sluxbu, ʒà kojuſu odreghiene, n. p. dàjè Pās prikinut, i ni jedan, ni drugghi dyo nemoxe obuvatiti Miſnika : dà koſciugli manka rukav, i priliçna; i tadda nadomecchiuchi koſciugli novvi rukav, vaglialobiju iſtanovlzè blagoſoviti. 537.

Uppit. 8. Miſnik poſvechiujuchi ù ſvetih odichiah raʒruſcenih, olli neciſtih, billi ſmartnò ſaghriſcio ?

Odgov. ʒakon zarkveni teſcko ʒapovida ſvetoskranitegliom, olliti ſakreſtanom, dà immaju darxati ſvetu odichiu ciſtu, i zilovitu. ʒà tò i Miſnizi iſti immaju dobrò pomgniti, dà ù priſtojnoj odichi Miſſu rekku, jere govorechi ù odichi velle neciſtoj, olli raʒruſcenoj, ſmartnobi ſagriſcili, akojih nebbi oggovorila koja vellika potriba. 538. *C. Veſtim. de Conſec. diſt. 1.*

Uppit. 9. Daſſe jedan sluxi odichiom ſvetom ù ſtvari ſvitovgnoj, kakono ù ighri, olli ù ſciāli, billi ſmartnò ſaghriſcio?

Odgov. Smartnòbi ſaghriſcio, pogardujuchi ſtvar Boggu poſvechienu, i doſtojnu ſvakke çaſti. 539.

Uppit. 10. Nahodechiſſe koja od reccenih odichiah vèch nepriſtojna sluxbi Boxjoj, budduchi vehoma raʒruſcena, ſctoje triba odgne ūclniti ?

Odgov. Akoje Planita, od gneſe moxe skroiti Navratniza; à od navratnize naruçnik. Dallibi tadda iſtanovizc vaglialo blagosloviti i Navratnizu, i naruçnik. Ako paka ni ʒà tò nemoggū sluxiti, taddāſe immaju ſaxechi, i pepeo ù ciſto miſto ʒakopati, kako ʒakon zrrikveni nareghiuje. 540. *Cap. Ligna de Conſec. diſt. 1.*

Uppit. 11. A' odichia n. p. xenska moxeliſse obratiti ù ſvetu, ʒà sluxbu Miſſe, olli Otara ?

Odgov. Moxe, nebbuduchi tò ʒabragneno; jere iſpraʒnoſt, i nepodobnōſt te odichie ciſti ſveti Blagoſov zarkveni. 541.

Uppit. 12. Miſnik oblacechi nāſe ſvetu odichiu, moxeliju s' Otara uʒimati ?

Odgov. Od ſrld Otara nemoxeju uʒimati, buduchi tò ſamo Biskupom dopuſcteno; i vellikim Oppatom, ſamo, kàd s' Mitrom Miſſu govore; kakoje naredio ſveti Otaz Papa Urban oſmi. Kàd zarkva nejma ſvetoskrānize, olliti Sakreſtie, moxeſe Miſnik s' Oltara oblaciti, poſtavgliajuchi odichiu nà ſtranu od Piſctule. 542. *S. Cong. 7. Jul. 1612. Urb. VIII.*

Uppit. 13. Od koje boje, olliti māſti immaju bitti ſvete odichie ?

Od-

Odgov. Misse od muccenikov, i od Duha svetoga immaju bitti od zargliene. Misse od Ispovidnikov, i Divizah, koje nysu Muccenize, od bile. Misse od korizme, i od Dosciastja Gospodinova, od modre, illiti gliùbiçne. Misse od Nedigliah pò Duhovih, od zelene; à ù nediglie pò Vazmih dò Duhõv, od Bile. Misse martascke, od zarne. Od xũte masti moxe zà svè sluxiti, kako i modra zà martascke. 543.

Uppit. 14. Misnik neispugnujuchi ovve prikladne varste Bojè, saghrisciũeli smartnò?

Odgov. Cinechi tò bèz smutgne, olli drugghe zlocchie, nebbi smartnò saghriscio, navlastitò ù siromasckih zarkvah, koje nemoggu immati odichie od tollikò razlikah. 544.

Uppit. 15. Nemmogguchi misnik vazda immati tè razlikosti masti, billi moggao govoriti missu ù odichi, kãmusse namìri?

Odgov. Bì moggao, nezabragnujuchimu tò zarkva pòd tescko brimme, izvan missah martasckih. 545.

Uppit. 16. Od koje stvari tribaje, dassu sudi posvechieni, Plitiza, i çascia?

Odgov. Gardinal Baronio, ghlassoviti Pijsalaz, i kazalaz od parvascgnih dillah svete zarkve, ũci nãs, dàjè nàsc Spassitegl posvetio ù çasci srebarnoj. Nikki drugghi hocchie, dajè posvetio ù çasci od plemenitoga kamena, koise zove Agata; i sctujese ovvi sûd ù Gradu od Valenze. Poslisu nasci sveti Otzi i ù sudih darvenih, i kossũternih posvechivali. Dalli akossu taddà bili sudi (govori jedan sveti Otaz) od darva, Misnizisu bili od zlata: à sadsu sudi od zlata, i od srebra; à Misnizi od darva. 546. *Ad annum* 34.

Svetaje zarkva odredila, dà jè kuppa od zlata, olli od srebra, illi barèm od midda iznũtra pozlachiena. Pristojnieje, dà-je i Plitiza od srebra, pozlachiena s' gorgne strane, prèm dabbi moghla sluxiti i od midda pozlachiena, kakono i kuppa ista. 547.

Uppit. 17. Immajuli bitti posvechieni ovvi sudovi, i od kogga?

Odgov. Immaju samò od Biskupa (nitti ovvi moxe jednomu Misniku datti oblast, zà posvetitijih): olli od druggoga, koji zà tò imma oblast od svetoga Otza Pape. 548.

Uppit. 18. Dà Misnik posveti ù sudih neposvechienih, billi ovvi ostalli posvechieni pò kriposti svete Misse?

Odgov. Nebbi, kakosmo rekli i od odichie; jereje zà tò sveta Zarkva odredila vlastite blagoslove, i molitve, s' pomazanjem svetoga ũglia. 549.

Up-

Uppit. 19. Dà çalcia, olli Plitiza, buddu posvechiene, dallissu pāk iznovva pozlachiene, billijih vaglialo istanovizè posvetiti?

Odgov. Nikki Mudri, i ghlassoviti Boggoslovzi uzdarxu, dà nebbi. Alli prikladniè ũce drugghi, dà bì. Razlogh dãju, jere budduchi onna skora od zlata iz novva nadostavgliena, nije priliçno, dasse tijce karvi Gospodinove, ako nije posvechiena. 550.

Uppit. 20. Kàdse razumi sũd sveti sposvechien, t. j. dà je izgubio posvechienje?

Odgov. Taddà, kàd vèch nije podoban, ni vridan zà sluxbu, zà koũje odreghien, n. p. kadjè rastavgliena kuppa od stalza; kadjè probivena; kadjè Plitiza slomgliena; pò nauku gori reccennu, kadseje zlato s' gnih otàrlo, i priliçna. 551.

Uppit. 21. A dà budde kuppa na zavoj sloxena k' stalzu, i dasse rastavi, odaviajuchi, billi çascia ostala sposvechiena?

Odgov. Uzdarxu nikki Boggoslovzi, dà bì. Alli drugghi praviè ũce, dà nebbi. Razlogh jest, jere pò tommu odvianju negubi taddà podobnõst, i vridnõst zà sluxbu, nà koũje odreghiena: i jerbije innako vaglialo svakki pũt posvetiti istanovize, kadse odvije, zà lascgneju nossiti ù pũtu, olli zà occistitiju, sctoje nerazloxno, i protivà obiçaju opchienomu. 552.

Uppit. 22. Od cessa imma bitti Tilesnik, i Pokriv od kalexa?

Odgov. Immaju bitti od Prediva tollikò jedan, kolliko drugghi; nitti Pokriv moxe bitti s' gorgne strane k' svili prisciven, kakoje naredila sveta skupscchina. 553. S Congreg. 22. Januar. 1701.

Uppit. 23. Tilesnik immali bitti posvechien, i od kogga? i jelli od potribe, dasse vazdà posveti, kadse perre?

Odgov. Tilesnik zajedno s' pokrivzem od kalexa imma bitti blagoslovglien od Biskupa, olli od onnoga, kommu õn zà tò podili oblast. I dostaje, dà budde jednokràt blagoslovglien, prèm dasse mnoggo putih operre. 554.

Uppit. 24. Ubrussaz, koji pokrije kalex, od cessa imma bitti?

Odgov. Imma bitti od svĩle; dalli nije od potribe, neggoje pristojno, dàje tà ubrussaz varhu kalexa: neblagoslivgliãse, kakò ni Occistnik, s' kojmse kalex otiriva. Dalli ovvi poslidgni nemoxe bitti tijzan od çovika svitovnega; parvo neggosse dade opprati, vaglia, dagga xakan properre. zà ovvi moxe sluxiti svakki kuscchich platna; 555.

M dalli-

dalliſſe paka nemoxe nitko s' gnim sluxiti iȝvan togga posla.

Uppit. 25. Kojēſu oſtale ſtvari potribite, ȝà recchi ſvetu miſſu?

Odgov. Jeſſu. 1. Oltar s' trima Rucinikom. 2. dvi ſvīchie. 556.
3. Krijx, olliti Propechie. 4. Miſsāl. 5. koji odpije miſſu.

Uppit. 26. Jelli od potribe, dàje Oltar poſvechien?

Odgov. Jeſt od potribe, dàje najmagne Oltarich poſvechien, 557.
àkò i ni vàs Oltar, kakò ȝapovida ȝakon Zarkveni; i *Cap. Altaria.*
ſmartnobi miſnik ſaghriſcio, dillujuchi ȝnanno nà Oltaru *Cap. Miſſarum ſolemnia, de Conſecrat. diſtinct. 1.*
nepoſvechienomu.

Uppit. 27. Od ceſſa imma bitti Oltarich, i kolliko velik?

Odgov. Od kamena zilovita; i tollikò velik, dà moxe kalex, i Oſtja nà gnemmu ſtati.

Uppit. 28. Kad Oltar gubì poſvechienje. 558.

Odgov. Vàs Oltar poſvechien tad gubi. 1. kadje ploccia raſtavgliena od naslona. 2. kadje Ploccia raȝbivena, i raȝruſcena, kakoſſe vaddi iȝ ȝakona. *Cap. ſi notum, de Cōſecr. diſt. 1.* 559.

Akoje Otarich, tàd gubi poſvechienje. 1. kadje raȝbiven, dà nejma dijla zīla, nà kōmubi moghla ſtati Oſtja, i vecchia ſtrana Cjaſce. 2. kadje pecciat, koji ȝatvora grobich od ſvetih koſtih, raȝbiven; olli (kakò jedni, Boggoslovzi hocchie) odlipglien. 560.

Uppit. 29. Moxeli miſnik govoriti miſſu nà jednomu Oltaru, pòd koimje Tilo ukopano; olli pòd ſtupajim od Oltara?

Odgov. Nemoxe, doklemſe tà Tileſſa nè iskopaju, kakoje naredio ſveti skùp. Pò iſti nacin nemoxe ni poſvechien bitti od Biskupa ta Oltar, kakoje iſti skùp ȝabranio. 561. *S. Congreg. 10. Nov. 1599.*

Uppit. 30. Jelli vaȝdà od potribe, daſſu dvi ſvīchie nà Oltaru, kadſe ſveta miſſa govori? *Ead. Sac. Congregat.*

Odgov. Jeſt priſtojno, daſſu dvi ſvīchie; dalli ù potribi jednabi doſti bila, kadſe drugga nemoxe najti, prèm dà nijè potriba recchi miſſu. *8. ejuſdem.* 562.

Uppit. 31. Od ceſſa imma bitti tà ſvīchia?

Odgov. Raȝloxitoje, dà budde od voska, kako noſſi obiciaj. 563.
Alli od togga nijedne nejmamo ȝapovidi Zarkvene. ȝato ù potribi moggaobiſſe sluxiti miſnik tollikò od ſvichie ũgliene; kollikò lojene, kakò mnoȝi mudarzi ũȝdarxu.

Uppit. 32. Jelli doſti, daje nà Oltaru ſamo krijx, ollije od potribe, dà-jè nà gnemmu i Propechie?

Odgov. Nikki Naucitegli vridni ũȝdarxu, dà-je ȝà doſti krijx, 564.
prèm dà nà gnemmu nije Propechie. Dalli drugghi hocchie,

chie, dàjè od potribe Propechie nà gnemmu. Ovvoje priklàdnije razlogu.

Uppit. 33. Jelli vazda od potribe takov kryx?

Odgov. Kàd poròbi Ispanske strane kazizio krãgl Arapski, naredi dà pridãgn doghiù svi suxgni. Uppita svakkoga, koji kò zanat, olli mestriu imma. Dõghie nà misnika: ovvimu odgovori, dà-jè svoj najplemenitiji zanat. Hotti vidditi tò krãgl, i zapovidimu, dammuga pokaxe. Recce misnik, dà nejma kòd sebe, sctomuje od potribe. Naredi krãgl, dà popijsce, sctommu tribovasce. Popijsa misnik; i krãgl posla çovika ù blixgna mista karstianska, i dobavise, sctò bisce od potribe. Nacìni misnik Oltar ù loxnizi kraglievoj, koja bisce nà svòd, olliti nà botu; obucesse ù odichiu, pristupi k' Oltaru, i hottiùchisse pokloniti svetomu kryxu, ossitise, daggaje zaboravio narediti. Ostà zàto zamisceglien, neumiuchi kako missu pocceti. Reccemu krãgl, dà pocme: sctò cini? odgovori misnik, dammu kryx manka. I etto ù ciàs, rastvorise bota od loxnize, sinnu svitlost Nebbeska, s'kojom pridosce dva Anghiela, i postavisce nà Oltar krijx darveni, tollikò çudnovati; kojega tijçu onni krixichi, reccenni, *od Karavake*, kojise nosse pò svemmu svitu karstianskomu. Immenovani krijx od darva jòscjè zilovit, prèm dajè tollikò vikah od izkazana çudda. Krãgl viddechi ovvo, zagarli svetu virru, i s' gnim svì Dvornizi gneggovi. Graff. l. 2. de Cruc. cap. 13. Ciaccomus apud Med. in Epit. Append. 565.

Ovvo çuddo kaxe, daje od potribe krijx, zà recchi svetu Missu; dalli nije pòd smartni ghrih. Cichia togga, nemogguchisse najti, moggaobi Misnik recchi Missu i bez gnegga, kako skupnije ùcè Boggoslovzi, prèm dà nije potriba recchi svetu Missu. 566.

Akoje Prisveti sakramenat nà Oltaru izvaghien, nije od potribe krijx, kako jedni ùcè. Dalli drugghi nosse odgovor svetoga skuppa, koji nareghiuje, dà i tadda imma bitti krijx s' Propechiem. S. Congr. 567.

Uppit. 34. Bez sluxiteglia, olli onnoga, koji odpije, billisse moghla Missa recchi?

Odgov. Duxanje Misnik pòd smartni ghrih immati sobom, kojimu odpije svetu Missu, kako skupnije ùcè sveti Boggoslovzi; i takojè nareghieno ù zakonu Zarkvenomu. 568. Cap. Proposuisti, de Fil. Presb.

Dalli ù potribi zà pricestiti nemochgnika; olli zà dà Pũk neostane bez Misse ù svetacgni dàn, moggaobi recchi i bèz osluxiteglia, kako mnozi naucitegli pridaju. 569.

Uppit. 35. Dasse ù toj potribi najde xenska ghlava, koja

ummi odpiti Miſſu, billiju moggao Miſnik ʒaʒvati, dammu pomoxe?

Odgov. ʒabragnuje ʒakon Zarkveni xennam, priſtupati k'Oltaru, i sluxiti Miſniku. ʒàto priſtojniebi bilo, dà Miſnik ſebi odgovara; à koja muxka ghlava dammu dodaje vino, i voddu, i oſtala potribna; negh dà xenska ghlava sluxi, prèm dà druggacie nikki Boggoslovzi ũcè, ſc̃tò meni nije uggodno. *Cap. Inbib. de cobabit. Cleric. & Mul.* 570.

Uppit. 36. Sc̃toje duxan ciniti Osluxitegl, odpijuchi Miſſu?

Odgov. Dvi ſtvari. 1. odgovarati Miſniku. 2. dodavatimu ſtvari potribne. Tribaje dà odgovara pomgnivò, biſtrò, i zilovitò, nejiduchi rijci; i dà pomgni, kàd dodaje voddu, i vino; jere dà pò ſvojoj nepomgni nà miſto vina podade voddu, ſmartnòbi ſaghriſcio. ʒà tò vaglia, dà i miſnizi pomgniũ, kogga ʒovu, ʒà odpiti Miſſu. 571.

Uppit. 37. Bèʒ kgnigah, olli bèʒ Miſsãla, moxeliſſe kàd Miſſa recchi?

Odgov. U potribi moghlabiſſe Miſſa recchi iʒ rukopiſſa; alli kàd jedan ʒnade nà pamet Miſſu, doſtabi bile iſpijſane onne rijci, koje pocimgnu: *Tebe dakle*, i oſt. doklẽſe ſahragnuje, od Pridoslovja dò Priceſchienja. 572.

Uppit. 38. A jeſſuli vaʒdà od potribe tri rucinika ʒà Oltar? i ſc̃tò od gnih?

Odgov. Akoſſe jedan moxè pridvoſtruciti, doſtaſſu dvà; pacce nadodaju, dà akoſſe moxe pritroſtruciti, budduchi dùgh, dabbi doſti jedan bio. Govoriti miſſu bèʒ gnih iʒvan potribe, jeſt ſmartni ghrih. U vellikoj potribi, moxe sluxiti ſvakko platno, ako i nije blagoslovglieno. Immaju bitti od prediva; à nè od drugghe ſtvari; i blagoslovglieni, iʒvan potribe, kako rekkoſmo. 573.

POGHLAVJE V.

Od raʒlikih varſtih Miſſe, kojãſe imma recchi.

Uppit. 1. OD kollikojè varſtih Miſſa?

Odgov. Od tri varſte. 1. od vrimena. 2. od ʒavita. 3. od martvih. 574.

Uppit. 2. Kàdſe imma govoriti Miſſa od vrimena?

Odgov. Svakki dan ù Zarkvi ſtolnoj, i ù Zarkvi skupſechine, immãſe recchi Miſſa vellika od vrimena, (kako nareghiuje ʒakon) olli od dneva. *Cap. quidã de celebr. Miſſar.*

Dalli ako nije dvoſtruka ſvetkovina, olli Nediglia, 575.

moggù

mòggù misnizi govoriti male Misse illi zavitgne, illi martascke, nebbuduchijm ovvo zabragneno, prèm dabbi vazda bilo pristojnije, sloxitisse s' dnevom. 576.

Uppit. 3. Petar plachia Missu, dammusse sutrà recce od martvih, olli od zavita; i misnikse podlaga, nespomenuchisse, dà jè sutrà svetkovina dvostruka, sctobi tribovalo dà ũcini?

Odgov. Moggaobi missu recchi od dneva, vagliajuchi tollikò jedna, kolliko drugga missa; nittibi õn tà dãn moggao privriditi naredbu Zarkvenu. 577.

Uppit. 4. A dasse budde podvezao pòd tù varstu misse, n. p. martascke, olli zavitgne, nittijè dãn zapricen od dvostruka, billi moggao dobrom Dusciom recchi missu od dneva nà misto immenovanih?

Odgov. Imma izvarsciti, kollikoje obecchiao, zà neukazatisse krivzem nevirnosti gliuske. Nisсta magne akobi immao koji razloxiti uzrok, moggaobiga ovvi oggovoriti. 578.

Uppit. 5. Koibi tò uzrok moggao bitti?

Odgov. Boggoslovzi zà tò dvà uzroka nosse. 1. kàd misnik s' uxganijim sarzem, i s' vecchim Boggomiostvom govori missu od dneva, neggo martascku. 2. kàd vecchiu xegliu imma sloxiti missu k' dnevu, neggo recchi missu zavitnu; i s' vecchiomje gliubavju govori. Ovvo vecchie Boggomiostvo, i uxgania gliubav naknaduje onno pomankanje od naredbe misse. A s' drugghe strane svè misse pò sebi immaju jednaku kripõst, i vridnõst, ollissu od martvih, olli od xivih, kakò ũci Anghielski Boggoslovaz. 579. *In 4 distin. 45. art. 3. qu. 1. ad 3.*

Uppit. 6. A razumilisse ovvi nauk, kadsejè misnik podvezao recchi missu od martvih nà Otaru, nà komũje Proscchienje zà martvih Dũsce?

Odgov. Nerazumi, jerbi tadda svakojakò bio duxan recchi missu zà martve, akoje dãn slobodan, innakobi prihinio onne Dusce. 580.

Uppit. 7. A dà dãn, ù koji uppada Proscchienje od Oltara zà Dusce od martvih, budde zapricen od dvostruka, govorechisse ũgn missa od svetza dvostruka, billisse Proscchienje dobilo zà martve?

Odgov. Svetijè skùp bio odlucio, akosse nà Oltaru, koji imma Proscchienje zà martve, nerecce missa martascka, dasse nedobie zàgnè Proscchienje. Dallije paka posli istumacio svoju naredbu, i rekkao, dasse ovvo razumi, kadjè dãn prõst; jere akoje zapricen od svetza dvostrukà, olli od 581. *S. Congreg. An. 1669.*

od Nediglie, tolliko vaglia ʒà Profcchienje miſſa togga ſvetza, kolliko, daje martaſcka.

Uppit. 8. Kàd ſveti Otaz Papa dopuſcta Oltaru Profcchienje ʒà Duſce od martvih, obiçãje dopuſtiti pòd ovvi ũvìt, i uggovor: Akoſſe pò tolliko, i tolliko miſſah govori nà dãn ù toj zarkvi. Sàd pijtam. Akoſſe doggodi, daſsè tà broj miſſah nejʒgovori nà dãn, gubili Oltar Profcchienje dopuſcteno?

Odgov. Svetijè skùp odgovorio, dà akobi pò ſvù koriʒmu, olli Priſciaſtje Goſpodinovo (takò rezzi od druggoga prilicna vrimena) recceni broj miſsãh, od Pape nareghien, pomankao, ʒà tõſe vrime nebbi moghlo dobiti Profcchienje; alliga Oltar nebbi iʒgubio. A ù druggo vrime od godiſcta, akobi kàd, i kàd pomankao tà broj, iſctom dà nebbi cẽſto, Profcchienjebiſſe vaʒdà dobilo. 582. S.Congreg. 30. Julii 1701.

Uppit. 9. Sctoſſu miſſe Gargurove?

Odgov. Kàd ũmri Juſto kolludar, ſveti Gargur Papa naredi Preziosſu oppatu, dà ʒà trideſſet dãna brèʒ priſtanka naſtoji ʒagn Boggu prikaʒati Poſvetiliſcte. Od togga vrimena oſtà Imme od miſſah Gargurovih. 583.

Uppit. 10. Jeſſuli ſaddà dopuſctene ovve miſſe Gargurove?

Odgov. Svetije skùp ʒabranio mìſſe Gargurove, pòd onni nacin, pòd koji nikkijih govoraju, tollikò ʒà xive, kollikò ʒà martve; i ʒabragnuje nikka ſctenja ù gnimma, nighdàr od Zarkve pohvagliena, ni dopuſctena, koja miſciãju s' miſſom. Dalli trideſſet miſſah Gargurovih, kakojih my tumacimo, nije od zarkve ʒabragneno. 584.

Uppit. 11. Jelli od potribe, daſſe ovvo trideſſet miſſah recce od jednoga misnika! olli moggu bitti reccenne od vecchiejih?

Odgov. Nije od potribe, dàjih ſvè jedan miſnik recce; neggojih, moxe recchi dijo jedan miſnik, à dijo drugghi. Raʒlogh jeſt, jere ſveti Gargur Papa neʒapovidi Preziosſu, dàjih õn sãm ſvè recce; neggò dà naſtoji recchijih, illi õn, illi koji drugghi. 585.

Uppit. 12. Jelli od potribe, daſſe te Miſſe govore ſvakki dãn pò dãn bèʒ priſtanka?

Odgov. Jeſt od potribe, jerje takò naredio ſveti Gargur iſti. 586.

Uppit. 13. A' nijeli tò jedno taſchie ũpaʒenje, olliti varſta cſtanja, ʒabragnena od Bogga, i od ſvete Zrrikve? *Quædam vanaobſervatio.*

Odgov. Nije; jere prèm daſſe neslidi ſvakki dãn govorenje tih Miſſah, miſſebi dobre bile, i koriſne; dalli nebbi bile miſſe Gargurove, koje neraſtavgliauchiſſe, kakoje ſveti 587.

ti Otaz naredio , vecchiu zynu immaju : jereje vridnije jedno dillo dobro ſvadaſcgne , neggo kojeſe raſtarghnuje .

Uppit. 14, Jelli od potribe, daſſu ſvè ovve miſſe martaſcke ? 588.

Odgov. Nije od potribe , nezapovidajuchi tò ſveti Gargur : sà ſvim tīm priſtojniebi bilo , daſſu ſvè martaſcke ù onne dneve , ù kojeſe moggu recchi , budduchi odreghiene zà Duſce od martvih .

Uppit. 15. Dà pijta jedan karſtianin od miſnika , dammu recce miſſu zavjtnu , n. p. od Roghienja , olli zaccetja Blaxene vazda Divize , izvan vlaſtitoga dneva ; olli od ko-jega druggòga ſvetza , billijih moggao recchi ?

Odgov. Svetije skùp tò zabranio . Taddabi miſnik immao recchi jednu od pēt miſsāh zavitnih Blaxene vazda Divize , s' miſcgliu , nà çaſt olli Roghienja , olli zaccetja . 589. *Sac. Congr. 30. Septem. 1679.*

A' od ſvetih , akoſſu od onne varſte , koji immaju ù miſſalu ſvoje miſſe zavitne , kakoſſu Anghieli , Apoſtoli , i prilicni , immalabiſſe miſſa recchi zavitna , s' miſcgliu , zà poſctovati gnihove dneve vlaſtite . Akoſſu paka od onnih ſvetih , koji nejmaju miſſe zavitne , immaſe recchi miſſa od dneva , i od vrimena , koje trrice , s' miſcgliu , nà çaſt , i poſctovanje togga ſvetza , kejega xeli karſtianin , koji miſſu iſcte . 590.

POGHLAVJE VI.

Od pomankanja Miſnika ù govorenju ſvete Miſse .

Uppit. 1. JElli duxan miſnik recchi jutregnu , i ſlavoſlovje parvo , negh' hocchie miſſu govoriti ? *Matutinū cum laudibus* .

Odgov. Takò noſſi Naredba zarkvena ù miſsālu . 591.

Uppit. 2. Billi ſmartnò ſaghriſcio miſnik , oſtavgliauchi prìd miſſu jutregnu , i ſlavoſlovje ?

Odgov. Stari Boggoſlovzi skupnò ſice , dà bi ſmartnò ſaghriſcio . Dalli ſadaſcgni Naucitegli darxè , dà nebbi ſmartnò ſaghriſcio , prèm dabbi ſaghriſcio , pomankajuchi ù toj naredbi , ako i nije pòd teſcku zapovid . 592.

Uppit. 3. A' ù kojoj potribi billī moggao bèz ſvakoga ghriha recchi miſnik ſvetu miſſu, nebbuduchi rekkao jutregnu, i ſlavoſlovje ?

Odgov. Bi , immajuchi koji pravedan urzrok , kakono zà naſtojati kojemu dillu duhovnomu , olli ſvomu kojemu razloxitomu poſlu ; olli cichia putovanja . 593.

Uppit. 4. Jelli duxan recchi miſnik prìd miſſu onne molbe , ko-

kojēſe nahode nà daſcchizi prid miſſu?

Odgov. I ſvitovgnije çovik duxan pripraviti Duſciu, i nareſcitiju, s' molitvama duhovnim, ʒà priati Tilo Goſpodinovo, kolliko vecchie miſnik, koji prikaxuje Goſpodina! Dalli nije duxan recchi gori immenovane, neggo moxe ʒadovogliti i s' druhghim molitvama Boggomionim. 594.

Uppit. 5. A' molbe, kojeſu nareghiene, ʒà hvale Boggu uʒdatti pò miſſi, jelli duxan recchi?

Odgov. Nikki vridni Naucitegli hocchie, dàje duxan miſnik recchijih pòd ſmartni ghrih. Alli drugghi ūce, dà nebbi ſmartnò ſaghriſcio, oſtavgliajuchijih. I moggaobi drugghe recchi nà miſto gnih. Dalli iʒhodechi iʒ zarkve pò miſſi bèʒ ſvakke molitve, olli raʒmiſcglienja vellika Dāra, mallubi çāſt, i poſc̄tovanje ūcinio Priſvetomu Sakramentu; i mallobi xivu Virru pokaʒao. 595.

Uppit. 6. Molitve, koje zarkva nareghiuje, daſſe govore, kadſe oblace ſvete odichie, ʒavexujuli pòd ghrih?

Odgov. Nikki Boggoslovzi govore, dà miſnik ſmartnò ſaghriſciuē, oſtavgliajuchijih. Drugghi ūcè, dabbi ſaghriſcio, alli nebbi ſmartnò, nebbuduchi pòd ʒapovid, nègh pòd naredbu ſamo. Nekka pomgni miſnik, ʒà neoſtavitjih, jerbi pokaʒao mallo ſtraha Boxjega. 596.

Uppit. 7. Dà miſnik oſtavi ù miſſi *Slavu*, olli Virrovanje, olli koju uſpomenu, billi ſmartnò ſaghriſcio?

Odgov. Nebbi ſmartnò ſaghriſcio, akkobi tò bèʒ ſmutgne bilo, olli bèʒ malle zyne naredbe zarkvene, nebbuduchi jaki dyo miſſe, nitti vaʒda uliʒivaju ù miſſu. Dallimu tò nebbi proſclo bèʒ ghriha, akobi nepomgna, olli linōſt tommu bila uʒrok. 597.

Uppit. 8. A' dà oſtavi Vangelje, olli Piſtulu, billi ſmartnò ſaghriſcio?

Odgov. Bi ſmartnò ſaghriſcio, oſtavgliajuchi hottinò, jere Vanghielje, i Piſtula jeſſu kakono ūda oſſobita ſvete miſſe; i takobi bèʒ gnih miſſa bila neʒilovita. Tako rezzi od drugghih priliçnih dijlih. 598.

Uppit. 9. Dà oſtavi nepomgnivò koju rijc ù Naredbniku ſvete miſſe, t. j. od Pridoslovja dò Priceſc̄tenja, olli koje Imme ſvetoga, billi ſmartnò ſaghriſcio? *In Canone i. e. à Præfatione uſque ad Cōmun.*

Odgov. Ovvi dyo miſſe, budduchi bliʒu Poſvetiliſc̄ta, jeſt najſvetiji. ʒà tò nikki Naucitegli tollikò tijſnò ovdi govore, dà oſtaviti jednu ſamu rijc, olli Imme, darxe ʒà ſmartni ghrih. Dalli ovvi nauk jeſt odvech texak. Cichia toggа skupnije ūce oſtali, dà ʒà jednu rijc, olli ʒà jedno 599.
Im-

Imme (izvan rijci ù Posvetilisctu) nebbi smartnò saghriscio , ako tò nebbi ûcinio nà sramotu naredbe zarkvene . Saghrisciobi smartnò, dà ostavi koju molitvu ù Naredbniku svete misse, koàse vazda govori ; olli tolliko Immenah , dà nebbi molitva uzdarxala svoje bìtje , i zlamènje .

Uppit. 11. A dà ostavi koje dillovanje ù Naredbniku , kakono Poklecianje , zelovanje Oltara , razlamanje Ostje , krixanje , i priliçna , billi smartnò saghriscio ?

Odgov. U' Naredbniku svete misse nè samosse imma ghledati cignenje ; dalli i zlamengne togga cignengna . Dà jedan misnik ostavi koje Pokleciàngne , olli zelivangne Oltara , i priliçna , nebbi smartnò saghriscio , al osse tommu nebbi primetnùla koja drugga zlocchia , nebbuduchi tò tescko dillovangne ; nì velliko zlamengne . Rekkoh : *Koje* , jerè dà svè ostavi , smartnobi saghriscio , 600.

Alli dà ostavi razlamangne Ostje ù tri dyla , olli dà neutoppi jedan dyo ù obliçje Vina , smartnobi saghriscio , cichià vellikoga zlamengna , od kojega , i od drugghihchiemo bessiditi , s' Darom Boxjim , ù najposlidgnemu Poghlavju . 601.

Uppit. 12. Moxeli misnik nadostaviti missi koju molitvu ?

Odgov. Sveti Sabor Tridentinski , i S. Pio Papa V. zabragnuju , nadometnuti molitvu , koja nijè ù missalu : olli prominiti koje nareghiengne ù missi . 602. *Sess. 22. In Decret. de evitan. in celeb. Miss*

Uppit. 13. Moxelisse missa kàd pritarghnuti , t. j. misnik moxeli poccetu missu ostaviti ; pakse opèt vratiti , zà sliditiju ?

Odgov. Nemoxe bèz vellika , i razloxita uzroka ; jerbi tò bilo mnoggo nedostojno , i nepristojno . 603.

Uppit. 14. Kojibi tò uzrok bio ?

Odgov. Biobi . 1. dà umire Ciòvik brèz Ispovidi , zà ispoviditiga . 2. dà ùmire Ditescze bèz karstengna ; nitse nahodi , kobiga moggao karstiti . 604.

Uppit. 15. A' dà budde Posvetio , billi i tadda moggao missu ostaviti ?

Odgov. Bì ù reccenih doggoghiaih , pokrivsci s' Plitizom svetu Ostju ; i ostavivsci kogga , dà ciùva Posvetiliscte . Allibi tribovalo , dasse neuzdarxi vecchie od pò ure . I immauchi Nemochgnik potribu od vecchiè vrimena, moggaobiga misnik odrisciti , cinechiga zacceti ù sarzu skruscengne opchièno od svih ghrihã ; i pakse istanovizè k' gnemmu povratiti pò izvarscengnu s. misse , zà nastojatimu , akòbiga zatekao xiva , 605.

Oſtala pomankangna, ù koja moxe uppaſti Miſnik, govorechì s. Miſſu, viddi, Sctiocè, ù Miſſalu.

POGHLAVJE NAPOKOJGNE.

Od ʒlamenovagnib ſvete Miſſe, i ſvete Odichie.

Uppit. 1. SCtò ʒlamenuje ſveta Miſſa?
Odgov. Miſſa nijè druggo ù ſvomu ʒlamengnu, neggo: *Uſpomena, i Prikaʒangne Mukke Naſcega Spaſſiteglia.* 606.
Uppit. 2. Sctò ʒlamenuje Priſtùp?
Odgov. ʒapovida Duh ſveti: *Ciùvaj noggu tvoju, uliʒuchi ù kucchiù Goſpodinovu.* ʒà tò Miſnik prià, nègh poçme miſſu, pripravglia Duſciù ſvoju s' Iſpovìdju, dà doſtojnò Boggu prikaxe Priciſtoga Jaganza; i s' hvalom Boxanſtvenom: *Poſvetiliſcte hvàle poſctovatichie mene*, ſpiva kragl David. Cichiàje togga vaʒda ù Priſtùpu koji dylak od Spivangna Davidova, koje uʒdarxi hvale Boxje. Takò Angeoski. 607. Eccleſ. c. 4 Pſalm. 49. S. Th. 3. P. Q. 83. A. 4.
Uppit. 3. Sctò ʒlamenuje: *Goſpodine Pomiluj?*
Odgov. Od trìh varſte nevogliù my tarpimo nà ovvomu ſvitu. 1. Od neuminſtva, 2 od ghriha. 3. od pedipſe. ʒàto (ucì Angelski) trikràt ʒaʒivamo Otza ſvemoguchiega, trikràt Syna; trikràt Duha ſvetoga, ʒà dabbi-nâs oslobodio od reccene troſtruke nevoglie. 608.
Uppit. 4. Sctò ʒlamenuje: *Slàva ù Viſſokib Bogga?*
Odgov. ʒlamenuje Slavu nebbesku, od kojenamſe ſpomèna dàje, ʒà daſſe uxexemo, ʒà doſtighnutiju. I ʒlamenuje ſpivangne Angeosko, kàdſe porodi Spaſſitegl Svìta. ʒà tōga Miſnik govori, nà ſrìd Oltara, jer: *kàd biſce muciàngne ù ſrìd ſvib ſtvarib* (govori Duh ſveti) *prìge Ryç Boxja s' Priſtoglia nebbeskoga.* 609.
Uppit. 5. Sctò ʒlamenuje: *Goſpodin ſvammi?* i ʒà gnìm molitva?
Odgov. Miſnik moll Bogga ʒà Pūk, dà buddē doſtojan, primiti plōd od Poſvetiliſcta, i Milloſt Boxju, govorechī: *Goſpodin ſvammi*, i slidechi Molitvu. Pūk odgovara: *I s'dubom tvojim*, molechiſſe, dabbiga i ōn, doſtojnò prikaʒao. 610.
Uppit. 6. Kollikokràt Miſnik govori: *Goſpodin ſvammi?* i ʒaſcto?
Odgov. Sedamkràt; à petkratſe obracchia k' Pūku. Daje raʒslogh S. Tomàs. Govori ſedamkrat: *Goſpodin ſvammi*, 611. Sup. A. 5.

ʒà

ʒà ʒlamenovati ſedmoſtruku Millõſt Duha ſvetoga. Petkratſe obracchia k' Pũku, govorechi: *Goſpodin ſvammi*, jerſe petkrat naſc Spaſſitegl pokáʒa pò Uskarſnutju.

Uppit. 7. ʒaſcto raʒkrigliùje rũke, govorechi: *Goſpodin ſvammi*; i ſtijskajih, govorechi: *Pomolimoſſe?*

Odgov. Raſtvòra rũke, ʒà skupiti Molbe boggomione Pũka; i ſtijskajih, kàd govori: *Pomolimoſſe*, jer ʒdruxuje reccene Molbe, i prinoſſijih k' naſcemu Spaſſitegliu nà kryxu, ʒà dà immaju kripõſt pò gneggovoj Muzzi. 612.

Uppit. 8. Sctò ʒlamenuje Piſtùla?

Odgov. U' Piſtùlah uʒdarxũſe ſctengna Prorokah, i Apoſtolah, pò kojim' ũci Miſnik Pũk: i pripravgliaga ù Nauku od ſvete Virre. ʒlamenuje Pripovidangne S. Ivanna Karſtiteglia, koji pripravgliãſce Pũk, za primiti Nauk Iſſukarſtov. ʒà tò kàd Sluxitegl ſpiva Vangelje, prattiga Podsluxitegl, i dvà Svicchiàra; jerè S. Ivan immade mallo od onnih, koiga ſlidiſcè; à mnogghe Spaſſitegl. 613.

Uppit. 9. ʒaſctò Podsluxitegl, kakoje doſpìo Piſtulu, priſtũpa Svicchiárom k' Miſniku?

Odgov. Jer' Ivan nahodechiſſe ù Verugàh, posla Ucenike k' Iſſuſſu, dàgga uppitaju: *Jeſsili Ti, koji immaſc priti?* 614. Matth. c. 11.

Uppit. 10. ʒaſctò Podsluxitegl priſtũpa k' Miſniku posli, neggojè ſvarſcìo Piſtùlu; à Sluxitegl prià, nègh poçme Vangelje?

Odgov. Stari ʒakon, kojega ʒlamenuje Piſtola, immade ʒavarſcengne, i iſpugnengne od Spaſſiteglia: à novvi, kojega ʒlamenuje Vangelje, od gnegge pocce. 615.

Uppit. 11. Sctò ʒlamenuje Stupnik, olliti Graduàl; Alleluja; i Uʒdiſcnik, illi Vleçnik, olliti Tràt, kojaſe ſctiju pò Piſtùli?

Odgov. Kàdje Ciòvik ùvicban ù ſtvàrima Nebbeskim, ʒaccimgne xegliù, ʒà dobiti Slavu Vikoviçgnu, koju ʒlamenuje Stupnik. Potom togga ʒaccimgne Veſſelglie duhovno ù ſvomu ſarzu; i ʒà tõſe govori, Alleluja, sctocchie recchi: *Slavite Bogga*. Vleçnik, Uʒdiſcnik, illiti Trat, ʒlamenuje duhovno uʒdiſciangne, koje iʒhodi od Nauka duhovnoga; i govorĩſe ù Vrimena pokorna. 616.

Uppit. 12. ʒaſctoſſe ʒove, *Stupnik?*

Odgov. Jerſe ſpìva, dokle Sluxitegl, koji imma naviſtiti Vangelje, uʒlaʒi pò skallam. 617.

Uppit. 13. Sctò ʒlamenuje Vangelje?

Odgov. ʒlamenuje Naſcega Spaſſiteglia, gneggov Naùk, i ʒakon. I ʒatõſe darxe ſvichie uxgane, doklẽſe ſpìva; je- 618.

 rje

rje ovvi Naùk fvitloft, koja rafvitgliuje tminne od ovvoga Svita.

Uppit. 14. ʒafctò Sluxitegl pocimgnuchi S. Vangelje, kryxa priè kgnigghe, paka febè nà cellu, nà ufti, i nà Parfi? 619.

Odgov. ʒa dà onno fveto Vangelje, koje õn tyce, i fctije, my uʒdarximo temeglito ù farzù, jerfe *farzem Virruje nà pravednoft*: ifpovidimo s' ũfti, jerfe *s' ufti cinì ifpovidangne nà fpaffengne*: i nà cellu, dà nepokaxemo ftraha, olli frama, ʒà slobodnò ifpovìditiga.

Uppit. 15. ʒafctò kãdi Sluxitegl s'Tamgnanom fveto Vangelje prià, nèghga pocimgne?

Odgov. Jere jedan, koji pripovida Ryç Boxju, tribaje, dà od febè dàje mirris dobrih dillah. 620.

Uppit. 16. ʒafctoffe prinoffe k' Misniku kgnigghe fvetoga Vangelja poslì, neghjè navifcchieno?

Odgov. Jerfe fvakà Dobra, koja my cinimo, immaju uppraviti k' Spaffitegliu, kojega prikaxuje Mifnik, budduchi nàfc Boogh prãvi Pocetak, i Svarha fvakih ftvarih; â navlaftitò fvakoga Dobra. 621.

Uppit. 17. Sctò ʒlamenuje Virrovangne?

Odgov. ʒlamenuje Ispovidangne fvete Virre, koje cinimo, poklefmo ciùlli Vangelje. 622.

Uppit. 18. Sctò ʒlamenuje Prinòs?

Odgov. ʒlamenuje pripràvu ʒà Pofvetilifcte, fpivàngnem hvalih Boggu; i s' molitvama Mifnika, ʒà dà Boogh prime Prikaʒangne Pũka. 623.

Uppit. 19. Sctò ʒlamenuje okagengne?

Odgov. ʒlamenuje plõd Milofti Boxje, koje bĩfce pũn nàfc Spaffitegl: *Evvo mirris fina moga, kakò mirris livade punne*, recce Ixak sĩnu fvomu; à pò gnemmu Boogh nafcemu Spaffitegliu. A' od gnegga, kako Poghlavize iʒvarfnoga, raʒdiglìujefe põ fvemmu Pũku. ʒató poklefeje okadio vàs Oltar, koji ʒlamenuje Gofpodina iftoga, okagiùjufe fvì pó rêdu. Tako Angeoski. 624. *Gen. c. 27.* *Q. c. A. 5.*

Uppit. 20. Sctò ʒlamenuje opragne Parftih?

Odgov. Oprangne Varhòv od parftah ʒlamenuje, dà Dufcia, koja pofvechiùje, i prĩma Tilo Gofpodinovo, imma bitti cifta i od najmagnih pomankangnih. Takò ifti Angelski. 625.

Uppit. 21. Sctò ʒlamenuje: *Molite, Bratjo?*

Odgov. Mifnik prià prighnũt varhù Oltara, govorechi: *ù Duhu Ponixenftva*, i oft. ʒlamenuje velliko Ponixenftvo 626.

Syna

Syna Boxjega, Koji obuce nase odichiù od umarlosti: i nutka Pûk, dasse Boggu molli zà se.

Uppit. 22. Sctò zlamenuje, Pridoslovje?

Odgov. zlamenuje uzdighnutje sarza nà hvale boxastvene. 627.

Uppit. 23. Sctò zlamenuje, *Svet*, *Svet*, i ost? *Blagoslovglien*, *koji pride*, i ost?

Odgov. zlamenuje, dà Pûk boggomioni hvali Boxanstvo Issukarstovo s' Angelima, govorechi: *Svet*, i ost. i gneggovo Ciovicianstvo s' Dizzom, nadodajuchi: *Blagoslovglien*, *koji prîge*, i ost. 628.

Uppit. 24. Sctò cinì Misnik ù: *Spomenisse Gospodine od slugah, i sluxbenizah tvojih?*

Odgov. Molì za Svetu Zarkvu, i gnè Poghlavize: zà Kraglie, i Ghlavare Karstianske, à ossobito zà kogga namignuje Posvetilisćte, kakosmo rekli nà svoje misto. 629.

Uppit. 25. Sctò cinì ù molitvi, Koja slidi: *Opchiechi?*

Odgov. Poznauchi Misnik s'ponixenstvom, dà nejma ù svomu dillovangnu Kriposti, zà dostighnuti Milloſt, koju prossi zà reccene, radi togâse uticce k' pomochi Svetih, koisu ovdi immenovani, dabbi pò gnihovu Dostojanstvu primio, sćtò xeli. 630.

Uppit. 26. Sctò zlamenuje sklapangne, rascirangne, i opêt sklapangne rukah varhù Ciâsce?

Odgov. Parvo sklapangne zlamenuje Zelovangne Judino. Rascirangne zlamenuje zasside nepriateglske, olliti xudiah, koji iskaju nà smart Spassiteglia. Druggo sklapangne, ùhichiengne Gospodinovo od xudiah. 631.

Uppit. 27. Sctò cinì posli togga?

Odgov. Dâje pocetak Posvetilisćtu od onnih rijcih: *Koje Prinossengne*, *Ti Boxe*, i ost. prossi tvôr od Posvetilisćta, i posvechiùje s' Rycima Issukarstovim. Pakasse oggovara, dajè smio ciniti dillo tollikò Boxanstveno, samò zà obsluxiti, sćtommu zapovida svoj Rêd. zà tîm moli Bogga, dabbi primio Posvetilisćte; i ùdilio kripost od gnegga onnomu, zà kojega-ga prikazuje, zà martve, i zà xive. 632.

Uppit. 28. Sctò zlamenuje: *Otce Nàsc*.

Odgov. Ovvâse molitva ù Missi ghlasom govori, zà dasse Pûk s' ovvom kripostnom Molitvom pripràvi, i dostojanse ùcini, zà primiti Tilo Gospodinovo, prossechi: *Kruh nàsc svakdagni dajnam danàs*. Takò S. Tomàs. 633. *A. 5.*

Uppit. 29. Sctò zlamenuje Molitva skrovita zà Otcenascem?

Odgov. Buduchi Misnik Sridnik megiù Boggom, i megiu 634.

Pûkom,

Pũkom, posli neggoje vàs Pũk molio s' ghlaſom ù reccenomu Otcenaſciù, molì Miſnik skrovitò, ʒà dà Pũk doſtighne Milloſt, koju xelì. Takò Angeoski Boggoslovaz. *Ibid.*

Uppit. 30. Sctò ʒlamenuje: *Jagance Boxji?*

Odgov. Opẽtſe Pũk pripravglia pò myru, ʒà priati Tilo Goſpodinovo, koẽ jeſt Sakramenat od myra, i od jedinſtva. Takò iſti S. Naucitegl.

Uppit. 31. ʒaſctoſſe dvà pũta govori: *Jagance Boxji, Koji, dixeſc gribe Svita, ſmilujſe nammi*; à trecchi: *Jagance Boxji*, i oſt. *daruj nammi myr?*

Odgov. Jerſu tri Vrimena, dvà od miloſardja: ù jednomuſse, ùʒda Miloſardje, ù druggomu cekka; a trecchiẻ od myra, t. j. Uſkarſnuitje, pò kojemuſſe uxiva, i uʒdarxi myr. ʒa toſe dva pũta govori: *Smilujse nãm*, à trecchi: *Dajnam myr*. Sveti Thomàs. 635. *Opuſc. 66.*

Uppit. 32. Sctò ʒlamenuje raʒlamagne oſtie?

Odgov. ʒlamenuje. 1. odigliengne Duſce Goſpodinove od Tila nà kryxu. 2. raʒliçnoſt Dylih gneggova Tila Otajſtvenõga, koẻ jeſt S. Zarkva. 3. raʒdiglien̄gne Milloſti Boxje, kojù nãm dobi gneggova Mukka. Takò S. Boggoslovaz. 636.

Uppit. 33. Sctò ʒlamenuju tri dyla Oſtje.

Odgov. U parvaſcgna Vrimena ſvete Zarkve oſtavgliãſceſe jedan dyo Oſtje dò ſvarhe Miſſe. Radi togga dyo, koiſe utãpa ù obliçje Vina, ʒlamenuje slavodobitno Tilo Goſpodinovo ù Raju nebbeskomu. Drugghi dyo, koiſe oſtavgliãſce, Tileſſa od Svetih, kojachie ſtati pokopana dò ſvarhe ſvĩta. A dyo, s' koimſe priceſctuje Miſnik, ʒlamenuje Virnike xive, koji tãrpe, i podnoſſe nà ovvomu Svĩtu, kakoſſe raʒcignaju onna obliçja od kruha ù parſih Miſnika. Takò S. Tomas. Drugghi druggaciẻtumace, i govore, dà onna tri dyla Oſtie ʒlamenuju troſtruku Zarkvu Boxju, *Slavodobitnu* ù Raju, *Tarpẽchiu* ù Miſtu od Occiſctengna; i *Voũjuchiu* nà ʒemgli. 637. *Ibid.*

Uppit. 34. Pò Priceſctengnu ſctò cinì Miſnik?

Odgov. Pũkſe veſſeli varhù priatja Tila Goſpodinova, ſpivajuchi Popriceſctengne: à Miſnik Boggu hvale uʒdaje ʒà Milloſti priate. 638.

Uppit. 35. Sctò ʒlamenuje, i ʒaſctoſſe govori ù Miſſàh od Svetih: *Pojdite, Poslana jeſt?* ù Miſſàh od Vrimena: *Blagoslivgliajmo Goſpodina?* ù Miſsàh od Martvih: *Dà poccinu ù Myru*.

Odgov.

Odgov. Angeoski Naùcitegl pokaxuenam, dassu tri dyla Svete Zarkve, kako viscè tyknusimo. 1. ù Raju nebbeskomu. 2. ù Mistu od Occiscitengna. 3. nà ovvomu svītu. zà tàje uzrok trostruka Missa. 1. od Svetih. 2. od Martvih. 3. od Xivih. Nà svarhi Misse od Svetih ponutkovanismo nà slavu nebbesku, ù kojojsu Sveti, govorechinamse: *Pojdite, Poslana jest Ostia Otzu Vikoviçgnemu*, potexìtese zà tò ùlilti ù onni Pokoj neumarli. Svarha Misse od xivih nutkanās, dà Bogga blagoslivgliamo, i slavimo, govorechinamse: *Blagoslivgliajmo Gospodina*. Nà svarhi Misse od Martvih molimo zà Dusce od Occiscitengna, govorechi-*Dà poccinu ù Myru*. Opusc. 66. 639.

Uppit. 36. Sctò zlamenuje Blagosov nà svarhi od Misse?

Odgov. zlamenuje onni Blagosov, kojega nàsc Spassitegl dade svojim Ucenikom parvglie, nègh uzajde nà Nebbo: i kojegacchie Virnim karstianom nà konaz od Svīta podiliti. 640.

Uppit. 37. Sctò zlamenuje kryxangne ù Missi?

Odgov. Sveti Tomàs Angelski Boggoslovaz nà dva Mista pijsce varhù ovvoga zlamenovangna, kakò i varhù ostalih dosàd izreccenih. Dalli ù parvomu otvora Tumacengna mnoggo duboka, i pravednò Angelska, koja nijsu zà svakoga. U druggomu Mistu vecchiēse prilāga k'Nascemu mlohavstvu, i kratkoj Pameti. 641.

642. Govori dakle ù ovvomu poslidgnemu Mistu, dà parva tri kryxangna pri Pridoslovje pripravgliaju krùh, Vino, i Voddu s'Blagoslovom od Svetoga kryxa.

643. 2. Tri kryxa pò Pridoslovju zlamenuju pridatje Nascega Spassiteglia, od Otza svoga zà. nasce ghrihe; od jude zà lakomost; od xudiah zà zlobbu.

644. 3. Tri kryxangna, koja slide, zlamenuju tridesset Srebergnakov, zà koje bī prodan od jude Izdajnika, Misnikom, Pisczem, i Farizeom. Nadostavgliaùse jòsc dva, koja zlamenuju judu Prodavza, i Gospodina prodana.

645. 4. Dvà kryxa, kàse cinè varhù kruhà, i Vīna, kadse hocchiè Posvetiti, zlamenuju prikazangne Mukke Gospodinove nà Vecceri.

646. 5. Pēt kryxah posli Posvechièngna zlamenuju Mukku Gospodinovu s' pēt ranah nà Tilu.

647. 6. zà tīm tri kryxa zlamenuju. 1. rasteghnutje Tila varhù drriva od kryxa. 2. prolitje karvi. 3. plōd Mukke zà nasce Spassengne.

7. Ci

7. Cinẽſe tri kryxa, koji ʒlamenuju tri molitve, koje 648.
Spaſſitegl ucini nà kryxu. 1. ʒà Progoniteglie. 2. ʒà oslobogengne od ſmarti. 3. ʒà Poſinovgliengne nà slavu nebbesku.

8. Cinẽſe tri kryxa, koji slide, ʒà ʒlamenovati onna 649.
tri Vrimena, ù koja viſſi nà kryxu, od ſceſte dò Devete.

9. Iʒvan kalexa cineſe dvà kryxa, koji ʒlamenuju 650.
raʒdigliengne Dũſce Goſpodinove od Svetoga Tila nà kryxu.

10. Cinẽſe tri kryxa s' jednim dylom oſtje nàd Ciàſciom; i ʒlamenuju tri dneva, ù kojah Spaſſitegl pribiva 651.
ù Grobbu; i trecchi dãn uskarſnu od martvih. Takò ſveti Naũcitegl.

Uppit. 38. Sčtò ʒlamenuje raſcirengne, i ũʒdighnutje rukah?

Odgov. ʒlamenuje raſpẽchie rukah Goſpodinovih; i upravgli- 652.
enjè molbah k' Nebbu.

Uppit. 39. Sčtõ ʒlamenuje prighnutje Miſnika, i sklapanje rukah?

Odgov. ʒlamenuje Ponixenſtvo, i posluh naſcega Spaſſiteglia. 653.

Uppit. 40. Sčtò ʒlamenuju Naghlavnik, i oſtale odichie Miſniſcke?

Odgov. 1. ʒlamenuje ù Goſpodinu onno Platno, s' koimu ob- 654.
raʒ pokriſcè ù Polacci kaiſſe, kadga ʒauſcivaju govorechi: *Prorokuj, kòtèjè ũdrio*. U Miſniku ʒlamenuju odluku, i jakoſt protivà napaſti diavaoskoj.

2. ʒlamenuje koſciglia onnu bilu odichiu, s' kõm 655.
Spaſſitegl bi odiven od Iruda. U Miſniku ʒlamenuje pravednoſt, i ſvetignu.

3. Pãs ʒlamenuje onne parve ũʒle, s' koim bi ſveʒan 656.
Spaſſitegl. U Miſniku ʒlamenuje ciſtochiu misli, i dilla.

4. Naruçnik, ù Goſpodinu ʒlamenuje onne ùʒe, 657.
s' koim bì veʒan ʒà ſtũp. U Miſniku boleſt iʒvarſnu, i gliubeʒnivu od ſarza, cichia ghrihah, ʒà koje Spaſſitegl tollikò gorkò tarpi. Poſtavgliãſe nà livu, ʒà raʒumiti, daje Spaſſitegl tarpio ʒà naſciu gliubav; à ne ʒà ſvoju krivinu. Gliubav iʒhodi ìʒ ſarza, koèje nà livu ſtranu xivota.

5 Navratniza ʒlamenuje ù Goſpodinu trecchie uʒè, 658.
s' koim veʒan ʒâ vrãt, i prikò ſrìd Tila, bì potèʒan s' kryxem nâ Plecchih nâ Goru od Kalvarie. U Miſniku, naslidovanje ſarceno Goſpodina ù noſſenju kryxa. Miſ-

nikju

nikju primecchie prikò jednoga, i druggoga rammena; jere immâ sliditi Gospodina tollikò ù xivotu od Promiscglienja, kollikò od dillovanja. Sluxiteglje primecchie prikò livoga rammena, dâ imma sluxiti Gospodina ù xivotu od dobra dillovanja; i vexeje pod desno, jer trudechi nâ ovvomo svitu, kojega zlamenuje livo ramme, uxivachie nâ druggomu pokoj bez trùda, kòga zlamenuje desno ramme.

6. Planita zlamenuje odichiu zarglienu, s' kojom bi obavyt zà rũgh ù Polacci Pilatovoj. U misniku Gliubav, koũje duxan k' Boggu, i k' Iskargnemu. 659.

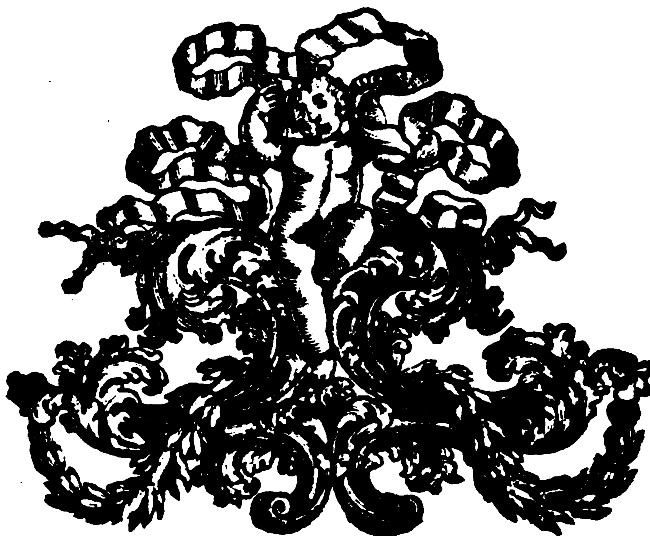
NADOMETAK.

REkosmo ù poghl. 1. br. 33. i slid: ucechi ù kràtko novvoga xakna, kojise imma zyniti gneggov vlastiti Biskup, zà mocchi bitti od gnegga reghien. Dalli obilniè nossechi Naredbu zà ovvo S. Otza PP. Innocenza XII. nadõdajem, i vegliu ti, dasse ovdi na cetiri nacina moxe jedan recchi tvoj Biskùp, zà mocchi od gnegga primiti Redove. 1. pò *Roghiengnu*, t. j. onni, ù kojegasisse Darxavi rodio, akossu tvoji Roditegli taddà ù gnoj immali stavno Pribivalisćte. Nè druggaciè.

2. Pò *Pribivalisctu*, t. j. ù kojegassi Darxavi ũtvardio tvoj stãn, prèm dasse nysi ù gnoj rodio. Allisse zà ovvo hocchiè tri stvari. 1. dassi prìbivao ù gnoj zà desset barèm godisćtah: olli vecchi dvo tvoga Immagna s' kucchiom ù gnu prinnio, buduchi jur pribivao zà koje jãko vrime tako, dasse moxe recchi, dà immãsc misao, zà vazdà pribjvati. 2. dasse zakunesc, dà istinitò immasc takovu misao, zà pribivati. 3. akossisse dilio iz Darxave tvoga Roghiengna od dòbbi, ù kojusi moggao bit vezan kõm zãprikom zarkvenom, dà immasc s' tobom kgnigghe svidocianstva od tvoga Biskupa pò Roghiengnu. Nè druggaciè.

3. Põ *Dohodku Zarkvenomu*, t. j. moxèsc bit reghien od Biskupa, ù kojegassi Darxavi dostighnuo Benefizj, prèm dà nysi iz te Darxave. I zà ovvose hocchiè dvi stvari. 1. dà immãsc svidocianstvo od tvoga Biskupa pò Roghiengnu, i pò Pribivalisćtu. 2. dà ovvi Dohodak budde zadovoglian zà tvoju hranu, pò naredbi, olli obiciaju Darxave: i dàje od tebè myrnò possidovan. Nè druggaciè.

4. Pò *slaxbi*, t. j. dà moxesc bitti reghien od Biskupa tughia, kojega sluxisc. Allisse ʒà ovvo hocchiè tri stvari. 1. dà immasc Svidocianstvo od tvoga Biskupa. 2. dassi ʒà zyla tri godiscta bio s' tìm Biskupom, sluxechiga nà gneggovu tratgnu. 3. dà parvgliè, nègh iʒaghie Missez danah od reghiengna providi ti recceni Biskùp Reditegl Dohodak Zarkveni ʒà tvoju ʒadovoglnu hranu, kako visce. Nè druggaciè. Takò nossi Naredba S. Otza PP. Innocen. XII. obilniè istumacena, i nà poccetku tyknuta. *Const. Innoc. XII. speculatores 4. Nov. 1694.*

PRI-

PRIGOVARANJE II.

Od svetih Sakramenatah.

Iz *Parsih Issukarsta, spavajùchiega nà drrivu krijxa, isteкosce Sakramenti, pò kojih bi posvechiena Matti Zarkva*, bessidi mudrò jedan sveti Otaz. O vellika, i neizmirna Gliubavi nasce-ga Spassiteglia! Nebbi zadovoglno uxganomu oghgnu od gneggova Dobrotinstva, i Milosardja, iskupitinâs pò svojoj Muzzi iz tminah suxanstva Paklenoga; dalli jòsc hotti millostivò ostavitnam lyke Nebbeske, zà zdraviti, i kripiti Dusce nasce; i otvoritnam blago neprozigneno karvi svoje, ù zastavglienju svetih Sakramenâta, dasse svak uticce, i zarpe iz ovvoga vrutka istoçnoga slatkost millosti Boxje; pije vino vesseglia, i Cistochie, iz kojega zvatte Diviçanstvo; i blaguje krùh slobode sinov Boxjih. *Auct Operis imperf.*

Budduchi zà-tò Misnizi, à navlastitò Pastiri, Razditegli ovvoga Blaga Boxanstvenoga, vaglia, dasse dobro ûviçbaju ù ovvomu poslu od spassenja, zà dà nebbi obratili izkupglienje ù vecchie suxanstvo; i lyke ù otrove, tolliko sebi, kollikò ostalim; i ûcinilisse krivzi karvi Gospodinove, kojachie bitti pitana iz rukah gnihovih. Michiemo nastojati od nasce strane, zà dà nauk izajde koristan; i nè magne bistar. Postavgliamo zà-tò.

IZISKOVANJE I.

Od Sakramenatah opchienò.

U' Ovvomu parvomu Iziskovanju, s' Boxjim nadarenjem, ù kratkocchiemo istumaciti, koja opchienò pristoje svima sakramentom, zà dà nâm paka lascgne budde bessiditi od svakoga pò nâsce. Zà-to neka slidi.

POGHLAVJE I.

Od bitja, i naravi sakramenta.

Uppit. 1. SCtòcchie recchi ovva rijc: Sakramenat?

Odgov. Ovva rijc: Sakramenat, kòd Pijsalāz Poganskih nahodi mnogga ʒlamenovanja. Alli kòd svetih Naucitegliah ossobito tri stvari ʒlamenuje. 1. *Otajstvo skrovito*, kakono ù kgniggah od mudrosti: *Neʒnāsce sakramenat Boxji*, t. j. skrovito Otajstvo Boxje. 2. *Biligh stvari skrivene*, kako ù kgniggah Daniela Proroka: *Menni ovvi sakramenat objavglien jest*, t. j. sctò ʒlamenovasce kîp kraglia Nabukodonoʒora. 3. Vlastito ʒlamenuje naredbu, i biligh stvari, pò kojojse çovik posvechiuje. U ovvomu najposlidgnemu ʒlamenovanju my ovdi immamo bessiditi od svetih sakramenatah. *Sap. cap. 2. 1.* *Dan. 2.*

Uppit. 2. Sctoje dakle sakramenat, kakosse ovdi imma raʒumiti?

Odgov. Jest jedno ʒlamenje vidivo stvari nevidive ʒà çoviçansko posvechienje, od Bogga ʒastavglieno, i nareghieno. 2.

Uppit. 3. ʒasctossi rekkao, dà sakramenat jest: *jedno ʒlamenje?*

Odgov. Od dvise varste stvari nahode. Jedne, koje nijsu odreghiene, ʒà druggu stvar ʒlamenovati. Ovvesu, çovik, ʒvír, i priliçne. Drugghe, kojesu odreghiene, ʒà ʒlamenovati druggu stvar; i uʒdarxuse ù varsti od ʒlamenja. A ʒlamenje (govori sveti Agustin): *Jest onno, koje osvin slikke svoje, koju podlaga nascemu chiuchienju, cininās dochi ù poʒnanje drugghe stvari*. Takò dijm, osvin svoje slikke od dijmma, cininās dojti ù poʒnanje od oghgna, koije pòd gnīm. 3. *S. August. l. 2. de Doct. Christi c. 1.*

Savisce. ʒlamenjese nahodi od dvi varste, t. j. *Naravsko, i od voglie*. *Naravsko* jest onno, koje nās pò svojoj Naravi cini dojti ù poʒnanje drugghe stvari; kakò dà viddimo ná pūtu jednu stoppu od kogna, naravskim nacinom poʒnajemo, daje onuda kōgn proscjao. Isto rezzi od dijmma, i prilicnih. ʒlamenje *od voglie*, jest onno, koje nè pò svojoj naravi, neggo pò vogli gliuskoj dajenam nâ ʒnanje druggu stvar; kakò nà priliku jedna grāna ʒelena nà vrati od konobe dajenam nà ʒnanje, nè pò svojoj naravi, neggo pò gliuskom' hottinju, dasse ù gnoj vino prodaje. 4.

Sadda

Sadda ʒnaj, Sctioce, dà-jè ſakramenat jedno ʒlamenje, 5.
nè pò ſvojoj naravi, neggo pò vogli Boxjoj; jere oſvin
ſvoje slikke, ůvodinās ù poʒnanje drugghe ſtvari, n. p.
karſtenje oſvin onnoga opragna voddenoga, s' kojmſe
Tilo plāka, i my-ga viddimo, cininās dojti ù poʒnanje
druggoga opragna duhovnoga ù Duſci od ghriha iſtoc-
noga. Takò beſſidi i od oſtalih Sakramenatah.

Uppit. 4. ʒaſctoſſi rekkao, dà-jè ſakramenat: *Jedno ʒlamenje viddivo?* *S. Joannes Chryſoſt. Homil. 83. in Matth.*

Odgov. Jere (velì ſvetaz ʒlatouſni) daſſi Ti, çovice, vàs duhovni, Booghbiti darovao ſakramente duhovne; alli budduchi ti Tileſni, Booghtiihje dao Tileſne, ʒà dà pò Tileſnih, i viddinih, dojdeſc ù poʒnanje ſtvarih duhovnih, i Boxanſtvenih. Evvo ʒà me odgovori ſveti Naucitegl. 6.

Uppit. 5. ʒaſctoſſi rekkao, dà-jè ſakramenat: *Jedno ʒlamenje viddivo ſtvari nevidive?*

Odgov. Jere (beſſidi Anghielski Boggoslovaz) nè ſvakko ʒlamenje ſtvari ſvete jeſt ſakramenat, kakò nije ni krijx Goſpodinov, koji ʒlamenuje gneggovu ſvetu Mukku; negh ſamo onno, koje ʒlamenuje ſtvar poſvechiujuchiu, t. j. Milloſt Boxju, koju uʒrokuje; i koja jeſt duhovna, i od nās nevighiena. *S. Thom. 3. P. q. 60. Art. 3. ad 3.* 7.

Uppit. 6. ʒaſctoſſi rekkao, dà-jè ſakramenat: *Jedno ʒlamenje viddivo ſtvari neviddive ʒà çoviçansko poſvechienje?*

Odgov. Jere ſvarha, ʒà kojuſu nareghieni od Bogga ſveti Sakramenti, jeſt Gliusko Poſvechienje; illi uʒmnoxenje togga unutargnega Poſvechienja. 8.

Uppit. 7. ʒaſctoſſi rekkao, dà-jè ſakramenat: *Jedno ʒlamenje viddivo ſtvari neviddive ʒà Gliusko Poſvechienje, od Bogga ʒaſtavglieno, i odreghieno?*

Odgov. Jere budduchi Goſpodin Boogh sām Podavategl ſvoje Boxanſtvene Milloſti, ōn sām moxe ʒaſtaviti ſvete ſakramente, koji uʒrokuju, i podaju tù Milloſt gneggovu. 9.

Uppit. 8. Kolliko ſtvarih ʒlamenuje ſakramenat?

Odgov. Anghielski Boggoslovaz ůcì nās, dà tri ſtvari ʒlamenuje. 1. Mukku Goſpodinovu, kakono ʒlamenje *uſpomenutivo*. 2. Miloſt Boxju, koju Mukka Goſpodinova ù nammi dilluje, kakono ʒlamenje *prikaʒativo*. 3. Slavu Nebbesku, kakono ʒlamenje *prorokovativo*. 10. *Ubi ſup. Art. 3.*

Uppit. 9. Sctoſſe hocchie, ʒà ůciniti jedan ſakramenat?

Odgov. Hocchiēſe tri ſtvari. 1. Podlaga, olliti Materia. 2. Forma. 3. ʒakoniti Cinitegl, olliti Podilitegl, ʒà tò nareghien od ſvete Zarkve. 11.

Uppit.

Uppit. 10. U ſakramentu koăje onna ſtvar, kà imma bitti viddiva?

Odgov. Materia, olliti Podlaga, i Forma; kakono ù karſtenju vodda, i rijci: *Ja te karſtim*. i oſt. 12.

Uppit. 11. Kakoje Forma viddiva, akoje Forma rijci, kojeſe nevidde, neggo ciùju? pacce nittije ſvakka Materia podloxna viddenju, kako nijſu ghriſi, ni dilla Pokornika ù ſakramentu od Pokore?

Odgov. Kàd govorimo, dà-jè ſakramenat jedno ʒlamenje viddivo, neraʒumimo, dà ſvakka Materia, olli Forma, imma bitti podloxna vighienju; neggoje ʒà doſta, dà-je podloxna kojemu od pĕt chiuchienjah. 13.

Uppit. 12. Od kollikoſſe varſtih nahodi materia ù ſvakkomu ſakramentu?

Odgov. Od dvi varſte. Materia blixgna, i dalecgna. Materia dalecgna jeſt onna ſtvar viddiva, olliti podloxna chiuchienju, od kojeſe cini ſakramenat, kako ù karſtenju vodda; ù Poſvechienju Tila Goſpodinova kruh, i prilicna. Blixgna jeſt priſtavglienje, olliti sluxenje te ſtvari, kakò pragne vodde; maʒanje uglia, i oſt. 14.

Uppit. 13. Sctoje Forma ù jednomu ſakramentu?

Odgov. Jeſſu rijci Boxanſtvene, s' kojmſe cini ſakramenat. 15.

Uppit. 14. Kojè ʒaſtavio Materiu, i Formu ſvetih ſakramenatah?

Odgov. Sami Boogh, koíje ʒaſtavio i ſakramente. 16.

Uppit. 15. Moxeliſſe ŭciniti ſakramenat bèʒ Materie, olli Forme; olli bèʒ Ciniteglia?

Odgov. Nemoxe, jereſu ſvè tè tri ſtvari od potribe ſakramenta, takò dà jedna ſama pomanka, nebbi moggao bitti ſakramenat. 17.

Uppit. 16. Immali bitti ʒdruxena Materia s' Formom od iſtoga Ciniteglia, kadſe ſakramenat cini?

Odgov. Imma; jer dà jà n. p. govorím rijci od karſtenja; à dà drugghi lije voddu, nebbi dobro karſtenje bilo. Takoghier dà jà iſti lijem voddu; à dà paka posli iʒreccem rijci karſtenja, nebbi dobrò karſtio. Nè ù parvomu doggoghiaju, jere koji rijci iʒgovara, neperre s' voddom; i ʒatobi krivò rekkao, dà õn karſti, olli perre. Ne ù druggomu, jere govorechi: Jà te karſtim, nebbi iſtinu rekkao, budduchi daſſamga parvgliè oprao. Dallije ʒà doſti, daſſe Forma, i Materia ʒdruxe barem ù kojem dijlu, akkò i nè ſvemmu. 18.

Uppit. 17. Dà jedan ù cignenju ſakramenta promini Materiu,

riu, olli Formu; illi nadometne koju rijc, olli koju uzmakne, billi dobrò ůcinio sakramenat?

Odgov. Akobi prominio Materiu, olli Formu, takò dâ ovve nebbi vèch uzdarxale svoje bitje naravsko; n. p. dă nà misto vodde naravske ù karstenju postavisc vodda izaxetu iz zvitja; olli nà misto vina ù Missi posvetisc Ozat, nebbi dobrò ni karstio, ni posvetio. Takoghier dà ù Posvechienju Tila Gospodinova nà misto: *Ovvo jest Tilo moje*, reccesc: *Ovvo jest Dillo moje*, nebbi dobrò posvetio, jerbi í ù jednomu, i ù druggomu doggoghiaju izgubila Materia, i Forma svoje bitje. 19.

Dalli akobi ù toj promìni tollikò Materia, kollikò Forma uzdarxale svoje bitje, i zlamenje; n. p. dà nà misto vodde naravske blagoslovgliene uzmesc vodde mũtne, nèblagoslovgliene, olli kuhane; olli nà misto kruha pscenicnoga prisna, uzmesc kruh kvãsan pscenicni: dà nà misto: *Jà te karstim*, reccesc: *Jà te perrem*, i prilicna, dobrobi karstio, i posvetio. Takoghier dà uzmakne koju rijc, koja nije od potribe, n. p. ù karstenju *ja*: olli dà nadostavi kojugod, kà nedixe zlamenje rijcih, od Bogga nastavglienih. Allichiemo od ovvoga obilnije ù svojih mistih. 20.

Uppit. 18. Moxeli svakki çovik karsten ciniti svete sakramente, i podilitsjih?

Odgov. Osvin karstenja, koije sakramenat od potribe, i kojega svakki çovik, illi jè, illi nì karsten, moxe datti ù potribi; nemoxe, neggo samo onni, koijè nà tò odreghien od svete Zarkve, t. j. Misnik. 21.

Uppit. 19. Sctosse hocchie ù jednomu Misniku, zà ůciniti dobrò, i korisno jedan sakramenat?

Odgov. zà ůcinitiga dobrò hocchiesse oblast, i odluka najmagne kriposna, kakosmo govorili ù parvomu Prigovàranju nà poglavju 4. Izisk. 1. od kojega nauka vagliase ovdi spomenuti; i sctosmo rekli od Rêda, rezzi ovdi od Sakramenta. zà dattiga korisnò saviscese hocchie, daje Podilitegl ù Millosti Boxjoj, i dajih podili dostojnim. 22.

Uppit. 20. zà bitti Podilitegl svetih sakramenatah, hocchielisse, daje çovik putnik, t. j. xiv na ovvomu svitu, koijih podigliuje, olli tò moxe ůcinit' i çovik Spãssen, olli Anghieo iz Raja?

Odgov. Nàsc Spassitegl, kàd zastavi svete sakramente, podade oblast, zà ůcinitijih, çoviku putniku; à nè Blaxenim iz Raja, olli Anghielom gneggovim. Sasvim tim moxe 23.

Boogh

Boogh dopuſtiti tù oblaſt i Blaxenim, olli Anghielom, nebbuduchi takò podvezao ſvoju Boxanſtvenu oblaſt çoviku Putniku, dàju nemoxe datti i druggomu, komuje gnemmu drâgo.

Uppit. 21. Zli, i oppaki Miſnizi cineli dobre Sakramente?

Odgov. Cine, akò poſtavgliaju ſvakka, kojaſu od potribe, za ůciniti ſakramenat, govori Anghielski Naucitegl. Razlogh jeſt, jere Miſnik ù dillovanju ſvetih ſakramenatah nèdilluje ù kripôſt ſvoju; neggo ù kripoſt Iſſukarſtovu. *Sup. Ar. 9.* 24.

Uppit. 22. Moxemoli dakle slobodnò iskati ſvete ſakramente iz rukuh jednoga huda Redovnika?

Odgov. Nemoxemo my potezati nà dillo jednoga, koiga nemoxe ůciniti brèz ghriha, prèm dà je ù ſebi dillo dobro, kakobiſſe doggodilo, dà navodimo jednoga Miſnika oppaka, zà dà nãm ůdili ſakramenat. Niſcta magne, ůci Anghielski Boggoslovaz, dà akoje tà Miſnik podnaſcen od Zrrikve, navlaſtito akoje náſc Paſtir, moxemo od gnegga primiti ſvete ſakramente, jerjih tadda neprimamo od gnegga, kakò od zlà Miſnika; neggo kako od sluxiteglia ſvete Zarkve. Dalli akoſſe moxe najti drugghi Miſnik dobar, izghledan, i doſtojan, immalibiſmoſſe k'gnemmu utecchi, i od gnegga pitati ſakramente. U potribi vellikoj moxemo od ſvakkoga Miſnika, prèm daje Proklet, obuſtavglien, olli jòſc i ſreghien, akoſſe drugghi nenahodi. *Quæſt. 64. Art. 6. ad 2.* 25.

POGHLAVJE II.

Od broja, razlicnoſti, i potribe ſvetih Sakramenatah.

Uppit. 1. KOllikoje ſvetih Sakramenatah?

Odgov. Sedamje ſvetih Sakramenatah, od Bogga zaſtavglienih, vazda ù ſvetoj Zarkvi uzdarxanih, kakonãs ůci ſveta virra protivà Polluvirzima, Luteru, i Kalvinu. 26.

Uppit. 2. Pokaximi tà broj iz ſvetoga Pijſma Boxjega?

Odgov. Immamo. 1. karſtenje ù ſvetomu Mattiu, ghdi Goſſpodin recce: *Karſtecbi gnih ù Imme Otza, i Sina, i Duba ſvetoga.* *Matth. 28.* 27.

2. Potvarghienje, olliti krizmu ù dillih Apoſtolskih, ghdi Petar, i Ivan poſtaviſce rũke varhù onnih, koiſe biaju obratili ù Samarij; i primiſce Duha ſvetoga. *Actor. c. 8.* 28.

3. Tilo Goſpodinovo ù ſvetomu Mattiu, ghdi Spaſſitegl *Matth. 26.*

tegl pò vellikoj Vecceri poſvetujuchi krùh, i vino, recce: *Ovvo jeſt Tilo moje : Ovvo jeſt çaſcia karvi moje*, i oſt. : *Ovvo cinite nà moju uſpomenu*.

4. Pokoru ù ſvetomu Ivannu, ghdi Goſpodin recce : *Primite Duha ſvetoga : kojih ghrihe odpuſtite, odpusčteniſujim ; kojih ùʒdarxite, uʒdarxani jeſſu*. 29. *Joan 20.*

5. Napokogne Pomaʒanje ù kgniʒi ſvetoga Jakova, ghdi pò ùſtih gneggovih recce Boogh : *Maxuchi gnegga ùgliem ù Imme Goſpodgne*. 30 *Jac. Epiſt. cap. 5.*

6. Rêd ſveti, ù kgniʒi ſvetoga Pavla Apoſtola k' Titu, kojemu Duh ſveti pò uſtih Pavla recce : *Nemoj nepomgniti Milloſt, koăje dăta tebi ù Poſtavglienju Rukuh Miſnisčtva*. 31. *Epiſtol ad Tit. cap. 4.*

7. Xenidbu, ù kgniʒi iſtoga ſvetoga Apoſtola k' Efeſianom, ghdi govorechi Naucitegl Narodah od Xenidbe, ovvako ʒaghlavgliuje : *Sakramenat ovvi vellik jeſt*. 32. *Epiſtol. ad Ephes c. 5.*

Uppit. 3. ʒaſčto nije ni vecchie, ni magne, neggò ſedam ſakramenatah ?

Odgov. Tommùſe nemoxe pravi raʒlogh datti ; neggo ſama voglia Boxja, koaihje tolliko ʒaſtavila. Niſčta magne Anghielska Pâmet ſvetoga Tomaſſa nahodi tommu koji raʒlogh. 33.

Uci dakle, daje Boogh ʒaſtavio ſvete ſakramente, ʒà ùciniti iʒvarſna çovika ù xivotu Duhovnomu. Xivot Duhovni imma prikladnoſt k' xivotu Tileſnomu. A nà dvăſe nacina cini çovik iʒvarſan ù xivotu Tileſnomu ; ù *ſebi* ; *i pràm druggomu*. *V ſebi*. 1. pocimgnuchi xiviti pò Roghienju. Ovvomu odgovara karſtenje, pò kõmmùſſe çovik poraghia ù xivotu duhovnomu. 2. uʒmnoxùjuchiſſe, i dobivajuchi jakõſt xivota. Ovvomu odgovara kriʒma, olliti Potvarghienje, pò kõmmùſſe daje jakõſt duhovna. 3. hranechiſſe, i gojechi. Ovvomu odgovara Picchia Tila Goſpodinova, koja hrani, i goji Duſcju ù Milloſti Boxjoj. 4. iʒbavgliajuchiſſe pò liku od nemochih. Ovvomu odgovara Pokora, koja iʒbavglia Duſciu od nemochi duhovne, t. j. od ghriha. 5. Iʒbavgliajuchiſſe pò druggomu liku i od oſtanăk nemochi ; i pò gnemmùſe vrachiajuchi nà podpunno ʒdravglie. Ovvomu odgovara Napokojne Pomaʒanje, koje dixe iʒ Duſce oſtanke ghriha. 34.

Pràm druggbim nà dvăſe nacina cini iʒvarſan ; olli vladajuchi Pùkom ; i ovvomu odgovara Rêd ſveti, koji daje oblaſt duhovnu varhù Puka karſtianskoga : olli uʒmoxu- 35.

juchi Pũk; i ovvomu odgovara Xenidba, s' kojomſe ploddi Pũk karſtianski.

Uppit. 4. Ieſſuli od potribe Sakramenti ù novvomu ȝakonu? i od koje varſte potribe?

Odgov. Sveti Tomas ovdi nahodi potribu od dvĩ varſte, ȝà doſtighnuti jednu ſvarhu. 1. kadje jedna ſtvar tollikò potribna, daſſe beȝ gnè nikkakò nemoxe ſvarha doſtighnuti. Takoje potribita hrana, ȝà xiviti. 2. kadſe beȝ gnè nemoxe laſnò ſvarha doſtignuti. Takoje potriban ciovìku kõgn, ȝà putovati. Parvu ȝove potribu *Spaſſènja*, druggu potribu *Iȝvarſnoſti ſpaſſènja*. *A. 4. in C. 36.*

Nà parvi nacin trĩſu Sakramenta od potribe ſvetoj Zarkvi. Dvà ſvakkomu; karſtenje; i Pokora, koije uppao ù ſmartni ghrih; i beȝ ovvihſe çovik posli ghriha nemoxe nikkakò ſpaſiti pò ſadaſcgnoj Naredbi Boxjoj. Trecchije od potribe ſvetoj Zarkvi; i jeſt ſakramenat od Reda. 37.

Uppit. 5. Ieſſuli ù ſvakkomu ſtanju, olliti bitju naravi çoviçanske bili od potribe ſveti Sakramentĩ?

Odgov. Cetiriſſe nahode varſte ſtanja, olliti pribivanja naravĩ çoviçanske. Parvo od Pravednoſti, i jeſt onno, ù kojemu biſcè Adam, i Eva, dokle nepriſtupiſce ȝapovid Boxju. 2. od ȝakona Naravi, ù kojemuſſe nedavaſce ȝakon pyſan, negh biſce nadahnũt ù ſarzu ſvakkomu ciovìku; i ovvo bi od ſaghriſcenja Adamova dò Moiȝeſſa. 3. od ȝakona pyſanoga; i ovvo bi od Mojȝesſa dò naſcega Spaſſiteglia. 4. Od ȝakona milloſti Boxje; i ovvi pocce od Goſpodina, i xivitichie dò ſvarhe ſvita. 38.

Anghielski Boggoslovaz ũci, dà parvomu ſtanju nyſu bili od potribe Sakramenti; jere ghdi nije nemochi, ondi nije potriba ni od lĩka, prèm dàbi i tadda immaò çovik potribu od milloſti Boxje; alli nè pò Sakramentĩma. *Q. 51. A. 2. 39.*

U druggomu ſtanju biliſſu Sakramenti od potribe, jere beȝ lĩka dukovnoga nijſuſſe moghla iȝbavgliati Diciza malahna od ghriha iſtocnoga, ni cegliad raȝborita od ghriha povoglnoga. Ovvi Sakramenti biaju, Virra unutargna ù Iſſukarſta doſciaſtnoga, iȝvanskim nacinom ȝlamenovana pò biligu viddivu, od Bogga opchienò nareghienu; â ù ſvojoj slizzi odabranu od Ciovika pò Boxjem nadahnutju, kakono ù Molbi; ù Poſvetiliſctu; ù Blagoslovu; i prilicnim. 40.

U trecchiemu ſtanju biliſſu pravi Sakramenti. Svetijih Tomas, budduchi mnoȝi, nà cetiri ſtiska. Parvoje *1. 2. Q. 102. A. 3. 41.*

obri-

Obrizovanje; nà kojega milto jest sadda sveto karstenje. 2. Jagagnaz Vazmeni; nà misto kojega jest Tilo Gospodinovo. 3. Occissctenje; kojemu odgovara Pokora. 4. Posvechienje Biskupah, i Popovah, kojega misto darxi sveti Rêd.

U' cetvartomu stanju, olliti ù novvomu zakonu, jessu sakramenti od potribe, kakosmo istumacili. 42.

Uppit. 6. Koju razlicnost nahodisc meghiù sakramentima staroga, i novvoga zakona?

Odgov. Sveti Tomas daje ovvu razlicnost, dà sakramenti staroga zakona zlamenovaju Millost Boxju; allije nedavàju pò svojoj kriposti; neggoju Gospodin Bôgh ulivasce ù Dusce, kadse ti sakramenti uzimaju pò Virri, i uffanju ù dosciastnoga Spassiteglia, i ù gneggovu mukku. 43. *Hic Q. 62. A. 6.*

Dalli sakramenti novvoga zakona ne samo zlamenuju; dalli jòsc i uzrokuju, i dāju Millost Boxju pò svojoj kriposti, kojusu immali pò Muzzi Issukarstovoj, od kojesu istekli. 44.

Uppit. 7. Od kollikosse varstih nahode sakramenti novvoga zakona?

Odgov. Od cetiri varste. 1. Sakramenti od Martvih. 2. Sakramenti od xivih. 3. Povrativi, i Napovrativi, t. j. kojse moggu, i kojse nemoggu vecchiekrat datti, olli primiti. 4. potribni, i nepotribni. 45. 46.

Uppit. 8. Kojsu, i kollikoje sakramenatah od Martvih, i zasctosse takò zovu?

Odgov. Jessu dva, Karstenje, i Pokora. Sveti otzi, i Naucitegli zovu karstenje: *Parvu Dasku pò Potopu*; à Pokoru: *Druggu pò Potopu*, t. j. kojihse hvatamo ù potopu ghriha, zā nepoghinuti. 46. *SS. PP. & DD.*

Zovuse opchienò, Sakramenti od Martvih, jeressu od nascega Spassiteglia odreghieni zà onne, koisu pò smartnomu ghrihu duhovnò umarli; zà dasse pò gnimma vrate nà xivot Dusce, koji jèst Millost Boxja. 47.

Uppit. 9. Kojisu, i zasctosse tako zovu sakramenti od xivih?

Odgov. Jessu ostalih pēt. I zovuse sakramenti od xivih, jeressu odreghieni od Gospodina zà onne, koisu xivi xivotom duhovnim, zà dajmse ovvi uzmoxi, t. j. Millost Boxja, koju immaju pò karstenju, olli Pokori. 48.

Uppit. 10. Sakramenti od Martvih koju Millost Boxju daju karstianom? à koju sakramenti od xivih?

Odgov. Sakramenti od Martvih daju Parvu Millost Boxju; à sakramenti od xivih Druggu Millost Boxju, od kojihsmo 49.

beſſidili, govorechi od plodda Redöv, koje beſſidovanje vaglia dobrò iſtanovize vidditi.

Uppit. 11. Moxeliſſe kâd priggoditi, dà ſakramenti od Martvih podadu cioviku druggu Milloſt; à ſakramenti od xivih Parvu Milloſt?

Odgov. Moxe, nè dà tò dadu pò ſebi, neggo pò ȝgoddi. 1. dà jedan çovik od raȝbora, n. p. Turcin, hocchiè primiti ſveto karſtenje, i priè ȝacmē iȝvarſnu Bolleſt od ſvojih ghrihah: olli jedan parvglie, neggoſſe iſpovidi, ūcini ù ſarzu pravo skruſcenje: illi nejma nà duſci ſmartnoga ghriha, i iſpovidiſe. U ſvimma ovvim ȝgoddam, primajuchi recceni olli karſtènje, olli Pokoru, kakoſſe immàju primiti, dobiju druggu Milloſt Boxju. Raȝlogh jeſt, jere ovva dvà ſakramenta vaȝda daju Milloſt Boxju, kadjimſe ȝaprika neprimecchie: dakle ù reccenih doȝgoghiajih daju Milloſt Boxju olli Parvu, olli Druggu. Nè parvu, jer'u ovvu immali; dakle druggu. 50

2. Daſſe jedan priblixa, ȝa primiti koji ſakramenat od xivih, n. p. kriȝmu, olli Rêd, i nahodechiſſe ù ghrihu ſmartnomu, ȝacme ù ſvomu ſarzu skruſcenje iȝvarſno, kako õn zyni: à iſtinito nije, negh skruſcenje neiȝvarſno, koje bèȝ iſpovidi nedixe ghrih, kakocchiemo boglie iſtumaciti, s' Boxjom vogliom, nà ſvoje vlaſtito miſto: Tadda õn nemecchie ȝapriku kriȝmi, olli Rêdu; dakle prima Milloſt Boxju, ucechi ſveti Sabor Tridentiuski, dà vaȝda ſakramenti daju Milloſt Boxju, kadjimſe nepoſtavglia ȝaprika: Nè druggu, jer nije immao parve: dakle parvu. Raȝlogh ovvomu jeſt, jere ù toj ȝgoddi ſvakki ſakramenat moxe ūciniti od bolleſti neiȝvarſnè bollêſt iȝvarſnu; nè, obrachiajuchi bitje neiȝvarſne ù iȝvarſnu; neggo dajuchi kripoſt iȝvarſne neiȝvarſnoj, kako tumaci Anghielski Boggoslovaz. 51

Uppit. 12. Kollikoje, i kojiſu ſakramenti nepovrachivi, t. j. kojſe nèmoggu vecchiekrat datti, ni uȝeti? i ȝaſctoſſe nemoggu povratiti?

Odgov. Jeſſu tri. 1. Karſtenje. 2. Kriȝma. 3. Rêd ſveti. Nemogguſe ovvi povratiti, jere utiſctuju peçęat vikovicgni ù Duſci, kojſe nemoxe pomàrſiti. Oſtaliſe moggu vecchiekrat povratiti, jer ſobòm nenoſſe peçęat' ù Duſci. 52

PO-

POGHLAVJE III.

Od Tvora opchienoga, i vlaſtitoga ſvetih ſakramenatah.

Uppit. 1. KOji Tvõr, olliti plõd ù Duſci dilluje ſveti ſakramenat?

Odgov. Tvõr opchieni ſvakkoga ſakramenta jeſt Milloſt Boxja, olli Parva, olli Drugga, kakoſmo iſtumacili. Vlaſtiti nikkoga ſakramenta, oſvin milloſti Boxje, jeſt peççat, kakoſmo mallò prie vidili. 53.

Uppit. 2. Svakki, i vaʒda, ſakramenat dajeli Milloſt Boxju?

Odgov. Svakki ſakramenat novvoga ʒakona, i vaʒda, kollikoje od gneggove ſtrane, podaje cioviku Milloſt Boxju, i s' gnom kripoſti varhunaravske, Virru, Uſſanje, i Boggogliubſtvo, Darove Duha Svetoga, i priliçna, koja iſticciu, i zvatè od Milloſti Boxje. Tako Anghielski Naucitegl, i s' gnim jednoghlaſnò ſvi Boggoslovzi. I takonãs Virra, i ſveti Sabori ucè. 54. *Q. 62. per tot. Flor., & Trid.*

Uppit. 3. ʒaſctoſſi rekkao-kollikoje od gnihove ſtrane?

Odgov. Jere akko my ù primanju ſakramenta primetnemo koju ʒapriku (kà jeſt ghrih ſmartni) toj milloſti, neprimamoje, nè pò mankanju kripoſti ſakramenta; neggo pò naſcioj ʒlocchi, i pò mankanju potribne ù nammi mpripràvè. 55.

Uppit. 4. Oſvin Milloſti Boxje, i reccenih Darovah varhnaravskih, dajelinam ſveti ſakramenat koju oſſobitu Milloſt, i Dâr duhovni?

Odgov. Daje Milloſt oſſobitu ſvakki ſakramenent, i jeſſu vlaſtite pomochi, kojenam daje Goſpodin Boogh ù kripoſt ſakramenta primgnena, dà ù ʒgoddi oſſobitoj moxemo prikladnò dillovati k' ſvetomu ſakramentu. 56.

Uppit. 5. ʒà primiti Milloſt Boxju pò ſakramentu, jelli potribna doſtojnoſt Podiliteglia, olli Miſnika, kojiga daje?

Odgov. Nije, kako viſce tyknuſmo. Cichia togga, dajè Miſnik najoppaciji, vaʒda ſakramenat podaje Milloſt Boxju, akoje doſtojan, koiga prima. Raʒlogh jeſt, jere ſakramenat dilluje ù kripoſt ſvoga bitja, kojegamuje Boogh dao pò doſtojanſtvu Mukke Iſſukarſtove, iʒ kòje iʒvire. Viddi, ſctò gori rekkoſmo. 57.

Uppit. 6. Neprudi dakle niſcta dobrota Raʒdiliteglia, olliti Miſnika, ʒà primiti Milloſt Boxju ù ſakramentu?

Odgov. Moxe pruditi nà ovvi nacin; dà doſtojnoſt, i dobrota Mi- 58.

Misnika isprossi od Bogga Primitegliu, olliti onnomu, koji prima sakramenat, jaccju, i dostojniju pripràvu, ʒà primiti sakramenat; jere pò toj vecchioj pripràvi, i Millostse obilnija prĩma, kakochiemo nixè recchi.

Uppit. 7. Koje uʒrok ovve Millosti, koju daju sakramenti?

Odgov. Rekkosmo, bessidechi od plodda Redõv, dà uʒrok najparvi, i poghlaviti jest Gospodin Boogh. 2. Issukarst, i gneggova mukka. 3. sveti sakramenti, kakono xlibba, pò kojojnam isticce iʒ dostojnosti mukkè Gospodinove. 4. Sluxitegl, olliti Misnik, koinam navrachia tà vrutak nebbeski; i privija like duhovne. 59.

Uppit. 8. Svì sakramenti podajulinam jednaku Millost Boxju?

Odgov. Kakoje jedan sakramenat vecchi, i iʒvarsniji od drugoga, tako vecchiu, i iʒvarsniju Millost podaje, govori Anghielski Boggoslovaz, i s' gnim ostali. Cichia togga, budduchi Tilo Gospodinovo najiʒvarsniji sakramenat, põdaje najobilniju Millost Boxju. 60. Q. 69. A. 8.

Uppit. 9. A' isti sakramenat dvamma podan; n. p. Kriʒma, Petru, i Pavlu, dajeli jednaku Millost?

Odgov. Akoje jednakò pripravan jedan, i drugghi, dàie jednaku Millost Boxju, kako jednodusno ùce sveti Boggoslovzi. Akoje paka raʒlicna pripràva ù jednomu, i ù druggomu, raʒlicnu i Millost sakramenat podaie. Svemmu ovvomu nauku raʒlogh jest, jeresc viddi, dà i naravski ùʒrozi dilluju pò mirri pripràve. Tako oggagn jednakosse prima ù jednomu, i u druggomu drrivu, akõssu jednakò suhi: raʒlikovitò, akoje jedno suhgliê od druggoga; olli jedno suho, à druggo ʒeleno. Takò vaddimo iʒ navka svetoga sabora Tridentinskoga. 61. Sess. 6. c. 7.

Uppit. 10. Iʒ ovvoga bessidenja sctò vadisc, sctioce, ʒà karstianina, koji prĩma svete sakramente?

Odgov. Vaddìm, dà ako xeli obilniju Millost Boxju, imma obilniju i pripràvu sobom nossiti; jere akoje pripràva studena, i mlohava, mlohavachie (nà priliku govorenja) bitti i Millost, koju prima. Pomgni dakle, pristupiti s' uxganom pripràvom. 62.

Uppit. 11. A' dà ne samo nejma nijednu dostojnu pripravu; neggo jòsc savisce pristupa ù veʒu ghriha, billi primio Millost Boxju, primajuchi sakramenat?

Odgov. Ne samo nebbi primio Millost Boxju, neggobi josc ù tvarghie verughe ghriha uppao; i od lĩka nebbeskoga ũciniobi sebi otrov pakleni, cinechi svetozkvargne. 63.

Uppit.

Uppit. 12. Razumim, dasse nighda primaju sveti sakramentì dobri, i plodni; à drugda dobri, à neplodni; istumacimi dakle, sctossu sakramenti dobri, i plodni; à sctossu, i kadsu dobri, à neplodni?

Odgov. Sakramenat dobar, i plodan jest, kadse prima dostojnò, i korisno, s' pripravom pòtribnom, ploddechi tadda ù Dusci Milloft Boxju. Sakramenat dobar, à neplodan jest, kadse dobrò prima, jermu nemanka nijedna stvar potribna, zà bitti dobar; alli cichia zaprike ù Dusci, koja jest ghrih smartni, neploddi ù gnoj Millost Boxju, jere ollisse nije Primitegl prâvo pokorio od ghriha; ollisse od gnegga nespomigne. 64.

Uppit. 13. Primajuchi jedan takò neplodnò sveti sakramenat, akosse paka pokori od ghriha, ù kojemuje primio sveti sakramenat, povrachialimusse Millost Boxja, kojubimu bio dao sakramenat, dagga nebbudde nasciao ù zaprizi od ghriha?

Odgov. Trisu sakramenta, koji utiscTuju Pecciat ù Dusci, kakosmo viddili. 1. Karstenje. 2. Potvarghienje. 3. Rêd sveti. Ovva svà tri primgnena ù zaprizi od ghriha smartnoga, povrachiaju Millost Boxju, (kojubi onda uzrokovali, kadsu bili primgneni, dà nebbudu nascli zaprike) kadse Primitegl prâvo skrusci ù svomu sarzu od reccenoga ghriha. I ovvo ù Kripost pecciata, kojega ostavgliaju ù Dusci, kako skupnije ûcè Boggoslovzi. 65.

Nikki tò isto ûcè i od xenidbe, i od Napokojnega Pomazanja; jere prêm dà ovva dva sakramenta neutiscTuju pecciat ù Dusci; nisc̈ta magne nà nikki nacin zovuse nepovrativi, nemogguchisse ù istoj nemocchi vecchiekrat uzeti sveto ûglie; ni xenidba, dokleje Mûx, i xenna xiva, ponavgliati. 66.

Od Tila Gospodinova, i Pokore, kò ûci, dà povrachiaju, kò, dà ne povrachiaju, sctomisse istinitije cini. 67.

Uppit. 14. Sctoje Pecciat, koji jest vlastiti tvôr nikkih sakramenatah?

Odgov. Jest' jedan bilighdu hovne oblasti, koju daje sakramenat nepovrativi, ûtiscten ù Dusci nepomarsceglivim nacinom. 68.

Uppit. 15. Od kolikosse varstih nahodi ovvi bìligh?

Odgov. Od tri varste. 1. od karstenja, koji cini Ovcizom Issukarstovom, i zovese zàto *Biligh Ovcizah Issukarstovih*. 2. od Potvarghienja, koji cini Vojnikom Issukarstovim; i zovese: *Biligh Vojnikah Issukarstovih*. 3. od Rêda, 69.

koji

koji cini Namisnikom Issukarstovim; i ȝovcse: ***Biligh Namisni: ab Issukarstovih.***

Uppit. 16. Sctò ȝlamenuje Pecciat od sakramenta?

Odgov. ȝlamenuje duhovnu oblast, kojanamse dāje. 1. ù karstènju, ȝà mocchi primiti ostale sakramente. 2. ù Kriȝmi, ȝà mocchi slobodnò ispovidati svetu Virru; i rascirivatiju protivà gnè nepriateglima. 3. ù Rêdu, ȝà mocchi ostalim podiglivati svete sakramente. 70.

Uppit. 17. Ostajeli nà druggomu svitu pecciat?

Odgov. Ostaje ù Blaxenima, ȝà gnihōvu vecchiu diku, naresciu, i slavu: ù offughienima, ȝà gnihovu vecchiu smutgnu, sramotu, i pogardu. 71.

Mnogga ostala, koja pristoje sakramentu opchieno, viddichiemo s' Pomochiu Boxjom, bessidechi od svakkoga sakramenta ossobito, i pōnàse.

IȜISKOVANJE II.

Cd Karstenja.

U' Ovvomu Iȝiskovanju immamo bessiditi ossobitò od parvoga Sakramenta, t. j. od karstenja, koji jest vrata od svih ostalih sakramenatah. A najpriè od gneggova bitja, i stvarih potribnih, ȝà ucinitiga. ȝà ovvim, od Pociliteglia, Primiteglia, tvorih, potribe, i od ostalih.

POGHLAVJE I.

Od karstenja, i od stvarih potribnih, ȝà ūcinitiga.

Uppit. 1. SCtoje karstenje.

Odgov. Jest parvi sacramenat novvoga ȝakona, ȝastavglien od Issukarsta Gospodina, ȝà duhovno Priporoghiengne çovika. Olliti bistriè. Jest jedno prāgne iȝvansko pod ossobitom naredbom rijcih, koje ȝlamenuje pragne ūnutargne ù Dusci od ghriha istocnoga. 72.

Uppit. 2. ȝasctosse karstenje ȝove: Parvi Sakramenat?

Odgov. Jerjè vrata, pò kojase ulaȝi ù Dvor, i staddo Gospodinovo; i bèȝ gneggase nemoggu primiti ostali sakramenti. 73.

Uppit. 3. Sctò ȝlamenuje: Duhovno Priporoghienje?

Odgov. Ciovikse raghia nà xivot svitovgni od Otza, i Mattere. A priporaghiase od Millosti Boxje nà xivot duhovni. 74.

Svis-

Sviſmo umarli duhovnò ù naſcemu parvom Otzu Adamu, kad ovvi privridi zapovid Boxju ù jighienju vocchia zabragnenoga ù Raju zemaglskomu. Dalli uskarſnujemo od ovve ſmarti duhovne, i priporaghiamoſe nà xivot duhovni (izgubglien tadda od Adama) pò kripoſti ſvetoga karſtenja, koji nãs perre od ghriha Iſtocnoga.

Uppit. 4. Koãje Materia dalecna karſtenja?

Odgov. Jeſt ſvakka vodda naravska, illi iſticce iz zemglie; illi proticce iz nebba; illije slatka, illije slana; tolliko lahdna, kollikò vrũchia: tollikò biſtra, kollikò mũtna, zà dobrò karſtiti; jere zà karſtiti proſtò, i kako zapovida Naredba, imma bitti vodda naravska ciſta, i blagoslovgliena, koja zà tù ſvarhu ſtoji ù karſtionizi, izvan potribe, budduchi ù potribi ſvakka vodda naravska dopuſćtena, i dobra. 75.

Uppit. 5. Vodda iſtijſćtena, olliti izaxeta iz vocchia, iz trave, iz loze; olli pò meſtriji izvaghiena iz zvĩta, billi dobra bila zà karſtenje?

Odgov. Nebbi, jere reccene vodde nijſu naravske, koèje Goſpodin naredio ù ſvetomu karſtenju.

Uppit. 6. A daſſe nahodi vellika potriba, zà karſtiti, n. p. jer Diteſcze roghieno ũmire; nitſe nahodi vodde naravske, neggo ſamo reccenih, billi tadda barèm dobre bile, zà karſtiti? 76.

Odgov. Nikki vridni Naucitegli protivà opchienomu nauku oſtalih Boggoslovãz uzdarxu, dà neſamobiſſe moghlo tadda karſtiti s' kojom od reccenih vodãh; dallibi jòſc i vaglialo tò ũciniti pòd ſmartni ghrih, s' ovvim uvitom: *Akoje dobra ovva vodda, Jà Te karſtim: U Imme Otza, i oſt.* Razlogh daju, jereſmo duxni pomochi naſcega Iskargnega ù potribi duhovnoj, kolliko moxemo: à moxemo ù naſcemu doggoghaju s' voddom immenovanom pòd recceni ũvit; dakleſmo tò duxni ũciniti. Ovvomu oſtali odgovaraju; daſmo duxni pomochi, kàd moxemo; alli ù tommu doggoghiaju nemoxemo, budduchi doiſto reccena vodda nepodobna, jer nije naravska, koũje Boogh odredio zà-tò. Niſćta magne moxeſſe uzdarxati parvi nauk ù vellikoj potribi. 77.

Uppit. 7. A s' roſſom, kojãſe ù jutru nahodi nà liſtju, billiſſe moghlo karſtiti?

Odgov. Bi, akobiſſe moghlo tollikò kapglizah skupiti, kollikoje potribno, dà vodda moxe poliſti pò ghlavi; jerje roſſa vodda naravska. 78.

Q Uppit.

Uppit. 8. Dajè ſtudenaz tollikò dubok, daſſe nejma s' cîm vodda ʒazarpſti; à Diteſcze roghieno ũmire bèʒ karſtenja; nitſe nahodi drugghe vodde, ſctòbi vaglialo ũciniti? Dà tkò hitti Diteſcze ù ſtudenaz, govorechi: *Jà te karſtim*, i oſt. billi dobrò karſtio?

Odgov. Tribovalcbi tadda ſpuſtiti ù ſtudenaz, akò nè druggo, barem hagline raʒriʒane nà ũxe, dà moggũ dohittiti dò vodde, ʒà iʒaxeti iʒ kraja ſmocena, olliti skvaſcena, voddu potribnu, ʒà karſtiti. A dà tko hitti Diteſcze, govorechi, kako tumaci uppit, nebbi dobrò bilo karſteno; kakò praviè ũcè mnogghi Boggoslovzi protivà drugghima. Raʒlogh jeſt, jerſe nebbi iſtinovale onne rijci karſtenja: *Jà te karſtim*, olli: *Jà te perrem*; neggo prilicnije: *Jà te ubijem*. 79.

Uppit. 9. Daje potriba karſtiti; à nenamirãſe drugghe vodde, neggo juhe, billiſſe s' ovvom moghlo karſtiti?

Odgov. Uci ſveti Tomas, dà ako juha nije proſcla ù ſook od Mẽſa, olli od Ribbe, prikũanih, dobrabi ù potribi bila, ʒà karſtiti, jere tà juha jòſc uʒdarxi bitje voddeno. Akoje pàk proſcla ù ſook recceni, nebbi bila dobra. Akobiſſe napokon ſumgnilo, jelli, nijeli proſcla ù ſook, moghlobiſſe karſtiti pòd ũvit: *Akoje ovva dobra vodda*, *Jà te karſtim*, i oſt. 80.

Uppit. 10. Dà jedan utopi parſt ù voddu, i poſckropi Diteſcze, iʒgovarajuchi rijci od karſtenja, billi dobrò karſtio?

Odgov. Jedanſe pũt tako doggodi, i Boggoslovzi varh togga ſvitovani odgovoriſce, dàje Diteſcze dobro karſteno. Allibi vaglialo, dà kannu varh ghlave barèm pet, ſcẽſt kapaglia, ʒà dà moxe vodda proliſti; jer dà kanne magne, n. p. dvi, olli tri, vaglialobi iſtanovize karſtiti, barèm pòd uggovor: *Ako nijſi dobrò karſtien*, *Jà te karſtim*, i oſt. 81.

Uppit. 11. Dà jedan s' mocenom peccizom platna protàre Diteſcze pò cellu, govorechi: *Ja te karſtim*, i oſt. billi dobrò karſtio?

Odgov. Dà ſamo pritiſne tù peccizu k' ghlavi, govorechi rijci, nebbi dobro karſtio, jere nebbi prao; dalli akobi protra s' tom peccizom, kako iʒgovara uppit, dobrobi karſtio, kako hocchiè mudri Boggoslovzi, jerebi iſtinitò prao. 82.

Uppit. 12. Kojaje Forma, olliti ryci potribne ʒà karſtjenje?

Odgov. Jeſſu: *Ja te perrem* (olli *karſtim*, ſctoje ſvè jedno) *ù Imme Otza, i Sina, i Duha ſvetoga. Amen*. 83.

Uppit.

Uppit. 13. Jessuli svè ovve ryci od potribe karstenja?

Odgov. Jessu svè, osvin onne dvi, *Jà*, i *Amen*. 84.

Uppit. 14. Dà jedan recce: Jà Te perrem ù Imme Otza, i Sina, i Duha svetoga, i Blaxenoga Ivanna Karstiteglia; olli, i Blaxene D. M. billi dobro karstenje bilo?

Odgov. Anghielski Naucitegl dajenam Nauk, dà akobismo te ryci nadostavili samo, zà zazvati ù pomòch svetoga Ivanna, olli Blaxenu vazda Divizu, dobrobismo karstili, prem dasse tè ryci nejmaju nadostaviti. Dalli akobissmo s' tim nadostavglienjem razumili karstiti ciovika ù Imme Blaxene Divize, olli Blaxenoga Ivanna, kakò dassu od potribe ovva Immena karstenju, nebbismo dobrò karstili; jerebismo privratili Formu karstenja, od Bogga zastavglienu. 85.

Uppit. 15. Dà recce: Ja Te perrem s' Otzem, i Sinom, i s' Duhom svetim, billi dobrò karstio?

Odgov. Nebbi, jere neizgovara kripost, i bitje rijcih od Issukarsta nareghienih. 86.

Uppit. 16. A billi dà recce ovvako: Ja Te karstim ù Imme Bogga Otza, ù Imme Bogga Sina, ù Imme Bogga Duha svetoga?

Odgov. Ako nebbi s' ovvim razumio uvesti trostruko Boxanstvo, neggo samo od jednoga istoga Bogga mislio, dobrobi karstio; allibi saghriscio protiva naredbi Boxjoj. 87.

Uppit. 17. Dà recce: Jà Te perrem ù Imme Roditeglia, i Roghiena, i Dihatoga, billi dobrò karstio?

Odgov. Hocchie mnogghi vridni Boggoslovzi protivà drugghima, dà nebbi dobrò karstio, prêm dà te ryci zlamenuju Otza, i Sina, i Duha svetoga; jere Spassitegl zastavi ovvi sakramenat pod Imme Otza, i Sina, i Duha svetoga. 88.

Uppit. 18. A billi ovvi: Ja Te perrem ù Imme Otza svemoguchiega, i Sina jednoroghienoga, i Duha svetoga Utiisiteglia?

Odgov. Dobrobi karstenje bilo, jerese izgovaraju rijci Gospodinove; à onni nadometak tumaci samo vlastitosti Triù Sobstvih. Allisse tò nejma nadostavgliati. 89.

Uppit. 19. Dà recce: Ja Te perrem ù Immena Otza, i Sina, i Duha svetoga?

Odgov. Nebbi dobrò karstio, jereje od potribe karstenja, dasse izrecce nêsamo Prisveto Trojstvo; dalli jòsc i Jedinstvo, koje nezlamenuje rijc: *Immena*, neggo rijc: *Imme*. 90.

Uppit. 20. Dà recce: Jà Te perrem ù Imme Otza, Ja Te perrem ù Imme Sina, Ja Te perrem ù Imme Duha svetoga?

 Odgov.

Odgovr Jedni Boggoslovzi ûcè, dabbi dobro bilo karſtenje; 91.
à drugghi dà nebbi. Budduchi ù ſumgni ovvo karſtenje, vaglialobi iſtanovize karſtiti çovika pod ûvit: *Ako nijſi dobrò karſtien*; *Ja Te karſtim*, i oſt.

Uppit. 21. A dà recce: Ja te perrem ù Imme Otaz, i Sin, i Duh ſveti?

Odgov. Akobi tako tkò rekkao od neûminſtva, dobrobi kar- 92.
ſtio: akobi od ʒlocchie, nebbi dobrò, jere nebbi rijci uʒdarxale ʒlamenje, kojeimje dao Spaſſitegl.

Evvo ʒà vàs nauk. U karſtenju immaſe iʒrecchi Je- 93.
dinſtvo, i Trojſtvo Boxje pòd Immenom od Otza, i Sina, i Duha ſvetoga. Nejmaſe niſcta ni nadometnuti, ni skratiti; i vaglia, daſſe iʒrecce dillo pranja.

Uppit. 22. Daſſe nahode mnoʒi, koji hocchie bitti karſteni, i Redovnik uʒme voddu, i pò ſvimma proliuchi, recce: Ja vãs karſtim, ù Imme Otza, i Sina, i Duha ſvetoga, billi dobrò karſtio?

Odgov. Akobi doparla vodda varhù ſvih ʒadovoglna, dobrobi 94.
karſtenje bilo, jeremu niſcta nemagnka. Paccè Skaʒategli ſtvarih proſcialnih ûcè nãs, daſſu nikki Sveti tako karſtili ù mnoxiji Puka, nemogguchi odoliti. Alliſſe bèʒ vellike potribe tò nejma ciniti.

Uppit. 23. Jelli od potribe ù karſtenju ʒdruxiti rijci s' pragnem voddenim?

Odgov. Jè od potribe, dà najmagne najparva rijc doſtighne 95.
ſvarhu pragna; olli pocetak pragna najposlidgnu rijc.

Uppit. 24. Od kollikoſſe varſtih nahodi karſtenje?

Odgov. Od tri varſte. 1. od Vodde. 2. od Plamena. 3. od 96.
Karvi.

Uppit. 25. Iſtumaci te tri varſte.

Odgov. Od vodde jeſt onno, od kojegaſmo dò ſad govorili. 97.
2. od plamena, jeſt, kàd jedan Ciovik od raʒbora xeli bitti karſtien; à nejma, kobiga karſtio: ʒato àko ù xegli karſtenja ʒacme pravo skruſcenje iʒvarſno od ſvojih ghrihah, i ù tommu ûmre, biobi ſpaſſen. 3. od karvi jeſt, kadbi jedan, nebbuduchi karſten, umrò ʒà ſvetu virru karſtiansku, taddabiſſe karſtio ù ſvojoj karvi. Koeje vecchie Boggogliubjtvo, neggo ſtratiti ſvoj xivot ʒà Boxju gliubav?

PO-

POGHLAVJE II.

Od Karstiteglia, i od onnoga, koisse karsti.

Uppit. 1. Koggaſſe tijce karſtiti?
Odgvo. Tijceſe ſamo miſnika vlaſtigoga, koji jeſt Xupnik, olliti Paſtir duhovni, ovvo dillo od karſtenja, izvan potribe; i bèz dopuſctenja, kako uci Anghielski Boggoslovaz. 98. Q. 3 A. 2.

Uppit. 2. A ù potribi kò moxe karſtiti?
Odgov. Moxe ſvakko Cegliade, koje imma razboriſcte, illije muſcko, illi xensko. 99.

Uppit. 3. U toj potribi immaliſſe uzdarxati koji rēd?
Odgov. Imma ovvi. Akò nije Xupnika, priſtoji miſniku karſtiti. Akò nije miſnika, Diakonu dò najnixega Xakna. Akò nije Xakna, muſckoj ghlavi; ako nije muſcke, xenskoj; i meghiu ovvima onnoj, koāje ūvixbanija. 100.

Uppit. 4. A Otaz, olli matti moxeli karſtiti ſvoj poròd?
Odgov. Moxe ù potribi vellikoj, kadſe nebbi kò drugghi namirio. 101.

Uppit. 5. A Turcin, Poganin, Poluviraz, billi moghli dobro karſtiti?
Odgov. Bi, akobi voddu līvali, i potribne ryci izgovarali, i immali prāvu odluku, zà karſtiti; budduchi karſtenje Sakramenat od potribe, kakochiemo nixje recchi. 102.

Uppit. 6. A koāje tà obluka potribna?
Odgov. Viddioſſi ù beſſidovanju od Reda, ſctoje, i od kollikoje varſtih odluka. Sadda znaj, daſſe od dvi varſte moxe namiriti odlukà, zà karſtiti. 1. *vlaſtita*, i *razabrana*; i ovvabi bila, daje jedan ovvako zacme ù ſarzu: *Jà bocchiu oprati Tilo, zà occiſtiti Duſcju od ghriba iſtocnoga*. 2. *opchiena*, i *nerazabrana*, i bilabi, dà zacme ù ſarzu ovvako: *Jà ù ovvomu karſtenju bocchiù dillovati, ſctò dilluje ſveta matti zarkva, i ſctoje Iſsukarſt naredio*. Parvaje odluka najplamenitija, i najizvarſnija. Allije dobra i drugga, i zadovoglna, zà dobrò karſtiti. 103.

Uppit. 7. Dà Poluviraz karſtechi zacme ovvu odluku: *Jà odlucіujem dillovati ù ovvomu kārſtenju, ſctò dilluje moja zarkva, n. p. Luteranska, koja jeſt prava zarkva; nè ſctò dilluje Rimska zarkva, koja nije prāva zarkva*, billi dobrò karſtio? 104.
Odgov. Dobrobi karſtio ù tommu doggoghiaju. Razlogh jeſt

jest, jere illi hocchie, illi nechie, karstechi tako, odluciuje dillovati, sctò dilluje sveta zarkva Rimska, jere ù svojoi pameti odluciuje ciniti, sctò cini prâva zarkva; à nije prave zarkve dò Rimske; dakle cini, sctò cini zarkva rimska.

Uppit. 8. Kako moxe Turcin, olli Poganin, dobrò kerstiti, akò onni nevirruju karstenju, ni gneggovoj kriposti; kako i nevirruju, dasse raghiamo s' ghrihom istocnim?

Odgov. Angehielski Naucitegl tommu odgovara, i uci, dà virra onnoga, koji karsti, nije od potribe, zà uciniti dobrò karstenje. Razlogh jest, jer ōn ù Karstenju nedilluje ù kripost svoje virre, neggo ù kripost Issukarsta, koji unutargnò karsti. Zàtò akò Turcin, olli Poganin karstechi s' voddom naravskom, i izgovarajuchi rijci potribne, imma odluku ciniti, scto i drugghi cine, koji karste meghiu karstianom, dobrobi karstenje bilo, prem dà nevirruje karstenju. Takò rezzi od svakoga druggoga. Q. 64. A. 9. 105.

Uppit. 9. Mogguli dvà ùjedno karstiti, dà jedan lîva voddu; à drugghi isizgovara ryci karstenja?

Odgov. Nemoggù; nittibi dobrò bilo karstenje, neistinujuchisse ryci karstenja, jere onni, koji izgovara ryci, neperre: à onni, koji perre, neizgovara ryci. 106.

Uppit. 10. Jelli kogga karstio nàsc Spassitegl?

Odgov. Sveti Tomas s' svetim Augustinom uci, dasse moxe virrovati, daje nàsc Gospodin karstio suoje svete Uccnike. Q. 84. A. 7. ad 4. 107.

Uppit. 11. Kommuje od potribe karstenje?

Odgov. Svakomu cioviku roghienu od otza, i mattere, zà spassenje vikovicgne, ucechinàs Spassitegl: *Akosse kò nopriporodi od vodde, i Duha svetoga, nechie ulisti ù kraglięstvo Nebbesko*; zatōse zove karstenje, *Sakramenat od potribe.* 108. Joan. 3.

Uppit. 12. A dà budde ciovik posvechien ù utrobi svoje mattere, kakono sveti Ivan Karstitegl, i Jeremia Prorok, billimu bilo od potribe karstenje?

Odgov. Bi, govori Anghielski. Razlogh jest, jere prem dabbi tà immao Milloſt Boxju (bez ovve nemoxe bitti posvechien) koja dixe ghrih istocni; nisćta magne nebbi immao pecciata, s' kojmse ciovik Issukatstu prilaga, i cinise gneggovo ùdo. Cichia toggabi vaglialo, dasse karsti. 109.

Uppit. 13. Govorechisse, dasse Dizza karste ù Virri svojih Roditegliah, nebbili dosti bila ù kojoj potribi zà ovvu Q. 68. A. 1. ad 3.

dizzu

dizzu Virra svojih Roditegliah, kadse nebbi moghla vodda naggoditi, olli kòbbi karstio?

Odgov. zadovoglnaje virra Roditeglna s' karstenjem zajedno; alli bez ovvoga nemoggu sinovi dostighnuti spassenje vicgne. 110.

Uppit. 14. Sctoje od potribe ù onnomu, kojse hocchie karstiti?

Odgov. U cagliadetu od razbora potribnoje hottinje, zà priati sveto karstenje, olliti prava odluka. Savisce zà priati Millost karstenja potribnoje skruscenje varhnaravsko, olli izvarsno, olli barèm neijvarsno, kako ùci sveti Sabor Tridentinski. Sama bollest naravska nije zàdovoglna. Ispovid nittije od potribe, nittisse moxe ùciniti prid karstenje, buduchi S. karstenje vrata od svih ostalih sakramenatâ. 111. *Sess. 6 c 5.*

Uppit. 15. Dà cegliade imma odluku, z à priati sveto karstenje, alli nejma skruscenje recceno, billi dobrò karstenje bilo.

Odgov. Dobrobi karstenje bilo; alli nebbimusse dala millost Boxja; nittibimusse diggao ghrih istocni; nedillujuchi karstenje ù cioviku od razbora bez bollesti od ghriha. 112.

Uppit. 16. A dasse pakà posli pokaje, i pravò skrusci od ghrihah, billimusse povratila millost karstenja; i diggao ghrih istocni;

Odgov. Bì, kakosmo rekli, bessidechi od Sakramenta opchienò. I ovvo ù kripost pecciata, koije pò karstenju ostao zà ùvik ù Dusci. 113.

Uppit. 17. Mogguliste karstiti sinovi Roditegliah Nevirnikah protivà gnihovoj vogli?

Odgov. Akossu sinovi reccenih Roditegliah doscli nà vrime od razborà, i xele sveto karstenje, moxe, i immajimse datti, prèm dasse Roditegli tommu suprotive. Razlogh jest, jeressu tadda sinovi ù svojoj mocchi, i oblasti; nitti ù stvarih svoga spassenja immaju immatti ozîr nà vogliu svojih Roditegliah, kako ùci sveti Tomas. 114. *Q. 68. A. 10.*

Ako paka sinovi jòsc nijsu doscli nà vrime od razbora, taddasu pò zakonu naravskomu pòd oblastju otcevoj; zà tobi nepraviza naravska bila, karstitijih protiva vogli otcevoj, prem dabbi i tadda dobro bilo karstenje. 115.

Uppit. 18. A dà tà sîn, ki josc nije ù razborisctu, bubbe ù robstvu kojega Poghlavize karstianskoga, billisse tadda moggao karstiti protiva vogli otcevoj?

Odgov. Bi ù toj zgoddi; jerje tadda Poghlavìza karstianski od gnegga Gospodar; à nè otaz, 116.

Uppit.

Uppit. 19. A dasse jedan karstianin namirì, ghdi umire ditescze jednoga nevirnika, n. p. Turcina, olli xudie, terga mûce karsti, billi dobro ùcinio?

Odgov. Kadbi doistò zynio, dacchie tò ditescze tadda priminuti, dobrobisse, i spametnò tà karstianin podnio, karstechiga, kako mnozi Naucitegli govore; jerebi pò tà nacin providio gneggovu spassenju vikovicgnemu. Paccebi tò moggao ũciniti tadda, prem dà i znadu gneggovi Roditegli, jerjimse nebbi ucinila nikakova kriviza, izlazuchi pò Smarti ditescze iz pod gnihove oblasti. Nisćta magne cichia smutgne, kojabi moghla iz togga izajti, spametniebisse podnio, dà tò mũce ũcini. 117.

Uppit. 20. Daje xupnik zazvan nà dva mista; ù jedno, dà karsti ditescze, koje ũmire; à ù druggo, dà ciovik umire, zà ispoviditiga; i nemoxe prispiti nà obadva mista, kojemubi vaglialo, dasse potexi? K' ditesczu, zà karstitiga? olli cioviku, zà ispoviditiga?

Odgov. Tribovalobi, dasse poteghne ciõviku; à dà poscglie kogga Svitovgnaka, zà karstiti ditesczè; jere imma vecchiu potribu ciovik od razbora nà smarti; neggo ditescze, koje moxe bit od svakoga pomoxeno. 118.

Uppit. 21. A dasse nitkor od svitovgnih nenagoddi, koibi ũmio ditescze karstiti, tadda, sćtobi vagliabo, dà xupnik ũcini?

Odgov. U tommu doggoghiaju (koise mucno moxe namiriti) vaglialobi, dasse Misnik prià poteghne k' Ditesczu, negh k' cioviku. Razlogh jest, jerse ditescze nemoxe samo pomochi; dalli moxe ciovik od razbora s' krusceniem izvarsnim od svoga ghriha, koeje dosti zà spassenje. 119.

Uppit. 22. Koise dijo Tila imma prati ù karstenju?

Odgov. Immase karstiti ũdo Tila najpoghlavitije, koje jest ghlava ù cioviku, ù kojojse uzdarxu svà chiuchienja; i koja jest Pristoglie od Dũsce. 120.

Uppit. 23. A dasse nemoxe karstiti, neggo samo nogga, ruka, olli pàrst, koji vijri iz ũtrobe Matterine; à ditesczeje ù poghibili od smarti, billisse moghlo tò ũdo karstiti?

Odgov. Bi ù toj potribi, jerbisse i tadda ditescze razumilo karstieno, kakosse ciovik razumi ragnen, prem daje malahna ranna; zkvargnen, prem daje malahna zkvarnõst. Nisćta magne hocchie Sveti Thomas, dà akosse paka tò ditescze rodì, vaglialobiga istanovize karstiti pòd ũvìt-Ako nijsi karstien, ja te karstim. 121.

Uppit.

Uppit. 24. Roditegliza raghiajuchi nahodise nà poghibili od smarti; ni moxe izachi vanka koje ūdo ditescza; dalli Babba, olliti Primitegliza, moxe dossechi s'rukom dò ditescza, billiga moghla tadda karstiti ù utrobi Matterinoj?

Odgov. Nahodechisse tadda porod ù poghibili, moghlabiga Primitegliza karstiti ù utrobi Matterinoj barèm pòd ovvi ùvit: Akossi podoban karstenju, Ja Te karstim, i ost. Akobisse paka Dīte nà svìtlost dalo, vaglialobiga istanovizè karstiti pod ovvi drugghi ūvit: Ako nijsi dobro karstien; Ja te karstim, i ost. 122.

Uppit. 25. Dasse Ditescze roddi ù odilu, olliti kosciuglizi, kako rekku, i najdese nà smarti, karstechisse ù odilu, billi dobro bilo karstieno?

Odgov. Bi, jer e onni dyo koxize zīnì zajedno s' Tilom ditignim ista stvar. 123.

Uppit. 26. Da Roditegliza ūmre raghiajuchi, i ostane ù gnoj ditescze, sčtosse imma ūciniti?

Odgov. Uci sveti Tomas, dabbi vaglialo tadda Matter rastvoriti, i dite izvaditi, zà karstitiga. U' ovvoj zgoddi tribaje, kàko izdahne Matti, postavitijoj ù ūsta jednu zyv, dà moxe porod dihati, doklese utroba otvori martvoj Roditeglizi. 124.

Uppit. 27. Dà Misnik karstechi Xensku ghlavu zīni, dajè musćka, i govori, n. p. Petre, Ja Te karstim, ù Imme Otza, i ost: paka izazna, dà nije musćka, neggo xenska ghlava, billi dobrò karstio?

Odgov. Bi dobro, jere tolliko Misnik, kolliko svakki drugghi, koji karsti, imma navlastitu odluku, karstiti onno ditescze, koēje prid gnim, i koēga prinosse nà karstenje. Nitse gneggova odluka, olli misao imma ossobititi varhu ovve, olli onne varste cègliadi, vexuchiju k' varsti xenskoj, olli musćkoj, neggo, kakò rèkkosmo, varhù poroda prid gnim nekarstena. 125.

Uppit. 28. Mogguliſſe karstiti mahnenizi?

Odgov. Anghielski Boggoslovaz razluciuje cetiri varste mahnenikov. 1. Ollissu takovi od poroghienja. 2. Ollissu posli razborisćta uppali ù mahneniu. 3. Jest onnih, koji, prem dassu od poroghienja ù tommu bettegu; nisćta magne ù koji god ciàs immaju svoju svīst, i uxivaju kadgod koje rasvitghienje razbora. 4. Jessu onni, kòji prèm dà nejmaju podpunnò zdravu svīst; nisćta nemagne immaju tolliko razborisćta, dà moggu misliti od svoga spassenja, i razumiti kripost svetoga karstenja. 126.

R Ve-

Vegliu dakle. 1. dà akossu mahnenizi od parve varste, mogguse karstiti, kako i svaka malahna diciza, kojase karste ù Virri svetè Zarkve. 127.

Vegliu 2. Akossu od drugghe varste, ollissu prid Mahneniju xelili sveto karstenje; olli nijssu. Akossu xelili, mogguse karstiti slobodno, paccesse i immaju karstiti, jeresse uzdarxi ù gnimma parva xeglia od karstenja, zadovoglna, zà bitti karsteni, prèm dabbisse ù mahneniji suprotivili karstenju. Ako paka nijsu xelili, nemoggũse karstiti, jerjim manka potribna xeglia. 128.

Vegliu 3. Akossu od trecchie varste, i pokaxuju xegliu, i vogliu od karstenja ù onno vrime, kadsu ù svojoj svisti, i rasvitglienju razbora, immajimse podiliti sveto karstenje. Ako nepokaxuju ù svisti tu vogliu, nemogguse karstiti. Razloghje od sebe bistar, jerse hocchie, i dostaje hottinje, zà primiti sveto karstenje. 129.

Vegliu 4. Akossu od cetvarte varste, i xele sveto opranje, immaimse datti; nè innakò. Ovvoje vàs Nauk Anghielskoga Boggoslovza ù kratko, i bistrò istumacen. 130.

Uppit. 29. A' sćtommi govorisc od onnoga koji budduchi zdrãv, xelioje karstenje, pakje posli uppao ù nemõch, ù kojojga tako sãn Martalcki possiduje, dasse nemoxe od gnegga oslohoditi, ni razabrati, billisse moggao ù tommu snu karstiti?

Odgov. Odgovara sveti Boggoslovaz, dà akosse tà ciòvik nahodi ù poghibili od smarti, immaobisse ù tommu snù karstiti; kakò kaxe sveti Agustin, dà bi karstìen gneggov jedan Priategl, nahodechisse ù snù priliçnu; jeresse ù ovvomu uzdarxi parvascgne hottinje. Ako paka nije tà poghibil, immase poccekati, doklẽse razbere. 131.

Uppit. 30. Mnokratsejè doggodilo, dasseje rodilo ditescze od dvi ghlave; olli immajuchi ostala dvostruka ũda; ù toj zgoddi kakobisse moggao podniti Karstitegl ù izgovaranju rijcih, olli govorechi: *Ja Te karstim*; olli, *Ja vãs karstim*?

Odgov. Mnozi Boggoslovzi darxe, dà kàd imma tã Porod dvi ghlave, immamusse datti dvostruko karstenje, parvò varhù jedne ghlave; pak varhù drugghe, akobi vrimena doteklo. Akobi paka vrime bilo kratko, moghlobisse recchi: *Ja vãs karstim*; i ù tò pratti i jednu, i druggu ghlavu. Razlogh daju, jere budduchi ossobito pribivalisćte dusce ghlava, olliti moxgiani, i nahodechisse ù tommu poròdu dvostruka ghlava zilovita, i izvarsna (ov- 132.

va-

vako razumimo) spametnosse zini, dassu i dvi dusce, navlastito ako jedna placcè; à drugga nè; olli pokaxuju meghiu sobom dillovanja suprotivna, illi razlicna.

Od dvostrukosti ostalih ūdah nije tako; nègh akobi dva Tila bila pòd jednom ghlavom, jerbisse tadda moghlo zīniti, dassu i dva sarza, ù kojih pò bessidovanju nikih Naucitegliah pribiva duscia, kakò ù ossobitomu pristogliju. U sumgni jelli jedna, olli dvi dusce, ako imma vrimena, vaglialobi parvglie karstiti jedne parsi slobodnò: *Ja Te karstim*; à drugghe pod uvit: *akossi drugga Duscia*, *Ja Te karstim*. Ako napokòn neostaje vrimena, vaglialobi karstiti i jedne, i drugghi parsi pòd uvit: *Akò ste dvi Dusce*, *Jà vās karstim*, *i ostalo*. 133.

Uppit. 31. A' sctocchiesc recchi od Nakazni, kojaseje viddila vecchiekrat roghiena od xenne s'oblicjem xivotinskim, olli od xivine s'oblicjem gliuskim, immālisse karstiti?

Odgov. Pijsciu, dà Godiscta Gospodinova 1597. rodiscese ù Spagni dvoje dizze od jedne krave s' oblicjem gliuskim; i dà Biskùp od onnoga mista nedopūsti, dasse karste; i tako umrisce bèz karsta. Takoghierseje doggodilo, daje xenna trikrāt zaccela, i rodila od Munne; i mnogga priliçna kaxu Pijsaozi prosciastnih stvarih. Napokòn kaxu, dasse ù Fiandri roddi od krave, i od ciovika dīte; i dà bi karsteno, i xivi pò nacinu gliuskomu, i karstianskomu. 134.

Dalli sctosctò Kazaozi prosciastnih stvarih pijsciū, skupniè ūce Boggoslovzi, i drugghi Naucitegli, dasse od xivine, i od ciovika nemoxe roditi ciovik, neggo xivina. Nisćta magne hocchiē mnozi, dabbisse moghla tà Nakazan s'oblicjèm gliuskim karstiti pòd ūvit: *Akossi ciovik*, *Ja Te karstim*, i ost; darxechi mnozi, dà simme Matterino neulazi ù porod. Drugghi hocchie, dà bi vaglialo poccekati sedan godīn, zà izviditi, jelli ù gnemmu koji biligh ciovicianstva; i akosse pokaxe koji pravi biligh, vaglialobiga karstiti: akosse nepokaxe, nikakosse nejma karstiti. 135.

Govòrechi od nakazni, kojase raghia od xenne, i od xivine, nikakosse nejma karstiti, jere od xenne, i od xivotine nemoxese roditi, nègh xìvotina, ūcechì je nodusсnò, dà zà roditi ciovika hocchiesse simme ciovicianskо. 136.

Akosseje od xenne, i od ciovika rodila Nakazan s'oblicjèm xivotinskim, i imma Parsi, i ghlavu ciovicіansku; prèm dà ostala ūda imma xivotinska, immase karstiti, jere ù ghlavi, i ù Parsi pribiva ossobitò Duscia ciovicians- 137.

 ka;

ka ; i ʒatõse imma darxati , dàje ciovik . Ako prikaxuje ghlavu xivotinsku ; à ostala ũda ciovicianska , kò ũci , dà bisse immala karstiti pod ũvit ; kò , dasse imma cekat vrime , ʒà iʒviditi , jelli ciovik , olli xivina . Jabiju karstio pod ũvit : *Akossi ciovik* , *Ja Te karstim* , i ostala .

Akosse napokõn sumgni jelli od xenne , i od ciovika , olli od xenne , i od xivine , taddabbisse najvecchie moghla karstiti pòd ũvit : *Akossi ciovik* , *Ja Te karstim* ; jeresse ovvako provĩghia gneggovu spassenju : à s' drugghese strane necini kriviza ; ni pogarda svetomu karstenju . 138.

Uppit. 32. Nahodisc , Misnice , ghdissu smartno rannili jednoga Xudiu , koji ù svomu xivglienju nije pokaʒao nijedne xeglie , ʒà primiti sveto karstenje ; dalli nisćta magne Ti ciũesc , dà õn vapie ù ovve rijci (olliti ispovidaju tò okolostojêchi : *Gospodine Isukarste pomoʒime* , *Blexena Divize Mario* , *moli ʒà me* . Tì se hitrò potexisc , i pitascga , hocchielisse karstiti ; allije õn ʒànimio ; ni moxe ryci iʒgovoriti , ni datti koji biligh od svoje xeglie : sćtobi ũcinio , billiga karstio prià , negh' iʒdahne ?

Odgov. Prẽm dà reccene rijci nijsu ʒlamenje , olliti biligh istiniti gneggove prave xeglie , ʒà priati sveto opragne , nisćta magne , moggũse spametno zĩniti , dà iʒlaʒe od kriposti te xeglie ; ʒà tòbisse immao karstiti barèm pòd ovvi uggovor : *Ako Ti s'timma rijcima* , *od tebbe iʒustenim* , *po aʒujesc prãvu xegliu* , *i pitanje svetoga karsta* , *Jà Te karstim* , i ostala . Jere akoje istinitò xelio , onje karstjen , i spassen ; akò nije xelio , necinise nijedno nepoćtovanje svetomu karstu , pòd uggovor dãnu . 139.

Uppit. 33. Mnoggosmo putih spomenuli tò karstenje pòd ũvit , olliti ũggovor ; dà jelli od potribe , dà Misnik , illi karstechi , illi drugghi sakramenat podajuchi pòd uggovor : *Ako* , iʒrecce iʒvankim nàcinom tà uggovor , i tà ũvit ?

Odgov. Nije od potribe , dagga iʒrecce s'ustima , neggoje ʒà dosti , dagga ʒacme ù svojoj pameti , i vogli ; i dà pòd gnim raʒumi podatti sakramenat . 140.

Uppit. 34. U' reccenomu doggoghiaju billisse moghlo datti i odriscenje od ghrihah xudiu , akobi jòsc poxivio posli karstenja ?

Odgov. Bi moghlo , kakosmo rekli od karstenja , pod uggovor : *Akossi vridan* , *i podoban* , *Jà Te odriscıujèm* , i ostala , ʒà isti raʒlogh gori prinessen . 141.

Uppit. 35. A billisse moggao ukopati ù misto posvechieno ?

Od-

Odgov. Nebbi, jere nije istinito, daje recceni xudio dobrò karstien. A' idrugghe strane istinitaje ʒapovid zarkvena, dasse xudiè nejmaju kopati ù mistu posvechienomu. 142.

POGHLAVJE III.

Od Immena, kojese imma naditi Porodu: od kũma; i od Mista, ù komusse imma podavati sveto karstienje.

Uppit. 1. JElli od potribe nadìti Imme ditesczu, olli cjoviku, kojise karsti?

Odgov. Nije od potribe karstenja, jere dasse i nenadije Imme, dobrobi karstenje bilo; dalli jest od potribe naredbe Zarkvene. 143.

Uppit. 2. Moxelisse ù karstenju naditi Imme kojega Poganina, koije bio iʒvarstan ù kojoj kriposti naravskoj?

Odgov. Nemoxe. Tò sveta Zarkva ʒabragnuje. Imma bitti Imme kojega Svetza, olli Svetize, iʒ novvoga, olli staroga ʒakona. 144.

Uppit. 3. ʒasctosse Poròdu daje ù karstenju Imme kojega Svetza, olli Svetize?

Odgov. ʒà dagga darxi ʒà svoga vlastitoga Braniteglia, i Odvitnika prì Boggu svemoguchiemu. Cichiaje togga potribno, i raʒloxito, dasse cẽsto ũteccemo k' svetim od nascega Immena, pod kojihsmo obranu postavglieni od svete Matti Zarkve. 145.

Uppit. 4. Jelli od potribe, dasse najdu ù karstenju kumi, koji darxe Ditescze?

Odgov. Nije od potribe karstenja; dalli jè od potribe naredbe Zarkvene. Daje raʒlogh Anghielski Naucitegl, jerse ovvo duhovno Priporoghienje priliciuje Roghienju Naravskomu, ù kojemu, prèm dà nije od potribe, neggo Otaz, i Matti; niscta magne, ʒà lascgne poroghienje, i podobnije odhragnienje, hocchiesse Primitegliza, i Dojka, olliti Gojniza. Takò prilicno i ù Priporoghienju duhovnomu. Quæst. 87. Art 7. 146.

Uppit. 5. Kollikò moxe bitti kumov, olli kumah ù svetomu karstenju?

Odgov. Sveti Sabor Tridentiski odreghiuje, dasse nejma ulagati ù tò vecchie od jednoga, olli od jedne; illi najvecchie od jednoga kuma, i od jedne kume ʒajedno. 147.

Uppit. 6. Tkò moxè sluxiti ʒà kuma, olli ʒà kũmu?

Odgov. Nemoggu, koji slide. 1. koji nijsu karstieni. 2. Polu- 148.

luvirzi, prèm dassu karstieni. 3. Occitò ʒloghlasni. 4. koludri, olliti Redovnizi Prosjazi, koji xivu ù skupscchini. 5. koji jòsc nijsu prisceli nà raʒborisćte. 6. Otaz, i Matti beʒ vellike potribe. Ostali moggu. Cap. Non licet dist. 4. de Consecr. Cap. Monachi eod. dist. 4.

Uppit. 7. Sćtossu duxni kumovi, i kume ditetu, kojegassu darxali nà karstu?

Odgov. Onnissu Otzi, i Mattere duhovne, Dojke, i Gojnize dusce gneggove. ʒàtosuga duxni upraviti ù pũtu karstianskomu; odhranitaga ù strahu Boxjemu; i gojitiga ù poʒnagnu ʒakona Nebbeskoga, ako viddu, dà Otaz, i Matti naravska ù tommu nijsu pomgnivi. Cichia togga ʒavexuju s' gnĩm Rodstvo duhovno. 149.

Uppit. 8. U kojoj potribi moxelisse Dĩte karstiti bèʒ kuma, olli kume?

Odgov. Moxe bèʒ svakkoga ghriha, jere potriba ʒà tadda raʒvexuje naredbu Zarkvenu; i opchienosse recce, dà potriba nejma ʒakona. 150.

Uppit. 9. Moxeli Mũx, i Xenna tughie dĩte darxati nà karstu?

Odgov. ʒakon Zarkveni tò nehvali; pacce pò niki nacin ʒabragnuje. Nisćta magne mnoʒi Naucitegli govore, dà akobi ù komu Mistu tò bilo obiciajno, dà Mũx, i Xenna ʒajedno darxe tughie dite nà karstenju, moghlobisse tò dopustiti. Cap ult. 30 q. 4. 151.

Uppit. 10. Moxeli jedan, olli jedna, nà misto druggoga, olli drugghe, darxati nà karstu?

Odgov. Moxe; alli onni, koji cini dillo od kuma ʒà druggoga, neulaʒi ù Rostvo. A niki Naucitegli besside, dà nì onni, nà kõgasse misto darxi. Nà svojechiemo misto od ovvoga obilnije govoriti, ghdi od Rostva imma bessidovanje. 152.

Uppit. 11. U komusse mistu imma podavati sveto karstenje?

Odgov. ʒakon svete Zarkve ʒapovida, dasse imma davati ù kucchi Boxjoj, ghdissu karstionize. I odreghiuje, akobi koji Misnik innako ũcinio, dagga gneggov Starìscina tolliko pedipsa, dasse ostali moggu svistiti. Dalli ù istomu ʒakonu dopusćtujese, dà Poròdi kraglievi, i iʒvarsnih Poghlavizah, moggũse karstiti ù gnihovoj Polaci, jere ù gnimma immaju Zarkvize. 153. Clem. unic. de Baptis.

Uppit. 12. Dasse nahodi ù poghibili ditescze, nitse bèʒ straha moxe doniti k' Zarkvi, taddà billisse moghlo karstiti ù kucchi?

Odgov. Bì ù toj priggodi, i potribi, budduchi sveta Zarkva Matti millostiva. 154.

Uppit.

Uppit. 13. Nahodiliſſe, koji drugghi prilician doggoghiaj, pò kojemubiſſe moghlo dîte karſtiti ù kucchi?

Odgov. Nahodi; i jeſt, daſſe koja Diviciza poſctene obitili kradimizè napunni, i rodì dîte, tadda cichia poſctenja moghlobiſſe skrovito, i mûce ù kucchi karſtiti. 155.

Uppit. 14. U reccenih zgoddah, razluciti karſtenje od opràve, olliti Zeremoniah ſvetoga karſtenja, pò tà nacin, daſſe ù kucchi dade vodda; à paka daſſe ù Zarkvi izvarſce Zeremonie, jelli dopuſcteno?

Odgov. Toje razlucenje zabragneno od ſvete Zarkve. Negh akoje potriba karſtiti diteſcze ù kucchi, kakoſmo rekli, vagliamu datti voddu, i iſpunniti ſvè oſtale Naredbe, i oprave Zarkvene, kojeſu zdruxene s' karſtenjem, ako vrìme moxe sluxiti. Akoje paka kratko vrime, jersè ſumgni, dà dîte moxe mallo xiviti, i umriti prià, neggoſſe izvarſce ſvè opràve, taddabiſſe moghla onciàs vodda datti; i akobi posli prixivilo, nàdoſtaviti oſtala. 156.

Uppit. 15. Posli kolliko dãnah od roghienja immaſe diteſcze karſtiti?

Odgov. Mnogghi ſveti Sabori nareghiuju, daſſe neodmicce vecchie od tri, olli cetiri dnih. Dalli pò obiciaju moxeſe i dò oſſam, olli i dò deſſet dãnah. Alli odmizati bèz razloxna ûzroka vecchie od Miſſeza dãnah, ſmartnobi Roditegli ſaghriſcili, prèm dà Diteſze nije ù poghibili. Razlogh jeſt, jerebi privridili Naredbu Zrrikvenu, potvarghienu od obiciaja opchienoga ſvete Zarkve, ù ſtvari tolliko potribnoj. 157.

Rekkoh-bez uzroka razloxitoga, jere s' uzrokom, n. p. cekajuchi kojega izvarſnoga Poghlavizu, koibi darxao nà karſtu, moghlobiſſe odmaknuti zà koji Miſſêz. Dalli, kakoſſe vaddi iz nauka Anghielskoga, vaglialobi zà tò odmizanje iſproſſiti dopuſctenje od Biskupa. 158. *Quæſt. 68. Art. 3.*

Ovdi imma Xupnik sloxiti kgnixize, i ù gnimma zapijſsati Immena, i Pridivke onnih, koiſe karſte, gnihovih Roditegliah, kumih, i kumah, i iſtoga karſtiteglia, olli Miſnika, koji karſti, bilixechi dãn, Miſſez, i Godiſcte od Poroghienja, i karſtenja.

Evvo Prilika.

Godiſcta Goſpodinova 1728. na 12. Miſſeza Oxuaka, Jà D. Petar Karſtich Paſtir od ovve Zarkve ſvetoga Ilie ù Sellu Dobrini karſti Diteſcze, roghieno nà 8. reccenoga Miſ- 159.

Miſſeza od ʒakonitih ʒarucnikah, Ivanna Mandichia, i käte Seſtrichia iʒ ovvoga iſtoga ſella, kojemu bi nadiveno Imme Martin: kũm bi ſtipan ſtorich Sin Petra Storichia iʒ ovve Xupe: kuma Mande Babichia iʒ Sella Neveſchiane, kchièr Luke Babichia, à Xenna Mattia Ruxichia.

Akoje Diteſcze beʒakonito, olliti kopile, kojegaſſe neʒnadu Roditegli, reccеſe ovvako.

Karſti diteſcze, kojegaſſe neʒnudu Roditegli, *rogbieno*, i oſtalo, kako gori.

Pò ovvomu Xupnik imma upijſivati karſtegna.

POGHLAVJE IV.

Od Tvorab, koje ù Duſci dilluje ſvetò karſtenje.

Uppit. 1. SCtò dilluje ù duſci ſveto karſtenje?

Odgov. Daje Milloſt Boxju ſvimma; à oſſobito onnim, koiga diſtoinò primaju, akoſſu od raʒbora. Ovva Milloſt Boxja jeſt Parva, kakoſmo rekli, beſſidechi opchienò od ſvetih ſakramenatah. S'ovvom Milloſtju daje ſaviſce kripoſti varhnaravske, Virru, Uffanje, Bogʒogliubſtvo, i oſtale Darove duhovne; koja ſvà zvatù iʒ Milloſti Boxje, kako iʒ Zabla nebbeskoplodnoga. 160.

Uppit. 2. Ovva Milloſt Boxja, kù daje karſtenje, kakoſſe vlaſtitò ʒove?

Odgov. ʒoveſe Milloſt parva *Priporodiva*, jere duhovnò priporaghia Duſciu nà xivot varhnaravski; i nà sluxbu Boxju; i cini Ciovika kuchnikom Boxjim. 161.

Uppit. 3. Dajeli jòſc koju druggu Milloſt vlaſtitu?

Odgov. Daje jòſc Milloſt, kojaſe ʒove Milloſt ſakramenta, illiti iſtoga karſtenja; i jeſſu pomochi ſvarhnaravske, koje Boogh daje ù kripoſt ſvetoga karſta, ʒà mocchi xiviti karſtianski ù gneggovoj ſvetoj sluxbi. 162.

Uppit. 4. Karſtiſe Diteſcze bèʒ raʒbora; i karſtiſe Ciovik odhrãgnen, koji od ovva dva vecchiu Milloſt Boxju prima?

Odgov. Prima vecchiu, pacce dvoſtruku çovik od raʒbora, jednu od dilla dillovana, t. j. koja odgovara ſvetomu karſtenju; à druggu od dilla dillujuchiega, t. j. koja odgovara pripravi gneggovoj, nareſcenoj od Pomochih Boxjih. Dalli Diteſcze neprima, neggo ſamo jednu, t. j. od Dilla dillovana, olliti od ſvetoga karſta. 163.

Uppit.

Uppit. 5. Koji ghrih dixe iz Duſce ſveto karſtenje?

Odgov. Perre Duſciu od ghriha Iſtocnoga, ù komúſſe vàs Narod Ciovicianski raghia, i kojega ūcinisſmo ù vogli naſcega opchienoga Otza Adama, kàd privridi zapovid Boxju, blagujuchi od vocchia zabragnenoga, kako rekkoſmo viſce. Odvecchiè, akoje Ciovik od razbora, koiſe karſti, dixemu i oſtale ghrihe, kōeje ſvojom vogliom ūcinio posli, kakoje priſciao nà vrime od razboriſcta. 164.

Uppit. 6. Oſvin ghriha, izbavgliali jòſc od ceſſa druggoga ſveto karſtenje?

Odgov. Izbavglia i od ſvakke jòſc pedipſe nè ſamo vikovicgne od Pakla; dalli jòſc i od ſvakke vrimenite, kojeſe tarpe nà ovvomu ſvitu, olli ù miſtu od Occiſtenja. Tako, dà n. p jedan Turcin, olli koji drugghi priliciàn, ūmrè ūdigl pò karſtu, akogaje s' pravim skruſcenjem primio, poletiobi ūpràv ù Raj nebbeski. Tollikoſſe vecchie ovvo razumi od māle dicize, koji ūmiru s' karſtenjem. 165.

Uppit. 7. A oſtale dvi varſte karſtenja, od koihſmo viſcè govorili, dixuli pò tà nacin ſvù pedipſu od ghriha?

Odgov. Karſtenje od karvi dixe i ghrih, i ſvù pedipſu od ghriha; jere nejma vecchie gliubavi od onne, s' kōm jedan ūmire zà ſvoga Stvoriteglia. Ovva jeſt oggagn nebbeski, koji ciſti Duſciu od ſvakke trohe. Dalli karſtenje od Plamena izbavglia doiſtò od ghriha, i od pedipſe vikovite; alli nè od vrimenite, kojaſe imma tarpiti ù mukkah od Occiſtenja, kakonās ūci Anghielski Boggoslovaz. zàto dà jedan ūmrè ſamom xegliom od karſtenja, biobi ſpaſſen; dallibi pritarpio oggagn od Occiſtenja nà druggomu ſvitu. I evvoti razlicnoſt meghiù tri karſtenja. 166. Quaeſt. 68. Art. 2. ad 2.

Uppit. 8. Jelli jòſc koji Tvōr, kojega ù Duſci oſtavglia ſveto karſtenje?

Odgov. Jeſt pecciat, kojega zà uvik oſtavglia ù Duſci, kakò rekkoſmo gorì viſcè. 167.

Uppit. 9. Scto daje cioviku ovvi pecciat?

Odgov. Upijſciùega ù Obitili Iſſukarſtovoj: zdruxujega kakò ovcizu k' ſtaddu gneggovu: prinoſſiga od ſuxanſtva hudobnoga nà sluxbu Boxju: ciniga dyonikom oſtalih ſvetih Sakramenatah, i Dobarah opchienih ſvete Zarkve; i udom Iſſukarſtovim, prilagajuchiga k' gnemmu, kako poghlavnomu Paſtiru; i napokòn razlikujuchiga od Poganih, i od oſtalih, koji nijſu karſteni. 168.

Uppit. 10. Moxeliſſè jedan vecchiekrat karſtiti?

Odgov. Nemoxe, jere kako naucisſmo gori, karſtenje ūtyſctuje 169.

ù Duſci recceni pecciat vikoviti, pò tà nacin, dà jedan pò ſmarti uskarſne, nebbiſſe moggao iſtanovizè karſtiti.

Uppit. 11. A ùſctobi uppali, koiſe cinne iʒ novva karſtiti, i onni, koji karſti, budduchi dobro parvo karſtenje?

Odgov. Cinechi tò ʒnannò i jedan, i drugghi, ùcinilibi pritexak ghrih, ʒà koji ʒakon ſvitovgni nareghiuje pedipſu od ſmarti, tolliko onnomu, koiſe karſti, akoga godiſcta neoggovaraju, kolliko onnomu, koji iſtanovizè karſti. 170. L. Si quis 2. cap. ne Sanct. Baptiſma.

Dalli ʒakon Zrrikveni, koiſe nemiſcia ù karv gliusku, iʒhodechi od Majke krotke, i tihe, ſamo ʒà pedipſu tollike ʒlocchie nareghiuje Beʒredje, koje budduchi occito, ſami ſveti Otaz Papa dixe. Saviſce uppada ù iſto Beʒredje i Xakan, koji ù tommu hottinò, i ʒnannò sluxi Miſniku, kàd iſtanovizè karſti. 171. Can. 19. 118. diſt 4. de Conſec. & alibi.

Uppit. 12. A dà budde iʒvan potribe diteſcze karſtieno od Poluvirza, olli Turcina, billiſſe barem tadda moghlo prikarſtiti?

Odgov. Akoje Poluviraz, olli Turcin karſtio ù Imme Priſvete Troize, liùchi voddu naravsku, i immajuchi miſao, i odluku potribnu, kako iſtumaciſmo gori, Diteſczeje dobrò karſtieno; i ʒà toſe nebbi moghlo iſtanovizè karſtiti. Akoje pomankala koja od reccenih ſtvarih, taddabiſſe immalo iʒ novva karſtiti. Akoſſe napokòn ſpametnò ſùmgni, dajè pomankala koja ſtvar potribna, taddabiga vaglialo karſtiti iſtanovizè pod ovvi uggovor: *Ako nijſi dobro karſtien, Ja Te karſtim*, i oſtala. 172.

Uppit. 13. A ſctocchieſc recchi od onne Dicize, koimſe neʒna ni Otza, ni mattere; i nahodeſe ʒapuſcteni, i poſtavglieni nemillo nà putu, illi kòd vrata od Grada?

Odgov. Akoſſe kòd gnih nenahodi biligh od karſtenja, t. j. kùs karte, ù kojoje pijſano gnihovo Imme karſchieno, karſtit immajuſe pod ùvit: *Ako nijſi karſtien, Ja Te karſtim*, i oſt. Akoſſe napokon nahodi recceni biligh, nejmaſe ni pojedan nacin karſtiti iſtanovizè. 173.

IƷISKOVANJE III.

Od Potvarghienja, olliti od kriƷme.

PODilenje ovvoga ſvetoga Sakramenta tijce ſamo Biskupe; ʒà tò nije od potribe, daſſe ovdi velle u·darximo, ucechi Miſnika. Niſcta magne, ʒà dà doghie ù naucno poʒnanje bitja, i kripoſti ovvoga ſvetoga Potvarghienja, ʒà mocchi naucitì, kakoje gneggov dũgh, ſvoje ſtaddo, i pripravitiga, dà doſtojnoga prime od Biskupa, zĩnimo mnoggo koriſno, iſtumaçitimu ù kratko vàs nauk potribni ovvoga duhovnoga Pokriplenja. Pocmĩmo dakle ù Pomochi Duha ſvetoga, kojegaſſe jakõſt daje ù ovvomu ſvetomu Sakramentu.

POGHLAVJE JEDINO.

Od Potvarghienja, i gneggovib tvorib.

Uppit. 1. SCtoje Potvarghienje, olliti kriʒma?
Odgov. Jeſt Sakramenat novvoga ʒakona, pò komũſe daje kripoſt, i jakoſt Duha ſvetoga Ciovìku karſtienu, ʒà slobodnò vojevati ù Dvõru Iſſukarſtovu, iſpovidajuchi gneggovu ſvetu Virru protivà gnè Nepriateglìom. 174.

Uppit. 2. Kãje Materia ovvoga Sakramenta?
Odgov. Materia dalecna jeſt ũglie Maslinovo s' Balſamom, poſvechieno od Biskupa, kojeſe ʒove kriʒma. Materia blixgna jeſt maʒanje nà cellu s' iſtim ũgliem poſvechienim. 175.

Uppit. 3. ʒaſctoje ovva Materia sloxena od ũglia, i Balſama? *Q.72.A.2.*
Odgov. Noſſi raʒlogh Anghielski Naucitegl ſveti Tomas, jereſe daje ù ovvòmu Sakramentu podpunõſt Duha ſvetoga ʒà ſnãgu, i jakoſt duhovnu, kojaſe ʒlamenuje ù ſvetomu Pyſmu pò Ugliu; ʒato ſpiva ſveti krãgl Prorok, daje náſc Spaſſitegl pomaʒan ũgliem veſſaglia, t. j. s' podpunoſtju Duha ſvetoga. Miſciãſe paka Uglie s' Balſamom, jere Potvarghien imma davati iʒ ſebe mirris dobra ghlãſa ʒà iʒghled od oſtalih. *Pſal.44.* 176.

Uppit. 4. Kõaje Forma ovvoga Sakramenta?
Odgov. Jeſſu ovve rijci: *Bilixim Tebe biligom krijxa; i potvarghiujem Tebe s' kriʒmom ſpaſſenja. U Imme Otza, i Sina, i Duha ſvetoga. Amen.* 177.

Uppit. 5. Kojasu potribna ù ovvomu Maʒanju?

Odgov. Od potribēsu, koja slide. 1. dasse maxe pò nacin ʒlamenja od svetoga krijxa. 2. dasse maxe na Cellu, ghdije pribivalissce sramexglivosti, ʒà dasse kārstianin nesramuje ispovidati Virru, i krijx nascega Spassiteglia, kako ūci sveti Tomas. 3. dasse iʒgovaraju Immena Prisvete Troize, kakonās ūci sveta Matti Zarkva. 178. *Loc. cit. Art. 9.*

Uppit. 6. Jelli od potribe ovvi Sakramenat?

Odgov. Sveti Boggoslovaz tumaci (kako rekkosmo bessidujuchi od Sakramenta ù opchini) dasse od dvi varste nahodi jedna stvar ovdi potribna. 1. ʒà dostighnuti spassenje. 2. ʒà iʒvarsnò dostighnuti spassenje. Od parve varste potribe jest karstenje, i Pokora pò uppadu ù ghrih smartni. Od drugghe jest ovvi sveti Sakramenat, koije mnoggo koristan, ʒà iʒvarsno dostighnuti svoje vikovicgne spassenje, jere daje Dusci snāgu duhovnu, ʒà mocchisse braniti hrabrenò od nepriategliah svojih duhovnih. 179. *Art. 8.*

Uppit. 7. A billi jedan smartnò saghriscio, neprimajuchi ovvi sveti Sakramenat?

Odgov. Nebbi, jere nije pod ʒapovid, akobiga upustio samò ʒà linost; à nè ʒà mallu zīnu, olli smuchiujuchi ostale. Allibi mnoggo uhinio svoju Dusciu, ʒakrachiujuchijoj tolliku korist duhovnu. 180.

Uppit. 8. Akosse nahodi jedan Ciovik od raʒbora (olli dīte, kojeje priscio nà raʒborissce) nà smarti; i nije primio sveto Pokriplenje, immalimusse podiliti, akoje Biskup bliʒu?

Odgov. Sveti Naucitegl svituje, dà musse imma datti, ʒà iʒvarsnost Dusce. *Cit. Art. 8.* 181.

Uppit. 9. Koje podoban ovvomu Potvarghienju duhovnomu?

Odgov. Samo Ciovik karstianin; i ako nije karstien, nemoxega primiti, budduchi karstenje vrata od svih Sakramenatah, kakosmo vecchiekrat rekli. 182.

Uppit. 10. Od kolliko godisctah imma bitti, koji xelli, primiti ovvi sveti Sakramenat?

Odgov. Jest obiciaj svete Zarkve, podattiga samo onnijm, kojissu doscli nà raʒborissce, ʒà dasse moxe primiti s' ciastju, i posctovanjem. Niscta magne ù Mistih, ù koimse ù ritko vidde Biskupi, navlastitò meghiù Nevirnizima, moxese slobodnò podiliti i Dicizi malahnoj, ʒà dà kàd odrēstu, buddu stanovíti, i tvardi ù svetoj Virri. 183.

Uppit. 11. Moxelisse podatti sveto Potvarghienje jednomu Lughiaku, koji nejma svoje svisti?

Odgov.

Odgov. Moxe, akoje karstien, jereje podoban tvòru ovvoga svetoga Sakramenta, koji jest uzmnoxenje Millosti Boxje. 184.

Uppit. 12. Koũje pripràvu duxan immatti, koji prima ovvi Sakramenat?

Odgov. Duxanje immatti pravu odluku, zà primitiga; i nachisse ù Millosti Boxjoj, budduchi ovvi Sakramenat od xivih. Akosse nahodi ù ghrihu smartnomu, duxanseje olli ispoviditi, olli ũciniti jedno skruscenje izvarsno, koje nije tako lasno; zàtoje svitnije, ispoviditisse. 185.

Uppit. 13. Budduchi sami Biskup Podilitegl ovvoga Sakramenta; à nè ostali Misnizi, dassu od kojemu drago varste, billi barem isti Biskup moggao udiliti oblast jednomu Misniku, zà mocchi Potvarditi?

Odgov. Nemoxe nikako, neggo sami Sveti Otaz Papa, koji ù Zarkvi Boxjoj imma podpunost svete oblasti. 186.

Uppit. 14. U ovvomu Sakramentu immali bitti kũm, kakò i ù Karstenju?

Odgov. Imma, jere, bessidi S. Tomas, onni, koise uzimaju zà Boj, potribnoje, dà immaju, kobijih parvglie naucio, i uviscbao ù nacinu od Boja. Iedan, koise Potvarghiuje, upiscjujese ù vojnisctvo Issukarstovo, govori zakon Zarkveni; zà tòje potribno, dà imma, koiga moxe naucit, vojevati duhovnò ũ Boju protivà nepriategliom svete Virre. I ovvo tijce kuma. *Ar. 10.* 187. *Cap. si quis Filiastrum. 30. q. 1. & 4.*

Uppit. 15. Kũm, illi kuma, immali bitti Potvarghien, zà mocchi bitti kumom? i kollikojih imma bitti, jedan, olli dva?

Odgov. U ovvomu Sakramentu nemoxe, neggo samo jedan bitti kũm, olli jedna kuma, koja moxe darxati ù Potvarghienju muscko, kakò i ciovik xensko; prem daje pristojnije, dà kũm darxi muscko; à kuma xensko. Tolliko jedan, kolliko drugga immaju bitti Potvarghieni, zà mocchi darxati ù Potvarghienjù. Alli ovdi zabilixi, dà kũm od karstenja, bèz potribe, nemoxe bitti kũm od Potvarghienja, kako zakon zarkvenì nareghiuje. 188. *Cap. In Catechis. Dist. 4. de Cons.*

Uppit. 16. Poklesu Potvarghiena Dizza, olli drugga Cegliad, sctò immaju nossiti nà cellu, ghdissu pomazani svetim ũgliem?

Odgov. Immaimse oppassati cello s' jednim povojzem, ghdissu bili pomazani svetim ugliem; i nossitiga nareghiuje stari obiciaj sedam dãnah; olli najmagne tri dni; i kadse oslusci Pomazanje, tadda jedan Misnik perre cello s' voddom, 189.

dom, i povojaz izgori; paka mecchie papeo, i voddu ù Svetionizu. Dallisse ù tommu moxe sliditi, i uzdarxati obiciaj svoje Darxave.

Uppit. 17. zà koji uzrok daje Biskup Potvarghienomu zamlatnizu ũz obraz?

Odgov. zà dva uzraka. 1. dasse spomene, kako dobrovoglnò zà svoga Spassiteglia imma tarpiti, i podnossiti svakko svitovgno bezakogne, i pogardu. 2. zà dà uzdarxi usspomenu od primgnena Potvarghienja. 190.

Uppit. 18. Koji Tvõr ù Dusci cini ovvi sveti Sakramenat?

Odgov. Poghlaviti Tvõr jest vzmnoxenje Millosti Boxje, kojê ovva jest vlastitost, dà kripi, i potvarghiuje ù Virri; jere kripi, i potvarghiuje ciovika protiva nepriategliem svete Virre, zà mocchiju kripkò, slobodnò, i bez svakoga straha ispovidati. 191.

Uppit. 19. Osvin reccenoga uzmnoxenja, dajeli koju druggu Millost?

Odgov. Daje Millost Sakramenta, koãje jedan razlogh, zà immatti od Bogga ù svoja vrimena gneggove nebbeske pomochi, zà braniti, i ispovidati hrabrenò svetu Virru protiva napastovanju nepriateglskomu. 192.

Uppit. 20. Koije drugghi Tvõr ovvoga Sakramenta?

Odgov. Jest Pecciat, koise zove: *Biligh Vojnikab Issukarstovib*, jerese ciovik pò gnemmu upijsciuje pod zastavu Gospodinovu; i põ gnemmu prima oblast, i jakost, zà braniti, i ispovidati bèz ozira svetu Virru protiva svakkomu nèpriategliu gne: podlagase Spassitegliu, kako poghlavitomu Vojvodi: i razlikujese od svih ostalih karstianah, kojise jòsc nijsu upijsali ù ovvo Vojnisctvo. 193.

zà boglie ovvo razumiti, ũci Anghielski Boggoslovaz, dà kako nâs poraghia duhovnò sveto karstenje, i cini nâs Dizzom ù stanju duhovnomu, prem dasmo starri ù xivotu naravskomu: tako nâs kripi, i uzmnaga sveto Potvarghienje, uzdixuchi nâs nà dobba zrilla, i nà vrimena od ciovisctva izvarsna, prem dasmo Diciza ù xivotu Tilesnomu od mallo godisctah. U dvi rijci: Koje samo karstien, jòscje Dite ù svetoj Virri, dàje i od stò godisctah; à koje Potvarghien, ù Virrije ciovik ũcignen, sà svim daje od sedam godisctah. *A. 5. ad 1.* 194.

Uppit. 21. Moxelisse vecchiekat primiti ovvi Sakramenat; i primauchiga jedan ù sctò uppada?

Odgov. Nemoxe, nègh jednokrat samo, cichia Pecciata, koji ù vike pribiva ũ Dusci. A kobiga znannò, i hottinò 195.

vec-

vecchiekrat podao, olli primio, úciniobiſſe do ſtojan teſcka pedipſanja zarkvenoga. Jedni Naucitegli hocchie, dà nebbi uppao ũ Bezredje, nenahodecchiſſe ovvo biſtro ũ zakonu zarkvenomu.

Ovdi vaglia, dà pomgni Xupnik, i dà ũcini kgnixize; i ù gnimma zapijſce onnè, koiſuſſe Krizmali, gnihove kume, Immena, vrime, i oſt.

Evvo nacin od ſvete Zarkve naregbien.

Godiſcta Goſpodinova 1728. nà 20. (n. p.) Miſſeza Svibgna, koij bi dan od Nediglie, Petar sĩn Marka Gliùbichia, i Mande kuſſichia gneggove prave Xenne, primi ſveti Sakramenat od Potvarghienja od Priſvitloga, i Pripoſctovanoga Goſpodina Biskupa Troghirskoga Ivanna Pauli ù Zarkvi ſvetoga Filippa ù ſellu od Pribuda. Kũm bi Mattij Ivaniſcevich od Xupe ſella ſvetoga Luke, sĩn Petra Ivaniſcevichia. 196.

Evvo prilika, i pò ovvoj immaſc, Xupnice, zapyſati.

IZISKOVANJE IV.

Od Priſvetoga Sakramenta Tila Goſpodinova.

ZA mocchi priſtojnõ beſſiditi od ovvoga Prislavnoga Sakramenta, hottiobiſſe jezik, nè ciovicianski, negh Anghielski ſvetoga Tomaſſa, i gneggovo Boggoslovno Perro, cichia kojega sliſcia, i ciù od ſvoga Spaſſitegl'ia s' kryxa ovve rijci-Dobroſſi od mene pijſao, Tomaſſe. Tribaje iſpovidati ſvetim Aguſtinom, dà-Boogh, budduchi Svemoguch, vecchienam nije moggao datti: Budduchi Primudar, vecchiènam nije znaò datti: Budduchi Pribogat, vecchienam nije immao datti, neggo Priciſto ſvoje Tilo, pòd vighienjem, i obliçjem kruha Poſvechienoga zà ſrichgnu, i uzmoxivu hrãnu, i duhovnu Picchiù naſce Duſce. Nà tollikoga prineſſe gneggova Boxanſtvena Gliubav! *Tract 84. In Joan.*

Kojaſu potribna bila iſtumaciti okò Materie, i Forme ovvoga Ciaſtnoga Sakramenta, izreklĩſmo ù kratko, beſſidechi od Miſniſctva; i nije triba vecchiejih porvracchiati; neggoſſe moggu vidditi nà ſvoje miſto. Samochiemo dakle ovdi nadoſtaviti, kojaſu potribna, zà doſtojnòga, i koriſnò podavati, i primati. Dallichiemoſſe uzdarxati od onnih tankih, i viſſokih iziskovanjih,

jih, pridajuchi sam'onna, koja moggu kripiti dusciu nascih; i kojasu svîm Virnim od potribe?

POGHLAVJE I.

Od potribe, i vrimena, ù kojese imma primiti Prisveti Sakramenat.

Uppit. 1. JElli od potribe svakomu karstianinu ovvi prislavni Sakramenat?

Odgov. Ovdi moxemo istanovize razdiliti potribu, ù potribu od *Spassenja*, i ù potribu od *zapovidi*. Od parve potribe jest onna stvar, bèz kojese nemoxe dostighnuti spassenje. Od drugghe potribe jest onna stvar, bèz kojese moxe dostighnuti spassenje, akosse nemoxe immatti. Savisce, sctoje od potribe spassenja, moxesse razmiscgliati illi kako primgneno, illi kako poxeglieno. 197.

Ovvi dakle prisveti Sakramenat svakkomuje od potribe spassenja, barēm ù xeglienju, tolliko krupnoj Cegliadi, kolliko Dicizi; ovvim ù xeglienju Zarkve; onnim ù svomu xeglienju. Razlogh ovvomu daje Anghielski Naucitegl, jer plōd, i Tvōr ovvoga Sakramenta jest jedinstvo Tila otajstvenoga, koē jest sveta Zarkva; à izvan ovvoga jedinstva nikosse nemoxe spassiti: Dallisse plōd Skramenta moxe dostighnuti, olli primauchi Sakramenat, olliga xelechi, akosse nemoxe primiti. zà tò dà jedan moxe bitti ù jedinstvu svete Zarkve, potribnoje, dà primi prisveti Sakramenat, olli dagga zāxeli, akoga nemoxe primiti. Q.73. A.3. 198.

Jest takoghier potriban razboritoj cegliadi pōd zapovid Boxju, vecchiekratga primiti, govorechi Gospodin, dà: *Nemoxe immati xivot, kò nebudde blagovati Tilo gneggovo.* 199. Joan. 6.

Uppit. 2. zapovid Boxja kadnās podvexuje pòd sveto Pricescchienje?

Odgov. Mnògghi Boggoslovzi ūce, dasmosse duxni pòd zapovid Boxju Pricestiti. 1. nà ciàs od smarti. 2. koikrat zà xivota, i ù zdravju. 200.

Dasmosse duxni Pricestiti nà ciàs od smarti, vaddimo iz Naredbe svetoga Sabora Nicenskoga, koise skuppi Godiscta Gospodinova 325. ghdi izgovara: *Dasse imma obsluxiti stari zakon, zà dà nebbi koji nemochgnik posciao s'ovvoga svita bez Pricescenja nà ciàs od Smarti.* Ovvi Nicen. 1. Cap. 13. 201.

svetì

sveti zbōr opchieni jest najparvi ù svetoj Zarkvi Boxjoj posli Saborah Apostolskih. Govorechi dakle, dajè stari zakon, Pricestitisse nà çlanu od smarti, razumise ovvi zakon josc od vrimena Apostolskoga; i zà tò zastavglien od nascega Spassiteglia.

Dasmo paka jòsc duxni, koi pūt Pricestitisse ù nascemu xivotu, razlogh jest, jere ovvi Prislavni Sakramenat zastavglien jest zà Picchiu, i hrānu duhovnu Dusce nasce: à od ovve Picchie immamo potribu ne samo nà ciàs od smarti; dalli josc i ù nascemu xivglienju, i zdravju, kad najvecchiè pò nasciòj zlocchi obiciāje Duscia postiti, i duhovnò gladovatì; i ovvo, zà dà nepomagnkamo ù pūtu. 202.

Uppit. 3. Dà jelli Gospodin Boogh naredio svojom zapovidju vrīme, ú kojese zdravi immamo Pricestivati?

Odgov. Nije, neggoje tò naslonio nà svoju zarucnizu svetu Zarkvu, dajuchijoj oblast, dà onna odabere, i odluci vrime pristojno, ù kojese gnè sinovi immaju pricestivati, i kripiti s' Picchiom Anghielskom. 203.

Uppit. 4. A koēje tò vrime odreghieno, i odluceno od svete Zarkve?

Odgov. Sveti Fabian Papa (ūcignen Papom godiscta Gospodinova 238.) bioje naredio, dasse svakki Pravovirraz, koije priscjao nâ vrime od razboriscta, imma trikrat nà godiscte Pricestiti, t. j. nà Boxich; nà Uskars; i nà Duhove. 204. *Cap. Saecu- lares, D. 12. de Consc.*

Dalli Papa Innocenzo trecchi (ūcignen Papom godiscta 1198.) skratì ovvu duxnost ù Saboru Lateranskomu; i zapovidi, dasse svakki karstianin i jedne, i drugghe varste, imma Pricestiti najmagne nà Uskarsnutje Gospodinovo. Ovvu zapovid pohvali, i potvardi sveta Zarkva ù Saboru Tridentinskomu, proklignuchi onnoga, koibi rekkao, dasse Virnizi nijsu duxni pò zapovidi zarkvenoj Pricestiti svakko godiscte, barem nà Uskarsenje. 205. *Cap utri- usq; sexus. De Poenit. & Remiss.* *Sess. 13. cap. 9.*

Uppit. 5. Vracchiajuchisse nà Pricesctenje ù clanu od smarti, rezzimi, dasse jedan mallo danah prià Nemocchi budde Pricestio, uppadauchi ù nemōch, jellisse istanovizè ù nemocchi duxan Pricestiti, ako zlò stoji?

Odgov. Nikki Boggoslovzi ūce, dabbi dobrò ūcinio, iznovvasse Pricescchiujuchi ù nemocchi smartnoj; alli dà nebbi duxan bio, razumechisse, daje ispunnio zapovid Boxju, budduchi mallò vrimena, n. p. seddam, olli ossam danah, 206.

T dass-

dasseje priceʃtio. Nikki drugghi Naucitegli jòʃc vecchie raʃciruju rukave.

Dalli ʃpametnije beʃʃiduju oʃtali, koji uȝdarxu, dasseje opèt duxan Priceʃtiti ù nemocchi, akoje ovva ʃmartna. Raȝlogh jeʃt, jere prèm dasseje Priceʃtio prid ʃmart, onno Priceʃctenje nije uȝeto, kakono ȝà Braʃcno duhovnoga Putovanja, kakosse imma uȝeti nà ciàs od ʃmarti, nebbuduchisse tadda naʃciao ù nemocchi; nitje nemochgnik primio tadda Tilo Goʃpodinovo nà ʃmarti, kako Boogh ȝapovida. 207.

Uppit. 6. A dasse ȝgoddi, dasse danàs jedan ȝdrāv Priceʃti, pakasse prìd veccer najde nà ʃmarti, billi tribovalo, dà iʃtanovizè iʃti dàn prime Tilo Goʃpodinovo ȝà Braʃcno ʃvoga Putovanja duhovnoga, nebbudduchiga tò jutro primio s' tōm miʃcgliu?

Odgov. Ovdisse vecchie raȝdigliuju Boggoslovzi, ūcechi jedni, dabbī duxan bio; à drugghi, dà nebbi, ni dabbi moggao. Michiemo ʃridgnim pūtom projti, raȝluciujuchi doggoghiaje. Ollije tà karʃtianin prìd veccer doʃciao nà ʃmart pò kojemu uȝroku iȝvanskomu, n. p. daje ʃvratao; daggaje Nepriategl ūdriò; kamen nāgn paò, ʃamse rannio, i priliçna. Ollije nà tà çlan doʃciao pò kojemu uȝroku unutargnemu, kakono dammuje kapglia palla; mahnena oghgniza skocila, i priliçna. U' dvi rijci: ollije nà tà ciàs od ʃmarti doʃciao pò ubiengnu; olli pò nemocchi unutargnoj. 208.

Akoje dakle doʃciao na ʃmart pò uȝroku unutargnemu, t. j. pò kojoj nemocchi; nitje duxan, nitʃe moxe vèch tà iʃti dān Priceʃtiti. Nije duxan, jerje ȝadovoglio ȝapovidi Boxjoj, koja hocchie, dasse nà punat od ʃmarti imma uȝeti Tilo Goʃpodinovo, budduchisse ōn tò jutro doiʃtò naʃciao nà ciàs od ʃmarti pò uȝrozzi, koiʃuga ù gnemmu pripravgliali nà ʃmart, prem dàjih nije poȝnavao Nemoxe, jere ʃveta zarkva ȝabragnuje vecchiekratʃe ù iʃti dān Priceʃtiti. 209.

Akojè paka doʃciao nà punat od ʃmarti, pò uȝroku iȝvanskomu, t. j. pò ubiengnu, immāʃe iʃtanovizè Priceʃtiti. Raȝlogh jeʃt, jerʃe ōn tò jutro nije doiʃtò naʃciò nà ciàs od ʃmarti, budduchi bio ȝdrāv; à nahodiʃe ù veccer. Dakleje duxan iʃpunniti ȝapovid Boxju, koja nareghiuje Priceʃctenje nà ʃmarti ȝà duhovno Braʃcno togga putovanja. Nitʃe ovdi imma oȝir nà ȝadovid zarkvenu, koja ȝabragnuje vecchièkratʃe Priceʃtiti ù iʃti dàn, jere ȝapovid Boxja pridobije zarkvenu. 210.

Up-

Uppit. 7. U' toj nemocchi akoje dugga, moxelisse, ol jelli duxan nemochgnik, vecchiekratse Priceſtiti?

Odgov. Nijeſſe duxan vecchiekrat Priceſtiti, budduchi zadovoglio zapovidi Boxjoj s' jednim Priceſcтenjem ù nemocchi. Dalli akoje dugga nemõch, moxemuſſe iſtanovizè datti ſveto Braſcno zà uzmnoxenje Milloſti Boxje, i zà vecchie ukripglienje duſce gneggove. 211.

Uppit. 8. Obnõch nahodechiſſe jedan ù poghibili od ſmarti, immalimuſſe doniti ſveto Tilo Goſpodinovo?

Odgov. Priſtojnièje, daſſe Nemochgniku noſſi Priſveti Sakramenat ù dnevu, negh' ù nocchi. Dalli kadje vellika potriba immaſe i ù nocchi doniti, zà dâ onna duſcia nepoghie s' ovvoga ſvita bèz tollikoga Pomochgnika protiva napaſtì Diavaoskoj; kojí Pomochignik jeſt naſc Milloſtivi Spaſſitegl. 212.

Uppit. 9. A' dà Nemochgnik nebbude poſtan, moxelimuſſe podatti Priſveto Tilo?

Odgov. Moxe, akoſſe nahodi blizu ſmarti, budduchi viſcja zapovid Boxja, koja nareghiuje, Priceſtitiſſe nà tà ciàs; nègh zarkvena, koja põſt zapovida prid Priceſcтenje. Od ovvogachiemo obilniè nixe ù Poghl. 4. Uppit. 9. 213.

Uppit. 10. Koji dũgh imma Xupnik okò Priceſcтenja nà punat od ſmarti?

Odgov. Imma cẽſto oblaziti Nemochgnika; uttiſcitiga s' beſſidovanjem duhovnim; i pomgniti, kadſe nahodi blizu ſmarti, zà mocchiga Priceſtiti, budduchi teska ovva zapovid Boxja; i mnoggo koriſna duſciama, koje prohode s' ovvoga ſvita. 214.

Uppit. 11. A' daſſe Nemochgnik nemoxe Priceſtiti, jer izmecchie iz ſebe, ſcтobi vaglialo, dà ũcini Paſtir duhovni.

Odgov. Ovdi vaglia, dà velliku pomgnu ũloxi; jere ako cẽſto neizmecchie, tribaje, dagga priceſti: i doſtabi ſamò pò ũre bilo vrimena, dà moxe ù ſebi uzdarxati Priceſcтenje. Ako paka ceſtiè vracchia nemochgnik, taddabi darxan bio xupnik, illiti Paſtir duhovni, uxecchi ù Parſih nemochgnika jãku xegliu, zà primiti ſvoga Spaſſiteglia, i Goſpodina. Ovvo dobro utiſcтi ù tvojoj pamẽti, ò Paſtiru. 215.

POGHLAVJE II.

Od Pricesćtenja vazmenoga.

Uppit. 1. REklismo zgora, dasse pod zapovid svete zarkve imma svakko cegliade razborito Pricestiti prikò godisćta ù vrime vazmeno, sadbi radda znatti, sctosse razumi tò vrime Vazmeno?

Odgov. Vrimese Vazmeno razumi od Nediglie Zvitnize ùklapauchi dò nediglie Bilize, t. j. dò osmine vazmene, illiti dò maloga uskarsa, kakoje istumacio Eugenio Papa cetvarti, ùcignen Papom godisćta 1431. I ù ovvose vrime imma primiti sveto Pricesćtenje vazmeno. 216. *Eug Papa IV.*

Uppit. 2. Moxeli Ispovidnik, olli xupnik, produghgliti ù kojoj zgoddi ovvo vrime vazmeno?

Odgov. Moxe zà koji uzrok razloxiti; kakobi bio, dasse Pokornik josc nije dobro pripravio: olli josc nenahodi posćtene priggode, zà ozipitisse od nikoga kipà, zà izarnatiga iz kucchie; i prilicna ovvim, koja budde spametnò zniniti Pastir, olli Otaz duhovni, dajuchijim ovvu oblast illi zakon zarkveni ù immenovanomu Saboru Lateranskomu. 217. *Concil Later. ubi supra.*

Uppit. 3. Iz cijese rùke imma Pricestiti ù vrime vazmeno svakki karstianin, koije podloxan Pricesćtenju?

Odgov. Iz rùke svoga vlastitoga Misnika, t. j. Pastira duhovnoga, olli druggoga Misnika pò dopusćtenju Pastirovu, kakoje naredila sveta zarkva ù istomu saboru, i potvardio, olliti istumacio sveti skùp, nà tà nacin, dà kobisse Pricestio iz ruke kòga druggoga Rèdovnika, nebbi zadovoglio zapovidi zarkvenoj. *Ibidem.* 218. *Sac. Congr. 20. Martii 1638.*

Uppit. 4. A dà jedan karstianin budde zadovoglio zapovidi zarkvenoj, Pricesćtujuchisse iz rukuh svoga Pastira, n. p. ù velliki Cetvartak, billisse istanovizè dò Osmine Uskarsa moggao Pricestiti ù zarkvi koludàra, olli Fratàra?

Odgov. Kadjè zadovoglio Pricesćtenju Vazmenomu ù zarkvi svoga Pastira, moxesse pàka istanovizè zà svoje Boggomionstvo Pricestiti, ghdimuje drago, nenahodechi tò zabragneno, prèm dassu nikki Boggoslovzi innakò ùcili; alli bèz razloga, 219.

Uppit. 5. A' dasse jedan budde Pricestio ù vrime vazmeno iz rùke svoga Pastira; allimuje bilo Pricesćtenje nà ossudu, t. j. uzeto ù ghrihu smartnomu poznanu, bèz prave pokore;

kore, olli bèz dobre Ispovidi, billi s' tim Pricesctenjem zadovoglio zapovidi zarkvenoj?

Odgov. Nikisu Boggoslovzi bili tolliko smioni, i bezocni, dassu tako ucili. Allije sveto Pristoglie Apostolsko ossudilo tà hudi nauk pòd Papom Innocenzom XI. zà tobi tribovalo, dasse istanovizè ispovidi podpunno od svojih ghrihah, i od tè svetozkvarne, i paka Pricesti, zà ispunniti svetu zapovid zarkvenu. 220. *Innoc. XI. Prop.dam. 55. 2.Martii 1679.*

Uppit. 6. Dà jedan prividdi, dasse nechie mocchi Pricestiti ù vrime vazmeno, cichia koje zaprike, kojamu ù tà dobba imma prichi, n. p. jerse postavglia nà dùgh put, jellisse darxan prià Pricestiti?

Odgov. Akosse razloxno toj zaprizi nemoxe opprìti, biabisse prià duxan Pricestiti, kako nikki Boggoslovzi govore, zà obsluxiti zapovid zarkvenu. Alli drugghi nè magnega Immena nepoznaju ù tommu karstianinu duxnost, Pricesctitisse pria vrimena, jere nije duxan ispunniti zapovid, koja jòsc nije priscla. Dobrobi ùcinio, slidechi parvi nauk; allisse moxe darxati i ovvoga poslidgnega. 221.

Uppit. 7. U' velliki Petak moxelisse jednomu datti Pricesctenje, koji xeli zadovogliti zapovidi vazmenoj?

Odgov. Nemoxe, neggo samim nemochgnikom, koji zlò stoje, jerje tò zabranio sveti skùp. Dalli akoje ù mistu kojemu stari obiciaj, Pricestivatisse i ù velliki Petak, moxesse uzdarxati. 222. *Sac.Congr. 19 Febru. 1622.*

Takoje isti sveti skup zabranio, Pricestitisse ù parvoj Missi nà Boxich, kojasse govori ù ponocchi. 223. *Sac.Congr. 20. April. 1664.*

Uppit. 8. Dà projde svè vrime vazmeno, à jedanse karstianin jòsc nebudde Pricestio, billi duxan bio nisцta magne, Pricestitisse, kolliko pria moxe?

Odgov. Jest duxan; jere zapovid zarkvena nareghiuje, dasse immamo Pricestiti svakko godiscte barèm nà Uskàrs. Dakle akosse nijsmo Pricestili nà Uskàrs, immamosse posli Pricestiti, zà ispunniti zapovid zarkvenu, koja hocchie, dasse svakko godiscte Pricestujemo. Niscta magne mnogghi Naucitegli govore, dasse tò razumì, kadse jedan nije bio Pricestio priko svegga godiscta; jere akosseje Pricestio, n. p. nà dàn Boxichia, zadovogliaje zapovidi zarkvenoj, koja nareghiuje, dasse Pricestujemo svakko godiscte. Moxesse uzdarxati ovvi nauk; alliè bogli, i svitniji parvi. 224.

Uppit. 9. Koji pò svojoj vogli, i zlocchi zapusctuju Pricestenje vazmeno, ù sctò uppadaju?

Od-

Odgov. U'immenovanomu svetomu Saboru Lateranskomu ʒapovidase, dà krũpna cegliad immause istirati iʒ zarkve; i umiruchi, dasse nejmaju ukopati ù svetu mistũ, akossu ostavili hottinò sveto Pricesctenje vaʒmeno. Dalli xupnik nemoxe pò sebi ispunniti ovvu ʒaveʒu, koja jest Oppovid, bèʒ naredbe Biskupove, budduchi od Pritegna; à nè od Sũda. 225. *Later. cit.*

POGHLAVJE III.

Od onnih, koisu duxni, i podobni Pricestenja.

Uppit. 1. KOje podoban Pricestenju?

Odgov. Sami ciovik karstien, budduchi (kakosmo vecchiekrat rekli) karstenje vrata od svih ostalih sakramenāt. ʒà tò dasse i budde jedan nevirnik Boggu obratio s' pravom bollestju od sarza, i gliubavju varhunaravskom, xelechi sveto karstenje, nebbisse moggao Pricestiti, ako dòistò nije karstien voddom. 226.

Uppit. 2. Nà kollikosse nacinih moxe uʒeti ovvi Priciastni Sakramenat?

Odgov. Nâ tri nacina, kako nās ũci Sabor Tridentinski, i pria gnegga sveti Tomas. 1. primaùchi samo Sakramenat. 2. primajuchi samo tvõr, i plõd Sakramenta. 3. primauchi Sakramenat, i plòd ʒajedno Sakramenta. Nà parvi nacin Pricestujuse Ghriscnizi, nahodechisse hottinò ù ghrihu smartnomu, nevirnizi, i prilicni, koji primaju pravi Sakramenat Tila Gospodinova; alli neprimaju plõd, koije uʒmnoxenje Millosti Boxje. 227. *Sess. 13. c. 8 q. 80 A. 1. 2. & 3.*

Nà drugghi nacinse Pricestuju onni, koise nahode ù Millosti Boxjoj; i prèm dà neprimaju Tilo Gospodinovo; nisc̃ta magne xelega primiti. Ovvose recce: *Pricestenje duhovno*, i uʒmnoxuje Millost Boxju. Iedna dobra Duscia moxesse vecchiekrat nà dān Pricestiti pò ovvi nacin duhovni, i uʒmoxiti ù sebi Millost Boxju. 228.

Nà 3. nacinse Pricestuju dobri karstiani, koji nahodechisse ù Millosti Boxjoj primaju Tilo Gospodinovo; jere primaju Sakramenat, i plòd Sakramenta, obilniji, negh onni, kojise Pricestuju samo duhovnim nacinom; t. j. samom xegliom od sarza. 229.

Uppit. 3. Dicizi maloj immalisse datti ovva Anghielska Picchia?

Odgov. Biaje obiciaj svete zarkve ù stara vrimena (kako svidoci 230.

doci sveti Dionisio, koji xivi ù vrime Apostolsko, i sveti Sabor Tridentinski) podavatiga i gnimma. Dallije ovvi obiciaj jòsc davnò dighnut od svete zarkve; i sada- *Sess.* 21.
se samo podaje cegliadi razboritoj.

Uppit. 4. Od kollikosseje godiscтah Dite duxno Priceстiti, prihodechi nà razbor?

Odgov. U ovvomuse neslagaju Naucitegli. Jedni hocchiè, dasse immaju Priceстivati od devet godiscтah; jedni od desset; jedni od dvanajest; drugghi od cetarnajest. Allisse 231.
ovdi nemoxe datti jedan stanovit Nauk, jere drughda jedno dite od ossam godiscтah imma vecchiu svist, neggo druggo od cetarnajest. zatose ovvo vrime ostavglia mudrosti Ispovidnika, olli Pastira, nekka ôn izviddi, kadje Dite nà razboriscтu, zà mocchi razabrati ovvu Picchiù Boxanstvenu.

Dalli nà punat od smarti ako imma Dite desset godiscтah, moxesse, i immase Priceстiti, ako ikako moxe ra- 232.
zabrati vellicianstvo ovvoga Brascna Nebbeskoga, zà dà poda kripost onnoj Dusci protiva xestokim Nepriategliem. Ovvo dobrò uppameti, Duhovnice.

Uppit. 5. Jednomu, koije ghluh, i nijm od poroghienja, moxelisse podiliti Tilo Gospodinovo?

Odgov. Skupnò ũce Boggoslovzi, dasse reccenim moxe podiliti 233.
Sakramenat od Pokore, kakochiemo recchi nà svoje vlastito Misto, jere pò koji nacin moggu istumaciti ghrihe svoje kojim zlamenjem izvanskim. Takoimse moxe i Tilo Gospodinovo podiliti, barèm ù vrime vazmeno, i nà ciàs od smarti. Razlogh jest, jere prèm dà nemoggu pò svè bitti dobrò nauceni ù ovvomu; niscтa magne moggu, zà razabrati ovvù Picchiu duhovnu od Tilésne, scтoje ù gnimma zà dosti. Viddiloseje vecchiekrat, dà ovva varsta Cegliadi nahodechisse nà svetoj Missi, kad vidde dizati Tilo Gospòdinovo, udarajuse ù Parsi. U vrime od vellikoga Ratta od kandie, kad Turzi popalisce Marinu, sello Biskupa Troghirskoga, jedan Seglianin nym, i gluh od poroghienja svoga, viddechi, dà Nepriategli biaju pripravni, zà naskociti Sello, hrabrenò potecce ù Zarkvu; otvori Svetionizu; i izvadivsci svetu kuppu, ù kojoj staju Priceстiliscтa, privèzaje okò vrata, i bazivscise ù Mõre, pripliva, i donesseju ù Seghet, Sello blizu Grada, budduchi Marina od gnegga daleko scèst Migliah, i nije velle vrimena, dàje recceni Nymaz priminuo s' ovvoga svita.

Uppit. 6. A mahnitim, i lũdim moxelisse podiliti?

Odgov.

Odgov. Anghielski Naucitegl razdigliuje ovdi cetiri varste mahnitosti, kako rekkosmo, bessidechi od karstenja. 1. koisu mahniti vazda od poroghienja. 2. koisu posli razborisćta uppali ù Mahnitost. 3. prèm dassu od poroghienja takovi, nisćta magne drughda immaju svitlo razborisćte, i dobru svīst. 4. ludjazi, koji nijsu svè svisti; dalli immaju kojegoddi razabranje. *Quest. 82. A. 9.* 234.

Parvimse nemoxe podiliti, kakko ni dizzi bèz razbora, budduchi isti razlogh od jednih, i od drugghih, jere nemoggu razabrati bitje ovvoga kruha Anghielskoga. 235.

Drugghim immase samo podiliti nà ciàs od smarti, kakoje naredio Sabor Arausikanski parvi, akossu xivili karstianski pria, neghsu uppali ù mahnitost, nitse znade, dassu ù smartnomu ghrihu. Dallisse ovvo razumi, kadjimse moxe dàtti Pricesćtenje brèz straha, dagga nè izspgliùju. I kadbisse od togga sumgnilo, immalabijimse prià datti jedna ostjiza neposvechiena; i ako ovvu lipo primu, taddabijimse immala datti posvechiena, kako oppomenuju nikki Boggoslovzi. *Syn. Arausic. can. 3.* 236.

Trecchim, koimse drughda vracchia svīst, ondase samo imma podiliti, kadsu ù tommu razabranju, ako nije poghibil od smarti, zà dagga moggu primiti s' priprà-vom boggogliubnom, kakoje dostojnò. Akossu paka nà smarti, rezzi isto, sćtò rekkosmo od drugghe varste. 237.

Cetvartim, ako moggu razabrati ovvu jizbinu Anghielsku od svitovgne, i moggù saghrisciti, i ispoviditisse, prèm dà nijsu svê svīsti, immaimse kadgod dopustiti Pricesćtenje, barèm ù vrime Vazmeno; i doistò nà punat od smarti. Ako pak nejmaju ovvoga razabranja, nemoxeimse podìliti. Tako sveti Tomas varhù svè cetiri varste, i s' gnim Boggoslovzi. 238. *Loc. cit.*

Uppit. 7. A sćtocchiese recchi od onnih, kisu obsidovani ù Tilu od Duha paklenoga?

Odgov. Narednik, (olliti Ritual) Rimski svituje, dasse te varste Cegliad imma cêsto Ispovidati, i Pricestivati, zà dà hudoba paklena nejma varhù gnih tolliku sillu. Tako odgovara i Anghielski Naucitegl, jere sćtosse vecchie Cjovik odmicce od togga Boxanstvenoga līka, tōga vecchie Nepriategl naskāce. Alli ovvo razumij, Sćtioce, kadje Cjovik svoje svisti; i kad zà koji vellik ghrih nije od svete Zarkve dāt pod oblāst hudobnu, kako dadde sveti Pavao Apostò onnoga Korintianina, ozkvarniteglia xenne svoga Otza. 239.

Uppit.

Uppit. 8. Koisu offughieni od Pravde nà smart, immalijimse datti prìd smart sveto Pricesctenje?

Odgov. Imma bèz svakke sumgne pòd smartni ghrih. U Spagni budduchi bio druggaciji obiciaj, svetigaje Papa Pio V. dighnuo svojom zapovidju. Pacce zapovida zakon Zarkveni, dasse Sudzi immaju nà tò prighnuti i pò zavezah, ako nebbi dobre voglie tò dopustili. *An. 1569.* 240. *Clem. 1. de Pœnit.*

Uppit. 9. Ghriscnikom occitnim moxelisse podiliti Tilo Gospodinovo, akossu pokorni?

Odgov. Nemoxe, ako prià nijsu zadovoglili s' Pokorom prìd Pukom; i pokazali prominutje svoga oppakoga xivglienja, zà nedatti smutgnu ù Puku; i jersu takovi izgubili pò svomu occitnomu saghriscenju razlogh, i pravize varhù Pricesctenja, kako ùce sveti Otzi Agustin, i zlatousnik; i s' gnima Anghielski. Cichia togga vaglia dajih opet dobiju s' pokorom, i s' karstianskim xivglienjem. Allisse ovvo razumi izvan ciassa od smarti, jere ù tà punàt moxesse sliditi ovvi nauk: *Komusse daje odriscenje, nemoxemusse zakratiti tadda Pricesctenje*; akò nije ù blixgnoj Priggodi od ghriha. 241. *Quæst. cit. Art. 6. S. August. Tract. 26. in Joan. S. Joann. Chrys. Homil. 60 ad Pop. Antioch.*

Uppit. 10. A billijimse barèm moghlo datti skrovitò, i mùce, akosse doistò korè s' pravom odlukom od svoga huda xivota?

Odgov. Bi moghlo skrovitò, jere pò saghriscenju occitu izghubilissu oblast varhu occita Pricesctenja, zà nesmutiti ostale; dalli nè varhu skrovita, akosse spravom bollestju kaju od svoga ghriha: i temeglitò odluciuju, nepovrachiatisse nãgn. Nisċta magne ovvose Pricesctenje nejma occitovati, doklem s' dobrim xivglienjem nezadovoglie Puku. I dobròbiga, i spametnò bilo zà kojè vrime uzmaknuti, doklèse iskuscia obrachienje Ghriscnika, jelli prãvo. 242.

Uppit. 11. Jednomu Ghriscniku otajnomu, i skrovitu, moxelisse zakratiti Pricesctenje?

Odgov. Akoga skrovitò, i mùce pìta, immamusse zakratiti; jerese pò tommu zakrachienju nè ozloghlassuje; nitse smutgna daje, budduchi s' drugghe strane ôn nedostojan. Tako vaddimo iz naredbe Zarkvene. Akoga paka occitò isċte, nemoxemusse zakratiti, kako ni nàsc Spassitegl nezakrati Judi svomu Izdajniku nà vellikoj Vecceri, kako takoghièr nareghiuje zakon Zarkveni. Alli takki Ciovik nekkasse spomene od pedipse Izdajnika, kojega obuja diavao, kakosse tako svetozvarnò Pricesti. 243. *Ex cap. si tantùm 2. quæst. 6. Cap. si Sacerdos, de off. ord. Joan. 13. vers. 27.*

Uppit. 12. A dà Misnik razdigliujuchi kruh nebbeski offitise, daje prìd gnĩm Ghriscnik, kojega znade ù kripost Ispovidi svete, dàje nedostojan, billiga moggao Pricestiti, prèm dà skrovito iscte sveto Pricescenje?

Odgov. Ako Misnik nepoznaje gneggovo nedostojanstvo, neggo samo pò Ispovidi, nè samo moxe, dallije jòsc i duxan Pricestitiga. Razlogh jest, jerse Ispovidnik ni pojedan nacin nemoxe sluxiti onnega Ispovidgnega znanja; kakochiemo s' Boxjom vogliom obilnie nà svoje vlastito misto vidditi. 244.

Ako paka nè samo ù Ispovidi; dalli jòsc izvan Ispovidi poznaje gneggovu nedostojnost, immamu zakratiti sveto Pricescenje, akoga skrovitò iscte, kako zgora bessidismo, nejmajuchisse nikakò sluxiti od znagna ispovidnega. 245.

Uppit. 13. Viddechi prìd sobom Misnik jednoga tescka Ghriscnika skrovita, moxelimu podiliti jednu ostju neposvechienu nà misto posvechiene, zà nè prosũti Bisser prìd svigne, kako Spassitegl vapie? *Matth c. 7. vers. 6.*

Odgov. Saciùvao Boogh! ù nijednoj zgoddi nemoxe tò ũciniti, jerbi daò uzrok, dasse gliudi klagnaju kruhu nà misto svoga Spassiteglia, kako odgovara Anghielski Boggoslovaz. Spassiteglnam zapovida, dà neprossipgliemo Bisser prìd Prãsze, t. j. dà nedopuscamo sveti Sakramenat onnomu, koije occitò ghriscnik; i nechie, dasse korì od svoje oppacine. 246. *Quaest. 80. Art. 6. ad 2.*

POGHLAVJE IV.

Od Pripràve; i scò smeta Ciòviku sveto Pricescenje.

Uppit. 1. Sctoje od potribe ù Cioviku, zà primiti dostojnò, i korisnò ovvi Pricjasni Sakramenat?

Odgov. Reklismo ù Bessidovanju od pripràve Misnika, dassu tri stvari potribne; i meghiu ovve zà sadascgne misto jedna od strane Dusce; à drugga od strane Tila. Od strane Dusce, hocchiesse ovve cistocchia, t. j. svetigna, olliti najtisse ù Millosti Boxjoj bèz svakoga ghriha smartnoga. Od strane Tila hocchiesse põst naravski. Moxesc, Sctioce, vidditi pòdpunnò i jedno, i druggo ù reccenomu Poghlavju. 247.

Uppit. 2. Koise znannò Pricestuje ù ghrihu smartnomu, koj ghrih cini?

Odgov. Cini tescku svetozkvarnost, prilicnu onnoj, koju dillovasce 248.

vascè Xudie, propignuchi nà kryx nascega Spassiteglia, kako bessidi sveti Tomas, tumacechi onne rijci svetoga Pavla: *Koji nedostojnò blaguje, bittichie krivaz Tilu, i karvi Gospodinovoj*. Razlogh jest ovvi; jere kako Xudie saghriscisce protiva Tilu Gospodinovu, propignuchiga; tako i ghriscnik primajuchiga nedostojnò, istanovizè propigne Sina Boxjega, kako nadodaje isti sveti Apostò. *S. Thom. in illud 1. ad Corint. cap. 11.*

Uppit. 3. Nahodechisse jedan ù ghrihu smartnomu; i hottechisse Pricestiti, jelli dosti, dasse kaje od svoga ghriha, i dasse paka Pricesti?

Odgov. Dà zacme ù svomu sarzu skruscenje kollikõmu drãgo, nije zadovoglno; neggoje od potribe, dasse priè dobrò ispovidi, kako nãs ũci sveti Sabor Tridentinski. I takosseje vazda vicbalo ù Zarkvi Boxjoj od dnih Apostolskih, kako svidoce sveti Otzi; à navlastito sveti Agustin, i sveti Liun Papa. 249. *Sess. 13. cap. 7. S. August. epist. 118. S. Leo ep. 91. ad Theodor.*

Uppit. 4. Moxelisse namiriti koji doggoghiaj, ù koibi moggao jedan karstianin primiti Tilo Gospodinovo bèz Ispovidi samim skruscenjem, prèm dasse nahodi ù ghrihu smartnomu?

Odgov. Moxe. 1. kadse bèz smutgne ù Puku, i klevetanja, nebbi moggao ustaviti od Pricesćtenja, n. p. daje pristupio k' Oltaru, zà primiti Gospodina; i prighiemu nà pamet ghrih smartni, od kojegasse nije spomignao ù Ispovidi. I taddaje od potribe, dasse izvarsnò skrũsci od ghriha; i dasse paka Pricesti, s' odlukom, ispoviditisse od ghriha. Allisse mucno moxe doggoditi tà smutgna, i sćtetta svoga posćtenja. Cichia togga svittujem svakoga karstianina, dà prihodechimu nà pamet ghrih smartni, prèm dasse nahodi nà Pricestilu, vratise k' Ispovidniku; i bazi prid nogghe gneggove grubotu, kojamu Dusciu xexe; pak slobodnò, i virnò pristupi, blagovati od veccere Boxanstvene. 250.

2. U poghibili od smarti, n. p. dasse nahodi nemochgnik, zà priminuti s' ovvoga svita; à nahodise takoghier i Pastir duhovni ù nemocchi, olli izvan Xupe: à s' drugghe strane nahodise ù mistu jedan Diakon. U toj zgoddi nemochgnik s' uppravom od Diakona, olliti Vanghielistara moggaobi uciniti jednu bolest izvarsnu, kajuchisse od svih ghrihah svojih; i primiti paka iz rũke Vanghielistara Tilo Gospodinovo, tolliko potribno zà tà strascni Pũt. 251.

Uppit. 5. Jedan sumgnechi od sebe, jelli, nijelli uppao ù tà,

i tà smartni ghrih; olli jellisse, nijelli od gnegga ispovidio, moxelisse slobodnò Priceſtiti, neiſpovidivſcise parvglie od ghriha, od kojega ſumgni?

Odgov. Prìd Priceſćtenje tribaje iſpoviditi ghrih ſmartni pò onni raȝlogh, pò koiſe nahodi ù Duſci: Onni, koji ȝnaſc doiſtò, daſſi ŭcinio, olli dà niiſi iſpovidio, iſtinitò: à onni, od kojega ſumgniſc, pòd ſumgnu, kakochiemo s' darom Boxjim obilatiè iſtumaciti ù raȝgovaranju od ſvete Iſpovidi. 252.

Uppit. 6. Ghrih proſtni, olliti māli, ȝapriciùjeli plōd ovvoga Priſvetoga Sakramenta?

Odgov. Mnoggoſtrukje plōd ovve Picchie Anghielske. Poghlavni, i parvi jeſt, uȝmnoxenje Milloſti Boxje. Oſtali, govori ſveti Tomas, pò nacinu duhovnoga pokripglienja uȝrokuju ù Duſci slatkoſt unutargnu; blagodarje pomochih Nebbeskih, ȝà dillovati ſvakko dobro, i cùvatiſſe od ȝla: Proſćtenje ghrihah ſvakdagnih, olliti proſtnih; i priliçnih, od kojihchiemo nixè beſſiditi. *Q.79.A.8.* 253.

Saviſce ghriſi proſtni, s' kojmſe jedan Priceſtuje, olliſſu proſciaſni; olliſſe cine ù iſtomu Priceſćtenju, kakono n. p. Priceſtitiſſe s' pametju raſtarkanom; s' taſćtom slavom; bèȝ molitve, ȝà pripravitiſſe, i priliçna. 254.

Vegliu ſadda 1. Ghriſi proſtni, olliti māli, i ſvaghdani, buddimu kojimu drago, neſmetaju poghlavni plōd ſvetoga Sakramenta, koji jeſt uȝmnoxenje Milloſti Boxje, i Boggogliubſtva. Raȝlogh jeſt, jere Sakramenat od xivih vaȝda podaje ovvo uȝmnoxenje, kadmuſſe ȝaprika nepoſtavglia; à ovva ȝaprika nije drugga, neggo ghrih ſmartni; dākle proſtni neȝapriciùje tò uȝmnoxenje. 255.

Vegliu 2. Ghriſi proſtni, koiſe cine ù iſtomu Priceſćtenju, prèm dà neȝapricjùju recceni plōd; ȝapriciuju niſćta magne oſtale, gori immenovane, kakonoje naslaghienje duhovno ù duſci. Takò ſveti Tomas, i s' gnim Boggoslovzi; i prià od ovvih ſtāri ſveti Otzi. Raȝlogh jeſt, jere ghriſi, prèm dà proſtni, ùcigneni ù Priceſćtenju, gāſe onni plamen od gliubavi, i od Boggomionſtva, koije potriban ȝà gori immenovane plodde. 256. *Loc. cit.*

Cichia togga ȝà doſtighnuti plodnò ſvarhu ſvetoga Priceſćtenja, nije ȝadovoglno, daje ciſta Duſcia od ghriha ſmartnoga; dallijuje potriba jòſc nareſciti s' dillima poghlavitim jednoga karſtianina, koja jeſſu, Dillo od Virre, od Uffanja, od Boggogliubſtva, od Skruſcenja, kojeſe raſciruje varhu ſvih ghrihah tollikò ſmartnih, 257.

kol-

kollikò prostnih, i dillo od duboka Ponixenja, zynechisse nedostojan, primiti ù svoje Parsi Gospodina tolliko vellika. Od ovvihchiemo dillāh nà podanak od Sakramenta Pokore.

Uppit. 7. Osvin posta naravskoga, od kojegasmo govorili ù razgovaranju od Misnisćtva, i josćhiemo paka tyknuti; saddami rezzi, sćtosse druggo isćte od strane Tila, zà pricestitisse?

Odgov. Isćtese skladnōst Tila izvanska od odichie, svaki pò svomu stanju, i bitju, bèz oholie ruha boggata, i bèz ghgnussobe. Pristojnoje, dasse gliudi priblixaju bèz orūxja; à xenne bèz naprāve, i tasćte urèsce: pacceje sveti otaz Papa Innncenzo XI. tvardo zapovidio Misnikom, dà nejmaju Pricestiti onne xenne, koje nossu parsi odkrivene, olli rūke golle dò lakta. Razumise odvecchie, daje Tilo isto bèz ozkvargnenja. 258. *Innoc. XI.*

Uppit. 8. Pò kollikosse nacinih moxe ovdi ozkvarniti svoje Tilo?

Odgov. Cistim (kako nossi stāra opchiena bessida) svakasu cista. Potribnojè, dà ovdi bistro tumacimo, zà nauk Ispovidnika, i Xupnika.

Od ceterisse dakle varste ovdi moxe razmisćgliati ozkvargnenje Tila svoga. 1. ù saghrisćenju puttenomu s' xenskom ghlavom. 2. ù prolitju svoga simmena. 3. ù pristanju svojom xenom. 4. ù zvitu Missençnomu, kojemussu xenne podloxne. 259.

Vegliu. 1. A koje saghrisćio s'xenskom ghlavom ù nocchi prid dān od Pricesćtenja, nije dosti, dasse jedan pokori, i ispovidi od svoga tamnoga ghriha; dalli onni dān vaglia, dasse ustavi, ako moxe bèz smutgne, i sćtette svoga posćtenja, od Pricesćtenja. I ovvo cichia ciasti, i posćtovanja, kojese imma Pricistomu Jagagnzu Boxjemu. Razlogh jest, jere tà smradni ghrih nasliduju smradne misli, i pakleno uxganje putti, kojese neslaga s' uxganjem Boxje Gliubavi, koja imma plammiti ù Pricesćtenju. 260.

Nè vegliu, dabbi smartnò saghrisćio recceni Ciovik, Pricesćtujuchisse tà dān; dalli vegliu dobro, dà Pricesćtujuchisse bèz potribe (koju rakkosmo, zà nedatti smutgnu, i uzrok klevetanju) ūciniobi veliku nedostojnost, i texàk māli ghrih, pò razlogu istumacenomu. 261.

Govorechi od drugghe varste ozkvargnengna, znaj Duhovnice, dà recceno prolitje moxe bitti illi svojom vogliom, i danim uzrokom; illi bèz svoje voglie, i uzroka. 262.

roka. Svojom vogliom; kadje hottinò ucigneno, i jest smartni ghrih protiva naravi. S' uzrokom jest, kàd prem dà ù prolitju istomu nepristaje voglia; daoje niscta magne prià uzrok olli bludnosse tyzauchi, olli ghledauchi, i priliçna. Bèz svoje voglie, i bèz uzroka jest, kàd nit pristaje voglia, nitje ciovik dao tommu uzroka, neggosse dogghaghia ù snù pò napasti hudobnoj, illi pò mlohavscchini od putti. Viddi, Ispovidnice, svà ovva obilniè istumacena nà svomu vlastitomu mistu nà svarhi ovvih kgnixizah.

Vegliu zà tò. 2. Akoje prolitje od parve varste, vaglia isti nauk, kojegasmo gori izrekli, bessidechi od ghrìha puttenoga. 263.

Vegliu. 3. Akoje od drugghe varste, t. j. nepovoglno, i ovdi jòsc vaglia razmarsiti, i razluciti nauk. Jere prèm daje nepovoglno, akoje uzbucilo karv, i smradne pomisli, pristojnoje, dasse karstianin ustavi od Pricesctenja, zà razlogh istumaceni. Ako paka nije uzbucilo karv, ni smutilo misli, moxesse slobodno priblixati k' hlibbu Anghielskomu, nesmetajuchimu onni Plammen od boggomionstva, s' koimse vaglia priblixati. 264.

Vegliu. 4. govorechi od trecchie varste ozkvargnengna: Pristojnoje, i mnoggo dostojnò, dasse zarucnizi uzdarxe od zagarglienja onnu nõch, zà kojoj immaju primiti ù svoje parsi istu cistochiu Nebbesku; i misciauchisse, vaglialobi, dajìh jãko pokãra Ispovidnik. Dalli akosse nemoggu usteghnuti, jeresse boje gorre smradochie, immajimse opprostiti: takò i onnomu zarucniku, koji samo pristàje svomu Drũgu tù nõch, jermusse nemoxe umoliti, dasse togga ostane; nitse ovvomu imma zabraniti Picchià duhovna, akomu nije velle smuchiena pamet, i uzbucen plamen od occhiùchienja puttenoga. 265.

Dallisse ovdi dobrò spomeni, Duhovnice, dà i iz svoje Baçve Vina moxesse jedan opitti: i ù dillu svete Xenidbe moxe sotona ũvuchi svoj rẽp; i ù gnemũse moxe dopriti dò smartnoga ghriha, kakò moxesc vidditi ù bessidovanju od duxnosti xenidbe. Ako tò najdesc, budditi nà pameti nauk nasc varhu parve varste ozkvargnengna. 266.

Vegliu. 5. govorechi od cetvarte varste ozkvargnengna: Spametnobisse podnila xenna, dà odmakne Pricesctenje, doklejoj pristanne Missetocnost. Dalli akobisse i Pricestila ù gnoj, nebbi saghriscila, kako odgovori S. Gargur Papa, odpijsciujuchi Agustinu Bisku- 267. S. Greg. Ep. 31. S. Tho. l.c.

pu

pu od Inghilterre ; i tako fveti Tomas.

Uppit. 9. Immauchifle ovdi razumiti vàs nauk, kojegafmo iftumacili ù beffidovanju od priprave mifnika varhu Pofta ; fadbi xelio znatti, moxeliffe namiriti koji dogghiaj, ù kombiffe moghlo uzeti Pricefctenje bèz Pofta ?

Odgov. Moxeffe namiriti, i namirafe ù nemocchi, kad jedan zlò ftoji, i fumgnife od gneggove blixje Smarti. Jere taddà prem dà nije poftan nemochgnik, immamuffe nifcta magne podiliti Prifveto Brafcno, kako skupnò darxe Boggoslovzi s' Anghielskim Nauciteglіem; i nareghiùje tolliko Sabor Koftanzienski, kolliko Narednik Rimski. Razlogh jeft, jerje vecchia zapovid Boxja, koja hocchie Pricefctenje nà tà ciàs, neggo Zarkvena, koja zapovida Pőft. Dalli vaglia fvittovati Nemochgnika, daffe uftavi, kolliko moggõ budde fvakoga jichia, i pijchia pria Pricefctenja, zà obsluxiti i Zarkvenu zapovid, akoffe moxe, prem dagga ù tommu nevaglia mnoggo truditi. 268. Q. 80. A. 8. Conc. Con. ftanz. Seff. 13.

Uppit. 10. U iftoj nemocchi moxeliffe vecchiekrat Priceftiti Nemochgnik bèz Pofta ?

Odgov. Slagajufe ù ovvomu Naucitegli, dà akoffe Nemochgnik nahodi ù poghibili od Smarti, i Priceftife bèz Pofta; posli kojega Pricefctenja boglie ftoji ; i vaddife iz poghibili ; paka dò nikolliko vrimena iz novva priuppada ù iftu poghibil ; tadda kakoffeje iftanovize duxan Priceftiti, takofe moxe Priceftiti i bèz pofta, akoga nemoxe uzdarxati. Dalliffe razdigliuju, beffidechi od ifte nemocchi, koja nasliduje. Jedni ucè, dà kakoffe moxe iftanovize Priceftiti zà fvoje Boggomionftvo, takobimuffe moghlo datti fveto Pricefctenje, prèm dà i nije Poftan. Ovvogafu Nauka mnogghi vridni Boggoslovzi. 269.
Razlogh daju, jere immenovani Sabor govori, daffe ù nemocchi moxe podiliti Tilo Gofpodinovo nepoftnim. Allimije uggodniji nauk onnih Boggoslovazah, koji ùce dà nebbi ; jerefe rijci Sabora razume ù nemocchi, zà obsluxiti zapovid Boxju, koãje jacja, neggo zarkvena : alli nijfmo ù toj zgoddi, jerje Nemochgnik recceni zadovoglio zapovidi Boxjoj : dakle vèch nejma uzroka, kojiga odrifciùje od pofta. 270.

Uppit. 11. A jedan, koije offughien nà fmart od Pravde, moxeliffe Priceftiti bèz Pofta ?

Odgov. Moxe, akoffe nemoxe odmaknuti izvarfcenje suda, kojega Sudaz nije duxan odmizati : i akoffe nemoxe Pri- 271. Rit. Rom.
ceftiti

cestiti prià, neggcje pōst privridio. Razlogh jest, jere govori Narednik Rimski, dasse moxe datti napokojgne Pricesstenje onnīm, koji immaju dò mallō umriti, prem dà nijsu postni?

Uppit. 12. Moxelisse ù kōmu druggomu doggoghiaju uzeti Tillo Gospodinovo bèz posta?

Odgov. Moxe. 1. kadje strah, dasse neucini koje pogardenje Priciàstomu Sakramentu, kakono zà da neuppade ù ruke nepriategliah svete Virre; taddabiga moggao svakki dobar karstianin primiti ù svoje Parsi, prem dà nije postan; i moggaobi, skruscivscise pravvò ù sarzu, prem dasse nahodi ù ghrihu smartnomu. 272.

2. Akobi tò dopustio zà koju potribu sveti otaz Papa, kakoje vecchièkrat dopustio zà vellik' uzrok. Dopusti Pavao V. Gospoji od Londey ù Franzi. Ovva Vladika svakki dān, kakobisse napyla, onciàsbiù naskoccio nepriategl Pakleni, muccechi s' poghibili gnè Tilo. Papa immenovani dopustijoj zà tò, dasse svakki dān Pricestuje pò obidovanju: i kadbisse nà vrime Pricestila, hudobaju nesmiasce tyzati. 273.

POGHLAVJE V.

Od Podiliteglia ovvoga svetoga Sakramenta.

Uppit. 1. NAuciossam ù razgovaranju od Misse, dà sami Misnik moxe posvetiti Tilo Gospodinovo. Sad xelim znatti, kogga tyce razdiglievati ovvu svetu Picchiu karstianom?

Odgov. Sveti Sabor Tridentinski tici, dàje vazda bio obiciaj ù zarkvi Baxjoj primati ovvi Prisveti sakramenat iz rukuh Misnika. Ovvonam priddà i nàsc Gospodin, kad recce Apostolom, i ù gnimma svim Misnikom: *Ovvo cinite ù moju uspomenu*, t.j. Posvechivajte, i dylite, kakosam Ja Posvetio, i razdilio vammi, 274. *Sess. 13. c. 8. Lucæ c. 22.*

Uppit. 2. A' moxeli svakkì Misnik razdiglivati, kako i Posvechivati?

Odgov. Nemoxe, jère, zà razdiglivati zakonitò, hocchiesse oblast od Rēda, i od vladanja, olliti od Stariscine zarkvenoga, kako skupnò Boggoslvozi ucè, budduchi ovvo dillo Pastirovo, koji dāje pasciù ovcizam Gospodinovim. I tako vaddimo iz naradbe svetoga Sabora Karta-ginenskoga, i Milevitanskoga. Savisce ù zakonu zarkvè- 275. *Con Char. c. 17. Milevit. c. 18.*

kvè-

kvènomu biloje tò Koludrom, olliti Fratrom, zabragneno pòd Prokleftvo. Allijimje paka posli dòpufcteno. zà tò Fratri moggù faddà fvakoga Priceftivati ù fvojoj zarkvi, izvan vrimena vazmenoga, akomu Pricefctenje nije zabragneno od Starifcine zarkvenoga. Dalli oftali Mifnizi nemoggù bèz dopufctenja Biskupova, olli xupnikova, izvan vellike potribe, kakobi bila od poghibili fmarti; jere tadda fvaki Mifnik, koife zgoddi, prèm daje obuftavglien, olli Proklet, moxe podiliti Tilo Gofpodinovo, i fvetu Ifpovid, pò oblafti, kojumu ù toj poghibili dàje fveta zarkva. *Clemen. de Privil. cap. Religiofi.*

Uppit. 3. Moxeli Xupnik Vanghieliftaru dopuftiti oblaft, zâ, Priceftivati.

Odgov. Moxe ù potribi, kakò immamo od Sabora Kartaghinenskoga, ì Nicenskoga. Alli ù fadafcgna vrimena tollikõje mnoxtvo Mifnikah, dabiffe lafnò fmutio Pũk, viddechi, da Vanghieliftar Priceftuje. zà tõfe tà vellika potriba nemoxe zgodditi izvan poghibili od fmarti, od koje gori beffidifmo. Akobi Priceftio bèz potribe, olli bèz dopufctenja, uppaobi ù Bezredje, dillujuchi Rẽd, koji nejma. 276.

Uppit. 4. A' jelli Xupnik duxan vazda podiglivati, kad xele gneggovi duhovni Podloxnizi, Prifveto Tilo Gofpodinovo?

Odgov. Jeft duxan vazdà, kàd razloxitò xelè, i pitaju; jere gnegga fema tijce, kripiti s' Pafciòm Nebbeskom fvoje ovcize, kojefumu pridane od Poghlavize zarkvenoga; à pò ovvomu od Bogga. 277.

Uppit. 5. A' daffe gneggova ovciza nahodi nà fmarti, i õn k' gnoj nemoxe priftupiti bèz poghibili fvoje, jerfe n. p. onna nahodi ù nemocchi kuxnoj, illi priliçnoj, billìjù tadda duxan bio Priceftiti?

Odgov. Hocchiẽ mnozi Mudri, i vridni Naucitegli, dabbi duxan bio, prẽm daffe boji fvomu xivotu. Razlogh jeft, jere immajuchi õn hranu od fvojih ovcizah, hocchie fvakka praviża, dà i õn gnih hrani s' Picchiom duhovnom; navlaftitò kàd najvecchiu potribu immaju, kakoje onnã nà ciàs od fmarti: i podlagafe tommu dũgu, kako gnihov Paftir duhovni. Drugghi innakò ũcè. 278.

Uppit. 6. Budduchi tà nemõch od vellike jèzivofti, zà dà Paftir moxe i drugghe pomocchi, billi moggò Priceftiti Nemochnika pò kojemu orudju, zà daffe õn nemochgnika netijkne?

Odgov. Bi moggao, kako mnozi Boggoslovzi ūcè, pò zlicizi ciſtoj, navlaſtitò akoſſe moxe najti od ſrebra; illi pò karti. Vaglialobi paka tù kartu izgoriti; i zlicizu iziprati; i pepel s'voddom poſtaviti ù miſto poſvechieno. 279.

Uppit. 7. U' kojoj potribi billi moggao izvan Miſſe sām ſebe Miſnik Priceſtiti?

Odgov. Bi nà ſmarti, kadſe nebbi zgoddio drugghi Miſnik, negh sām Vanghieliſtar. Taddabi ovvi moggao priniti Miſniku nemochgnu Priſveti Sakramenat; i Miſnikga ſvojom rukom uzeti, i Priceſtitiſſe, kako skupnò Boggoslovzi ucè. Razlogh jeſt, jere nije od potribe ù ovvomu Sakramentu, daje razlikovit onni, kojiga daje, od onnoga, kojiga uzima, kakoje od potribe ù oſtalih Sakramentih, jereſſe oſtali cine, kadſe daju; à ovviſe daje ùcignen, kako beſſidi Anghielski Naucitegl. 280. Q. 82. A. 4. ad 2.

Tò iſto dopuſćtaju niki ghlaſſoviti Boggoslovzi i Vanghieliſtaru nà ſmarti, kàd nemoxe immati Miſnika, jerje i ovvi bolleſtan, olliſſe nahodi izvan xupe. U' ovvoj zgoddi govore, dà akoſſe namiri koji xakan, moggaobi ciniti, dammu doneſſe Spaſſiteglia (akobi tò moghlo bitti bèz ſmutgne) pakſe sām Priceſtitì, ako tà Xakan nije Vangheliſtar; jere akoje, onbiga immao Priceſtiti. 281.

Uppit. 8. Sćtoſſe iſćte izvan oblaſti ù Miſniku, zà proſtò, i koriſnò podiglievati Tilo Goſpodinovo?

Odgov. Sveti Tomas, i s'gnim vecchie Boggoslovazah uci, dammuje od potribe bitti ù Milloſti Boxjoj, priſtojechiſſe tò ſvetigni tolliko ciaſtna Sakramenta. zà tòbi Miſnik ſmartnò ſaghriſcio, razdigliujuchiga ù ghrihu ſmartnomu. 282. In 4. diſ. 24. q. 1. Ar. 3. q. 3. ad 4. & hic q. 64. A. 6.

Uppit. 9. A' billi tolliko grihah ūcinio, kollikobi Cegliadi Priceſtio?

Opgov. Ovdiſſe razdigliuju Boggoslovzi. Koji uzdarxu, dà bi; à koji, dà nebbi. Michiemo ovvako razghlaviti. Ako ù iſto dobba s'jednim tarkom vecchie cegliadi Priceſti, jedan ſamo ghrih cini, Ako ù razlicna vrimena, tolliko ghrihah cini, kollikokrat priſtupa k' ſvetomu Oltaru, zà Priceſtiti. Razlogh parvoga naſcega nauka jeſt, jerſe onno Priceſćtenje, prèm daje vecchie Cegliadi, kojaſe Priceſtuje, zyni jedno ſamo dillo. Razlogh druggoga, jere razlicno vrime razlicno dillo cini. 283.

Uppit. 10. Billi moggō Miſnik odlomiti kuſcich vellike oſtje, zà Priceſtiti jednoga Pokornika?

Odgov. zà Priceſtiti jednoga Nemochgnika, kadſe nebbi nag- 284.

go-

godilo màlih oftijzah pofvechienih; à potriba uppire, moggaobi bèʒ fvakke fumgne; i ù fvakkoj potribi raʒlox itoj, nebbuduchi tò ʒabragneno: pacce fćtiemo, dà ù ftara vrimena fvete zarkve od iftoga kruha, i ciafce biaju dijonizi Mifnik, ì oftali Pravovirnizi. Nifćta magne bèʒ potribe tòfe sàd nejma ciniti.

Uppit. 11. Dà Mifniku, koji raʒdigliuje Tilo Gofpodinovo, pò kojojfe nemocchi ùcini nepodoban pallaz, olli kaʒalaz parft od defnè ruke, billi moggao priùjàti s' kim trecchim parftom fvetu Oftju, ʒà Priceftiti?

Odgov. Nikki Naucitegli govore dà bi, jere (vellè) dà ne famo onna dva reccena parfta; dalli jòfc i fvà ruka jeft Pofvechiena ù fvetomu Redovanju od Miffe. Dalliffe tò nemoxe ùciniti bèʒ vellike potribe, kakobi bilo, ʒà Priceftiti jednoga nà fmarti; jere prèm daje iftina, dà fvà ruka pofvechiena jeft, nifćta magne famosù onna dva Parfta odreghiena, ʒà tyʒati kruh Nebbeski. Allibi tò moggō Biskup dopuftìti, kakofsè vaddi iʒ ʒakona. 285. Cap. Lator. dift. 55.

POGHLAVJE VI.

Od nacina, s' kojmfe imma podiglievati ù Zarkvi, i noffiti. k' nemocbgnikom Prislavni Sakramenat Tila Gofpodinova?

Uppit. 1. KAko imma bitti obucen Mifnik ù podiglienju Tila Gofpodinova?

Odgov. Imma bitti obucen Svarhkoxnizom, illiti s' kanfom, i s' Navratnizom, illiti ftolom bilom okò Vrata, kakò ʒakon nareghiuje. I ovvo cichia ciafti, i pofćtovagna, kojefe imma tolliko velliku Sakramentu, akoffe nebbi doggodila koja potriba, kà-bi moghla innako fvitovati. Dalli viddi boglie varhu ovvoga, fćto rekkofmo ù Uppit. 6. Poghl. 4. napokoʃ. Iʒiskov. Prigov. 1. 286. Cap. Sanè de celebr. Miʃʃ.

Uppit. 2. A' fćtoffe oftalo hocchie?

Odgov. Hocchiefe, daffu dvi fvìchie uxgane nà Oltaru: jedan ciovik, olli Dîte koji govori Ifpovid prìd Pricefćtenje. Mnogghi Boggoslovzi ùcè, dà Mifnik nebbi fmartnò faghrifcio iʒvan potribe, raʒdigliujuchi fveto Pricefćtenje bèʒ fvichîe nà Oltaru. I' jà priftajem ovvomu nauku opchienomu, kadbiffe tò moghlo ucinìti bèʒ fmutgne ù okolloftojechim. Alliffe ovvo muçno moxe doggoditi bèʒ vellike fmutgne, i klevetangna; i tako bèʒ ghriha fmartnoga. 287.

noga. Sviſſe ù ovvomu slagaju, dabbi ŭcinio barèm ghrih texak proſtni, i ako nebbì ſmutgne bilo.

Uppit. 3. Nà Miſſi Martaſckoj moxeli Miſnik kogga Priceſtiti?

Odgov. Svetijè skùp ȝabranio Miſniku, Priceſtivati nà Miſſi Martaſckoj ù poslidgna vrimena naſcia. Ako tadda dakle koji boggomio karſtianin pijta ſveto Priceſctenje, imma cekati Miſnika, dokle Miſſu ſvarſci; i taddaga ovvi imma Priceſtiti, dixuchi ſebe zarnu hodichiu, i poſtavgliaŭchi bilu navratnizu nãſe; olliga imma priceſtiti prìd Miſſu. 288. *Sac Cong. 22. Januar. 1701.*

Uppit. 4. Priceſtujuchi Miſnik ù Miſſi od xivih, olli od dneva, jednoga Boggomiona karſtianina, moxelimu datti popragne od kalexa, olli od parſtih, kako rekſci nà dãn Boxichia, ù koji Miſnik govori tri Miſſe?

Odgov. Sviſſe Boggoslovzi ù ovvomu slagaju, dà nebbi moggao. Niſcta magne jedni hocchie, dà nebbi ſmartnò ſaghriſcio, davajuchi. Dalli drugghi ghlaſſovitiji uȝdarxu, dabbi ſmartnò ſaghriſcio i Miſnik, i ſvitovgnak, koibi primio tò popragne, jerebi cinili protivà ȝakonu, i obiciaju ſvete zarkve Rimske, oſtajuchi vaȝda ù ſvetoj ciaſci koja kapgliza karvi Goſpodinove pòd obłicjem Vina. Immaſe dakle tò popragne oſtaviti dò trecchie Miſſe; i nà ſvarhi od ovve immaga uȝeti iſti Miſnik. 289.

Akoſſe paka nahodi koji Miſnik, immajuchi oblaſt pò dvi Miſſe govoriti ù dãn ſvetaçgni ù raȝlicnih ſellih, taddabi moggao oſtaviti ù parvoj zãrkvi recceno popragne, i ſahranitiga drugghi dãn pò Priceſctenju nà Miſſi; olliga ulitti ù miſto ſveto, ù kojeje obiciaj livati prìliçna ſveta opragna. 290.

Uppit. 5. S' koimſe nacinom imma noſſiti Nemochgnikom ſveti Sakramenat?

Odgov. Imma Xupnik bitti obucen s' kanſom, s'navratnizom, i s'Plaſctom, akoſſe ovvi moxe immati: s' dvima ſvichiama uxganim najmagne, i noſſitiga, pod oſſinnizom, akoſſe ovva imma, ſpivauchi Pìſme Davidove, s' ȝvonzèm nà prìd ȝvonechi koje Dīte, olli ciòvik; s' ȝdruxengnem od Puka, i oſtalim vellicjanſtvom, kollikoſſe vecchie moxe; jerſe ù ovvomu nighda nemoxe uciniti, kollikoſſe imma Goſpodinu, i Goſpodaru tolliko velliku, i iȝvarſnu ſvegga ſvita. Dobije Pũk Proſctenje, ȝdruxujuchi ſvoga Spaſſiteglia, kakochiemo recchi ù Poghlavju od Proſctengna. 291.

Up-

Uppit. 6. Sctò imma bitti pripravno kòd Nemochgnika, koi-se imma Priceftiti ?

Odgov. Imma bitti pripravna jèdna Tārpezjiza, s' ciftim Platnom pokrivena, i nà gnoj Tilefnik, na koisè imma poftaviti fveti Sũdak od Tila Gofpodinova: skropioniza s'voddom blagoslovgllenom, zà oskropiti kucchiu, i oftala, kako tumaci Narednik Rimski varhù ovve ftvari, koife lafnò moxe vidditi. 292.

Uppit. 7. Dà jedan Nemochgnik xeli, dà muffe skrovitò donefie fveti Sakramenat, billiga ù ovvomu moggao utifciti Xupnik ?

Odgov. Nebbi nikakò izvàn vellike potribe, kadfe nebbi moghlo innakò uciniti; i fmartnobi faghrifcio Mifnik, noffechiga skrovitò, i s'mallim vellicianftvom. Razlogh jeft, jere doftojno vellicianftvo, s' koim hocchie zarkva Boxja, daffe noffi Prifveto Tilo gnè zaruçnika, necinife radi Nemochgnika, nègh radi Spaffiteglia iftoga, Gofpodina, ĩ Gofpodara od fvih ftvarih. 293.

Uppit. 8. A' dà poxeli Nemochgnik, dammu doneffe Rèdovnik Prifveto Tilo famò, zà poklonitimuffe, i dagga s' gnim blagoslovi, billiga barèm ù tommu moggao zadovogliti ?

Odgov. Nemoxe nikakò, jereje tò zabranio fveti Otaz Papa Pio peti. 294. *Pius V. apud de Lugo.*

Uppit. 9. U' potribi moxeliffe bèz ghriha oftaviti koja od reccenih naredbah ù noffenju Prifvetoga Sakramenta ? i ù ovvoj, moxeliga Mifnik noffiti, jafciùchi nà kognu ?

Odgov. Potriba (kako noffi opchiena beffida) zakona nejma. Cichia ovvoga jedni Boggoslovzi ucè, dabiffe moggao odniti Prifveti Sakramenat nemochgniku bèz zvonza, i bèz fvĩchie, kadbi dùgh pũt bio, nitbiffe ovva moghla zà tolliko uzdarxati. Nadodaju drugghi, dà bi moggao Mifnik, pacce immao tarciati Sakramentom, kadbiffe Nemochgnik nàhodio ù vellikoj potribi, i fumgniloffe, dà barzò izdahne. Takoghier nà kognu jafciuchi, kadbi daleko bilo, obifivfci fveti Sũdak ò vratu; i s' pokrivenom ghlavom, kadbi ftudẽn vellika bila; jòfc i bez fvete odichie. I ovvosè fvè jòfc vecchie razumi, kadbiffe immao Nemochgnik Priceftiti ù vladangnu Nepriateglskomu, kako Poluvirskomu, Turskomu, i priliçnu, dà Nepriategli nebbi ũcinili koje nedõftojanftvo, i nepofctovangne Spaffiteglìu nafcemu; ù ovvomũfe moxe mũce odniti k' Nemochgniku. 295.

PO-

POGHLAVJE VII.

Od Plodda, koji ù Dufci tvori ovvi Prifveti Sakramenat: i kakoffe imma uʒdarxati, koife Pricefctuje, posli Pricefctenja.

Uppit. 1. SCtò dilluje ù Dufci fveto Pricefctenje?

Odgov. Najparvi plõd ovvoga fvetoga Sakramenta, kakò vifcè rekkofmo, jeft uʒmnoxenje Millofti Boxje, koja hrani dufciu ù boggogliubftvu, ponavgliajuchijoj, i povrachiajuchi fnãgu duhovnu, iʒlomglienu od napaftovangna; kako i kruh naravski Tilu: cini cegliade tvarghim ũdom Iffukarftovim, kako nãs Virra uci ù fvetomu Saboru Fiorentinskomu, i Tridentinskomu. Recce ʒàto Spaffitegl ù fvetomu Ivannu: *Tkò blaguje menè, xive pò Meni.* 296. *Conc. Flor. in Dec. Vnion. Trid. Seff. 13. c 2. Jo. c. 6.*

Uppit. 2. Jelli koji drugghi plõd ovvoga Prifvetoga Sakramenta, ofvin reccenoga?

Odgov. Jeffu mnogghi oftali. 1. Cifti Dufciu od mallih, i fvaghdagnih ghrihah, uxigajuchiju ù Gliubavi Boxjoj; i braniju od fmartnih, rafvitlujuchi pamet, i poticciuchi vogliu nà dilla od Spaffenja; tirajuchi Nepriateglie Dufcevne; ozipglijuchi Dufciu iftu od tafcte sladofti ftvarih fvitovgnih; i dajuchi napokòn pomochi potribne. I jedno, i druggo nãs ũci fveti Sabor Tridentinski, i fveti Tomas. 297. *Seff. 13. c. 2. S. Thomas q. 79. Ar. 4. & 6.*

2. Jeft jedna slatkõft unutergna, i naslaghienje duhovno, iʒhodẽchie iʒ Gliubavi Dobra neiʒmirnoga, kojèfe taddà ù Dufci nahodi. Alli ovvi plõd my mallokrat chiutimo, jerje farze nafce obaftarto, i ifctechieno od Kapule Eghipske, t. j. od okufcienja Dobarah fvitovgnih. Dalli drughda Gofpodin Boogh i dobrim Dufciam uʒmicce ovvu slatkoft, ʒà iskuffitijih ù Ponixenftvu. 298.

3. Jeft Poffinovglienje ʒà slavu nebbesku. Jere prèm dà i oftali Sakramenti vodde ciovika k' toj slavi; niscta magne ovvofe offobitò priftoji fvetomu Pricefctenju, ʒovuchiga fveti Sabor, i Anghielski Nacitegl, i s' gnimma fvà zarkva Boxja: *ʒalogh prifciafne slave*. Nà ovvu fvarhu recce Spaffitegl: *Koji blaguje ovvi hlib, xivichie ù vike.* 299. *Trid l. cit. S. Thomas Opufc. 58. cap 25. Joan. 6.*

4. Darovagne Pomochih fvarhunaravskih, ʒà uʒmnoxiti s' dobrim dillima, i uʒdarxati xivot duhovni. I ovvife 300.

vise plöd rasçiruje pò svakomu od reccenih plodah, koise nemoggu dostighnuti bèz offobite Pomochi Boxje.

Uppit. 3. Plodili uzmnoxniè ovve reccene Millosti.Prisveti Sakramenat jednomu, koiga uzima pod obedvi slikke; neggò druggomu, koiga samo uzima pod jednu slikku?

Odgov. Sveti Tomas, i s'gnim mnogghi Boggoslovzi protivà mnogghim ostalim, ucè, dà plodì jednakò, tolliko uzet samo pòd jednu slikku, kolliko pòd obedvi zajedno. Razlogh jest, jereje tolliko jedan sami Sakramenat pòd jednom slikkom, kolliko pòd obedvima zajedno. 301.

Uppit. 4. Ovvi recceni ploddi pristoju Dusci: à dajeli sveti Sakramenat koje drugghe plodde zà Tilo?

Odgov. Daje, i jessu. 1. Od Obilnosti prosvitglienja Dusce slazzi rasvitgliengne i ù chiuchienja unutergna. 2. Od prighnutja voglie nà dobra dilla slivãse i ù Tilo povoglniè prighnutje nà trũd, zà dostighnuti, i ùciniti tà dilla. 3. Uzdarxi Tilo zdraviè, jere mijri, i gãsi bõj meghiu nascim poxudama bezrednim, koje ne samo mlohavè, i slabbè snãgu Dusci; dalli jòsc i Tilu, karsceechiga, lomechiga, i uxigajuchi. 4. Sjedignujuchi nasce ghgnillavo Tilo slavnim Tilom Gospodinovim, voddiga nà Uskarsnutje slavodobitno. 302.

Uppit. 5. Kadda dilluje Prisveti Sakramenat reccene darove, i millosti, tolliko ù Dusci, kolliko ù Tilu?

Odgov. Razlikovitò nà ovvo odgovaraju Boggoslovzi. My govorimo. Tadda, kàd pocinne ù parsih. Razlogh jest, jere Gospodin recce: *Tkò blaguje mene, xive pò meni*; à blagovatisse razumi, nè kadje jizbina ù ustih, olli ù garlu, kako nikki ovdi hocchie; nègh kadje sasc-la ù parsi. Daklè tàd sveti Sakramenat uzrokuje istumacene Millosti, i darove tollikò ù Dusci, kollikò ù Tilu. 303. *Joan.* 6.

Uppit. 6. Kadje Pravovirnik primio ù svoje parsi Spassitèglia, sctò vaglia, dà cini?

Odgov. Vaglia, dasse uzdarxi ù zahvaglivangnu svomu Pridobromu Spassitegliu, koiseje dostojao priti ù parsi gneggove; i ù razmisgliangnu pomgnivu tollikoga dobrocinstva: i dà zagarli duhovnim nacinom nogghe svoga gliubeznivoga Gospodina, i recce s' Jakovom Patriarkom: Gospodine pridraghi, nechiute pustiti, doklemmi neostavisc tvoj sveti Blagosov. 304. *Gen. c.* 32. *vers.* 25.

Uppit. 7. Kakosse jedan Priccsti, moxeli onciàs blagovati, olli pitti?

Odgov. Anghielski Boggoslovaz prikaxujenam zapovid Zarkvenu 305.

venu ù parvafcgna vrimena, koja nareghivafce, dà kob- Q. 8. A. 8.
biffe Priceftio ù jutru, immaghiafcefe uftaviti od jichia, i pijchia dò prid-Podne; à koibiffe Priceftio prid-Podne, immaghiafcefe uftaviti dò prid-Veccere. Alli onda vecchie, i uxganiè bijfce ù karftianinu Boggogliubftvo, neggoje fadda. ʒato ʒaghlavgliuje ifti fveti Naucitegl, dà ù faddafcgna vrimena nejma te ʒapovidi. Nifcta magne nepriftojnobi mnoggo bilo, daffe mijfcia picchia tilefna s' nebbeskom. ʒà tofcje triba uftaviti od jighienja, barèm doklefe raftanu ù Parfih onne slikke, i oblicja fvetoga Sakramenta; fctobbi moghlo bitti dò pò ùre, olli najvecchie dò cetvartine ùre; akko innakò nebbi Ciovika koja potriba fvitovala.

Uppit. 8. Jelli ghrihotta pgliunuti posli Pricefctenja?

Odgov. Pgliuvaka od uftih, koja slaʒʒi iʒ ghlãve, moxeffe bèʒ ghriha iʒmetnuti iʒ uftih dò pò cetvartine od ùre, t. j. dò tri virrovangna. Nifcta magne priftojnoje, daffe parva pgliuvaka iʒvarxe ù mifto cifto, prikojemuffe nahodi, ʒà ciàft, i pofctovanje, kojefe imma vellicianftvu Tila fvetoga. A pgliuvaka, koja iʒhodi iʒ Parfih, vaglia daffe uʒdarxi ʒà dughglie vrime: doftabi bila cetvartina jedne ùre, i daffe iʒmetne nà ciftu ftranu, kako rekkofmo. 306.

Uppit. 9. Od ceffaffe vaglia uʒdarxati ù dãn od fvetoga Pricefctenja?

Odgov. Svakki Pravovirnik imma ʒnatti, daffe tà dãn imma ciuvati od fvakoga nedoftojanftva, offobitò cichia Gofta tolliko Plemenita, koji pribiva pòd Pokrovom nafcim. Allije triba jòfc paʒitiffe od ftvarih, koje nijfu pò febi ghrih, dalli nofsè fobom nepriftojnoft, kakono priftãvati fvojom Xennom, prèm dà ovvo nije ʒabragneno ù tà dãn pod fmartni ghrih, i priliçna: ciuvatiffe od druxbe, koja voddì nà jiʒbine: od Ighre, Danza, vellika pijchia, i priliçnih nepriftojnih tà dãn ftvarih: i vaglia pomgniti dobrò, ʒà ftratiti tà fveti dãn ù molitvama, hvalima duhovnim; i oftalim dobrima dillam. 307.

Uppit. 10. Sctobi vaglialo uciniti, daffe jedan posli Pricefctenja tà dãn pobgliuje, olli vrati jiʒbinu, il pijchie?

Odgov. Akobiffe tò ʒgoddilo meghiu ùrom vrimena od Pricefctenja, vaglialobi bgliuvotinu poftaviti ù mifto pofvechieno. Akobi pãka posli ùre vrimena, ù kojefe vrime zijni, daffuffe vech raʒcinile slikke Sakramenta, nebbi tò od potribe bilo. Nifcta magne priftojnoje, daffe ukkopa 308.

kopa

kopa ù zemgliu, il ù voddu bazi, ù kojamu dobba drago doggodise tà dãn; i ovvo cichia ciasti, i posctovanja, kojese imma svetomu Sakramentu.

Uppit. 11. Immalisse darxati ù Zarkvah, i pò koji nacin, Prislavni Sakramenat?

Odgov. Imma ù svakoj xupi; à navlastitò, kadje Nemochgnikah, i tò ù Svetoshranisćchiù nà vellikomu Oltaru, izvan Zarkvah stolnih, ù kojih nejma stati nà vellikomu Oltaru: pomgnivò pòd kgliũç, kako nareghiuje zakon, i sveti skup. I akobi ù tommu nepomgnivò pomankao Xupnik, zapovidà zakon, dasse imma obustaviti zà tri Misseza; i vecchie paka pedipsati, akobisse sctò nedostojno doggodilo; kako dà (nà priliku) ukrãde kò sveti sũd od Priceschialah, olli izvaddi koju svetu Ostju. 309. *Cap. 11. de Custod. Eucbar. S. Congr. 28. Nov. 1594.*

Prid Svetoshranisćchiu, olliti Tabernakulu, nà kojemje Prilika Spassiteglia, nejmase postavgliati Zvichie, olli koja stvar priliçna. Takoghier nejmase ù gnemmu darxati svto ũglie, olli kotcchize od Svetih. Jednoje, i druggo zabranio sveti skùp. 310. *S. Congr. 22. Januar. 1701. Eadem 22. Feb. 1593.*

Odvisćeje potribno, dà prid svetim Sakramentom sveghier gorri svichia. Hocchiè jedni Boggoslovzi, dà akobi ù tommu nepomgnivò pomankao Xupnik, olli drugghi, kojega tò tijce, dà bi postão Sakramenat same dvi ùre bez svíchie, smartnobi saghrisćio. Cinise tvard ovvi Nauk: doisto skupnò ùcè, dabbi tò istina bila, dà postoji ziò dãn, olli vecchie nocchih. Zlamenuje tà svichia nasciu virru, koja vaglia, daje vazda uxgana. 311.

Uppit. 12. Jessuli xupnizi duxni, cẽsto promignevati sveti Sakramenat, dasse nebbi isćtetile slikke Posvechiene?

Odgov. Jessu zimi svakoga Misseza; à litti svako petnajest danah. 312.

Uppit. 13. Dà padne nehottè iz ruke Misnika nà zemgliu Prisveti Sakramenat, sctò Misnik imma uciniti?

Odgov. Dighnuvsci svetu Ostiu, vaglialobi, pokriti s' cistim onno misto, nà koeje palla; posli paka opratiga, i postaviti oprangne ù misto, ù kojese proliju priliçne svete stvari. Viddi, Misnice, varhu ovvoga, i priliçnih doggoghiajih, naredbe svete Zarkve, istumacene ù Missalu. 313.

Uppit. 14. A dà Pricestujuchi Pũk, padne koja Ostja posvechiena nà Parsi, olli meghiu odichiù kojè xenne, scobi immao tadda ciniti Misnik Pricestivaz?

Odgov. Nije pristojno, daju dighne isti Misnik; pacce moxe tò uzrokovati koju bezrednu smutgnu meghiu okolosto- 314.

jechim. Pristojnieje, dà ista xenna, olli drugga, s' ciastju darxanom dighneje, olli izvaddi iz meghiu odichie svojom rukom, i postavije istanovize ù sveti sũd: dà paka ista xenna, olli drugga, kako rekosmo, isperre parste, s' koimje tyknula svetu Ostju; i onne strane odichie, kojesusse tijzale hlibba Nebbeskogà; paka opragne ulije xakan ù misto nareghieno, i odluçeno zà priliçna opragna.

IZISKOVANJE V.

Od Uglia svetoga, olliti Napokojnega Pomazanja.

RED nossasce, dà ovdi bessidimo od cetvartoga Sakramenta, koji jest od Pokore, i od Ispovidi. Alli budduchi nauk varhù ovvoga mnoggo potriban Xupniku, i svakkomu Ispovidniku; zatosmo namislili, i zijnimo pristojno, razlucitiga; i pò nãse zastaviti vlastito razgovarangne varhu istoga, pridajuchi obilno (kolliko moggũ nossiti ovve nasce kgnixize) znangna, s'kojim vaglia, dàje narescen, koji sidì nà Pristogliu tolliko izvarsnu; i zdruxichiemo nauk od Pokore s' naukom od Xenidbe; kojasu obadva ossubito potribna pomgnivu Xupniku; i takochiemo sloxiti zà ovvi uzrok drugghi dyo nascih kgnixizah. Cichia togga immamosse prià razgovarati varhù svetoga najposlidgnega Pomazanjã.

POGHLAVJE I.

Od bitja, i plodda ovvoga Sakramenta.

Uppit. 1. SCtoje Nàpokojne Pomazanje?

Odgov. Jest jedan Sakramenat novvoga zakona, zastavglien od Spassiteglia, zà ottarti s' pomazangnem Uglia blagoslovglienoga ostanke ghrihah: i zà datti drughda Nemochgniku zdravje Tilesno. 315.

Uppit. 2. Kãje Materia ovvoga Sakramenta?

Odgov. Materia daleçna jest ũglie Maslinsko, blagoslovglieno od Biskupa, kakonãs ucè sveti Sabori Fiorentinski, i Tridentinski. A materia blixgna jest mazangne s' istim ugliem varhù pêt Chiuchienjah Tila Ciovicianskoga. *Florent. in Dec. Eug. IV. Trid. sess. 17. cap. 1.* 316.

Uppit.

Uppit. 3. Jelli od potribe Sakramenta, dájè ovvo uglie maslinsko?

Odgov. Jest, jere govori S. Jakov Apostò: *Mazuchi gnegga ugliém*: kojese imme vlastitò pristoji ugliu maslinskomu. Tommu paka pristaje vikoviti obiciaj svete Zarkve, vladane od Duha svetoga. 317. *Epist. Jac. cap. 5.*

Uppit. 4. Jelli potribno, daje posvechieno, olli blagosovglieno od Biskupa?

Odgov. Potribnoje, kako zgora viddismo iz reccenih svetih Saborih, prem dà nikki Boggoslovzi uzdarxu, dàbi zà tò moghlo sluxiti i uglie blagoslovglieno od jednoga Misnika s'oblastju Papinom. 318.

Uppit. 5. Jelli od potribe, dasse primiscia k' tommu ugliu Balsam, kakono k'ugliu od Potvarghienja?

Odgov. Nije. Razliçnost jest meghiu jednim, i drugghim. Jere Balsam zlamenuje (kakò rekkosmo nà svoje misto) Mirrisc dobra dillovanja; i kripostne izghlede, koje immaju davati ostãlim karstiani Potvarghieni ù svomu xivglienju. A uglie priprosto, koje zlamenuje myr dobre dusce, jest dosti samo Umiruchim, nemogguchi ovvi pò smarti davati svoj karstianski izghled; negh samo Boggu razlogh od svoga parvoga xivglienja. 319.

Uppit. 6. Dasse Xupnik privàri, maxuchi Nemochgnika s'ugliem od Potvarghienja nà misto uglia nemochgnisckoga, sctobi vaglialo, dà ucini?

Odgov. Nebbi tribovalo ponavgliati mazangne s' ugliem Nemochgnisckim, tolliko cichia narugagna, koje moxe izachi od okolostojechih; kolliko cichia nauka nikkih vridnih Naucitegliah, koji uzdarxe, dà ù parvascgna vrimena miscialissu nasci stariji Balsam s' ugliem od Nemochgnikah. Cichia togga uce, dabbi ù tommu doggoghiaju biò dobar Sakramenat, neuzimgliuchi ugliu posvechienomu kripost miscianje od Balsama. Kakije, takije ovvi nauk, ù reccenomu doggoghiaju moxe smyriti Misnika, koji-bi vaglialo, dà tadda Boggu priporuci svoju nepomognu. 320.

Uppit. 7. Nebbudduchisse Xupnik dobavio novvoga uglia posvechiena od Biskupa ù velliki Cetvartak, moxellisse sluxiti od staroga?

Odgov. Moggaobi ù potribi, kadse nije moggao tolliko barzo dobaviti novvoga. Dalli bèz potribe dillovaobi protiva naredbi Zarkvenoj. 321.

Uppit. 8. Kojase strana Tila imma Nemochgniku mazati?

Odgov. Immaŭſe maʒati pĕt Chiuchienja Tila Ciòviciànskoga, pò kojimſe ſaghriſciùje; i kroʒ koje ulaʒe uʒrozi od ghriha, kakò kròʒ vrāta. ʒà toſe maxu Occi, cichia vighiengna beʒredna; Uſci, cichia sliſciangna; Noʒdarve, cichia mirriſangna; Uſta, cichia okuſſengna; Ruke, cichia tijzangna, kako tumaci Anghielski Boggoslovaz. 322.

Uppit. 9. Jelli od potribe maʒati Nogghe, i Bokke? *In ſuppl. q.32. A.6.*

Odgov. Nije od potribe ſakramenta; niſcta magne vaglia maʒati, ghdije tommu obiciaj, kako nadodaje ſveti Sabor Fiorentinski. 323. *L. c.*

Uppit. 10. Jelli od potribe, maʒati obba okka, obbedvi uſci, i oſtala?

Odgov. Nije od potribe. ʒàto akobiſſe Miſnik bojao, dà nechie mocchi ſvarſciti maʒagna pria ſmarti, maxuchi obbadva okka, i oſtala, taddabi ʒadovoglno bilo, pomaʒati jedno okko, jedno uho, i oſtala. Alli bèʒ te potribe imma pomaʒati i jedno, i druggo okko, uho, i oſtala, nareghiujuchi tako ʒakon Zarkveni. 324.

Uppit. 11. A dà Nemochgnik nejma okko, olli ruke, kakobiſſe immalo datti ſvetō Pomaʒangne?

Odgov. Sveti Thomas uci, dabbi tadda vaglialo pomaʒati onnu pùt, kojaje najblixja ruke pomagnkane, i miſto od okka iʒgubgliena. *L. c. A. 7.* 325.

Uppit. 12. A billi tribovalo jednomu uciniti pomaʒangne nà occi, koiſeje rodio slyp?

Odgov. Bi, kako uci ſveti Boggoslovaz; jere prēm dà pò occima nije ſaghriſcio; niſcta magne moggaòje ſaghriſciti s' poxudom od beʒredna vighienja, il poghledangna. *L. c.* 326.

Uppit. 13. Jelli potriba maʒati varhù reccenih Chiuchiengnah pò nacin od kryxa, kako i ù Potvarghiengnu?

Odgov. Jeſt od potribe naredbe Zarkvene, dāte nām ù ʒakonu. Alli nije od potribe Sakramenta, kako ù Pòtvarghienju. Raʒlika jeſt meghiu ovva dva Sakramenta; jere ù Potvarghienju oſſobitim nacinom karſtianinſe ʒapiſciuje pòd ʒlamen ſvetoga kryxa, pòd kojim imma vojevati; i ʒà tōſe cini od potribe kryx ù Potvarghiengnu. Dalli ovvi raʒlogh nejma miſto ù Pomaʒangnu ſadaſcgnemu. *Cap. Nunquam diſt. 5. de Conſ.* 327.

Uppit. 14. Koāje Forma ovvoga Sakramenta?

Odgov. Sveti Sabor Fiorentinski ovvu pridaje, vaʒda uʒdarxenu ù ſvetoj Zarkvi Rimskoj. *Pò ovvomu ſvetomu maʒàngnu, i pò ſvomu pridobroſtivomu milloſardju oproſtio tebi Goſpodin ſvè, ſtoſſi ſagriſcio pò vighienju.* *In Dec. Unionis.* 328.

I ta-

I tako varhu ſvakoga Chiuchienja , izgovarajuchi gneggovo vlaſtito dillo nà miſto vighiengna .

Uppit. 15. U' kōmu doggoghiaju billiſſe moghlo ſvè pēt Chiuchienjah pomazati pod jedno ſamo izgovarangne ovvih rijcih ?

Odgov. Bi ù pòtribi , kàd biſſe ſumgnilo od Miſnika , dà nechie immati vrimena , zà izrecchi zile Forme varhu ſvakoga Chiuchienja ; i takobi moggao recchi : Pò ovvomu ſvetomu mazangnu , i oſt : (Kako gori) oproſtio Tebi Goſpodin ſve , ſctoſſi ſaghriſcio pò vighienju ; pò sluſciangnu ; pò mirriſangnu ; pò okkuſſengnu , i pò tyzangnu . Razlogh jeſt , jere ù jednoj ſamoj reccenoj Formi uzdarxeſe kripoſnim nacinom ſvè oſtale Forme ſvakoga Chiuchiengna . 329.

Uppit. 16. Sctò dilluje ù Duſci ovvi Sakramenat ?

Odgov. Uzmnoxuje Milloſt Boxju , koja dixè oſtanke ghrihah , i uzdixe Duſciu k' Boggu , i k' gneggovu Milloſardju . 330.

Uppit. 17. Sctoſſe razumi pòd oſtanke od ghrihah .

Odgov. Nerazumiſe nì ghrih ſmartni , nì proſtni ; neggo jedna mlohavſchina , mlākoſt , i linoſt unutargna , koje oſtaju ù Duſci od ranne ghriha , kako tumaci Anghielski Boggoslovaz ; prèm daje ghrih proſcten . Ovvu dakle linoſt , i mlohavſctinu dixe ſveto Pomazagne , dajuchi kripoſt Duſci , daſſe hrabreno arve protiva ſmarti , i Nepriategliu opchienomu : i uzdvixuchije nà uſſanje k'milloſardju Boxjemu ; i slamauchi ſvè zaprike , pripravgliajoj pūt ſpaſſengna . Niſcta magne ako i ghrih nahodi ſpravom boleſtju od gnegga , dixega , i pomarſciùje , kako nadodaje iſti ſveti Naucitegl . 331. In ſuppl. Q. 3. A. 1.

Uppit. 18. Oſvin reccenoga uzmnoxenja milloſti Boxje , dajelikoju druggu milloſt ?

Odgov. Daje milloſt Sakramenta ; i jeſſu pomochi varhnaravske , koje Goſpodin Bōgh ù kripoſt togga Sakramenta dariva protiva reccenoj slaboſti ; protiva ſtrahoſti od ſmarti ; i protivà nepriategliu : i zà uxgatiſſe ù Gliubavi, Virri , i Uſſangnu Boxjemu . 332.

Uppit. 19. Ovve iſtumacene milloſti priſtojeſe Duſci ; à Tilu dajeli ſctò ovvi Sakramenat ?

Odgov. Anghielski Naucitegl , i posli gnegga ſveti Sabor Tridentinski ucè dà izvan milloſtih reccenih , daje i Tilu oblahſciangne nemocchi ; joſc i zdravglie , akoje zà boglie Duſce Nemochgnika . 333.

PO-

POGHLAVJE II.

Od Podiliteglia, i Primiteglia ovvoga Sakramenta.

Uppit. 1. KOgga tyce podavati ovvi Sakramenat od napokojnega Pomaȝanja?

Odgov. Same Misnike, kako ucē skupnò sveti Boggoslovzi Tomas, i Bonaventura; i ȝà gnimma sveti Sabori Fiorentinski, i Tridentinski. 334. In 4. Dist. 23. &c.

Uppit. 2. A moxeli svakkì Misnih podatti ovvi Sakramenat?

Odgov. Moxe ù potribi, i s' dopuscenjem Xupnika, illi Stariscine. Bèȝ potribe, i bèȝ dospuscengna, smartnòbi saghriscio, prem dabbi dobar bio Sakramenat, budduchi ovvo dillo, koje tyce samoga xupnika, olliti Pastira duhovnoga. 335.

Pacce, akobi bio koludar, olliti Fratar, saviscebi uppao ù Proklestvo Papino, kako ȝakon odreghiuje. Istõse Proklestvo raȝumi, akobi kogga Fratar Pricestio nà ciàs od smarti, olli ù vrime vaȝmeno, bèȝ vellike potribe, olli depuscenja, kakosse uȝdarxi ù ȝabragnengnu Klementa Pape. 336. Clem. I. de Privil.

Uppit. 3. A mogguli koludri, olliti Fratri, podavati ovvi Sakramenat, i drugghi recceni, svitovgnakom, koji gnimma sluxe, i opchiê ù gnihovih Manastirih pòd gnihovim posluhom?

Odgov. Kadsu pòd gnihovim posluhom, i xivu ù Manastiru, moggũ, kakosse viddi ù Bulli Pape Sista petoga. 337. Sixt V. Bulla 33.

Uppit. 4. A dasse najde ù jednomu manastiru Rédovniscкomu jedan svitovgnak, koji nexive s'gnimma pòd gnihovim posluhom, ni nà gnihovu sluxbu, neggoje Innostranaz prisciao ȝà nikolliko danah pribivati s'gnimma, dokle iȝvarsci nikke svoje posle: dò mallosse paka tescko raȝbolì, billiga moggao Redovnik manastirski Ispoviditi, i Pricestiti, Pomaȝati svetim ugliem, i priporucitimu Dusciu bèȝ dopuscenja od Pastira duhovnoga togga mista, olli ȝakonitoga Stariscine? i podigliujuchi reccene Sakramente, billi uppao ù Proklestvo klementinovo?

Odgov. Jasam jednõm jòsc davnò bio odgovorio nà ovvi uppit, dà recceni misnik manastirski nebbi uppao ù gorì immenovano Proklestvo ù istumacenoj ȝgoddi; i ovvo cichia nauka nikkih mudrih Boggloslovazah, koji uce 338.

prõ-

protiva mnozim ostalim, dà Innostranaz nije podloxan xupniku od onnoga mista, ù kojemusse zà mallo vrimena nahodi, nezavarxuchi svoj stãn ù gnemmu. zà ovvì uzrok recceni Naucitegli govore, dà nahodechisse tako ù vrime vazmeno ù tommu Manastiru, moxe iz ruke jednoga togga Redovnika primiti Pricesscenje Vazmeno bèz svakkoga dopusscenja Xupnika od mista; i zadovogliti zapovidi Zarkvenoj. Dalli ù sadascgna vrimena budduchi pomgnivié razmislio stvar, govorim, dabbi uppao tà Redovnik ù Proklestvo Klementa Pape. Razlogh moj jest ovvi, jere ù immenovanoj Bulli Sista V. samose dàje tà oblast varhù onnih svitovgnakah, koisu nà gnihovoj sluxbi, i xivu s' gnimma pòd gnihovim posluhom. Dakle nebbudduchi recceni Innostranaz od togga broja, Fratri nejmaju varhù gnegga oblast, zà dattimu Sakramente, koji tijciu sama Xupinka; i gnimmassu zabragneni pod Proklestvo. 339.

Paka. Recceni Innostranaz nemoxesse recchi, daje od gnihove obitili, jere innakò, akoje Pòp, moggaobi zà tò vrime govoriti i misse, i offizie nà gnihov nacin, i uxivati svè inne sloboschine, date od svetih otazah Papih gnihovu Redu; sctò nije istina. Dakle nebbudduchi zà tò vrime od gnihove obitili, duxanseje podloxiti Pastiru od togga mista, ù komusse nahodi; i od gnegga primiti svete Sakramente, koje tijciù Pastira; à ne Fratre, koji nijsu Pastiri, akojih zà tih nije ucinio Ghlavar Zarkveni; navlastito nà ciàs od smarti. 340.

Napokon, nije istina, sctò razlogh suprotivni nossi; jere ghlassoviti Boggoslovzi ucè, dà Papa Eugenio IV. istumacio jest svojom rycju, dà Innostranaz ù tughiù mistu immase zyniti, koliko dàjè utvardio svoj stãn, zà primiti Sakramente od Pokore, i od Tila Gospodinova. Isto rezzi od napokojgnega Pomazangna. I tako podloxan jest Pastiru od mista. Caje. Suar. Navar.

Uppit. 5. U potribi Vanghielistar billi moggao podiliti ovvi Sakramenat?

Odgov. Dagga i podili, nebbi bio dobar Sakramenat, prem dagga ùcini s' dopusscengnem Xupnikovim; jere ni Papa isti nemoxe datti tù oblast jednomu, koji nije Misnik. Pacce saviscebi tà Vanghielistar uppao ù Bezredje, dillujuchi dilla Rẽda, kojega nejma. 341.

Uppit. 6. Dasse nahodi kòd Nemochgnika pẽt Misnikah, i dà svakì od ovvih maxe svoje Chiuchienje ù kojoj potribi,

izgo-

izgovarajuchi ryci nareghiene, billi dobar bio Sakramenat, i billisse ighda tò moghlo ũciniti?

Odgov. Dobarbi Sakramenat bio, immajuchi pẽt svojih Materiah, i Formah razlucenih, nepodpunnih; koje svè zajèdno cine jednu Materiu, i Formu zilovitù, i podpunnu. Dajè dobar Sakramenat, vaddise iz rycih Jakova Apostola; *Nèk' uvede* (govori) *Misnike*; *i nekka molle varbù gnegga*, *maxuchiga s' ugliem*, i ost. Negovori sveti Apostô: *Misnika*; negh: *Misnike*. Jest nisćta magne ùtvarghien obiciaj svete zarkve, dagga imma podiliti jedan sãm Misnik. Dalli ù potribi, kadse imma razloxit strah, dà jedan sãm nemoxe svarsciti prià, negh' izdahne Nemochgnik, mogguga tadda pomochi i dva, i tri Misnika. Bèz ovve potribe smartnobi saghrisćili mnozi, dajuchi zajedno ovvi Sakramenat, jerebi dillovali protiva naredbi tesckoj svete zarkve; i protiva opchienomu obiciaju. 342. Cap. 5. cit.

Uppit. 7. Kò moxe primiti ovvi Sakramenat?

Odgov. Sam ciovik karstien, razborit, i nemochian. Rekkoh: *razborit*, jere Dizzi, koja jòsc nijsu prisćla nà razbor; i onnjm, koisusse roddili, i uzdighnuli bèz svoje svisti, nemoxesse datti. Razlogh jest, jere ovvi Sakramenat sluxi, zà razvarchi svè zaprike, koje smetaju pũt spassenja; i zà arvatisse kripostnò protivà hudobi paklenoj. Alli ni jedno, ni druggo nejma mista ù reccenima, koje voddi ù Raj kripost Karstenja; nitsu saghrisćili pò vighienju, slusciangu, i ostalim, kako Anghielski bessidi svetĩ Tomas. 343. Q. 32. A. 4.

Dalli akossu Diciza doparli dò razborisćta, dà moggu saghrisciti, immaimse datti, zà recceni razlogh. 344.

Rekkoh savisce: *Nemochian*: jere dasse podà Ciòviku zdravu, nebbi dobar bio Sakramenat, buduchi vlastitò Nemochgnisćki. 345.

Uppit. 8. A' onnjm, koisu ossughieni od Pravde nà smart, immalisse datti ovvi Sakramenat?

Odgov. Nejma, kako uci Anghielski Boggoslovaz, i s' gnim opchienò ostali, i kako nossi obiciaj zarkveni. Razlogh jest, jerje zastavglien zà same Nemochgnike: *Jelli kò nemochian meghiu vammĩ* (govori sveti Apostò) *nèk' uvede Misnike*, i ostala. 346.

Uppit. 9. Immalisse ù svakkoj nemocchi podiliti ovvo sveto Pomazangne?

Odgov. Nejma, negh ù tesckoj nemocchi pogubglivoj, i kadse 347.

se imma temegliti strah, daje Bollesnik prid smart, kako uci sveti Tomas, budduchi ovvo najposlidgni lyk, koji Matti zarkva daje svojim sinovom zà ptipràvu k' putu nebbeskomu.

Uppit. 10. Imma dakle Misnik cekati Nemochgnika, doklese priblixi k' najposlidgnemu ciassu od smarti?

Odgov. Nejma, negh kadse offiti, dajè Nemochgnik Putnik, i ù poghibili vellikoj; i tadda, dokleje ù svojoj svisti, immaga Pomazati, zà dagga primè Boggomionò, i s' vecchim napridkom Duhovnim. Cichia togga zlò cine Pastiri od Dusc, odmicciuchi Pomazangne, dokle nevidde Nemochgnika ù napokojnemu ciassu, kad vèch nije svoje svisti. 348.

Uppit. 11. A' dà Misnik prighie svetim Ugliem k' Nemochgniku, kadje vèch ovvi zanimio, billiga i tadda immao pomazati?

Odgov. Bi, akkoje Nemochgnik prià togga ciàssa pokozao xegliu, zà immatiga; ollije xivio karstianski; nitse znade, daje ù ghrihu smartnomu; à navlastitò akosseje izpovidio, i pricestio. 349.

Uppit. 12. Jelli od potribe ovvi Sakramenat.

Odgov. Nije nì od potribe spassenja, nì od potribe zapovidi, kako visce tijknusmo; dalli je od vellike koristi Dusci karstianskoj, i od potribe izvarsnosti spassenja, t. j. zà lascne, i izvarsniè dostighnuti spassegne Vikovicgne, kako viddismo pò ploddu, kojega uzrokuje ù Dusci. Tako sveti Boggoslovaz. 350.

Uppit. 13. Nebbuduchi sveto Pomazagne pòd zapovid, billi smartnò saghriscio Nemochgnik, nepitauchiga, olli nehottechiga primiti, prèm dasse nahodi ù poghìbili od smarti?

Odgov. Druggoje, nepitati ovvi Sakramenat; à druggo, nehottitga. Nepitati nà ciàs od smarti, ako samo ovvo izhodi od nepomgne, znaduchi Nemochgnik, dà nije pòd zapovid, nebbi smartnò saghriscio; prèm dà ovva nepomgna od svoga spassengna nebbi bila bèz svakoga ghrihà. 351.

Dalli akoga nebbi hottio primiti, kadga nutka Misnik, olli koji drugghi dobar karstianin, dagga prime, ja neviddim, kako nebbi smartnò saghriscio, cichia smutgne, kojubi uzrokovao. Saviscebi cinio sumgniti od svoga Virrovangna, i mallè zyne, koju kaxe tolliko korisnu Sakramentu, akoga nebbi oppravdao, i oggovorio strah, koibi moggao zacceti od smarti, zynechi, dà- 352.

jè ovva bliʒu, kadſe viddi nutkovati, ʒà primiti ſveto Uglie.

Uppit. 14. A' Xupnik jelli pòd ſmartni ghrih vaʒda dũxan podyliti ovvi Sakramenat, kadje xeglien od ſvojih ovcizah?

Odgov. Jeſt vaʒda, jerje gneggov dũgh, ʒadovogliti Boggomiònſtvu ſvojih ovcizah, kakò praviè ucè mnogghi Boggoslovzi; à navlaſtitò ù podiglienju ſvetih Sakramentah, kojſu od Bogga ʒaſtavglieni ʒà potribu, i koriſt ſpaſſengna duſcevnoga. Takoghierbi ſaghriſcio i odmicciuchi Pomaʒanje, kadſe Nemochgnik nahodi ù poghibili, kakò uci Nauçnik Rimski. 353. *Catechiſm. Roman.*

A' ſvakibiga drugghi Miſnik duxan bio, ù potribi podiliti pòd ʒapovid od gliubavi karſtianske, kadſe nenahodi, ollije nemochian, Paſtir vlaſtiti. 354.

Uppit. 15. A jelli Xupnik duxan datti ovvi Sakramenat Nemochgniku kuxniku, kadga ovvi xeli? i ʒà dà moxe ſebe ciùvati ʒà potribu duhovnu od oſtalih ſvojih ovcizah, billiga moggao iſpunniti s' perrom, olli s'ciſtom ſibbizom?

Odgov. Uʒdarxe nikki Boggoslovzi, dà tadda Xupnik nebbi duxan bio datti ovvi Sakramenat, akoga nebbi moggao iʒvarſciti bèʒ poghibili od ſvoga xivota, nebbuduchi od potribe. Dalli cichia ſmutgne ù Puku, i klevetangna, immaobiga podiliti i ſvojom poghibilju, ako Nemochgnik nije immao Sakramente potribne. 355.

Maxuchi ù tommu doggoghiaju, moggaobiſſe sluxiti od perra, olli od ciſte ſibbize: immaobi paka uxgati i perro, i ſibbizu, i poſtaviti ù miſto priſtojno pepel. 356.

Uppit. 16. U' jednoj nemocchi moxeliſſe vecchièkrat datti ſveto Pomaʒanje?

Odgov. Opchenò odgovaraju Boggoslovzi s' gnihovim Anghielskim Nauciteglíem, dà nemoxe, akoje iſtã nemöch, prem dàjè dugga, i iſta poghibil. Raʒlogh jeſt, jere ovvi Sakramenat jednekrat primgnen, ʒadovoglnò podaje reccene plodde, i kripoſti ʒà ſvù nemöch. 357. *Q. 33 A. 2.*

Dalli akoſſeje Nemochgnik iʒbavio od parvagne nemocchi, i poghibili, paka iſtanoviżè dò nikkolliko donah uppada ù gne, immamuſſe iʒnovà datti ſveto Pomaʒagne, kakoſmo iſtumacili gori od ſvetoga Priceſctengna. Raʒlogh jeſt, jerebi ovvo bila drugga, i novva nemöch; kako ũci S. Tomas. 358.

Uppit. 17. Mahnenikom, i koji nejmaju ſvoje ſviſti, immaliſſe datti ſveto Pomaʒangne?

Od-

Odgov. Akossu takovi od poroghienja, neimaimse datti, kako rekkosmo. Dalli akossu uppali ù tù nevogliu posli razboriscta; nitse znade, dassu ù ghrihu smartnomu; neghsu xivili karstianski, immaimse datti, jerse zyne, dassu pripravni, i dostojni, kako hocchie sveti Naucitegl. 359. Q 32. A 2.

Uppit. 18. A kojase priprava iscte zà ovvi sveti Sakramenat?

Odgov. Isctese, daje Nemochgnik ù Millosti Boxjoj, budduchi ovvi Sakramenat od xivih. 360.

POGHLAVJE NAPOKOJGNE.

Od Naredbe, s' komse imma davati ovvi S. Sakramenat?

Uppit. 1. POd kojuse naredbu, i nacin imma davati ovvi sveti Sakramenat?

Odgov. Mnoggasu nareghiena od svete Zarkve, zà podiglivati ovvi sveti Sakramenat. 1. Molitve, i spivangna duhovna. Dalli akobi vrime kratko bilo, vaglialobijih priskociti, i pristupiti onciàs k' Pomazangnu. Paka, akobi Nemochgnik poxivio poslie Pomazangna, immalebisse izvarsciti Molitve ostavgliene. 361.

2. Nareghiènoje immati sobom jednoga xakna, akosse moxe immati, koichie sluxiti xupniku ù svetomu Pomazangnu, nossechi prid gnīm Propechie ù ruzi, voddu blagoslovglienu, i ostala potribna. 362.

3. Pripraviti, kolikosse moxe, kòd Nemochgnika jednu Tarpezizu s' cistim rucinikom, zà postaviti varhu gnè sūdak svetoga Uglia; i jedan Tanurich, olliti plàdnich; i nà gnemmu seddam ballotyza od Bumbaka, olliti Pamuka, zà istarti sveta Pomazangna; i ovva vaglia, dà istarre isti xakan, akoje ù svetomu Rêdu, innaciè isti Missnik; i napokon jednu barem svichiu od voska uxganu, i voddu s' kruhom, zà izaprati parste od svetoga uglia. 363.

4. Xupnik imma nossiti, à nè xakan, olli koji svitovgni Ciovik, sveto Uglie. Akoje dùgh pūt, i potribnogaje nossiti, jasciuchi nà kognu, immase sudak uglieni postaviti ù Tobocich svioni; i ovvòga Xupnik obissiti ò Vratu, zà dasse sveto uglie nebbi prolilo. 364.

5. Dasse dade sveto Pomazangne posli svih ostalih Sakramenatah, budduchi ovvi Sakramenat najposlidgni, kako uzdarxi obiciaj sada cgni, prèm dà ù parvascgna vrimena (kako hocchiê mnogghi Naucitegli) najposlidgni Sakramenat Nemochgniku, bysce od Tila Gospo- 365.

dinova, koji jest svarha svih Sakramenatah.

Uppit. 2. A dasse Nemochgnik xeli opet Pricestiti posli svetoga Pomazangna, moxelimusse zadovogliti?

Odgov. Moxe, akosse produghgli nemoch; nitje ovvo protiva reccenomu obiciaju svete Zarkve. 366.

I ovdi vaglia, dà Xupnik ucinï trecchie kgnixize, ù kojih imma zapijsivati Immena onnih, koisu priminuli s' ovvoga svita.

Evvo Nacin.

Godisccta Gospodinova 1728. nà 15. Misseza Vegliace, 367.
Martin sin Petra Vukovichia iz ovvoga sella Petrovichia od pedesset, i dva litta ù kucchi svojoj (olli togga i togga) budduchisse ispovidio ù mene D. Bartula Letichia Xupnika nà 10. ovvoga Misseza, i Pricestio iz moje ruke nà 11. istoga (ovvakosse pijsce, akoje primio sveti Sakramenat; akolije pak umra od smarti prike bez Sakramenatah, vaglia tò izrecchi) Uglián nà 13., priminu s' ovvoga svita ù krilu svete Majke Zarkve; kojega Tilo bi pokopano nà 16. ù Zarkvi svetoga Stasa.

Pò ovvomu, Xupnice, ucini ostale.

SVARHA PARVOGA DYLA.

DRUGGHI DYO.

OD POKORE, I XENIDBE.

Zà Isspovidnike, i duhovne Pastire ossobitò.

OVvi drugghi Dyo nascega nauka vlastitòse pristoji, i tyce Xupnika, koji voddi, i pāse staddo Ovcizah Gospodinovih; à zà gnim svakkoga Isspovīdnika, ossobitò varhu Pokore. Ovdi dakle i jedan, i drugghi imma pomgnivò nastojati, zà bitti dobrò ùvișcban ù dillu tolliko Boxanstvenomu, zà dà: *Slipaz slipza vodde chi, nebbi obadva uppalli ù jammu*, kako Spassitegl spomigne. Ciùdna, i nerazumna stvar, vapije Anghielski Boggoslovaz, Tomas sveti! Likari Tilesni tratte dneve, i nocchi, potēchisse, i trudechi varhù kgnigah, zà najti koji lyk Tilu smardechiemu: à Licnizi duhovni, zà pomochi dusce, Issukarstovom karvgliu odkupgliene, i odreghiene od Millosardja Boxjega nà xivot vikovicgni, spavaju, i ù svomusse prozìangnu zabavgliaju! Tēxak razlogh immaju datti nà sudu Boxjemu, ako neuloxe svù pomgnu! zà dasse ù napridak nikki neoggovaraju, dà nejmaju kgnigah, iz kojihbi moghli vadditi potribne nauke, evvojim moj malahan trūd, odreghien zà gnihovu priggodu, i zà duhovnu korist Dușciah odkupglienih.

Matt. c. 15. vers. 14.

S. Thom. Opusc. 65.

PRI-

PRIGOVARANJE PARVO.

Varbù Sakramenta od Pokore, illiti Isspovidi.

OVdisse Pokora moxe nà dvà nacina raʒmiſcgliati. 1. Kako *kripoſt*, koja naghigne Ciovika ʒà myriti Bogga, pò naſcemu ſaghriſcengnu raſarghiena, s' boleſtju unutargnom, ʒà pomarſiti ghrihe, marʒechi nàgne; i oſvetujuchi ù ſebi Boxje uvrighienje. Od Pokore, ovvim nacinom promiſcgliane, prigovarajuſe meghiu ſobom Boggoslovzi s' tankim, i viſſokim prijciangnem. 2. Kako *Sakramenat*, pò milloſti kojega prìmãſe odriſcengne od ghrihah. Nà drugghi nacin ʒoveſe od ſvetih Otazah, kako tyknuſmo ù beſſidovangnu od Sakramenatah: *Drugga Daska pò utoppu*; jerè ù Potoppu nejma druggoga uffagna, neggoſſe uhvatiti koje Daske, ʒà mocchiſſe, plivajuchi pò ſrid valovah, ſahraniti. U potoppu ghriha nà ovvomu ſvitu nejma druggoga uffangna, neggo illi Karſtegne, kojega ʒovu: *Parvu Dasku pò Utoppu*, illi Pokora posli karſtegna, koju ʒovu: *Druggu Dasku*. Recceſe joſc: *Sakramenat od ſmyrengna*, jere ſmyruje Bogga, i Ciovika: *Druggo karſtengne*; jere kako karſtengne opyra Duſciu s' vod-dom, tako Pokora ſuʒami: *Sakramenat od Isſpovidi*: *Sakramenat od Odriſcengna*; i priliçna drugga Immena, koajojſe daju od ſvetih Boggoslovazah. Michiemoſſe ovdi raʒgovarati od Pokore, promiſcgliane ovvim drugghim nacinom. 2. S. Hieron. & alii SS. PP.

IʒISKOVANJE PARVO.

Od Pokore, i gnè dylih opchienih.

U' Ovvomu parvomu Iʒiskovangnu immãſe iſtumaciti bitje, illiti narav Pokore; i vidditi kojiſu gnè dyli potribni, ʒà doſtighnuti prãvi Temegl ſadaſcgnega Nauka.

POGHLAVJE PARVO.

Od bitchia, i kripoſti Pokore.

Uppit. 1. KOjè ʒaſtavio Sakramenat od Pokore?
Odgov. Naſc Spaſſitegl ù ſvetomu Ivannu, kad uskarſ- 3.

uskarſnuchi od Martvih, nadahnu ſvoje Ucenike, govorechi: *Primite Duba ſvetoga; kojih gbribe odpuſtiti budete, odpuſchiujuſe gnimma: à kojih uzdarxite, uzdarxani jeſu*. I zàtoſe zove *Sakramenat novvoga zakona*. *Joan. c.20.*

Uppit. 2. Sctoje Pokora?

Odgov. Jeſt Sakramenat novvoga zakona, s' koim Misnik zakoniti pò kripoſti rycih odreghienih odriiciuje Ciovika karſtiena, pokorna, i iſpovighiena, od ghrihah ucignenih posli karſtegna. 4.

Uppit. 3. Moxeliſſe bèz pokajanja odriſciti ghrih?

Odgov. Nemoxe, jere kakoſſeje Ciovik pò ſvomu zlù dillovangnu odvratio od Bogga; tako pò dobru dillovangnu, i pokajangnu, immaſe k' gnemmu obratiti. Paknàsje uſtanovitio iſti nàſc Spaſſitegl, dà: *Ako Pokoru neucinimo, ſvicchiemo pogbinuti*. 5. *Luc. c. 13. verſ. 5.*

Uppit. 4. Moxeliſſe ſvakki ghrih nà ovvomu ſvitu, buddî tèxàk, kollikoſſe hocchie, proſtiti pò kripoſti Pokore?

Odgov. Moxe ſvakki, prèm daje najtexji, akoſſe od gnih imma prâva bolleſt od ſarza, i prâva odluka, zà neuppaſti vech ùgne, govorechi Goſpodin Boogh pò uſtih Ezekie Proroka: *Ako Gbriſcnik ucini Pokoru odſvìb zlocchiab ſvojih, nechiuſſe vech ſpomenuti od nijednoga gbriba gneggova*. Razlogh jeſt, jerje vecchie gneggovo Milloſardje, neggo oppacina, i hudoſt naſcia, kako nadodaje Joel Prorok. 6. *Ezech. cap. 18. Joel. c. 2.*

Uppit. 5. A kako govori Spaſſitegl ù ſvetomu Mattiu, dà: *Kò izuſti ryc protivà Dubu ſvetomu, nechiemuſſe proſtiti ni nà ovvomu, ni nà druggomu ſvitu?* Paka ù kgnigah Makabeski govoriſe, dà: *Antiok mogliaſce Bogga, od kojega oppak nejmaſce milloſardje doſtigbnuti?* *Matt. c.12. 2. Machab. cap. 9.*

Odgov. Anghielski Boggoslovaz ſvetim Aguſtinom tumaci; dà Spaſſitegl ù ſvetomu Mattiu beſſidi od napokojnega Nepokajangna, koje jeſt protivà Duhu ſvetomu; nittiſſe praſchia ni nà ovvomu, ni nà druggomu ſvitu. Alli ako beſſidi od Pſovke protivà Duhu ſvetomu, razumi, daſſe nêchie ni nà ovvomu, ni nà druggomu ſvitu proſtiti; t. j. nechie laſnò. Od Antioka govori ſveti Naucitegl, dà nije immao pravu bolleſt ù ſarzu, jerſe nekajaſce od ghriha, i oppacine ſvoje, cichia Boxjega uvrigengna; neggo cichia nemocchi Tileſne, s' kojomga Boogh pedipsà zà gneggove ghrihe. Dalli kadjè prâvo skruſcengne, i odluka, ſvakkiſe ghrih praſchia pò kripoſti ovvoga ſvetoga Sakramenta, buddimu gardan, i têxàk, kollikomu drago. Takonâs ſveta Virra uci. 7. *3. P. q. 86. Ar. 1. ad 3.*

Uppit.

Uppit. 6. Moxelisse jedan ghrih smartni bèz druggoga prostiti pò ovvomu svetomu Sakramentu?

Odgov. Nemoxe nikkakò; jere bèz Millosti Boxje Posvetive nitkosè nemoxe osloboditi od ghriha: à svakkise ghrih smartni suprotivi ovvoj Millosti; nit moxe zajedno s' gnom pribivati ù Dusci. Cichia togga illisse svi ghrisi smartni praschiaju, illi nijedan: svì, akoje prävo pokajangne: nijedan, ako nije prävo, ucechi näs sveti Agustin, dà jè: *Vellika oppacina, i nevirnost, uffati od Bogga Pravednoga pripolovglieno proschienje od ghrihah*. 8.

Uppit. 7. Ghrih smartni jedan püt proschien pò kriposti ovvoga svetoga Sakramenta, moxelisse ighda povratiti? Olli povracchialisse ighda?

Odgov. 1. Ghrih jednokrat proschien, ù sebise nighda nemoxe povratiti, kako bessidi Anghielski Boggoslovaz, jere (govori zakon) Boxje Millosardje jest tolliko velliko, dà nemoxe podniti, dasse ghrih proschien istanovize povrati. Paka, nemoxesse ghrih proschien povratiti, neggo uskarsnuvsci: à uskriscenje Bogga tyce, koji nemoxe datti bitje ghrihu, budduchi õn ista Svetöst, kojase nemoxe zdruxiti s' bitjem od ghriha. 9. 3. P. q. 88. Art. 1. Cap. ult. de Pœnit. dist. 4.

2. Prèm dasse ghrih, jednokrat proschien, nevracchia, nitse moxe povratiti ù svomu bitchiu; nisсta magne jedan Ghriscnik, komuje Millosardje Boxje prostilo ghrih, priuppadajuchi istanovizè ù isti ghrih, nà nikki nacin povracchiamusse parvi ghrih, jere ovvi drugghi cichia neharnosti protivà tollikomu Dobrocinstvu Boxjemu od ghriha jedan püt proschiena, cinise texji, i grubgli, kako tumaci sveti Tomas. Razlogh jest, jere sctoje vecchi Dãr Boxji, töje vecchie üvrighienje Boxje: à vecchije Dãr, kadse praschia ghrih ucignen, negh kadse nepraschia; dakle praschiajuchi Boogh Cioviku ghrih, i ovvi opẽt ũgn uppadajuchi, vecchie Bogga üvrighiuje; i takõmuse pò nikki nacin vracchia ghrih proschien. I tako bessidi, akò uppadè trecchiòm, cetvartòm, petòm, i ostala. 10. S. Thom. quæst. cit. Art. 2.

Hocchiè nikki ghlassoviti Boggoslovzi, kako Pritanki Skoto, dàje Ghriscnik duxan odkriti ù Ispovidi tù neharnost, i vecchiu texinu ghriha, barèm opchienò, govorechi, dammuje Boogh i parvgliè ghrihe prostio. Dalli drugghi uzdarxu, dà tò nije od potribe; negh' akobi mnokrat, i mnokrat priuppa ù ghrih. Allichiemo od ovvoga obilniè nà svoje misto. Druggacichi bilo, dà Scotus in 4. dist. 22. q. 1. Ar. 3. 11.

Ghrisc-

Ghriscnik ùcini vlaſtitu neharnoſt, t. j. dà priuppada navlàſc ù ghrih, zà mallo zyniti Dobrocinſtvo Boxje od ghrihah proſchienih; jerebi tadda vlaſtiti ghrih neharnoſti ùcinio; i vaglialobi, dagza oſſobitò iſpovidi.

3. Povracchiauchiſſe Ghriſcniku ghrih proſctèn, kako iſtumaciſmo, vracchiamuſſe i pedipſa parvoga ghriha proſctèna; jere priuppadajuchi ù ghrih, doſtojan jeſt vecchie pedipſe cichia neharnoſti, kako nadodaje ſveti Boggoslovaz. 12. S Thom. quaeſt. cit. Art. 3. & 4.

POGHLAVJE II.

Od Dylih Pokore opchienò.

Uppit. 1. Kolikoje, i kojiſu dyli Sakramenta od Pokore?

Odgov. Jeſſu dva dyla, kako i ù ſvakkoga Sakramenta, t. j. Materia, i Forma. 13.

Uppit. 2. Od kollikoſſe varſtih nahodi Materia ovvoga Sakramenta?

Odgov. Od dvi varſte, t. j. blixgna, i daleçna. 14.

Uppit. 3. Koäje Materia daleçna ovvoga Sakramenta?

Odgov. Jeſſu ghriſi Pokornika, pò karſtengnu ùcigneni. 15.

Uppit. 4. Kako ghriſi moggu bitti materia ovvoga Sakramenta daleçna?

Odgov. Rekkoſmo ù. 1. Dylu, i opët govorimo, daſſu ghriſi materia daleçna ovvoga Sakramenta, kad' onni, koiſe pò kripoſti gneggovoj immaju razciniti, pomarſiti, iſtirati iz Duſce; kakonoje darvo Materia oghgna, koje oggagn razcigna: à nè kak'onni, koji immaju uliſti ù bitchie ovvoga ſvetoga Sakramenta, kak' Anghielski tumaci, i zà gnim Naucnik Rimski. 16. S. Thom. quaeſt. 84. Art 2. Catechiſ. Rom. Par. 3. n. 24.

Uppit. 5. Zaſctoſſi rekkao: Ghriſi pò karſtengnu ùcigneni?

Odgov. Jere ghriſi ùcigneni prid karſtengne nyſu podloxni kgliucem oblaſti Zarkvene, budduchi dillovani od jednoga, koji jòſc nijè ulizao ù Zarkvu Boxju, ù kojuſe ulazi kròz vrãta od karſtengna, kako pridaje ſveti Sabor Tridentinski. Tolliko dakle ghrih Iſtoçni, kolliko ſvi oſtali prìd karſtengne ùcigneni, perruſe pò kripoſti ſvetoga karſtengna. 17 Seſſ. 14. cap. 2. & Can. 1.

Uppit. 6. Koiſu ghriſi materia daleçna ovvoga Sakramenta, ſmartni, olli proſtni?

Odgov. I ovvo moxèſc vidditi ù Beſſidovangnu od oblaſti Miſ- 18.

 nika.

nika. Nisctar magne ponavgliam, i govorim, dassu tolliko smartni, kolliko prosni, s' ovvom razlicnosti. Ghrisi smartni jessu Materia potribna; jereje od potribe, ispoviditijih: à prostni jessu Materia zadovoglna, jere prèm dajih nysmo duxni ispoviditi; nisćta magne ispovidauchijih, dobru, i korisnu Ispovid cinimo; i primamo uzmnoxenje Millosti Boxje, kako svì Boggoslovzi ucè. Allichienamse obilniè govorenje od ovvoga nixè namiriti.

Uppit. 7. A koàje materia blixgna ovvoga Sakramenta?

Odgov. Jessu tri Dilla Pokornika. 1. Ispovid od ustih. 2. Bollest od sarza. 3. Pokora, olliti zadovogliengne, i ispugnengne dilla, ù Ispovidi nareghiena. 19.

Uppit. 8. Koàje Forma ovvoga svetoga Sakramenta?

Odgov. Jessu ryci, koje izgovara Misnik nà Pristogliu od Ispovidi, kad odrisciuje od ghrihah, kakochiemo boglie vidditi nà svoje Misto vlastito, mallò postojechi. 20.

IZISKOVANJE II.

Od Forme, olliti rycih Odriscengna: i od Ispovidi.

BUdduchi ù kratko viddili, sctoje Sakramenat od Pokore, i kojisu dyli gnè, sadachiemo vidditi, tumacechi Formu, i jedan Dyò Materie blixgne, t. j. Ispovid.

POGHLAVJE I.

Od Forme, olliti rycih svetoga Odriscengna.

Uppit. 1. KOjesu ryci, s' kojim Misnik odrisciuje Pokornika?

Odgov. Jessu ovve: *Jà Te odrisciujem od svih ghrihah tvojih. V Imme Otza, i Sina, i Duha svetoga. Amen.* 21.

Uppit. 2. Jessuli svè reccenè ryci od potribe Odriscengna?

Odgov. Nysu, negh samo ovve: *Odrisciujem tebe od svih ghrihah tvojih*. Pacce mnogghi mudri Boggoslovzi ucè, dassu od potribe Odriscengna samo ovve ryci: *Odrisciujem Tebe*: jerse razumi pòd rycju: *Odrisciujem*, *Ja*: à pòd rycju: *Tebe*, razumise, *od ghrihah*. Tako zyne, dà ucè svetì Sabori Fiorentinski, i Tridentinski, govorechi ovvi, dasse: *Forma ovvoga Sakramenta uzdarxi ù ovvim* 22.

ryci-

rycima: *Ja Te odrisciujem*, *i ostala*. Razmiscgliaju, dà recceni sveti Sabori nebbi ostavili onne ostale tri ryci: *Od svih ghribah tvojih*, dabbijih bilo od potribe Sakramenta izrecchi. Saviſce nikki drugghi ucê, dà jè samo od potribe onna ryc: *Odrisciujem*, jerſe razume onne ostale: *Tebe*; i od *ghribah tvojih*. Dalli ovvi Nauk nije svakkomu Naucitegliu uggodan.

Uppit. 3. Akossu od potribe same onne ryci: *Ja te odrisciujem od svih ghribah tvojih*, zasctosse nadomeechiu ostale, kako: *Gospodin nàsc Issukarst odriscio Tebe*, i ostale?

Odgov. Ovve drugghe ryci jessu od naredbe, i obiciaja svete Zarkve, kakono i zazvangne Prislavnoga Trojstva, i Prikrixengne, jerse svakki Sakramenat svete Zarkve podigliuje pòd ovvo spassiteglno zlamengne, govori sveti Augustin, i sveti Ivan zlatousni. zà tose bèz potribe nejmaju ostavgliati. Pacce ako nije vellika nàvala od Puka nà Ispovidnizi, korisnoje izrecchi i onne molbe Zarkvene: *Smilovaose Tebi Gospodin*, i ost. *Odupstenje*, *i odrisceenje*, i ost. Kakono i onne nà svarhi: *Mukka Gospodina nascega Issukarsta*, i ost. Dalli ù kojoj potribi zadovoglnoje, i dosti samo izrecchi onne ryci: *Ja te odrisciujem*, *od svih ghribah tvojih*, kako rekkosmo. 23.

S. August. Tract. 118. in Joan. S. Chrysost. Homil. 17. in Epist. ad Philip.

Uppit. 4. Dà Misnik nà misto ovvih rycih: *Ja te odrisciujem*, i ost. postavi drugghe prilicne, i jednoimne, n. p. ovve: *Jà ti opprascchiam svè ghribè tvoje*: *Jà te oslobaghiam od svih ghribov tvojih*: *Jà ti podigliujem odrisceenje od svih*, i ost. *Jà ti odpuscchiam ghribe*; i prilicne, billi dobrò, i zadovglnò odriscio?

Odgov. Bi zadovoglnò, i dobro odriscio. Razlogh jest, jere svè reccene ryci zlamenuju istu kripost, plòd, i tvòr ovvoga Sakramenta, koji jest odrisceengne od ghrihah. Allibi, tako promignujuchi ryci ustanovichiene od obiciaja svete Zarkve, bez uzroka, smartnò saghriscio protivà naredbi tolliko velliikoj. 24.

Uppit. 5. A dà izrecce nà ovvi nacin: *Buddi odriscen od mene*: *Pojdi odriscen*: *Pojdi oslobòghien*: *Pojdi ù myru*, *i prilicna*, billi dobro bio odriscen?

Odgov. Hocchiê Boggoslovzi, dà bì; jere svakko recceno govorengne zlamenuje odriscengne od ghrihah; nitti promignuje kriposnivo zlamengne ovvoga svetoga Sakramenta. Razlogh jest, jere stoji Misnik nà Ispovidnizi, kako Sudaz nà Pristogliu: à Sudaz odrisciuje krivza osvaghiena, illi recce: *Jà te odrisciujem*; illi: *Buddi odri-* 25.

 ſcen;

scen; illi: *Pojdi odriscen*, i ostala, kako gori izrekkosmo. Dalli Misnik nejma promignevati obiciajne ryci svete Zarkve.

Uppit. 6. A dà recce: *Boogh te odriscio: Issukarst te odriscio: Boogh prostio tebi ghribe tvoje*, i priliçna, billi dobro odriscio?

Odgov. Nebbi dobrò, ni zadovoglnò. Razlogh jest, jere kako rekkosmo, i ucinàs sveti Sabor Tridentinski, Ispovidnik ù Ispovidi jest Sudaz, zà tò imma õn sũd ciniti svojom oblastju, danom od Issukarsta. Dalli s' reccenim rycima nezlamenuje, dà õn svojom oblastju odrisciuje; neggo xeli, i molli Bogga, dàbbiga õn odriscio. Cichia togga promignuje kriposno, i potribno zlamengne od rycih ovvoga Sakramenta. 26. Sess. 14. cap. 5.

Uppit. 7. Jelli od potribe izrecchi s' jezikom onne ryci, koje zlamenuju odriscengne Dusce od uzah ghriha; ollije zadovoglno, upysatijih, olli datti koji biligh Ghriscniku, dagga odrisciuje?

Odgov. Od potribeje Sakramenta izrecchi ryci, pò tà nacin, dà nebbi dobro bilo odriscegne, akosse neizrekku, kako skupnò ucè Boggoslovzi s' svetim Tomassom. Razlogh jest, jereseje vazda ù svetoj Zarkvi tako obiciàvalo; nitse nahodi, dajè ighda podiglieno odriscengne od ghrihah innakò, neggo pò usti. Cichia togga iznossi sveti Naucitegl, dajè ovvo pò nauku Apostolskomu. Ovvõmuse naddodaje, dà sveti Sabor Fiorentinski, bessidechi od Forme ovvoga Sakramenta, zavexuje, dassu onne ryci: *Kojese izgovaraju od Misnika*. Dakleihje potribno izrecchi; nitje zadovoglno, upysatijih, kako nikki Boggoslovzi ucisce. 27.

Uppit. 8. A dasse najde ghriscnik ù potribi, i ù poghibili, nitse moxe immati, neggo jedan sãm Misnik Nym: ovvi ù toj potribi barem billiga moggao odrisciti, upysujuchi svete ryci, olli dajuchi s' rukom biligh, dagga odrisciuje? 28.

Odgov. Nikki Boggoslovzi ucè, dà bigga moggao, i immao odrisciti ù toj poghibili, olli upysujuchi ryci, olli s' kim biligom, dajuchi zlamengne, dagga odrisciuje, pòd ovvi ũvit: *Ako ovvo odriscengne pruddi, i vaglia, Jà te odrisciujem*, i ostala. I ovvo cichia duxnosti, koju immamo, zà pomochi nascega Iskargnega ù poghibili duhovnoj pò onni nacin, pò koji moxemo; à taddà ù reccenomu doggoghiaju moxemo pòd uvit recceni; daklẽsmo duxni.

Uppit.

Uppit. 9. Daſſe jedan iſpovidi pò kgnigghi, nahodechiſſe nà daleko; olli pò Poruzi; blizi pò kgnigghi, olli Poruzi moggao bitti odriſcen?

Odgov. Nahodiliſuſſe nikki Boggoslovzi, koiſu takò ucili. Allije gnihov nauk bio oſſughien od ſvetoga Otza Pape Klementa VIII. pòd Prokleſtvo Papi uzdarxàno. zà tò nemoxeſſe slidìti; nitſeje ighda tako viçbalo ù ſvetoj Zarkvi Boxjoj, kako viſce ubiliximo. 29. *Clem VIII. 2. Junnii 1602.*

I akoje ghdi pyſano, dà jè tkò od Pape proſſio pò kgnizi odriſcengne, kako ſveti Tomas Biskup od Kantuarie; olli daſſu ſveti Otzi nà daleko pò pyſmu davali odriſcengne, kako ſveti Ziprian, kadga nikki, nahodechiſſe ù poghibili, moliſce, dajim Myr podili, ovvõſe ſvè razumi, nè od odriſcengna od ghrihah, negh' od koje zaveze Zarkvene, kakoſſe doggodi reccenomu ſvetomu Tomaſſu, koji ſumgnechi, daje uppao ù obuſtavglienje, cichia nepomgne, s' kojom dopuſti Kragliu nikka, koja moggaju nauditi sloboſcchini Zarkvenoj, zà tò sãm ſebe obuſtavi od Miſſe, i pyſa Aleſſandru Papi III., proſſechi, dabbigga odriſcio. 30.

Nâ iſti nacin ſveti Ziprian ũcini s' reccenima. Neodriſcijih pò Kgnizi od ghrihah; neggojim naredi Pokoru occitu, zà ſmyritijih s' Zarkvom Boxjom. Immaſe dakle podiliti ſveto odriſcengne Pokorniku onnomu ſamo, koiſe nahodi prìd Iſpovidnikom: i ovvo imma bitti pò rycih izuſtenim; à nè upyſanim, kako rekkoſmo, ako nebbi innakò ſvitovala vellika potriba, kako govoraju onni Boggoslovzi od Miſnika nyma. 31.

Uppit. 10. Kollikoje od potribe, dàjè Pokornik blizù Iſpovidnika, zà mocchi od gnegga primiti ſveto odriſcengne?

Odgov. Ovva blizocchia nijè od potribe, dàjè pò ſvè naravska, t. j. daſsè Iſpovidnik, i Pokornik moggu rukama dotyknuti; neggoje zadovoglno, dàjè od ciovika ſpametna, i razborita zà tũ zygnena, zà daſſe moxe iſtiniti zlamenje rycih: *Jà tè odriſciujem*, i oſt. zà tò mnozi Boggoslovzi ucè, dà Iſpovidnik moxe dobrò odriſciti Pokornika, koije od gnegga daleko dvadeſſet koraciajih, akomuje pòd vighiengne, olli koje druggo chiuchienje. Razlogh jeſt, jerje ovvà blizocchia doſti dvamma, zà mocchiſſe meghiu ſobom razgovarati: A s' drugghe ſtrane iſtinſe ryci: *Jà tè odriſciujem*, i oſt. 32.

Uppit. 11. Nahodiſe nà Prozoru od kucchie Miſnik, i viddi

nà

nà tlehu ciovika ragnena nà smart, koji prossi odriscegne, billiga moggao odrisciti s' Prozora?

Odgov. Moggaobiga odrisciti, ako nije daglie od gnegga, neggosmo rekli visce. Dalli akobi i daglie bio; à sumgni s' drugghe strane, dà parvglie izdahne, negh k' gnemmu prighie, moggaobiga i tadda, dixuchi ghlàs, odrisciti pòd ovvi uggovor: *Ako moxe bitti dobro odriscengne, Ja Te odrisciujem*, i ost. Paka akobi poxivio, immaobiga istanovizè odrisciti, kakoje obiciaj. 33.

Uppit. 12. Zazovu Ispovidnika, dà prighie ispoviditi, i odrisciti ciovika nemochgna. Prihodi Ispovidnik; i budduchisse priblixao kucchi Nemochgnika, jedan s' prozora oznanuje, dà Nemochgnik ùmire; tadda zavapïje Ispovidnik govorechi k' Bollesniku: *Ja Te odrisciujem*, i ost. billiga dobrò odriscio?

Odgov. Nebbi, jere ù zyni spametna ciovika nemoxesse recchi, dajè tadda blizu Ispovidnika Nemochgnik; nitje tà blizocchia zadovoglna, zà dasse megghiu sobom moggũ razgovarati pò nacin obiciajni; nitje napokon Nemochgnik podloxan chiuchienju Ispovidnika, kakoje od potribe. 34.

Uppit. 13. Petarse Ispovida ù Pavla Misnika; dalli Pavao rastarkane, i trudne pameti zãboravgliaga odrisciti: Petar zynechi, dàjè odriscen, odstũpa od Ispovidnize, i klẽci nà srìd Zarkve. Viddechiga Pavao Ispovidnik ossitujese, dagga nije odriscio; i odrisciùjega iz Ispovidnize, odrisciujeliga dobrò?

Odgov. Akosse recceni Pokornik moxe zazvati bèz svakke smutgne k' Ispovidnizi, kakobisse doggodilo, dàjè sãm ù Zarkvi, svitnòbiga bilo istanovizè zazvati, i odriscitiga. Dalli akosse Ispovidnik razloxnò boji, dasse isti Pokornik moxe smutiti varhù gneggove nepomgne, moggaobiga odrisciti iz Ispovidnize, ako nije od gnegga daglie, neggosmo rekli. Razlogh jest, jerse zyni, dajè dostojan; i dasse jòsc ù gnemmu uzdarxi Kripost skruscengna, potribnoga zà odriscegne. A s' drugghe strane moggũse istiniti ryci: *Jà Te odrisciujem*, i ost. 35.

Uppit. 14. Moxelisse podiliti odriscengne pòd ũvit, olliti uggovor, n. p. *Akkossi vratio tugbie*: olli: *akko vratisc tughie*, *Jà Te odrisciujem*, i ostala?

Odgov. Od tri varste moxe bitti ovvi ũvit. 1. od stvari prosciastne. 2. od stvari sadascgne, 3. od stvari dosciasne. Akoje ũvit od stvari dosciasne, n. p. *Ako vratisc* tughie. 36.

Akos-

Akosse nepovratisc ù napridak nà gbrib: ako istirasc onnu xennetinu iz ucchie, i priliçna: *Jà Te odriſciujem*, i oſt., nighdaſſe podãgn nemoxe datti odriſcengne. Razlogh jeſt, jere ũvit ſtvarì doſciaſtne uſtavglia, i uzdarxi Kripoſt odriſcengna, ſctò nije ù oblaſti Miſnika. Paka, nemoxe dobrò podiliti Miſnik odriſcengne, akoſſe nenahode ù vrĩme, ù koje izgovara ryci, ſvakka potribna, zà doſtigbnutiga: à nenahodeſe ù naſcemu doggoghiaju, budduchi doſciaſtno vrachienje tughie ſtvari, iſtirangne hotnize, i oſtala, pòd koàje podvezano odriſcengne: daklega nemoxe dobrò datti. Ovvoſe moxe znatti pò onnomu, ſctò rekkoſmo ù beſſidovangnu opchienomu od Sakramenatah.

Akoje paka ũvit od ſtvarì ſadaſcgne, olli poſciaſtne, moxe pòd gnim datti odriſcengne, kadſe ũvit priſtoji, i tyce togga odriſcengne, n. p. *Akoſſe pravvò boliſc od gbribah tvojih*: *Ako od ſvegga ſarza praſcchiaſc tvomu zlotvoru*: *Akoſſi iſpunnio, ſctoſſamti naredio*, i priliçna. Razlogh jeſt, jere ovvi ũvitti neuſtavgliaju Kripoſt odriſcengna. A s'drugghe ſtrane priſtoju odriſcengnu; jere akoſſe Ghriſcnik pravvò nekòri, olli ako nije pravvò proſtio ſvomu nepriategliu, nije pripràvan, zà primiti ſveto Odriſcengne. 37.

Rekkoh: kadje uvit priſtojan, i tyce iſto odriſcengne; jere akoſſe nepriſtoji, n. p. *Akoſſi Ti vlaſtelin*; *ako immaſc mnozgo pinezab*, i priliçna, *Jà Te odriſciujem*, ſaghriſciobi teſcko Iſpovidnik, nadoſtavgliajuchi uvit nepriſtojni ſvetomu odriſcengnu. Niſcta magnè, akobiſſe iſtinili ovvi uvitti, dobrobi zà Pokornika bilò odriſcengne. 38.

Zabilixi ovdi, dàjè drughda od potribe nadometnuti ũvit odriſcengnu. Cichia togga Boggoslovzi skupno pridaju ovvi nauk: *Taddaſe ſamo imma pòd ũvit datti odriſcengne, kàd, akoſſe nikako neudili, ſckoddaſſe cini Duſci: akoſſe slobodnò bèz uvitta podili, bojatſeje, dà odriſcenje izajde zaludno, i iſprazno*. Tumacim biſtrie: Sumgni razloxnò Iſpovidnik, jelli Pokornik pripravan s' pravom bolleſtju, i odlukom; jelli, nijelli Diteſcze priſclo nà razbor; jelli Nemochgnik jòſc xiv'; jelli, nijelli iſti Iſpovidnik podao odriſcengne, i priliçna, tadda moxe pòd uvit datti odriſcengne: *Akoſſi pripràvan*: *Akoſſi nà godisctih od razbora*: *Akoſſi xiv'*, i priliçna, *Jà Te odriſciujem*. Razlogh jeſt, jere budduchi ovvi ſveti Sakra- 39.

kramenat ʒastavglien ʒà spassengne Dusce, immase udiliti pòd svakki nacin uʒmnoxan; al bèʒ uvrighiengna, i ispraʒnosti istoga Sakramenta. Dalli ù reccenih dogoghiajih odriscenje udiglieno pòd ũvit moxe bitti ʒà napridak Dusce: à s'drugghe strane nepodlagase pòd jeʒivost od ispraʒnosti; daklesse imma udiliti pòd uvit, kakosmo rekli.

Ovvi nauk, Ispovidnice, raʒumij, kako tyknu, ondà samo, kàd immase koji od reccenih uʒrokah, ʒà nadostaviti uvit odriscengnu. Innakò immasega udiliti slobodnò bèʒ svakoga uvita, govorechi: *Jà Te odrisciùjem*, i ost. 40.

Uppit. 15. U' kojese vrime imma datti Odriscengne?

Odgov. On ciàs, kakoje Ispovid ispugnena, i ostala potribna iʒvarscena. Raʒlogh jest, jerje odriscengne najposlidgne dillo ovvoga sũda duhovnoga. ʒà tòse nemoxe podiliti odriscengne parvglie, neggosse iʒvarsci Ispovid, negh' ako ù potribi, kakochiemo recchi, ako Boxja voglia budde, nà svomu mistu. Takoghier nemoxe Ispovidnik ʒadarxati odriscengne, akossu sva potribna ispugnena; i uʒdarxechiga bèʒ uʒroka ossobitoga, smartnobi saghriscio, jerebi dillovao protivà raʒlogu, i pravizi, koju imma Pokornik, dà hudde odriscen, kadje postavio od svoje strane, sctojè od potribe, ʒà bitti ʒakonitò odriscen. 41.

Rekkoh: Bèʒ uʒroka ossobitoga; jere akoga imma Ispovidnik, moxe uʒmaknuti, i odmaknuti odriscengne, kakochièmo obilnie istumaciti nixè nà svoje misto vlastito. 42.

Uppit. 16. Immalisè kàd ponoviti odriscengnè ù istoj Ispovidi?

Odgov. Imma. 1. kad Pokornik pò odriscengnu spomenese, i ispovidi koji ghrih smartni neispovighien, olli broj, olli okolostanak, koji nadomecchie raʒliçnu varstu ʒlocchie, n. p. ispovidiosejе, dàjè ukrao tolliko, i tolliko; pakse spomigne, i ispovida, dàjè Zarkveno, sctoje ukrao; jere ovvi okolostanak lupescтine od stvari zarkvene nadodaje raʒliçnu ʒlocchiu ghriha; i cini od lupescтine, svetozkvarnost; jere kakoje potribno ispoviditi ghrih, i okolostanke reccene, takoje i odriscengne ponoviti. 43.

2. Kadbisse ossitio Ispovidnik, dà nijè ʒadovoglnò, i zilovitò iʒrekkao rycì potribne odriscengna; olli ako od togga raʒloxitò sumgni; i taddabi immao ponoviti odriscengne pòd uvit: *Ako nysam dobrò, i zilovitò odriscio, Jà Te odrisciujem*, i ost. 44.

Up-

Uppit. 17. Bèz uzroka ponavgliajuchi Misnik odriscengne ù istoj Ispovidi, saghrisciujeli smartnò?

Odgov. Skupnò sveti Boggoslovzi pridaju, dà saghrisciuje smartnò, ako nenahodi pravoga uzroka. Razlogh opchienoga nauka jest', jere pogarghiuje sveti Sakramenat, ù isprasnost, i zaludu izgovarajuchi gneggove svete ryci. 45.

Allisse moxe doggoditi, dà tò ponavglianje nedopre dò smartnoga ghriha, kakosse moxe recchi od Ispovidnika Bojaxgliva, koji budduchi dobre Dusce, à mlohave pameti, i bèz uzroka lasnò sumgni, dà nije odriscio, i dàjè ghrih, ghdi nijè ghriha; ovvi rekkoh, moxe bitti oggovoren, nejzhodechi tò ponavgliangne od zlocchie, nègh od vellike ghrizize ù Dusci, kojamu nedaje myra, dokle neponovi ryci odriscengna, sumgnechi, dajih nije izrekkao. Od ovve varste Misnika govòri priliçno i ù podigliengnu ostalih Sakramenatah. 46. *Scrupulosus.*

Uppit. 18. Petarje uppao ù ghrih, s' koimje zdruxeno Proklestvo; i podlaga gnegga kgliucem Zarkvenim; allisse neossituje od Proklestva, kako nì isti Ispovidnik ù ti ciàs; koji cichia togga odrisciuje s' rycima obiciajnim, govorechi: *Jà Te odrisciujem od svih ghrihah tvojih*, nespomignuchi Proklestvo. Posli paka oppomenujese, dajè Petar ù Proklestvu, i dagga od ovvoga nije odriscio; jelli od potribe, dasse povrati, i opet Petra odrisci, govorechi: *Jà Te odrisciujem od svih zavezah, i ghrihah tvojih?*

Odgov. Svetaje Zarkva naredila, dà prià, neggosse podili odriscengne od ghrihah, immase datti odriscengne od zavezah; i neizvarsciujuchi Misnik ovvu naredbu, smartnò saghrisciuje; jere pristupa zapovid zarkvenu ù stvari vellikoj: i jere Pokornik nije podoban, primiti odriscengne od ghriha, akosse prià neodrisci od Proklestva, ù kojemusse znannò nahodi. Ovvose razumi, kàd Ispovidnik nahodi Proklestvo, od kojega moxe odrisciti. 47.

Dalli ù reccenomu dogghoghiaju, budduchi bilo neznanno tolliko Pakorniku, kolliko Ispovidniku, Proklestvo, cichia togga ucê mnozi mudri Boggoslovzi protiva drugghim, dà nebbi bilo od potribe povratiti odriscengne ob ghriha, neggo samo od Proklestva. A nikki drugghi ne magnē mudrosti, pridaju, dà nebbi nì od Proklestva. Razlogh dăju, jere ù onnoj rijci: *Odrisciùjem Tebe*, razumise odriscengne i od Proklestva, i od ghriha, kàd imma Ispovidnik odluku, odrisciti, kolliko moxe. 48.

Bb Das-

Dasse meni ȝgoddi tà ſtvār, jabi oȝnannio Pokornika od Prokleſtva, i uloxiobi pomgnu, dà Pokornik potvardi ſvoju Iſpovid, govorechi: *Otce, oſvagbiujemſe iſtanovize odſvih ghrihah reccenih*: i dà ponovi ſvoje skruſcengne; pakabiga odriſcio prià od Prokleſtva, i ȝà ovvim od ghrihah (raȝumij, ako immam oblaſt, odriſciti od togga Prokleſtva). Raȝlogh ovvoga moga nauka jeſt, jere dillujuchi pò nacinu iſtumacenomu, ſvitnieſe, i temeglitiè provighia Duſci. S' drugghe ſtrane nedajeſe ù iſpraȝnoſt odriſcengne od ghrihah; jerbo iſti ghrih, prem daje jùr bio odriſcen dobrò, moxeſſe niſcta magne vecchiekrat koriſno iſpoviditi, i odriſciti, ȝà uȝmnoxiti milloſt Boxju; i ȝà oblahxati dūgh od pedipſe vrimenite, kojaſe imma i ghrihu iſpovighienu, kakochiemo iſtumaciti. Varhù odriſcengna od Prokleſtva, joſcchienamſe, s' Darom Boxjim; povratiti obilniè beſſidovangne ù druggomu miſtu. 49.

POGHLAVJE II.

Od Iſpovidi.

Uppit. 1. SCtoje Iſpovid?

Odgov. Svetiju Aguſtin ù kratko tumacī, govorechī, dajè: *Po kojoſſe odkrije nemōch skrovita, s' uffangnem od proſtengna*. Raȝumi pòd nemōch, ghrih, koije prāva nemōch Duſcè. Alliſſe biſtriè tomaci, iȝgovarajuchi ovvakò, daje: *Oſvagbiengne ſvojih vlaſtitih gbrihah, ùcignen o ȝakonitomu Miſniku, ȝà doſtighnuti od gnih odriſcengne*. Tumacim obilniè. 50.

Rekkoh, dà jè Iſpovid: *Oſvagbiengne*, jerje od potribe ù Iſpovidi iȝrecchi pravvo, i ciſto ſvoj ghrih, neoggovarajuchiſſe, nègh oſvaghiajuchi. Vagliabo nà ovvomu Priſtogliu protiva ſebi ſvidociti; à nè ȝàſe, kò xeli s'pravoga ſarza doſtighnuti Boxju Milloſt, i odriſcengne od ghrihah. Cichia togga ȝloſſe iſpovida, kojī govori, n. p. Otce ſaghriſcioſam ù tommu, i ù tommu; alli nebbi ſaghriſcio, da nyſam immao ȝlù druxbu, kojameje nà tò navela (olli) dà me nije tà, i tà parvglie raȝjidio, (olli) neſricchia napaſtovala, i priliçna; jerebi ovvo bio oggovor; à nè oſvaghiengne od ſvojih ghrihah. 51.

Rekkoh takoghier, daje: *Iſpovid oſvagbiengne od ſvojih*

Svojih vlastitih ghribah, jereje od potribe, dà iskaxemo Ispovidniku nasce oppacine; à nè dobra dilla, kojasmo ucinili: nasce, à ne tughie ghrihe. zà tobisse zlò ispovidio, koji nà misto ghrihah, kaxe Ispovidniku svoja dobra dilla, Poste, molitve, Almusctva, i priliçna. Olli nà misto svojih ghrihah izrekkaobi tughie, illi mũxa illi xenne, sinõv, osvaghiajuchijih, dassu oppaki, i dasse nemoxe s' gnimma xiviti, i priliçna. Ovvabi Ispovid bila Farizeova, koji hvagliasce sebe; à osvaghivasce Occitnika. 52.

Rekkoh daje: *Ispovid osvaghiengne svojih ghribah vlastitih, ucigneno Misniku zakonitomu*, t. j. onnomu, koije zà tò odabran od Ghlavara Zarkvenoga; i koji od ovvoga imma oblast, zà odriscevati, kakochiemo nixe istumaciti. Cichia togga kobbisse ispovidio izvan vellike potribe ù Misnika priprosta, olli koji nejma oblasti od Stariçine, Ispovid gneggova bilabi svetozkvarna, i lũda. 53.

Rekkoh nà svarhi: *zà dostighnuti od gnih odrisceengne*, jere ovva sama svarha imma bitti svakkoga, koije xeli kori no i povidìti. Cichia togga mnozi, navlastito nikke Boggomoglne xencize, mallu, olli nijednu korist nevadde iz svoje Ispovidi, pristupauchi k' gnoj vecchie zà nikku duhovnu tascchinu, zà bitti pohvaglieni; i pò nikkoj obicjanosti, dà nebuddu parstom pokazani; neggo zà dostighnuti prâvu, i jedinu svarhu svete Ispovidi, koja jest, odrisceegne od uzah smartnih Dusce, i smyrengne s' Boggom. Joscchiemo scirre varh ovvoga svegga dolli nixe. 54.

Uppit. 2. Koãje Materia Ispovidi?

Odgov. Materia potribna Ispovidi jest ghrih smartni, kakò vecchiekrat rekkosmo, posli karstegna ucignen, jeregaje od potribe ispovĭditi pò zapovidi Boxjoj. Cichia togga sveti Sabor Tridentinski postavglia Prokleſtvo varhù onnoga, kojibi rekkao, dà nije od potribe zapovidi Boxje, ispovĭditi svakki ghrih smartni, koji pò iskusſengnu pomgnivu svoje Dusce prihodi Cioviku nà pamet. Ghrih prostni jest samo materia zadovoglna Ispovidi. 55.

Uppit. 3. Jelli zadovoglnò, ispovĭditi ghrih smartini samo ù varsti, n. p. govorechi: *Otce tescskòsam Bogga ùvridio*; ollije od potribe izrecchi i slikku ghriha, n. p. *Otce oppiosamse*; *ukravosam*, *ubiosam Ciovika*, i priliçna?

Odgov. Od potribeje izrecchi nè samo varstu od ghriha, t. j.

dà jè smartni, olli prostni; dallije josc od potribe, istumaciti i slikku ghriha, t. j. ollije Pianstvo, ollije Puttenost, i priliçna. Savisceje potribno iʒrecchi i broj ghrihah, i svè okolostanke, koji promignuju, illiti nadodaju novvu slikku ghriha, kako ucè svi Boggoslovzi, i sveti Sabor, immajuchi bitti zilovita Ispovid. ʒa tò, Bratte Ghriscnice, akossi uppao n. p. ù Roddoloxje, t. j. saghriscio neposctenò s' tvojim Rostvom, nije dosti dà reccesc: *Vciniosam ghrih bludni s' xenskom ghlavom*; nègh jòsc vaglia, dà nadodasc: *Kojaje xenska ghlava meni ù karvi*. Josc akossi i ti oxegnen, olli onna odana, vaglia dà i tò iʒreccesc; jere onni okolostanak bludnosti od ciovika oxegnena, olli xenne odane, nadodaje novvu slikku ghriha smartnoga; i takò ù jednomu dillu immã vecchie ʒlocchiah ghriha smartnoga; jedna od bludnosti. 2. od Rostva ozkvargnena. 3. od xenidbe, i Virre gnè potlacene, i priliçna. Istò rezzi, akossi ukrao stvar Zarkvenu, olli svitovgnu ù Zarkvi, jerse nebbi dobrò ispovidio, govorechi, dassi ukrao tolliko, i tolliko; olli tò, i tò; nèghje od potribe, dà jòsc nadometnesc, dassi ukrao stvar Zarkvenu, olli svitovgnu ù Zarkvi, budduchi onni okolostanak od stvari Zarkvene, olli od zarkve, drugga ʒlocchia ghriha, koji jest svetozkvargne. Takoghier dà oʒloghlassisc tvoga Otza, olli Stariscinu, illi ũvridisc gnihovo posctengne, nijè dosti, dà reccesc: *Oʒloghlassiosam moga Iskargnega*: tribaje recchi: *moga Roditeglia*: *moga ʒakonitoga Stariscinu*; jerje ovvo ʒlocchia drugga, mnoggo texja od parve.

U' kratko. Vaʒda immasc od potribe ispoviditi nè samò ghrih smartni, i gnegga broj; dalli jòsc i okolostanak ghriha, koji nadodaje novvu ʒlocchiu ghriha. Vaglia napokòn, dà istumacisc raʒluçnò i broj od saghrisciengna ù svakkoj slizzi ghriha smartnoga n. p. Akossi uppao ù tà ghrih smartni dessetkrat, nije ʒadvoglno recchi: *ù tà, i ù tà ghrih mnoggosam puti uppao*; vaglia dà reccesc: *uppaosam desset pùti*. Tako priliçnò bessidi.

Uppit. 4. Istumacimi bistrie, kollikoje okolostanãk, koji moggu prominiti, olli nadometnuti novvù slikku ghriha? S. Th. 1. 2. Q. 7. A. 3.

Odgov. Boggoslovzi svojim Anghielskim Naucitegliem sedamjih broje. 1. *Kò*. 2. *Stò*. 3. *ghdi*. 4. *s' kojom pomochiu*. 5. *ʒascto*. 6. *kakò*. 7. *kadà*.

Kò, tumaci kyp, olliti cegliade, koje, illi, s'kimse saghrisciuje. n. p. budduchi Redovnik, uppaosi ù blũd:

dassi

dassi s' Rodizom saghriscio ; s' xennom odanom ; Otza svoga ũvridio : ukrao nevoglnomu , i priliçna . Ovdi nijê dosti , dà ispovidisc ghrih , savisce immasc kazati , kossi Ti , s' kimsi saghriscio , i kommussi saghriscio . 59.
Stò , zlamenuje stvar ũcignenu , kako dassi ukrao Zarkveno : dassu od te lupezctine mnogga zlà , i sckodde izascle , i ovvim priliçna . 60.
Ghdi, zlamenuje misto ; kako dassi ukrao ù Zarkvi ; ù gnoj bludnò saghriscio ; kavgu zavargao ; ciovika ubio , i priliçna . 61.
S' kom pomochiu , nà priliku dassi nè sâm , neggò druxbu doveo , zà ukrasti , zà ubiti ; dassi Divojku , olli xennu priveo nà tvoju oppaku vogliu pò ciarima , pò privàri , i priliçna . 62.
Zasćto , zlamenuje svarhu saghriscengna , n.p. dassi Missu ostavio ù dân zapovidgni , zà nastojati pianstvu , lupescini , bludu : dassi ukrao , zà oppitse , zà cinit ubiti druggoga : dassi privridio zapovid tvoga zakonitoga Stariscine , zà ũcinitimu nà sramotu , i priliçna . 63.
Kako , zlamenuje nacin , s' koimsi saghriscio . n. p. dassi saghriscio s' xenskom ghlavom , sillujuchiju : dassi s' istom saghriscio nà xivotinski nacin ; prolijuchi izvàn suda naravskoga , i priliçna . 64.
Kadà , zlamenuje vrime , ù kojesi saghriscio , n. p. dassisse oppio ù dãn Pricesctengna : dassi ù isti dãn puttenò saghriscio ; dassi mnoggo duggo stao ù poxudi od osvette . Svè ovve reccene okolovine vaglia ispoviditi ujedno s' ghrihom , kàd nadodaju slikku novve zlocchie , kako istumacismo . I ovvakò besidi od priliçnih okolostanakah . 65.
Takoghierje od potribe istumaciti ù Ispovidi reccene okolovsctine nè samo kàd uzvelliciaju ghrih , i nadodaju zlocchiu ; dalli jòsc i kadga smagnkaju . n. p. dassisse naslaghiva ù misli od neposctengna , olli od osvette , alli nysi bio podpunno pristao s' tvojom vogliom : dassi bio ù dãn zapovidgni nà Missi s' rastarkanom pamechiu , olli razgovarajuchisse ; allisse nysi ossitio , dàje dân zapovidgni , i priliçna . Razlogh jest, jere ovve okolovine smagnkavaju ghrih , i cinega od smartnoga , prostni . 66.
Uppit. 5. A jelli od potribe , istumaciti ù Ispovidi nè samò okolovsctine, koje nadodaju , i promignuju slikku ghriha; dalli jòsc i onne , koje prem dà nepromignuju slikku ghriha ; nisćta magne uzmnoxuju ghrih ?

Odgov.

Odgov. Ovvise okolostanki nahode od dvih varstè. 1. koji tescko, i mnoggò uzmnoxùju ghrih, t. j. prèm dà nenadomecchiu novvu slikku zlocchie; nisscta magne mnoggo uzvelliciaju isti ghrih, n. p. dassi jedankrāt ukrao stō libara; à drugghi pūt kradesc stō xutāza, olliti Zekinih; ovvase lupesctina od stō libara dò stō Xutāza, tēscko, i mnoggo uzvelliciaje. Dassi s'jednom xegliom poxudio vecchie xenah: dassi s' istim mahom ubio vecchie cegliadi: s'jednom rycju ozloghlassio vecchie gliudih, i priliçna. Ovve okolovine od vecchie xenah poxughienih; od vecchie Cegliadi ubiene; od vecchie gliudih ozloghlassenih, mnoggo, i tescko uzvelliciaju, i uzmnagaju ghrih od poxude puttene, od ubojstva, od ozloghlascengna, i od priliçnih. 67.

2. Koji neuzmnaxaju tescko, nègh mallo, ghrih ùcignen, n. p. dassi svellikim naslaghivangnem ghrih ucinio: dassi Missu ostavio ù dān, ù koisu palla dva svêza zapovidgna: dassi mēso jio ù cetvera vrimena korizmena, i priliçna. 68.

Vegliu. 1. Duxnīsmo istumaciti ù Ispovidi okolovsctine, koje tēsckò, i mnoggò uzvelliciaju ghrih. Tako uci okò tridesset Boggoslovazah protiva drugghih pedesset; i praviè. Razlogh jest, jere Ispovidnik nà Pristogliu od svete Ispovidi sidi, kakò Sūdaz, i kako Likar: à nebbi moggao prāvi, i ziloviti sūd ciniti; ni pravu, i pristoinu likariu datti, akomusse neodkrije nè samo ghrih, dassi jòsc i okolostanak ghriha, kojiga tēscko uzmnoxuje: daklegaje potribno izrecchi. Ovvo pokaxujem. Razliçnoje suditi varhu stō libāra, i varhu stō xutāza: Razliçnaje likaria onnomu, koji nà jedan màç, i koji padda nà cetiri: koji jednu xennu tughiu poxughiuje, i koji cetiri s' istim pohlepom. Ovvije meni nauk ugodniji; i darxiga Nauçnik Rimski, prèm dàjè i protivni uzdarxan od Boggoslovazah, nè magne ghlassovitih. 69. *Cath Rom. cap. 9 de Pœnit.*

Vegliu 2. Okolovsctine, koje tēscko neuzvelliciaju ghrih, prèm dagga uzmnagaju sctogod, nyīmo duxni istumaciti ù Ispovidi, sasvim dabiţih korisnò bilo istumaciti. Tako skupnò Boggoslovzi. Razlogh jest, jere innakò bilobi Brimme od Ispovidi nepodnosno: à Spassitegl nās ustanovituje, dajè Brimme gneggovo lagahno. S' drugghe strane tà okolovsctina nerazlikuje sūd, ni likariu, kako rekkosmo od parve. 70. *Matth. c.11. v 30.*

Uppit. 6. Viddilismo, kakosse imma ispoviditi ghrih, broj

broj

broj ghriha, i okolovſčtine ghriha, zà dà izajde zilovita Iſpovid, ſadami iſtumaci obilniè, kako imma bitti zilovita Iſpovid?

Odgov. Od dviſe varſte nahodi ovva zilovitoſt Iſpovidi. 1. Zilovitoſt *naravska*. 2. Zilovitoſt *razborna*, t. j. ſzygnena od ſpametna Ciovika. Parva jeſt, kàd Ghriſcnik iſpovida ſvè ſvoje ghrihe, jednoga pò jednoga, varſtu pò varſtu, slikku pò slikku, broj pò kroj, okolovinu pô okolovinu, kõeje ùcinio s' miſcgliu, s' rycju, i s' dillom, takò, dàmu nijedan neoſtane. 71

Drugga jeſt, kàd Ghriſcnik iſpovida ſvè onne ghrihe, kojè moxe, i koje gneggova pamet sûdi, dà jè tadda duxan iſpoviditi, prèm dammu koji oſtaje, kojega nepoznaje, olligaje zaboravio; olli zyni, dagga nije duxan iſpoviditi. Sad. 72.

Vegliu. 1. Zilovitoſt naravska Iſpovidi jeſt od potribe zapovidi Boxje. Razlogh jeſt; jernam Boogh zapovida, dà uloximo ſvù pomgnu, zà iznachi ſvè naſce ghrihe, i dàjih paka podloximo kgliucem Zarkvenim od ſvetoga odriſcengna. Dalli cichia naſce mlohavoſti, prèm dà uloximo ſvù naſciù pomgnu, drughdanamſe ſakrije koji ghrih, daſſe od gnegga neſpomignemo, olliga nepoznajemo; niſcta magne iſpugnujemo zapovid Boxju, kojanam nareghiuje, uloxiti potribnu pomgnu; koju nebbiſmo iſpunnili, dà ù toj pomgni pomagnkamo hottinim nacinom. 73.

Vegliu 2. Zilovitoſt razborna jeſt nè ſamo od potribe zapovidi Boxje; dalli jòſc i od potribe Sakramenta ovvoga, takò, dà, neiſpovidivſci ſvè ghrihe ſmartne, i ſvè okolovſčtine, koje nadodaju novvu slikku zlocchie, koje moxemo, i koje immamo nà pameti, i poznajemojih, nebbiſmo dobru Iſpovid ũcinili. Razlogh jeſt, jerje od potribe, iſpoviditiſſe s' kruſcengnem, i s' pravom odlukom, zà ù napridak neſaghriſciti. A' kako moxe bitti ovvo pravo skruſcengne, i ovva prava odluka, kadſe ſmartnò ù iſtoj Iſpovidi ſaghriſciuje, tajuchi ſmartni ghrih, koji pamet sũdi, daſſe imma iſpoviditi? 74.

Uppit. 7. Daſſe jedan nahodi ù poghibili od ſmarti; nit nahodi vrimena, zà iſtumaciti ſvà ſvoja pomagnkangna, neggo ſamo jedno, olli dva, koja iſpovida, prèm daſſe ſpomigne i od oſtalih, billi gneggova Iſpovid bila zilovita?

Odgov. Bilabi zilovita ziloviteſtju razbornom. Alliſſe izvân iſpo- 75.

ispovidangna onnoga dvostruka pomankangna hocchiè jòsc dvi stvari. 1. dà zaçme pravu bollest nè samo od onna dva ghriha ispovighiena; dalli jòsc i od svih ostalih, koëje ûcinio. 2. dà imma prävu odluku ù svomu sarzu, zà ispovìditi svè ostale ghrihe, akoga Boogh oslobodi od poghibili, i podilimu xivota, kakoje duxan ispoviditi, ako poxîve pò toj Ispovidi, i izbavise od poghibili. Nauk, koije innakò darxao, bioje ossughien od svetoga Otza Pape Alessandra sedmoga. *Alex. VII. Prop. dam. 11.*

Uppit. 8. A' jedan Ciovik nym kako moxe ispunniti ovvu zilovitost od Ispovidi, tolliko potribnu?

Odgov. Ciovik nym cini Ispovid zilovitu, samo zlamenujuchi pò kojemu biligu Ispovidniku koju slikku ghriha smartnoga: i kajuchisse opchienò od svih ostalih, koje nemoxe istumaciti. Razlogh jest, jere zapovid Boxja nevêxe Ciovika, ghdi nemoxe dossechi gneggova mŏch. 76.

Uppit. 9. A' dà ummi pysati, billi darxan bio upysati svoje ghrihe nà jedan lyst; i ponizitiga pakà Ispovidniku, dà profctije?

Odgov. Ovdisse Boggoslovzi razdigliuju ù nauku, govorechi jedni, dà bì; à drugghi, dà nebbi duxan bio, zà nepostavitisse ù jezivost, occitovati svoje ghrihe, izgubivsci lyst, sctosse moxe zgodditi. Alli spametniè ûcè parvi, dà bi duxan bio. Razlogh jest, jere koje duxan dostighnuti svarhu, duxan jest i postaviti nacin, koji moxe, zà dostighnutiju: Ciovik nym pò zapovidi Boxjoj duxan jest' uciniti zilovitu Ispovid pò nacin, pò koji moxe: á moxe pysciuchi svoje ghrihe, kàd ummi pysati; dakleje duxan. Samo ovdi oppomenujem sctioza, dabbi tadda tribovalo, dà onciàs pò Ispovidi saxghe nà oghgnu recceni lyst, dasse nebbi izgubio, i occitovali ghrisi. 77.

Uppit. 10. Reklismo, dàjè od potribe ispoviditi slikku ghriha. A dasse jedan najde ù vellikoj poghibili, nìt moxe izrecchi slikku ghriha, nègh samo vapije: *Otce duhovni, osvaghiamse od svih ghrihah mojih*, billi dobra bila Ispovid; i billi musse moghlo datti odriscengne?

Odgov. Nasc-se immenovani nauk razumi, kad'e moxe istumaciti slikka ghriha. Dalli ù vellikoj potribi zadovoglnobi bilo, dà samò recce: *Otce, jà se osvaghiujem od svih ghrihah mojih*, kăko ûci sveti Tomas, i s' gnim pedesset Boggoslovazah. Razlogh jest', jere kako vellika potriba oggovara ostavglienje broja od ghrihah, tako i slikkê. S' drugghe strane Pokornik recceni dáje znatti, 78. *S. Thomas apud De Croix.*

das-

dasse kaje od svojih ghrihah, i dàjih podlăga, kako moxe, kliucem zarkvenim. Dalli akobi izasciao iz tẽ poghibili, tribovalobi, dà podpunnò podloxi svè slikke svojih ghrihah, i dasse zilovitò ispovidi, kako rekkosmo gori.

Uppit. 11. zovu Ispovidnika, dà dojde ispoviditi jednoga, koise nahodi ù ciàs od smarti. Potexise Ispovidnik, i zaticce xiva Nemochgnika; alli bèz ryci; niscta magne ovvi daje s' rukom, olli s' kojim drugghim ŭdom tilesnim biligh Ispovidniku, dà xeli Ispovid, billiga moggao odriſciti, prèm dà necini Ispovid; nit odkrĭje svoje ghrihe?

Odgov. Nà ovvosmo odgovorili, kako i nà mnogga, koja tyciù priliçne doggoghiaje, nà Pogl. 3. petoga Iziskovangna, ù i. Prigovarangnu, bessidechi od oblasti Misnika varhù Tila otajstvenoga. Niscta magne povratichiemo obilniè ovdi nauk, zà lasnost vecchiu Ispovidnika. Vegliu dakle, dà biga moggao odrisciti. Razlogh jest', jere onni biligh, koji tadda Misniku daje Nemochgnik, zlamenuje, dasse ispovida, i osvaghiuje od svih ghrihah svojih, kolliko moxe; i vecchiemusse nezapovida, i tako cini Ispovid zilovitu, kollikoje mochgno. I tako skupnò ucè Boggoslovzi, i pridaje Narednik Rimski svetoga Otza Pape Pavla petoga. 79. *Rit. Romanum Paul. V. De sacram. Pæn. §. ult.*

Uppit. 12. A' dà nemoxe Ispovidniku datti nijednoga biliga, nahodechisse bèz svakoga chiuchienja, sctòbi immao uciniti Ispovidnik?

Odgov. Vaglialobi, dà Ispovidnik dobrò izviddĭ, kako rekkosmo ù reccenomu Mistu, i iziscte od okolostojechih, jelli Bollesnik xelio svetu Ispovid, vapio Ispovidnika, olli pokazao koji biligh od svoga skruscengne. Akò svidocê, dàje xelio Ispovidnika, olli pokazao skruscengne od svih ghrihov svojih; udaraose ù parsi, zazivao Bogga, dammù ghrihe prosti, olli priliçna, immase zyniti, dasseje ispovidio, kakoje moggao; i zà tò odrisciti slobodnò od ghriha, cichia reccenoga razloga. 80.

81. Dalli ako nije xelio Ispovidnika, ni pokazao biligh od svoga skruscengna, nitga moxe pokazati, nahodechisse bèz chiuchiengna, izdisciuchi, akoje xivio karstianskim nacinom, immamusse podiliti odriscengne pod ùvit: *Akossi pripràvan*, *Jà Te odrisciujem*, i ost. Kako podili Papa Klement VII. jednomu, koji svratta s' Graghie svetoga Petra ù Rimu, ostajuchi bèz ryci, i bèz svakoga chiuchiengna; alli jòsc duhat. I takò uci okò ceterdesset vridnih Boggoslovazah protivà mnoghim ostalim. *Clem. PP. VII.*

Dà imma bitti odrifcen, vaddimo iʒ nauka fvetoga Aguftina. Ovvi fveti Otaz, i Naucitegl fvete Zarkve beffidi, dà: *Akoſe najde nà ciàs od ſmarti jedan Novoviraz nekarſten beʒ chiùchbiengna, nemogguchi iskati ſveto karſtengne, prèm dà moxe bitti, dagga ù ſvomu ſarzu nè xelì; alli moxe bitti dagga i xelì; i nemogguchi my ʒnatti, xeliliga, olli nè xelì; niſcta magne pravednìè ſudimo, dagga xelì; jer dagga moxemo uppitati, i õn nammi odgovoriti, xeliliſſe karſtiti, parvgliebi odgovorio, dà xelì, neggo, dà nè xelì: i ʒatoſe imma karſtiti pòd uvit: Ako xeliſc, Ja Te*, i oft, Pakà mallò nixè ifto ũci od jednoga Karftianina, koife nahodi nà fmarti bèʒ ryci; nit moxe datti bilig h fvoga skrufcengna, i govori fveti Otaz, dà: *Sveta Matti Zarkva nejma bottiti, dà tà gnè ſyn iʒajde iʒ ovvoga ſvita bèʒ myra*, t. j. bèʒ odrifcengna. 82. S. *Auguſt. lib.* 1. *de Adult. Cõjug. cap.* 26.

Sàd pò ovvomu Nauku fvetoga Otza govorim. Nemoxemo virrovati, dà nahodechiffe jedan karftianin ù tommu ciaffu od fmarti, tolliko ftrafcnomu, neʒaçme ù fvomu farzu xegliu od fvetoga odrifcengna; i skrufcengne od farza: moxe bitti, dà neʒaçme: dalli moxe bitti, dà i ʒaçme; i pravednìè fudimo, dà ʒacimglie, jere dà moxe govoriti, i dagga my moxèmo uppitati, parvglıebi odgovorio, daffe kaje, i xeli; nègh daffe nekaje, ni xeli odrifcengne: dakle fveta Matti Zarkva nejma puftiti, dà ovvi gnè Syn primine s'ovvoga fvita bèʒ odrifcengna, barèm pòd uvit: *Akoſſi Ti pripravan*, i oft. 83.

Uppit. 13. A' dà recceni Karftianin budde xivio, kakoffe od kojega viddi ù ovva plaçna vrimena, beʒrednò, i bèʒ ftraha Boxjega, nà neʒnaboxnu, billi moggao bitti ù tommu doggoghiaju odrifcen pòd ũvit?

Odgov. Mallò imma Boggoslovazah, koji ucè, dabbiffe moggao odrifciti; jafe k' gnimma prilagam. Raʒlogh jeft', jere moxemo fpametnò barèm fumgniti, ako nè fuditi, dà jedan Karftianin, sà fvè dà oppãk, ù ciàs od fmarti ʒaçme ù fvomu farzu ftrah od vikõviçgnega offughiengna, i xegliu od fvoga fpaffengna. Ovvanamje fumgna dofti, dammu moxemo udiliti fveto odrifcengne pòd uvit: *Akoſſi pripravan, Jà Te odriſciujem*, i oft. 84.

Uʒdarxi dakle, Ifpovidnice, ù tvojoj pameti ovvi moj nauk, i fvìt. Nighdaffe neoghlũfci tvoga bratta karftianina, koife nahodi ù poghibili od fmarti vikoviçgne: pomoʒiga, akoje bèʒ chiuchiengna, s'jednim gliubeʒnivim odrifcengnem pòd ovvi uvìt: *Akoſſi pripràvan, Ja* 85.

Te

Te odriſciujem, i oſt., prèm dajè bio oppak karſtianin. Dokleje Duſcia ù gnemmu, vaʒdaje uſſanje od pokajangna, i ſpaſſegna. Alli ovvo raʒumij, kàd nejmaſc bilga, olli ʒlamengna ni od gneggova hottingna, ni nehoittingna: jere akoſſe oſſitiſc, daſſe nechie iſpoviditi, i kaxeſe ottvardnūt, i tako paka mallo posli onnymi, nikakomu nemoxeſc podiliti odriſcengne; nègh s' dvoſtrukim ſuʒamma placci gnèggov jàd, i neſricchiu.

Uppit. 14. Jeſmoli duxni iſpoviditi onne ſamo ghrihe, koje iſtinitò poʒnajemo; olli jòſc i onne, od kojih ſumgnimo? i kako ovve immamo iſpovidati?

Odgov. Nikkiſu Boggoslovzi ùcili, dà nyſmo duxni iſpoviditi ghrihe, od kojih ſumgnimo, jeſmolijih ucinili, olli jeſſuli ſmartni. Dalli ſveti Tomas, i s' gnim oſtali skupnò Naucitegli, uʒdarxi, daſmojih duxni iſpoviditi, prèm dà od gnih ſumgnimo, jeſmolijih ucinili, olli jeſmoliſſe od gnih iſpovidili; olli napokòn jeſſuli ſmartni. Ovvomu nauku raʒlogh daje vaviçgna obiciaj ù ſvetoj Zarkvi, jerſu vaʒda dobri karſtiani ſudili, i zynili, daſſe ghriſi ſmartni immaju iſpovidati, kakoſſe nahode ù naſcemu ʒnangnu; akoſſu iſtiniti, ʒà takoveſc immaju iſpovidati: akoſſu pòd ſumgni, ʒà takoveſe immaju podloxiti pòd kgliuce Zarkvene. Cichia togga moxemo ʒaghlaviti, dàjè ovvi nauk roghien s' novvim ʒakonom. Takoghier i ſveti Sabor Tridentinski ʒapovida, daſſe ſvì ghriſi ſmartni immaju iſpovidati, koji posli pomgliva iskuſſengna ſvoje Duſce dohode nà pamet. Dakle ako pò iskuſſengnu poʒnajemo ù nammi koji ghrih ſmartni pòd ſumgni, duxniſmoga iſpoviditi, kakò od gnegga ſumgnimo; à nè ʒà iſtinita.

86.

In 4. diſt. 1. q. 2. Ar. 2. ad 2.

Seſſ. 14. cap. 5.

Uppit. 15. A daſſe paka posli Iſpovidi oſſittimo, dà ghrih, od kojegaſmoſſe pòd ſumgnu iſpovidili, jeſt doiſtò ùcignen; olli doiſtò ſmartni; olli napokòn, daſſe doiſtò od gnegga nyſmo iſpovidili, jelli od potribe, dagga paka iſtanovizè ʒà iſtinita iſpovidimo?

Odgov. Nahodiſe Naucitegliah, koiſe priù, dà nebbiſmo duxni bili iſtanovizega iſpoviditi ʒà iſtinitoga. Dalli oſtali opchienò uce, dà biſmoga duxni bili iſtanovizè iſpoviditi. Raʒlogh jeſt, jerje innaciji ſuud varhù ghriha, od kojegaſſe ſumgni; i ghriha, koije doiſtò ucignen. Dakle ʒà dà Iſpovidnik, kako pravi ſūdaz, moxe podpunnò ſūditi varhù ghriha naſcega, kojinam dohodi nà pamet, daſmoga doiſtò ucinili, duxniſmoga iſtanovizè ʒà takoga

87.

odkritti, prèm dasmogga bili parvglie odkrili pòd drugghim obrazom, t. j. kako sumgnita.

Dalli, Sćtioce, ovvi nàsc nauk razumij, kàd sumgnisc, jessili tà, i tà ghrih smartni ũcinio, n. p., primarsio pôst; uppao ù naslaghivangne putteno hottinim nacinom; olli sumgnisc, jessiliga, illi nysi ispovidio. Jere akossi pràvò, i zilovitò tvoje ghriscno dillo ispovidio Misniku, napriliku, dassi zelovao Xensku ghlavu: dassiju rukom tyknuo, i priliçna, i sumgnisc, jessili, nysili tadda uppao ù smartni ghrih, i s' tobom sumgni isti Ispovidnik; paka posli sćtijuchi koje kgnigghe, ollisse razgovarajuchi s' Mudrim Ciovikom, dohodisc ù poznangne, dajè onno tvoje recceno dillo bilo ghrih smartni, nysiga duxan istanovizè ispoviditi; jeresiga ti parvgliè dobrò, i zilovitò ispovidio: nitje potribno Ispovidi, dà Ti, olli Ispovidnik poznadc vazdà smartni ghrih ù tommu, i tommu dillu. Takò mnozi od nascih Boggoslovazah. 88.

Uppit. 16. A dassi Ti sumgnio, nè od tvoga dilla, kojegassi doisto ũcinio, neggo jelli tò dillo smartni ghrih, i pòd tù sumgnusiga ũcinio; n. p. sumgniossi, jelli smartni ghrih zelovati, olli tykgnuti Divojku; i nisćta magne zelovaossi, ollissi tyknuo; jelli dosti, dà reccesc nà Ispovidi: *Otce, sumgnim, dassam ù tà, i ù tà ghrih uppao?*

Odgov. Nijè tò zadovoglno, jere ovdi nije ghrih smartni sumgnati; neggo istiniti. Ovvi Nauk skupno darxe sveti Boggoslovzi, i govore: Ako jedan sumgni, jelli tò, i tò dillo zabragneno pòd smartni ghrih, i nisćta magne pòd tũga sumgnu cinì, smartnò saghrisciuje, dà dillo od sebe i nebbudde ghriscno, jere: *kò sumgnivò dilluje, istinitò dilluje*, kako nossi opchiena bessida, t. j. kàd jedan sumgni, dà jè tò dillo ghrih, i ciniga, saghrisciuje, kolliko dajè istinitò ghrih. zà toje triba ispoviditi cisto, dassejè tò dillo ũcinilo pòd sumgnu od ghriha smartnoga. 89.

Uppit. 17. Bĩ recceno gori, dà nysmo darxani ispovidati ghrihe prostne. Sàd xelim znatti; hottivsciffe my od gnih ispoviditi, jelli zadovoglno, dasse ossvadimo samo pò varsti, govorechi: *Otce, ossvaghiamse od mnoggo ghribab prostnib?*

Odgov. Taka Ispovid nijè pristojna, i jest protivà obiciàju opchienomu. Vaglia dakle istumaciti nè samo varstu; dalli jòsc i slikku ghriha prostnoga, govorechi n. p.: Otce, mnoggosam pùti slaggao zà scialu, bèz zakletve: biosam neustarpgliv, i priliçna. 90.

Uppit.

Uppit. 18. A dà jedan ispovidi i varstu, i slikku, kako viddismo, od ghrihah prostnih; dalli neizgovara broj od gnih, billimusse svì prostili?

Odgov. Koji Naucitegli velê dà bi; à koji dà nebbi. Priliç- nièje, dà bi svì onni, nà kojese rasciruje skruscengne od sarza; i ovvo pò kripolti odriscengna. 91.

Uppit. 19. Jedan obiciajnik ù ghrihu, jelli duxan izvan ghriha ispoviditi i svoju obiciajnost ù ghrihu?

Odgov. Od ovvogachiemo nixe dobro vidditi. Zà sàd govorim, dà akoga Ispovidnik uppita od obiciajnosti, duxan- 92.
juje ispoviditi. Druggaciji nauk bioje ossughien od svetoga Otza Pape Innocenza XI. Dalli znaj ù kratko, dàjè od dvi varste ovva obiciajnost. 1. jest jedna zlà nauka, steccena pò mnoggo zlih dillah ponavglienih, koja nãs prighibglie nà zlò. 2. jest ista oppaka nauka nà zlò, kojanãs tako poticce, i prighigne nà ghrih, dà nâm ottimglie slobod vogli, rinnujuchinãs ù ghrih bèz nascega ossitengnà. Ovva zlà nauka, koju nepomgnimo iskorenuti, jest ù sebì ghrih. Parvusmo duxni ispoviditi, akkonãs od gnè uppita Ispovidnik. Allismo druggu duxni ispoviditi, prèm dà nãs od gnè i neupita Ispovidnik. Razlogh jest, jere onna ù sebi jest ghrih ossobiti, doklegòd Ghriscnik neûloxi potribnu pomgnu, zà dighnutije. *Innoc. XI. Prop. dam. 58.*

Uppit. 20. Kakova imma bitti Ispovid?

Odgov. Anghielski Boggoslovaz scesnajest izvarsnostih daje Ispovidi. *In suppl. q. 9. Art. 4.*

1. Dàjè *Priprosta*, t. j. dasse nemisciaju s' gnom ryci nepotribne, i nepristojne, kako, razgovarajuchisse, i priliçna. 93.

2. Dàjè *Ponizna*, t. j. s' poznangnem svoje krivine, bèz napràve od rycih, klecechi nà kollini poniznò, i krotkò. 94.

3. Dàjè *Cista*, t. j. ûcignena s' pravom svarhom, i s' pravom miscgliu; à nè zà koju ispraznost, kako, zà pohvàlu, tasctu slavvu, i priliçna. 95.

4. Dàjè *Virna*, t. j. dàjè bèz laxi: i dasse ni magne, ni vecchie ossvaghiujemo, neggo kakosmo, i kollikosmo saghriscili. 96.

5. Dàjè *Ceesta*, t. j. dasse ceestò ispovidamo, zà dà occhiutimo dãr svete Ispovidi; i xivemo, kako dobri Pravovirnizi. 97.

6. Dàjè *Gòlla*, t. j. dasse ghrisi bistrò izrekku, neumotajucchijih à ryci mraçne, i sumgnate, zà dasse moxe 98.

gubba

gubba od gubbe razluciti, t. j. ghrih smartni od prostnoga.

7. Dàjè *Razborita*, t. j. dà samo sebe Pokornik ossvaghiuje, i okrivgliuje; à nè druggoga, Muxa, Otza, Bratta, olli ostale Iskargne. 99.

8. Dàjè *Povoglna*, t. j. dasse necinì pòd strah gliuski: i dàjè Pokornik sãm cinì; à nè dammusse ghrisi sillom istẽxu iz ustih pò uppitovangnu Ispovidnika. 100.

9. Dàjè *Sramescgliva*, t. j. dasse izgovara ghrih s' rycima posctenim; nisceta magne potribnoje, dà Ispovidnik dojde ù poznangne slikke ghriha: i dasse necinì s' hvastangnem, neggo srãmom. 101.

10. Dàjè *Zilovita*, t. j. dasse nisceta neostavi, scoje od potribe, zà Ispoviditi, kako gori istumacismo. 102.

11. Dàjè *Skrovita*, t. j. dasse cinì nà uho Misniku, za dà okolostojẽchi nebbi ciùlli. 103.

12. Dàjè *Suxgliva*, t. j. ucignena s' pravom bollestju od sarza; i s' pravom odlukom, zà nepovrachiatisse nà ghrih. 104.

13. Dàjè *Svarscèna*, t. j. dasse mnoggo neodmicce sveta Ispovid. 105.

14. Dàjè *Snãxna*, t. j. dasse cichia srama nebbi sakrila istina, olli zilovitost propustila. 106.

15. Dàjè *Osvadgliva*, t. j. dasse cinì, kako od kryvza prid sudzem, zà dostighnuti milloſt od odriscengna, ossvaghiujuchi; à nè oggovarajuchi svoje oppacine. 107.

16. Dàjè *Pripravna poslusciati*, t. j. dàjè Pokornik pripràvan izvarsciti, scetommu Ispovidnik zapovidi, tolliko ù zagarglienju Pokore, kolliko ostalih likariah duhovnih, kojemu privije, zà ozdravitiga, i ciùvati od nemochi ghriha. 108.

Uppit. 21. Jessuli od potribe svè immenovane izvarsnosti Ispovidi?

Odgov. Isti sveti Naucitegl pridaje, dà nysu svè od potribe; neggo nikke od potribe; à nikke zà boglie. Ovve poslidgne jessu onne dvi: dàje *cẽsta*, *i svarscena*. t. j. dasse onciâs ghrih ispovidi, kakosse namìri priggoda. Ostalesu potribne, kakosmo viddili, i jòsc-chiemo vidditi. *L. c.* 109.

Uppit. 22. Dà jedan Pokornik slaxè ù Ispovidi, olli nadomecchiuchi ghrih, koji nije ucinio: olli tajuchi, koije ucinio, billimu dobra, i korisna bila Ispovid?

Odgov. Ovva lãx moxe bitti od dvi varste. 1. od ghriha smartnoga. 2. od ghriha prostnoga. Akoje od ghriha smartnoga. 110.

noga, illi zatajana, illi nadostavgliena, Ispovidje svetozkvarna; i nà misto odriscengna donossi zavezangne vecchie, kakò opchienò, i jednoduscnò ùcè sveti Boggoslovzi. Razlogh jest, jere varra sudza duhovnoga ù tesckoj stvari: i saghrisciuje protiva ciastju svetoga Sakramenta, obracchiajuchiga ù isprazanost: i tako laxuchi nepokaxuè prăvu bollest ù sarzu od svojih ghrihah.

Akoje lăx od ghriha prostna, il zatajana, il nadostavgliena; takoghier i od ghriha smartnoga ucignena, dalli pria dobrò ispovighiena, paka ù druggoj Ispovidi zatajana, saghrisciùje Pokornik; dalli nè smartnò; i koristnamuje Ispovid, ako podloxi s'istinom, i s' pravom bollestju od sarza, koji drugghi ghrih zadovoglian, zà primiti sveto odriscenghe. Tako ucè mnogghi ghlassoviti Boggoslovzi, prem dà sveti Bonaventura s'mnozim ostalim druggaciè chiūti. Razlogh jest, jere i ako saghrisciuje tà Pokornik protiva ciastju, pristojnom ovvomu Sakramentu, ovvo saghriscengne, i ozkvargnengne ciasti nijè varhù ghriha vellikoga, neggo maloga, illi vellikoga pomarscena; i tako nè ù vellikoj stvari, A s' drugghe strane nevarra ù tesckoj stvari Sŭdza dvhovnoga, budduchi ù oblasti Pokornika, ispoviditi, olli neispoviditi măle ghrihe, i smartne jednòm dobrò ispovighiene. Alli nekse pazi Pokornik ovve laxi ù Ispovidi cichia nauka Boggoslovza, tolliko ghlassovita, kakoje sveti Bonaventura, koji hocchie, dà ù toj laxì Pokornik smartnò saghrisciuje, i zlù Ispovid cinì, prem dà laxe ù ghrihu malomu, olli smartnomu jednòm dobrò ispovighienu. 111.

S Bonav. apud de Croix. n. 1177.

Uppit. 23. Kadse jedan Pokornik istanovizè ispovida od ghriha smartnoga, pria dobrò ispovighiena, olli od novvoga neispovighiena, jelli od potribe, dà oppomene Ispovidnika, dàje onnoga bio ispovidio; à josc nijè ovvoga?

Odgov. Nije od potribe, dà uvisti Ispovidnika, dajè onni ghrih, od kojegasse istanovize ispovida, biò jednŏm dobro ispovighien, isctom dammu neslaxe, akoga varhu togga uppita, kako opchienò ucè Boggoslovzi. Razlogh jest, jere ispovida svù zlocchiu ghriha: nit varră Sŭdza dùhovnoga, nahodechisse ù nascioj oblasti, ispoviditi nàsc ghrih, kollikratnamje ù vogli. 112.

Zà isti parvi razlogh mnozi vridni Naucitegli darxè, dà takoghier nebbi duxan bio, kazati Ispovidniku, dà 113.

ghrih

ghrih novvi, hoji ispovida, nijè pria ispovidio. Allijè meni draxji nauk ostalih Boggoslovazah, koji hocchiê, dasse tò imma kazati Ispovidniku. Razlogh jest, jere innakò Ispovidnik nebbi moggao podobnu, i pristojnu likariu priviti Pokorniku ragnenu, akò ovvi nepokãxe, dàje novva ranna, kojumu odkrije, kako nebbi nì podoban sũd ũcinio.

Uppit. 24. Reklismo naprid, dà Ispovid imma bitti skrovita, kakoje obiciaj ù svetoj zarkvi vazda bila, govori svetì Sabor Tridentinski, proklignuchi, kobbi rekkao, dà nacin, ispovidatisse skrovito, jest jedno iznasciastje gliusko. Sàd nahodise jedan Innostranaz, koji nerazumi Ispovidnika, nì ispovidnik gnegga: allisse namĩra jedan svitovgnak, koji razumi jezik tolliko Innostranza, kolliko Ispovidnika, jelli Innostranaz duxan ispoviditi svoje ghrihe pò prinossu reccenoga Svitovgnaka? *Sess. 14. de Pœnit. cap. 5. & Can. 6.*

Odgov. Nà ovvochiemo odgovoriti ù Poghlavju od duxnosti Ispovidi. 114.

Uppit. 25. Immajuchi Ispovid bitti skrovita, t. j. ucignena s' usti Pokornika nà uho Ispovidniku, moggulje uciniti s' pysmom, i pridatti pysmo Ispovidniku, dagga proſčtije, nà misto mõga ghlasnoga ossvaghiengna?

Odgov. Ispovidse imma ciniti s' ustima; à nè s' pysmom, bèz potribe, kako nãs uci zakon; i dàje razlogh, jere ù Ispovidi s' ustimà chiùtise vecchi srãm, neggo s' pysmom: ovvi srãm dobije dyo Prosčtengna, jere uzmnoxuje skruscengne nasceg a sarza. 115. *Cap. Quem pœnitet 88 de Pœnit. dist. 1.*

Takoghier nemoxesse nì ù potribi Ispovid uciniti Misniku nà daleko pò pysmu, i pò porruzi; i tako iz daleka primiti odriscengne pò pysmu, il porruzi, kakoje ossudio sveti otaz Papa Klement osmi; i zabranio innakò uciti pòd Proklestvo, kako s' gora rekkosmo, ghdisse razgovarasmo od odriscengna. 116.

Nisčta magne, dà jedan Pokornik budde pysao Misniku nà daleko svoja pomankangna: paka kadse s' gnim stanne, klekne, i recce: *Otce, jame ossvaghiujem od svih onnih ghrihah, kojesam Tebi pysao*; moggaobiga Ispovidnik odrisciti, kako ucê Boggoslovzi. Razlogh jest, jere ovvo nije, uciniti Ispovid nà daleko, sčtoje sveti otaz Papa ossudio, i pò pysmu; neggo nà blizu, i s'rycju nà usci Ispovidniku, ossvaghiujuchisse od svih ghrihah pò svoji usti, kollikoje zadovoglno. 117.

Pò istomu razlogu odgovarajuchi obilniè nà Uppit, ucè

mnozi

mnozi Boggoslovzi, dájè zadovoglno, uppysati svoje ghrihe, i pridavscijih ù ruke Ispovidniku, recchi: *Ovvosu, Otce, moji ghrisi; jà me od gnih ossvaghiujem, i prossim odriscengne.* Alli nadodaju, dasse tò nejma ciniti bèz kojega pravoga uzroka, jerje protiva naredbi, i opchienomu obiciaju svete Zarkve. Nikki hocchiê, daje takova Ispovid zabragnena pòd smartni ghrih izvan potribe: A' nikki drugghi, dà bi samo bio ghrih prostni, ispovidatisse s'pysmom pò ta nacin. 118.

Uzrozi, pòd kojebisse tadda moghla uciniti Ispovid pò pysmu s'nacinom reccenim, jessu. 1. kàd Pokornik nejma slobodne ryci, jerje olli nemochian, olli imma koju zapriku ù jeziku. 2. kadbi Ispovidnik bio ghluh, nitti dobrò ciùje, akosse jãko nebessidi, olli isti Pokornik. 3. kàd Pokornik nahodi pò ovvomu nacinu lasnost, zà pravvièse, i cistiè ispoviditi. Allibi tadda tribovalo, dà Ispovidnik priá prosctije pysmo, nègh podili odriscenje: i dà Pokornik, kàd pridà pysmo, recce: *Otce, ovvosu moji ghrisi, od kojibme ossvaghiujem.* Paka posli, kakoje Ispovidnik prosctio, nadodâ: *Otce, prossim od gnih odriscengne.* 119.

Uppit. 26. Dà mene viddĩ Ispovidnik, ghdi saghrisciujem, olli pò kojemu druggomu nacinu izvan Isdovidi znade moj ghrih, akosse ù gnegga ispovidam, jelli zadovoglno, dà reccem: *Otce, jà se ispovidam od onnoga ghriha, kojega vi znate?* Ollije od potribe izrecchi tà ghrih?

Odgov. Jest zadovoglno, kako sloxno ucè Boggoslovzi, jere toj Ispovidi nemagnka nijedna zilovitost. 120.

Uppit. 27. A dà Ispovidnik poznaje moj ghrih, i jà se ù gnegga ispovidam; allisse od togga ghriha neispovidam, sctò õn imma ciniti? Moxelime odrisciti od ostalih, od kojihsamse ispovidio?

Odgov. Ovdisse razdigliuju Boggoslovzi ù nauku. Vegliu. Pò dva nacina moxe Ispovidnik znatti tà ghrih. 1. pò druggomu, i pò tughih ũstih. 2. istinitò pò sebì, budduchi õn isti viddio Pokornika saghriscevati. Sàd. 121.

Vegliu. 1. kad Ispavidnik pò toghih ustih imma znagne od ghriha Pokornikova, i Pokornikse od gnegga neispovida, tadda kakoje Pokornik izrekkao svoje ghrihe, immaga Ispovidnik od sebe priuppitati mallo pò mallo, sàd varhù onne, sàd varhù ovve varste ghriha; i dojti paka nà varstu od ghriha, koju taji Pokornik; i spametnomu podloxiti pòd occi velliko zlò, i sckoddu, 122.

koju sebi cinì jedan, koji ù Ispovidi taji ghrih smartni. I ako nisčta magne Pokornik nyce, slobodno odgovarajuchi, dasse nenahodi ù tommu ghrihu, immaga odrisciti, prèm bà budde dostojan Virrovangna onni, kojimuje rekkao, dà jè Pokõrnik uppao ù tù varstu ghriha. Razlogh jest, jere ù svetoj Ispovidi, kako bessidi Anghielski Boggoslovaz, immasse virrovati cioviku, tolliko protivà sebi, kolliko zà se govorechiẽmu, vecchie, nègh nijednomu druggomu; i kako tumaci Prinossitegl zakona, nijè virrovati, dasse jedan ù Ispovidi najde, kise nespomigne od svoga spassegna; ako Misnik nejma ossobitoga uzroka, zà nevirrovatimu, kako ovdi nejma. *In supplem Q. 8. A. 5. ad 2. & opusc. 12. q.6. & alibi.* *Gloss in cap significasti, 18. de Homic.*

Rekkoh: Akko nejma Ispovidnik ossobitoga uzroka, zà nevirrovati Pokorniku; jere ako imma ovvoga uzroka, nejmamu virrovati, kako nejma onnomu, koji budduchi ù priggodi od ghriha, ovvu neostavglia; i govori ù Ispovidi, dasse bollì od ghriha, i dà odluciuje, vèchse nàgn nepovrachiati; ovvomu, vegliu, dà nejma virrovati, kakoie ossudio sveti Papa Innocenzo XI. 123. *Innoc. XI. Prop. Dam 60.*

Vegliu 2. Ako Ispovidnik istinitò znade pò sebi, daje Pokornik uppao ù tũ varstu, i slikku ghriha smartnoga; à onga taji: i s'drugghe strane istinitò znade, dasse od gnegga nije ispovidio, jere illi nejma ù mistu druggoga Ispovidnika, nitje Pokornik izlazio iz mista posli saghriscengna; illi samse ossvaghiuje, dasse nije od togga vrimena ispovidio, koèje bilo prìd saghriscengnem, nemoxega nikkako odrisciti; nẽggobi vaglialo, da mu uzmakne, i odmakne odriscengne; i dammu priporuci, dà pomznivìè iskussi svoju Dusciu, mecchiuchimu prìd occi strahotu ghriha, kojise cinì, tajuchi ù Ispovidi ghrih smartini. Dagga odrisciti nemoxe, razlogh jest, jere Misnik doisto znã, daje Pokornik nedostojan; i odrisciùchiga nedostojna, sebe vexe; à Ghriscnika neodvexuje, kako bessidi sveti Ambròx; i takobi smartnò saghriscio, cinecchi od nisčta; i isprazǹò sveti Sakramenat. A imma paka uzroka, nevirrovati Pokorniku, zà se ù Ispovidi govorechiẽmu. Akosse paka povrati Pokornik, i nisčta magne slidi tajati reccenì ghrih, immaga Ispovidnik ottiratti iz prid sebe: i jakoga pokarati, i koritti varhù tajangna od ghriha, kojegaje õn viddio ucinitti. 124. *S. Ambros. lib 2. de Paenit. c. 9.*

Vegliu 3. Akoje Pokornik izlazio iz mista, illisseje posli togga saghriscengna ispovidio, immamu Ispovidnik virrovati, kako rekkosmo viscè. 125.

Uppit.

Uppit. 28. Reklismo, brojechi izvarsnosti Ispovidi, dà imma bitti *Razborita*, t. j. dasse svoji, à nè tũghi ghrisi ispovidaju. Sadà xelim znatti, jelli Pokornik duxan ispoviditi okolostanke svojih ghrihah, koje ako izreccesš, moxe Ispovidnik dochi ù poznagnè Dyonika ù ghrihu, n. p. daje saghriscio s' Rodizom, nejmajuchi, neggo samò jednu, koju poznãje Ispovidnik; i priliçna? i kakosse ovvo imma ispovidati?

Odgov. I ovdisse razdigliuju Boggoslovzi. Mnogghi mudri, i ghlassoviti, potexuchi k' sebi Anghielskoga Naucitteglia, uzdarxu, dàje ispunno, i zadovoglno, izrecchi ù Ispovidi ghrih od Rodoloxja, netumacechi kolino, dàje n. p. s' Sestrom, olli s' Matterom saghriscio. Razlogh daju, jere blixgne, olli daglie kolino dò cetvartoga nepromignuje slikku ghriha; zato hocchiè, dàje zadovoglno recchi, dàje saghriscio svojom karvgliu, netumacechi, ù kojemu kolinu. 126. 2. 2. Q. 154. A. 9.

Alli budduchi my ũcili ozgora, dà je nè samo od potribe, istumaciti ù Ispovidi okolostanke ghriha, koji nadodaju, i promignuju slikku; dalli jòsc i onne, koji tesckò uzmnagaju istu slikku ghriha. Cichia togga mychiemo druggacie, i stanovitie razmarsiti ovvi uppit s' naukom Anghielskoga Boggoslovza. Dakle pocimgnuchi. 127. S. Tho. in 4. dist. 16. Q. 3. A. 2. q. 5.

Vegliu. 1. Od potribeje, istumaciti sridgni Trâk Rostva, t. j. akoje s' Otzem svojim, s'Matterom, s'Kchierom, s'Unukom, i s'priliçnim od sridgnega Trãka. 128.

Vegliu 2. Od potribeje izrecchi Rodozkvargne i od Krajnega Trâka, akoje ù parvomu kolinu, t. j. Bratta Setrom svojom: i svitnieje, akoje i ù druggomu kolinu, t. j. parvoga Brattuceda s' Brattucedom. Ostala kolina nijè od potribe istumaciti. 129.

Vegliu 3. Od potribeje istumaciti ghrih Rostva pò Xenidbi, akoje ù parvomu kolinu, tolliko sridgnega Trâka, kako s' Machichom, s' Punizom, s' xennom sinovglievom, i s'priliçnim: kolliko krajnega Trâka, kako s'Diverom, olli Nevistom, Brattovom xennom, Sestrom svoje xenne, i s' priliçnim. Nè ù ostala kolina. 130.

Razlogh svih ovvih nascih Raztarghnuchiah jest, jere Rodozkvargne s'istumacenim varstama Cegliadi nossi sobom ossobitu, i vlastitu grubotu; i saghrisciujese protiva ossobitoj ciàstju, i Posŝtovangnu, kojese imma svojoj karvi, navlastitò ù parvo kolino; pò tà nacin, dasse 131.

takove grubote neciuju nì meghiù Poganima, olli nevirnizima, kako vaplje fveti Pavao; fctò noffi razlogh, dà ifta naràv offobitim nacinom marzi nà takovu neciftochiu, i grubotu. Ifchiêfe zà tò offobiti sũd, i lĩk duhovni. Izvan reccenih kolinah doftaje recchi: *Otce, ùciniofam tolliko, i tollikakrat Rodozkvargne.* *1. Corint. cap. 5. v. 1.*

Dalli jòfc ovdi tribaje iftumaciti ghrih, kakofmo rekli, nè famo, kàdfe zilovitò cinì, t. j. kàdfe Tileffa zavexujũ, i Simena mifciaju; dalli jòfc i svako faghrifcengne vansko, kakò n. p. nepofcteno tyzangne, prolitje putti meghiu gnimma, zelivangna framotna, i priliçna. A' navlaftito jòfc akoffe faghrifciuje protivà naravi; olliffe cinì prifmradni, i neizreçni ghrih Petogradni, t. j. ù mifto nenaravsko. 132.

POGHLAVJE III.

Od povrachiengna Ifpovidi.

Uppit. 1. JElli kàd od potribe, povratiti fvetu Ifpovid?

Odgov. Vazdaffe imma povratiti, kàdfe poznaje, dà nijè dobra bila, t. j. dàje ùcignena s' pomankangnem od koje ftvari potribite zà Ifpovid ìftu. Dalli ovvo pomankangne moxe bitti olli od ftrane Ifpovidnika, olli od ftrane Pokornika. 133.

Od ftrane Ifpovidnika moxe bitti. 1. ako nijè immao oblaft, zà odrifciti; olli akoje immao tù oblaft, ovvamuje zapricena bila od koje zaveze zarkvene. 2. akoje upuftio koju potribnu ryc zà odrifcengne. 3. ako nijè immao pravu odluku, olli mifao, zà odrifciti. 4. ako nije ciũo, ni razumio nikakova ghriha, budduchi ghluh; olli drimgliuchi ù vrime od ifpovighiengna. 134.

Od ftrane Pokornika. 1. akoje znannò, i hottinò zatajõ koji ghrih fmartni, olli fmartnò faghrifcio ù Ifpovidi, laxuchi ù ftvari tefckoj. 2. ako i nije hottinò zatajò, ni slaggao; nifcta magne nijè uloxio potribnu pomgnu ù iskuffengnu fvoje Dũfce, kakoje darxan. 3. kàd prèm dajè ucinio pomgnivo iskuffengne Dũfce, i cifto fvoje ghrihe ifpovidio, nifcta magne ifpovidiojihje bèz potribna skrufcengna, olli prave odluke, nepovracchiatiffe vèch nà grih. 4. akoje navlafc iskao Ifpovidnika ghluha, olli neumitna, zà dà nerazberre, i nepoznade ghrihe gneggove. Tako sloxnò ucè fveti Boggoslovzi. 135.

Ra-

Raȝlogh jest', jere ù svakkomu od reccenih pomankangnih olli nije zilovita Ispovid, olli nije pravo skruscengne od Sarza. Od potribeje daklè, dà Pokornik povrati svetu Ispovid ù svakkomu istumacenu doggoghiaju, illije pomankangne od strane gneggove, illi od strane Ispovidnika.

Uppit. 2. Jelli ȝadovoglno povratiti sami onni ghrih, kojiseje hottinò ȝatajõ; od kõgasse nijè immala prava bollest, olli prava odluka; kojega nije ciùõ Ispovidnik; od kojeha nije moggao odriscíti, i priliçne; ollije od porribe jòsc povratiti i svè ostale ghrihe ispovighiene, i svè Ispovidi posli togga ũcignene?

Odgov. Ovdite, Sctioce, xelim mnoggo pomgniva, jerje vehoma potriban nauk varhù ovvoga Uppita. Raȝredichiemo ȝà tò isti nauk, ȝà dà lascgni, i bistriji iȝaghie. 136.

Vegliu 1. Akossi s' dobrom virrom, t. j. neȝnannò, i nehottinò uppũstio koij ghrih, neispovidajuchisse od gnegga, jerti nije dosciao nà pamet, prèm dassi pomgnivò iskussio tvoju Dusciu; olli dassisse posli odriscengna ossitio, dà Ispovidnik nije raȝumio nikke tvoje ghrihe smartne, ȝadovoglnoje, dà ispovidisc samo ghrih neispovighien; i onne, koje nije raȝumio Ispovidnik: à nije od potribe, dà povratìsc svù Ispovid. Raȝlogh jest', jerbitisse innako Ispovid s' raȝlogom mnoggo têscka ucinila; i marska, nebudduchi recceno pomankangne pò tvojoj vogli, ni pò tvomu saghriscegnu, kako prĩdaju opchienò sveti Naucitegli. 137.

Vegliu 2. Akossi ȝlõm virrom, t. j, hottìnò, i ȝnannò ȝatajõ koji ghrih smartnì cichia styda, olli kojega druȝgoga neraȝloxitoga uȝroka; ollisse ossitujesc, dajè Ispovidnik ȝadrimao; olli nà vrime ȝnao, dàjè ghluh, nitsigaiȝbudio, ol druggoga iskao, koite moxe ciùtti, i raȝumitti; ol napokon nysi pravõ skruscengne, illi odluku ȝacceo ù tvomu sarzu, duxansi povratiti nèsamo ghrihè ȝatajane, neciùvene, i neraȝumgliene od Ispovidnika; dalli jòsc i svè ostãle, tadda dobrò ispovighiene. Savisce, akossi posli toggà koju Ispovid ucinio, i od reccenoga pomankangna nysisse okkrivio, ni ossvadio, duxansi-jù povratiti. Raȝlogh jest', jere kakosmo iȝpocela rekli, nemoxesse jedan ghrih bèȝ druggoga opprostiti; ni bèȝ potribnoga skruscengna, i odluke. ȝà tò prèm dassi ostalè ghrihe cistò ispovidio, illi svè; dalli bèȝ skruscengna, illi odluke, ni odjednoga nysi immao odriscengne. Po- 138.

tri-

tribnoihje dakle istanovìzè ispoviditi, ʒà immati od gnih odriscengne. Tako jednoduscnò pridaju sveti Boggoslovzi.

Akobisse dakle iʒaʒnalo, dasseje hottinò jedan ʒlò ispovidio, olli tajuchi koji smartni ghrih, olli nejmajuchi pravù bollest, ni odluku od ghrihah smartnih, dasse budde tissuchià putih posli ispovidio, duxanje svè Ispovidi povratiti, i ossvaditisse od svih ghrihah, koëje ucinio ʒà Ispovidju, ù kojoje ʒanikao ghrih smartni, olli pomankao ù skruscengnu, illi odluzi potribnoj; jeressu svè te Ispovidi bile svetozkvarne; nè odvēʒi, dalli vecchi ʒavēʒi Dusci. Savisce, kollikosseje krāt posli ispovidio, i Pricestio; jereje od vecchie svakki pūt cinio pò dvi svetozkvarnosti, jednu, ʒlosse ispovidajuchi: à druggu, ʒlosse Pricestujuchi. 139.

Uppit. 3. Dasse ossitim, kakosmo gori rekli, dàje moj Ispovidnik bio ʒadrimao; olli ʒà koji drugghi uʒrok nije cjùo nikke moje ghrihe smartne; alli nemoggù ʒnatti, koje nije cjùo, sctò immam cinitti?

Odgov. Jedni Boggoslovzi hocchiê, dà akoje Ispovid kratka, tribovalobi, dasse svà povrati. Dalli akoje duggà, ʒadovoglnobi bilo recchi ù druggoj Ispovidi samo, dà sumgnisc, jelli, nijelli parvi Ispovidnik nikke tvoje ghrihe raʒumio. 140.

Dalli s' myrom ovvih Mudrih Naucitegliah, Vegliu, dàjè od potribe ù tommu doggoghiaju povratiti istanovizè Ispovid zilovitu, illije kratka, illi dugga, kako drugghi Boggoslovzi nè magne mudri, i ghlassoviti boglie uçe. Raʒlogh jest', jere istinitò poʒnajesc, da nikke tvoje ghrihe smartne nije dobrò raʒumio Ispovidnik; à neʒnasc, koisu. Ncimasc dakle raʒloga vecchie sumgniti od jednoga, nègh' od druggoga. Dakle svì tvoji ghrisi jednakò stoje pòd istim dūgom, dà buddu opēt ispovighienì: i takoje od potribe, ʒà smyriti tvoju Dusciu. 141.

Uppit. 4. Prìd koimsc Ispovidnikom imma povratiti Ispovid, i kako?

Odgov. Akossi neʒnannò, i nehottè ostavio koji ghrih smartni, koiti paka prihodi nā pamet, dobrò cinisc, povracchiajuchisse k' istomu Ispovidniku. Alli tò nije od potribe, kako uci sveti Tomas, i s' gnim skupnò Boggoslovzi. 142. *S.Th.opusc.* 64.

Dalli akossi povoglnò ghrih smartni ostavio cichia stydа, olli druggoga neraʒloxitoga uʒroka, illi hottè nepomgnio, immatti pravu bollest, i odluku, taddà ako- 143.

chiesc-se

chieſc-ſe ù druggoga Miſnika iſpoviditi, od potribeje, dà povratiſc zilovitu Iſpovid, kolliko, daſſe i nyſi iſpovidio. Raʒlogh jeſt', jere budduchi ovvi drugghi Iſpovidnik novvi ſudaz duhovni, nemoxe dobrò ſuditi, akomu neodkrieſc ſvè tvoje krivine, gnemmu dosle ſakrivene. Takoghier kako Liçnik nebbi podoban lyk privio, akomuſſe ſvè ranne nepokaxu. Tako jednoduſcnò ſveti Naucitegli.

Akòchieſc-ſe paka iſpoviditi ù iſtoga parvoga Iſpovidnika (kakobi dobrò ùcinio) i onſe jòſc ſpomigne od tvojih ghrihah, kojeſimu iſpovidio, kadſi bettexnu Iſpovid ũcinio, ʒàdoſti-je, dà pokaxeſc ſamo tvoje pomankangne ù ʒattajangnu ghriha, i iſti ghrih; illi prave bolleſti, olli odlukê; i dà uciniſc pravu bolleſt, i odluku; i nadometneſc: *Otce, jòſcme oſſvagbiujem i od ſvib oſtalib gbribab, Tebi doſsàd iſpovigbienib*. ʒâ tò nijè od potribe, ſvakki proſciaſtni ghrih iſtanovizè objaviti, kako sloxnò pridaju Boggoslovzi. 144.

Uppit. 5. A daſſe ù tommu doggoghiaju vèch neſpomigne Iſpovidnik od mojih ghrihah, ſctò immam uciniti?

Odgov. Prem daſſe Iſpovidnik pòſve biſtrò, i raʒluçnò neſpomigne od tvojih ghrihah; niſcta magne raʒabirre ſtagne proſciaſtno tvoje Duſce, olliſſe ſpomigne od pokòre, kojutije bio ʒapovidio, ni tadda nije od potribe, dammu povratiſc ſvè tvoje ghrihe; neggoje doſti, dammu ſamo odkrijeſc tvoje pomankangne s' pravim skruſcengnem, i odlukom, nadodajuchi, daſſe: *Oſſvagbiujeſc i od oſtalib*, kako rekkoſmo gori. Tako ſveti Antonin Arhibiskup od Fiorenze, i mnoʒi mudri Boggoslovzi. Raʒlogh jeſt', jerejè ʒadovoglno, daje Iſpovidnik jednõm immao raʒabrano poʒnangne od tvojih ghrihah: à nije od potribe, dà immã ù onni ciàs, ù koji odriſciuje, kakoſſe viddi ù Iſpovidi opchienoj od ſvegga ſvoga xivota, kojaſe drughda produghgliuje dò pēt, dò ſceſt danah; nittiſſe Iſpovidnik od ſvìh moxe biſtrò, i raʒabranò ſpomenuti; niſcta magne moxe od ſvih slobodno odriſciti: doſtaje, dà poʒnaje ſtagne Duſce ſvoga Pokornika. 145. *S. Antoninus.*

Akoſſe napokòn Iſpovidnik nè ſamo neſpomigne od ſvih ghrihah; dalli jòſc nikako neraʒabirre ſtagne proſciaſtno tvoje Duſce, nemoxe Te odriſciti prià, negh mu povratiſc iſtanovizè ſvè tvoje ghrihe. I akotiſſe tò muçnò, i teſcko cinì, okkrĩvi tebe iſtoga, koiſi tommu uʒrok dao s' tvojom ʒlocchiom. Raʒlogh jeſt, jere innakò 146.

Iſ-

Ispovidnik ù tommu doggoghiaju nemoxe od tvojih ghrihah potribni Sũd ũciniti, nebbudduchi duxan immatti ù pameti tvoje prosciastne ghrihe.

Nisĉta magne i ù tommu doggoghiaju hocchiê nikki Boggoslovzi, dabbite moggao odrisciti, prèm dammu i nepovratisc ghrihe, akotije ù parvoj Ispovidi bio naredio Pokoru, jerje ȝadovoglian sũd jùr ucinio varhù tvojih krivinah; nitgaje od potribe ponavgliati, neggo samo varhù onnih ghrihah, kojesi ȝatajò, olli varhù pomankagna ù pravomu skruscengnu, il odluzi: i dà bi dobro bio odriscen; alli nadodaju, dabbi saghriscio Ispovidnik, nepomgnivò cinechi svoj possao. 147.

Uppit. 6. Prihodi nà Ispovid jedan siromah Pogliar, priprostan, i neraȝuman, kako i ostali od gneggove varste: i govori, dà budduchisse namirio nà Pripovidangnu ryci Boxje, dosciòje nà poȝnangne jednoga tescka ghriha, kojegaje ũcinio ù svoju mladõst, nìtseje od gnegga ighda ispovidio; i odkrĩje tà svoj ghrih. Kakosse ovdi imma podniti Ispovidnik? hocchieliga sillovati, dà povrati svè kollike Ispovidi, ù tolliko godisĉtâ ucignene?

Odgov. Ovvijè uppit mnoggo potriban, jerchiemo varhù gnegga datti Ispovidniku vehoma koristan Nauk, i uviçbatiga ù pũtu tolliko draçglivu, ȝà neumorìti nì sebe, nì Pokornika. Nejmaga dakle onciàs darxana suditi, ȝà vratiti svè Ispovidi, nègh vaglia, dagga gliubeȝnivò, i raȝboritò uppĩta, jelli poȝnavao tà ghrih ȝà smartni, kadgaje cinio? Ako recce, dà nijè (kakosse moxe doggoditti ù takoj Cegliadi) nègh dàjè tako raȝumio od Pripovidavza n. p., olli pò kojemu druggomu pũtu. I tadda nijè od potribe, dà povrati Ispovidi, budduchi ȝadovoglno, dasse samo od togga ghriha ispovidi. 148.

Ako reccẽ, dàjè poȝnavao ghrih ȝà smartni; dalliga cichia strama, olli straha nije ispovidio, opetga vaglia priuppitati, jellisse vaȝda od togga ghriha spomignao, kadseje ispovidao? Ako recce, dà jè, pẽt, scẽst godinah; pakamu posli nije prihodio nà pamêt, prèm dajè vaȝda pomgnivò iskussivao svoju Dusciù: i s' bollestju, i s'odlukomse od svih ghrihah cistò ispovidao; taddaga vaglia ciniti, dà povrati Ispovidi, ù recceno vrime od pèt, od scẽst godinah ùcignene, à nè ostale; jersu ovve dobre bile; ucignenebo nà dobru virru. 149.

Ako bistrò ispovidi Pokornik, dàjè poȝnavao ghrih, i vaȝdamu nà pameti bio, kadseje ispovidao: alli daggaje 150.

vaȝda

vazda zatajivao cichia styda, olli cichia straha, ni tadga nejma Ispovidnik udiglie sillovati nà povrachiengne svih Ispovidih ucignenih; nù immaga jòsc trecchiōm priuppitati, jelli poznavao, dà smartnò saghrisciuje, tajuchi tà ghrih; dammu nevaglia tà Ispovid; i dà cinì svetozkvargne, tolliko ispovidajuchisse, kolliko Pricestujuchi ù tommu? Ako recce, dà nijè; i dàjė tò znao, nebbi nighda ghrih zatajò, immamusse virrovati, kako ucē vridni Boggoslovzi.

Allibiga jòsc napokòn vaglialo uppitati: kadseje Ispovidao, i Pricestivao s' tīm zatajangnem ghriha smartnoza, jelli chiùtio koju unutargnu ghrizizu, kojamuje dusciù morila cichia togga zatajangna? Ako recce, dà nijè (kakomisse muçnò cini virrovati) zadovoglnobi bilo, dà samo ispovidi ghrih zatajan, nìtbi od potribe bilo, dà povrati Ispovidi prosciastne, kako ucē nikki razumni Boggoslovzi. Razlogh dāju, govorechi, dà tadda Pokornik nijè cinio vecchi ghrih od prostnoga ù zatajivangnu ghriha, prèm dàjè ovvi smartni, oggovarajuchiga gneggovo neumstvo: i moxe pametnò suditi Ispovidnik, dasù gneggove Ispovidi od ostalih ghrihah koristne bile. Allisse svì ovvi nauzi razume od Cegliadi nerazumne, kojesu podloxne neumstvu. 151.

Akò paka cistò ispovidi, dàjè poznavao tesckochiu ghriha ù tommu zatajivangnu, i posli Ispovidi, illi Pricesctengna chiutio duhovnu ghrizizu ù svomu sarzu, taddaje od potribe, dà povrati svè Ispovidi, cichia razloga gori istumacena. 152.

Uppit. 7. Kakosse imma podniti Ispovidnik, zà uppraviti Pokornika, i ùcinitimu lasnò povrachiengne Ispovidih ovvih, zlò ùcignenih?

Odgov. Nijè uzmnoxnò, dasse tako Pokornik lasnò spomene od svih ghrihah svojih, koēje ù tolliko duggo vrime ucinio. Spametni dakle, i gliubeznivi Ispovidnik immaga ù tommu pomochi. Najparvglie tribaje nastojati, dà Pokornik, koije jùr pridobiò svoj sctetni styd, izbazi onciàs iz svoga sarza svè onne ghrihe, kojiga najvecchie boddù, i ghrizu; à ossobitò kollikosseje puti ispovidio, i pricestio nà godiscte, od togga svetozkvarna zatajangna. 2. Posli togga Ispovidnik immaga iskussiti vàrh ghrihah poghlavitih; varhù zapovidih Boxjih, i svete Zarkve; varhù pēt Occhiuchiengnah; varhù gneggova ossobitoga Posla, i dūga, t. j. akoje Texāk, varhù dilla 153.

texafckoga: akoje Targovaz, varhù targovine, pravednosti ù kupgliengnu, i prodavangnu; i prikladna. I tadda, kakogaje pò tà nacin iskussio, immaga pũstiti s' blagosovom bèz odrifcengna, priporuciùjuchimu jedno pomgnivo iskussegne od svegga xivgliengna svõga; kojega kàd budde (uloxivsci pomgnu) ucinio, nekasse povrati, zà dospiti svoju Ispovid; i primiti sveto odrifcengne.

Dalli nãs svaghdano kusciangne uci, dasse ritki nahode, koise vracchiaju nà ispugnengne takove Ispovidi. 154.
Cichia togga akosse razloxnò bojisc, Ispovidnice, dasse Pokornik nechie povratiti, zà svarsciti Ispovid, neispũsti lõv iz ruke. Iskussiga ti gliubeznivò, sctò moxesc pomgnivie, ispitujuchiga, kakò rekkosmo, i kako boglie, i korisnie budde ummiti tvoja razboritost. Posli togga izbudiga nà prãvo skrufcengne od svih ghrihah, koẽje ucinio, od kadje moggao saghrifciti; i koje poznãje, i nepoznãje. zà ovvim skrufcengnem odrifciga slobodnò od svih ghrihah; i dajmu zà Pokoru, dà nà parvoj dobroj priggodi, s' kojomse imma ispovidditi, iskussi Dusciù nè samò varhù ghrihah, kojechie uciniti posli ovve Ispovidi; dalli jòsc i od prosciastnoga xivgliengna; i od svih dasse cistò ispovidi.

POGHLAVJE IV.

Od duxnosti, i od potribe svete Ispovidi.

Uppit. 1. KOja zapovid nareghiuje Ispovidagne od ghrihah?

Odgov. zapovid Boxja ù svetomu Ivannu, ghdì millostivi Spassitegl podade oblast svojim Ucenikom, i ù gnimma svĩm Ispovidnikom, zà odrifcevati od ghrihah, govorechĩ: *Primite Duha svetoga, kojih ghrihe opprostite, opprostheni jessu; à kojih uzdarxite, uzdarxani jessu*. Varhù ovvoga svetoga Pysma vazdaje sveta Zarkva, i jednodufcna skupschina svetih Otazah, dvi stvari razumila, i razumi. 155. *Jo. cap. 20.*

1. Dà Spassitegl ostavglia Apostolom, Biskupom, i ostalim svojim Namisnikom, oblãst, zà odrifcevati od ghrihah: i nà gneggovo imme podavati millost Boxju, koja posvechiùje Dusciù. 156.

2. Dà zà primiti ovvu Millost, i odrifcengne, potribnoje, dà ghrifcnik odkrije Namisniku Boxjemu svè svoje kri- 157.

krivine, tolliko iʒvanske, kolliſko unutargne. Jeſt ſaviſce ovvo pòd ʒapovid Zarkvenu, iſtumacenu nammi ù ſvetomu Saboru Lateranenskomu ù vrime ſvetoga Otza Pape Innocenza druggoga.

Innoc. II. An. 1139. in Concil. Later. cap. Omnis, de Pœnit. & remiſſ.

Uppit. 2. Kò, i kadje duxan iſpunniti ovvu ʒapovid Boxju od Iſpovighiengna ſvojih ghrihah?

Odgov. Podvexuje ovva ʒapovid ſvakkoga karſtianina, koije podloxan ghrihu ſmartnomu, nà çlan od ſmarti: ù ſvakkoj poghibili, kakono ù vrime od kugghē, ù vrime od Boja, prià nèghſe dvi Vojske udrù: ù vrime od jeʒiva pūta pò moru: ù parvomu poroghiegnu jednù Mladizù mekoputnù: kadje jedan od Pravde oſſughien nà ſmart, i od gnè progognen s' plachiom od ghlave: i ù vrime priliçno. Tako jednoskugnò ſveti Boggoslovzi. Cichia togga ſveta Zarkva ʒapovida Liçnikom, dà, kadſu ʒvani nàd Nemochgnika, immajumu narediti ʒà parvu ſtvar, dà priʒòvè Likara duhovnoga ʒà potribu ſvoje Duſce. 158.

Cap. Cum infirmum, de Pœnit. & remiſſ.

Iʒvan ciaſſa, olli poghibli od ſmarti, duxniſmoſſe jòſc iſpovidìti pòd ʒapovid Boxju, kàdſe Priceſčtujemo, akoſmo ù ghrihu ſmartnomu, kako rekkoſmo ù Beſſilovagnu od Priceſčtengna. Saviſce kàdſmo napaſtovani varhù ſvete Iſpovidi, ako innako nemoxemo napaſt pridobiti: olliſmo tako obiciajni ù ghrihu, n. p. ù bludnoſti, daſſe nemoxemo od gnegga iʒbaviti bèʒ cēſte Iſpovidi. Tako Boggoslovzi. Raʒlogh jeſt, jereſmoſſe pò ʒakonu Boxjemu duxni ciūvati, i oslobodìti od ghriha: dakle ako nemoxemo bèʒ Iſpovidi, duxniſmo pò gnoj. 159.

Uppit. 3. A ù koje vrime nareghiuje ʒapovid Zarkvena, daſſe immamo iſpovidati?

Odgov. Jednokrat najmagne nà godiſčte. Cichia togga ſveti Sabor Tridentinski mecchie prokleſtvo nà onnoga, koi bi rekkao, daſſe ſvakki karſtianin od raʒbora nijè duxan iſpovidìti barèm jednōm nà godiſčte od ſvojih ghrihah ſmartnih: i dàje tà Iſpovid neuʒmnoxna. 160.

Seſſ. 14. Can 8. de Pœnit.

Uppit. 4. Jeſſuliſſe ſvi karſtiani duxni iſpovidati, ako i nyſu pravovirzi?

Odgov. Jeſſu ſvì kollizi, i iſti Poluvirzi, i oſtali Odmetnizi. Raʒlogh jeſt, jereſſu i onni podloxni ſvetoj Zarkvi, i gnè ʒapovidi, prèm daſſuſſe odmetnuli, budduchi primili karſtengne, pò kojemuſſe ulaʒi ù ſvetu Zarkvu, kakoſmo rekli nà ſvoje miſto. Pogani nyſu podloxni Zarkvi, ʒà tò ni ʒapovidi Zarkvenoj od Iſpovidi. 161.

Uppit. 5. Jelli ſveti Otaz Papa darxan pòd Iſpovid?

Odgov. Jest i ŏn, jere Ispovid nè samo jest pòd ʒapovid Zarkvenu; dalli jòsc i pòd ʒapovid Boxju, kako uci sveti Sabor: à Zarkvaje sveta samo ʒabilixila, i odlucila vrime od ispugnengna ovve ʒapovidi Boxje, jednōm barèm nà godiscte. 162. *Ibid. cap. 5.*

Uppit. 6. Jessuli Dizza darxana pòd ovvu ʒapovid od Ispovighiengna!

Odgov. Jessu, akossu priscli nà vrime od raʒboriscta, tò jest, nà vrime, ù koje moggu raʒabrati, sctoje ghrih, i sctoje ʒlò, i dobro. Ovvo vrime od raʒboriscta Naucitegli opchienò dāju sedmomu godisctu. Allisse drughda doggodi, dà koje Dìte i prià sedmoga godiscta doghie nà raʒabragne: *Priticciùchi ʒlocchia vrime*, kako besside Mudarzi; i tābi vaglialo, dasse ispovidi, ako i nejma sedam godisctah, jerje podloxan ghrihù. Takoghier s' drugghe strane doggodìse dà nì od ossam, ol nì od devet godisctah jedni nejmaju raʒbora, budduchi tūpe pamēti, dà neraʒabirru, sctoje ghrih; i takovi jòsc nysu podloxni Ispovidi, jer nysu podloxni ghrihu. 163. *Cap. Littera, de disp. Impub.*

Billigh, ʒà poʒnati, jelli Ditescze prisclo nà raʒbor, jest ovvi: Akosse sramuje uciniti ʒlò prid drugghim, nà raʒborisctuje, ako i nejma sedam godisctah. Akosse nesramuje, prèm dà imma i ossam, olli i devet, nije ù raʒboru, kako niki Mudri oppomenuju. 164.

Uppit. 7. Dasse sumgni s' raʒlogom, jelli, nijelli Dìte priscło nà raʒborisćte, immali bitti podloxno ovvoj ʒapovidi?

Odgov. Akoje priscło sedam godisctah, prèm dasse sumgni, jelli doparlo dò raʒbora, immase ispoviditi, barèm nahodechisse nà çlanu od smarti, ʒà obsluxiti ʒapovid Boxju; i taddāga imma odrisciti Ispovidnik pòd uvit: *Akossi ù raʒboru, Ja Te odrisciujem*, i ost. Raʒlogh jest; jeresse immaju ispoviditi ghrisi sumgnati, kako visce rekkosmo. Alliga Misnik imma priā pomgnivò iʒbūditi, i nauciti, dà ʒaçme dobro skruscengne; i dà raʒumi, pò koji nacin, sctoje Boxje uvrighiengne. 165.

Rekkoh: Barèm nà çlanu od smarti, jere hocchiē nikki Boggoslovzi, dabbisse tò Dìte i prikò godiscta immalo ispovidati, ʒà iʒvarsciti i ʒapovid Zarkvenu. 166.

Spomenise, Xupnice, od ovvoga nauka, i neʒapusti Dizzu, akossu nà smarti, prèm dà i nysu dohitili dò sedmoga godiscta, ako sumgnisc, jessuli ù raʒboru; neggojih pomgnivò ispovidi, i pomoʒi kollikò moxesc, i odrisci 167.

paka,

paka, kako istumacismo, jere immasc za gnè Boggu datti razlogh.

Uppit. 8. Pòd ovvu zapovid od Ispovighiengna ghrihah paddajuli sami ghrisi smartni, olli jòsc i mãli, illi prostni, pò tà nacin, dà jedan immajuchi same ghrihe prostne, duxanseje ispoviditi nà punat od smarti, zà ispunniti zapovid Boxju; i priko godiscta, zà ispunniti Zarkvenu?

Odgov. Pòd zapovid istinitò paddaju ghrisi smartni, tolliko izvanski, i occiti, kolliko unutargni, i skroviti, kako vecchiekrat naucismo, i kako jednoduscnò uce svì Boggoslovzi. Dalli jòsc nikki mnoggo ghlassoviti, kako sveti Bonaventura, hocchiè, dà i ghrisi mãli podagnu paddaju, ako Ciovik ù sebi nejma smartnoga ghriha, zà uggodìti ovvoj zapovidi. Razlogh dàju od zapovidi Zarkvene, jere ovva slobodnò zapovida, dasse barèm jednòm nà godiscte immamo ispoviditi, nerazluciujuchi ghrihe smartne, i prostne. Dakle, ako nejmamo ghriha smartnoga, duxnismo ispoviditi mãle, koje immamo, zà ispunniti ovvu svetu zapovid; i pokazatisse pravi sinovi opchiene Majke. 168. S. Bonav.

Dalli opchieniè ostali uce, dà nejmamo te duxnosti, prèm dasse nenahodi ù nammi ghriha smartnoga. Razlogh jest, jere sveti Sabor Tridentinski samo bessidi od ghrihah smartnih: dakle nãs ustanovituje, dà ghrihe prostne nysmo duxni ispoviditi. Niscta magne naddodaju, dabbi vaglialo, dasse ta karstianin prikaxe svomu Pastiru duhovnomu, zà nesmutiti ostale; i zà nedattijim zlà izghleda, neispovidajuchisse, jere svì neznadu, dà jè ōn bèz ghriha smartnoga. A moxe bitti, dasse i ōn ù sebi varrã, zynechisse, dàjè bèz ghriha smartnoga. Lasnò Ciovik sebi virruje; à nebbi immao, jernãs vecchiekrat nascia vlastita gliubav zaslipgliuje. Vegliu, dàjè spametniè ispoviditi ghrihe, koise nahode ù Dusci, prèm dasse zyne samo prostni. 169. Sess. citat. cap. 5.

Uppit. 9. U koje vrime pocima, i svarsciùje ovvo godiscte od zapovidi Zarkvene?

Odgov. Razlikovitò Boggoslovzi broje ovvo vrime. Menije uggodan onnih nauk, koji broje ovvo godiscte od vazam dò vazama. Zà tò ispovidajuchisse jedan meghiu tò vrime, ù kojamu drago dobba godiscta, izvarsciuje zapovid Zarkvenu. Dalli akosse ù vrime vazmeno, ù kojeseje duxan pricestiti, nahodi ù ghrihu smartnomu, prèm dasseje prià tò isto godiscte ispovidio, immase istanovizè 170.

ispo-

iſpoviditi ciehia Priceſctengna, ʒà dagga neprime nà oſ-
ſughiengne.

Uppit. 10. Koiſeje ovvoga godiſcta ʒlò iſpovidio, tajuchi
ghrih ſmartni, ol nejmajuchi pravu bolleſt, il odluku, od
ghrihah, jelli ʒadovoglio ʒapovidi Zarkvenoj?

Odgov. Nije ʒadovoglio, jere Zarkva ʒapovida ſvakò godiſcte 171.
ſvetu Iſpovid, ʒa daſſe karſtianin ghriſcnik s' Boggom
ſmyri: à nemyriſe, vecchie ſaghriſciujuchi; negh' uʒmnò-
xuje nepriateglſtvo meghiu ſobom, i meghiu Boggom.
Tribaje dakle, daſſe iſtanovizè dobrò iſpovidi. Nauk *Alex. VII.*
ovvomu naſcemu protivan bioje oſſughien od ſvete Zar- *Propoſit.*
kve pòd Papom Aleſſandrom Sedmim. *damn. 14.*

Uppit. 11. Daſſe jedan iſpovìdi ciſtò, i dobrò; à Iſpovid-
nikmu nepravednò ʒakrati odriſcengne, nehottechiga
odriſciti, billi ʒadovoglio ʒapovidi Zarkvenoj?

Odgov. Nebbi ʒadovoglio, jere ſveta Zarkva ʒapovida Iſpovid 172.
s' odriſcengnem, olliti Sakramenat Pokore; à nè ſamu
Iſpovid neplodnu: Nitti ʒlocchia Iſpovidnika gnegga
oggovara, prèm dà nikki Boggoslovzi innako ucè. Tri-
bovalobi dakle, dà iſcte druggoga Miſnika, ʒà dà primi
ʒadovoglnò ſveto Odriſcengne.

Uppit. 12. U ſctò uppada jedan, koiſe prikò godiſcta neiſ-
povida?

Odgov. Xivſe imma iʒaghnati iʒ Zarkve; à martav nejmaſe ù
gnoj ukkopati, kakoje odreghieno ù ʒakonu Zarkveno- 173.
mu, i ù reccenomu Saboru Lateranenskomu. I ovvoſe *Conc. Late.*
raʒumi, illi ſamu Iſpovid oſtavi, illi ſamò Priceſctengne, *cap. Omnis*
il i jedno, i druggo. Dalli Xupnik nemoxe datti ovvu *utriuſque z*
pedipſu bèʒ naredbe Biskupove.

Uppit. 13. Kommuſſe imma ciniti ovva Iſpovid prikogodiſc-
gna?

Odgov. U poghlavju reccenomu nareghiuje Zãrkva, daſſe
ovva Iſpovid imma uciniti *ſvomu vlaſtitomu Miſniku*, t. j. 174.
ſvomu Paſtiru duhovnomu, olliti Xupniku. Alliſſe ovdi
pòd imme Xupnika raʒume nè ſamo Paroki, dalli jòſc i
gnihove ʒakonitè Stariſcine, kakoſſu Biskupi, i gnih Na-
miſtnizi, i ſvì oſtali Iſpovidnizi pò dopuſctengnu Bisku-
povu, il iſtoga Xupnika. Cichia togga bèʒ kojega raʒ-
loxna uʒroka nejmajuſe karſtiani uklagnati od ſvojih Pa-
ſtirah duhovnih; neggòſſe ù gnih immaju iſpovidati, kàd
iſpugnuju ovvu ʒapovid Zarkvenu. Raʒlogh jeſt ovvo-
mu, ʒà dà Paſtiri ſveti jednòm barèm nà godiſcte poʒnadu
ſtangne duhovno ſvojih Ovciʒah, kojeſujim naparchjene
nà duſciu.

Ta-

Takoghier kàd Ovcize prosse od svoga vlastitoga Pastira s' razloxnim uzrokom, dajim dopusti, ispoviditisse ù druggoga Misnika, koji imma oblast odriscevati, duxanjimje dopustiti, kako skupnò pridaju Boggoslovzi. Allisse ovvo razumi, kàd recceni Misnik imma oblast odriscevati ù istoj Darxavi. Nisccta magne nixechiemo od ovvoga obilniè. 175.

Uppit. 14. A dà Xupnik moglien, zakrati protivà razlogu tò dopuscтengne, billisse nisccta magne moghla gneggovà Ovciza ispoviditi ù druggoga Misnika, koji oblast imma? i ispovidajuchisse, billi zadovoglila zapovidi Zarkvenoj?

Odgov. Ovdisse nèslagajù Navcitegli. Jedni govoru, dà bi; à jedni, dâ nebbi, jere izgovara recceni sveti Sabor ovve ryci: *Dalli ako tkò spravednim uzrokom bottio budde izvanskomu Misniku svoje gbribe ispoviditi, parvglie immma iskati, i isprossiti dopusctengne, nemoguchiga ōn druggaciè odrisciti*. Pò rycih dakle svetoga Sabora nije dosti pytati; dalli vaglia isprossiti dopusctengne, akocchiesse izvanskomu Misniku ispoviditi. 176. *Cap. cit.*

Uppit. 15. Billisse barèm moggao tadda slobodnò ispoviditi ù ù Fratāra Prosjazih, koisu primili od Biskupa oblast, zà slusciati opchienò Ispovidi?

Odgov. U' stara vrimena ni tò nije bilo dopusccteno. Dalli pāk posli Papa Benedet XI. koi xīvi od Godisccta Gospodinova 1335. dò 1342. nadāri reccene Redovnike, dà moggū slisciati Ispovidi, i odriscevati Pokornike ù vrime od zapovidi godiscne, akossu od Biskupa immali oblast, zà slusciati svete Ispovidi. I ovvosu nadarengne paka potvardili zà gnim mnozi sveti Otzi Papi. 177. *Extra Inter cuncta. De Privil.*

Uppit. 16. Dasè nahodi ù ovvoj Darxavi jedan Innostranaz ù vrime vazmeno, immalisse ovdi ispoviditi, prèm dà nije kòd svoga vlastitoga Pastira?

Odgov. Ako nà vrime nemoxe dojti ù svoju vlastitu xūpu, duxanseje ispoviditi, immajuchi koij ghrih smartni, i Pricestitisse; jerega ù ovvo vrime svaghdi podvexuje zapovid Zarkvena, akoju moxe ispunniti. 178.

Uppit. 17. A' dà nerazumi jezik ovvè darxave, nit gnegga moxe razumit Ispovidnik, budduchi, n. p. od zemglie Nimaiscke: allisse nahodi jedan svitovgnâk, koji razumi i jezik gneggov, i jezik Ispovidnikov, billi duxan bio Innostranaz, ispoviditse pò tumacengnu ovvoga svitovgnaka?

Odgov. Dobrobi ucinio recceni Innostranaz, ispovidivscisse 179.

pò

pò Tumacitegliu; alli nije duxan, kàd ōn ifti nemoxe bitti razumgnen od Iſpovidnika, dà budde i vrime vazmeno, kakò skupniè ucè ſveti Naucitegli. Razlogh jeſt', jere zapovida S. Sabor Lateranenski, dà: *Svakki sám imma virno iſpovidìti, barèm jednòm nà godiſcte, ſvoje ghribe*; govori *sám*, à nè pò *druggomu*. Paka. Jà nebbi darxan bio iſpoviditi ghrihe moje, dà znām, dacchiejih Iſpovidnik ſamu jednomu odkriti: dakleih nyſam duxan kazati nì Tumacitegliu, neggo ſamomu Iſpovidniku. I tako Pritanki Sckoto. *Scotus.*

Ovvi Nauk nìkki Boggoslovzi zà reccene razloghe raſciruju i nà punat od ſmarti, uzdarxechi, dà nì tadda Inoſtranaz nebbiſſe duxan bio Iſpoviditi pò Tumacitegliu. Dalli nehvalim ovvi poslidgni nauk; i vegliu, dà ù potribi od ſmarti duxanbiſſe bio iſpoviditi pò Tumacitegliu; kàd nemoxe pò druggomu nacinu; i kàd nije ù poznangnu iſtinitomu od pravoga skruſcengna izvarſnoga (kojeſe poznangne muſcnò moxe immati). Razlogh jeſt, jere ù tà ciàs, budduchi najposlidgni od naſcega xivgliengna, duxniſmo naſtojati naſcemu viçgnemu ſpaſſengnu, ſctò boglie moxemo: à ovvoje ù reccenomu doggoghiaju, iſpovidivſciſſe pò Tumacitegliu, kàd druggaciè nemoxemo; dakleſmo tò duxni uciniti. 180.

Uppit. 18. Jeſſuliſſe duxni iſpovidati Ludghiazi; i zadovogliti zapovidi Zarkvenoj?

Odgov. Koiſu pò ſvè lūdi bèz ſvoje ſviſti, nyſu podobni Iſpovidi, jere nemoggū poſtaviti, kojaſſu od potribe, zà uciniti Sakramenat od Pokore, Ako drughda immaju raſvitgliengne pameti, i vrateſe nà ſvoju ſvyſt, immaju zadovogliti ſvetoj zapovidi Zarkvenoj, dokleſmſu ù ſvojoj ſvyſti. Akoſſe ſumgni, jeſſuli ù ſvyſti, immajimſe datti odriſcengne pòd uvit: *Akoſſi vridan, i podoban, Jà Te odriſciujem*, i oſt; navlaſtitò zà dà moggū zadovogliti ſvetoj zapovidi od Prieeſctengna Vazmenoga; i mnoggo vecchie zapovidi Boxjoj nà çlanu od ſmarti. 181.

POGHLAVJE V.

Od Ispovidnika, olli Misnika, koji moxe odrisciti.

Uppit. 1. SCtoje Ispovidnik?

Odgov. Jest Misnik nadaren s' oblastju duhovnom, zà vezati, i odrisceevati nà Pristogliu skrovitomu od Sakramenta Pokore. Ovvase oblast zove, *Oblast od kgliuciah Zarkvenih*, jere kako kgliuci tilesni ottvâraju, i zatvâraju kucchiu, tako i ovva oblast, udigliena Misniku od Bogga ù svetomu Matthiu, jest, ottvorati Nebbo pravim Pokornikom, i zatvoratiga onnîm, koji prihode nà Ispovid bèz dostojne priprave. 182.

Allije triba razumiti, dasse pò dva nacina ovva oblast od kgliuciah izvarsciuje ù svetoj Zarkvi, t. j. izvan Ispovidi, i ù Ispovidi. Izvan Ispovidi, kako Poghlavize Zarkvene nà Pristogliu, i sũdu od Pravde. U Ispovidi, kako Misnizi, kàd slisciaju skrovitò ghrihe ù Ispovidnizi. Parvo izvarscengne reccese: *V Dvoru izvanskomu*: à druggo: *V Dvoru unutargnemu*, olliti *skrovitomu*. 183.

Uppit. 2. Nahodechisse jedan ù vellikoj potribi, kako nà ciàs od smarti, nìt moxe immati Misnika, billisse moggõ ispoviditi ù Ciovika svitovgnega, olli barem ù Xakna?

Odgov. Nahodilissusse, kojisu ucili, dà jedan ù vellikoj potribi, nemoggũchi immatti Misnika, moggaobisse, i duxanbisse bio ispoviditi ù Xakna, il nedoggaghiauchisse ovvi, ù Ciovika svitovgnega; à dabbi tadda Gospodin Boogh napravio svojom Millostju tò mankagne Misnika. Alli nijedan od ovvih Boggoslovazah negovori, dabbiga xakan, olli svitovgnak moggao odrisciti od ghrihah, jerje ovvo dano samu Misniku. 184.

Dallisse svì ostali Naucitegli suprotive reccenomu nauku; nìt nahode tũ duxnost, zà immatisse ispoviditi ù xakna, il svitovgnaka. Jere, zascto Ispovid, ako ovva nemoxe immati svoj plõd, koji jest, odrisceengne od ghrihah? Ovvose pò naredbi Boxjoj od samoga Misnika moxe immati; à nè od xakna, olli od svitovgnaka. 185.

Niscta magne nadodaju Boggoslovzi, dabbi moghla bitti koristna tã Ispovid ù reccenoj potribi. 1. zà dà xakan, olli spametni svitovgnak pomoxe potribna Ne- 186.

 mo-

mocngnika ù ȝaccetju pravoga skruſcengna od ſvojih ghrihah, kojemu odkrīje. 2. ȝà dammu naredi, ako pò ghriſih poȝnade kojù duxnoſt, vratiti tūge. 3. ȝà dà Pokornik pò ovvomu ponixenſtvu, i ſramu, kojega chiūti ù odkrivengnu ſvojih ghrihah, umollīſe, i iſproſſi od Millosardja Boxjega pravo skruſcengne, i odpuſćtengne ſvojih opppacinah.

Uppit. 3. Koije poſſao jednoga Miſnika Iſpovidnika?

Odgov. Cettiriſſu posla, illi pecciata gneggova. 1. jeſt Sluxitegl Iſſukarſtov, nà gneggovo miſto ſidēchi. 2. jeſt Līcnik. 3. Naucitegl. 4. Sūdaz. Svà ovva cettiri gneggova pecciata iȝgovara ſveti Sabor Tridentiniski; i ù ovvihſe uȝdarxu ſvè duxnoſti gneggove. 187. Seſſ. 14. cap. 6. & 7. de Pœnit.

Kako Namiſtnik Iſſukarſtov, duxanje pomgnivò, virnò, ciaſtnò, i doſtojnò podiglievati ovvi ſveti Sakramenat, immajuchiſſe ſpomenuti od kypa, kojega prikaxuje, i koije iſta ſvetōſt. 188.

Kako Sūdaz, duxanje pomgniti, dà Iſpovid budde dobrò ucignena. Duxanje raȝaȝnati ghrihe ſmartne od proſtnih: koji u okoloſtanzi, kī nadomecchiu novvu slikku ghriha, i kì teſckò uȝmnagaju: duxanje raȝabrati, kàd moxe, i kàd nemoxe podiliti ſveto odriſcengne. 189.

Kako Līcnik, duxanje poȝnati, kojeſu likarie prikladne, ȝà iȝliciti ranne duhovne: à koje ȝà uciuvati od novve nemochi; i umitjih datti, i priviti. Velliko ciùddo, i ludoſt (kako rekkoſmo nà pocetku ovvoga Dyla) vappie ſveti Tomas! Likari tileſni, ȝà iȝliciti jedno ſmradglivo, i umarlo Tilo, privracchiaju ſvakki dān, i nōch kgnighe naravske od lyka: à ȝà iȝliciti Duſce neumarſe Likari dùhovni lyneſe priuracchiati, i ſctitti kgnighe ſvetih Naucitegliah, ù kojihſe obilnò nahodi lyk Duſce, tolliko Boggu draghe. 190.

Kako Naucitegl, duxanje uviçbati Pokornike ȝà ſpaſſengne Duſciah gnihovih, i upūtitijih ſvittom Nebbeskim k'viçgnemu Pribivaliſćtu. Dalli ako ōn iſti neummi, kakochie drugghe nauciti? Spomeniſe, Duhovnice, od ovvih duxnoſtih tvojih. 191.

Uppit. 4. Kojê iȝvarſnoſti duxanje immati Iſpovidnik, ȝà dobrò, i koriſtnò podiglievati ſveti Sakramenat od Pokore.

Odgov. Trīſu poghlavite Iȝvarſnoſti, koje imma poſſidovati Iſpovidnik. 1. jeſt Svetigna, t. j. Dobrota, i Ciſtochia 192.

chia gneggove Dusce, dàje ù Priateglstvu Boxjemu bèz smartnoga ghriha: *Buddite sveti*, govorì isti Boogh, *jere i ja svêt jeßam*. 2. Jest nauk, i razũm, govorechi Boogh pò ustih Osee Proroka: *Jeressi Ti odbazio nauk, otiracchiu Tebe, dà nesluxisc ù Misnisstvu*. 3. jest oblast, zà mocchi odrisciti, jeresse zabragnuje, uloxiti Sărp ù tughiu xetvu. Levit cap. 11. v. 44. Oseæ c. 4.6.

Uppit. 5. Sluſciasmo, dà parva Izvarsnost, i kripost ù Ispovidniku imma bitti Svetost, t. j. dà jè ù Millosti Boxjoj, bèz svakkoga ghriha smartnoga. Sàd xelim znatti, saghrisciujeli smartnò, akosse nahodechi ù ghrihu smartnomu, slusciа svete Ispovidi? i cinili tolliko ghrihah, kolliko Cegliadi ispovida?

Odgov. Ispovidnik chiutechisse ù ghrihu smartnomu, duxanseje illi ispoviditi, illi zacceti ù Sarzu jedno pravo skruscengne izvarsno od ghriha svoga, (koje zacceti nije tako lasno, nì svimma darovano) pria, nèghse postavi ù Ispovidnizu. Ako poçme ispovidati ù ghrihu smartnomu parvglie, nègh dade odriscengne Pokorniku, saghrisciùje, dalli nè smartnò, sctosctò nikki Boggoslovzi govore. Ako paka i odrisci ù smartnomu ghrihu, smartnò saghrisciùje, nedostojnò podigliujuchi sveti Sakramenat: i tolliko smartnih ghrihah cinì, kolliko pũti podigluje odriscengne, n. p. dà stõ Gliũdih odrisci, stõbi pũti smartnò saghriscio, prem dà s' jednim sidegnem tolliko Dusciah odrisciuje, t. j. ù jedno jutro, olli ù jednu veccer, isctom dajih svih neodrisci s' jednim odriscegnem. 193.

Dà smartnò saghrisciuje, slagajuse sveti Boggoslovzi. Razlogh jest, jere Ispovidnik ù reghiengnu od Misnisctva prima millost Duha svetoga, zà odriscevati od ghrihah, govorechimu Biskup: *Primi Duha svetoga*, i ost. koju Millost potribnoje, dà uzdarxi ù sebi, illi akõje izgubio, dà ju pomgni s' pokorom uskrisciti, prià, nègh se postavi nà pristoglie od Ispovidi, kako vaddimo iz rycih S. Pavla Apostola k'Timoteu. Nadodaje S. Tomas, jerje cistochia Dusce potribna, zà dà ù nijednoj stvari nemoxe bitti sughien, kò imma drugghe suditi, dammu nebudde prigovoreno, kako i Xidovom: *Koije bèz ghriha, parvi nà gnu kamen bittĩ*. Jere sveta stvar (kakoje Sakramenat od Pokore) svetõse imma dillovati, i s'ciastju; à nè s'tamnom dusciom, nadomechiuchi sveto Pysmo: *Proklet, koji cini dillo Boxje* (kakonoje odriscengnè) *nepomgnivò*. 194. 2. ad Tim. cap. 1. Joan. c. 8. v. 7. Deut. c. 15.

Dà tollikokrat ſmartno ſaghriſciuje, kolliko Gliũdih pò naſe odriſciuje, ovvoje protiva nikkim Nauciteglioм, koji uʒdarxu, dà s' jednim ſidagnem odriſciujuchi Iſpovidnik ù ſmartnomu ghrihu, jedambi ſamo ghrih ucinio, zynechiſſe jedno ſamo dillo. Alli naſc nauk jeſt opchieniji, i ʒdraviji. Raʒlogh jeſt, jere ſvakko odriſcengne od ghriha jeſt Sakramenat pò naſe, neviſſechi jedno õ druggomu; i ſvakomuſſe ovvomu ſvetomu odriſcengnu cinì neciaſt podpunna, podigliujuchiſſe nedoſtojnò, i ſvetozkvarnò. 195.

Uppit. 6. Dà ʒaʒovu iʒnenadi Miſnika, ʒà iſpoviditi jednoga Nemochgnika, koiſe nahodi nà ciàs od Smarti, nitſe imma vrimena iſpoviditi, ol ʒacceti skruſciengne iʒvarſno od ſvoga ghriha, odriſciujuchi s' ghrihom ſmartnim ù toj potribi, ſaghriſciujeli ſmartnò?

Odgov. U tommu doggoghiaju immaobi Miſnik pomgnivò naſtojati, ʒà ʒacceti ù ſarzu prãvo skruſcengne; i akomo nemoxe iʒachi, ʒà ùcinitiga, tadda tribaje, dà odvrati ſvoju vogliu od ghriha, marʒechi nàgn; i dà odriſci Nemochgnika potribna. I prem dà tò odvrachienje voglie od ghriha nebbi dighnulo ghrih; niſcta magne Misnik odriſciujuchi s'gnim ù reccenoj potribi, nebbi ſaghriſcio, kako skupnò ùcè Boggoslovzi s'gnihovim Poghlavizom ſvetim Tomaſſom. Raʒlogh jeſt, jere ù toj ʒgoddi ʒapovid Boxja, i gliubav karſtianska podvexuju Miſnika vecchie, ʒà naſtojati ſpaſſegnu viçgnemu Duſce ſvoga Iſkargnega, neggo ciaſti ſvetoga Sakramenta: Pacce tadda Miſnik nebbi vcinio nijedne neciaſti Sakramentu, dixuchije potriba vellika. Bĩlabi neciaſt, dà jedan sluxbenik mimoghie ſvoga Goſpodara, neskidajuchimu klobuk. Alli daſſe doggodi, dà ſincich Goſpodarov uppane ù voddu, i sluga barʒechi, ʒà iʒvaditiga iʒ gnè, neodkrije ghlavu ſvomu Goſpodaru, nebbimu nijedne neciaſti ucinio cichia te ʒgodde. Ovvu Priliku noſſe Boggoslovzi. Beſſidi dakle priliçnò ù naſcemu doggoghiaju. 196. *Quæſt. 64. A. 6. ad. 3.*

Uppit. 7. Viddiſmo nà ʒàd, dà drugga iʒvarſnoſt ù Iſpovidniku jeſt' *ʒnagne*, olliti *nauk*. Sàd xelim ʒnatti, ſaghriſciujeli, primajuchi Iſpovid; à nejmajuchi potribna nauka?

Odgov. Od togga nejma ſumgne, dà ſmartnò ſaghriſciuje, kako sloxnò ucè Boggoslovzi. Raʒlogh jeſt', jere ako Sũdaz, i Likar ſvitovgni ſaghriſciuju ſmartnò, onni mecchĩu- 197.

chiuchisse zà Sũdza, à ovvi zà Liçnika, neznajuchi sudi-
ti, nì liciti, kako pridaju Naucitegli, kolliko vecchie
saghrisciùjè Sũdaz, i Liçnik duhovni? Nadodaje Spassi-
tegl ù S. Matthiu: *Ako slipaz slipza voddī, obbadvacbie* *Motth.* 15.
uppasti ù jammu.

Uppit. 8. Tà Misnik, koji prima Ispovid, à nejma potribna
nauka, zà ispovìdati, saghrisciujeli tollikokrat smartnò,
kollikokratse postavglia ù Ispovidnizu, zà slusciati Ispo-
vidi?

Odgov. Saghrisciuje, jere kollikokratse postavglia ù Ispovid- 198.
nizu, tollikokratse mecchie nà jezivost od zlà ispugnen-
gna svoga Boxanstvenoga posla: i postavglia ná poghibil
Dusciu svoju, i svoga Pokornika, govorechi Pysmo:
Ako slipaz slipza voddī, obbadvacbie uppasti ù jammu,
kako mallo priè rekkosmo. Cichia togga potribnaje jed-
na od ovve dvi stvari, olli dasse odmetne od Ispovidnize;
olli akocchie sliditi, dà nauci stvari potribne, zà ispovi-
dati. Innakò nemoxe bitti odriscen nì õn isti od druggo-
ga Ispovidnika varhù togga poghlavitoga pomangnkan-
gna. Ciùlli Ispovidnice?

Uppit. 9. A' kojê stvari imma znatti Ispovidnik?

Odgov. Nijè od potribe ù Ispovidniku privissok nauk: zadovo- 199.
glianjè sridgni; i budde drughda koristniji od reccenoga,
kàdje zdruxen s'naravskim razumom, i s'pametnostju;
jer nijè mnoggo prudno Pokorniku, dagga Ispovidnik s'
tankim, i vissokim naukom zaplicchie; nègh dagga vod-
dī pò pũtu temeglitomu od Spassegna. zà ovvije dakle
pũt od potribe, dà znade, kako sudaz duhovni.

1. Koisu ghrisi od sebe smartni; à koi prostni, tolliko 200.
ù zapovidih Boxjih, kolliko Zarkvenih; i ù seddam ghri-
hah poghlavnih.

2. Imma znatti slikke ghrihah, i okolovsctine, koje- 201.
sè immaju podloxiti kgliucem Zarkvenim:

3. Imma znatti duxnosti, i brimmenà, koja drughda 202.
sobom nosè ghrisi, kako n. p. vratiti tughiù stvãr, tu-
ghie posctengne: naknaditi sctettu, svomu Iskargnemu
nepravednò ucignenu, i priliçna.

4. Imma znatti, koisu ghrisi, i zaveze zadarxàne sta- 203.
riscinam Zarkvenim, od kojih õn nemoxe odrisciti. I ako
xakne, olli Popove ispovida, duxanje znatti, ù koje-
musse doggoghiaju uppada ù Obustavgliengne, i ù Bez-
redje.

5. Imma znatti, sctosse iscte ù Pokorniku, zà dà mo- 204.
xe

xe dobru, i koriſtnu iſpovid uciniti, i odriſcengne od ghrihah primiti, t. j. od koje varſte imma bitti gneggova bollēit unutargna: od koje kripoſti odluka, nepovratitiſſe ù napridak nà ghrih; od koih, s'pomochiu Boxjom, immamo beſſiditi nà ſvoje miſto.

Kako Likar duhovni, duxanje ʒnatti lyke od ſvih ghrihah, i napaſtovangnih: nacine, ʒa osloboditi Pokornika od ghriha, i daſſe ummi ù napridak od gnegga paʒiti; ʒabragnujuchi, karajuchi, ʒapovidajuchi, ſvittujuchi, nutkajuchì, i molechi. 205.

Kako Naucitegl, darxanje ʒnatti raʒmarſegne doggoghiajih, i duxnoſti ſvakke varſte Cegliadi: varhù ʒaprikah od xenidbe: varhù prodavangna, i kupgliengna: dà ummi nauciti ſvoga Pokornika dilla od Virre, od Uſſangna, od Boggogliubſtva; i kàdje ovva dilla duxan uciniti. Napokòn imma ʒnatti, kàdje Pokornik duxan povratiti Iſpovidi. 206.

ʒà mocchi doſtighnuti ovvo ʒnagne, vaglia, daſſe providi od dobrih kgnigah, ù kojihſe nahode reccene ſtvari; à i mychiemo mnoggã iſtumaciti.

Uppit. 10. Jelli od potribe, dà Iſpovidnik reccene ſtvari vaʒda darxi nâ pameti, i ùmmi ſuditi varhù ſvakoga doggoghiaja?

Odgov. Nijè od potribe, jere i vellike mudroſti Gliudi nemoggu vaʒda immatti tako biſtru, i ceſtitu pamêt, i raʒum, dà onciàs ſvakà moggũ raʒmarſiti; neggojè ʒadovoglno, dà ù reccenih ſtvarih imma koje ſridgne ʒnagne, nà tà nacin, dà ako vaʒda nemoxe raſſùditi ſvaki doggoghiaj, budde barêm vridan, ʒà illi nachiga raſſughiena ù kojih kgniggàh, illi ſvittujuchiſſe s' Gliudima od ſebe pametnijim, doghie ù poʒnangne nauka, koije ʒà tò raſſuditi potriban. Alli i mudri Iſpovidnizi immajuſe kadgòd ſvittovati, ʒà dà mnoggo ù ſe virrujuchi, i onni nepropadnu. 207.

Uppit. 11. Jeſſulli ſvì Iſpovidnizi duxni jednakò bitti naucni?

Odgov. Nyſu, jereje vecchie darxan immati nauka Iſpovidnik, koji ù Gradu iſpovida; negh' onni, koji ù ſellu, budduchi, dàjè ù Gradu vecchia, i tancia ʒlocchia, negh' ù ſellu, ghdiſſu ſiromaſſi Pogliari, i Texaci (prèm dà ù vrime danaſcgne ciniſſe, daſſu i ſegliani ſvukli s' ſebe onnu odichiu od priproſti, i ùvukliſſe ù koxu od ʒlocchie:) vecchie ù onnomu, koi iſpovida Zarkovgnake; negh' ù onnomu, koji ſvitovgnake; jere onni vecchiu duxnoſt immaju; negh' ovvi. I tako prikladno beſſidi od oſtale varſte Cegliadi. 208.

Up-

Uppit. 12. Dà jedan Ispovidnik ſumgnī od ſvoga zadovoglna nauka, zà iſpovidati; à gneggov zakoniti Stariſcina zapovidamu, dà imma iſpovidatì, billi moggao slobodnò posluſçiati?

Odgov. Kadjè Miſnik iſtinitò neumitan, i poznaje tolliko Stariſcina, kollikò ōn iſti, ovvo neumitvo, tolliko Stariſcina, koimu zapovida iſpovidati, kolliko ōn, koji sluſcia, ſmartnò ſaghriſciuju, kakoſſe moxe laſnò izvesti iz nauka, kojegaſmo dò sàd dāli, I razlogh ſaviſce jeſt', jere nìtſe moxe zapovidati, nì posluſciati ù ſtvari ſmartnò ghriſcnoj: à rekliſmo, dà sluſciati Iſpovidi, kadſe nejma potribni nauk, ſmartnoſſe ſaghriſciùje: dakle tollikò Stariſcina zapovidajuchi, kolliko Miſnik posluſciauchi, ſmartnò ſaghriſciuju, akoſſe ovvi poſtavglia ù Iſpovidnizu. Tako skupnò Naucitegli. 209.

Alli kàd ſamo Miſnik ſumgnī od ſvoga potribna, i zadovoglna nauka, kako izgovara Uppit, duxanje povarchi tù ſvoju ſumgnu, i posluſciati Stariſcinu, kako pridaju opchienò Boggoslovzi s'ſvojim Ghlavarom Anghielskim. Razlogh jeſt', jer ù ſumgni naredba Stariſcine pridobìje nàſc ſtrah: i vecchiêſe imma virrovati poznangnu Stariſcine, nègh ſvomu iſtomu. Ako niſcta magne paka jòſc chiuti ghrizizu ù Duſci, à ōn nekka boglie nauci; i ſvittujeſe s'pametnijim od ſebe, tacchieſſe ghriziza i umyriti. 210. 2. 2. *quæſt.* 104. *A.* 5.

Uppit. 13. Izvan doſſad iſtumacena nauka, iſcteliſſe ù Iſpovidniku koja drugga ſtvar s' naukom ſadruxena?

Odgov. Nijè doſti nì Svetigna, nì ſami nauk ù Iſpovidniku. Hocchieſſe s' ovvim zdruxena ſpametnoſt, tolliko ù iſpitivangnu ghrihah ù Iſpovidi, kollikò ù ſviſtengnu, i pokarangnu; kako i ù davangnu Pokore; dà nebbi Pokornika naucio kù zlocchiu ghriha, koju jòſc nezna, kakoſſe doggodi ù Italy jednomu Iſpovidniku, koi priſciadſci pridagn jedna mladiza priproſtna, uppitaju, dà nì uppalla ù ghrih meſſovni? onna odgovorì, daſſè nijè mēſa okuſila ù tolliko Miſſezih, nebbudduchi jòſc poznala, ſctoje ghrih meſſovni, olliti putteni: dà nebbi s' iſpitovangnem ùveo koje napaſtovangne, illi zaſtidio Pokornika: olli daſſe nebbi Pokornik ſmutio ù oſctru pokarangnu; illi ù davangnu Pokore. 211.

Saviſcejè potribna krotcina, s' kojom vaglia, dà gliubeznivò ſvakoga Pokornika prime, naslidujuchi ù tommu ſtoppe ſvoga Spaſſiteglia, koji prighie nà ovvi ſvyt, 212.

ȝà ſpaſſiti ghriſcnike, i vaȝdajih milloſtivò prĩmi. Jere ako:sè pokaxe Iſpovidnik oſcctàr, i gliũt, il Pokornik nechie iȝrecchi ſvè ghrihe; ilchiemuſſe uciniti mnoggo teſcko brimme ſvete Iſpovidi; i takoſe moxe od gnè odbiti, ſcctóbi vehoma ſcctetno bilo ȝà gneggovu Duſciu. Nevoglne vaglia uttiſcitti; Pravedne slatkò nutkovati nà slidengne dobra dilla: oppàke uſſviſtiti; alli bèȝ ùbodengna od rycih.

S'ovvom vaglia, dàjè sjedignèna Gliubav, i uſtarpgliengne. Dõchiẽ pridãgn Dizza, koja neumiju: Xenne, kojeſu dugghe ù Iſpovidi, govorke vecchie, nèghjè potriba: Pogliari, koji mallu pomgnu ulagaju ù iskuſſenju ſvoje Duſce: Ottvardnuti ù ghrihu, i prilìçni. Immaſe ſvimma ovvim pokaȝati uſtarpgliv: dàjih nauci, dajih uviçba: dajih ſvojim Apoſtolskim trudom vrati s'hodegna ſtraputna, i poſtavijih nà pũt od Spaſſegna. I akomu tò nemoxe ſrichnò iȝachi ù jedan pũt, nèghſe negubi; nekaſſe jòſc povrati, brezzati nà vratih od ſarza: govore Mudrazi, dà kapgliza vodde iȝvarchiuje tvardi kamen, nè jedankrat, dalli mnoggo, i cẽſtò paddajuchi. 213.

Uppit. 14. Ciùſmo ȝgorà, dà trecchia Iȝvarſnoſt ù Iſpovidniku imma bitti oblãſt, ȝà mocchi sluſciati Iſpovidi, i odriſcevati. Dalli ako ſvakki Miſnik prĩma s'Miſſom oblaſt,ȝà odriſciti, govorechimu Biskup ù Reghiengnu: *Primi Duha ſvetoga, kojih ghrihe odriſcciſc*, i oſt.; ſcctommujè od potribe drugga oblaſt, ako ovvu prima od Bogga iſtoga, varhù koje nemoxe bitti vecchiẽ oblaſti?

Odgov. Rekkoſmo ù Beſſidovangnu od Miſniſcctva,daſſu od potribe dvi oblaſti ù Miſniku, ȝà odriſcevati od ghrihah. Parva od Réda: drugga od Vladagna, olliti od ghlavara Zarkvenoga. Parvaſe iſtinitò Miſniku dàje ù Reghiengnu od Miſſe; alli iſti Boogh hocchie, dà viſſi ob onnoj druggoj, kojaſe prima od Biskupa, olli od prilìçna, koji imma ſtariſcinſtvo, kako Biskupovo: i dà bèȝ ovve nemoxe dobrò, nì koriſnò Miſnik odriſciti, negh' ako ù najvechioj potribi, kakoſſu raſſudili Sveti Sabori, Fiorentinſki, i Tridentinski. 214.

Florent. in Decr. Union. Tridentin. ſeſſ.14.cap.7.

Uppit. 15. Scctoſſe hocchie, ȝà immatti ovvu druggu oblaſt tolliko potribnu?

Odgov. Iſcctũſe dvi ſtvari, jedna od ſtrane Miſnika; à drugga od ſtrane Biskupa. Od ſtrane Miſnika potribnoje, kako rekkoſmo, dàjè vridan, i doſtojan Iſpovidi. Od ſtrane Biskupove, dà õn poȝnade, i pohvali tù vridnoſt, i do- 215.

ſto-

ſtojanſtvo Miſnika, i dà kako takovu podili oblaſt varhù ſvojih Ovcizah, ʒà mocchijih odriſcevati; à nè varhù tughih.

Uppit. 16. Pò koi nacin imma bitti ovvo poʒnangne, i pohvagliengne vridnoſti, i doſtojanſtva Miſnikova?

Odgov. Pò dva nacina. 1. pò iskuſſengnu Nauka ù Miſniku. 2. pò ghlaſu, i ſvidocianſtvu virnih Gliudih. Illi pò jednomu, illi pò druggomu nacinu poʒnatti vridnoſt, i doſtojanſtvo jednoga Miſnika, ſtoji ù vogli Biskupovoj, kakoje naredio ſveti Sabor Tridentinski. I ovvoſe raʒumi tolliko od Redovnikah, kolliko od Popovah. 216. *Seſſ. 23. cap. 15. de Reform.*

Uppit. 17. Dà jedan imma occitò ſvidocianſtvo od ſvoga doſtojanſtva, kako n. p. Virre od Nauciteglſtva, moxeliga Biskup podveʒati, daſſe prikaxe, ʒà bitti iskuſſen, i iſpytan varhù ſvoga Nauka, ako xeli Iſpovid?

Odgov. Tõſe uʒdarxi ù vogli Biskupovoj, jere ſveti Sabor biſtrò iʒgovara, dà nitko nemoxe bitti zygnen podoban, i doſtojan Iſpovidi, nègh kogga Biskup ʒà takova zyniti budde, illi pò iſpitovangnu, illi pò druggomu nacinu, kako gnemmu budde uggodniè. Ovdi ſveti ʒbor nitkoga neraʒbirre: à ghdi õn neraʒbirre, ni my immamo raʒbirrati. Niſcta magne raʒloxnobi bilo, daſſe Biskup nasloni nâ recceno ſvidocianſtvo bèʒ druggoga iskuſſengna, ako nejma uʒroka, ſumgniti od doſtojanſtva ù Misniku, i od gneggova nauka. 217.

Uppit. 18. Jedanſe Miſnik prikaxuje Biskupu, ʒà immatti od gnegga Iſpovid. Ovviga iſpituje, i nahodiga doſtojna, i podobna, ʒà sluſciati Iſpovidi; allimu uʒmicce Iſpovid, nìtmu dàje oblaſt, ʒà odriſcevati, ſaghriſciujeli?

Odgov. Kàd Biskup nahodi jednoga dòſtojna, i podobna ʒà Iſpovid, bèʒ nepravize nemoxemu ʒakratiti Iſpovid, i oblaſt, ʒà odriſcevati. Iſtinaje, dà ù gneggovoj vogli ſtoji, primiti nà Iskuſſengne jednoga Misnika; alli kadgaje primio, i naſciao doſtojna, nemoxemu ʒakratiti Iſpovid, budduchi meghiù gnimma kako jedan uggovor; od ſtrane Miſnika: *Podlagamſe Iskuſſengnu, dammi podiliſc oblaſt, akome doſtojna najdeſc.* Od ſtrane Biskupove: *Dacchiuti oblaſt, ako te doſtojna najdem.* Ovvi, rekkoh, Uggovor raʒumiſe meghiù gnimma, kakoſſe Miſnik od Biskupa prima nà Iskuſſengne. Dakle, akoga Biskup nahodi doſtojna, i ʒakrachiujemu niſcta magne oblaſt, dilluje protivà uggovoru, i protivà pravizi. 218.

Uppit. 19. A dà tako nepravednò Biskup ȝakrati oblaſt, ȝà iſpovidati, billi niſcta magne Miſnik moggao iſpovidati, i odriſcevati, budduchiſſe prikaȝao, i naſciao doſtojan?

Odgov. Nikiſu Boggoslovzi ucili, dà Biskup ȝakratujuchi nepravednò Iſpovid, i oblaſt, ȝà odriſcevati jednomu Fratru, prikaȝanu od ſvoga Stariſcine, i naſciaſtu doſtojnu, moggaobi niſcta magne odriſcevati od ghrihah Ovcize Biskupove. Dallije ovvi nauk oppaki bio oſſughien od ſvete Zarkve pòd Papom Aleſſandrom VII. Doiſtò ſaghriſciobi Biskup ſmartnò; alli pò ovvomu nebbi niſcta dobbio Miſnik. 219. *Alexand. VII. prop. damn. 13.*

Uppit. 20. Moxeli Biskup jednomu Miſniku, poȝnanu od ſebe ȝà doſtojna, podiliti oblaſt ȝà niko ſamo vrime, olli ȝà tù ſamo varſtu Cegliadi, n. p. ȝà Gliude; à nè ȝà Xenne?

Odgov. Moxe, ako imma uȝrok od togga ſtiſnutchia. Uȝrozzi moggu bitti, koji slide. 1. akoſſe ȝà tò ùsko vrime nahodi potriba od Iſpovidnikah; à nè paka posli. 2. ako Miſnik ȝà tò vrime imma ȝadovoglian Nauk; à nè ȝà posli, olli ȝà vaȝda. 3. kadſe Biskup raȝloxitò boji, dà akomu ȝà vaȝda podili oblaſt, odvarchichleſſe od nauka, i ſctivengna potribnih kgnigah. 4. ȝà iskuſciatiga ȝà tò kratko vrime, hocchieliſſe ſpametnò podniti ù iſpovidangnu, dà nebbi bio odvèch milloſtiv Pokornikom; olli odvèch oſctar s'gnimma. 5. obiciàju Biskupi ȝà ovvi peti uȝrok dopuſtiti oblaſt ȝà muſcke ghlave ſamò, à nè ȝà xenske, kadje Miſnik vellè mlàd. 220.

Niſcta magne nahodiſe jedna naredba ſvetoga skuppa ȝà Fratre, koja ȝapovida, dà: *kàd Biskupi, i gnihovi Iskuſſitegli nahode jednoga Redovnika (olliti Fratra) pò ſvè doſtojna, i podobna, ȝà sluſciati ſvete Iſpovidi, nemoggumu ſtyskàti vrime, ni veȝati oblaſt pòd jednu ſamò varſtu cegliadi, olli pòd jedno miſto ſvoje Darxave duhovne; nègh dammuje immaju podiliti slobodnò bèȝ ſvakkoga reccenoga ſtyskangna*. Alli hocchiè Naucitegli, daſſe ù ſadaſcgna vrimena ovva naredba pò ſvè neobsluxuje. 221. *S. Congr. 2. Junii 1587.*

Uppit. 21. Akoje Biskup jednomu Miſniku podilio slobodnò oblaſt bèȝ reccenoga ſtyſnutchia, moxelimuje posli uſteghnuti; illi iſtanovizè ȝaȝvatiga nà iskuſſegne?

Odgov. Bèȝ raȝloxna uȝroka nemoxe Biskup uſteghnuti oblaſt, jedan pût slobodnò dânu Miſniku, kako skupnò ucè Boggoslovzi. Raȝlogh jeſt, jere: *kàdje jedan pût Miſnik ſughien ȝà doſtojna, vaȝdaſſe ȝà takova imma zyniti*, 222. *Cap. Accepimus de ætat, & qualit. Ordinand.*

drug-

druggaciji uzrok nepribodechbi , kako izgovara zakon . I takò bèz nêpravize nemoxemu nì priuzeti oblast od Ispovidi, jednõm udiglienu; olliga istanovizè iskussiti , akogaje priè bio iskussio . Alliga Biskup novvi moxe istanovizè iskussiti , prèm daje bio iskussen od Biskupa prosciastnoga , kako nareghiuje S. Pio Papa V. akomusse tò cinitti budde potribno . *S. Pius V. Bulla. Roman. Pontifex.*

Rekkoh : *Bèz razloxna uzroka* , jere ako Biskup ovvoga nahodi , moxe dighnuti Misniku oblast udiglienu , zà ispovidati , kako recceni zakon nadodaje ; i pò uzroku istanovizè iskussiti . Alli svimma Redovnikom jednoga Manastira nemoxe nikakò dighnuti Ispovid , kakoje naredio sveti skùp . 223. *S. Congreg. 20. Nov. 1615.*

Ovvibi uzrozzi moghli bitti . 1. Dasse Misnik posliè nedostojan ucinì . 2. kàdse od vridnih , i virnih Gliudih prĩma svidocianstvo , dà tà misnik nijè dobar zà Ispovidnika; i dàje zà takova bio kuscian , i poznan pò svomu dillovangnu . 3. kàdse Biskup offiti , dagga Iskussitegli nysu zadovoglnò ispitovali ù stvarih potribnih zà Ispovidangne . Ovvomu Nauku nenahodise priciàngna . 224.

Uppit. 22. A dà Biskup jednomu Ispovidniku bèz kojega od reccenih uzrokah dighne Ispovid , billi dobrò dighnuo ¿

Odgov. Svisse Naucitegli slagaju , dabbi saghriscio Biskup , dixuchimuje bèz uzroka , akomujeju bio slobodnò podillo . A billi paka dobrò bilo tò dighnutchie oblasti , tako , dà vèch Misnik nebbi moggao dobrò odriscevati , sctò iscte Uppit? Ovdisse razdigliùju Naucitegli . Jà vegliu s' ovvim razdigliengnem . Akoje tà Misnik Redovnik , olliti Fratar , prikazan od svoga Stariscine , i poznan od Biskupa zà dostojna , i zà takova pohvaglien od istoga Biskupa; i napokòn dopuscten ispovidati , nebbi dighnutje dobro bilo , kakomisse cinì , dasse uzdarxi ù Naredbi svetoga skuppa . Razlogh ovvomu jest , jere Redovnizi , olliti Fratri neprimaju oblast od Biskupa , zà mocchi odriscevati od ghrihah , neggò , pò nadarengnu , od istoga svetoga Otza Pape , s' ovvim uggovorom , dà immaju bitti poznani od Biskupah ; zà dostojne , i podobne ; i od istih zà takove pohvaglieni , i dopuscteni ù gnihovih Darxavah ispovidati . Dakle akossu jedan pũt bili zà takove poznani , pohvaglieni , i dopuscteni , nemoggũse bèz uzroka zabraniti . 225. *Ex Decr. S. Congreg. 20. Nov. 1615.*

Akoje paka Pòp tà Misnik , dobrobi dighnutje oblasti bilo , zà razlogh protivni reccenomu . 226.

Uppit. 23. A daſſe ſumgni immali, nejmali Biskup ù tommu dighnutju raʒloxni uʒrok, kako immamo ſuditi?

Odgov. Taddâſe imma ſuditi ʒà Biskupa protiva Miſniku, 227.
kako pokaxuje ghlaſſoviti Gardinò de Lugo. *Hic n. 61. & 62.*

Uppit. 24. Reklisſmo, dà Redovnizi Prosjazi primaju oblaſt od iſtoga ſvetoga Otza Pape, ʒà odriſcevati od ghrihah, s'ovvim uggovorom, dà buddu od Biskupah ʒakonitò poʒnani, i pohvaglieni ʒà doſtojne, i podobne, i dajim dopûſte ù ſvojih Darxavah iſpovidati. Alli joſc ſaviſcè xelim ʒnatti, jelli Redovnik iſti darxan i od ſvoga ʒakonitoga ſtariſcine primiti oblaſt, ʒà mocchi iſpovidati?

Odgov. Vegliu. 1. dajè Fratar duxan prikaʒatiſſe Biskupu, ʒà odriſcevati ſvitovgnu Cegliâd pò vogli, à nè prikò voglie ſvoga vlaſtitoga Poghlavize: i akobimu od Biskupa bilo dopuſcteno iſpovidati prikò voglie ſvoga Stariſcine, dobrobi odriſcivao; allibi ſmartnò ſaghriſcio. Ovvako skupnò Naucitegli. Dà dobrò odriſciùje, raʒlogh jeſt; jere Biskup moxe datti oblaſt varhù ſvojih Ovcizah, kommuje gnemmu drâgo. Dà ſmartnò ſaghriſciùje, raʒlogh jeſt, jere bèʒ hottingna ſvoga ʒakonitoga Ghlavara nemoxeſſe prikaʒati Biskupu, ʒà iſpovidati ſvitovgnake, kakoje odredio ʒakon. Pacce nikki Boggoslovzi naddodaju, dà nè ſamobi ſmartnò ſaghriſcio, primajuchi Iſpovid protivà vogli ſvoga ʒakonitoga Stariſcine; dalli joſc i primajuchi-je bèʒ gneggova ʒnangna. Dalli boglie ùcè oſtali, dà nebbi ſmartnò, ako ù tommu nebbi poʒnao protivnu vogliu iſtoga Stariſcine. 228. *Clement. Dudùm.*

Vegliu 2. Fratar Fratra nikakò nemoxe dobrò odriſciti, neggò pò dopuſctengnu ſvoga ſtariſcine, kakoje raſſudio ſveti Otaz Papa Clemente Oſmi. 229. *Clem. VIII. Bull. Rom. Pontificis. 23. Nov. 1599.*

Uppit. 25. Jedan Fratar, kojemuje dopuſcteno iſpovidati ù jednoj Darxavi, moxeli bèʒ druggoga dopuſctengna iſpovidati ù druggoj Darxavi barèm podloxnike parvoga Biſkupa, kojimuje dopuſtio, iſpovidati ù ſvojoj Darxavi?

Odgov. Nemoxe, kakoje raſſudio ſveti Otaz Papa Klement Deſſeti. U iſtoj Bulli iʒgovara Sveti Otaz, dà Fratar, kojemuje Biskup dopuſtio iſpovidati ſvoje Ovcize, nemoxe iſpovidati koſludrize, ako varhù gnih nejma oſſobitoga dopuſctengna. Dalli i ako imma varhù jednoga Manaſtira, neraʒumiſe, dà imma i varhù druggoga, bèʒ oſſobite naredbe Biskupove. 230. *Clem. X. Bulla. Superna Magni Patris Famil. 21. Jun. 1670.*

Uppit. 26. Fratar Putnik, kommuſſe imma, i kommuſſe moxe iſpovidati?

Odgov.

Odgov. Ako nahodi Miſnika od ſvoga Rêda, duxanſeje ù gnegga iſpoviditi, innakò Iſpovid nije dobra, kakoje odluceno ù gnihovih Naredbah, nà koje vaglia immati oppaȝu. Ako nenahodi Miſnika od ſvoga Rêda, moxeſſe iſpoviditi ù ſvakoga Iſpovidnika, tollikò od druggoga Rêda, ako ovvi imma od ſvoga Stariſcine oblaſt, iſpovidati; kolliko ù Popà, akoje ovvi Iſpovidnik (prèm dà niki ucè, dabbiſſe tadda moggao iſpoviditi i ù Popà, koji nije Iſpovidnik; allimi ovvi naùk nije uggodan) Raȝlogh jeſt, jere kàd ſtariſcina Fratru dopuſcta oblaſt, ȝà putovati, dopuſctamu i potribna ȝà putovangne, à navlaſtitò koja tyciù Duſciu, kakonoje Iſpovid od ghrihah: dakle ako nenahodi Iſpovidnika od ſvoga Rêda, moxeſſe iſpoviditi ù ſvakoga Iſpovidnika. 231.

Alliſſe ovvo raȝumi, kàd pòd himbu nèproſſi putovangne; jere akoje, n. p. ucinio koji ghrih ù Rêdu poghlaviti, i navlàſc pyta dopuſctengne od ſtariſcine, dammu dopuſti putovati, ȝà mocchiſſe ù tughia Miſnika iſpoviditi, taddàſe nebbi moggao bèȝ vellike potribe iſpoviditi ù Tughianina. Raȝlogh jeſt, jere ſtariſcina neraȝumi dopuſtiti Tughianina ȝà Iſpovidnika toj himbi, i privàrri, jerè, kako noſſi slovo ȝakona: *Himba, i privàrra nikomu nepomaga*. Druggaciebi bilo, dàje ù Manaſtiru ſaghriſcio, i noſſechiga pũt, sluxiſe priggode, i ù Tughianina, nejmajuchi ſvoga, iſpovidaſe; jere nebbi tadda s' himbom, i privàrrom dillovao. 232.

Uppit. 27. Jedan Miſnik, koji imma oblaſt od ſvoga Biskupà iſpovidati ù gneggovoj Darxavi, moxeli iſpovidati ù druggoj Darxavi podloxnike ſvoga Biskupà?

Odgov. Mnogghi mùdri Naucitegli darxu, dà Xupnik, olliti Paſtir duhovni jednoga miſta moxe slobodnò ù tughioj Darxavi iſpovidati skrovitò ſvoje Podloxnike. Raȝlogh jeſt, jerje õn vaȝdi Paſtir ſvojih Ovcizah, i varhù gnih uȝdarxi ſvoju oblaſt. Tò iſto ghlaſſoviti Gardinao Lugo darxi od ſvakkoga Iſpovidnika, koji prikò tughie Darxave putuje s' Çegliadju od Darxave ſvoga Biskupa, jerje od ſvoga Biskupa prìmio potribnu oblaſt varhù gnih. Alli ovvi Nauk Gardinalov neraȝùmi od Fratra, kako viddiſmo iȝ Naredbe Klementove. 233.

Uppit. 28. Tkò moxe dopuſtiti oblaſt, ȝà iſpovidati?

Odgov. Moxe ſveti Otaz Papa ȝà vàs ſvyt karſtianski. 2. Moggù Pokliſſari Papini ȝà ſvè kraglieſtvo, ù kojeſu odluceni od ſvetoga Stolla, kako mnogghi Boggoslovzi ucè, jere 234.

(go-

(govore) *Sctò moxe Biskup ù svojoj Darxavi*, *moxe Papin Poklissar ù kragliestvu*, *zà koèje odreghien od svetoga Otza*. Allisse ostali mnogghi Naucitegli ovvomu suprotive, darxechi, dà Poklissari Papini nemoggù podiliti Ispovid, nì Rediti Xakne drugghih Biskupah, jer velè, dajè tò od svetoga Sabora Tridentinskoga samim Biskupom ostavglieno. Nadomecchiù, dàjè i takò vecchiekrat odgovorio sveti Skùp. znalli onni, immajuli tù oblast. Moxesse vidditi ù gnihovih Naredbah, dãnim od svetoga Stolla, jere, akoje nejmaju ù tih naredbah, jàse prilagam ovvim poslidgnim Nauciteglima.

3. Moggu Biskupi ù svojoj Darxavi, prèm dassu samo odabrani, i potvarghieni; à nè jòsc posvechieni, akossu ù possidovangnu stolla. Razlogh jest, jere ovva oblast neizlazi od Rêda, negh' od Vladangna. Nadodaju niki, dabbi tò moggao Biskup, prèm, dàjè ù Proklestvu. Alli drugghi spametniè uzdarxu, dà nebbi, akoje ù Proklestvu occitomu, i od Zarkve navìscten. 235.

4. Moxe kapitùo Stolne Zarkve, kadje ovva obudovila, ollisse nahodi bèz Biskupa, svoga zaruçnika. Razlogh jest, jere ù tò vrime moxe, sctò moxe i Biskup, osvin onnih dillah, zà kojase hocchie Pecciàt Biskupstva, kako Rediti, Blagoslivgliati Sveto Uglie, i priliçna. 236.

5. Moggu niki Oppati, koji immaju svoje vladangne, nepodloxno Biskupom, i ù kojemu moggũ oblaziti Zarkve, mecchiati Proklestva, i priliçna. Razlogh jest, jere ako i nysu Biskupi, immaju Vladangne, priliçno Vladangnu Biskupovu. 237.

6. Razliciſsu Naucitegli darxali, dà i Xupnizi, olliti Paroki moggũ datti Ispovid jednomu Misniku, koije nejma od Biskupa, varhù svojih Ovcizah; i vadde ovvo iz mnoggo mistah zakona Zarkvenoga. 238. *Cap. Placuit*, *&* *cap. Omnis utriusque*, *de Pœnit.*

Allijmje ovvo bilo dighnuto od svetoga Sabora Tridentinskoga. Posli paka drugghisu pridavali, dà ako nemoxe podiliti Ispovid jednomu Misniku priprostu zà svoje Ovcize; moxe barèm zàse istoga, tako dabbisse moggao ispoviditi ù jednoga Misnika, koji nije immao oblãst od Biskupa, zà ispovidati. Allije i ovvi nauk bio ossughien od svete Zarkve pòd Papom Alessandrom Sèdmim. 239. *Sess. 23. cap. 15* *Alex VII. Proposit. damn. 16.*

Uppit. 29. A moxeli barèm Xupnik dopustiti druggomu Ispovidnìku, olli Xupniku od tũghie Darxave, dà moxe ù svojoj Xupi ispovidati?

Odgov.

Odgov. Vegliu 1. Moxe Xupnik dopustiti druggomu Xupniku od iste Biskupie, dà ispovīda ù gneggovoj Xupi. 240.

Vegliu 2. Xupnik jedne Darxave moxe dopustiti Xupniku od drugghe Darxave, dà ispovīda ù svojoj Xûpi, akò tò gneggov Biskup nezabragnuje. 241.

Vegliu 3. Xupnik jedne Darxave moxe dopustiti i Poppu Misniku od drugghe Darxave, ako ovvi imma od svoga Biskupa Ispovid, prèm dà i nije Xupnik, akosse Biskup tommu nesuprotivi. Mnoggo mudrih Naucitegliah pridaju ovva tri reccena Nauka. Ovvim razlogh, i temegl jest, jerse ovdi svè nahodi, štò ischīe sveti Sabor Tridentinski, zà mocchi ispovidati, i odriscevati. Nareghiuje ovvi, dà Misnik nemoxe slusciati Ispovidi, neggo ako illi imma svoju Xũpu, illije od Biskupa poznan zà podobna, i dostojna, i nadaren jest' od gnegga s'oblastju zà odriscevati; zà ovvi uzrok, i svarhu, dasse nebbi koji postavio ù Ispovidnizu, nejmajuchi potribna nauka, spametnosti, i dobrote od xivgliengna: Nit sveti Sabor izgovara, od kojega Biskupa imma bitti ovvo poznagne. Nahodechisse dakle izvarscene ù reccenih doggoghiajih svè stvari, nareghiene od svetoga Sabora, moxesse slobodnò Ispovid dopustiti; akosse tommu Biskupi, illi dùgh, i zakonit' obiciaj neopptrru. 242.

Rekkoh: Poppu od drugghe Darxave, ako imma Ispovid od svoga Biskupa, jere kakosmo rekli, tò nebbi moggao dopustiti Fratru od drugghe Darxave, bèz dopusctengna od svoga Biskupa, kako viscè. 243. *Bulla C. Clem.*

Uppit. 30. Dà jedan Misnik budduchi Xupnik, ostavi Xũpu, billi moggao poslìè ispovidati ù istoj Darxavi?

Odgov. Hocchiè niki Naucitegli, dà bi. Alli bògliè ostali ucè, dà nebbi, ako prià nije immào slobodnu oblast, zà ispovidati. Razlogh jest, jere oblast, koùje immao ù kripost Xupe, svarsciùje s' Xũpom. Akoje paka, rekkoh, prià immao Ispovid, ostàje i posli Ispovidnikom, akomu Biskup nìje diggao Ispovid zà koji razloxiti uzrok. 244.

Uppit. 31. Jessuli Ispovidnizi, kojisu nadareni od Biskupah s'oblastju, zà odriscevati od ghrihah, vazdà duxni slusciati Ispovidi, kadsu moglienì od Pokornikah?

Odgov. Vegliu 1. Xupnizi nè samo nà ciàs od smarti, i kadse imma zadovogliti zapovidi Zarkvenoj od Ispovidangna godiscgnega; dalli jòsc i vazda duxni jessu podiliti Sakramenat od Ispovidi svojima ovcizama, kadse ovve xelle ù gnih ispoviditi, kako opchienò ucè Boggoslovzi. 245.

Ra-

Razlogh jest', jereſſu pòd tã dũgh ùlizli, i podvezaliſſe, podlagajuchiſſe brimmenu od Paſtirſtva duhòvnoga: i jerjimſe zà tù sluxbu hrãna daje od Pũka. Innakobi nepravednò uhilili ſvoje ovcize, i ſmartnò ſaghriſcili, zakratujuchijim tù sluxbu, bèz razloxita uzroka.

Radi togga, ſaghriſciuju ſaviſcè i kadſe pokaxuju ù tommu pocekglivi, dugghi, marmglivi, olliſſe okkaſciaju nà ſvoje ovcize, kadſu od gnih moglieni, zà dojti sluſciati gnihove Iſpovidi; jere pò tommu nacinu odbĩju ſvoje duhovno ſtaddo od ſvetih Sakramenatah. 246.

Niſcta magne nebbi ſmartnò ſaghriſcili, dà ſamo jednõm, olli dvakrat ù tommu pomagnkaju, ako viddũ, dà Ovcize nyſu ù potribi. Alliſſe immãju i togga paziti, i vazdà immaju bitti gotovi, zà pomochi ſvoja duhovna ſtadda, nà gnihove dũſce naslognena, jerecchie texak razlogh Boggu zà gnih odgovoriti. Spomeniſſe, Paſtiru, od ovvoga zdrava nauka, i dobrò ùvarti ù pamet. Neccekaj, dà ovcize Tebè iſctu: nù Ti iſcti gnih; i ako poznaſc, dàje koja zabludila, zapuſtujuchi ſvetu Iſpovid godiſctnu, uhìttije, i prineſſije, akò budde od potribe, nà plecchih tvojih k' zarkvi Boxjoj, kakote ùcì ſveto Vanghielje ù izghlêdu od Nebbeskoga tvoga, mogа, i opchienoga Paſtira. 247.

Rekkoh gorì: *Bèz razloxitoga uzroka*, jer ako imma ovvoga Xupnik, neſaghriſciùje, kako nebbi ſàghriſcio, nehtiùchi iſpoviditi jednoga, koije od vèch ſtrahgliv ù ſvojih Iſpovidih; i vèchkratſe bèz potribe povracchia nà Iſpovid, muccechi ſebè, i Iſpovidnika, jere ovvoj varſti Cegliâdi cêſtò povracchiàngne nije mnoggò koriſtno, zaplitujuchiſſe ſvè tò vecchiè ù ſvojih ſumgnah bèz temeglia: i priliçnim, kàd prikò razloga pytaju Iſpovid. 248.

Vegliu 2. Xupnik ù vellikoj potribi duxan jeſt', podiliti Iſpovid ſvojom poghibilju, i ſctettom jòſc ſvoga xivota, ſvojim Ovcizama, kako uci Anghielski Boggoſlovaz, naslidovan od Naucitegliah, n. p. daſſe ciòvik nahodi nà ſmarti, budduchi kuxàn; olli nemogguchi k'gnemmu priſtupiti bèz jezivoſti ſvoga xivota od Nepriategliah. Razlogh jeſt, jerſeje podvezao pòd tò, podlagajuchiſſe brimmenu od Xũpe; i ſvaka praviza hocchiè, dà Paſtir ſvoje Ovcize pãſe i ſvojom poghibilju, dajuchimu onne hrãnu, i ciãſt doſtojnu. Viddi ſctò rekkoſmo ù Pòghlavg. 5. Uppit. 5. od Priceſctengna; i mnoggo vecchie ovdi razùmi. 249. *2.2. qu.26. A. 5. ad 3. & alibi.*

Ve-

Vegliu 3. Ispovidnik, koji nije Pastir, duxanje pòd Gliubav Karstiansku podiliti Ispovid, kadje moglien: i moxe lasnò ù pomagnkangnu od ovvoga dopriti dò smartnoga ghriha, kàdse imma Duscia karstianska potribu s' Boggom smyriti: à ù vellikoj potrìbi, kako nà ciàs od smarti, nenahodechisse vlastiti Pastir, i s'kojom svojom poghibilju duxan jest' ù kripost gliubavi karstianske, ako moxe bèz vellike svoje sctette, kako nadodaju Bogoslovzi. Razlogh jest', jere pò istoj Gliubavi jesmo dùxni pomochi nascega Iskargnega, koise nahodi ù najposlidgnoj potribi duhovnoj, prèm dà sumgnimo od nascega xivota. 250.

Uppit. 32. Misnik, koji jòsc nije immao od Biskupa svetu Ispovid, billi moggao ù kojoj priggodi odrisciti od ghrihah?

Odgov. Nà ovvosmo odgovorili ù Poghl. od oblasti varhù Tila otajstvenoga ù bessidovangnu od Misnisctva, ghdì viddi pysana. 251.

Uppit. 33. Kàd jedan Misnik sumgni od sebe, immalì, nejmali oblast, zà ispovidati, billi nisćta magne moggao slusciati Ispovidi?

Odgov. Pò dva nacina jedan moxe sumgniti od sebe, immali, nejmali oblast, zà odrisćevati. 1. kadjè doistò immao tù oblast od zakonitoga Stariscine; alli sumgni, immalije jòsc. 2. kàd sumgni, immalije, i jellije ighda immao. U' parvomu doggoghiaju imma pomgniti, zà dighnuti tù sumgnu, i nàchi istinu; ako nisćtà magne i pò toj pomgni slidi sumgna, moxe slusciati Ispovidi, jerse nahodi ù possidovangnu oblasti; nitmuje sumgna prihodêchia moxe dighnuti. Nisćta magne svitnièje, dasse prikaxe Stariscini zakonitomu, i dasse s'gnim svittuje varhù togga, ako moxe lasnò k' gnemmu prichi. U' druggomu dogghiaju bèz potribe nijemu dopusćteno ispovidati, jerebi postavio Sakramenat nà jezivost od ispraznosti. 252.

Uppit. 34. Dà Misnik, koije immao oblast od zakonitoga Stariscine zà odriscevati, umre; pakasse prikaxe svomu Pokorniku, i ispovidiga, i odrisci: n. p. dasse Tebi prikaxe sveti Petar, dasse ù gnegga ispovidise, i ôn tè odrisci, billi dobra Ispovid, i odrisćegne bilo?

Odgov. Nysam bèz uzroka priloxio ovvi Uppit. Bicchiè okò scesdesset godisćtah, nahoghiascese ù Kartageni novvoga kragliestva od Granate jedan ghlassoviti Pripovidavaz, koij bysce obratio nà svetu Virru mnogghe Indiane. Umri, 253. *Mend. in Appendic. opin. Moral.*

ri, i posli gneggove smarti prīghic ù recceni Grâd jedan od onnih obrachienih nà svetu Virru; i pyta ʒà togga Pripovidavʒa, ʒà ù gneggasse ispoviditi; allimu rekkosce, dajè priminuo s' ovvoga svīta. Priuppyta ōn, ghdissuga ukkopāli, i kaxumu Zarkvu, i Gròb, ù kojemu lexasce gneggovo Tilo. Prostirese ōn pò Grebbu, i topīga suʒʒama, placiùchi svoga duhovnoga dobrocinza. Dalli viddi prìd sobom Pripovidavza, kojega plakkasse; i raʒvesseglien paddā prìd nogghe gneggove, ispovidajuchi ghrihe svoje. Bì odrīscen; i vracchiajuchisse iʒ Zarkve, tuxascesse nà onnē, koimu bìaju rekli, dàje Pripovidavaz umrō, kako dassuga privarrili, nadodajuchi ōn, dàjè xīv, i dassceje ù gnegga ispovidio. Svisse ʒaciùddisce ovvomu, jere istinitò bīsce umrò Pripovidavaz. Raʒghlasise pakà ovvi doggoghiaj pò svītu.

Sàd vegliu nà Uppit. Ako priliçna prikaʒangna nysu nepriateglske privarre, kakosse lasnò moxe doggoditi; nègh doistò illi sveti Petar, illi koji drugghi od Blaxenih ù Raju, ki primajuchi Tilo, sluscia Ispovid, i odrisciùje Pokornika od ghrihah, dobraje Ispovid, i dobrò odriscengne. Raʒlogh jest, jere Gospodin Boogh nemoxe dopustiti ʒà svoje velliko Millosardje nì svetomu Petru, nì druggomu Blaxenomu, dà privàrre ù stvari tollikò potribnoj, i poghlavnoj svoga Iskargnega. Immâse dakle zyniti, dà tò cinè s'dopusctengnem, i s' naredbom Bogga, koi nije ʒaveʒao svoju Boxanstvenu oblâst Ciòviku umarlomu, dàjù nemoxe podīliti, kommuje gnemmu drâgo. 254.

Nisćta magne tà Pokornik ù reccenomu doggoghiaju nebbi ʒadovoglio ʒapovidi Zarkvenoj od godiscgne Ispovīdi. Raʒlogh jest', jer nebbi podloxio svoje ghrihe, kakoje dūxan, kgliùcima Zarkvenim, koje nejma sadda sveti Petar, nì nijedan drugghi Blaxeni od Raja; neggo Sveti Otaz Papa nà ʒemgli, i kommujih ōn podīli, kakò Namistnīk Issukarstov: i jerse nebbi tadda ispovidio ù svoga vlastitoga Misnika, kako zarkva nareghiùje. Tako uci glassoviti, i Mudri Gardinao Lugo. Cichia togga nèk uppaʒi ovdi karstianin, kollikoje potribnò, i pravednò, dasse neuklagna od svoga Pastira; nègh dasse ù gnegga ispovida, kako rekkosmo visce. 255. *Cap C. Omnis.* *In respons. Moral l. 1. Dub. 16.*

PO-

POGHLAVJE VI.

Kakosse imma podnossiti Ispovidnik s' nikom varstom Cegliadi nà Ispovidi.

Uppit. 1. KAkosse imma podniti, i uzdarxati Ispovidnik s' xenskom ghlavom ù svetoj Ispovidi?

Odgov. Ispovidnik pria, neggosse postavi ù Ispovidnizu, immase s' uxganim sarzem priporuciti Duhu svetomu, dabbimu podilio jednu iskrù svoje svitlosti, dà moxe pravednò suditi nà tommu Boxanstvenomu Pristogliu: i dammu obastre sarze straxom Millosti svoje, dà nebbi od usciuh prisla k' gnemmu koja mrâçna nakazan, kojabi moghla izbuditi ù gnemmu oggagn gliubavi svitovgne. 256.

Pokorniza vaglia, dasse postavi, ako nejma Ispovidnize, nà livu stranu Misnika, dasse obraz s' obrazom nè susrita, kako oppomenuje Anghielski Boggoslovaz. Savìscè, dà zakloni Ispovidnik svoje lisze s' rucincich em, nepazechi ũda xenska. Ovva Ispovid imma bitti ù mistu occitu, i od drugghih vighienu: mnoggoje potribnò, cjùvatisse od mistah skrovitih ù ispovighiangnu Xenskih ghlavah. 257. *S. Thom. opusc. 65.*

Budduchisse pò tà nacin postavila nà kollina, ako nejma koji betegh, koibijoj zabranio kleciati, Ispovidnik s'kratkim, alli spametnim bessidovangnem immaju ponutkovati, dasse spomene, dà stoji príd noggama Bogga Svemoguchiega, kojemussu svakka ottvorena, izvanska, i unutargna ù sarzu: i dajè prisla k' tommu Pristogliu Boxanstvenomu, zà okrivitisse, à nè zà oggovaratisse, illi drugghe ossvaghivati: i dà nemiscia s' Ispovighiu stvari neprikladne, ù cemmu drughda pomankavaju Xenne. Posli togga, dà same izgovaraju pomgnivò, i vĩrnò svoje ghrihe. Zà tĩm moxe Ispovidnik uciniti koje Ispitovangne, akomusse cinit budde potribno; alli s' razborom, i spametju, dà nebbi vecchie zlà ucinio, nègh dobra. Immase ciùvati, govori Sveti Naucitegl, nikih Ispitovangnih, ù kojih zlocchia Xenska moxe najti uzroka od smutgne. Znam, i spomignemse, dajè koji Ispovidnik ù tommu lûdò pomankao, ispitujuchi nike stvari neprikladne, od kojihsusse Pokornize smutile, i drugghim tũxile; alli bezpametnò. Ovvo navlastitò oppomenujem varhù stvarih puttenih, kojesu od tollikę jezivosti. 258. *Loc. cit.*

vosti! Akosse xenska ghlava od ovvih nèossvaghiùje, moxejih Ispovidnik spametnò tyknuti, uppitujuchi, jellijoj Nepriategl nà misao prinio koju necistocchiu? Ako recce, dà nije, odstũpi, Ispovidnice: nè hodi naprid ù stvari tolliko jeȝivoj. Ako ispovidi, dà jè; priuppitaj, jelli svojom vogliom pristala? Ako nyçe, odstũpi. Ako ispovida, istanovizè uppitaj, jelli odlucila, ȝà iȝvarsciti tù ȝlu misao? Ako recce, dà nè, pristàni. Ako ossvadi, iskussi, jelli iȝvarscila, i s' kom varstom Ciòvika. Ispunni tvoju duxnost ù kratkò, i spametnò, ȝà iȝbaviti Dusciu.

Cẽstosse Xenne tũxe nà Muxove; à Muxovi nàgne. Alli lasnò nevirruj nì jednomu, nì druggomu: i nighda nedarxi od strane Xennine, ȝà dà nepostavĩsc Muxa ù koju sumgnu; à Xennu ù propâst. Uppitaj varhù pomgne, kòuje duxna, ȝà odhraniti, i uȝdighnuti svoj Porod ù strahu Boxjemu; i cinitiga xiviti pò ȝakonu karstianskomu: varhu iȝghlêda, kojegajim dãje svojim xivgliengnem, olli govorengnem. Allisse spametnò ciùvaj ù Isspovidi s' xennama od slatkih, i gliubeȝnivih rycih. 259.

Ovve ryci immaju bitti muscke, à nè Xenske: kratke, i tvarde spametnò, oppomegnuje sveti Agustin: savisce, Misniscke, koje neisçtu, nègh spassengne Dũsce. Takoghierse imma mnoggo paȝiti od raȝgovarangna, nastojechi nà sami possao Ispovidniscki. *S. August. apud S. Th. opusc. 64.*

Uppit. 2. Kakosse Ispovidnik imma podniti s' Dizzom nà svetoj Ispovidi?

Odgov. Viddilismo viscè, od kojesusse dobbi duxna Dizza ispovidati. ȝnam, dàssu Ispovidnikom têscka, i muçnija, nègh krũpe Cegliadi. Alli gliubav duhovna, kojase svimma jednakò imma pokaȝati, pridobĩje svakku mũçnost. Najparvglie dakle vaglia, dà uppĩta Duhovnik Dĩte, ȝasçtoè doscio prìd nogghe gneggove? Ako recce: *ȝà ispoviditisse*; nèk priuppĩta: Sçtoje ghrih? ako ummio budde recchi: *Uvrighiengne Boxje*; pridostavicchie Redovnik: Ako dobrò ispovidisc ghrih, stocchietisse doggoditi? ako recce: *dacchiemuga Boogh prostiti*, moxe istanovize iskati: Akoga dobrò neispovidi, sçtocchiemusse doggoditi? ako neummi odgovoriti, immaga gliubeȝnivò Misnik uviçbati, i cinitiga ȝacceti ù sarzu pravu virru, i ussangne, dà prâsçta Gospodin Boogh onnomu, koise pravednò, i dobrò ispovida; à onnomu, koise nẽchie ispoviditi, ollisse ȝlò ispovida, dajè pripravio Mukke Paklene vikoviçgne posli smarti. S'ovvim pokaȝatimu 260.

mu imma grubotu ghriha, i tescko ũvrighiengne, kojese s' gnime Boggu cinì. zà tĩm dagga cinì zacceti dillo od Boggogliubstva, i od skruscengna: dà ispovidi, i poznãde Bogga zà svoga Stvoriteglia, Pocetka, i Svarhu svih stvarih, pò Virri, pò Uffangnu, pò Boggogliubstvu, i skruscengnu, od kojihchiemo nà svoje misto. Napokòn immamu pokazati strah Boxji, koji jest lyk Dũsce, i usteghnutje svakoga nascega poxelengna svitovgnega; i koji uppravglia ù pũtu Spassengna. Iz malahna vaglia Dicizu ù ovvomu ùviçbati, govorechi Duh sveti, dà: *Mladich s' kojim pũtem poçme, i kàd ostarì, nechie odstupiti od gnegga*. Proverb. cap.22.v.6.

261. Ako Ditescze jòsc nije doscIo nà razborisćte, dobrobi pallo, dasse kadgod prikâxe spametnu, i dobru Ispovidniku, koiga moxe mallo pò mallo ùviçbati ù nacinu, zà dobrosse ispovidati; ù jutru, i veccer Boggusse priporucivati, i ostala; paka dagga pũsti od sebe, nè, s' odriscengnem, kojega jòsc nije vridno; nègh s' Blagoslovom.

262. Navlastitojih vaglia iskussiti, akossu doscli nà razbor, moleli Bogga, i s' kojom pomgnom? stojeli boggomilnò ù Zrikvi nà Missi? jessuli posluscni Roditegliom, i ostalim Starijim? jessuli laxglivi? kunulisse s' Boggom, i s' svetim? govoreli ryci neprikladne? nadijũli immena meghiu sobom? rugajulisse s' nevoglnim, olli starom Cegliadju? innadelisse s' druggom Dizzom, psovali, pobili? jessuli sćtò ukrali, Otzu, Matteri, i ostalim? odkrivaũlisse s' druggom Dizzom, tyzauli nà gollò, ghledaùli ù mista skrovita, i priliçna? jere od ovvuda pocimglie slobõd ù ghriscengnu; vaglia dakle nà vrime zatvoriti vrata Paklena. Booghbi dao (govori jedan ghlassoviti Boggoslovaz) dasse Dizza takò pomgnivò ispovidaju, kako slobodnò saghriscjuju!

Uppit. 3. Kakosse Ispovidnik imma podniti ù Ispovidi s' mladichima?

Odgov. Ovvoje jedna varsta Cegliadi, koju vaglia, dà Ispovidnik spametnò uppravglia, i gliubeznivò nauci, i pokaxejim pũt od Spassengna. Sibbizaje, koju tribuje, dà pomgnivò Duhovnik s' noxem od vruchie Ryci Boxje okresciùje, i cisti, za dà uprâv rẽste. U ovvi zvĩt od nasce dobbi, i xivgliengna, pocimgliese narav, ottrovana od ghriha Istoçnoga, mizzati, i uxigati. Moxesse doggoditi, dà nika uxigangna ottrovna s' pristangnem od voglie ù pocetak, i nè zyne zà ghrih. Alli kàd ucine 263.

zlù

ʒlù nauku, s' vellikim trudom, i mnogoſſe muçnò moggu ʒagâſiti, i kadſu poʒnana. Cichia togga ſpametni Iſpovidnik immajim varlo upêliti, dammu virnò ottvore ſvoje parſi, i ſvaka chiuchiengna naravi; nàpaſtovangna tileſna, i duhovna, ʒà dà nà vrime moxe ʒapêti gvoʒdja Neprijategliu, dajih nebbi ſarvà, i oſſvoijo, ſebijih podlagajuchi. Immajih kripiti, daſſe nè ſramuju, ciſtò iʒrecchi ſvà ſvoja pomagnkangna unutargna od pomisli, od naslaghivangna, od poxude: iʒvanska od rycih, od dilla, od poghledi bludne; od priggode ſaghriſcengna; od ʒlè druxbe, i prilíçna. Kripiti, rekkoh, govorechi, dà õn poʒnaje mlohavſchinu, i nemõch gliuskù; dà imma tolliku duxnoſt, darxati skrovite ghrihe, koje ciùje ù Iſpovidi, dabbiſſe prià immao podloxiti pòd kojumu drâgo ſmart, nègh ſamo jednoga najmagnega objaviti. A s' drugghe ſtrane, akojih gnemmu neiſpovidi nà ùho, bittichie occitovani prid obraʒom ſvega Svĩta nà sũdu opchienomu. Daſſeje ſadda boglie prìd jednim skrovitò ʒaſramiti, nègh paka occitò prìd ſvĩm Naraſcchiajom Gliuskĩm. Oſſobitò Mladizam moxe bitti koriſtnò ovvo beſſidovangne, kojim ſotona krade ù ſaghriſcengnu ſtĩd, i ſrâm; à ù Iſpovidangnu dvoſtrukò vracchia.

Mnoggojim vaglia upêliti, daſſe paʒè neposcſtenih rycih, i bludna raʒgovarangna, jereſſu ovvo najparva vrata, pròʒ koja uliʒuje Aſmodeo, olliti duh od bludnoſti, ù jedno ſarze nepomgnivo. Moxejih iſpitovati varhù poghlavjah, kojeſmo od Dizze poſtavili. Saviſce, dà nyſu dangubili, i vrime ù praʒnò trattili, jerje danguba ſiãç od ʒlih mislih, kako ucè ſveti Otzi, i od oppâka dillovangna? Odmecchiuliſſe od nauka ʒakona Boxjega, i xivgliengna karſtianskoga, nenaſtojechi primiti naredbe ſpaſſengna? Dà nyſu naveli ſvoje Roditeglie nà ſarçbu? Radovaliſſe tughiù ʒlù, olli oxaloſtili tughiù dobru? Jeʒik prũxàli protivà poſcſtengnu ſvoga Iskargnega? Varhù laxi, i ʒakletve. U kratko. Duhovnice, naſtojih ùviçbati ù ſtrahu, i ù gliùbavi Boxjoj, i ſvoga Iskargnega. Ovvoſu dvà Iſtoçnika, od kojih iʒlaʒi ſvako dobro dillo. Iſpitujih tako ſpametnò, i oʒirnò, dajih nebbi naucio, ſcſtò neʒnadù. 264.

Mnoggoje prudno ʒã gnihovu Duſciu, daſſe cêſto iſpovidaju, i primaju ſvete Sakramenate, koji gâſe oggagn od naſcih ʒlih poxudãh: dà nepromignivaju Iſpovidnika, akoſſu immali ſricchiù, najti dobra, i ſpametna, 265.

koji

koji vaglia, dajih naucī, cestokrat ciniti dilla od Virre, od Uffagna, od Boggogliubstva, i od skrufcengna. Mnoggosseje nasclo Mladichlah, kojisu ʒdravi uliʒli veccer ù Postegliu, alli nysu iʒ gnè iʒascli; nègh martvi iʒvucenni. Reccena dilla veccer od pràvoga sarza ùcignena, moggujih osloboditi od drugghe smarti, tò jest vikovicgne; à neʒnam, kakoje proscio reccenim.

Uppit. 4. Kakosse imma podniti Ispovidnik s'Ceglieđju neùmitnom, i tūpe pameti?

Odgov. Iʒ dva uʒroka moxe iʒāchi ovva tupōst pameti olli iʒ naravi; olli iʒ obīciaja ù saghrifcengnu, ossobito ù Pianstvu, proxarlosti, illi ù blūdu, koji ʒaslipgliuju occi raʒumu, i raʒboru. Akoje od naravi, vaglia, dà Duhovnik toj varsti Ceglịadi iʒmarvi kruh, i nappittajih s' rūkom od gliubeʒnivosti karstianske, ucechijih poghlavita Ottajstva sveta Virre, t. j. Jedinstvo, i Trojstvo Boxje. 2. Upuchiengne, i smart nascega Spassiteglia. 3. odlucegne Raja Nebbeskoga ʒà dobre karstiane; à Mūkah Paklenih ʒà ʒlè; jere bèʒ ʒnagna, i virrovangna ovvih Ottajstvah nemoxe Ciovik bitti podoban odrifcengnu. I akojih nemoxe raʒabranò nauciti nà pamet, ʒadovoglnoje, dajih raʒaʒnaje, i virruje. ʒà cinitiga ʒacceti bollêst ù sarzu od svojih ghrihah, dobrobiga bilo nà tò dovesti s'prilikam naravskim od Otza tolliko dobra jednomu Sīnu; od Dobrocinza tolliko millostiva jednomu sluxbeniku, kojisu svè svoje blâgo prosfuli, ʒà iʒbavitijih od nemochi smartne, illi od suxagnstva; i paka tolliko sīn, kolliko sluxbenik-suih poghardili! I kojegabi pedipsangna bili dostojni neharnizi protivà Otzu, i protivà Dobrocinzu! Paka nadostaviti: Tisi, sīnko, tà neharnik protiva Boggu Otzu, Gospodaru, i Dobrociniozu, kojegassi tolliko neharnò, i beʒoçnò pogardio, pristupajuchi gneggove svete ʒapovidi. i ost. 266. Innoc. XI. prop. dam. 64.

Akoje pakà tà tūpost od Pameti, i neumstva, istekla iʒ obiciajnosti ù saghrifcengnu (tōse moxe ʒnatti, kadje ù ostalih stvarih propastan, i raʒuman) taddamu tribuje, uʒdarxati odrifcengne, i mallo pò mallo odzipglivatiga od reccene obiciajnosti, jerè dokle ovva stoji ussaghiena ù sarzu, ʒaludusse nauk dāje: dokleje koren od ghriha uttvarghien ù vogli, slipùka raʒum. Dighni oggagn, bratte Ghrifcnice, i ʒagasiga, ako hocchiesc, dà Dimgliak nepùsci; i vedrotisse Nebbo ukâxe. 269.

Mog-

Moggůse ispitovati spametnò varhù psovke, i priliçne ȝakletve: *Pò karv*, *pò Tilo*, *pò Sakramenat &c.* Jessuliſſe ȝaklignali protiva iſtini, olliti ù laxi poȝnanoj, jerje ovvo vaȝda smartni ghrih? oſtavili nepomgnivò Miſſu ù Blaghdan ȝapovidani? ȝlobili svoga Iskargnega? Prihinili, sckoddumu hottinò ucinili, nenavidiliga, gnęggovo priuȝeli nepravednò? Povirrovali ù sân, il ù Ciàri? Gonetali pò ghlasu od xivine, ptizze, olli pò kojemu druggomu biligu? Bajàli, olliſſe cinili bajàti? pomagnkali ù Virri, ù uffangnu, ol povoglnò sumgnili varh kojega çlana svete Virre? Varhù neciſtochiah od potribeje dobrò, alli spametnò ovvu cegliad iskuſſiti, jerse doggaghia, daſſe ù gnimma vâgliaju vecchiè, nègh vepar, olliti svîgna divja ù barlogu. Varhù Pianſtva, Poxarloſti, i priliçnih dillah xivotinskih. I kadsu pò ovvomu, illi priliçnomu ispitovangnu iȝriggali svoje bgliùvotine ghrihah, nekajih Duhovnik uci, ȝaceeti (onni ȝà gnim govorechi) dillo od Virre, od Uffangna, od Boggogliubſtva, i od skruscengna, kojese imma rasciriti nà ghrihe poȝnane, i nepoȝnane. 268.

Uppit. 5. Kakoſſe imma podniti Iſpovidnik s' obiciajnim ù saghriscengnu?

Odgov. Jȝ dva uȝroka moxe iȝachi ovva obiciajnoſt, i priuppadagne ù ghrih. 1. Iȝ nasce unutargne mlohavoſti, i prighnuchia nà ghrih. 2. Iȝ priggode iȝvanske, koja cini vaȝda, illi ceſtiè uppaddati, nègh neuppaddati, ù ghrih. 269.

Akoje obiciajnoſt od parve varſte, moxeſſe ghriscnik ȝà parvi pût odrisciti, ako pokâxe biligh od svoje prâve bolleſti, i odluke temeglite, daſſe nechie ù napridak povracchiati nà ghrih, navlaſtitò akoje sâm prisciao nà Iſpovid, nebbudduchi sillovan od ȝapovidi zarkvene, olli od svoga ſtarijega. Tako jednoskupnò Boggoslovzi, protiva mallo nikih oſtalih. Raȝlogh jeſt, jere ghriscnik takôse iſpovidajuchi dâje biligh raȝloxit svoje priprave potribne; i uffagne svoga obrachiengna, i svidjengna. 270.

Akoſſe paka druggòm, trettôm, i cetvartòm povrâti nà ghrih, nepokaxujuchi nijednoga napridka duhovnoga, jer prihodi s' iſtom varſtom ghriha, prem dà koji biligh dâje od svoje prâve bolleſti, i odluke, svitnijebi bilo, uȝdarxatimu sveto odriscengne ȝà niko vrime, kussajuchiga; i nareditimu meghiù tò vrime koje molbe bog- 271.

go-

gogliubne, i koje pokorize, akobi iznova uppao ù ghrih; i cinitiga promiscgliati svoju pristrascnu poghibil, ù kojojse nahodi. U tò vrime gliubav Duscevna Ispovidnika nejma pomankati, zà priporucitiga s' vrùchiom molitvom Boggu millosardgnemu. Sctosctò govore niki ghlassoviti Boggoslovzi, koji hocchiè, dasse Obicajnizi pò mlohavschini moggu vazda odrisciti, kàd pokaxuju prâvu bollest, i odluku, naslognajuchisè nà ryc Gospodinovu, kàd Petru ù Svetomu Mattiu recce: *Ne samo dò sedam, dalli dò sedamdesset sedam puti immāse prostiti svomu Brattu*; illi kako sctegne Garscko iznossi: *Dò pētstō, tridesset, i devet pūti*, tò jest vazda. *Matth. c. 18. v. 22.*

Rekkoh: *Nepokaxujuchi nijednoga napridka duhovnoga*, jer ako pōkaxuje koji napridak, moxesse odrisciti. Billigh od ovvoga napridka jest. 1. kàdse ritkiè povracchia nà saghriscengne. 2. kàdse ciūva nikih priggodah, kojesuga moghle dovesti nà ghrih. 3. kàdje sebi sillu cinio, i izvarscio naredbe Ispovidnikove, kojemuje odlucio zà lyk. 4. kàd xelì od Ispovidnika kripostniè naredbe, zà mocchi bitti izlīcen od svoje nemochi. Taddase moxe vazda odrisciti, kàd imma prâvu bollest, i odluku, prèm dabbi i tadda spametniè bilo, usteghnuti kàdgod odriscengne, zà ciniti Pokornika dillovati s' vecchiom snâgom protivà svakoj zloj nauzi. 272.

Zà dà pāk, Ispovidnice, moxesc poznattì ù ovvih doggohiajih zadovoglnu bollest od ghrihah, evvoti bilizi. 1. kàd Pokornik xelì, dammusse dade zà ghrihe jāka Pokora, illisse dobrovoglnò pòd ovvu podlāga. 2. kàd xelì nâ ovvomu svītu tarpiti, zà Boggu zadovogliti, ùvrighienu svoimi ghrisima; ollisse raduje, dagga Boogh nà ovvomu svītu pedipsâje. 3. kàd onciàs pò saghrīscengnu zacimglie odluku, zà ispoviditi svoj ghrih; illi ciūvsci Pripovidanje Ryci Boxje odlucīse ispoviditi. 4. kàdse s'vellikom briggom, i pomgnom ispovida, za dà nebbi koji ghrih ostavio: ollisse ossvaghiuje od ghriha, kojegaje dò sadda zatajiva ù Ispovidi. 5. kàd dobrovoglnò prascchia ùvrighiengna sebi ucignena, zà dà gnemmu Boogh prosti ghrihe. 6. kàd pokaxuje xegliu od obrachiengna nà dobar pūt Dyonika ù ghrihu, tò jest onnoga, koije s'gnim saghriscio zà jedno, i priliçna. Razlogh jest, jeresse spametnò moxe zyniti pò ovvih bilizih, dàje Gospodin Boogh tyknuo gneggovo sarze, zà dobrosse ispo- 273.

viditi; i takò s' potribnom bollestju, i s' prãvom odluom.

Sadda razloxechi od obiciajnosti, koja ishodi od Priggode, vaglia prià znatti, dàje ovva Priggoda ghriscna od dvi varste. 1. Priggoda *dalecna*. 2. Priggoda *blixgna*. *Dalecna* jest onna, koja prèm dà pò niki nacin navodi nà ghrih; niscta magne nezdruxujese cẽstò s'ghrihom, nègh ù rĩtko, kakò n. p. poghledati nà krasnu xennu, koji nije naucian uppadati vazda, il cẽsto ù poxelengne, ghledajuchi takove xenne: napĩjati Vino, kàd onni, koji takò napĩju, nysu nauçni vazdà, olli cẽsto uppadati ù Pianstvo, jere akossu nauçni, nysu vèch ù priggodi daleçnoj, negh ù blixgnoj; i priliçna. 274

Blixgna jest onna, koja navodi vazdà, illisse cẽsto zdruxuje s'ghrihom. Olli bistrie. jest onna, ù kojoj nahodechisse tà ciovik pòd tè okolòvsctine, vazdà, illi cẽsto uppada ù ghrih. zà dasse jedan razumi ù Priggodi blixgnoj od ghriha, nije od potribe, dà svaki dãn saghrisciuje, ollisse cẽsto nahodi ù toj Priggodi: neggoje zadosti, dà, kadse nahodi ù toj Priggodi, illi vazda, illi cestie saghrisciùje: n. p. jedan ù Missez dãna ulazi pò jedan pũt ù tù kucchiu, i svaki pũt sãghrisciùje, illi ako ulazi desset pũti, sedam pũti saghrisciùje; illi vecchiekrat saghrìsciuje, nègh nesaghrisciuje. 275

Tollikõse vecchie razumi, dàje ù Priggodi *blixgnoj* od ghriha onni, koji sobom ù kucchi darxi, s'kĩm obiciajnò seghrisciùje, kakò rekosmo, cestiè, nègh nesaghrisciuje, navlastito u bludnosti. 276

Savisceje od potribe znatti, dà jè nè samo ù Priggodi *blixgnoj* od ghriha, koji obiciajno ù gnoj saghrisciuje s' dillom, n. p. ispugnujuchi smradnu bludnost; dalli jòsc i poxelingnem, olli tyzangnem, olli ghlẽdom blũdnĩm, i priliçnim. 277

Napokon, nesamosse ovvo razumi od Bludnosti; dalli jòsc i od svakoga ghriha smartnoga, od Pianstva, od zlè Druxbe, od marmgliangna, ozloghlassengna, i priliçnih. zà tò ako jedan, n. p. vazdasse, illi vecchiekrat opĩje, kàd ulazi ù karçmu, nahodĩse ù Priggodi *blixgnoj* od ghriha, t. j. od Pianstva: ako jedan sastajuchisse s' tõm, i s' tõm Druxbom, vazdà, illi vecchiekrat marmgni od svoga Iskargnega, nahodise ù Priggodi *blixgnoj* od Marmgliangna. I tako priliçnò bessidi od ostalih 278

Prig-

Priggodah od saghriscengna. Budduchi pridao ovva potribna znangna, sad-

Vegliu. 1. koise nahodi ù Priggodi *dalecnoj* od ghriha, ù kojoj drughdà, alli ù rītko saghrisciuje, t. j. vecchiekrat nesaghrisciuje, nègh saghrisciuje, moxe bitti odriscen, kàd prikaxuje pravù bollēst, i odluku od svoga ghriha. Ovvakò jednodusnò sveti Naucitegli. Razlogh jest, jere Priggoda *dalezna* nije ghrih: dakle kàd Pokornik, ù gnoj nahodechisse, pokaxuje prâvu bollest, i odluku, nepovracchiatisse ù napridak nà ghrih, immase odrisciti, nemagnkajuchimu nissta, sstoje od potribe zà odriscengne. 279.

Vegliu. 2. Akosse Ghriscnik nahodi ù Priggodi *blixgnoj* od ghriha izvan svoga vlastitoga stâna, illiti kucchie, nemoxe bitti odriscen, akò prià temeglito neodlūci, dacchie ostaviti tù Priggodu; nitjè dosti, dà odluci, kollikomu drâgo, dasse vèch nà ghrih nechiè povracchiati. Razlogh jest. 1. jere govori S. Pysmo: *Tkò gliubi Pogibil, ù gnojchie pogibnuti*. 2. jere innakò nepokaxuje prâvu bollest, ni prâvu odluku, kakoje potribno, zà dostighnuti odriscengne od ghriha. 3. jere nehottiti dighnut Priggodu *blixgnu* od ghriha, jest ghrih: à kako moxe jedan bitti odriscen od ghriha, ako hocchie napridovati ù ghrihu? 4. jere zakon, koji zabragnuje ghrih, zabragnuje i svē onno, sstoje zdruxeno s' ghrihom: à tò jest Priggoda *blixgna* od ghriha: daklje zabragnena od zakona: dakle ako jedan neodlūci temeglitò, dacchièsse odvarchi od gnè, nemoxe bitti odriscen. 5. jere nauk druggacie pridajūchi bioje ossughien od svete Zarkve pòd Innocenzom jedinadestim. I akobiga innako odriscio, sveto zkvarnobi saghriscio i ōn, i Pokornik. 280. *Eccl cap. 3. v. 27.* *Innoc. XI. Prop. damnat. 61.*

Ako dakle Pokornik sprâvè, i temeglito odlūci, dacchiesse odzipiti od Priggode *blixgne* ghriha, moxesse odrisciti. Dalli ako privarri Ispovidnika jednōm, illi druggòm, i neostavi reccenu Priggodu, mogguchiju ostaviti, nejmamusse podiliti odriscengne, prem dasse zakunne Ispovidniku, dacchieje ù napridak zapūstiti. Razlogh jest, jeresse moxe spametnò suditi, dà ù prosciastnih Ispovidih nije immao prâve odluke, zà prominiti xivot, i odbittisse od ghriha. Cichia togga akosse povrati nà Ispovid, nebbudduchi ispunnio, sstoje obechiao, nejmase vech virrovati gneggovu obechiangnu: 281.

immamu biſtrò naviſtiti Iſpovidnik : *Ti pria izvarſci, ſcioſſi dũxan ; à jachiu paka uciniti , ſctò mene tyce .* Nejmamu, rekkoh, podiliti odriſcengne, nègh akobi õn odkrio ù Pokorniku oſſobite, i vlaſtite bilighe, dacchiega doiſto posluſciati, i izvarſciti, ſctomu nareghiùje od ſtrane Boxje, jere tadda i trecchiombiga moggao odriſciti : dalli nè ſaviſcè. Alli poznatti ovve oſſobite, i vlaſtite bilighe, oſtavgliaſe ſpametnoſti iſtoga Iſpovidnika, s' ozirom nà onne, koje gori iſtumaciſmo.

Vegliu. 3. Akoſſe Ghriſcnih nahodi ù Priggodi *blixgnoj* od ghriha ù ſvomu ſtãnu, illi Dommu, immajuchi n. p. Bludnizu ſobom, nemoxemuſſe datti odriſcengne, ako pria nèottira Bludnizu, akojè Ciòvik od ſvoje vlâſti, prèm dammujè onnà potribna zà ukuchgne ſtvari, kakoje oſſudio ſveti otaz Papa Aleſſandro ſedmi; nitſe imma virrovati gneggovu obechiangnu, dacchieju iſtirati; jere ovvo obechiangne nesluxi zà druggo, nègh zà uggrabiti odriſcengne, i ũzmnoxiti pakà ſebi ranne, i texje verrugghe ù ſuxagnſtvu Djavaoskomu. Nekà prià izvaddi ſtrilu ottrovnu, i pakachiemuſſe ranna lìciti. Tako Anghielski Boggoslovaz, i s' gnime razboritiji Naucitegli. Razlogh jeſt, jere tà Pokornik, doklem darxi Hotnizu ù kucchi, vazdaje ù *blixgnoj* poghibili od ghriha ſmartnoga, koja iſta poghibil jeſt ſmartni ghrih. Vaglia dakle, dà prià dighnè poghibil od ghriha, paka dà iſcte odriſcengne. A s'drugghe ſtrane vapie Spaſſitegl : *Akote tvoje okko ſmuchiùje, izvadiga, i baziga od tebe*, t. j. akotije koja ſtvâr drâga, i uggodna, kako tvoje okko, odbazije od Tebe, akote ſmuchiuje, tò jeſt, navodi nà ghrih. I dàje razlogh : *Jere* (govori) *boglietije, dà s' jednim okkom ulizéſc ù kraglieſtvo nebbesko ; neggò s' dvamma ù jammu oghgnenu* : i boglièje izgubitti ſvè, ſctò immamo, neggo duſciu naſciu.

Recchieti tà Bludnik, dà nemoxe zà ſaddà iztirati xennetinu iz kucchie, zà daſſe Pũk nebbi ſmutio, i pocceo Klevetati od gneggova poſctengna, i prilicne razloghe nepodobne donoſſiti. Alli znaj dobro, Duhovnice, dà ovvo gneggovo : *Nemoggu*, nije druggo, nègh : *Nèchiu*. Ter ſctoje, dammuſſe kleveta, i marmgni od poſctengna ? Boglieje, dà izgubi poſcteni ghlâs, i ſvè ſctò imma, nègh Duſciù. Uppitajga : Daſſe Te Bludnize uhvàti kugga, billije onciàs iſtirao iz kucchie, zà daſſe õn iſpriproſti od poghibili tollikò jezlve, uchajùchi zà kle-

282

Alex VII. damn. 41.

S. Tho. Quodlib. 11. ar. 12.

Matth. 5. 18.

283

klevetangne od Pũka à Bì doiſtò, nègh akoje sà ſvĩm iʒgubio ſvoju ſvĩſt, i raʒboriſcte. Vecchiĕſe zyni kugga od Tila, nègh od Dũſce? Ah! Priuppitajga, ʒnali Pũk, dà õn darxi ʒà Bludnizu tù Xennetinu: olli neʒna? Ako neʒna; ſctommu kò moxe recchi? nijeli Goſpodar ù ſvojoj kucchi? nemoxèli promìniti ſvoju sluxbu, kadmuje drãgo? Ako pakà Pûk tò ʒnade, iſtirajuchi õn hotnizu iʒ kucchie, dobicchie, â nè iʒgubitti dobar ghlãs: 'ſvakchiega pohvaliti, kako imma, dàjê ucinio dillo karſtiansko, kakoje duxan: nechie s'tiʒim datti, neggo dighnuti ſmutgnu. Nejma dakle oggovora ʒà ſe; neggoje triba, daju prie iſtirà iʒ kucchie, pakà iſcte Milloſt Boxju.

Niſcta magne akoje tà Pokornik vecchie godiſctah ſtao bèʒ Iſpovidi, nahodechiſſe ù toj Priggodi; i prihodi parvi pũt nà Iſpovidangne s' biligom od pravoga skruſcengna, i odluke; i obĩchia, dacchie udĩglie iſtirati Priateglizu iʒ kucchie, moggaobiſſe odriſciti ʒà tà pũt. Raʒlogh jeſt', jere nebbuduchi dò ſadda privàrrio Iſpovidnika, moxeſſe ſpametnò ſuditi, dàjè taknut od Boggà, i dàjè Virna tà gneggova odluka. Dalli akoſſe opêt povrati nà Iſpovid, nebbudduchi iʒvarſcio, kollikoje obechiao Iſpovidniku, nejmaſe odriſciti, ako prià neiſpunni, ſctoje obechiao ù parvoj Iſpovidi, kakoſmo iſtumacili. 284.

Vegliù 4. Ako Pokornik nije ſvoje vlãſti, neggoje podloxan, kako n. p. xenna Muxatiza, ſyn, olli kchier, i priliçna Cegliad od obitili, nije duxan iʒbighnuti iʒ kucchie, nahodechiſſe ù Priggodi *blixgnoj* od ghriha; olli iſtirati iʒ kucchie, s'kime ſaghriſciuje ù iſtomu ſtânu, kadda tò neſtoji ù gneggovoj oblaſti, jereſſe raʒloxitò zyni, daſſe nahodi ù priggodi nehottinoj. Alli ʒà dà moxe doſtighnuti odriſcengne od ghrihàh, duxanje oſtale vlaſtite pomgne uloxiti, ʒà uʒdarxatiſſe od ghriha, kako skupnò nadodaju ſveti Boggoslovzi. Ovvì lĩk, i pomgne oſſobite jeſſu. 1. uʒmnoxiti molitvu. 2. hoditti cêſtò nà Pripovidangne ryci Boxje. 3. Cêſtò nà ſvete Iſpovidi. 4. Nepromignivati Iſpovidnika. 5. Svaki dân ponoviti prìd noggama ſvetoga kryxa kripoſtnu odluku, dagga vèch nechiè pogardivati. 6. nenahoditiſſe sãm ù jednò s' kĩpom, s' kojim Bogga ùvrighiuje, neghledatiga ù liſcze, nègh ſctoſſe magne moxe. 7. Promiſcgliati cêſtò Sũd priſtraſcni Bogga Svemoguchiega, mukke oghgna vikoviçgnega, i oſtala Napokojna. 8. kleknu- 285.

ti

ti cèſtò nà Gròb kuchgni (illi nà koji drugghi, ako nije kuchgnega) i recchi sàm ſebi: *Petre*, *Pavle* (kakomu budde Imme) *kò ʒnà*, *dà ʒa kratko i Ti ù ovvu kucchiù neſughièſc*! I priliçna koja Spametnòſt Duhovnika iʒnaghie.

Ako recceni Pokornik neùloxi ovve pomgne, i nèprime ovve lyke, nemoxe bitti odriſcen, jere dàje nà ʒnagne, dà nije pripràvan s' bolleſtju, i s' pràvom odlukom, i dàjè Priggoda hottīna. U' mallò. Kàd nechie lyka, gliubi ſmart; nitga vèch moxe oggòvarati gneggovo podloxengne, dàjè Priggoda nehottina. Hottinajè doiſtò, kàd necini od ſvoje ſtrane, kolliko moxe, ʒà iʒbavitiſſe od ghriha. 286.

I òvvoti ù kratko, pomgnivi Duhovnice, i Paſtiru od Stadda Goſpodinova, Nauk temegliti, i potribni varhù ovve ſtvari tollikò draçglive, i muçne, ʒa doveſtiè ceſtitò nà konaz. Sctò ovdi nijè doſſeghla pamêt gliuska, uʒdighni occi tvoje k' Priſtogliu od Mudroſti nebbeske; i proſſi jednu iskru onne ſvitloſti, kojabite uppravila ù pûtu tollikò karſcglivu, ʒà mocchi doſtojnò iſpunniti poſſao tvoj duhovni, bèʒ ſvakoga ostra gliuskoga. 287.

Uppit. 6. Kakoſſe imma Iſpovidnik podniti s' Puttoproglzima?

Odgov. Kollikoje texak, i priſtraſcian ovvi ghrih od Mekkote, olliti od prolitja Simena, ù jàvi, i povoglnim nacinom, budduchi protivà naravi, kakochiemo vidditi nà kõnzu ovvih kgnixizah; tollikoje primuçna iʒliccngna, jer Ciòvik, koji ūgn uppada, vaʒdà noſſi ſobom Priggodu prokletu, takò dà vecchi dyo od onnih, koiſu oſſughieni ù oggagn vikoviçgni od mukah Paklènih, nahodeſe (govori Mudri Naucitegl Gardinò Toledo) nahodeſe ù ovvomu hudobnomu Barlogu. Varhù ovve grubote nejmamoſſe ʒà sàd uʒdarxati; nù ſamò pridajmo lĩke protivà ovvoj ſmardglivoj ranni. 288.

Najparva ſtvàr jeſt' od potribe, dà Iſpovidnik jàkò ʒabrani, i uſtraſci Pokornika, bludnoſſe tyzati; i narcdìtimu cêſte Iſpovidi prìd iſtim Iſpovidnikom, kojega õn imma odabrati, iſctòm dajè ovvi ſpametan, i naùciàn; i cêſt i Priceſctengne. 2. daſſe ciũva dangùbe, illiti praʒnovangna prikò dneva, i dàjè vaʒda ʒabavglien ù kojemu dobru dillu; à ù veccer, kàdſe poſtavi ù Poſtegliu, nekà prikryxi ruke na Parſi govorechi: *Petre*, *Pavle* (kakomu budde Immé) *kò ʒnà*, *oſvaneſcli xìv ſutra ù jutru*! 289.

3. pa-

3. pazitiſſe ſmokka, i pychia, koja uxigaju kãrv. 4. kàd viddi kojega Màrtza, nekà promisli, ſćtoje biò tà Màrtaz, ſćtoje ſadà, i ſćtocchie bitti dò mallo vrimena; vricchia ſmrada nepodnoſna, i grummen Zarvih, ſpomignũchiſſe od rycih Duha ſvetoga, koje poſtavglia ù uſta ſvakoga Màrtza: *Spomeniſſe od Sũda mõga; jerbocchie i tvoj ovvaki bitti: jucer meni; à danàs tebi.* 5. razumiuchj Redovnik od Pokornika, kojemuje Svetzu vecchie prighnũt, i kojega darxi zà ſvoga Odvitnika, immamu odrediti dò drugghe Iſpovìdi zà ſvakĩ dãn ovvu kratku Molitvu, i odluku od pravoga Sarza: *Goſpodine Svemoguchi, vizgni Boxe, koiſi uggotovio vikovizgni plamen od Sumpora ſvimma Bludnikom, ponixnò Te molim, zà mukku Syna tvoga, damme ciuvaſc od ſvake ſmradne poxude, i dilla; à jà Ti ſtavnò odluciùjem prìd Dvorom Angbielskim, dacchiuſſe s' pomocbiu Tvojom uzdarxati danàs, i nocchiàs nà poſtengne, i ciaſt ſvetoga Antona (n. p.) mòga oſſobitoga Odvitnika, od ſvakoga ſmardecbiẽga tyzangna Tila moga.* Ecc

Moggũſe nadoſtaviti i ovve tri kratke Molitvize: *Iſſukarſte pricisti, zà priſveto Divicianſtvo, i Upuchiengne Tvoje, occiſti Sarze, i Tilo moje. U' Imme Otza, i Syna, i Duha Svetoga. Amen.*

Pricista Divize Mario, zà ſveto Divicianſtvo, i neozkvargneno zaccetje Tvoje, occiſti Sarze, i Tilo moje. U' Imme Otza, i oſt.

Ciſti zaruzniſe Priblaxene Divize, zà ſveto Divicianſtvo, i Poſvechiengne tvoje, occiſti Sarze, i Tilo moje. U' Imme Otza, i oſt. 6. Dà cẽſtò pedipſa Tilo, i Pùt ſvoju; i kàdje napaſtovan, nekſe ſpomene, dagga Boogh viddi, koichiega ſuditi, i Anghieo Straxanin, koichiega nà Sũdù oſſvaditi, i okkrĩviti od gneggove neciſtochie. 7. Iſpovidnik nek' uſſviſti ſvoga Pokornika, dà s' tõm neciſtochiom skrachiuje ſebi xivot. zà nebbiti ovdi odvèch dùgh, Mudroſt Iſpovidnika iznajtichie oſtale lĩke, navlaſtitò, akoſſe (kako imma) priporũci doſtojnò Duhuſvetomu. Akoſſe napokòn nikako nemoxe izlĩciti, Duhovnice, tvoj Pokornik, ſvittujga, daſſe oxennĩ, ako nejma zaprìke. A varhù odriſcengna ſpomeniſſe, ſćto rekkoſmo od obiciajnoga ù ghrihù.

Uppit. 7. Kakoſſe imma podniti Iſpovidnik s' onnim, koji nechie, dà proſti ſvomu Nepriategliu?

Odgov. Vaglia, dammu biſtrò naviſti Iſpovidnik, dà ako neproſti, 290.

Eccli. c. 38. & v. 23.

prosti, nemoxe bitti odrīscen: i ako ōn neprosti svomu Iskargnemu, dà nechie nì Boogh gnemmu prostiti, kakonasje ūīstinnio nàsc Spassitegl: *Takochie i Otaz moj nebbeski uciniti vammi, ako svakì od vās neprosti od Sarza Brattu svomu.* Ovvoje çlân od Virre: ovvoje sūd ucignen nà Nebbu, koise nemoxe pomarsiti. Ako ovvo nije ʒadovoglnò, immaga molitti, i ʒaklignati Ispovidnik, dà prosti ʒà ranne Gospodinove, koji prosti svojim propetnikom: dà gnemmu daruje offvettu, à onchie xivot viçgni: Dàjè ʒapovid Boxja, koji darxi blç ù ruzi, ʒà offvetitisse od onnoga, koji neprasćta nà Imme gneggovo, kako Dùh sveti oppomegnuje. Nekka promisli, i raʒmisli nà vrīme. Matth. c. 18. Eccli. cap. 28. v. 1.

Nijè dosti, dà svomu Nepriategliu prosti; dalli vaglia saviscè, dammu nì ʒlà nexeli ù svomu Sarzu: *Nemoj ʒlobbiti* (govori Gospodin Boogh) *Bratta tvoga ù Sarzu tvomu*: jerje i ovva ʒlobba dyo od offvete, koju Boogh hocchie svù sebi: *Menni ofsvetu; à jachiù vratiti*, nadodaje isti Boogh svemoguchi. Paccegaje duxan gliubiti, t. j. hottitimu, i xellt dobro: *ja vegliu vammi, gliubite Nepriateglie vasce, i dobrò cinite onnym, koji ʒlobbē vās.* Ovvoje ʒapovid Spassiteglia opchiènoga. Darxanje immatti ù Sarzu pripràvu, ʒà pomocchi svoga Nepriateglia, akobi ovvi uppao ù potribu. Cichia togga, offughienje od svetoga Otza Pape Innocenza XI. nauk onnih Boggoslovazah, kojisu govorili, dà nysmo duxni ù sarzu nossiti gliubav nascemu Iskargnemu, nègh dajè ʒadovoglno, pokaʒatimu iʒvanski biligh od gliubavi: ovvi, rekkoh, i jedan, i drugghi nauk offughien jest', i ʒabragnen od svete zarkve. 291. Levit. cap. 19. v. 19. Ad Rom. cap. 12. v. 19. Matth. c. 5. Innoc. XI. Prop. dam. 10. & 11.

Napokòn duxanje jedan pokaʒati svomu Nepriatègliu iʒvanske bilighe od gliubavi karstianske; nevegliù offobite, kakono blagovati s' gnim, olliga darxati ʒà svoga offobitoga Priateglia, (à dà i tò ùcini, dobrobi ucinio) dalli barèm opchiene, kako skinutimu klobuk, neuklagnatisse od gnegga ù opchiègnu; i priliçne, koje pokaxuje ostalim karstianom; nègh akobi ù tommu immao koji uʒrok raʒloxiti, kòjega imma poʒnatti, i ùppraviti spametnost Ispovidnika. 292.

Uppit. 8. Kakosse imma podniti Duhovnik s' onnīm, koisu duxni tughie povratiti?

Odgov. Koije priùhittio nepràvednò tughie, tolliko stvâr, s' lupescstvom, s' sckoddom, s' himbom, s' nepravednim 293.

prò-

pròdavangnem, illi kupovangnem, olli pò koji drugghî nacin uzrokovao protivà pravizi sctettu svomu Iskargnemu, illi naggonechi druggoga, illi suittujûchi: kolliko posctengne, illi postavgliajuchi nepravednò zao ghlâs nà svoga Bratta karstianina, illi odkrijuchi, i razghlassujuchi gneggova skrovita pomankangna, duxanje vratiti: i nevracchiajuchi, nemoxe bitti odriscen, kako jednoduscnò ucè Boggoslovzi. Razlogh jest', jere tûghie nevrachieno, ghrih neproscten, kako nossi opchiena bessida svetih Otazah.

Akosse tûghia stvar jòsc nahodi ù svomu bichiu, boglieje ùzdarxati odriscengne, dokle nije Pokornik povratio. Niscta magne moxega odrisciti, ako stanovitò, i virnò obecchia, dacchieje onciàs vratiti. Dalli ako privarri jednòm, illi druggòm, immamusse uzdarxati odriscengne, kako rekkosmo viscè od Obiciajnika, dokle vrati. Razlogh jest' jere (govorî sveti Agustin): *Kò moxe tugbiù stvar povratiti; à nepovracchia, necini Pokoru, neggò varra.* 294 *S. August. Epist. 54. ad Maced.*

Akosse pakà nenahodi ù bichiu, jerje stracchièna, imma duxnik povratiti gnè vrìdnost, illiti zynu: i ako nevrati, nemoxe bitti odriscen, kako pokazasmo. Allisse ovvo razumi, kàd duxnik imma mõch zà vratiti, jere akosse nahodi bèz mocchi sadascgne; i obecchia virnò Ispovidniku, dacchie pomgniti, zà dostighnuti tù mõch, mallo pò mallo kupgliechi, i stiskajuchi, zà paka vratiti tughie, moxe bitti odriscen. 295.

Alli, Duhovnice, tribaje, dà pomgnivo iskussisc onnu ryc Pokornika: *Nemoggu vratiti*, olli *nejmam mõch*. zà tò izviddi dobrõ, cinili tratgne nepotribne, kako n. p. ù gozbe, ù ighre, i ù drugghè tasctine; nachichiescbò mnokrat, dasse moxe vratiti; à nechiesse vratiti; i taddamusse imma ustaviti odriscengne. 296.

Jòsc Te ovdi oppomegnujèm, dà Duxnik znaduchi ciaje stvar priuhichiena, nemoxe zadovogliti svojoj duxnosti, cinechi izgovoriti tollikò Missah; olli ubozim ù zaduxbinu razdiliti; neggoje dûxan vratiti prãvomu, i vlastitomu Gospodaru. I ako nemoxe Pokornik pò sebi uciniti tò vrãchiengne, zà nebbiti odkriven, moxe vratiti pò ruzi Ispovidnika, illi druggoga spametna ciòvika. 297.

Akosse pakà nenahodi vlastiti Gospodar; taddaje Pokornik duxan razdiliti ubozîm, illi zarkvi, jere ubògh, 298.

 i zar-

i zarkva naſtàju nà miſto vlaſtitoga Goſpodara ù tommu doggoghiaju.

Muçnièje vratiti tũghie poſctengne omrãceno, nègh tughie pineʒe iʒidene. Doggodĩſe ù proſciaſtna vrimena, dà jedan Vlaſtelin nepravednò ùvridi s'jeʒikom ghlâs jedne poſctene Vladike, hvalechiſſe, dàje ùxivao gnè gliubav. Pojdeſſe iſpoviditi od te krivinè ù jednoga vridna, i mudra Nauciteglia, koji ciùvſci, dàjè ozzarnio s' paklenim rycima poſctengne ſvoga Iskargnega, reccemu: *Pojdi, Duſcio oſſughiena: nije ʒà Te odriſcengna.* Smutiſe Goſpodicich nà ovvo prioſtro govorengne; i padde prìd nogghe druggoga Iſpovidnika, nè magne ſpametna, i mudra, tuxechiſſe vehoma nà parvoga. Ovvi drugghi Iſpovidnik viddechiga tolliko oxaloſchiena, uttiſciga, govorechimu: *Daſſe uffà ù Bogga; i dà iʒrecce ſvoj ghrih, nabodechiſſe ſvakomu likaria*: onga slobodnò iſpovidi. Reccemu tadda Iſpovidnik: *Moj Sĩnko, vrati poſctengne i bitticchieſc odriſcen.* Priuhitti Pokornik: kako, Otce? Oblaxiſſe, sĩnko, nadodà Iſpovidnik, prìd onnima iſtĩm, prìd kojimſi oʒloghlaſſio Goſpoju. Jà, Otce, odgovori Vlaſtelin, koiſam poſctena dilla, daſſe oblaxem? Tò nêchie nighda iſtina bitti. Tadda Iſpovidnik: Pojdi, recce, Sĩnko, parvijè Iſpovidnik bio mudriji od mene, jerje onciàs poʒnao, daſſi Ti Duſcia oſſughiena; i dà ni je ʒà Te odriſcengna; à jâſe kaſnò od togga oſſitti: *Tughie nevrachieno, ghrih neproſcchien.* Sàd k' Tebi Duhovnice. 299.

ʒnaj, daſſe nà dva nacina moxe ùvriditi poſctengne, i dobri ghlàs ſvoga Iskargnega. 1. poſtavgliajuchi nâgn krĩvo pomagnkangne, ù koje nije uppao. 2. odkrijuchi gneggovo pomagnkangne ùcigneno; alli skrovitò. Duxanje oʒloghlaſnik i ù jednomu, i ù druggomu doggoghiaju vratiti poſctengne ùvrighièno, kako jednoskupnò ucè ſveti Boggoslovzi: allî raʒlikovitò. U' parvomu vaglia, daſſe oblaxe; i dà recce, dà nije iſtina, ſctoje nepravednò rekkao prottiva tommu, i tommu; nègh dàje tò od ſvoje ʒlocchie nâgn iʒnio. U' poslidgnemu doggoghiaju nemoxe recchi, dàje slaggao; olli dà nije iſtinu rekkao, jerbi takò slaggao; neggo vaglia, dà recce, dà, ſctoje protiva tommu, i tommu iʒuſtio, *ʒloje ucinio, nepravednò ùvridio gneggovo poſctengne: Boggu ſagbriſcio, i Duſci ſvojoj: dagga poʒnajè ʒà poſctena Ciovika, illi xennu; i dà xelì, dagga ʒà takova ſvì darxe.* 300.

Mo-

Moxe jòsc recchi: *dàje protivà gnemmu krivo rekkao.* Ovvo govorechi, nelaxe, jere ù mnoggo mistah svetotoga Pysma ghrihse krivina zove; à taje doistò ghrih ucinio, govorechi protivà posctengnu svoga Iskargnega.

Evvo Ti, moj dobri Ispovidnice, nauk potribni varhù povrachiengna tũghia posctengna ùvrighiena. I spomenisse, dà Pokornizi immaju vratiti posctengne pò nacinu istumacenomu, prìd istim, prìd kojimsuga ozkvarnuli; i akosseje zao ghlãs rasciriò, ovvomu vaglia, dà lìka najdu, rascirujuchi svoje vrachiẽngne. Alli sasvim, dasse ispunni (kakosse imma ispunniti) sctosmo istumacili, muçnosse moxe vratiti posctengne zlobnò pogubglieno: lasnoje baziti kamen ù more; alligaje muçnò izvadditi. Nè bì muçnò Ciarovnikom Faraunovim obratiti Sibbize ù zmije; allijim nè bì uzmnoxno paka istanovizè povratiti zmije ù Sibbize; neggo samomu Moizessu. Hocchiu recchi, dajè ovvo sctetta, kojase trudnò moxe vratiti od Ciovika. Vaglia ciniti, sctosse moxe. Najboglieje, ciuvatisse pomgnivò od ovve oppacine. 301.

Uppit. 9. A dà Pokornik sumgnechi, jelli, nijelli duxan povratiti nike tughie stvari, svittujese s' Ispovidnikom ù Ispovidi, jelli duxan; à Ispovidnikmu slobodnò odgovorì, dà nije duxan, budduchi doistò duxan; olli recce Pokorniku, dajè duxan, ghdi istinitò nije duxan, billi Ispovidnik bio duxan vratiti, budduchi takò neznannò svittovao svoga Pokornika s' tughiom sctettom? olli istomu Pokorniku sckoddu naknaditi, budduchiga podvezao pòd vrachiengne, ghdi nije bio duxan?

Odgov. Duxanje Ispovidnik, kadse ossitti od togga svoga zablughiengna, oppomenuti Pokornika (illi ù Ispovidi, illi izvan Ispovidi, pitajuchi prià dopusctengne od gnegga, zà razgovaratisse zà gneggovu korist duhovnu od stvarih Ispovidgnih) dà jè duxan vratiti, illi dà nije duxan, kako budde istina. 302.

Dalli akò nejma vèch vrimena zà oppomenuti Pokornika, jerje ovvi n. p. dosciao nà ubosctvo, nìt moxe vratiti; ollije vratio Ciòviku, koise nahodi nà daleko, nitje uffangna, dasse ovvi moxe povratiti, sctò imma ciniti Ispovidnik? 303.

Niki Mudri Naucitegli odgovaraju, dà akobisse tò doggodilo Xupniku, olliti Paroku, dà bi duxan bio õn vratiti, i platiti sctettu. Razlogh dàju, jerje gneggova duxnost, pomgniti, nastojati, i zabraniti, dà svoji pod- 304.

loxnizi duhovni necine fckoddu Iskargnemu, i ako-jè ucine, dãju plâte. Ako dakle pomagnka ù toj duxnosti, onje fčetnik; i ȝà tò duxan vratiti. Dalli ako nije Xupnik, olliti Pastir duhovni, nebbi bio duxan vratiti, cichia raȝloga protivna parvomu.

Mychiemo s' mnoȝim ostalim Boggoslovzima boglie ovvako odgovoriti. Tollikò Pastir, kollikò fvaki drugghi Ispovidnik, moxe uppasti ù recceno pomagnkangne nà tri nacina. 1. ȝnannò, olli mogguchi lasnò ȝnatti duxnost Pokornika, podveȝagaje, illi odrifcio, pòd, olli od Dũga ȝà vratiti, ghdi nije bio dũgh, ollije doistò bio. 2. kadje tò ucinio neȝnannò, illi kàd nije moggao ȝnatti istu duxnost; à gnemmufeje takò cinilo ù fvojoj pameti. 3. kàd nije pomgnio nà ghrihe Pokornika, ni nâ gneggovu duxnost; nìtmu rekkao ryci, dà vrati, olli dà nevrati. Sàd 305.

Vegliù 1. Akoffeje doggodilo recceno Pomagnkangne pò parvi nacin, illije Ispovidnik Pastir duhovni, illi nije, duxanje õn vratiti nà misto Pokornika, illi gnemmu fčettu pop àviti. Tako oppchienò Sveti Boggoslovzi. Raȝlogh jest, jere *koje uȝrok* (vappije òpchiena beffida) *tughioj sčetti*, *duxanjeju platiti*: recceni Ispovidnik jest krîv, i uȝrok tughioj fćetti: dakleje duxan platitiju. Ovvofe raȝumi, kàd nije nà vrĩme, ȝà oppomenuti Pokornika od fvoga pomagnkangna, kako fparvizè ubilixifmo. 306.

Vegliu 2. Akoffeje doggodilo pò drugghi nacin, Ispovidnik nije duxan druggo, negh' oppomenuti Pokornika 307. od fvoga pomagnkangna, kàdfe od gnegga offiti, akoje nà vrime. Raȝlogh jest, jerje tò gneggovo pomagnkangne bilo bèȝ ghriha, budduchi bilo bèȝ poȝnangna, i bèȝ nacina, ȝà poȝnatiga: à ghdi nije ghriha, ondi nije ni pedipfe.

Vegliu 3. Akoffeje doggodilo pò 3. nacin, Ispovidnik 308. nepomgnivoffe podnoffechi, jest faghrifcio protivà fvomu Poslu: alli nije dao pravoga uȝroka tughioj fckoddi. ȝà tò prem dàje uppao ù ghrih, nije ù duxnost ȝà vratiti, kako uce mnoȝi vridni Boggoslovzi.

Druggaciebi bilo, dà Ispovidnik nàvlàfc mucì, ȝà dà Pokornik nepoȝnade fvoju duxnost, i dà nepovrati tu- 309. ghie; olli dà vrati, ghdi nije dũxan; jere ù tommu doggoghiaju himbeno mũciangne Ispovidnikovo nepravednò ùvrighiùje raȝlogh, i pravizu, kojafe imma ȝakonitomu

tomu Gospodaru. Cichia togga jest pravi uzrok tughioj sckoddi nepravodnoj; i duxan jest povratiti od svoga, i scettu naknaditi.

Uppit. 10. Kakosse imma podniti Ispovidnik s' Targovzem?

Odgov. Prighie jednòm prìd nogghe jednoga spametna Ispovidnika od Drũxbe Issussove Targovaz, koji slobodnò ispovidi svoje nepravize, i krivine, ucignene ù Prodavangnu, i kupovangnu, navlastitò s' krĩvom mirrom. Nauçni Misnik naredimu, dà zà tolliko godiscтah dâje obilniju mirru svakomu, koji doghiè ù gnegga, zà kollikoje krĩvu, i nepodpunnu davao: takoghier tolliko godiscтah ùzimglie nepodpunnù, kollikoje obilniu uzimao, kako nareghiuje nauk opchieni svetih Naucitegliah. Mnoggosse gõrko ucìni ovvo nareghiengne Ciòviku nenassitglivu; i recce: Otce, jà tò nemoggù ispunniti; pũnsam Dizze; nemoggujih hraniti nì s' reccenom hìmbom od krĩve mirre; à kakocchiu moje puscchiujuchi? slîdi pravizu, moj sinko, odgovori Duhovnik, i nechieti nisctà pomagnkati. Trũdi mnoggo Ispovidnik, zà prighnutiga nà duxnost. Napokon prighnùga; i onse podvêza, i virnò izvarsci. Nakòn godiscta povratise prìd istoga Duhovnika, blagoslivgliajuchi ciàs, i ùru, ù kojusseje nâgn namìrio. Ispunniosam, recce, moj Otce duhovni, virnò svè, sctossimi naredio, i viddim, damme Bõgh blagoslivglia: punnamije kucchia svake obilnosti; nitti znâm odklemije doscla: dokle krĩvu mirru dãva, bì ù siromasctvu, i svè moje stvari nà krivo ighiàju; kàd pocè ciniti pràvo, i ispunni, sctomi naredi, puscchiauchi od mõga, Boogh prossũ varhù moje kucchie obilni blagosov. Takoje. 310.

Saghriscìuju Targovzi, 1. ù mirri, kakosmo rekli, i duxnisu vratiti. 2. sakriuchi texàk bettegh, koije ù Targovini, i duxnisuga odkritti, ako onni, koji kupuje, neumiga poznatti. 3. Saghriscìuju draxje prodaùchi ù dũgh, nègh zà pineze, akojih neoggovori scettovangne, koejim izhodi iz kasna plachiengna. 4. kupujuchi zà magne jednu stvâr od jednoga, koji nepoznaje vridnost, i zynu te stvari: olli kupuje od gnegga zà mnoggo magne. 4. Saghriscìuje kupujuchi stvari ukradene. 5. Saghriscìuje, uggovarajuchi s' ostalim Targovzima, dà nedadu, nì prodãju stvari magne od tè, i od te zyne, akoje ovva nepravedna. 6. zakupgliujuchi stvari, zà dajih õn sãm draxjè, nèghje pràvo, moxe prodatti. 7. prodajuchi varhu 311.

hu zyne najvifce, olli kupujuchi nixè od zyne najnixe.

ʒà ovvo boglie raʒumiti, vaglia ʒnatti, daffu tri varfte zyne. 1. Najnixja. 2. Sridgna. 3. Najvifcja. Akoje fridgna od deffet libāra n. p., najnixja jeft od offam, i pò; à najvifcja od jedanajeft, i pò. Kò prodaje, i kupuje meghiù ovve tri zyne, proftò prodaje, i kupuje. Kò velle draxje od najvifcje prodaje, duxanje vratiti: kò kupuje velle nixje od najnixje, duxanje vratiti. Ovvu zynu imma poftaviti Poghlaviza fvitovgni, illi obiciaj Darxave. 312.

Nifcta magne ovdi dobro ùbilixi. 1. Moxe Targovaz velle nixè kupiti jednu ftvar, od koje ōn nejma potribu, i drugghiga molli, dà jè kūpi; i ucè Boggoslovzi, dà trecchinu magne, nègh vaglia, moxe datti ʒagnu. 2. kàd Targovaz privīghia, dacchie skocciti zyna, moxe kupiti pòd zynu fadafcgnu, ʒà draxje paka prodatti; ifctom dà ōn nije uʒrok tommu uʒmnoxengnu zyne. 3. Targovaz moxe prodati jednu ftvār, kojafe ù rītkò nahodi ù tommu villaetu, ʒà kollikoffe namìri, ifctòm dà kupovaz poʒnaje tù ftvar, jere ovva ftvar nejma zyne obiciajne, kako mnogghi Naucitegli nadodaju; prèm dà drugghi hocchiè, dà toj ftvari zynu immaju poftaviti vridni, i fpametni Gliudi. Evvo, Ifpovidnice, ù kratko nauk, s' kojim immâfc voditi Ciovika Targovza. 313.

Uppit. 11. Kakoffe imma podniti Ifpovidnik s'Kamatnikom?

Odgov. Vaglia ʒnatti. 1. dà kamata nije druggo, nègh dobitak od pineʒah ʒajatih, olli od koje drugghe ftvari, kojafe tratti, kako xitto, Vino, i pril. Kàd dakle ʒajmenik podvexuje duxnika, dà, offvin ghlavnīzā immamu datti fctogòd favifcè ù kripoft famoga ʒajma, favifce rekkoh, fctoffe moxe prozyniti, cini kamatu. 314. *Can. Plerique ʒ. i an Fln. cauf 14 p. 3.*

2. Dajè od dvi varfte kamata. 1. *Unutargna* od fame misli. 2. *Iʒvanska* od dilla. Parva jeft, kàd jedan s'tōm mifcgliu dāje ù ʒajam, dà prime dobitak ù kripoft iftoga ʒajma, kako dà tà dobitak ighie pò pravizi ù kripoft ʒajma, prèm dà meghiù ʒajmenikom, i meghiu duxnikom neprohodi nijedan pogodjaj od togga. *Iʒvanska* od dilla jeft, kadfe daje ù ʒajam s' pogodbòm od dobitka. 315. *Cap. Confuluit, de ufuris.*

Ovva poslidgna favifce jeft dvoftruka. 1. *ottvorena*, kadfe ottvorenò cini uggovor od dobitka varhù ʒajma. 2. *pokrivena*, kadfe necini pòd imme od ʒajma, neggò koje drugghe pogodbe, kako n. p. dà Targovaz prodāde koju ftvar draxjè, neghje gnè zyna, famo jer duxniku 316.

niku dopuſcta vrimena, zà platiti, (ako Targovza nebi cichia togga odmaknutja vrimena dopalla koja ſcetetta) cini kamatu pokrivenu, i ommotanu s'obrazom od prodavangna, kako immamo ù zakonu Zarkvenomu. Cap. In Civit. de vsuris. S. Th. 2. 2. q. 78. A. 2.

3. Sveti Tomas, i s'gnim jednoskupnò Boggoslovzi, razmiſcgliaju, dà od trì varſte moxe bitti dobitak, kojega kamatnik cekka, i pyta ù kripoſt ſvoga zajma. 1. *od ruke*. 2. *jezika*. 3. *od sluxbe, i poklona*. *Od ruke*, razumiuſe pinezi, Vino, xitto, i ſvakka priliçna ſtvar. *Od jezika*, razumiſe, hvaliti jednoga, n. p. zà oxenitga, priporucitiga Ghlavaru, braniti, uttecchiſſe zãgn, bittimu odvitnik, i priliçna. *Od sluxbe, i poklona*, razumiſe, slùxitiga, prattiti, dvoriti, ùjamcitiſſe zãgn, ucitiga, liciti, i priliçna. Sàd- 317. Canone ſunt nonnulli. 114. Cau. 1. q. 1.

Vegliu. 1. jèſt kamata, iskati koju ſtvar od reccene tri varſte, izvan ghlavnizah, ù kripoſt, i oſſobito cichia zajma; i ſvaku priliçnu ſtvar ſvitovgnu, i kojaſe moxe prozyniti. Rekkoh *ſvitovgnu*, jere, dà iſcte ſtvar duhovnu, nebbi bila ſama kamata, nègh dvoſtruka zlocchia ſimonie, i protivà pravizi, nepravednò iſctuchi dobitak, i protivà Boggoſctovju. Tako n. p. dà jedan zajme druggomu pinizah, i ſctò priliçno, s'uggovorom, dammu Miſſu recce, podili proſctengne, dohodak zarkveni, i prikladna, upadda ù dvoſtruku zlocchiu ſimonie. 318.

Nemoxe dakle duxnik bitti podvezan ni pòd jednu ſtvar viſcè, nègh, dà vrati ghlavnize, kojeſumu zajãte. I ovvo illiga zajmenik miſli podvezati pò pravizi, illi pò harnoſti, kakoje raſſudio ſveti otaz Papa Innocenzo jedanadeſti; tako, dà n. p. jedan zajme pinezah Ribãru; podvexujuchiga, dagga sluxi dobrom ribom zà ſvoje bẽce, i pòd zynu opchienu, ùciniobi kamatu, jerga podvexuje, pòd ſctò nije dũxan, i namecchiemu brimme, koje nemoxe ù kripoſt zajma, vapiuchi Spaſſitegl: *Niscta od tòle uffajuchi*, t. j. cekkajuchi pòd duxnoſt. 319. Innoc. XI. Prop. dam. 42.

Rekkoh: *Bitti podvezan*, jere ako Duxnik od ſvoje dobre voglie ucini zajmeniku koji dãr varhù ghlavnizah, ovviga moxe uxivati, kako nadodaje Anghieski Naucitegl. Rekkoh ſaviſce: *Stvar, kojaſe moxe prozyniti, i s' pinezima kũpiti*; jere dà zajmenik iſctè od Duxnika varhù ghlavnizah zajatih, Priateglſtvo, gliubav, i priliçna, nebbi bila kamata, razmiſcglia S. Naucitegl. 320. S. Thom. l. c.

Ve-

Vegliu. 2. Kamata jest zabragnena od zakona Boxjega, Naravskoga, i Gliuskoga. Boxjega, jere govori Bogh: *Neuzmi kamatu; nì vecchie, neghsi dao*. I Spasſitegl: *Dajte ù zajam, nisċta od tole uſſajuchi*. Naravskoga; jerje protivà razlogu naravskomu, dà jedan hocchie plŏd od ſtvari, koja nije ſvoja. A kò zaimglie jednu ſtvar, ſvlacĭſe od goſpodarſtva ſtvari zajmene, i prinoſſiga ù onnoga, kommu zaimgliè. Dakle zajmenik nejmajuchi vèch goſpodarſtva varhù ſtvari zajate, protiva pravizi naravskoj isċte gnẽ plŏd. Gliuskoga, ù mnoggo poghlavja. zà tò S. Ambrox zove kamatu, *Lupesċtinu*; à S. Aguſtin, *Vbojſtvo Siromaha*. *Levit. c. 25.* *Luc. c. 6.* 321. *Conc. Nic. cap. 18.* *S. Am. cit. à c. si quis 14. q. 4.* *S. Aug. cit. à cap. quid dicam. Ibi.*

Vegliu. 3. Duxnik, kommuje zajam ucignen, akoje obecchiao dobitak, nijega duxan platiti kamatniku, budduchi ovvi dobitak protivà pravizi, i zakonu, kako viddiſmo. Alli ovvo razumij', akoſſe duxnik nije zakleo, dacchie kamatu platiti, jere akoſſeje zakleo, vaglia, dà izvarſci zakletvu. Dalli iztadda pò Pravdi moxe ſillovati kamatnika, dammu vrati dobitak, kojegaje nepravednò uzeo. Sve ovvo immaſc ù zakonu zarkvenomu, i skupnŏ pridaju Naucitegli. Akoje paka dobitak varhù ghlavnizah jùr prì kamatniku, duxangaje vratiti: I ako ŏn nije xĭv, gneggovi Basċtinizi, kako zakon vapije. Razlogh jeſt, jerje tà dobitak prâva lupesċtina: i jere, kako iſti zakon nadodaje iz nauka ſvetih Otazah: *Neprasċtáſe gbrih, akoſſe nevrati zlò uzeto*. 322. *Cap. debitores 6. de Jurejuran. cap. 1. & 2. de uſuris. Reg. 4. Juris in 6.*

Vegliu. 4. Kamatnik occiti uppadda ù ovve pedipſe. 1. Pò jednomu, i druggomu zakonu oſtaje ſramotan, olliti gubì ghlâs, i poſċtengne. 2. Zarkovgnak kamatnik, ako oppomenut od Stariſcine, neoſtaviſe od kamate, i nevrati, imma bitti ſvarxen s' Posla, i dohodka zarkvenoga. Tako zakon zarkveni. 3. Akoje ſvitovgnak, immaſe prokleti, dokle nevrati, i zadovogli; i onciàs ciniſe bezredan. 4. kamatnikom nejmâſe datti Pricesċtengne. 5. Ako umrù bẽz Pokore, i bèz zadovogliengna, nejmajuſe ukkopati ù miſtu poſvechienomu. Tako ù Saboru Lateranenskomu. 6. Nejmajuſe iſpoviditi, nì odriſciti, nìtti moggu narediti najposlidgne odluke, ako prià nevrate ſvè kamate, i zadovogliè. 323. *C. Infam. §. fin. 3. q. 7. L. Improbum 20. Cap. praeterea, de uſuris cap. cit. Con. Later. ſub Alex. III.*

zà ne izachi priko razloga dùgh ù ovvomu Poghlauju nyſam iſtumacio, neggo, sċtoje opchienie, i potribitie. Dalli od ovvih naukah moxe laſno izmisliti pametni Iſpovidnik razloghe i zà oſtale prilçne doggoghiaje: i pri-

pripravitiſſe, ʒà doſtojnò ſiditi nà Priſtogliu, tolliko Boxanſtvenomu,

POGHLAVJE VII.

Od uʒdarxangna ghribah, olliti Doggogbiajih ſabragnenih.

Uppit. 1. SCtoje ſahragnengne, i uʒdarxangne ghrihah?

Odgov. Nyciù Poluvirzi, daſſe nahodi ù ſvetoj zarkvi oblaſt, ʒà uʒdarxati, i ſahraniti ghrihe, jere nehocchie virrovati ʒaslipglieni, daſſe nahodi ù gnoj oblaſt od Bogga dāta, ʒà odriſcevati. Alli ſveti Sabor Tridentinski proklıgne onnoga, kojibi tò ʒnannò, i beʒoçnò ucio. Jeſt dakle çlan ſvete Virre Vanghielske, daſſe nahodi ù ſvetoj Zarkvi tà i jedna, i drugga oblaſt, i viddilaſſeje ù obiciàju jòſc pòd parvaſcgna vrimena, kakoſſe vaddi iʒ Sabora Lateranenskoga, godiſcta Goſpodinova 1139. 324. *Seſſ.* 14. *c.* 7. *& Can.* 11. *Lateran.* 2.

Ovvo Sahragnengne, i uʒdarxangne ghrihah, nije druggo, neggo: *Jedno skrachiengne, i uſteghnntje dopuſctene oblaſti, varhù nikih texjih ghrihah, od kojih odriſcengne ſebi ʒakoniti Ghlavar zarkveni uſtavglia, i ſabragnuje.* 325.

Ovvo ʒakrachiengne oblaſti varhù nikih ghrihah necinise ʒà druggu ſvarhu, neggo, ʒà uſteghnuti, i uʒdarxati slobod Ghriſcnikom, ʒà dà nebbi tako laſnò uppadali ù ghrihe, viddechiſſe podveʒani, ʒà prikaʒatiſſe Poghlavizama Zarkvenim, kako iʒgovara ʒakon. 326. *Extra-Etſi Dominici, de Pænit. & Remiſſ.*

Uppit. 2. A tkò moxe uʒdarxati ghrihe?

Odgov. 1. Moxe ſveti Otaz Papa pò ſvemmu ſvītu karſtanſkomu. 2. Biskup ù ſvojoj Darxavi. 3. Poghlaviza Redovniſcki ù ſvomu Rêdu. Alliſſe ʒnade, koje ghrihe ovvi trecchi moxe uʒdarxati, jeremuje Papa Klement VIII. ù tommu okratio oblaſt. 4. Moghliſſu jednōm Xupnizi ù ſvojoj Xupi; allijimje ſedda dighnuta tà oblaſt. 327. *Clem. VIII.*

Uppit. 3. Iſpovidnik odriſciujuchi ſmionò bèʒ oblaſti od ghrihah Papi, olli Biſkupu ʒadarxanih, ù ſctò uppada?

Odgov. 1. Saghriſciuje ſvetozkvarnò tà Iſpovidnik, odriſciujuchi od reccenih ghrihah. 2. Odriſcengne niſcta nevaglia. 3. pò naredbi ſvetoga Otza Pape Klementa VIII. uppada ù velliko Prokleſtvo, od kojega ſami Papa moxe odriſciti iʒvan ciaſſa od ſmarti: i gubī ſvaki Dohodak, i 328. *Bulla Clemen. VIII. die* 2. *Jan.* 1601.

Ciasnöst Zarkvenu; nìt nà ovva moxe bit uʒdighnut bèʒ odpusſtengna Papina. Dalli ù sadaſcgna vrimena uppada doiſtò ù Prokleſtvo velliko tà Iſpovidnik; alli ovvo Prokleſtvo vèch nije Papi uʒdarxano, jere od gnegga moxe odriſciti Biskup, i ſvaki ʒakoniti Iſpovidnik, ʒà tò od Biskupa odreghien, i odlucèn, kakoſſe vaddi iʒ Bulle ſvetoga Otza Pape Innocenza XIII. *Inno. XIII. In Bulla Cœnæ. 4. Apr. 1722.*

Uppit. 4. Dà Ghriſcnik neʒnà, dàje ghrih uʒdarxan, i ſahragnen Stariſcini Zarkvenomu, cinechiga, uppadali ù ʒadarxangne, tako, dà nemoxe bitti odriſcen dò iſtoga Stariſcine?

Odgov. Skupnò Naucitegli odgovaraju ptotiva mallo oſtalih, dà uppada ù ʒadarxangne, prèm dagga nepoʒnaje. Raʒlogh jeſt, jere uʒdarxangne ghriha nije ʒaveʒa (kojoj jeſt od potribe, ʒà uppaſti ù gnu, daſſe imma od gnè 329. ʒnangne; olli barem dà neʒnagne neiʒhodi od debele nepomgne) neggo jedno ùſteghnutje, i uskrachiengne oblaſti, dàne Iſpovidniku od ʒakonitoga Poghlavize, koje uskrachiengne netyce Pokornika, neggo Iſpovidnika; nìtje od potribe, dagga poʒnaje Pokornik.

Uppit. 5. Kàdſe ſumgni od jednoga ghriha, jelli, nijelli ʒadarxan, i ſahragnen Stariſcini Zarkvenomu, oſtajeli ù ʒadarxangnu, pò tà nacin, dà nebbi moggao od gnegga bèʒ oſſobite oblaſti odriſciti ſvaki Iſpovidnik?

Odgov. Pò dvâſe nacina moxe ſumgniti od jednoga ghriha, jelli, nijelli pòd ʒadarxangnem. 1. Kàdſe ſumgni, jelli, nijelli ʒabragnen pod ʒadarxangne: i ovvaſe ſumgna 330. recce: *Sumgna od ʒakona*, jerſe ſumgni, jelli ʒakon tà ghrih uʒdarxao. 2. kàdſe ʒnade, dà je tà ghrih ʒabragnen pòd uʒdarxangne; alli jedan ſumgni, jelliga, nijelli ucinio, olli podpunnò ʒavarſcio, i ovvaſe ſumgna ʒove: *Sumga od cyna*, olliti *od dilla*, jereſſe ſumgni, jelli ghrih ucignen. Sad-

Vegliu. 1. U proſciaſtna vrimena nemogaſceſe odriſciti od ghrihah, od kojihſe ſumgnaſce, jeſſuji, nyſuli 331. pöd uʒdarxangnem Bulle Veccere Goſpodinove, kakoſſe viddi ù immenovanoj Bulli Klementa VIII. Dalll ſaddà *Clem. VIII.* tò ſveti otzi Papi nejʒgovaraju ù ſvojih Bullah; i cichia *Bulla cit.* togga neraʒumiſe ſadda ghrih pòd uʒdarxangnem Veccere Goſpodgne, kadſe ſamo ſumgni od gnegga.

Vegliu. 2. Kadſe ſumgni od ghriha Biskupu ʒadarxana, olliſſe ſumgni pòd parvi, olli pòd drugghi iſtu- 332. maceni nacin, nije ʒadarxan; nègh od gnegga moxe od-

riſci-

rifciti fvaki ʒakoniti Ifpovidnik. Raʒlogh jeft, jere Bif-kupi uʒdarxechi, i fahragnujuchi febi ghrihe, negovore od ghrihah, od kojihfe fumgni. Dakle raʒume, dà od gnih odrifciti dãju oblaft fvakomu Ifpovidniku. Paka, innako ghrihu, od kojegaffe fumgni, dalabiffe pedipfa iftìnita; à nè fumgnata, fctoffe necini pravò. Tako opchienò fveti Naucitegli.

Cichia togga, akoje Biskup ʒadarxao febi odrifcengne, n. p. od Roddozkvargna dò druggoga kolina, i Petarje ũgn uppao; alli raʒloxitò fumgni, jelli fimme fmifciao, ù toj fumgni moxega odrifciti fvaki ʒakoniti Ifpovidnik. I takko rezzi od ghriha prilicnoga. Alliffe ovvo raʒumi, kàd Biskup nije febi uʒdarxao fvaki fmartni ghrih od Roddozkvargna (jere dàje takò uʒdarxò, Petarbiffe raʒumio ù ʒadarxangnu) neggo famo od Roddozkvargna podpunna. 333.

Uppit. 6. A dà Petar odrifcen od ghriha, od kojegaje immao fumgnu, dojde ù poʒnagne, dàje doiftò bio ù ghrihu ʒadarxanu, n. p. dàje dojftò s' Roddizom fmifciao fimme, jelliffe iftanovizè duxan od gnegga ifpoviditi ù Starifcine Zarkvenoga?

Odgov. Mnoʒi ghlaffoviti Naucitegli darxe, daffe Petar ù reccenomu doggoghiaju nebi duxan bio iftanovize od togga ghriha ifpoviditi ù Starifcine Zarkvenoga. Raʒlogh dàju, jer dàje dobrò odrifcen od Mifnika ù parvoj Ifpovidi, kadfeje ifpovidio od gnegga pòd fumgnu. Dãju priliku. Dà Biskup odpufti jednomu ʒavit, fvetomu Otzu Papi fahragnen, od kojegaffeje fumgnilo, jelli, nijelli fvetomu Otzu Papi fahragnen; i daffe paka posli doghie ù poʒnangne, dàje fvetomu Otzu Papi fahragnen, parvobi odrifcengne dobro bilo, nitbi potriba vèch bila, daffe utecce k' Papi, ʒà bitti odpufcten. Tako prilicnò beffide ù nafcemu doggoghiaju. 334.

Alli s'dobrim myrom ovvih mudrih Boggoslovazah meni nije uggodno gnihovo raʒdrifcengne. Vegliu ʒà tò, dà bi duxan bio Pokornik ù reccenomu doggoghiaju prikaʒatiffe Starifcini. Raʒlogh jeft; jere ù parvoj Ifpovidi nije bio odrifcen od ghriha, kako uʒdarxana, neggo, kako neuʒdarxana. Daklè poʒnajuchi ghrih uʒdarxan, immа bitti od gnegga odrifcen, kako od uʒdarxana. Savifce. Reklifmo naprida, dà kàdfe ghrih, od kojegaffeje fumgnilo, poʒnaje ʒà iftiniti, immaga Pokornik iftanovize pòdloxiti pòd oblaft kgliuciah Zar- 335.

kvenih, prem daggaje prià bio podloxio, kako sumgnata. Dakle isto imma bitti od ghriha sahragnena, kadse ʒà takova poʒnaje.

Nà priliku od ʒavita odgovaram, dà mnogghi druggaciè ucè. Paka, odpusctengne od ʒavita nije odriscengne od ghriha, nitti ulaʒi ù zilovitost od Sakramenta, kako ghrih uʒdarxani. 336.

Uppit. 7. Dàjè ù ovvoj Darxavi Troghirskoj ʒadarxan jedan ghrih; à nije ù Splitskoj; i Petar Troghiranin uppada ũgn, i ù Splittu od gneggasse ispovida, moxeli ù Splittu bitti odriscẽn od svakoga Ispovidnika?

Odgov. Akoje Petar ʒà drugghe svoje Posle isciaò iʒ Troghirà ù Split; i s' tomse priggodom ispovida ù Splittu, moxe bitti odriscen od svakoga ʒakonitoga Ispovidnika ù Splittu. Raʒlogh jest', jere varhù togga ghriha Splitskim Ispovidnikom nije uʒdarxana oblast, neggo samò Troghirskim. 337.

Dalli akobi Petar tò s' himbom ucinio, ʒà nepodloxitisse svomu Poglavizi zarkvenomu; i navlascje cichia togga posciaò ù Split, nebbi moggò bitti odriscen, kakoje rassudio sveti Otaz Papa Klement desseti. 338. *Clemen. X. Bulla: Superna. An. 1670.*

Uppit. 8. A' dasse Petar recceni nesamo nahodi ù ghrihu sahragnenu; dalli jòsc i ù Proklestvu sahragnenu Biskupu Troghirskomu, namirajuchisse ù Splittu svojim Poslom, billi moggao bitti odriscen od Proklestva, koje nitje ù Splittu, nitje ù Splittu sahragneno?

Odgov. Nebbi moggao bitti odriscen, jèr kòje ù Proklestvu, svaghdi ʒapriku imma, ʒà bitti odriscen, jere Sũd vlastitoga Biskupa varhù Proklestva, nemoxe od nikoga bitti smẽchien, dò svetoga Otza Pape, koije nàd svimma. 339.

Uppit. 9. Alli dàPetar Troghiranin immajuchi nà Dusci jedan ghrih uʒdarxan Arhibiskupu Splitskomu, à nè Biskupu Troghirskomu, prighie ù Split, hottivscisse ù Splittu ispoviditi, billi moggao ondi bitti odriscen od svakoga Ispovidnika ʒakonitoga?

Odgov. Nebbi, cichia raʒloga gori reccena, jere uʒdarxangne vèxe, nè Pokornika, nègh' Ispovidnika; i jeresse Innostranzi sũde pò ʒakonu od Grâda, ù kojemusse nahode. Dakle nahodechisse Petar Troghiranin ù Splittu, ghdìjè gneggov ghrih sahragnen, imma bitti sughien varhù gnegga pò ʒakonu Splitske zarkve. 340.

Uppit. 10. Nahodechi dakle jedan Ispovidnik svoga Pokornika ù ghrihu ʒadarxanu Stariscini, sctò imma ciniti?

Od-

Odgov. Imma oznanniti Pokornika, dagga õn nemoxe odrifciti, i daffe imma prikazati Ghlavaru zarkvenomu, zà bitti od gnegga odrifcen. Olli dà ifti Duhovnik ifproffi od Starifcine oblaft, zà odrifcitiga. Alli tadda nejma odkriti Pokornika, zà kojega odrifciti oblaft proffi; jerebi druggaciè ozkvarnuo Pecciàt od skrovitofti Ifpovidgne, od kojegacchiemo s' Boxjom vogliom nixè beffiditi. Nejma odkriti nì ghrih, zà koji proffi oblaft; nègh akobi Ghlavar zarkveni hottio znatti varftu ghriha. 341.

Uppit. 11. Proffi Duhovnik od Biskupa, illi od prilizna Starifcine, oblaft zà odrifciti od jednoga ghriha zadarxana; i budduchiju izmolio, moxelije zâfe ifvarfciti, akoffe õn ifti nahodi ù gnemmu?

Odgov. Ako Ifpovidnik nà ovvi nacin proffi, i izmoli od Biskupa oblaft: *Gofpodine, nabodife jedna Dûfcia, koja imma potribu od Vafce oblafti; moglienifte zà tò, podilitiju*, taddà mnozi Boggoslovzi darxe, dà ovvo ifproffengne, i izmolengne oblafti moxe sluxiti zà iftoga Ifpovidnika, akoffe nahodi ù zadarxangnu ghriha. Razlogh dàju, jere nitko nije duxan febe odkritti izvan Ifpovidi. A s'drugghe ftrane ù onnomu ifproffengnu opchienomu oblafti moxeffe dobrò razumiti uzdarxan i ifti Ifpovidnik, immajuchiffe millofti Poghlavize rafcirivati, à nè ftiskivati. Allijè menni ùggodnije, i draxje, fctò ûcè niki druzi Boggoslovzi, govorechi, dà: *Kadjè Ifpovidnik, koji proffi oblaft, vazdaffe razumi, dàju proffi, zà odrifciti, à nè zà bitti odrifcen, ako tò neproffi otvoritò zàfe*, 342.

Dalli ako paka proffi oblaft, zà odrifciti jednoga Pokornika, nighda zà fe nemoxe uloxiti tù oblaft. Razlogh jeft', jere od nacina, s'kojm proffi, razumife trecchie Cegliade, à nè õn. 343.

Uppit. 12. Tkò moxe odrifciti od ghrihah uzdarxanih, i fahragnegnih Poghlavizi zarkvenoj?

Odgov. Moxe. 1. ifti Poghlaviza, koije febi ghrih uzdarxao. 2. Moxe gneggov zakoniti Starifcina, kakoje fveti Otaz Papa varhù fvih Biskupah. 3. Moxe Ifpovidnik, koije odreghien od zakonitoga Poghlavize, zà odrifcengne od ghrihah febi uzdarxanih. 4. Moxe fvaki, koji imma od Poghlavize oblaft, zà odrifciti od gnih. 5. Moxe nà ciàs od fmarti ù potribi fvaki Mifnik, prèm, dâje proklet, obuftavglien, illi fvarxen s' Rêda, akoffe nenahodi Ifpovidnik, olli koji imma oblaft varhù ghrihah zadarxanih, jeremu taddà zarkva ùdigliuje podpunnu oblaft. 344. *Trid. feff. 14. cap. 7. de Pœnit.*

Up-

Uppit. 13. Umiruchi Biskup, olli ostavgliajuchi zarkvu, illi Biskupât, ù vrimè od prazna stolla, moxelli svaki Ispovidnik odrisciti od ghrihah, kèje Biskup sebi bio uzdarxao?

Odgov. Akojè Biskup sebi uzdarxao odriscengne od nikih ghrihah ù zboru svoje Darxave, i pò gneggovoj-su smarti zadarxani, nà tà nacin, dà i ù vrime od prazna Stolla nemoxe nitko od gnih odrisciti, nègh' onni, kommu Nadpopovsctina, illiti Kapituo Popovski oblast udili, od gnih odriscevati. I ovvose isto razumi i od onnih ghrihah, koisu od zakona zarkvenoga Biskupu zadarxani. Razlogh jest', jere uzdarxangne recceno jest' od zakona: à zakon nèumire, nitse promignuje, prèm dà umire, ollisse promignuje onni, koigaje zastavio. 345.

Akoje paka Biskup zadarxao sebi recceno odriscengne izvan Sabora Darxavskoga samo s' jednom Naredbom pò Pysmu, pò smarti gneggovoj, olli Promignengnu, ù vrime od prazna Stolla, moxe svaki zakoniti Ispovidnik od tih ghrihah odrisciti. Razlogh jest', jere dospiũchi Biskup, dospĩje i gneggova oblast, i naredba. 346.

Uppit. 14. Pokorniksse ispovida ù Stariscine zarkvenoga, olli ù druggoga Misnika, koji imma oblast varhù ghrihah uzdarxanih; allisse ù Ispovidi nespomigne od ghriha uzdarxana, neggo posli Ispovidi, moxeliga paka svaki zakoniti Ispovidnik od togga ghriha odrisciti? Ollije od potribe, dasse istanovizè povrati Ispovidniku, koji oblast imma varhù zadarxanih, il istomu Stariscini?

Odgov. Nije jedan Naucitegl, dalli razlikoviti, koji darxè, dà ù reccenomu doggoghiaju Pokornik nebbisse duxan bio povratiti k' Ispovidniku, koji imma oblast varhù zadarxanih, olli Stariscini. Razlogh dàju, jere, govoru, dàjè tà Pokornik zadovoglio svojoj duxnosti, koja jest, prikazatisse Stariscini, olli immajuchiêmu oblast od Stariscine. Akosseje dakle jednõm prikazao, dighnutoje svako zadarxangne. A s' drugghe strane immaoje Stariscina (kakosse spametnò zyni) odluku, zà odrisciti Pokornika, kolliko moxe. 347.

Alli s' dobrim myrom tih Boggoslovazah, jà nehvalim gnihov nauk. Razlogh jest', jereje druggo, prikazatisse Stariscini, olli onnomu, koije nà gneggovo misto: á druggo, prikazatisse zà ghrih uzdarxani, i od gnegga isprossiti dostojno odriscengne. Istinaje, dasseje recceni Pokornik prikazao Stariscini; alli nije zà ghrih uzdarxani. 348.

Ni-

Nitje Stariſcina odluku imma od gnegga odriſciti, jerſe *Neprûxa voglia, gbdi poznangne nedoſixe*, kako beſſide Mudarzi. Tribaje dakle, daſſe ù reccenomu doggoghiaju iſtanovizè povrati, zà bitti odriſcen od ghriha zadarxana.

Uppit. 15. A' dà budde Pokornik zilovitò iſpovidio ſvoje ghrihe zadarxane zakonitomu Stariſcini, i od gnih primio odriſcengne; allimu nijè vagliala Iſpovid, jer illi nijè immao prâvu bolleſt, olli skruſcengne; iljè napokòn zatajaò koij ghrih ſmartni neuzdarxani, ù toj zgoddi billi dobrò oſtao odriſcen od ghrihah zadarxanih, pò tà nacin, dà vèch nebbi duxan bio povratitiſſe k' Stariſcini, nègh' moggao bitti odriſcen od ſvakoga Iſpovidnika?

Odgov. Opchienò Boggoslovzi ucè, dà kadbiſſe tako Pokornik iſpovidio prìd Stariſcinom, kõmuſſu ghriſi uzdarxani, dobrobi odriſcen bio od zadarxangna; nitbimu bila potriba, iſtanòvizẽſe vratiti k' Stariſcini, nèghbi moggao bitti odriſcen od ſvakoga Iſpovidnika. Razlogh jeſt', jerje zadovogllo ſvojoj duxnoſti, koãje, prikazatiſſe zakonitomu Stariſcini zà ghrihe zadarxane, i primiti zà gnè podobne lĩke, koãje prava ſvarha od ovvoga zadarxangna. Dakle budduchi zadovoglio toj duxnoſti, i ſvarhi od zadaxangna ù reccenomu doggoghiaju, nijeſſe duxan povratiti k' Stariſcini. 349.

Rekkoh: kadbiſſe tako Pokornik iſpovidio prìd Stariſcinom, kojemuſſu ghriſi zadarxani; jer uzdarxu niki Naucitegli, dà kadbiſſe takova Iſpovid ùcinila, nè prìd Stariſcinom, nègh prìd drugghim Miſnikom, kojemuje Stariſcina dopuſtio oblaſt varhù ghrihah ſebi zadarxanih, nebbi Pokornik zadovoglio ù iſtumacenoj zgoddi ſvojoj duxnoſti; neggobimu vaglialo, iſtanovize priſtupiti s' dobrom Iſpovidghiu illi k' Stariſcini, illi k' druggomu immajuchiêmu gneggovu oblaſt. Razlogh dãju pò razlicnoſti, kojaje meghiù Stariſcinom zakonitim, i meghiù onnim, kõmu Stariſcina podĩgliuje oblaſt varhù zadarxanih; dà Stariſcina moxe odriſciti od zadarxangna i izvan Sakramenta od Pokore; alli nemoxe recceni drugghi Miſnik, neggo ſamo ù Sakramentu od Pokore, kojega necini, kàd nije dobra Iſpovid, kako nije ù naſcemu doggoghiaju. 350.

Ovvijè razlogh dobar, i temeglit; niſcta magne nahodĩſe dobrih Naucitegliah, koiſe ovvomu ſuprotive, ucechi, dàjè Pokornik ù naſcemu doggoghiaju zadovoglio 351.

ſvo-

fvojoj duxnofti, illifseje ifpovidio prid Starifcinom, illi prid kojim drugghim Redovnikom, koji oblaft imma od Starifcine varhù ghrihah ʒadarxanih; i dabbi posli moggao bitti odrifcen od fvakoga Ifpovidnika, ʒà uciniti korifnu Ifpovid. Moxeffe sliditi ovvi poslidgni nauk, immajuchi ʒà fe vridnih, i naucnih Boggoslovazah. Allifseje boglie darxati parvoga, cichia raʒloga iftumacena.

Uppit. 16. Jedan Mifnik imma oblaft od Starifcine, ʒà odrifcevati od ghrihah, gnemmu ʒadarxanih. Dalli pò nefricchi i õn ifti uppada ù ʒadarxâne. Sàd, billi moggao tà Mifnik podiliti oblaft, febi dãnu, kojemu druggomu Mifniku, koji imma Ifpovid, ʒà dagga odrifci od ghriha, Starifcini ʒadarxana?

Odgov. Kadje Ifpovidnik immao oblaft varhù ghrihah ʒadarxanih, od najparvoga, i najvifcega Starifcine, kako n. p. kàd Biskup prîma oblaft od kojega fvetoga opchienoga Sabora, illi od fvetoga Otza Pape varhù ʒaveʒah, iftomu Papi ʒadarxanih, moxe druggomu Mifniku pripodiliti tù oblaft, ʒà bitti õn odrifcen, akobi uppao pò nefricchi i õn ù tò ʒadarxangne. Tako hocchiè, dàje bilo fughieno od fvetoga Skuppa. I raʒlogh jeft, jerbi innako Biskup ù gorremu ftangnu, i bitchiu bio, nègh' gneggovi Podloxnizi, koji moggu bitti odrifceni; à õn nebbi moggao. 352. S. Congreg.

Ako paka Ifpovidnik nije primio reccenu oblaft od Starifcine, koji jeft najparvi, i Poghlaviti ù fvetoj Zarkvi, nègh od nixega, kakono od Biskupa, nemoxeju druggomu pripodiliti, nègh' akobi takova bila mifao Biskupova. Raʒlogh jeft, jere „ oblaft udigliena, nemoxe bitti druggomu pripodigliena, àkò nije od najparvoga Starifcine „ kako noffi opchiena beffida. 353.

Uppit. 17. Pokornik, (illi Ifpovidnik ʒãgn) molli Biskupa, dabimu dopuftio oblaft, ʒà mocchi bitti odrifcen od jednoga ghriha, gnemmu ʒadarxana: Biskupje dopufcta; dalli Pokornik iftanovizè posli togga ifproffengna ũgn uppàda; moxeli bitti odrifcen tolliko od togga ghriha ucignena parvglie ifproffena dopufctengna, kolliko posli, akoje ifta slikka ghriha?

Odgov. Nahodefe Boggoslovzi, koji uʒdarxe, dà nebbi; jerebi druggaciè milloftivo dopufctengne oblafti potizzalo beʒ fvakoga oʒîra nà novve ghrihe, kadbiffe immala tà oblaft tako raʒteʒati, 354.

Dalli

Dalli mnogghi ostali Boggoslovzi ucè, dà bì. Razlogh jest, jere ovvo dopuſctengne jest pò sebi millostivo; à millostiſſe nejmaju styskati, neggo rascirivati, kàd razlogh, olli zakon tò nesmeta. Cichia togga dàjè Pokornik jednòm saghrisci̇o svojom Roddizom, i budduchi isprossio millost od Biskupa, zà mocchi bitti odriscen, druggòm, i trecchiòm istanovizè uppada ù isti ghrih prià, nèghje bio odriscen od parvoga dilla, moxe bitti s' oblastju izmoglienom odriscen od svà trih uppadangna. 355.

Alli ovdi imma dobrò pomgniti Ispovidnik, dà Pokorniku nebbi sluxila millost isproscena zà tvarghie zadarxangne Dusce gneggove. Moghlobiſſe doggoditi, dà Ghriscnik budduchi isprossio millost reccenu, bèz svakoga uzroka, i zaprike ottèzati budde ispugnengne togga dopuſctengna, zà slobodnieſſe povracchiati, i priuppadati ù svoje pomagnkangne; jere tadda akobi vecchie od Miſſeza danah produghglio, ispunniti tù oblast dopuſctenu; hocchie niki Naucitegli, dammu vèch nebbi vaglialo, nì prudilo odriscengne, zà daſſe nedade uzrok himbama, i privarri. 356.

Uppit. 18. A jelli Biskup vazda darxan dopustiti tù oblast, kàdje moglien?

Odgov. Nije duxan. Alli ù tommu dopuſctengnu immaſe pokazati millostiv, akoje Misnik, koji prossi oblast, zà odrisciti jednoga, Redovnik pametan, i naucián; jere svakomu nije korisno tò dopuſctengne. 357.

Uppit. 19. Biskup recce jednomu Misniku: *Pojdi, ispovidaj, dajemti moju oblast*, razumiliſſe pò ovvim rycima, dammu dàje oblast varhù ghrihah sahragnenih?

Odgov. Nerazumi; jere pò ryci opchienoj nerazumiſſe dana oblast vlastita. Druggobi bilo, dà Misnik prossi oblast varhù jednoga ghriha zadarxana, i dammuje Stariscina dopusti, i jòsc nadodade: *Dajem ti svù moju ostalu oblast*. Razlogh jest, jere budduchi govorengne varhù ghriha zadarxàna, varhùſe ovvi razumi dopuſctengne ùdiglieno, pò onnìm rycima: *I svù ostalu moju oblast*. 358.

Uppit. 20. Biskup dopuſctuje Ispovidniku oblast pòd ovve ryci: *Dajem Ti òblast, dà moxesc odriscevati od ghribah menni sahragnenih*, ako imma Biskup i zavezah sebi sahragnenih, pòd tò dopuſctengne razumiliſſe oblast i varhù gnih?

Odgov. Nerazumi, jereſſu razlikovite ovve dvi oblasti; nittiſſe od parve moxe k' druggoj oblast dana raztezati. 359.

Uppit. 21. Dopušćta sveti Otaz Papa jednomu Misniku oblast, zà mocchi odriscevati od svih ghrihah, i zavezah sebi uzdarxanih, razumilisse pò tommu dopušćtengnu udigliena oblast i varhu uzdarxanih ù Pecciàtnizi, olliti Bulli veccere Gospodinove, kakono i varhù ghrihah, Biskupom sahragnenih?

Odgov. Immaju od svetoga Otza Pape Redovnizi Prosjazi oblast, zà odriscevati samo ù Ispovidi od ghrihah skrovitih, gnemmu sahragnenih. Alli pò ovvomu dopušćtengnu nerazumise oblast podigliena varhù ghrihah, i zavezah, uzdarxanih ù Bulli Veccere Gospodinove; nì varhù ghrihah Biskupom sahragnenih, kakonoje mnokrat bilo istumaceno od svetoga Skuppa, navlastitò pòd Urbanom Osmim: nì napokòn od nikih drugghih, Papi sahragnenih. 1. varhù ozkvargnengna slobode Zarkvene. 2. varhù svetoprodaje, illiti simonie. 3. varhù postavgliengna silnih rukah nà Zarkvegnaka. 4. varhù ozkvargnengna zatvora koludrackoga zà zlù svarhù. 5. varhù zazvangna meghiu dvà nà boj, sćtò rekku nà Meghdan, kako odgovori sveti Skùp pòd Klementom Osmim. Sàd odgovori nà Uppit, dasse nerazumi. I zà mocchi odrisciti od zadarxanih ù Bulli Veccere Gospodgne, i od Biskupovih, kakò i od pët reccenih, hocchiesse oblast ossobita, innakò Ispovid nisćta nevaglia. 360. *S. Congreg. sub Urbano VIII 17. Novembr. 1626.* *S. Congreg. sub Clem. VIII. 1601.*

Uppit. 22. A dà jednomu dopusti sveti Otaz Papa oblast, zà odriscevati od svih sebi zadarxanih i ù Bulli Veccere Gospodgne, razumilisse ovvo dopušćtengne i varhù Poluvirstva, kojese uzdarxi ù istoj Bulli?

Odgov. Nerazumi, kak' opchienò ucè Boggoslovzi. Razlogh jest, jere varhù Poluvirstva potribnaje ossobita, i vlastita oblast; nìtse ovva razumi pòd dopušćtengnem opchienim. I takõse vaddì iz süda Alexandra Sedmoga. 361. *Ex propos. damnat. 3. ab Alexan. VII.*

Uppit. 23. Reklismo, dà ù potribi najposlidgnoj moxe odrisciti svaki Misnik, prèm dà budde obustavglien, Proklet, olli i Svarxen s. Rèda; od svakoga ghriha, i zaveze. Dalli ù toj potribi immali sćtò narediti Pokorniku, akobisse izbavio od poghibili, i ozdravio?

Odgov. Misnik ù reccenoj potribi odrisciujuchi od samih ghrihah uzdarxanih Stariscini, nejma pòd nisćto podvezati Pokornika. negh pòd Pokoru podobnu. Dalli odrisciujuchi od zavezah sahragnenih, à navlastitò od Proklestva, akosse ù gnemmu nahodi, duxanje narediti Pokorniku, dà akomu Boogh povrati zdravglie, pokaxese Zark- 362.

vi,

vi, t. j. zakonitomu Starifcini; i dacchie izvarfciti, fctòmu Starifcina budde narediti; i zà tò vaglia, daffe zakunne. 2. dacchie zadovogliti, akoje koga ùvridio, uppadauchi ù Prokleftvo; i tribaje, dà jamza dade zà tò, olli zaklad, dacchie izvarfciti: i nenahodechi jamza, nì zàklada, immafe zakleti, dacchie zadovogliti. I ako Pokornik, mogguchi, neizvarfci ovve fvoje duxnofti, uppada iftanovizè ù ifto Prokleftvo.

Uppit. 24. A dà Mifnik neumitan, olli fmeten, zaboravi podvezati Pokornika pòd iftumacene duxnofti, billi niffta magne ifti Pokornik od febe bio duxan izvarfcitijih, i neizvarfciuchi, billi iftanovizè uppao ù Prokleftvo?

Odgov. Akò Pokornik poznaje ovvu fvoju duxnoft, prèm dagga Mifnik od gnè neoppomegnuje, immaje izvarfciti, kolliko prià moggao budde; innakò iftanovizè uppada ù Prokleftvo ifto, neizvarfciuchije, à mogguchije izvarfciti. Razlogh jeft, jere nepomgna, olli pomagnkangne Ifpovídnika nemoxe opproftiti Pokornika od duxnofti, kojumu zakon namecchie. Ako paka nepoznaje fvoju duxnoft, ovvōga neznangne oggovara, doklemje ù gnemmu. 363. *Cap. Eos, qui, de fenten excom. in 6.*

Uppit. 25. Nahodife Nemochgnik nà ciàs od fmarti: zazovumu Ifpovidnika, kojiga nahodi ù zavezi, fvetomu Otzu Papi zadarxanoj; à s' drugghe ftrane imma vrimena, zà zazvati i Biskupa, olli od gnegga ifproffiti oblaft, zà mocchiga odrifciti od zavezah; jelli dakle od potribe zazvati Bifkupa, illi od gnegga ifproffiti oblaft? ollibiga moggao i sâm Ifpovidnik odrifciti ù kripoft tè poghibili?

Odgov. Ovdiffe razdigliuju Naucitegli. Jedni ucè, dabbiffe ù tommu doggoghiaju immala ifproffiti oblaft od Biskupa; jere ù potribi, kàdfe nemoxe k' Papi prīchi, Biskupfe darxi nà gneggovo mīfto. 364.

Drugghi ucè, dà ù tommu doggoghiaju jednaka jeft oblaft Biskupa, i fvakoga druggoga Ifpovidnika; zà tò nebbi potriba bila ūtecchiffe k' Biskupu. Razlogh daju, jere nà ciàs od fmarti priftàje fvàko zadarxangne, kakoffe vaddi iz fvetoga Sabora Tridentinskoga. Dakle kàdfe nemoxe immatti fveti Otaz Papa, priftaje, i dofpīje fvako gneggovo zadarxangne: i tako Pokornik nà ciàs od fmarti moxe jednako bitti odrifcen od fvakoga Ifpovidnika, kolliko od iftoga Biskupa. 365. *Seff. 14. cap. 7.*

Alli trecchi Naucitegli fridgnim putem igghiù, govorechi: Olliffu tè zavèze Papine, ù kojimfe nahodi Ne- 366.

mochgnik, skrovite, olli occite? Akoſſu skrovite, od potribeje, utecchiſſe tadda k' Biskupu, akoſſe moxe. Raʒlogh jeſt, jere Uppadaji, Papi ſahragneni, kàdſu skroviti, priſtoju oblaſti Biskupovoj, kakoſſe imma iʒ reccenoga ſvetoga Sabora. Dakle kàd priſtoji Biskupovoj oblaſti, immaſe Biskup iskati, akoſſe moxe najti.

Akoſſu occiti, nije od potribe utecchiſſe k' Biskupu. Raʒlogh jeſt, jere, kako rekkoſmo, ſami skroviti priſtoje Biskupu: dakle varhù occitih nà ciàs od ſmarti jednaku oblaſt imma, tolliko Biskup, kolliko ſvaki ʒakoniti Iſpovidnik. 367. *Seſſ. 24. cap. 6.*

Alliſſe ovvo raʒumi, kàd Biskupi nejmaju oſſobite oblaſti od ſvetoga Otza Pape varhù gneggovih uppàdajih occitih; jere akoje immaju, kakoje obiciàju ù ſadaſcgna Vrimena dopuſctati ʒà tri, olli ʒà ceteri godiſcta, i ſvako trecchie, olli cetvarto godiſcte potvarghiuju, potribnobi taddà bilo ʒaʒvati Biskupa, olli od gnegga iſproſſiti tù oblaſt, jere õn taddà ſidì nà miſtu ſvetoga Otza Pape. 368.

Velleſſe vecchie raʒumi potribno, iſproſſiti oblaſt od Biskupa, kàdſe nemochgnik nahodi ù Uppadangnu, Biſkupu ſahragnenu, prèm dàjè nemochgnik iſti nà ciàſſu od ſmarti. Raʒlogh jeſt, jere oblaſt, koju daje Zarkva ſvakomu Miſniku varhù ſvakoga ghriha ù ciàs od ſmarti, ovvaſe raʒumi, kàdſe nemoxe immatti Stariſcina, kõmuſſu ghriſi uʒdarxani, kako biſtrò iʒgovara ʒakon. Dakle kàdſe moxe immatti Stariſcina, olli Biskup, Iſpovidnizi nejmaju tù oblaſt nì nà punat od ſmarti, neggoje potribno, ʒaʒvati Biskupa, olli od gnegga iſproſſiti oblaſt. 369. *Cap. Eos, qui de ſent. excomm. in 6. Et extrav. Decernim.*

Uppit. 26. Beʒ reccene oblaſti oſſobite moxeli kàd Biskup iʒvan ciàſſa od ſmarti odriſciti Pokornika od ʒaveʒah occitih, ſvetomu Otzu Papi ſahragnenih?

Odgov. Moxe, kàd Pokornik imma ʒakonitu ʒapriku, kojamu ſmêta, prikaʒatiſſe ſvetomu Otzu Papi. Ovve ʒaprike jeſſu. 370. *Cap. quamvis, de ſent. excom.*

1. Kàdſe jedan nahodi ù duggoj nemocchi, prèm dà nije jeʒiva, kako ʒakon tumaci. 371. *Cap. Naſcitur.*

2. Kàdſe nahodi ù ſtaroſti teſckoj, kàko iſti ʒakon nareghiùje. 372. *Cap. Pueris, de ſenten. excom.*

3. Kàdſe nahodi ù Ditinſtvu, t. j. nejmajuchi cetarnajeſt godiſctah. Iſti ʒakon. 373.

4. Kàdſe nahodi ù velliku Nepriateglſtvu, pò tà nacin, dà bèʒ teſcke poghibili ſvoga xivotta, nebbiſſe moggao 374.

gao od svojih neprietegliah postaviti nà pũt od Rĩma. zakon recceni. *Cap. Quod de his.*

5. Kàdse nahodi ù firomascтvu, pò tà nacin, dabbimu potribno bilo prossiti, zà itti ù Rĩm. zakon. 375.

6. Akoje Xenska ghlava od kojemu drãgo varste, i dobbi, jere zakon Zarkveni ovve cichia gnih mlohavosti izbavglia od putovangna. Moggù cichia togga bitti odriscene ghlave Xenske od Biskupa, il od druggoga Ispovidnika, kommù dade oblast Biskup, akossu i ù Proklestvo uppale; à navlastitò Koludrize, kakoje odredio sveti Otaz Papa Alexandro Sedmi. 376. *Cap. Mulieres, de sen. excom.* *Alex. VII. 2. Octobris 1665.*

7. Akoje Pokornik hrom, olli slyp; kako isti zakon nareghiuje. 377. *Ex Capp. CC.*

8. Akoje Pokornik podloxan pòd oblãst, kakossu sinovi, i sluxbenizi, kàdse Otzi, i Gospodari suprotive tommu gnihovu putovangnu. Isti zakon. 378. *Cap. relatum, de sen. excom.*

9. Akoje Pokornik Vladavaz, illi svitovgni, illi Duhovni, i nì jedan, nì drugghi nemoggũse oddiliti od svoga Vladangna bèz sckoddẽ Dusciah, illi Podloxnikah. Recceni zakon. 379. *Cap. De cætero, & cap. nè pro dilatione, de sentent. excom.*

10. Akoje Pokornik tolliko mlohav, i mekkopùt, dà nemoxe podniti trũd od tolliko dugga putovangna, kakosse vaddi iz reccenoga zakona.

Allije ovdi triba dobrò razabrati, dà akossu reccene zaprike vikovite, Biskup moxe odrisciti Pokornika bèz svakoga brimmena. Akossu paka vrimenite, immaga podvezati, dà, kàd pristanu zaprike, duxanseje prikazati svetomu Otzu Papi, kakosmo viscè istumacili, bessidechi od çlana smarti. 380. *Cap. quamvis de sent. excom.* 381.

Uppit. 27. Dasse namìri Xupnik, olliti Pastĩr koji duhovni osvin Biskupa, nà jednoga Pokornika, uppadnuta ù reccene zavèze Papine, allisse nahodi ù kojoj od reccenih zaprikah, billiga moggao odrisciti, kakosmo rekli od Biskupa; ollibiga vaglialo Biskupu poslati?

Odgov. Nahodêse Mudri Naucitegli, koji uzdarxu, dà kàdje Pokornik ù kojoj od reccenih zaprikah, akossu vikovite, moxe bitti odriscen od zavezah Papinih pò svomu Xupniku, olliti Pastĩru duhovnomu; nìtmuje potriba, utecchisse k' Biskupu. Razlogh dãju, jere zaprika vikovita immâse zà odriscengne zyniti, kako i ciàs od smarti, ù kojemu svaki Ispovidnik moxe odrisciti od svakoga uppadovangna. 382.

Alli ostâli boglie sũde, ucechi, dà tadda Xupnik nebbi 383.

mog-

moggao odrifciti Pokornika, nèghbiga tribovalo poslati k' Biskupu, illi od gnegga ifproffiti oblaft. Razlogh jeft, jere, kako opchiendò uce Naucitegli: *Uppadaji Papini, pribodechi zakonita zaprika, cinefe Biskupovi*,

Uppit. 28. Sctò imma dakle ciniti jedan Duhovnik, dammuffe doggodi, immatti prìd nogghe jednu Divicizu, n. p. kojafe nahodi ù zavezi Papinoj, olli ù ghrihu Biskupu fahragnenu, nìtfe moxe utecchi k' Biskupu, nìt oftaviti fveto Pricefctengne bèz fmutgne, i marmgliangna od Pũka, illi bèz koje fumgne od gnè pofctengna?

Odgov. U tommu doggoghiaju, i ù fvakomu druggomu ovvom prilicnu, kàdfe Pokornik nemoxe bèz fmutgne, illi bèz poghibili fvoga dobra ghlãfa, puftiti neodrifcen, jerfe ìmma Priceftiti, olli Miffu recchi, n. p., nìtfe nahodi blizu Starifcina, olli drugghi Mifnik, koji ìmma oblaft, zà odrifciti, moxega fvaki Ifpovidnik razvezati od uppadangna fahragnena, s' brimmenom, i uggovorom, daffe paka prikaxe Pokornik Starifcini zakonitomu, olli druggomu Ifpovidniku, koji imma oblaft varhù togga uppadangna fahragnena. Nà mifto razloga jeft Milloftivoft fvete Majke Zarkve, koja nehocchie nafce pogubgliengne, neggo nafce fpaffengne: nìt nãs podvexuje s' tefckom nafciom fckoddom. 384.

Alli ù reccenih doggoghiajih tribaje, dà Pokornik ofvìn ghrihah fahragnenih ifpovidi koji ghrih slobodan, varhù kojega Ifpovidniku nije uzdarxana oblaft: i ako nije ghriha fmartnoga, barèm proftni, zà dà moxe varhù ghrihah slobodnih pafti odrifcengne slobodnò; à varhù uzdarxanih, ù kripoft potribe famo, i neuprâv. 385.

Uppit. 29. A billi moggao Ifpovidnik, nahodechi fvoga Pokornika ù ghrihu fahragnenu, odrifcitiga od ghrihah slobodnih, varhù kojih imma oblaft; à zà fahragnene uppravitiga k' Starifcini?

Odgov. Nemoxe, neggo akoffe nenamĩra reccena potriba, immaga poslati bèz odrifcengna fvakoga k' Starifcini; olli od gnegga ifproffiti oblaft. Razlogh jeft, jereffe Ifpovid nemoxe pripoloviti, negh' imma bitti zilovita i Ifpovid, i odrifcengne. 386.

Uppit. 30. Pòd kojufe Formu od rycih imma datti odrifcengne od ghrihah fahragnenih?

Odgov. Odrifcengne od ghrihah fahragnenih, olli zadarxanih, nejma offobite, i vlaftite Forme, neggoje zadovoglna opchiena. Nifcta magne zà biftriè izgovarangne, mo- 387.

xeffe

xeffe pòd ovve ryci podiliti: *Smillovaose tebi*, i oft. *Opprostlengne, i odrifcengne*, i oft. *Gofpodin nafc Iffukarft odrifcio tebe, i Jà s' oblaftju, koju immam, odrifciujem Tebe od ciàrovangna* (n. p.) *ù kojefi uppao, i od fvih oftalih ghribah, kojefi ucinio, ù Imme Otza, i oftalo.*

Uppit. 31. A pòd kojefe ryci imma podiliti odrifcengne od zavezah?

Odgov. Kàdfe daje odrifcengne od zavezah ù Dvoru unutargnemu, t. j. nà Priftogliu od Ifpovidi, zadovoglnefu ryci opchiene: *Jà Tè odrifciujem od fvih zavezah, i ghribah tvojih.* Nifcta màgne, priftojnije jeft, izrecchi varftu zaveze, i uzrok, pò kojemuje ù gnu uppao Ghrifcnik, n. p. akoje ù Proklèftvu cichia poftavgliengna rũke filne nà Zarkvegnaka, imma nà ovvi nacin Ifpovidnik izrecchi odrifcengne: *S' oblaftju, koju immam, odrifciujem Tebe od Proklèftva, ù kojefi uppao cichia poftavgliengna rũke filne varhù Zarkovgnaka; i povracchiam Tebe nà dionifctvo fvetih Sacramenatah Zarkvenih, i nà s' jedignengne Pũka karftianskoga. U imme Otza*, i oft. 388.

Akoje ù Obuftavgliengnu, imma recchi: *S' oblaftju, koju immam, odrifciujem Tebe od obuftavgliengna, ù kojefi uppao* (n. p.) *cichia primangna Rẽda fvetoga prià vrimena, od fvete Zarkve nareghiena; i povracchiam Tebe nà dillovangna tvojih Redovah; i nà uxivangne Dobodka Zarkvenoga. U Imme Otza* &c. 389.

Akoje ù Oppovidi, recchichie: *S' oblaftju, koju immam, odrifciujem Tebe od Oppovidi, ù kojufi uppao* (n. p.) *primajuchi iz ruke oblafti fvitovgne Dohodak Zarkveni; i povracchiam Tebe k' Zarkvi, k' Grobbu Zarkvenomu, k' fvetim Sakramentom, k' tvojim Redovima, i k' Poslu duhovnomu. U Imme Otza*, i oft. 390.

Akoffe pak ovvo Odrifcengne imma podiliti ù Dvõru izvanskomu, t. j. occitomu, immafe varhù ovvoga izvarfciti naredba Obiciàjnika Rimskoga. U iftòmu nahodife nacin, zà odrifciti od Proklèftva I martva Ciòvika, kàdje prià fmarti prikazao biligh od pravoga skrufcengna, ghdì fciagliẽm mõga Sctioza, zà neizachi odvecchie dùgh ù ovvih mojih kgnixizah. 391. *Rituale Romanum.*

Uppit. 32. A kojefe ryci immàju uloxiti ù oslobodghiengnu od Bezredja?

Odgov. Ifpovidnik, kõmuje dãna varhù togga oblaft, kakoje rekkao: *Smillovaose Tebi*, i oft. imma recchi: *Gofpodin Iffukarft odrifcio Tebe, i Jà s' oblaftju meni dopufctenom, odri-* 392.

odrisciujem Tebe od ghribah tvojih, i s' istom oblastju dixem s' Tebe Bezredjè, ù kojesi uppao (n. p.) *posvecbiujucbi znannò ù Obustavgliengnu; cinim Tebe podobna; i povraccbiam Te nà Dillovangna Tvojih Redovab. V Imme Otza*, i ostala.

Pò nacinu od ovvoga osloboghiengna moxe Ispovidnik sloxiti druggo prilicno, ako Redovnik jòsc nije Misnik. Alli vaglia nadostaviti ovve ryci: *I cinim Tebe vridna, i podobna, dà moxesc primiti i ostale Redove. V Imme Otza*, i ostalo. 393.

IZISKOVANJE III.

Od zavezab Zarkovnib ossobitijib, i opcbienijib: i kojèsu zadarxane, i koje nysu.

Viddilismo ù parvomu Dylu ovvih kgnixizah, sctoje, i od kollikosse varstah, i slikah nahodi zaveza Zarkvena. Sadachiemo s' Boxjim darom ù kratko pokazati ossobite, i vlastite zaveze, kojesu opchienije, i vecchiè potribne jednomu Misniku, koji sidì nà Pristogliu svete Ispovidi, zà dà nepoznajuchijih, nebbi sebe tvarghiè zavezao; i slypò prikrixiva nà svetoj Ispovidnizi.

PRIDMETAK.

Od nikib Napomènab potribnib zà ovvo misto.

Napomena. 1. PRèm dà jèdan ucini koje dillo zabragneno pòd tescku zavezu, nèuppada ù zavezu, ako ù tommu dillu nije doprà dò smartnoga ghriha, olli jerga nije ucinio ù zilovitu razboru, olli jerga nije vcinio s'punnim razabrangnem, i ossitengnem, olli jerga nìje ucìnio, neggo ù malloj stvari, n. p. dà budde uzeo jednu malahnu stvar Toplazah, koja ù lupesctvu nedopirre dò smartnoga ghriha, nebbi uppao ù Proklestvo. Ovvo razumij od varste saghriscengna, koja podnossi malinu; jere ako nepodnossi, kako nèpodnossi prava simonía, uppada ù zavezu. Vaddēse reccena iz zakona Zarkvenoga. 394.

Ex Canon. Nullus 40. Causa 11. quæst. 3. & alibi.

Napom. 2. Prèm dà jedan saghrisciùje s' podpunnim raza- 395.

bran-

brangnem, i offitegnem ù ſvŏmu ſarzu protiva kojemu ʒabragnengnu pòd ʒaveʒu zarkvenu, neuppada ù ʒaveʒu, ako nije iſpunnio dillo s' iʒvanskim nacinom. Jere unutargna ſami Boogh sũdi, à nè Zarkva. Tako immamo iʒ naredbe ʒakona. *Can. Cogitationis 14. de Pœnit.*

Napom. 3. Prèm dà jedan iʒvanskim nacinom ispugnuje dillo ʒabragneno pòd ʒaveʒu, neuppada ù ʒaveʒu, ako neʒna, dàje tò dillo pòd ʒaveʒom; n. p. udara jedan xakna, kojega zyni ʒà Ciovika ſvitovgnega, neuppada ù prokleſtvo, poſtavglieno protiva onnym, koij ſilne rũke poſtavgliaju nà Zarkovgnaka, kako ucè opchienò, i vaddè, Naucitegli, iʒ ʒakona. 396. *Cap. ſi verò de Sent. ex com.*

Takoghier kàd jedan neʒna, dàje ʒakon tò, i tò ʒabranio pòd ʒaveʒu, cinechi tò, neuppada ù ʒaveʒu, ako gneggovo neʒnangne nije ghriſcno, kakoſſe vaddi iʒ iſtoga ʒakona. Rekkoh: *Ako tò neʒnagne nije ghriſcno*; jere ako jedan tò imma ʒnatti, ollije moggao ʒnatti; à nije hottio, gneggovaga neʒnanoſt neoggovãra; i tako s' gnõm uppada ù ʒaveʒu, kako nadodaje iſta naredba ʒakona. 397. *Ex c. 3. de conſti. in 6.* *Ex eod. C.*

Napom. 4. Neuppada ù ʒaveʒu, koji dilluje pòd velliki, i raʒloxiti ſtrah od xivotta, od iʒgubgliengna ſvoga ghlãſa, olli poſctengna, ſvojih Dobara, i prilicnih, protiva ʒapovidi zarkvenoj, koja ʒabragnuje dillo pòd ʒaveʒu, kako pridaju opchienò Naucitegli. Raʒlogh jeſt, jere Zarkva Matti milloſtiva neʒapovida pòd poghibil od ſmarti, olli teſcka ʒlà. Vaddĩſe iʒ naredbe ʒakona. Alli ovvo raʒùmi, kàd neobsluxengne tè ʒapovidi zarkvene nenoſſi ſobom pogarghiengne ſvete Virre, olli oblaſti zarkvene; olli napokòn koju ſckoddu Dobru opchienomu, jerſe tadda imma obsluxiti i pòd poghibil od ſmarti. 398. *Ex cap. 4. de Reg. Ju.*

Rekkoh: *Protiva ʒakonu Zarkvenomu*, jerſe ovvo neraʒumi protivà ʒakonu naravskomu, olli Boxjemu; i xivotſe prià imma iʒgubitti, nègh ʒà ſtrah ovve ʒakone privrĩditi. Cichia togga dà Zarkva pòd ʒaveʒu ʒabrani jedno ʒlò dillo, ʒabragneno od ʒakona naravskoga, olli Boxjega; i dagga jedan pòd ſtrah ucini, buddi ſtrah kollikomu drãgo, uppada ù ʒaveʒu. 399.

Napom. 5. Pòd ʒaveʒom od Obuſtavgliengna, i Oppovidi neraʒumiuſe Biskupi, ako ù Obuſtavgliengnu, olli ù Oppovidi nyſu immenovani Biskupi. Ovvo ʒakon Zarkveni nareghiuje cichia poſctovagna, i ciaſti, kojaſe 400. *Cap Quia periculosũ, b. t. in 6.*

imma gnihovu duhovnomu Velliciànſtvu.

Napom. 6. Kàdſe nahodi ù ȝakonu koja ȝaveȝa, nikomu neſahrangnena, moxe od gnè odriſciti ſvaki Xupnik, i ȝakoniti Iſpovidnik, kako opchienò pridaju Naucitegli, kakoſmo vecchiekrat tyknuli. 401.

Napom. 7. Kàdſe jedan Ghriſcnik nahodi ù vecchie ȝaveȝah, od kojih odveȝati mnoȝim pò naſe tyce, immauſe immatti tollika odriſcengna, kollikoje raȝlicitih Odriſcitegliah. Dalli ako ſami jedan varhu ſvih oblăſt imma, moxe s' jednim odriſcengnem ſvè kollike dighnuti. 402.

Napom. 8. Ovdi vaglia, daſſe ſpomene dobrò Duhovnik od nauka, kojega daſmo varhu ȝaveȝah ù parvomu Dylu: i ſctò iſtumaciſmo ù najpoſlidgnemu poghlavju proſcaſtnoga Iȝiskovangna. 403.

POGHLAVJE I.

Od Prokleſtvih Oſſobitijih.

RAȝdilichiemo ù tolliko udah ovvo Poghlavje, i oſtala slidêchia, ȝà immatti biſtriji nauk ù naſcemu beſſidovangnu. Poſtavgliamo ȝà to -

RAȜDIGLIENGNE I.

Prokleſtva, kojaſu ſahragnena ſvetomu Otzu Papi ù Peccìatnizi Veccere Goſpodinove, i jeſſu. 20.

1. PRotivà Poluvirzima, i koijim virruju: primaju: ſctiju bèȝ dopuſctengna gnihove kgnigghe, ù kojihſe uȝdarxi Poluvirſtvo; kòd ſebe darxè, utiſctuju, i kakomu drăgo brâne illi gnih, illi kgnigghe gnihove reccenne: protivà Raȝmetnikom, olli onnym, kojſe tvardoghlavò ozzipgliuju od Posluha ſvetoga Otza Pape. 404.

Ovdi pòd Imme od Poluvirza nedohodi onni, koji ſamo ù ſarzu nevirruje koji çlăn ſvete Virre; à neiȝgovaraga iȝvanskim nacinom; i ȝà tò moxe bitti odriſcen od ſvakoga Iſpovidnika ȝakonitoga, jere Zarkva neſũdi od unutargnega, neggo ſami Boogh, kako rekkoſmo ù. 2. Napomeni: dà iȝrecce tò nevirrovangne ſvoje unutargne illi s'rycju, illi s'drugghim iȝvanskim biligom, prèm dagga nitko neciùje, nì viddi, oſtaje pòd immenom Poluvirza, i pòd ovvim Prokleſtvom. Takoghier neraȝumiſe Poluviraz, koji recce ſctogod neȝnanno 405.

nò protivà svetoj Virri; olli recce, nejmajuchi nevirre ù sarzu. Razumîse dakle Poluviraz ovdi, koise tvardoghlavò oppirre kojemu çlanu svete Virre, olli od gnegga sumgni hottinò, znannò, ù svomu sarzu, i tò nevirrovangne zajedno izgovara pò nacinu izvanskomu, kako ubilixismo.

2. Protivà onnym, koji pozivgliaju od sûda svetoga Otza Pape k' opchienomu dosciastnomu Saboru: i koji nà tò dâju svìt, olli pomõch, dà slidi pozvangne recceno. 406.

Ovvi, koji podaju svìt, olli pomõch nà tò pozvangne, neuppadaju ù Proklestvo, akò neslidi isto pozvangne. 407.

3. Protiva morskim Gusârima, i lupexom, koji robbè, i krãdu nà Mõru Papinu; à navlastitò od Planine, kojase zove Sreberna, dò Grada, kojise zovè Terrazina: i koijih primaju, milluju, illi posluxuju, i brâne. 408.

Razumiuse ovve Gũse ù Proklestvu, kàd tò cinê izvan priggode od Boja pravednoga; i kâdsu poceli ottimati, i robbiti; nè druggaciè. Ako robbê izvan Mõra Papi podloxna, nè uppadaju ù Proklestvo: tako, dà krãdu, i robbe ù Ryzi, à nè ù Moru, nebbi ù Proklestvo uppali. Posluxuju onni, koji smetaju, dà tî lupexi nysu ũhvachieni od Pravde; olli budduchijih onni duxni hvattati, hottino ù tommu pomagnkâju. 409.

4. Protivà onnym, koji raznosse, ottimgliu, illi krãdu, dobrà karstianskih Toplazah, olli koisusse razbili, olli pò strahu od vitrà izbazili dobra svoja ù Mõre, buddi mõre kojemu drâgo, prèm dà reccena dobra nahode izvarxena nà kraj. 410.

Ovdi prèm dà saghrisciuju, koji nà tò svittuju, olli posluxivaju, nisćta magne neuppadaju ù Proklestvo, jerejih Bulla neimmenuje. Takoghier nì onni, koji raznosse, olli krãdu reccena dobra Toplazah, olli onnih, koise razbĩju, illi zà strah bazaju, ako nysu Toplazi karstieni. Zà tò akossu Turzi, olli prilicni nevirnizi, istumaceni lupexi neuppadaju ù Proklestvo, prem dà izvan Boja saghrisciuju tò nepravednò cinechi.

5. Protivà onnym Vladaozima, koji uzmnoxuju, illi novve Harace, i Dàchie postavagliaju nà svoje Podloxnike (osvin sćtojim dopusćta zakon, olli sveti Stõl Apostolski) ù svomu Vladangnu: olli zabragnene isćtu, i pitaju. 411.

Ovvose Proklestvo razumi, kàd Vladaozi nepravednò, i bèz razloxite potribe nadomecchiu harace, i zarrine; jere ako immaju pravizu, kako zà osloboditi svoje Vladangne od Naskocitegliah, olli od jeziva Ratta, nebbi uppali ù ovvo Proklestvo. Nysu prokleti, koji svittuju, olli posluxuju, jere nysu immenovani. 412.

6. Protivà onnym, koji pricignaju kgnigghe, Pysma, lyste, olli Pecciàtnize svetoga Otza Pape: i onnih, kojisu ù gneggovu Dvõru zà tà Possao. 413.

Ovvo pricignengne cinise. 1. nadodajuchi ryci. 2. promignujuchi. 3. dixuchi. 4. lyste laxne slagajuchi. 5. pecciàt krĩv utisctujuchi. 6. laxnò podpysciùjuchi: i prilicna. Nysu prokleti, koji tò svittuju, olli uppravgliàju, il posluxuju, jere nysu immenovani. 414.

7. Protivà onnym, koji nosè, olli sciagliu, Turkom, i Poluvirzima od svakè varste, kojisu ossughièni od svetoga Stolla Apostolskoga, i ostalim Nepriategliom Immena karstianskoga, Orũxja, Kogne, Gvozdje, xizze gvozdene, Kossitêr, Maziù, olovo, i svaku varstu, rũde, svako Bojno Orudje; Darvecja, Konope, ũxa, i svake varste stvarih, s' koimse slũxe protivà karstianom, i Pravovirnikom: i protiva onnym, koji pò sebi, illi pò druggomu, oznannuju Turke, i svake Nepriateglie svete Virre prave od stvarih karstianskih nà sctettu Pravovirstva: i koijim zà ovvo pomoch, svìt, i posluxengne cine. 415.

Uppadajù, koji nosse, olli sciàgliu reccene stvari Nepriategliom immenovanim, tolliko ù vrime od Ratta, kolliko ù vrime od Myra, jere ghdì zakonitegl nerazluciùje, nì my nejmamo razlucevati: i koji oznannuju iste Nepriateglie, kako izgovara Bulla, olli-jè, olli nije Ràt s' reccenim Nepriateglima. Takoghier uppadaju, koji cine slatti, olli odnĩti reccene stvari ù Vladangna Nepriateglska. Alli, kako jedni hocchie, neuppadaju, koji nenosse, nì sciagliu, neggo samo prodaju nà svojoj kucchi: i tako dà nèuppadaju onni Karstiani, koji, budduchi podloxnizi Turski, kũju Oruxja, i Turkomjih prodaju, govorechi Bulla od onnih, koji nosse, olli sciàgliu. Dalli drugghi Naucitegli hocchie, dà i ovvi i jedni, i drugghi uppadaju, ako nè, jèr nènosè, nì sciàgliu, barèm jèr pomagaju s' Oruxjèm Nepriateglie svete Virre. 416.

Neuppadaju. 1. koji nosse reccene stvari zabragnene Nepriategliom immenovanim; allijih nedaju, nemoggu- 417.

chis-

chiſſe , n. p. poggoditi s' gnimma . 2. Takoghier neuppadaju , koji noſſe oruxja , i priliçna ʒà ſvoju obranu , prèm dajihim Nepriategli ſillom otmù . 3. koji noſſe pineʒe , i oruxja , ʒà iskupiti ſuxgne , akojih nemoggù innakò odkupiti : jere akojih moggù s' kim drugghim odkupiti , uppadaju , noſſechi oruxja . 4. koji noſſe , olli promignuju nà koriſt Karſtiansku , kako reklcia , dà dadu kogna arghiava , i nevridna ʒà Boj : olli Puſcke , koje niſcta nevagliaju , jere s' ovvim nepomagaju , nègh odnemagaju Nepriateglie ſvete Virre . 5. koji ʒà tò immaju oblaſt od ſvetoga Stolla .

8. Protivà onnym , buddu od kojemu drâgo varſte , ſvitovgne , olli zarkvene , koji ſmetaju , olli naskakaju onne , koji vodde potribna , ʒà xivgliengne , i ʒà hranu , i ſvaku sluxbu Dvõra Rimskoga : illi ʒabragnuju , i ʒapriciùju , daſſe ovva nevodde : i koji brane ovve Naskocnike , i ʒapriciteglie . 418.

Ovdi pòd Imme Dvõra Rimskoga raʒumiſe Dvõr ſvetoga Otza Pape , illi pribiva ù Rimu , illi ù druggomu Gradu . Neuppada ù ovvo Prokleſtvo onni Poghlaviza ſvitovgni , koji , ʒà dà ſvoje vladangne neoſtanne bèʒ potribne hrane , ʒabragnuje , slatti , illi noſſiti ù Rĩm xitto , i priliçna , jere ovvo necini ʒà ʒlobbu , i nepravednò ; neggo ʒà pomgnivò providiti ſvomu Vladangnu . 2. Neuppadaju , koji ʒà nepriategl ſtvo navagliuju nà onnoga , koij voddi , olli noſſi reccene ſtvari k' Dvõru Apoſtolskomu ; à nè ʒà ʒlobbu protivà iſtomu Dvõru . 3. koji kupujè ù onnih , koji tè ſtvari vodde , illi kupuje ʒà ſvoju potribu , illi ʒa prodaju , jeremu nitko nèʒabragnuje ſvoju koriſt . 419.

9. Protiva onnym , koji pò ſebi , illi pò druggomu , ubbĩje , ſakati , ſvlãci , hvattà , uʒdarxi Putujũchie k' Stollu Apoſtolskomu ; i od gneggâſe Vrachiajũchie : i protivà ſvimma onnym , koji nejmajuchi oblaſt od Pape , olli od Sudazah gneggovih , ſebi-je ſmionò oſvoivaju ù Dvõru Apoſtolskomu . 420.

Ovdi pò Stõl Apoſtolski raʒumiſe Papa , kako Paſtir opchieni ſvegga Svĩta Karſtianskoga . 2. gneggov Dvõr , olliti Sudzi , koji ù gneggovoj Polaci sũde s' gneggovom oblaſtju , tolliko ù sũdu duhovnomu , kolliko ſvitovgnemu . Pòd imme ad onnih , koji putuju k' ſvetomu Stollu , raſumiuſe , koji ighiù k' Papi , i k' gneggovu Dvõru ʒà ſtvari od ſvoje Duſce ; olli ʒà pravdagne . 2. koji k'gnemmu 521.

mu ighiù, ʒà doſtighnuti koju Milloſt, kako ʒà doſtighnuti koij Dohodak zarkveni, olli koje Velliciánſtvo. 3. koji k' gnemmu ighiù, ʒà platitimù Dächie, koèje duxan, i priliçna.

10. Protiva onnym, koji ubbījù, ſakate, ragnivaju, uʒdarxe, hvattaju, illi robbè Putujüchie k' Rīmu ʒà ſvoje boggomionſtvo, ʒà dobitti Proſčtengne, i priliçna; ù gnemmu Pribivaüchie, olliſſe od gnegga Vrachiajüchie: i protiva onnym, koji nà tò daju ſvit, pomöch, olli posluxengne. 422.

Neuppada ù ovvo Prokleſtvo tò cinechi, 1. kàd Putujüchi k' Rīmu ighiè, ʒà vidditi Rīm, olli ʒà poʒdraviti ſvoje Goſpodare; ʒà ſčtò kupiti, olli prodatti, i ʒà priliçna. 2. koji udàra ſàmò reccenoga Putnika k' Rīmu ʒà ſvoje boggomioſtvo, bèʒ ranne, kako s' rukom, ſčtäpom, s' konopom, i bèʒ karvi, prêm dà udaraz cini otecchi ſtranu Tila udrena. 3. koji ʒà ſvoju pravu obranu, n. p. pravednò ubīje, olli rannu daje tommu Putniku. 4. neuppadaju, koji ſvittuju, pomagaju, olli poſluxuju, ako neslidi koje dillo od reccenih protivà Putnikom. 423.

Uppada 1. koji budduchi i õn Putnik k' Rīmu ʒà iſtumaceni uʒrok, ubbīje ſvoga Drüga Putnika. 2. koji ubbīje (olli cinì druggo ʒlò iſtumaceno) jednoga, koji ighie ʒà ſvoje Posle, i ù jedno ʒà dobitti Proſčtengne; i onnoga, koji ighie ù Rīm ʒà ſvoj ʒavit. 3. koji cini nepravednò reccena i Turcinu, Poluvirzu, olli Prokletomu, ako k' Rīmu ighiù ʒà recceni duhovni uʒrok, i priliçnim. 424.

11. Protivà onnym, koji ubīju, ſakate, rannê, udaraju, hvattaju, ù Tamnizu poſtavgliaju, illi nepriateglskì proggone, Gardinale, Patriarke, Arhibiskupe, Biskupe, ſvetoga Stolla Pokliſſare; ollijih tirraju iʒ ſvojih Darxavah, Vladangnih, ʒemagliah: i protivà onnym, koij tò ʒapovidaju, pohvagliuju, pomagaju, olli ſvittuju. 425.

Nepriateglskì progonitti, ovdiſſe raʒumi, nepravednò jednoga progonitti s' odlukom, ʒà ucinitimu koje ʒlò. Cichia togga uppadaju iʒvän immanovanih 1. kojì potiruju Gardinala, ollì Biskupa, ʒà ubitiga, ʒà rannitiga, ʒà ſvüchiga, ʒà uhvattitiga, i priliçna, prèm dajim niſčta neucine. 2. koiſe ʒà gnimma hitta s' kamenom, ſtrilom, i prilicnim, prèm dajih nedohvacchia. Oſtalaſu biſtra ù ryci Bulle. 426.

12. Pro-

12. Protiva onnym, koji pò sebi, olli pò druggomu, ubīju, olli kakomu drāgo, udaraju, svlâce od gnihovih Dobarah, tolliko zarkovgne, kolliko svitovgne gliude, koise uticciù k' Rimskomu Dvōru zà Pravdangne, i ostale svoje Potribe; i gnihove Odvitnike, Parze, i koji nastoju timma gnihovim Pravdam, Sudze varhù istih Pravdah odreghiene: i protivà svimma onnym, koji zà reccena zlocinstva daju pomōch, svìt, olli posluxengne, buddu, od koje hocchie varstè, i Vellicianstva, Cegliadi. 427.

13. Protivà svake varste Cegliadi, tolliko svitovgne, kolliko Zarkvène, koji pozivaju k' Dvōru oblasti svitovgne od sūda, pozova, i svake varste Nareghiengna lystih svetoga Otza Pape, gneggovih Poklissarah, il Sudazah Dvora Apostolskoga: protivà onnym, koji cinè, dà Sudzi, i oblast svitovgna primaju, i prigargliùju reccene Pozòve: olli dà nedadu ispunniti nareghiengne kgnigah Apostolskih: zabragnuju, i zapriciùju, dasse necine pysma zà ispugnengne recceno; illi ucignena, dàsse nedadu, komu pristoje: koji uvrighiùju, nà kojimu drâgo nacin, onnoga, za kojegasse ù immenovanih kniggama Apostolskim uzdarxi milloſt; gneggove Branitheglie, Odvitnike, Rodjake, Ispuniteglie istih kgnigah, i naredbah: Napokòn protivà onnym, koji olli opchienò, olli ossobitò zabragnuju, il zapriciùju, uttechisse k' svetomu Stollu, illi k' Dvōru Apostolskomu, zà sliditi svoje posle, olli millosti isprossiti; illi zapriciùju, dà isproscene neuxivaju; illi kòd sebe, illi kòd druggoga ustavgliaju, i uzdarxù. 428.

Ovdi ista Bulla dosti izgovara. Samò kratkò nadodajem. 1. uppadaju recceni, kì cinè koje od istumaceni dillah illi s' oblastju opchiènom, illi svojom. 2. koji tà cine occitò, olli skrovitò. 3. koji zabragnuju, dà neulize ù Grâd, koji imma ispunniti kgnigghe Apostolske. 4. koji imma razlogh Gospodarsctine varhù jednoga Dohodka Zarkvenoga, i budduchimu Papa navargao koje brimme, cini, dasse gneggove kgnigghe neizvarsce. 429.

Neuppada 1. Sudaz, illiti oblast svitovgna, koja istinitò poznaje, dassu s' laxima reccene kgnigghe Apostolske isprosсene; i bojatse, dacchie smutgna izachi, akosse ispunne; à s' drugghe strane nenahodise Sudaz Zarkveni; i zà tòjih zabragnuje ispunniti; i meghiù tò s' darxanim ponixenstvom oznannuje od togga svetoga Otza. 430.

za. 2. Neuppada Sudaz Zarkovni, koji neiʒvarſciùje, doklem immenovane kgnigghe nyſù vighiene od oblaſti ſvitovgne, jere ovvo nije ʒapricivati, olli ʒabragnivati iʒvarſcengne. 3. Neuppadaju Nixji Sũdza ſvitovgnega, kako Vojvode, i sluxĩtegli Dvõra, koji nedaju pomõch, daſſu kgnigghe iʒvarſcene.

14. Protivà onnyma,koji pò ſebi, olli pò druggomu, ſvojom oblaſtju odvracchiaju Pravde duhovne, i duhovnima ʒdruxene, od Sudazah ſvetoga Stolla, i oſtalih Zarkvenih: ʒapriciùju, daſſe neslĩde; i k' ſebijìh potêxu, ʒà varhù gnih ſuditi: koji ſilluju onne, kojiſe pravdaju prìd Sudzem Zarkvenim, dà dighnu poʒove, i oporeku potribna ʒà Pravdangne: koji cinè ſillom odriſciti od ʒaveʒah onne, protivà kojimſuſſe iſproſſile kgnigghe Apoſtolske; i koji ʒabragnuje iʒvarſcengne iſtih kgnigah: koji napokòn tommu dãje pomõch, ſvìt, illi poſluxengne. 431.

15. Protivà onnyma, koji potexu nà sũd Vlaſti ſvitovgne Gliũde Zarkvène prikò naredbe ʒakona Zarkovgnega; i koji cinè, daſſe tò ʒgoddì nà koimu drãgo nacin: koji poſtavgliaju ʒakone, i oſtala nareghiengna protivna Slobodi Zarkvenoj: i koiſe sluxe od tih ʒakonih, i nareghiengna ʒà tù ſvarhu. 432.

16. Protivà onnym, koji ſmetaju, il ʒabragnuju Arhibiskupom, Biskupom, i oſtalim Sũdzima Zarkvenim, pòd koimu buddi nacín, slobodnò iʒvarſcevati ſvoju Vlâſt zarkvenu pramâ ſvakomu pò naredbah ʒakona Zarkvenoga, i ſvetih Saborah: koiſe uticciù k' Dvõru ſvitovgnemu, ʒà uklonitiſſe od Sũda Zarkvenoga: olli naſtojẽ immatti od Priſtoglia ſvitovgnega koju ʒapovid, ol naredbu protivà sũdu ſvoga Sudza Zarkvenoga: koji dãju tè naredbe, i ʒapovidi; i koijih iſpugnivaju; il tommu daju pomõch ſvìt, ſctĩt, olli posluxengne. 433.

17. Protivà onnym, koji priotimgliù, i poſvoivaju Vladangne, plõd, illi Dohodak Zarkveni, priſtojêchie ſvetomu Otzu Papi, olli kojemu druggomu Zarkovgnaku; i protivà onnym, koji bèʒ dopuſctengna ſvetoga Otza, olli varhu togga Immajuchiêga ʒakonitu oblaſt, ſuſtavgliaju, pecciate, il ʒapriciùju reccene ſtvari. 434.

18. Protivà onnym, koji bèʒ dopuſctengna, od ſvetoga Stolla iſproſcena, namecchiù deſſetine, zarrine, i drugga priliçna brimmena, Biskupom, Poppom, Redovnikom, xaknima, olli gnihovim Zarkvama, Manaſti- 435.

rom,

rom, Dohodkom: koji dixu, i primaju tè deffetine, il Zarrine, prèm daffe povoglnò dāju :- i koij pò febi, il pò druggomu tò cinè, rūku, illi fvìt ulagaju, buddu od kojemu drâgo varfte, i vellicianftva, fvitovgnazi, olli Zarkovgnazi.

19. Protivà Sudzima fvitovgnim, gnihovim Pyfzem, Svitnikom, Izvarfciteglioni, i oftalima od ovve varfte, kòji sūde, offughiuju, hvattaju, ill' izgonne, bèz dodopufćtengna fvetoga Stolla Apoftolskoga, gliude zarkvene zà zlocinftva: i koji izvarfciùju ovva offughiengna, buddu, kojefe hocchie varfte. 436.

20. Protivà onnym, koji pò febi, illi pò druggomu, naskakaju, robbē, razrufciùju, pofvoivaju, illi uzdarxu pofvè, illi dyo Occinftva fvetoga Petra Apoftola, t. j. Rīm, i gneggovu Darxavu, Kraglieftvo od Sicilie, dva Otoka, od Sardegne, i Korfike, i oftala Vladangna, i zemglie fvete Zarkve Rīmske: koji fmêtaju, olli fmuchiuju gnè Razloghe, koje imma varhù reccenih Kraglievinah, i Ruffagah. 437.

Ovvo fedam poslidgnih Proklestvah ù febīfu biftra. 438.
Samo nadodajem. 1. dà Poghlavize fvitovgne nemmoggu bitti oppravdani, i oggovoreni od obiciaja buddimu obiciaj, kollikomu drâgo dùgh, i utvarghien, ako dilluju protivà reccenim Proklestvima. Razlogh jeft. 1. jere ovvi obiciàj nighda nemoxe bitti zakonit. 2. jere Slobōd zarkvena jeft pò naredbi Boxjoj, protivà kojoj nedajêfe, nìtfe moxe datti obiciàj dopufćten.

2. Komuje dāna oblaft od fvetoga Stolla, immafe òd gnè sluxiti pò rycih dopufćtengna; favifce raztexujuchiju, uppada ù Proklestva. 439.

3. Nemoxe bitti oggovoren, nì oppravdan, koji protivà reccenim Proklestvima dilluje pòd uzrok, dà ovva Bulla nije bila primgnena, olli zargagliena ù Vladangnu, olliti Darxavi, Kraglieftvu, i priliçnim. Razlogh jeft, jere prèm dà jedan moxe bitti oggovoren, dillujuchi protivà jednomu zakonu nezagarglienu, kàd zakonitegl tò viddi, i mucci; dalli nè, kàd ifti tommūfe nezagargliengnu fuprotivi: i hocchie, dâ zakon podvexuje, i uzdarxi fvoju kripoft, prèm dà nije od Podloxnikah zagarglien; kako fveti Otaz Papa hocchie od ovve Bulle, koju cichia togga ponavglia fvako godifćte ù vellīki Cetvartak. Tako vridni, i ghlaffoviti Naucitegli opchienò. 440.

Odrifciti od reccenih Proklestvah nemoxe nìtko dò 441.

fvetoga Otza Pape, i kommu õn podili tù oblaft, izvan ciàffa od fmarti. I kobbi fmio odrifciti, uppaobi ù Proklestvo velliko; od kojegabi niſcta magne mogga odrifciti Biskup, i fvaki drugghi Iſpòvidnik zakoniti, zà tò od Biskupa odlucen. Cichia togga nareghiujefe ù iftoj Bulli Veccere Gofpodinove, dà fvaki Iſpovidnik imma kòd febe darxati jedan Raſpìs ovve Peccatnize, zà ceftoju fctitti, i razumitì, zà daffe nemoggu oggovarati s' neznangnem.

Oh kolliki ù ovva fadaſcgna placna vrimena (vapije jedan mudri Naucitegl) tolliko od fvitovgnih gliudih, kolliko od zarkovnih, uppadaju slobodnò, i bezocnò ù reccena Prokleftva; i ſctojè jòſc gorre, od toggafe barx, i nekaju, neggo s' gnimma tonnu ù Puccine neizmirne! zatõfe cêfto vidde bicci Boxji varhù fvīta radi potlacengna Oblafti fvete zarkve, prèm dà napomigne fveti Pavao, i Duh fveti pò gneggovih uftih, daffu: *Oruxja fvete zarkve mogguchia ù Boggu, zà razrufcengne fvake tvarghiavi, i fvitta gliuskoga.* 442. *Reiffenftuel in hanc Bullã, & alibi.* *2. Corinth. cap. 10. v. 9.*

RAZDIGLIENGNE. II.

Cetarnajeft Prokleftvah protiva Vladaozima duhovnim izvàn Bulle Veccere Gofpodinove, offam fabragnenih, à fceft nefabragnenih.

1. PRotivà Gardinàlom, koji neobsluxuju naredbe ù Odabrangnu Pape novvoga. Ovvoe fahragneno iftom Papi. 443. *Bullæ Greg. XV. & Vr. VIII*

2. Protivà iftim, koji odkrīju ciùvena ù Skrovitnizi Polace Apoftolske. Sahragneno Papi. 444. *Later. fub Leo X. Seff. 9.*

3. Protiva iftim, koji, budduchi xīv Papa pravi, i zakoniti, xele tò Vellicianftvo; i cichia togga cinc fimonie: olliffe doggovaraju, il varte okò Poghlavizah fvitovgnih bez znangna Papina, koggachie odabrati nà gneggovo mifto: i protivà fvimma oftalim, koji tommu daju rũku, olli fvìt, akoffu i Kragli. Sahragneno Papi. 445. *Paul. V. Extra. Cũ. fecundum.*

4. Protivà iftim, koji uppadaju ù ghrih Simonie ù podavangnu Rêda; olli Dohodka Zarkvenoga. Sahragneno Papi. 446. *Extra-cũ deteftabile.*

5. Protivà Biſkupom, koji obuftavglieni, dà nemoggũ podiglievati Dohodke Zarkvene; olli zà gnè 447.

pri-

prikazivati; podigliuju, olli prikaxuju. I ovvose jòsć razumi od svih ostalih, koji immaju razlogh, zà prikazivati nà Dohodke zarkvene, akossu obustavglieni od ovvoga razloga, i nisćta magne prikaxuju. Sahragneno Papi. *Pius V. Extr. Quăta Ecc. Dei*

6. Protivà Patriarkima, Arhibiskupom, Biskupom, Oppatom, i svimma ostalim Zarkvegnakom, koji potēxu Zarkvenu Cegliâd k' Dvōru Vlasti svitovgne ù Pravdangnu, koje pò zakonu, illi pò obiciàju pristoji Dvōru Zarkvenomu. Sahragneno Papi. 448. *Mart. V. extrav. Ad reprimen.*

7. Protivà onnym, koji nixji od Biskupa vladaju s' Biskupatom, i svì ostali, koji pripovidaju Prosćtengna s'obilatim nadarengnem, pòd sumgnu od zlocchie Simunove. Sahragneno Papi. 449. *Pius V. Ex. Quam plenum.*

8. Protiva Biskupom, i ostalim Zarkovgnakom, pribivauchima kòd svetoga Stolla Apostolskoga, koji sćtogod darivaju, olli obechivaju, darovano, olli obechiano od drugghih plachiaju, zà dà naviste gnihova Prinossenja, Providengna, i prilicna. Sahragneno Papi. 450. *Greg. XI. Extra. sollicitè.*

9. Protivà onnomu Gardinalu, koji odabran zà Papu od magne, nègh od dva dyla Gardinalah, prighne svoju vogliu tommu odabrangnu: i protivà onnomu, koibiga nà tò svittovao, il pomogao. Nije sahragneno, 451. *Cap. licèt de elect.*

10. Protiva Biskupu, koji ù tughioj Darxavi, ù kojojse nahodi Narasćchiaj od razlicnih jezikah, vlada s'onnym, kojisu od gneggova jezika bèz dopusćtengna vlastigoga Biskupa. Nije sahragneno. 452. *Cap. Quoniam de of. Iud. ord.*

11. Protiva Pokglissaru Papinu, buddi Arhibiskup, olli Biskup, koji od Kraglia, olli Zessara, i prilicna Poghlavize svitovgnega, ìzprâsciâ kgnigghe, zà bitti uzdvighnūt nà koju Ciàsnost Zarkvenu. Nije sahragneno. 453. *Pius IV. Extra. Etsi Romanum.*

12. Protivà Biskupu, i ostalim Ghlavarom Zarkvenim, koji dopūsćtaju, oblacitse ù Fraticchie, olli Pizzokare, olli Begvine (varsta Poluvirazah, ossughienih od Zarkve, koji pòd odichiù od ponīxenstva, hragnâju Poluvirstvo, hvalechisse, dà Bogga viddu nà ovvomu svītu, i ostāla ludovangna) Nije sahragneno. 454. *Joan. XXII Ex Sancta Romana.*

13. Protivà Biskupu, Arhibuskupu, Patriarki, koji prihode k' Dvoru Rimskomu, i od gneggase vracchiaju, bèz znangna, i dopusćtengna svetoga otza Pape; i protiva onnym, koijih primaju, ako Papi nezlamenuju gnihovo dosciastje. Nije sahragneno. 455. *Joan. XXII Extr. Etsi deceat.*

14. Protivà Ghlavarom duhovnim, akoſſu Miſnizi, koji primaju Vlaſt ſvitovgnu, kako n. p. bitti Knezom ù jednomu Gradu, i prilicna, i pokarani od toggaſe neuzmicciù. Nije ſahragneno. 456. *Cap. Clericis de Cle. vel monac.*

RAZDIGLIENGNE. III.

Prokleſtva protivà ſvake varſte Zarkvegnakab, dyò Sabragnenih, à dyò neſabragnenih.

1. PRotivà onnym Zarkovgnakom, koji znannò opchiè s'Prokletima od Svetoga Otza Pape, primaûchijih nà ſtvari Boxanſtvene. Jeſt ſahragneno ſvetomu Otzu Papi. 457. *Cap. ſignificavit de Sent. Excom.*

2. Protivà Zarkovgnakom, koji navodè jednoga, dà ucini zavit, olli obecchia, dacchie ù gnihovoj Zarkvi odabrati Gròb, olli odabran, dà nêchie prominiti. Sahragneno Papi. 458. *Clem. Cupientes §. fin. de pæn.*

3. Protivà Zarkovgnakom, koji ucigneni Xupnizi, olliti paſtiri duhovni, zaklignuſe, dacchie pò ſebi sluxiti ù xupi, paka neizvarſciùju ſvoju zakletvu. Sahragneno Papi. *Pius IV. Ext. Inter multiplic.* 459.

4. Protivà ſvake varſte Zarkovgnakah, koji primaju, illi daju ſctoggod ſimunovom rukom ù primgliengnu, illi davangnu Reda, Dohodka Zarkvenoga, illi koje drugghe duhovne ſtvari: i protivà onnym, koji tò pomagaju, buddu, kojemu drâgo varſte, i Vellicianſtva (kako rekkoſmo viſcè od Gardinalah) tolliko ſvitovgnega, kollko zarkovgnega. Sahragneno Papi. 460. *Extra. Cù deteſtabile de Sim.*

5. Protivâ ſvakomu, koji uppada ù zlocchiu ſimunovu, reccenu: *Od uzdangna, i uggovora*, t. j. kàdjè uggovor meghiù onnym, koji proſſi Dohodak Zarkveni, i meghiù onnym, kojiga zâgn proſſi, olliga odabire, immenuje, prikàzuje, il potvarghiùje, dacchiega parvi, posli nikolliko vrimena, tommu druggomu, olli kommu ovvi hottio budde, odpuſtiti; ollimu davati, i odgovarati tolliko nà godiſcte od iſtoga Dohodka. I tolliko jedan, kolliko drugghi uppada ù Prokleſtvo, buddu od kojemu drâgo varſte. Sahragneno Papi. 461. *Pius V. Extra. intulerabilis.*

6. Protivà Zarkvegnakom, koiſu uzrok, dà kò oſvoji dobra zarkvena: i koji tommu poſvojengnu priſtaju vogliom ſvojom. Sahragneno Papi. 462. *Trid. Seſſ. 22. cap. 11. de Refor.*

7. Protivà Zarkovgnakom nixjim od Biskupa, koji

dâju

dãju ù najam svoje kucchie occitnim kamatnikom, dà ù gnimma pribivaju: ollijih nakon trì Misseza neistirãju iz svojih zemagliah. Nije sahragneno. 463. Cap. 1. de Usur. in 6.

8. Protivà Zarkovgnakom, koji occitò bèz dopuscтenja daju ù Ucionizi nauk od lĩka, olli od zakona svitovgnega, akosse meghiù dva, olli nakòn dvà misseza od tè ùcionize neostave. Nije sahragneno. 464. Cap. super. specula, ne Cle.v.mon.

9. Protivà Zarkovgnakom, koludrom, i koludrizam, koise xennû, olli udaju: i protivà onnym, koise xennũ ù kollinu od zarkve zabragnenu; ollisse xennu s' Koludrizama, kojesusse Boggu posvetile. Nijè sahragneno. 465. Cle. penul. de Consan. & Affin.

10. Prativà Zarkvegnakom, koji potughiuju il prodajuchi, il darivajuchi, dobra Zarkvena, izvan dopuscтengna: i koji viscè od tri godiscтa dãju ù najam reccena dobra; i koji tà dobra primaju. Alli vaglia dobrò vidditi, jelli ù obiciaju jednoga mista ovvo zabragnengne. Nije sahragnene. 466. Ex. Ambitiosæ, de reb. Eccles. non aliena.

RAZDIGLIENGNE IV.

Proklestva protivà Koludrom, Fratrom, i prilicnim Redovnikom, dyò sabragnenib, à dyò nesabragnenib.

1. PRotivà Redovnikom, koji podigliuju Sakramente od napokojnoga Pomazanja, od Tila Gospodinova nâ ciâs od smarti, i ù vrime vazmeno bèz dopusctengna, illi pritescke potribe. Sahragneno Papi. 467. Clem. Religiosi, de Privil.

2. Protivà istim, kãd prihode prikò mõra bèz dopuscтengna ù pysmu od svojih zakonitih stariscinah. Sahraneno Papi. 468. Ioa. XXII. Ex. ad nostram, de Regularib.

3. Protivà onnym Redovnikom, koji isctu obide, veccere, pineze, olli drugghe darove od onnih, koji ulizivaju ù Rêd; i koji tò dãju. Sahragneno Papi. 469. Extra.

4. Protiva Redovnikom Prosjazima, koji prihode od svoga Rêda ù drugghi, koji nije od Prosjazih, bèz zakonitoga Dopuscтengna, osvìn Rẽda od Certose: i protivà onnym, koijih primaju bèz dopuscтengna Papina. Sahragneno Papi. 470. Ext. Viam malitiosæ, de Regnlar.

5. Protivà Redovnikom, koji darxe ù svojih Manastirih, illi ù Zarkvi, Odmetnike od Reda svetoga Dominika, akò posli, kakossu oppomenuti od istih Pripovidavazah, neposcgliujih tjà: i protivà ostalima, koji tako 471. In Privil. PP. Præd.

darxe

darxe Redovnike od drugghih Redovah, koji immaju nadarengna od svetoga Stolla, kako i Otzi Pripovidavzi. Sahragneno Papi.

6. Protivà Redovnikom mãle Bracchie, i reccenĩm, *Pustignazi*, koji smionò bèz dopuſćtengna primaju ù svoj Rêd Redovnike svetoga Dominika. Sahragneno Papi. 472. *In iisdem Privil.*

7. Protivà svake varste Redovnikom (osvin onnih od Certose) koji primaju jednoga Redovnika od Druxbe Issussove bèz dopuſćtengna gneggova Stariscine: ù ovvo uppada i isti Redovnik Druxbe Issussove, prihodechi od svoga Reda ù drugghi, izvan reccenoga; i onni, kojimu nà tò ruku dâju. Sahragneno Papi, il Poghlavizi iste Druxbe. 473. *Pius V. Extra. Æquum reputamus.*

8. Protivà Redovnikom Mãle Bracchie, koji ù vrime od Oppovidi primaju ù svoje Zarkve Redovnike od Trecchièga Rêda, zà sluſciati Boxanstvene Molbe. Ako zadovogliè, moggũ bitti odrisceni od Biskupa; ako nè, od samoga Pape. 474. *Extravag. Cum ex eo, de sentent. excom.*

9. Protivà Ghlavarom od Redovah, koji neobsluxuju Bullu Pavla petoga, ù kojoj zapovĩda, dà immaju odkriti Iziskaozem svete Virre, olliti Inkvisiturom, onne Redovnike, od kojihse sumgni, dassu ù Poluvirstvu, kakonossu onni, koji napastuju Xenne nà svetoj Ispovidi. Sahragneno Papi. 475. *Paulus V. Bulla: Roman. Pontifex 1606.*

10. Protivà Oppatom, i ostalim Ghlavarom od Manastirah, i stariscinam od svake varste, koji vladaju s' koludrizama, ako ulizu ù gnihove zatvore bèz potribe, i bèz druxbe od nikolliko starih Redovnikah. Nije sahragneno. 476. *Greg. XIII. extra. Dubii.*

11. Protivà svakomu Redovniku, koji bezocnò smecchiu sebe, i ostavgliaju odichiu svoga Reda. Nije zadarxano. 477. *Cap. ut periculosam, ne Cleric. vel Monac. in 6.*

12. Protivà Redovnikom, koji bèz dopuſćtengna svojih Stariscinah ighiù nà nauk; i bèz svitta vecchiega dyla Redovnikah od manastira. Nije zadarxano. 478. *Cap. prox. Cit.*

13. Protivà Redovnikom, koji izlaze iz Manastira zà nauk od zakona svitovgnega, olli od likariah, akosse meghiù dvà Misseza nepovrate ù Manastir; i neostave recceni Nauk. Nije zadarxano. 479. *Cap. non magnoperè, ne Cler. vel Monac.*

14. Protivà Redovnikom, koji neobsluxuju Oppovid, koju obsluxuje Zarkva Stolna, olli Mattiza, ù Gradu, olli ù Sellu. Nije zadarxano. 480. *Clem. 1. de sen. excom.*

15. Protivà Redovnikom, koji neimmaùchi xũpu, olli

olli Dohodak Zarkveni, febi fmiù uʒdarxati Deffetine 481.
Zarkvene: olli fmetaju, daffe Zarkvi neplate. Nije ʒa- *Clem. Religiosis, de*
darxano. *Decim.*
16. Protivà fvimma Redovnikom, koji iʒuftuju kũ 482.
ryc s' mifcgliu, ʒà ufteghnuti Pravovirnike, dà nedaju *Clem. Cu-*
Deffetinu Zarkvi: i protivà Ifpovidnikom, koji nepom- *pientes, de*
gne, pòd tò plachiengne Deffetinê podveʒati fvoje Po- *Poenit.*
kornike. Nije ʒadarxano.
17. Protivà Redovnikom koludrom, koji nejmauchi 483.
Posla fvoga, prihode ù Dvõre Poghlavizah fvitovgnih, *Clem. Ne*
s' mifcgliu, ʒà nauditi fvojim Starifcinam, olli Monaftì- *in Agro, de sentent.*
rom. Nije ʒadarxano. *Monac.*
18. Protivà Koludrom, koji bèʒ dopufctengna fvoga 484.
Oppata darxe ù Manaftiru Orũxja. Nije ʒadarxano. *Clem. cit.*
19. Protivà Redovnikom Mifnikom, koji primaju *ne in Agro.*
Starifcinftvo fvitovgne, kakofmo ʒgora rekli od Popo- 485.
vah. Nije ʒadarxano.

RAʒDIGLIENGNE V.

Proklestva protivà Koludrizama, i ostalim xennam, dyò uʒdarxanib; à dyò neuʒdarxanib.

1. PRotivà Koludrizam, koje navode Cegliâd, dà ucine ʒavit, ʒakletvu, olli obechiangne, dacchie ù gnihovoj Zarkvi odabrati Gròb; olli jùr adobran, dà nechie prominiti, kako rekkofmo od Redovnikah. ʒadarxano 486.
Papi.
2. Protivà Koludrizam, koje iʒbighivaju iʒ fvojih 487.
Manaftirih, iʒvan triù doggoghiajih. 1. Cichia uxgan- *Pius V.*
gna Manaftira. 2. Cichia kugghe. 3. Cichia gubbe: i *extra. Decori.*
koijim dopufcta iʒlaʒiti, i koijih vodde ù tommu iʒlaʒen-
gnu. Uʒdarxano Papi.
3. Protivà Koludrizam, koje uvode; olli dopufctaju, 488.
dà ulaʒe ù gnihove Manaftire, bèʒ dopufctengna, gliũdi, *Greg XIII.*
olli xenne s' Immenom od Vlafti. Uʒdarxano Papi. *extrav. ubi Gratia.*
4. Protivà xennam, koje bèʒ dopufctengna, i bèʒ 489.
potribe vellike, ulaʒe ù Manaftire gliuske, od kojemu *S. Pius V.*
buddi varfte. Uʒdarxano Papi. *extrav. Regularium.*
Tollikò protivà Koludrizam, kollikò protivà Xennam,
imma i oftalih Proklestvah i doffadà iftumacenih; i koja- 490.
chiemo, s' Pomochiu Vikovicgnega, iftumaciti; kad' ì
onne cinè onna dilla, kojafu pòd Proklestvo ʒabragnena.

Ci-

Cichia togga ʒà nedvoſtruciti trũd, moggũſe vidditi, i dobrò raʒmisliti.

RAʒDIGLIENGNE VI.

Prokleſtva protivà Iſpovidnikom, i Pripovidaozima.

1. PRotivà Iſpovidnikom, koji ſmionò, i bèʒ oblaſti odriſciùju od uppadovangnih, uʒdarxanih ù Bulli Veccere Goſpodigne; illi od Biskupovih. U ſadaſcgna vrimena nije ʒadarxano.. 491.

2. Protiva Iſpovidnikom, koji ù kripoſt nadarengna ſvetoga Otza Pape Siſta cetvartoga promignivaju ſvoim Pokornikom koji od ovvo pẽt ʒavitah. 1. od Putovangna k'Rĩmu. 2. k'ſvetomu Jakovu ù Galiziu. 3. ù Jeruʒolim. 4. od Ciſtocchie vikovite. 5. od Reda. Uʒdarxano Papi. 492. *Extra. Etſi Dominici, 2. de Pœn. & Remiſſ.*

3. Protivà Pripovidaozem, koji ù ſvomu Pripovidangnu naviſcтuju Puku kriva, olli laxna ciùdeſſa, illi Prorocianſtva, kojãſe neuʒdarxu ù ſvetomu Pyſmu: olli ʒlò beſſide protivà Biskupom, il ſvojim ſtariſcinam. Uʒdarxano Papi, 493. *Concil. V. Later. ſub Leo X. ſeſſ. 1.*

4. Protivà Pripovidaozima, koji ù Beſſidovangnu k'Puku, olli s'druggom priggodom, ſmiju recchi, dàje Poluvirſtvo, virrovati Blaxenu Divizu Mariu ʒaccetu bèʒ ghriha iſtocnògna; kako i recchi, daje ghrih cinitti offizj od gnè ʒaccetja, olli hoditi nà Pripovidangne od gnè neozkvargnenoga ʒaccetja: takoghier protivà onnyma, koji ſmiù recchi, daje Poluvirſtvo, olli protivà Virri, darxati, dàjè ʒacceta ù ghrihu iſtocnomu. I ovvo, dokle ſveta Zarkva varhù ovvoga ʒaccetja biſtrò iʒrecce ſvoj ʒakoniti sũd. Uʒdarxano Papi. 494. *Paulus V. Greg. XV. extr. Grave nimis, de Religio. & vener. Sanctor.*

5. Protivà Pripovidaozem, koji ſmiju pripovidati, dà Redovnizi ſvetoga Dominika, olli mâle Bracchie, nyſu ù Stangnu od iʒvarſnoſti; illi dàjim nije proſto, xiviti od ʒaduxbine, koùjim cinè Pravovirzi; nì pripovidati, nì iſpovidati s'dopuſcтengnem Papinim, bèʒ dopuſcтengna Biskupova, olli drugghih Paſtirah duhovnih. Uʒdarxano Papi. 495. *Apud S. Antonin. par. 3. Tit. 24. cap. 70.*

6. Protivà onnym, koji pripovidajuchi, olli nadgovarajuchiſſe, ſmiùſe ſuprotiviti Gorri od Milloſtivoſti, reccenoj: *Monte di Pietà*, iʒ kojeſe daju pineʒi ù dũgh ſvakomu, koji immã potribu, s'koim dobitkom ʒà hrãnu 496. *Later. V. ſub Leo X.*

nu onnih, koji ù gnoj sluxe; alli bèʒ kamate. Nije ʒadarxano.

Imma i ostalih Proklestvah dò sàd istumacenih, i kojachiesse istumaciti, protivà gnimma, akko uppadnu ù koje dillo pò onnym ʒabragneno. 497.

RAʒDIGLIENGNE VII.

Proklestva protivà Iʒiskaozem svete Virre, i gnih Drugama.

1. PRotivà Iʒiskaozima, i ostalim od togga svetoga Pristoglia, koji ʒà ʒlobbu, ʒà gliubav, ol ʒà dobitak, illi ʒà prilicni svitovgni uʒrok, ustavgliaüse, iʒiskovati protiva jednomu ù doggoghiaju od Poluvirstva: olli ʒà reccene uʒroke namecchiù krivò nà jednoga Poluvirstvo. ʒadarxano Papi. 498. *Clem. Multorũ §. Verum, de hæret.*

2. Protivà Iʒiskavzem, i gnihovim Namistnikom, koji pòd oblicjem svoga svetoga Posla, s' nacinom nedopusčenim, istiskuju pineʒe, olli jaghme dobra Zarkvena ʒà ʒlocinstva Xaknov; i namignivaũjih svomu Pristoglju, prèm dassu dobra Zarkvena. Nije uʒdarxano. 499. *Clem. Nolentis, de hæret.*

3. Protivà onnym, koisu odreghieni, i odluceni od svetoga Stolla, ʒà iʒvidìti, i iskussiti, jelli, nijelli ʒà vecchiu korist Zarkve otũghiti, olli prodati, illi prominiti, gnè Dobra: à onni illi ʒà gliùbav, illi ʒà strah, pristaju vogliom tommu otũghiengnu, olli daju oblast ʒà tò, prèm dà nije koristi toj Zarkvi. Uʒdarxano Papi. 500. *Paulus II. extra. Cum omnibus.*

Rezzi od ostalih Proklestvah, kako gorì.

RAʒDIGLIENGNE VIII.

Proklestva protivà Vladaozima svitovgnim, i Gospodi.

1. PRotivà Gospodi svitovgnoj, i protivà Vlasteli, koji silluju, missu govoriti ù Mistu Oppovidanu, olli sillujuchi Misnika ù svomu kipu, olli ù svomu roddù: protivà onnym, koji tadda ʒvonnè, illi pò drugghi nacin kuppè Pũk nà tũ Missu: i protivà onnym, koji ʒabragnuju, dà iʒlaʒe iʒ Zarkve, koisu prokleti, olli oppovidani, posli kakossu oppomenuti od Misnika, dà iʒaghiu; i ti isti, koji nehocchie iʒachi, uppadaju ù ovvo Proklestvo. Uʒdarxano Papi. 501. *Clem. Gravi, de sent. excom.*

2. Protivà onnym Vladaozima svitovgnim, koji ù svo- 502.

kociu, nà kojoj sidì. 7. koji uȝdarxi odichiu okõ Xakna, illije raȝdirre; otimgliemu sillom klobuk s' ghlave, sctâp iȝ ruke, i prilicna. 8. koji silnò tirajuchi xakna, olli Redovnika, ovvi uppada ù rappu, ù ghlīb, i prilicna. 9. koji ȝatvoraju immenovane ù tamnizu; ollijih uȝdarxe, dà nemoggù iȝachi, olli ulisti ù Grâd, i prilīcna. *Cap. Nuper. 29. hoc Tit.*

Uppadaju ù ovvo Proklèstvo, koji cinè kù od istumacenih stvarih, illi prilicnu, olli cinè pò sebi, olli pò druggomu: i onni, koji prèm dà tò nysu naredili, akoje nisctamagne ucigneno nà gnihovo imme, olli nà gnihov oȝīr, i paka pò kojemu biligu pokaxuju, daimje tò uggodno, kako bistrò tumaci ȝakon Zarkveni. Ako paka nittissu naredili, nìtje ucigneno nà gnihovo imme, olli oȝīr, prèm dà saghriſciuju, ako pokaxuju biligh, daimje tò uggodno, neuppadaju ù Proklestvo, kako isti ȝakon nadodaje. 2. uppadaju, koji nà tù pogardu daju svìt, pomöch, illi posluxengne, kako ȝakon napomigne. 3. Uppadaju, koji moggu ȝabraniti, olli ȝapriciti, dasse koje od reccenih dillah neucini Xaknu, olli Redovniku; i duxnissu ȝapriciti, i neȝapriciùju, kako n. p. Otaz sinu, Gospodar sluxbeniku, Stariſcina podloxniku. Isti ȝakon tako pridaje. 4. uppadaju, koji cine te stvari, prèm daje Xakan, olli Redovnik tommu bio dostojan; jere ovvi immaju bitti pedipsani od Sudza Zarkvenoga; à nè od druggoga. 5. Uppadaju, prèm dà Xakan, olli Redovnik, reccenim udorzima pristaje svojom vogliom, n. p. ȝà datti ȝadovoglnost jednomu, od gnih uvrighienu; jere ako ù tommu doggoghiaju i nije udoraz sillan Xaknu, olli Redovniku, jè nisćta magne bitju Zarkvenomu. 518. *Cap. Cum quis, 23. hoc Tit. in 6.* *Clem. 1 de Pœnis.* 519. 520. *Cap. Quanta, 47. hoc Tit.* 521. 522.

Raȝumise ovdi pòd imme od Xakna, Zarkovgnak, prèm dà jòsc nije ù svetomu Rêdu: ȝadovoglnoje, dà nossi odichiu Redovniscku, i kavku; i dà sluxi Zarkvu, illi s' dopusćtengnem Biskupovim prīma nauk potribni. Takoghier pòd imme od Redovnika dohode svì Redovnizi, i Redovnize, prèm dà jòsc nysu ucinili ȝavecchianje. 523.

Neuppadaju ù ovvo Proklestvo, prèm dà postavgliaju ruke silne nà Xakna, olli Redovnika. 1. koji nahodechi xakna, olli Redovnika, dà nepoſćtenò opchī, ù dillu, ù ȝagargliengnu, ù zelovangnu, s' svojom Matterom, xennom, kchierom, postavglia nãgn silne ruke, kakoje ȝakon bistrò rassudio: i prèm dabbi saghriſcio smartnò ù tommu udorzu, iȝlaȝechi iȝ mirre, kako ubivsci, rannu tescku dajuchi, olli ossakativsci; nisćta ma- 524. *Cap. Si verò, hoc Tit.*

magne cichia naredbe ʒakona nebbi uppao ù ovvo Proklestvo, kakosse vaddi iʒ istoga ʒakona. 2. neuppadaju Roditegli, i Rodjazi blixgni, koji, ʒà pokarati, udaraju svoga xakna, koji jòsc nije ù vellikomu Redu, kako ʒakon tumaci. Rekkõh: *koji jòsc nije ù vellikomu Rẽdu*; jere udaraùchiga, akoje ù svetomu, olliti vellikomu Rẽdu, uppadaju, kako tumace Naucitegli ʒakona varhù togga udorza. 525. *Cap. Cum voluntate 54. §. fin. hoc Tit.*

3. Neuppadaju Stariscine Zarkvène, Mesctri, i priliçni, koji udaraju xakna, prèm daje i od Pistule, ʒà pokaratiga, olli ʒà nauk; illi ʒapovidàju, dasse ʒà tò iʒmlati s' mirrom; kako ʒakon nadodaje. Alliga nejmaju cinit mlatiti od ciovika svitovgnega. 526. *Cap. ex tenore 10. b. Tit. & cap. c. cum voluntate.*

4. Neuppadaju, koji ʒà svoju pravu obranu, olli ʒà obrànu od svõga, udaraju silnò, olli uʒdarxu, ʒatvoraju ù kucchi, xakna, ol Redovnika, kako ʒakon pridaje, govorechi, daje: *Sillu sillom prostò ottisnuti*. 527.

5. Neuppadaju, koji bèʒ raʒabrangna, nehottè, olli neʒnauchi, udrù xakna, olli Redovnika; olli pridobiveni od vellika jida, i sarcbe, kojajim uʒima, i dixe raʒborisčte; i priliçni. 528. *Cap. Si verò 3. eod. Tit.*

6. Neuppadaju, koji nahodechi ù svojoj kucchi xakna, olli Redovnika, dà postavglia smũtgne, nepriateglstva, karbè, i priliçna, iʒgonne sillom iʒ kucchie, vratajim ʒatvoraju, i ovvim prikladna. 529.

7. koji, budduchimu xakan, olli Redovnik sctò ukrao, sillom otteo, ʒà gnim tãrce, sillommu svoje priuʒimglie, i udàra, akò innakò nemoxe svoje immati, i priliçna. 530.

Svà ovva istumacena varhù ovvoga parvoga Proklestva od silnoga postavgliengna ruke nà xakna, olli Redovnika, pridaju oppchienò vridni, i ghlassoviti Naucitegli. 531.

2. Protivà onnym, koji Prokleti od Pokglissara Papina, ghgniù zĩlo godisčte ù Proklestvu, nehajũchisse, isprossiti odriscengne. Uʒdarxano Papi. 532. *Cap. Quærenti. De off. Deleg.*

3. Protivà onnym, koji immajuchi laxnò pricignene kgnigghe Papine, neraʒdrujih, olli nesaxegù meghiù dvadesset danah. Akkojih cichia toga Biskup prokunne, Proklestvochie bitti Papi uʒdarxano. 533. *Cap. Dum §. objicientes: de Crim. Fal.*

4. Protivà onnym, koji ʒlobnò uxigaju tũghie kucchie, vinograde, xitta, i priliçna; akojih Biskup navisti ʒà Proklete, uʒdarxanoje Proklestvo Papi, kako ʒakon bistrò iʒgovara. 534. *Cap. Tua nos 19. de sent. excõ.*

5. Protivà onnym, koji raʒbiaju vrata Zarkvena; robẽ Zarkve. Akoji Biskup navisti, Proklestvoje Papi ʒadarxano: akò nenavisti, nije nikomu. 535. *Cap. Conquesti. de sentent. excom.*

6. Pro-

6. Protiva onnym, koji dopusctuju, daſſe cinì koje beʒakongne Sudzem zarkvenim, iʒuſtujuchi ovvi oſsùdu od Prokleſtva, od Obuſtavgliengna, illi Oppovidi: i protivà onnym, koji iſpugnuju tò dopuſctengne. Ovvo Prokleſtvo posli dva Miſſeza od uppada cinise Papino. 536. *Cap. Quicumq. de ſent. excõ. in 6.*

7. Protivà onnym, koji immenovanò Prokleti, olli oppovidani, nahodechiſſe ù Zarkvi, kàdſe Miſſa govori; i ʒapovideni od Miſnika, nechie, dâ iʒaghiù iʒ Zarkve. Uʒdarxano Papi. 537. *Clem. Gravis. de ſen. excom.*

8. Protivà onnym, koji kuhaju, rixù nà pecce, illi raſtavgliaju mẽſo od koſti martvih Tilẽſah Karſtianski: i protivà onnym, koji tò nareghiùju ù ʒemgli Karſtianskoj. ʒadarxano Papi. 538. *Extra. deteſtandæ. de ſepult.*

9. Protivà onnym, koji ozkvargnuju ʒatvõr Manaſtira koludraſckoga nà ʒlu ſvarhu. ʒadarxano Papi. 539. *Dec. Sac. Congregat. 1602.*

10. Protivà onnym, koji ſmiù recchi, daſſe moxe odriſciti od ghrihah jedan Ghriſcnik nà daleko. ʒadarxano Papi. 540.

11. Protivà onnym, koji uce, dà nije od potribe, primetnuti Iſpovid od ſmartnoga ghriha Priceſctengnu, prèm dàje priggoda od Iſpovidnika. Nije ʒadarxano. 541. *Trid. ſeſſ. 13. Can. 11.*

12. Protivà onnym, koiſe cine (nebbudduchi) Sinovzi, Bracchia, olli obitilnizi Gardinalah, i prilicnih, kojimſe puſctaju bèʒ plachiè Pecciatnizc, illiti kgnigghe Apoſtolske; i ʒà tẽſe cine ù iſte kgnigghe poſtavgliati. ʒadarxano Papi. 542. *Innoc. VIII. extra. Cum ſicut q. 7.*

13. Protivà onnym, koji kraddu kamengne, illi oſtàle nareſce Zarkvene; i kojiſu tommu dãli pomoch, ako ʒnajuchi ʒà ovvo Prokleſtvo, nepovrate. ʒadarxano Papi. 543. *Sixt. IV. extra. Cum provida.*

14. Protivà ſvimma onnym, koiſu pokrali Pyſma ſvete komore Apoſtolske; ollijih uʒdarxu kòd ſebe: i protìvà onnym, koji ʒnajuchi lupexe, i gnihove uʒdarxiteglie, neodkriũjih. ʒadarxano Papi. 544. *Jul. III. extra. Cum acceperimus.*

15. Protivà onnym, koji ʒà doſtighnuti Dohodak Zarkveni, podlagaju laxnò drugghe nà miſtò ſvoje pod Iskuſſengne; i koiſe tako laxnò podlagaju. ʒadarxano Papi. 545. *Paulus IV. extra. Inter cæteras curas.*

16. Protivà onnym, koji ſciagliu, olli primaju, kgnigghe, Pyſma, olli koje oʒnagnengne iʒ ʒatvora, ù kojemuſſu skupglieni Gardinali, ʒà uciniti Papu; kako i onni, kojiſu ù tommu ʒatvoru. ʒadarxano Papi. 546. *Pius IV. extra. In eligendis, 81.*

17. Protivà onnym, koji ʒnajuchi neodkrĩju Papi akoſ- 547.

akossu ù Rimu, olli Biskupom iʒvan Rima, Buniteglie, i ʒasidnike protivà Gardinalu. ʒadarxano Papi. S. Pius V. extra. Infelicis sæculi.

18. Protivà onnym, koji hvattaju, olli pràm gnihovoj vogli silluju karstiane, pribivaùchie ù mistih, od Turakah posvojenih, ʒà voʒiti ù Ormanizah: naskakaju gnihova dobra: ollijm ʒapriciùju, dà slobodnò nemoggũ pochi svojom obitili, ghdì hocchie. ʒadarxano Papi. 548. S. Pius V. extra. Licèt.

19. Protivà onnym, koji poʒnaju ʒà Papu, odabrana od trecchiega dyla Gardinalih. ʒadarxano Papi. 549. Apud Suarez. Disp. 32. Sect. 3. n. 2.

20. Protivà onnym, koji budduchi nixji od Biskupa uʒdarxu sebi, pòd kojemu drâgo oblicje, plòd parvoga, illi druggoga kojèga godiscta od Dohodakah Zarkvenih, kojisu obndovili. ʒadarxano Papi. 550. Pius V. extrav. Durũ nimis.

21. Protivà onnym, koji ʒà isprossiti Milloſt, olli pravizu kod svetoga Otza Pape, dãju, olli obechivaju sctogod, illi primaju: protivà onnym, koji tò ʒnaju, à ne odkrĩju: i protivà onnym, koji tò svittuju, olli pomagaju. ʒadarxano Papi. 551. Greg. XIII. extra. Ab ipso Pontificatûs.

22. Protivà onnym, koji budduchi nixji od Biskupa, ʒaklignuse, ollisse cine ʒakleti, protivà slobodi Zarkvenoj; olli protivà naredbam svetoga Sabora Tridentinskoga. ʒadarxano Papi. 552. Greg. XIII. extra. Inter Apostolicas.

23. Protivà onnym, od kojemu buddu varste, koji cinè Oklad varhù smarti, olli xivotta Papina: olli dacchiè tà, i tà bitti Papa, illi Gardinal: i protivà onnym Vladaozem, koji te Oklade ciniti dopusctaju ù svojih mistih. 553. Greg. XIV. extra. Li malvaggi.

24. Protivà onnym, koji bèʒ dopuſctengna sillom vaddè iʒ Zarkve, olli iʒ mista svetoga, krĩvze, illi ossughiene. ʒadarxano Papi. 554. Greg. XIV. extra. Cùm aliàs.

25. Protivà onnym, koise suprotive, pòd kojemu buddi oblicje, Druxbi Issussovoj: pobĩju, i pohùlĩju gnihovu Poſtavu, i ʒavarxengne. ʒadarxano Papi. 555. Greg. XIII. extrav Ascendente Domino.

26. Protivà onnym, koji iʒvode iʒ mista Papi podloxna bèʒ dopuſctengna, psenizu, xitto, soccĩvo, uglie; i koji cine tà iʒvoditi. ʒadarxano Papi. 556. Paulus V. Extra. Inetr gravissimas.

27. Protivà onnym, koji sillom, illi s' himbom, obracchiaju nà svoju koriſt, dobra, i raʒloghe Zarkvene, illi plodde gnihove. ʒadarxano Papi.

28. Protivà onnym, koji ʒapriciùju Suxgnima Karstianskim ù Turskoj ʒemgli, dà nemoggu bixàti, budduchi pocceli bixàtti. ʒadarxano Papi. 557. Trident. Sess. 22. C. 11. de Reform.

29. Protivà onnym, koji ʒabragnuju, ol ʒapriciùju, koi-

koisu slobodni, dà neulaȝe ù Rêd svetoga Benedetta. ȝadarxano Papi. 558. *S. Pius V. Extra. licèt.*

30. Protivà onnym, koji cinè beȝakogne Rêdu svetoga Dominika, olli mãle Bracchie. I ovvo nà cetiri nacina. 1. Datti vanka koja Pysma, olli Pìsmè, ù kojimse uȝdarxi oȝloghlassengne Reda. 2. recchi, olli uȝdarxati, dà gnihov Rêd nije od iȝvarsnosti, ol dajim nijè prostò, xiviti od almusctva, il, kako rekkosmo viscè, pripovidati, olli ispovidati s' dopusctengnem. 3. cinitijim sillu ù gnihovih mistìh, dà nemoggu Misse govoriti, i prìmati ȝaduxbine. 4. ùȝdarxati onne, koisusse odvarghli od Rêda s. Dominika; i koisusse bèȝ dopusctengna od Stariscine odîlili od Rêda male Bracchie. Uȝdarxano Papi. 559. *Bulla Relig. etsi ad universa.* 560. *Ex Actis Alex. IV. in Gvilbelmum. de S. Amore. Ex Privil. Inn. IV.*

31. Protivà onnym, koji bèȝ dopusctengna Papina ighiù ù Jeruȝolim nà Gròb Gospodinov. ȝadarxano Papi, olli vellikomu Pokorniciàru. 561. *Apud S. Antoninū. 3. P. Tit. 24. c. 30.*

32. Protivà onnym, koji opchiè s' Prokletima, i cinese dyonizi gnihova pomagnkangna, cichia kojegassu prokleti: Akoje Proklestvo ȝadarxano, i ovvoje opchiengne. 562. *Cap. nuper §. in 2. verò.*

33. Protivà onnym, koji budduchi odrisceni nà ciàs od smarti, olli ȝà koji drugghi ȝakonìt' uȝrok, od Proklestva Biskupova, neprikaxujuse pãka, oȝdravivsci, Biskupu, ȝà obsluxiti naredbe, kàd lasnò moggū. I ostaju pòd istim Proklestvom. Takoghier i protivà onnym, koji odrisceni od Pape od gneggova Proklestva, s' uggovorom, dasse prikaxu svojim Biskupom, neprikaxujuse. I ostaju pòd istim Proklestvom Papinim. 563. *Cap. Et qui de sent. excom. in 6.*

34. Protivà onnym, koji pò sebi, olli pò druggomu, progone, olli ȝlò koje cinè, Zarkovgnakom, illi gnihovu Roddu, jere nysu hottili odabrati onnoga, kojegassu onni bili priporucili, i ȝagnse molili. Nije ȝadarxano. 564. *Cap. Sciãt cuncti de elect. in 6.*

35. Protivà onnym, koji budduchi Gardinali ù ȝatvoru, ȝà odabrati Papu, govore skrovitò s' istim Gardinalima. Nije ȝadarxano. 565. *Cap. ubi periculum. de elect. in 6.*

36. Protivà onnym, koji ȝvãni, dà doghiù nà odabrangne koludrizah, cinè sctogod, od cessa moxe iȝachì, ollisse ustanovitit nesklad meghiù istim koludrizama cichia togga odabrangna. Nije ȝadarxano. 566. *Cap. Indemnitatibus §. postremò de elect. in 6.*

37. Protivà onnym, koji pòd sillu, olli pòd strah, grabbe odriscengne od Proklestva, Obustavgliengna, illi

li Oppovidi: olli cinè pò reccenomu nacinu, dâ onni, koije postavio reccene zaveze, opporeccejih. Nije zadarxano. 567. *Cap. Mulieres, de Iudic. in 6.*

38. Protivà onnym, koji silluju Zarkovgnake, dajim ovvi podloxe Razloghe Zarkvene ù stvari zabragnenoj: i protivà onnym, koji budduchi sctogod prostò osvojili od Dobarah Zarkvenih, rasciruiuse, i priùhittivaju vecchiê, neggojimje dopuscteno, ako pokarani, i oppomenuti, nepovrate. Nije zadarxano. 568. *Cap. 2. de reb. Eccl. non alienā. in 6.*

39. Protivà onnym, koji smiù zakopati Tilo jednoga Poluvirza ù mistu svetu; i nemogguse odrisciti, doklemga svojom rukom opët neiskoppaju, i izvan togga mista izmetnu. Nije zadarxano. 569. *Cap. 1. de hæret. in 6.*

40, Protivà onnym, koji zakopāju martza ù mistu oppovidanu; i prativà onnym, koji zakopāju Tilessa gliudih immenovanò Oppovidanih, Prokletih, olli kamatnikah occitih. Nije zadarxano. 570. *Clem. I. de de usuris.*

41. Protiva onnym, koji zabragnuju, olli zapriciùju Stariscinam zakonitim, pohoditi, i oblaziti koludrize, kakoje nareghieno od zakona. Nije zadarxano. 571. *Clem. attendentes. de stat. Monach.*

42. Protivà onnym, kojise znannò rukuju, immajuchi koju zapriku Zarkvenu, kakochiemo vidditi nà svoje misto. Nije zadarxano. 572.

43. Protivà onnym, koji tumace Nareghiengna svetoga Sabora Tridentinskoga nà svoj nācin, à nè kako Zarkva razumi. Nije zadarxano, ako tumacengne nije protivà svetoj Virri. 573. *Pius V. Ex Benedictus Deus.*

44. Protivà onnym, kojise oppriciùju Pecciatnizam Pape odabrana; à nè jòsc okrugnena. Nije zadarxano. 574. *C. in Nomine Dist. 23.*

45. Protivà onnym, koji utiscтuju, olli cinè utīscтati, prodaju, ol kòd sebe darxe kgnigghe bèz immena Sloxiteglia, il bèz dopuscтēngna Stariscine zakonitoga, utīscтene. Nije zadarxano. 575. *Trid. sess. 4. apud Suar. Disput. 23. Sec. 7.*

46. Protivà onnym, koji umaknivaju, olli grabbe sillom xenne: i koji nà tò pomōch daju, olli svìt. Nije zadarxano. 576. *Sess. 24. c. 9.*

47. Protivà onnym, koji silluju xenske ghlave, ulisti ù Manastir, primiti odichiu Redovnischu, olli ùciniti zavite Redovniscтva: i koji tò possilovangne svittuju, olli pomōch dāju. Nije zadarxano. 577. *Sess. 25. c. 1. de Regular*

48. Protivâ onnym, koji bèz pravednoga uzroka zabragnuju Divicizam, olli drugghim xennama, primiti 578. *Sess. cit. cap. 18.*

odichiu koludraſcku ; olli ȝavitovati Ciſtochiu . Nije ȝadarxano .

49. Protivà onnym, koji ſlikuju, il pengaju, olli cinè pengati, olli prodaju Jaganze Boxje, olliti Agnuſce Papine. Nije ȝadarxano. 579. *Greg. XIII. Ext. omnia certe.*

50. Protivà onnym, koji tirraju, ȝaſtravgliuju Iziſkaozc ſvete Virre, gnihove Namiſtnike, Odvitnike, Pyſcze, i oſtale varſte cegliadi ſvetoga Priſtoglia od Virre; illi oſvaditeglie, ſvidoke, i prilicne, ù ſtvari ſvete Virre. Nije ȝadarxano. Ako ovvi ſilnizi brane Poluvirze, ȝadarxanoje ù Bulli Veccere Goſpodinove. 580. *S. Pius V. Extr. ſi de protegend.*

51. Protivà onnym, koji ȝà oſſvettu ùvrighiùju kogga ù Rĩmu; illi ȝà tù ſvarhu ù gnemmu darxe oruxja, olli gliude oruxane; i onnym, koij tò pomagaju, olli ſvittuju. Nije ȝadarxano. 581. *S. Pius V. Ext. Infel.*

52. Protivà onnym, koji ȝabragnuju Sudzem zarkvenim dillovati ſvoju oblaſt. Akoſſu Sudzi obiciajni, Papije ȝadarxano: akkoſſu ſamo odluceni ȝà koji sũd, od Stariſcine ȝakonitoga, nije ȝadarxano. 582. *C. Quoniã de Immun. Eccl. in 6.*

53. Protivà onnym, koiſe ȝaȝivgliaju nà boj vlaſtiti, reccen *Meghdan*, odluciujuchi vrime, i miſto od toggà boja, il ſe cini occitò, i vidinò; illi mũce, i skrotò: i protivà onnym, koijih ȝdruxuju, kako tyknuſmo viſcè. ȝadarxano Papi. 583. *Pius IV. Greg. XIII. Triden. & Clem. Ext. Illius vices*

45. Protivà onnym, koji ȝà iſtinite darxu, olli pokoji nacin ȝnannò, i hottinò brãne ſvè, illi ſamo jedan od cetardeſſet, i pet naukah, oſſughienih od ſvetoga otza Pape Aleſſandra ſedmoga: ſvè, olli jednoga ſamo od ſcesdeſſct, i pẽt, oſſughienih od ſvetoga otza Pape Innocenza jedanadeſtoga: ſvè olli jednoga ſamo od trideſſet, i jednoga, oſſughienih od ſvetoga otza Pape Aleſſandra oſmoga. ȝadarxano Papi. 584. *Prop. dam. ab Ale. VII die 24. Sep. 1665. Item ab eod. dã. die 18. Mar 1666. Ab In. XI. 2. Martij 1676. Ab Alex. VIII. 7. Decem. 1690.*

Imma mnoggo i oſtalih Prokleſtvah, proſſutĩh pò ſvakdagnim Bullama ſvetih otazah Papih. Alli ȝà dà neiȝaghiemo odvech dugghi, dajemo ſvarhu ovvima oſſobitim, kojanamſuſſe cinila potribnia, ȝà upraviti Iſpovidnika, i Paſtira Duhovnoga. 585.

PO-

POGHLAVJE II.

Od obustavgliengna.

Viddilismo ù parvomu dylu, sctoje, i od kollikoje varstih Obustavgliengne. Sadje potribno Ispovidniku znatti, kojasu ossobita Obustavgliengna, zà mocchi varhù gnih suditi nà Pristog liu Boxanstvenomu. Sramotnaje stvar, (recce jedan stari spametnik) jednomu Gragianinu Rimskomu, neznatti Rimske zakone. Kollikosse razloxitie ovvo moxè recchi jednomu Duhovniku, koji nepoznaje naredbe, i zakone svete Zarkve, pò kojimsu postavgliena Obustavgliengna! zà nevidditiga dakle ù tommu neznangnu, ù kratkochiùmu prikazati ossobitia, i potribnià Obustavgliengna od zakona. Pocimam od menne. 586.

RAZDIGLIENGNE. I.

Obustavgliengna od zakona, u koja uppadaju Biskupi.

1. PRotiva Biskupu, koisse cinì Posvetiti od Biskupah Obustavglienih, illi occitò Oppovidanih. Jest zadarxano svetomu Otzu Papi. 587. *Ca. 1. & 2. de Schis. 1. q. 1.*

2. Protivà Redovnikom S. Dominika, koji budduchi uzvisceni nà Biskupât, primaju Posvechiengne prià, neggossu pridalì kgnigghe, i ostale stvari Ghlavarom od Rēda. zadarxano Papi. 588. *Ex Priv. Cleme. IV. apud San. Antonin.*

3. Protivà Biskupom, koji ù tughioj Darxavi, bèz dopuscténgna vlastitoga Biskupa, cinè dilla pristojna Redu, i Pecciàtu od Biskupastva: olli akossu immali recceno dopuscténgne, rasciruju svoju oblast varhù onnih, koji nysu podloxnizi gnihovi, nì togga Biskupa. zadarxano Papi. 589. *Trid. Sess. 6. cap. 5.*

4. Protivà Biskupom, koji immajuchi imme, à nè Darxavu, nì vladangne, daju Rēd, olli strixu vlāse tughim podloxnikom, ù kojemu buddi mistu, ako xakni nejmaju odpuscténgne, i priporuke od svojih Biskupah, prèm, dà recceni Biskupi immaju blagodarnu oblast, zà Rediti svakoga, koji k' gnimma pristupa. Obustavgliènissu zà zīlo godiscte. zadarxano Papi. 590. *Trid. Sess. 14. cap. 2.*

5. Protivà Biskupom, koji ù svojih Darxavah rēdu tughiànima, prè m dà ovvi imma od svoga Biskupa dopuscten- 591. *Trid. Sess. 23. cap. 8.*

ſtengne, ako jòſc nejma od iſtoga ſvidociànſtvo varhù ſvoje dobrote od xivgliengna, i doſtojanſtva. Obuſtavglieniſſu ʒà zīlo godiſcte od Reghiengna. ʒadarxano Papi.

6. Protivà Biskopom, koju daju kavku jednomu, koji niſcta neuml: olli diteſczu. Obuſtavglieniſſu od davangna kavke ʒà godiſcte. ʒadarxano Papi. 592. *Cap. Fin. de tem. ord in 6.*

7. Protivà Biskupom, kojibi dāli dva Rēda vellika ù jedan iſti dân: illi ù dva dni slidēchia. Obuſtavglieniſſu od davangna tih Rodovah. ʒadarxano Papi. 593. *C. Litteras de tep. ord. Trid. Seſſ. 23. cap. 15.*

8. Protivà Biskupom, koji reduju jednoga s'uggovorom, i pogodbom, dà nebbi paka posli bili potizani od gneggova Biskupa ʒà hranu, ako xakan nebbi bio provighien, i uʒdvighnut nà koji Dohodak Zarkveni; olli nejmatti budde ʒadovoglna Oecinſtva. Obuſtavglieniſſu ʒà tri godiſcta od davangna ſvih Redovah. ʒadarxano Papi. 594. *Cap. penul. de Simon.*

9. Protivà Biskupu, koju pomgnivò nebbude iskuſſio odabrangne jednoga Miſnika ʒà Paſtirſtvo Duſciah. Oboſtavglien jeſt, dà nemoxe potvarditi parvoga gneggova Naſtavnika. ʒadarxano Papi. 595. *Cap. Nibil de elem.*

10. Protivà Biskupu, i ſvake varſte Ghlavarom Zarkvenim, koji bèʒ oſſobitoga dopuſctengna S. Otza Pape podlagaju dobrà zarkvena ſvitovgnakom, iʒvan nacina dopuſctena od ʒakona. I ako ovvi nejmaju ſtariſcine varhu ſebe, Obuſtavgliengne jeſt ʒadarxano Papi. 596. *Cap. Hoc Conſult. de reb. Eccleſ. non alien. in 6.*

11. Protivà Biskupu, i oſtalim Ghlavarom Zarkvenim, koji poſvoivaju bèʒ pravoga nacina dobrà onnih Zarkâva, kojeſu gnihovoj oblaſti podloxne. Saviſce uppadaju ù Oppovid, akoſſe ʒà ſcêſt Miſſezah ukaxu ottvardnuti ù ſvojoj ʒlocchi. Ako nejmaju varhù ſebe ſtariſcine, jeſt Obuſtavgliengne Papi ʒadarxano. 597. *Cap. Exig. de Cenſib. in in 6.*

12. Protivà Biskupu, koji budduchi odlſicen od ſvetoga Stolla, ʒà poʒnatti uʒroke ù ōtughiengnu Dobarah zarkvenih, cichia ſtraha, gliubavj, illi druggoga nepriſtojna uʒroka, ulāga oblaſt doſpuctenumu ſctettom iſte Zarkve. Jeſt obuſtavglien ʒà jedno godiſcte. ʒadarxano Papi. 598. *Paul. II. Extra. 2.*

13. Protivà Biſkupu, koji daje ù najam, i ù ʒajam, ſvoje kucchiè kamatnikom, ʒà ciniti kamate: olli dopuſcta ù ſvojoj Darxavi, pribivati occitnim kamatnikom. Akoje Biskup upprav podloxan Papi, ovvomuje ʒadarxano. 599. *Cap. 1. de Vſuris in 6.*

14. Protivà Biskupu, koji ol ʒà gliubav, illi ʒà ʒlobbu, olli ʒà dobitak ſvitovgni, protivà pravizi, i protivà ſvojoj Duſci, uſtavgliâſe dillovati protivà onnym, kojiſu ù ſumgni od Poluvirſtva; illi ſmeta ſvete Iʒiskaoze, ù tommu dillovati. Obuſtavglien jeſt ʒà trì godiſcta; i ako nejma varhù ſebe Stariſcine dò Pape, ovvomuje ʒadarxano. 600. *Clem.* §. 1. *Verùm de hæreticis.*

15. Protivà Biskupu, i oſtalim Ghlavarom Zarkvenim, koji cinè nepravednò, dà Goſpoda ſvitovgna hvattaju Xakne, ʒà cinitijih odpuſtiti Dohodke Zarkvene, akojih immaju: olli ʒà daſſe nemoggũ utecchi k' ſvetomu Otzu Papi, akoſſuſſe k' gnemmu poʒvali. Obuſtavglieniſſu ʒà tri godiſcta od plodda ſvojih Dohodakah; i akoſſu uppràv podloxni Papi, gnemmuje ʒadarxano. 601. *Clem.* 2 *de Pœnis.*

16. Protivà Biskupu, koji Paglienikom odpuſcta pedipſu, odreghienu od ʒakona Zarkvenoga. ʒadarxano Papi. 602. *Cap. Peſſimam* 23. *q.* 8.

17. Protivà Biskupu, koji darxì Priloxnizu, i buddûchi od ʒborra oſtalih Biskupah poſviſcten, i opomenut, nechie daſſe oſtavi. ʒadarxano Papi. 603. *Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 14. *de Reform.*

18. Protivà Biskupu, koji ſveti Rêd podaje Zarkovgnaku, pribivauchiemu ù Manaſtiru bèʒ, ʒadovoglna Occinſtva, olli dohodka Zarkvenoga ʒà hranu, ako tà jòſc nije ucinio ʒavechiangna od Redovniſctva. Ovvoſe neraʒumi od Redovnikah Druxbe Iſſuſſove. Obuſtavglienje ʒà godiſcte od podavangna togga Rêda. ʒadarxano Papi. 604. *Pius V. Bulla, Roman. Pontifex.*

19. Protivà Biskupa, koji nepohodi Pragghe Apoſtolske, kakoje naredio ſveti Otaz Papa Siſto peti, ſvaka tri godiſcta. Saviſcemuſſe ʒabragnuje uliſti ù Zarkvu. ʒadarxano Papi. 605. *Sixtus V. Bulla, Roman. Pont.*

20. Protivà Biskupu, i oſtalim Ghlavarom Zarkovnim, koji bèʒ ſvitta Otza Pape otughiùju Dobra ſvojih Zarkâva, olli Manaſtirah. ʒà ſceſtſu Miſſezah ʒabragneni, uliſti ù Zarkvu: poſli ovvih, obuſtavglieniſſu od Vladangna s' timma Zarkvama, olli Manaſtirom. Jedni Naucitegli hocchiè, dà ovvo obuſtavgliengne nije ù obiciàju; vaglia ʒà tò immatti oʒir nà obiciaj ſvoje Darxave. 606. *Extravag. Ambitiosè de reb. Eccleſiaſt. non alienan.*

21. Protivà Biskupu, koji daje Rêd od ſvetoga Miſniſctva, olli Dohodke Zarkvene, nedoſtojnima. 607. *Cap. ſi qui Epiſc. q.* 1. *cap. Grave de Præben.*

RAʒ-

RAȝDIGLIENGNE II.

Obuſtavgliengna protivà Kapitulom, Sudzima Zarkvenim, i onnym, koji Odabiru.

1. PRotivà Kapitulu Poposvkomu, olli Redovniſckomu, i ſvakomu od gnih, koji primaju, i poȝnaju Biskupe, olli Stariſcine, koiſu ù Dvoru Apoſtolskomu odabrani, bèȝ kgnigah iſtoga Dvora Apoſtolskoga. ȝadarxano Papi. *608. Extrav. 1. de elect.*

2. Protivà Kapitulu, i oſtalim, koji ù vrime od praȝna Stolla poſvoivaju Dobra, koja tyciù olli martvoga Biskupa, olli gneggova Naſtavnika; koja dobra immaju virnò uȝdarxati. Obuſtavglieniſſu od ſvegga, dokle zilovitò nepovrate. *609. Cap. Quia ſæpè de electio. in 6. Cap. penul. de off. in 6.*

3. Protivà Kapitulom, i Manaſtirom, koji iſctu, nà kojimu buddi nacin, od onnyh, koji ulàȝe ù Rêd, ȝà ulaȝiſcte, Pineȝe, Darove, Veccere, i drugghe ſtvari, prèm daſſe iſctu ȝà Zarkvu. Reklismo gori, daje Proklet, koji tò cini; alli vaglia ȝnatti, dà Kapituo zilovit, olli Manaſtir, nemoxe bitti vàs proklet; moxe dobrò obuſtavglien, olli Oppovidan. Obuſtavglieniſſu od ſvegga. ȝadarxano Papi. *610. Clem. ſanè de ſimon.*

4. Protivà ſudzem Zarkvenim, koji daju oſſudu od Prokleſtva, Obuſtavgliengna, olli od Oppovidi, bèȝ Pyſma, olli neiȝgovarajuchi ù gnemmu uȝrok od reccenih ȝaveȝah: olli moglieni nehocchie dopuſtiti meghiù Miſsêz danah raſpis od iſte oſſude. Obuſtavglieniſſu ȝà Miſſeȝ danah od ſtvarih Boxanſtvenih; i ù iſtojimſe vrime ȝabragnuje uliſti ù Zarkvu. I ako meghiù tò vrime Sûdaz iȝvarſci oſſudu reccenu, obuſtavgliengne oſtaje Papi ȝadarxano. *611. Cap. 1. de ſen. excom. in 6.*

5. Protivà Sudzem duhovnim, koji ȝà gliubav, olli ȝà ſramotni dobitak, sûde protivà pravizi, i ſckoddom druggoga. Od ſveggaſſu obuſtavglieni ȝà godiſcte danah. *612. Cap. 1. de ſent. & re judicata in 6.*

6. Protivà onnym, koji odabiru ȝà duhovno Paſtirſtvo nedoſtojne. Obuſtavglieniſſu ȝà tri godiſcta od Dohodakah Zarkvenih, koje Obiraci immaju ù Zarkvi, ȝà koju odabiru nedoſtojna Paſtira. *613. Cap. Cùm in cunctis §. Clerici, de elect.*

7. Protivà onnym koiſe ſuprotive nepravednò jednomu odabranu, proſſipgliuchi protivà gnemmu nedoſtojnoſti, *614. Cap. 1. §.*

nosti, koje nemoggu pokazati. Obustavglienissu zà tri godisscta. *Adjiciem. de elect. in 6.*

8. Protivà onnym, koji pohode Zarkve, i protivà gnihovim Obitilnikom, akobi sctò uzeli zà pohodengne olli ù pinezima, olli ù druggomu; illi od Zarkáva, koje nysu dò sadda davale, akò meghiù Missez danah nevrãte dvostruko. Razumise ovvo i od koludarah, ollitì Fratara, ako zakoniti obiciaj innaciè nenossi. 615. *Cap. Exigit de Censibus.*

Protivà onnym, koji davaju, illi uzimgliu Dohodke Zarkvene, pristoëchie onnyma, koise nahode zà svoje posle ù Dvoru Rimskomu; illi ù gnemmu uzdarxe koje brimme. Obustavglienissu od svegga. zadarxano Biskupu. 616. *Extrav. 4. de Privil.*

RAZDIGLIENGNE III.

Obustavgliengna protivà Xaknima.

1. PRotivà Xaknu, primajuchiemu Rêd od Biskupa, kojiga nemoxè prostò datti, olli jerje odpustio Biskupat; olli jerje Obustavglien. Jest ovvi Xakan obustavglien samò od Rêda tako primgliena. zadarxano Papi. 617. *Cap. 1. de ordinat. ab Episc. qui renunciavit.*

2. Protivà onnym, koji primaju Redove od Biskupa zavezana Zarkvenim zavezama; Poluvirza, Svarxena, olli Odpadnika od Posluha svetoga Otza Pape. zadarxano Papi. 618. *Ibidem.*

3. Protivà onnym, kojise rẽduju bèz oblasti, i dopusctengna od onnih, kojiga moggũ datti. Vexe i Redovnike, olliti Fratre. zadarxano Biskupu. 619. *Pius II. Bullã, Cum ex sacrorũ.*

4. Protivà onnym, kojise znannò reduju s' Redom svetim, nejmajuchi godisscta, nareghiena od zakona Zarkvenoga. zadarxano Biskupu. 620. *Eãd. Bullã.*

5. Protivà onnym, koji primaju Rêd sveti izvan vrimena odreghiena. Obustavglienissu od Reda tako primgliena. zadarxano Biskupu. 621. *Ibidem.*

6. Protivà onnym, koji primaju ù isti dân vecchiè svetih Redõva, olli jednoga ù Subbotu, à druggoga ù Nedigliu, prèm dà s' istim Postom. Obustavglienissu od druggoga Rêda, tako primgliena. zadarxano Papi. 622. *Cap. Literas, de temp. Ord.*

7. Protivà onnym, koji primaju parvi sveti Rêd, cinechi laxnò vidditi, dâ immaju Basctinu zà hrãnu zadovoglnu, olli koji Dohodak Zarkveni; à istinitò nejmaju. Zavexuje Redovnike, Kanunike, i Xakne, koji xivũ ù Ma- 623. *Trid. sess. 21. cap. 2. S. Pius V. Bulla, Roman. Pont.*

Manaſtiru nà slikku od Redovnikah; alli bèȝ triuh ȝavitah. Vexeli oſtale Xakne? priũſe meghiù ſobom Naucitegli.

8. Protivà onnym, koji priskakaju Rêd, tò jeſt, primaju Rêd viſcji prià, nègh nixji. ȝadarxano Papi. Alli Biskup moxe odriſciti ȝà uȝrok ȝakoniti. 624 Cap. Unicum, de Cleric. per ſalt. prom. Trid. ſeſſ. 23. cap. 12.

9. Protivà onnym, koji budduchi oxegneni, primaju ſveti Rêd. ȝadarxano Biskupu.

10. Protivà onnym, koji primaju Rêd s' ȝlocchiõm Simunovom. Obuſtavglieniſſu od ſvih Redõva. ȝadarxano Papi. 625. Joa. XXII. Extr. Antiquæ.

11. Protivà onnym, koji primaju Redove, nahodechiſſe ȝnannò ù Prokleſtvu. Obuſtavglieniſſu ȝà ùvĩk bèȝ uffangna od odriſcengna, ȝadarxano Papi. 626. Cap. Per tuas, de ſimonia.

12. Protivà onnym, koji primaju od kamatnika occita prikaȝangne tolliko ȝà Miſſe, kolliko ȝà druggo. Xive obuſtavgliengne, dokle pò Biskupovoj vogli buddu ȝadovoglili. Pius II. Extrav. 2.

13. Protivà onnima Zarkovgnakom, koji koppaju ù Zarkvi reccenoga Kamatnika. 627 Cap. Cum illorum, de ſen. excom.

14. Protivà onnym, koji budduchi ù kommu Zarkvenomu vellicianſtvu, ol ù Paſtirſtvu Duſciah, noſsù odichiu ſciàrovitu. Obuſtavglieniſſu od Dohodka Zarkvenoga ȝà godiſc͡te. 628. Cap. Quia in omnibus de uſuris. 629. Ibidem.

15. Protivà onnym, koji vladajuchi s' jednom Zarkvom, podlagaùje pòd duggove. Obuſtavglieniſſu od Vladangna duhovnoga, i ſvitovgnega te Zarkve. ȝadarxano Biskupu. 630. Clem. 2. de vita, & honeſt. Cler.

16. Protivà Popovom, Evangeliſtarom, Piſtularom, i oſtalim Xaknima, kojiſu kurvari, olli ȝnannò darxe hotnize. Rekkoh: *ȝnannò*, tò jeſt, olli pò ſvojoj Iſpovidi, olli pò offudi, olli biſtrù dillu, nà tà nacin, daſſe nemoggu oppravdati, illi oggovoriti, ni pokriti. Od ſveggaſſu obuſtavglieni, kakochiemo boglie pòd Xenidbom. 631. Cap. 2. de ſolutione. 632. Cap. Quæſitum, de cohabit. Cap. Præter. diſt. 32. Cap. ſi qui ſunt diſt. 81

17. Protivà Parokom, i oſtalima Miſnikom, buddi Pòp, buddi Redovnik, koi bèȝ dopuſc͡tengna vlaſtitoga Paſtira duhovnoga, Vinciãju ù gneggovoj Xũpi, olli blagoslivgliaju vinciangna. Viddi gorì od Prokleſtva. ȝadarxano Biskupu vlaſtitoga Xupnika. 633. Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de Reform. Matrim.

RAȝ-

RAZDIGLIENGNE IV.

Obustavgliengna protivà Redovnikom,

1. PRotivà Redovniku Odmetniku od Rêda, koji nasli- 634. *Cap.ult. de*
dujuchi ù svomu Odmetnisctvu prîma koji Rêd sveti. *Apostat.*
Jest' obustavglien od togga Rèda primgliena. zadarxano
Papi.

2. Protivà Redovnikom Prosjakom, koji primaju 635.
jednoga nà zavitovangna Redovniscka prià, neggossuga *Cap. Non*
iskusciàli zà zîlo godiscte. Obustavglienissu, dà nemog- *solum*, &
gù nikako primati nà tà zavechiàngna; nì od toggajih *Cap. Con-*
moggũ opproſtiti gnihove Stariscine. *stitutione*, *dè Regular. in 6.*

3. Protivà Ghlavaru jednoga Manastira, (olli vlada
s' zarkvom) koji daje pòd najam razloghe, olli Basctine 636.
Redovniscke, bèz potribe, bèz svitta, il bèz hottingna *Clem. I. de*
svoga Kapitula, akoga immã; illi bèz dopusctengna od *reb. eccles.*
zakonitoga Stariscine. Jest' obustavglien od Vladangna. *non alien.*

4. Protivà Redovnikom, koji sebi uzdarxu dessetine 637.
Zarkvene nepristoechie: olli ù tommu prihignuju zarkve, *Clem. I. de*
ako meghiù dva Misseza nevrate, budduchijim pytano. *Decimis.*
Obustavglienissu od Vladangna, i od Dohodka zarkve-
noga: olli ako nejmaju nì jednoga, nì druggoga, up-
padajù ù Proklestvo, kako viddismo nà svoje misto.

5. Protivà Redovnikom, olliti koludrom svetoga 638.
Benedetta, koji nenosse odichiu pò nacinu nareghienu: *Clem. I. si*
i koji ighiù ù lõv s' hrritima, olli sokolima. *quis. De stat.Monac.*

6. Protivà Ghlavarom Redovnisckim, koji cinè do- 639.
bitke s' nacinom nedopusctenim, tò jest'. 1. Ustexũchi *Clem. Reli-*
Nemochgnike, dâ niscta neostavgliaju Zarkvam Matti- *giosi §. qui-*
zam ù svojoj najpokojnoj odluzi. 2. Cinechi, dà sebi, *bus de Pri-*
olli svomu Rêdu sctogod ostave, olli tughie dũghe, olli *vileg.*
tughie stvari, kako n. p. nasciaste, ukradene, i prilicna
3. Ako nezadovoglie, znajuchi, daje koji gnihov Re-
dovnik odbio Pũk od Zarkve Mattize, i prilicna.

7. Protivà Ispovidnikom Redovnisckim, koji oppo- 640.
menuti od Vladavãz Zarkvenih, znannò nemãre spome- *Clem. Cu-*
nuti svoje Pokornike ù Ispovidi od dũga, kojega imma- *pientes de*
ju, zà platiti dessetinu Zarkvi. Obustavglienissu od Pri- *Pœnit.*
povidangna, i pripovidauchi, uppadaju ù Proklestvo,
kako rekkosmo nà svoje misto.

8. Protivà Oppatom, i svimma ostalim, koji daju 641.

 Od-

Odpufsctengne, ȝà primiti Redove, koji nyfu od gnihova Redovnifsctva. Obuftavglieniffu od fvegga ȝà godifscte. *Trid. Seff. 23. cap. 10.*

9. Protivà Redovnikom od fvake varfte, koji ùvoddè xenske ghlave ù Manaftire. Obuftavglieniffu od fvegga. 642. *S. Pius V. Bulla Regularium.*

Imma jòfc, i oftalih Obuftavgliengnah. Alliffu ovva opchienia, i potribnia.

POGHLAVJE III.

Od Oppovidi, najposlidgne ȝaveȝe.

Viddilifmo, fctoje, i od kollikoje varftih Oppovid. Saddachiemo ù kratko pokaȝati doggoghiaje, pò kojimfe uppada ù Oppovid.

RAȜDIGLIENGNE I.

Oppovidi od kipa, olliti od Gliudib.

1. PBotivà onnym, koji primaju iȝ rukah Svitovgnaka Biskupat, Oppatiù, olli koje druggo Vladangne. Ovvimje ȝabragneno ulifti ù Zarkvu; i iftim fvitovgnakom, koji fmiù podiliti tò Vladangne. 643. *Cap. Si quis q. 7.*

2. Protivà Biskupom, i Oppatom, koji otughiuju Dobra Zarkvena, i neobsluxuju naredbu ȝakona. I akoffe meghiù fcêft Miffezih nepokore, obuftavglieniffu od fvegga. 644. *Extrav. Ambitiofæ de reb. Ecclef. non alien.*

3. Protivà onnym, koji ozkvargnuju Oppovid od mifta. ȝabragnenojimje ulifti ù Zarkvu, doklem ȝadovoglie onnomu Poghlavizi duhovnomu, koije oppovid poftavio. ȝadarxana Papi. 645. *Cap. Epifcopor. de Privil. in 6.*

4. Protivà onnym Arhibiskupom, koji neopovide fvetomu Stollu Biskupa febi podloxna, akoffe ovvi uȝdarxi vecchiè od godifscta danah bèȝ potribe, i bèȝ raȝloxitoga uȝroka, iȝvan fvoje Darxave. Takojer i protivà Biskupu najftarijemu, koji nepovida fvetomu Stollu fvoga Arhibiskupa, akoffe i ovvi uȝdarxi iȝvan fvoje Darxave vecchiè od godifscta bèȝ potribe, i pravoga uȝroka. 646. *Trid. Seff. 6. cap. 1.*

5. Protivà Mifnikom, koji uȝimgliu pineȝe, olli druggu ftvâr neplodnu ȝà brimme od Miffah vikovito, ako reccene pineȝe, olli ftvar neplodnu nepoftave ù mifta 647. *S. Congreg. Decreta.*

sto sveto, illi pòd ruke Ciovika vridna, i virna, doklejih uloxe ù dobra plodna.

6. Protivà Misnikom, koji primaju brimme od Missah vikovitih bèz dopusctengna ù pysmu od svoga Starisscine. Viddi bogliè, sctò rekkosmo, ghdi od Misse. 648. *Ead S. Congreg.*

7. Protivà Starisscinam od Manastirah, i ostalim, ako nedighnu iz Zarkve skrignizu, nà kojoj-je pysano: '*Limozina zà Misse*, akossusse podvezali pòd recceno brimme vikovito. 649. *Ead. S. Congreg.*

8. Protivà Biskupom, koji daju Redove s' rukom simunovom. Ovvi izvàn ostalih zavezah uppadaju ù oppovid, budduchijim zatvorena Zarkva. zadarxana Papi. 650. *Sixtus V. Bulla sanctum, ac salutare.*

9. Protivà Skupschini zarkvenoj, kà isctè harace, olli zarrine od zarkovgnakah. zadarxana Papi. 651. *Cap. quamquam de Censibus.*

10. Protivà istoj, kà daje ù zajam svoje kucchie kamatnikom innostranzima; i xive oppovid, dokle ovvi pribivaju ù gnimma. zadarxana Papi. 652. *Cap. 1. de usuris. in 6.*

11. Protivà Kapitulu, koji ù vrime od prazna Stolla daje odpusctengne Xaknom, zà bitti reghieni prià, nègh dospie godiscte, ako Xakna Dohodak Zarkveni nà tò ne silluje, kakobi bilo, daje odabran zà Pastirstvo duhovno. zadarxana Papi. 653. *Trid. Sess. 7. cap. 10.*

12. Protivà Kapitulu, koji poziva od sũda Papina k' Saboru opchienomu dosciastnomu. zadarxana Papi. 654. *In Bulla Cœnæ.*

13. Protivà Kapitulu, i skupschini Zarkvenoj, koji nevirnò vladaju s' ploddom od Dohodka Zarkvenoga, koije obudovio. zadarxana Papi. 655. *Extrav. Unica, de Sed. vacăte.*

14. Protiva skupschini Zarkvenoj, koja dopuscta sillu, zà naplatitisse protivà Zarkovgnakom nepravednò, ako meghiù Missez danah neuzmakne tò dopusctengne, zadarxana Papi. 656. *Cap. unic. de Injuriis in 6.*

RAZDIGLIENGNE II.

Oppovidi od Mista.

1. VLadagne onnoga Poghlavize svitovgnega, koji cinì, uciniti koje nedostojanstvo Biskupu, illiga ucignena pohvali, ostaje svè podloxno oppovĩdi, dokle recceni Poghlaviza budde zadovoglio; i ostanese Biskupa. Dalli akoje Vladangne tolliko obilno, dasse rasciruje vecchiè od jednoga Biskupata, tadda Grâd poghlaviti togga Vladangna ostaje pòd Oppovid, i onno Misto, ù 657. *Clem. 1. de pœnis.*

kojemuje bilo ucigneno Biskupu nedostojanstvo, s' druzim dvamma najblixjim. Oppovid xive, dokle Ghlavar, olii Grâd, zâdovogli. zadarxana Papi.

2. Kragliestva, zemglie, Gradovi onnyh, koji smetaju Pokglisare Papine; i zabragnivaũjim ulisti ù svoje zemglie, jeslu podloxna oppovidi, dokle nedighnu zapriku. Dalli onnj, koji tãko smetaju, i zabragnivaju, uppadaju ù Proklestvo. zadarxana Papi. 658. *Extra. Super gentes. de consuet.*

3. Ostaje pod oppovid Misto, ù kojemuje ukoppano Tilo jednoga Poluvirza; olli onnoga, koigaje branio, pomogao, olli svittovao. 659. *Cap. 1. de sepulturis. in 6.*

4. Zarkve onnyh, koji silluju, ol navodè Nemochgnika, dà ù gnihovim zarkvama odabere gròb, illi odabrana dà nepromini, ostaju pòd Oppovid, doklem nepovrate isto gneggovo Tilo, i dobìtak. A onni, koji tò cinè, uppaddaju ù Proklestvo, kako rekkosmo nà svoje Misto. zadarxana Papi.. 660.

Nemoggũse svè zaveze zarkvene ovdi ù ovvim kgnixizam stisnuti, jerebisse hottile zàgne kgnigghe ossobite. Moxe i ovvo mallo bitti uggodno, i koristno Duhovniku, akosse pomgnivò sluxiti budde.

IZISKOVANJE IV.

Od Pecciàta skrovitosti Ispovidgne: od Napastovangna; i Potizzanja ù Ispovidi.

GHrisi, koise ciùju ù Ispovidi, pod tolliku skrovitost paddaju, dajih pecciàti trostruk zakon, Boxij, Naravski, i Gliuski, tako dà Ispovidnik za uzdarxanje jednoga zĩla Kragliestva nebbijh moggao nì pojedan nacin odkriti, illijè jòsc xĩv Pokornik, illijè posciao s' ovvoga svĩta. Ovvosu zakoni takò tvardò zabranili, zà dasse Pokornizi nebbi odbivali od svete Ispovidi, kakosse doggodi ù zargnasckoj zemgli, ù kojoj Pũzi cichia zlocchiè Misnikah, koji neuzdarxasce skrovitost, ustupisce od Ispovidnize. Nije od magne scete svetoj Zarkvi, Diavaosko Potizzanje nà ghrih putteni ù svetoj Ispovidi, kojè ne magne odbĩje od lĩka tolliko duhovnoga. Radi togga dacchiemo koristno Istumacẽngnè varhù jednoga, i druggoga. 661. *Apud de Lugo.*

PO-

POGHLAVJE I.

Varbù Pecciàta skrovitosti od ghribah, ù svetoj Ispovidi ciùvenib.

Uppit. 1. SCtoje Pecciàt od Ispovidi?

Odgov. Jest jedna tēscka duxnost Ispovidnika, s' kojomje ù kripōst trostruka zakona, Naravskoga, Boxjega, i Zarkvenoga, darxan mūciati; i darxati skrovite ghrihe, i svaka, koja od krivena moggu màrsku ciniti Ispovid, ciùvena nà Pristogliu od Pokore, tollikò obvezana, dà nighda zà nijedan uzrok nemoggù bitti objavgliena, nì pò ryci, nì pò nijednomu druggomu zlamengnu. 662.

Uppit. 2. Razumilisse ovva duxnost Ispovidnika tolliko tescka od samih ghrihah smartnih, olli jòsc i od malih, illiti prostnih?

Odgov. Razumi, kako skupnò pridaju sveti Naucitegli, tolliko od ghrihah smartnih, kolliko prostnih, pò tà nacin, dà Ispovidnik odkrìje samo jedan mali ghrih ossobiti svoga Pokornika, n. p. dàjè jednu malu lāx ispovidio, smartnobi saghriscio; nittisse ù ovvomu odkrivangnu nahodi malina ghriha. Razlogh jest, jeresse vazda ù tommu uvrighià ciast, i posctengne svetoga Sakramenta; i cinise marzak Pokornikom; jere dà ovvi znadù, dà moxe Ispovidnik prostò odkriti gnihove male ghrihe, vazdabi sumgnili, dacchie pò zlocchi, olli pò zabludengnu Razuma odkriti i vellike, mlidūchi, dassu māli; i takobijih odvracchiali od ovve Nebbeske likarie, tollikò potribne, i koristne. 663.

Uppit. 3. A dà ù skupnò recce Ispovidnik, dasseje Petar, n. p. ù gnegga Ispovidio od malih ghrihah, nespomignuchi nijednoga ù svojoj slizzi, billi bio krivaz odkrivengnu Ispovidi?

Odgov. Dà izrecce Ispovidnik, dasseje ù gnegga Petar ispovidio od mnoggo, olli od tesckih ghrihah malih, ozkvarnuobi pecciàt Ispovidgni; jere ovvi nacin govorengna razloxnò smuchiùje Pokornika, i marskumu Ispovid obracchia. Alli dà recce, dasseje Petar ispovidio ù gnegga od svojih malih ghrihah, nebbi krivaz bio odkrivengnu Ispovidi, kako ucè mudri Boggoslovzi. Razlogh jest, jere pò ovvomu govorengnu nemoxesse razloxnò smutiti Pokornik, kakosse nebbi razloxnò smutio, dà recce Ispovid- 664.

vidnik, dasseje ù gnegga Petar ispovidio: à Ispovid nemoxe bitti, barèm bèz kojega ghriha maloga.

Alli i ù ovvomu tribaje immatti pamet, jerse moxe doggoditi, dà pò kojemu okolostanku ùvridise pecciàt od Ispovidi i pò istumacenomu nacinu, n. p. dà recce Ispovidnik: *Petarseje dànàs ispovidio od malih ghrihah*. Olli dasse buddù tri ispovidila; i od jednoga recce: *Ovviseje ù mene ispovidio od malih ghrihah*. Razlogh jest, jere zlamenuje, dasseje Petar prià ispovidio od smartnih. Tako ù druggomu doggoghiaju, dassusse ostala dva ispovidila od vellikih ghrihah. 665.

Uppit. 4. A billi moggao Ispovidnik uskupnò recchi sctogod od ghrihah smartnih ispovighienih, neticiùchi nijednoga ù svojoj slizzi, neggo samò govorechi, dasseje Petar ù gnegga ispovidio od ghriha smartnoga?

Odgov. Tollikobi zadosti bilo; zà bitti zygnen krivaz od ozkvargnengna svetoga pecciàta, cichia razloga gori istumacena, kako jednodusno pridaju sveti Naucitegli. 666.
Dallijè dosti jòsc recchi samò koju ryc, zà uppasti ù ovvo tẽscko pomagnkangne; olli datti koje zlamengne, pò kojemusse moxe dõchi ù koje poznangne od smartnoga ghriha ù svomu Pokorniku, kakò n. p. dà recce Ispovidnik: *Nysam Petra odriscio, jerè nije bio pripravan: Nysamga moggao odrisciti: Poslaosamga Biskupu*, i prilicna. Takoghier, dà stojechi ù Ispovidnizi, i ciũvsci koji texak ghrih, zavapie: *O Isuſſe, i Mario*; i budde ciùven od okolostojechih: illi pò koji drugghi nacin, pò kojemu okolostojèchi moggu dojti ù poznangne od smartnoga Pomagnkangna. 667.

Moghlobisse doggoditi kadgòd, dà Ispovidnik samo rekkuchi, dasseje ù gneggà Petar ispovidiò, uppadne ù odkrivengne Ispovidi, kakò n. p. kadjè Ispovidnik od onnih, koji immaju oblast varhù ghrihah zadarxanih; i Petar nebuduchi gneggov vlastiti Pokornik, dojdese ù gnegga mũce ispovidititi. Svemmu ovvomu Razlogh jest, jeresse dohodi ù koje poznangne ghriha smartnoga; i tẽsckasse, i marska obracchia S. Ispovid. 668.

Prilicnò bksughien zà ozkvarniteglia svete Ispovidi, i gnè skrovitosti, onni nespametni xupnik, koji nemogguchi odrisciti svoga Pokornika, poslaga k' Stariscini, i pysamu, dà nije moggao odrisciti Pokornika, koichie pridati lĩst; i zà toga molì, dabiga õn odriscio. Dalli akobiga isti Pokornik molio, dà tako pysce, nebbi kri- 669. 670.

vaz

vaz bio ozkvargnengnu Ispovidi. Bèz gneggova dopuſc-tengna biobi ozkvarnitegl ſvetoga pecciàta Iſpovidgnega zà razlogh izrecceni.

Dalli oll'imma, olli nejma tò dopuſctengne, ſpamet-nocchiè, i ſvitniè uciniti xupnik, illi Iſpovidnik, dà ſa-mo pyſce (akò nemoſce ſmagnim, negh pyſati) daſſe Pokornīk xeli ù Stariſcine iſpoviditi, i gneggov blagoſov primiti. Utvārdi ù pamêt, Duhovnice, ovve nauke zà tvoj Poſſao Boxanſtveni. 671.

Uppit. 5. A ſctò ſudíſc od onnih Iſpovidnikah, koiſe neſ-viſtnò drùghda izgliuzgaju, govorechi, daſsè ù Iſpovidi ciùju gardni ghriſi, Prigliubodinſtva, Roddozkvargna, i prilicna; olli daſſeje ù gnegga jedan Miſnik, Ciovik, xenna, iſpovidio od togga, i od togga ſmartnoga: daſſe ù toj, i ù toj Skupſctini, Grâdu, Miſtu, ciùju pò Iſpovidi tēſcka ùvrighiengna; i ovvim prilicna, prèm daſſe nei-menuje Cegliade?

Odgov. Ovva reccena razgovarengna jeſſu mnoggo bezpamet-na, i podloxna ozkvargnengnu pecciàta ſvete Iſpovidi, 672. i mnoghim neſricchiama, i ſmutgnama. Nije velle go-diſctah, dà ù jednomu Grâdu plemenitomu ù Italiji dojde pripovidati zà korizmu jedan naùciàn Boggoslovaz (dalli nè tollikò ſpametan). Ciùvſciga jedna Vladika odâna pripovidati, zaccè xegliu, ù gneggaſſe iſpoviditi, ka-koſſe jedan dân i iſpovidi pò pripovidangnu. Buduchiſſe kaſnò domma vratila, uppitaje mūx, ghdìje bila, i ſctoje cinila? odgovorī onna: Bilaſamſe iſpoviditi ù Pripovi-davza. Mûxju taddà pohvali;. i recce, dàje dobrò uci-nila. Nakòn ſcēſt, olli ſedam godiſctah povratiſe iſti Miſnik iſtanovizè Pripovidati ù tommu Grâdu; i pripovi-dajuchi jedan dân protivà Prigliubodinſtvu, recce, daſſe nahodi ovve pogarde i ù tommu Gradu, jere ōn kadje parvi pūt pripovidao, ſamoje jednu xennu iſpovidio, i naſciòjuje ù Prigliubodinſtvu. Ciùvſci tò Vlaſtelin, mūx reccene Vladike, dylīſe ſmuchien iz Zarkve; i ſpomi-gnuchiſſe od rycih xenne ſvoje, kakoſſeje ù proſciatna vrimena ù togga Pripovidaoza iſpovidila, izvadivſci màç, porazíju. Sctioſam i od drugghih prilicnih doggo-ghiajih; dallijih kratkocchia ovvih kgnixizah nedopuſc-ta izrecchi. Evvo, Iſpovidnice, nà ſctò dovodi jedna neſpametnoſt!

Vegliu dakle, daſſe reccena razgovarangna nejmaju 673. ciniti; à i nemoggūſe ciniti varhù jednoga malahnoga

Mi-

mista; i navlastitò varhù jedne skupsctine, kakò izgovara uppit; jerebi innakò i ozloghlassio skupsctinu, i odzkvarnuo pecciàt Ispovidi. Prèm dà od jednoga vellika Grâda takõse razgovarati neodsughiùju Naucitegli; nisćta magne nespametnosse i tò cini. Od Ispovidi nejmãsc govoriti nì zlò, nì dobrò, nègh mũcciati: mucci dakle, dà te smutgna nenajde. Kakochiemo sàd.

Uppit. 6. Dà Ispovidnik havali jednoga svoga Pokornika, dà jè svete Dũsce, dà jè dobar, da jè cìst, i prilicna, podnossilisse spametnò?

Odgov. Akosusse ù Ispovidnika mnozi ispovidili, n. p. trì sĩna jednoga Otza, i õn hvali jednoga samo prìd Otzem, dà jè dobar, dà jè cìst, dà jè Boggomoglian; à od ostalih mucì, ũvrighiuje pecciàt skrovitosti Ispovidgne, kakò opchienò zaghlavgliuju Boggoslovzi. Razlogh jest, jere pò tommu nacinu od govorengna dãje razumiti Otzu, dà ostala dvà sĩna nysu dobra, nysu cista, nysu Boggomoglna; i takò iz daleka odkrĩje gnihova pomangnkangna. 674.

Akojè pãk razgovarangne od jednoga sama Pokornika, neprikladujuchiga k' drugghim, hvalechiga Ispovidnik neùvrĩghia pecciàt od Ispovidi; jere pò tommu nikoga nepogarghiùje; nìt cinì Ispovid marsku. Dallije i tò jezivo, jerse moxe doggoditi, dà kojega druggoga tako nehvali, olli nije hvalio; i takò postavgliajih pòd sumgnu. Rekkoh viscè, dà mucĩsc; i mucci. 675.

Uppit. 7. Dà Ispovidnik sumgni od sebe, znali pò Ispovidi, olli izvân Ispovidi jednò pomangnkangne Petrovo, odkriuchiga, billi ozkvarnuo pecciàt skrovitosti Ispovidgne?

Odgov. Mnozi Naucitegli darxè, dabbi ozkvarnuo. Razlogh daju, jere ù sumgni cichia ciàsti, i posctovangna, kojese imma Sakramentu od Ispovidi, zà dasse ovva neucinì marska, i nepodnosna, vaglia suditi zà pecciàt. 676.

Uppit. 8. Paddajuli pòd pecciàt od Ispovidi bettezi naravski Pokornika; olli varsta gneggova bitja, illiti stangna, kakò n. p. dàjè Pòp, Ciòvik oxegnen, i prilicna?

Odgov. Bessidechi od bettegah naravskih, ovvi moggu bitti od dvi varste. 1. Ollijih odkrĩje isti Pokornik nà Ispovidi, zà bogliè istumaciti svoja pomangnkangna, kakò n.p. dàjè Kopĩle, dà nije prãvi Vlastelin, dàjè Rodda neplemenita, i prilicna. 2. Ollijih neodkrĩje Pokornik, neggojih poznaje, i viddi isti Ispovidnik, kakò n. p. dàjè Pokornik tvarde ghlave, muçne naravi, strahgliv, i prilicna. Sad - 677.

Ve-

Vegliu. 1. Govorechi od parve varste bettegah, akossu skròviti, i ù samojse Ispovidi odkrìju, duxanjihje Ispovidnik skrovite darxati; innakò biobi ozkvarnitegl pecciàta Ispovidgnega, kakò skupnò pridaju Naucitegli. Razlogh jest, jere odkrivengne takovih bettegah smuchiùje razloxnò Pokornika; i drughdamuje xaliè, neggò, dammusse odkrije koji ghrih. zà neodbìtjih daklè od svete Ispovidi, i zà neuciniti Ispovid tèscku, i marsku, immajuse darxati skroviti. 678.

Vegliu. 2. Govorechi od 2. varste bettegah, nahodise mudrih Naucitegliah, koji uzdarxu, dà ovvi nèpadaju pòd pecciàt skrovitosti. Razlogh daju, jerse neciùju ù Ispovidi, neggò viddu. Alli, s' dobrim myrom ovvih Kgnixnikah ghlassovitih, menije svitniè recchi, dà jè Ispovidnik duxan tàjàti betteghe Pokornika i od ovve drugghe varste, akossu skroviti; i ù samojse Ispovidi poznaju; i nijemu dràgo, dasse izvân znadu. Razlogh jest, jerebisse Pokornizi lasnò odbili od svete Ispovidi, ossitujuchisse, dasse gnihovi bettezi takò odkrìju. 679. *Card. de Lugo disp. 13. sect. 3. num. 60.* 680.

Vegliu. 3. bessidechi sàd od varste bitja Pokornika, kakò dajè Misnik, dàjè Ciòvik oxegnen, i prilicna, akò Pokornik zlamenuje Ispovidniku pò koji nacin, dà nebbi radda, dasse znade izvân ovva varsta gneggova bitja, duxenjeju Ispovidnik skrovitu darxati, cichia razloga vecchièkràt istumacena. Akosse pakà Pokornik nehaje (sctosse mucnò moxe doggoditi) dasse odkriju, nebbi bilo protivà pecciàtu, odkritjih. Allije spametnijè ù svakomu doggoghiaju muciatijih; jerebisse moghlo doggoditi, dà koji Slusciavaz osctre pameti ciùvsci, dàjè Pokornik Misnik, olli Ciòvik oxegnen, moggaobi suditi, olli barèm sumgniti, dasseje Pokornik ispovidio od kojega ghriha, koji tyce Misnisctvo, olli postegliu od xenibbe; i takobisse moghla iz daleka odkriti sveta Ispovid. 681. 682.

Uppit. 9. Pokora, koju dàje Ispovidnik zà ghrihe, olli zakrachiengne odriscengna, illi pysma, dasseje ispovidio Pokornik, padajuli pòd pecciàt skrovitosti Ispovidgne?

Odgov. Bessidechi od Pokore tèscke, kojase dàje zà ghrih smartni ù danascgna Vrimena, kakò n. p. Kruniza Gospina, Pòst, i prilicna, ovva bèz svake sumgne padà pòd pecciàt. Razlogh jest, jere odkriùchije, dajese uzrok suditi, dasseje Pokornik ispovidio od kojega ghriha smartnoga; i takose nè velle iz daleka odkrìje sveta Ispovid. Cichiasse togga nespametnò podnossi onni Ispovid- 683.

nik, koji slugama, finovom od obitili, olli xennam odanim, dāje ȝà Pokoru Pofte, ólli drugghe prilicne, kojefe viddu, jere dâje uȝrok, fumgniti od kojega ghriha fmartnoga.

684. Beffidechi od Pokore lagahne, kojafe dāje ȝà male ghrihe, kakò n. p. pēt Otcenafciah, i pēt ȝdravih Mariah, ȝdrava Kragliza, i prilicna, odkriuchiju, nebbiffe Ifpovid ùvridila, kakofmo ȝgora rekli od malih ghrihah. Alliffe vaglia dobrò fpomenuti od fvegga naùka, kojegafmo ondi iftumacili; i ovdiga uloxiti pomgnivò.

685. Govorechi od odrifcengna ȝakrachiena Pokorniku, doiftò Ifpovidnik ovvo odkriuchi, cinife krivaz ozkvargnengnu pecciata Ifpovidgnega, kako i vifce tyknufmo. Raȝlogh jeft, jere govorechi, dà nijĕ Pokornika odrifcio, dāje raȝumiti, olli dà nije bio pripravan, olli dagga nijè moggao odrifciti; i takò dâje fuditi od tefcka pomangnkangna ù fvomu Pokorniku.

686. Govorechi napòkon od pyfma, s' kojim Ifpovidnik fvidoci, daffeje tà, i tà ù gnegga ifpovidio, tribaje ȝnatti, dà ù mnoggo miftah jeft obiciàj, dà fvaki, koi-je od Ifpovidi, i od Pricefćtengna, ù Vrime vaȝmeno duxanje immati fvidocianftvo, pyfano od fvoga Ifpovidnika, daffeje ifpovidio, ȝà dà Paftir duhovni ȝnāde, koffeje ifpovidio, i ȝadovoglio ȝapovidi zarkvenoj; à kò nijè. Alliffe mnokrāt doggāghia, dà Pokornik nije odrifcen od Ifpovidnika, olli jer nije pripravan, olli jerga nemoxe odrifciti, olli nehottechiffe ozzipiti od priggode ghriha, olli tūghie vratiti, i prilicnà. Sćtò Imma daklè s' tim ciniti Ifpovidnik, akomu pyta lyft, ù kojemuje pysāno fvidociānftvo, daffeje ifpovidio? Akomu dopūfti recceno fvidocianftvo, moxe s' ovvim uggrabiti nedoftojnò Prifveto Pricefćtengne, i ù drugghe nedoftojnofti posārnuti. Akò paka nedopūfti, dohodife ù poȝnangne kojega tefcka ghriha, olli Pomangnkangna ù Pokòrniku.

687. U ovvomufe Iȝiskovangnu raȝdigliuju Naucitegli. Jedni ucè, dāje Ifpovidnik darxan ù reccenomu doggoghiaju datti Virnopis Pokorniku famo, daffeje ù gnegga ifpovidio, akoje ucinio fvoju Ifpovid, prēm dà cichia koje ȝaprike nije bio odrifcen: i nedajuchi, akoje oftalim dao, dàbi raȝbio pecciat od Ifpovidi. Raȝlogh dāju, jere pò tommu ȝakrachiengnu virre odkrīje tēfcka pomankangna fvoga Pokornika.

Drug-

Drugghi uzdarxu, dà nije Ispovidnik darxan datti reccenu virru Pokorniku, koifeje pokazao nedoftojan odrifcengnu, dafleje ù gnegga ifpovidio; i nedajuchi-je, dà nebbi ozkvarnuo pecciàt fvete Ifpovidi. Razlogh pridaju, jere Ifpovidnik ovdi nifcta negovori, nitti cinì, pò cemmu biffe moghlo odkriti pomankangne Pokornika: i akò oftali od gnegga zlò sũde, nejmajuchi virru od Ifpovidnika, neka febe krĩvi, koife sàm cinì nedoftojan: i jerebiffe druggaciè otvorio pũt mnogghim himbama: razlicni, koji cinè, i provodę fmradni xivot, nitfe hocchiê od gnegga odvarchi, moghlibi s' reccenim fvidocianftvom varrati Pũk, i Paftire duhovne. 688.

Ovvi i jedan, i drugghi nauk moggaobiffe slobodnò brãniti, immajuchi fvoje temeglite razloghe. Nifcta magne ù ovvim ftvarima vazdaje fvitnije, i pametnije fuditi zà pecciat, akoffe koji zakoniti uzròk nefuprotivi; i vegliu, dà akoje Ifpovidnik dopuftio immenovanu virru oftalim Pokornikom, imma i ovvomu; jerbi innako iz daleka odkrio gneggovo nedoftojanftvo; i akobiffe zlò slùxio od tè virre, immalabiffe gneggova zlocchia kriviti; à nè dillo Ifpovidnikovo. 689.

Uppit. 10. Moxeli proftò Ifpovidnik beffiditi od ghriha fvoga Pokornika, kojega poznaje ù Ifpovidi, i izvân Ifpovidi?

Odgov. Skupnò Boggoslovzi fvetim Tomaffom, i Sckotom ucè, dà Ifpovidnik znaùchi ghrih fvoga Pokornika izvãn Ifpovidi olli prià, olli posli; i ù Ifpovidi, moxe od gnegga govoriti bèz ùvrighiengna pecciàta Ifpovidgnega. Alli poznangne ù Ifpovidi nejma nadoftaviti nijednu kripoft iftini znanoj izvãn Ifpovidi, jerbi druggacie ozkvarnuo pecciàt. N. p. dà Ifpovidnik znade od Pavla, dàje Petar ukrao, i Petarfeje od togga ù gnegga ifpovidio, nemoxe Ifpovidnik recchi, dà doiftò znade, dajè Petar ukrao; jere onno znangne, immano od Pavla, nemoxe datti temegl iftini: dakle ako reccè, dà tò doiftò znade, ulizuje ù tò govorengne znangne Ifpovidgno; i takõfe odkrĩje Ifpovid. Razlogh odgovora jeft, jerfe Ifpovidnik sluxi od fvoje oblaft i, kojamu nije zapricena; innakò akomuje fctò ukrao, n. p. i õn tò znade izvan Ifpovidi, moggaobi lũpex pridãgn dojti, i ifpoviditi fvoju lupefctinu, i takomu zatvoriti ũfta, dà muccì Ifpovidnik: olli koji Podloxnik viddechì, dà gneggov Starifcina Duhovni moxe znattì gneggova Pomankangna, 690. Q. 11. A. 5

moggaobiſſe ù gnegga iſpoviditi, ʒà oſtati slobodan od pedipsè, i bèʒ oʒīra ſaghriſcevati; i takobiſſe viddila mnogga beʒredja ù xivgliengnu; i Pravdibiſſe duhovnoj ruke ʒaveʒale, ſčtoiſſe nejma recchi. Niſčta magne Anghielski ſvittuje Iſpovidnika, dà cichia ſmutgne, kojaſe ʒà tò govorengne moxe doggoditi, darxi potajne te ghrihe, prem dajih ʒnade i iʒvan Iſpovidi, ako nije koja raʒloxita potriba, od gnih govoriti. 691.

Uppit. 11. Dajè occito pomankangne Pokornika, n. p. dajè occitò ukrao, Ciòvika ubio, i prilicna, i od ovvogaſe ſvegga iſpovida: à Iſpovidnik ʒnaduchi, daſſu tī gneggovi ghriſi occiti, ʒà pohvalu Pokornika iʒuſtuje, daſſeje skruſcnò iſpovidio od ſvoga ubojſtva, olli Lùpeſctine, ozkvargnujeli pecciat ſvete Iſpovidi?

Odgov. Bèʒ ſvake ſumgne tà Iſpovidnik neſpametni ozkvargnuje pecciàt; i tojè pohvagliengne mnoggo lūdo, koje odkrīje ghrihe iſpovighiene: cinì nepravizu ſvetomu Sakramentu, i nareghiengnu Boxjemu, koji ʒapovida, daſſe ù ſvakomu doggoghiaju immaju darxati skroviti ghriſi, ciùveni ù ſvetoj Iſpovidi, kakò ciùveni ù gnoj. 692.
Saviſce nadomecchiù mnoʒi mudri Boggosluzi, dà bi Iſpovidnik ùvridio pecciàt ſamo govorechi, daſſeje ù gnegga recceni Pokornik od ſvegga zilovitò, i skruſcenò iſpovidio. Raʒlogh jeſt, jere pò ovvomu govorengnu dâje raʒumiti, daſſeje iſpovidio i od Lupeſčtva, olli Ubojſtva, koëje ſvimma occito. 693.

Uppit. 12. Dà ʒapovidi Stariſcina duhovni Iſpovidniku pòd Prokleſtvo, dammu objavi, n. p. Iʒdajnike, koīſuga hottili otròvati, billijih moggao odkriti, ʒnauchijih ſamò pò Iſpovidi?

Odgov. Nì pojedan nacìn. Immaobi parvgliè poniʒnò podniti i Prokleſtvo, jòſc i ſmàrt, neggò ozkvarnuti ſveti Sakramenat, ʒà neucinitiga marska, i nepodnoſna Pūku karſtianskomu. Cichia togga, kako rekkoſmo ù pocēlo, nemoxeſſe objaviti ghrih, ù Iſpovidi ſamoj ciùven, nè ſamo ʒà xivot jednoga Stariſcine; dalli ni ʒà ſahragnengne tileſno jednoga zīla Kraglieſtva, olli ſvegga Pūka karſtianskoga. 694.

Uppit. 13. A dà Stariſcina zarkveni ʒapovidi tommu Iſpovidniku, daſſe ʒakunne, jelliſſe Petar ōd togga ghriha ù gnegga iſpovidio, billiſſe moggao Iſpovidnik slobodnò ʒakleti, dà nijè, prèm daſſeje Petar doiſtò od gnegga iſpovidio?

Od-

Odgov. Nè famobisse moggao ù tommu doggoghiaju zakleti; dallibi josc i immao, zà neodkriti Ispovid, dà õn nezna nisćta: nitbi rekkao tadda lãx, ollisse krivò zakleo. Razlogh jest, jere Srariscina gnegga uppituje, kako Ciòvika; à õn nezna nisćta od Ispovidi, kako Ciòvik, neggo kakò Boogh, nà kojega misto stoji ù Ispovidi. *Sćtò znà ù Ispovidi, magne znãde, neggo sćtò neznade*, govori fveti Agustin. 695. S. Aug.

Uppit. 14. Dà Ispovidnik pó Ispovidi znãde, dasse nahode Izdajnizi, kojisu zaghlavili, pridati Grãd Nepriategliu, n. p. Turcinu, sćtobbi immao ciniti? billi moggao recchi koju ryc Vladaozu od Grãda, dà pazzi pomgnivò Grãd?

Odgov. Immaobi podvezati Pokornika, dà õn tò dade na znangne Vladaozu, olli istomu sebi dopusti, dà moxè oznanniti Ghlavara; druggaciega nebbi moggao odriſciti. Akosse pãk nikakò nebbi moggào navesti Pokornik nà izvarſcengne tè duxnosti cichia straha zemaglskoga, dà nebbudè ubiven od Izdajnikah, taddabi vaglialo, dà Ispovidnik s' vruchim sarzem priporuci Boggu Gràd karstianski; i najvecchiebi moggao recchi mũce, i potajnò Vladaozu, dà imma pomgnu od Grâda, kakoje darxan immati, kako uci Anghielski Boggoslovaz, isćtom dasse nemoxe dojti ù poznaagne, olli ù sumgnu od Pokornika. 696. 697.

Uppit. 15. A dà Ispovidnik razumi pò Ispovidi jednoga Pokornika, damuje nepriategl pripravio otrõv ù Missi, n. p. ù voddi, illi ù vinu; olli daggaje odlucio ubitti ù gneggovu dommu; olli dà Dĩte, kojega sluxi, i kojemu obiciâje datti kgliûc od skrigne, kradega, i prilicna, billi moggao tà dãn nerecchi missu, zà nebbitti otrovan; nenachisse ù Dommu, zà nebbitti ubiven; nedatti ù napridak kgliũce Ditetu, zà dagga vèch nekradè, i prilicna, bèz uvrighiengna Pecciàta svete Ispovidi?

Odgov. Varhù odgovora nà reccene doggoghiaje razdigliujùse Naucitegli. Jedni ucè, dà bi moggao spametnò Ispovidnik nerecchi missu, nenachisse ù Dommu, zà ubighnuti nepravednu smart, iznasciavſci koji zakonit' uzrok, zà narecchi missu, olli zà izâchi iz mista ù tà dãn. Razlogh daju, jere Misnik s' ovvim nacinom neodkrĩje ghrihe Pokornika, neggosse samò sluxi od svoje oblasti, koju imma, zà recchi, olli nerecchi missu, zà nachisse ù svomu dommu, olli nenachi, prèm dabisse pò tommu domislio 698.

Po-

Pokornik, dasse Ispovidnik sluxi od znangna Ispovidgnega.

Alli mnogghi ostali svitnijè pridaju, dà akòmu nebbi dao Pokornik oblàst, zà sluxitisse od reccenoga znangna, kakoje duxan datti, nikakosse ob gnegga nebbi moggao sluxiti Ispovidnik; i parvgliébi tribovalo, dà prigori svoj xivot, neggo i najedan nacin ucini Ispovid tescku, i marsku. Vaglialobi, dasse Boggu priporuci, i ù gneggove rūke pridade svoj xivòt, dà Missu recce, i Dommase najde. Ovvi nauk potvarghiuje naredba svetoga Skuppa, koji zabragnuje uciti: *dajè prosto Ispovidniku, sluxitisse od znangna Ispovidgnega, isctòm dasse s' ovvim neodkrije nà koji nacin Ispovid; ollisse neuzrokuje kojà tegota, olli brimme Pokornika, negh' akobi od nesluxengna toga znangna izascla texja sctetta Pokorniku, priloxena k' parvoj sctetti, i tegoti, jerse nebbi taddà immala zyniti onna parva sctetta, i tegota.* 699. S. Congr. 18. Nov. 1682.

Tumacilissu Branitegli od ovvoga nauka ovve najposlidgne ryci s' prilikama. Dà jedan Stariscina duhovni poznaje pòd Ispovid, dà Petar Misnik, koji imma bitti odreghien, i odabran zà Pastira od Dusciah, jest nedostojan togga brimmena, govòre dabbi moggao Stariscina neprimiti Petra zà Pastira, znaduchi pò Ispovidi, dàje nedostojan; jere prêm dasse ossituje Petar, dagga nèchie Stariscina cichia gneggova nedostojanstva, poznana ù Ispovidi; i dasse Petar zà tò smuchiuje, i chiùti tegotu od svoje Ispovidi; nisćta magne vecchiabi gneggova tegota, i sctetta bila zà Dusciù, dasse Stariscina nesluxi od znangne Ispovidgnega, i dagga primi, buduchi nedostojan togga brimmena duhovnoga, nà velliku sckoddu Dusciah Karstianskih. Donosse i drugghe prilike. Alli kako rekkoh, ovvi nauk jest zabragnen od svetoga Skuppa. Cichia togga nasce odgovarangne jest prikladnije naredbi svete skupsctine, koja zabragnuje, Sluxitisse, nà kojimu buddi nacin, od znangna Ispovidgnega; nègh onnih parvih Naucitegliah. 700.

Dalli razumij, Sctioce, dasse pò ovvomu nezabragnuje jednomu pomgnivu Stariscini, koji pò Ispovidi poznaje mnogga bezredja, i pomankangna svojih Podloxnikah, immati pomgnu, kako zapovida gneggovo brimme, od stvarih, i dillovangna svoje Skupsctine, i svojih Podloxnikah, isctòm dasse neossite, izhoditi ovva pomgna od znangna Ispovidgnega. 701.

Ta-

Takoghièr i Isſpovidnik ù trecchiemu gori iʒneſſenu doggoghiaju moggaobi immati, i uloxiti pomgnu, dammu slũga ù napridak neukrade; alli nè vecchiu, neggo ſpametni Goſpodari obiciâju. Dallimu nebbi moggao uʒeti kgliũc, ako imma obiciaj, darxatiga ù gnegga, jerbi druggaciè ùvridio pêcciat, i marsku obratio Iſpovid. 702.

Uppit. 16. Petarſe Iſpovidnik iſpovida ù Pavla Iſpovidnika; à Pavao ù Petra. Dalli Petar jedan dãn iſpovidajuchi Pavla, poʒnaje, dà Pavao nije Iſpovidnik, olli jer nije immao od Stariſcine oblãſt, olli jere nije pravi Miſnik. Sctò imma Petar ciniti? Akô nasliduje, iſpovidatiſſe ù Pavla, gneggove Iſpovidi nechie vagliati. Ako promini Iſpovidnika, i druggoga odabere, Petarchieſſe ſmutiti, i oſſititi, dà tò cini pò ʒnangnu Iſpovidgnemu. Nà kojuchieſſe daklè ſtranu Petar obarnuti?

Odgov. Petar Iſpovidnik ſvakojakò imma prighnuti Pavla, dà iſproſſi oblaſt od Biskupa, olli dammu, odkrije, dà nije prãviMiſnik; i meghiù tò, dã ſebi dopuſti, iſpovidatiſſe ù druggoga prãvoga Iſpovidnika; innaciè nikakomu nemoxe udiliti odriſcengne. 703.

A' dà Pavao nehottio budde iſpunniti reccenu naredbu Petrovu, ſctò taddà imma ciniti Petar?

Ollijè ſctoggod ſumgne meghiù oſtalima Miſnikom, il Redovnikom, dà Pavao nije prãvi Iſpovidnik, illi Miſnik? olli nije nikakove tè ſumgne? Akojè koja ſumgna, vaglialobi, dà Petar prìd druʒima nasliduje cinitſe viddìti iſpovidati ù Pavla; alli pomgniti imma, dammu Pavao nebbi dao odriſcengne, ʒà nebbiti Dyonik gneggovoj ſvetozkvarnoſti: pakabi tribovalo, daſſe iſtinitò mũce iſpovida ù druggoga ʒakonitoga Iſpovidnika; i ovvo ʒà neodkriti Pavla. Akò paka nikakove ſumgne nejma, Petar moxè prominiti Iſpovidnika, nahodechi koji drugghi poſcten uʒrok. Raʒlogh jeſt, jerſe sluxi proſtò od ſvoje oblaſti, iſpovidatiſſe, ù koggamuje drãgo; nitje vaʒdà duxan immati togga, illi togga ʒà ſvõga Iſpovidnika, dagga nebbi moggao prominiti, i druggoga pò ſvojoj vogli odabrati. I akoſſe Pavao ù tommu ſmuchiuje, neka sãm ſebe krivi, i ſvoju ʒlocchiu, jere tà gneggova ſmutgna jeſt bèʒ ſvakoga raʒloga; i mnoggo nepravedna pramà Petru. 704. 705.

Uppameti dakle, Duhovnice, dà Iſpovidnik nè ſamo ùvrighiùje pecciàt ſvete Iſpovidi, odkriũchi pò koji nacin 706.

cin ghrihe, ù Ispovidi ciùvene; dalli jòsc i sluxechiſſe od znangna ù samoj Ispovidi dostighnuta, kadse sluxèngne ovvoga znangna obracchia ù razloxitu smutgnu, i teggodu Pokornika. Dalli akoſſe neobraochia ù smutgnu, olli barèm nè ù razloxitu, Ispovidnikse moxe sluxiti od togga znangne Ispovidgnega. Takò, n. p. znaduchi Ispovidnik pò Ispovidi zlò ſtangne Dusce Petrove, moxè zà Petra skrovitò Bogga moliti; i priporucitiga gneggovu Millosardju: ſctitti kgnigghe, zà nachimu koju dobru likariu duhovnu, i priliçna. Takoghier dà Ispovidnik pò Ispovidi znade, dà tà Pokorniza lasnò napaſtuje Redovnike nà ghrih, moggaobi pomgniti, daſſe s' gnom zajednò nenajde ù kucchi sãm, i sama, prèm dabiſſe onna ù tommu ſctò smutila, akò Ispovidnik poznaje svoju mlohavſctinu, s' kojombi lasnò moggao uppaſti ù takovo saghriscengne, jerebi tà gnè smutgna nepravedna, i nerazloxita bila. Takò beſſidi od prilicnih doggoghiajih.

Uppit. 17. Sctò rekkosmo, dà nije proſtò Ispovidniku, sluxitiſſe od poznangna Ispovidgnega, ovvõse razumi, daſſe nemoxe od gnegga sluxiti izvân Ispovidi. A' ù Ispovidì barèm moxeliſſe sluxiti, n. p. spomignẽse Ispovidnik od prosciatnih ghrihah svoga Pokornika, i ù druggoj Ispovidi s' Pokornikom beſſidi: olli pò Ispovidi jednoga Dyonika ù ghrihu, uppituje druggoga varhù iſtoga ghriha, uvrighiuèli pecciàt?

Odgov. Ispovidnikse moxè sluxìtì od znangna ghrihah, ù prosciatnoj Ispovidi ciùvenih, s' iſtim Pokornikom ù novvoj Ispovidi, jerje nà iſtomu Priſtogliu, kakò obiciãju spametni Ispovidnizi s' onnym, koji priuppada ù iſti ghrih. Alli nemoxe od tughih ghrihah govoriti ù Ispovidi; olliſſe sluxiti od znangna ghrihah, jerse razume ciuveni ù druggomu sũdu, i Priſtoglju; i druggaciebi uvridio pecciàt skrovitoſti. 707.

Sàd odgovaraũchi nà drugghi dyo uppitovangna, Vègliu, daſſe Ispovidnik moxè sluxiti od znangna Ispovidgnega jednoga Dyonika ù ghrihu s' drugghim Dyonikom, iſctòm daſſe ovvi od togga neoſſiti. Nà prìliku Petar, koije saghriscio s' Martom, ispovidãse od ghriha: priſtupa i Marta nà Ispovid k' iſtomu Dvhovnĩku; alliſſe neoſſvaghiuje od togga ghriha, taddabi moggao Duhovnik priuppitati spametnò Martu varhù togga ghriha, takò daſſe Marta nebbi oſſitila, daſſeje Petar od gnegga ispovidio; i daſſe Ispovidnik sluxi 708.

od

od znangna Ifpovidgnega; jere ovvo fpametno sluxengne nìt uvrighiuje pecciàt, nìt fmuchiùje Pokornika.

Uppit. 18. A' moxeli Ifpovidnik govoriti fvoim Pokornikom od gneggovìh ghrihah izvan Ifpovidi, zà gneggovo dobrò?

Odgov. Nemoxè bèz gneggova dopufćtengna, zà neuciniti tefcku, i marsku Ifpovid. Takoghièr nì dva Ifpovidnika iftoga Pokornika nemoggûfe meghiù fobom razgovarati od ghrihah gneggovih, prèm dabiffe razgovarali zà gneggovo dobro, jerbi innakò ozkvarnuli skrovitoft. 709.

Uppit. 19. Rekkofmo, daffe Ifpovidnik nemoxè razgovarati od ghriha fvoga Pokornika bèz gneggova dopufćtengna; daklè moxè s' gneggovim dopufćtengnem?

Odgov. zabragnengne triû zakonah jeft odreghieno zà Pakornika. Daklè ako Pokornik dopufti Ifpovidniku, govoriti od ghrihah zà fvoju korift, illi opchienu, Ifpovidnik govorechi od gnih, nebbi krivaz bio Ifpovidi objavgliene. Ovvoje daklè sãmi, i jedini doggoghiaj, ù kojemu proftò Ifpovidnik moxe odkriti ghrihe, ù Ifpovidi ciùvene, necinechiffe taddà nijedna kriviza ni Sakramentu, ni Pokorniku, kako beffidi Anghielski Naucitegl, i s' gnim oftali. 710. Hìc A. 4.

Allije triba znatti, dà ovvo dopufćtengne Pokornika imma bitti slobodnò; à nè pòd fillu, pòd ftrah, pòd prytgnu, olli s' doffadglivim molbama iftiskano; i akogaje dao slobodnò Pokornik, dagga nije posli uzmakao, illi ufteghnuo, jer fe taddà od gnegga Ifpovidnik nebbi moggao sluxiti, prèm dammuje jedan pũt bilo danno. Nijè od potribe damuga Pokornik dade ù pyfmu; doftaje nà ryc; jerfe ù tommu virruje vecchiè Ifpovidniku, neggò Pokorniku, kakò nadodaju mnozi Naucitegli. Dalli uppameti, Ifpovidnice, dà ovvu oblaft neimafc proffiti od Pokornika, neggò ù kojoj vellikoj potribi; i tadda s' pamẽchiu, zà dà budde slobodno dopufćtengne od ftrane Pokornika. 711.

Uppit. 20. Pò kojoj Ifpovìdi izhodi duxnoft skrovitofti Ifpovidgne, dà nemoxe Ifpovidnik beffiditi od ghrihah, ù Ifpovidì ciùvenìh, olliffe sluxiti od znangna Ifpovidgnega?

Odgov. Izhodi famò od onne Ifpovidi, koju cinì Pokornik s' odlukom, i fvarhom, zà primiti odrifcengne od ghrihah, illi prima paka, illi neprima ifti Pokornik tò odrifcengne. I nè famo taddà, kadfe cini reccena Ifpovid, padaju fvì 712.

ghrisi pòd pecciàt od skrovitosti; dalli jòsc i taddà vaʒdà, kàd Pokornik svoje ghrihe õtvora Ispovidniku, s' odlukomjih ispovidíti nà Pristogliu od Pokore, prèm dasse taddà neispovida, nègh nà vrime svit prima, n. p. od Ispovidnika, ʒà bogliejih pakà, i spometnijè ispovidíti. Takò skupnò Naucitegli.

Od reccenoga Nauka naravskim nacinom iʒhode, koja slide. 1. Nèpadaju pòd pecciàt skrovitosti Ispovìdgne ghrisi, koje Pokornik klecèchi nà Pristogliu Ispovidi odkrije Ispovidniku samò, ʒà navestiga ù koje saghriscengne s' napastovangnem. 713.

2. Nepadaju onni, koje Pokornik otvòra nà reccenomu Pristogliu ʒà koju tasctu pohvalu, bèʒ misli od odriscengna, prèm dà recce Ispovidniku, dàjih podlaga pòd kgliũc od skrovitosti Ispovidgne. Samobi taddà bili pòd skrovitost naravsku, kojàse moxe ozkvarnuti ù vellikoj potribi, n. p. ʒà korist opchienu. 714.

3. Nepadaju onni, koje odkrije Pokornik nà reccenomu Pristogliu samo, ʒà ipsovati Ispovidnika, kakosse doggodi jednomu, koije jòsc xiv: olli ʒà iskusciati gneggovu Mudròst, Raʒum, il Uminje: olli ʒà ukrastimu sctoggod: olli napokòn ʒà isprossiti od gnegga koju millost, ìlli Dobrocinstvo, i priliçna. Svemmu òvvomu Raʒlogh jest, jere ghrisi recceni, odkriveni nysu ù Ispovidi, kako ù svetomu Sakramentu, i s' odlukom od odriscengna; neggo ʒà svarhe oppake, i beʒredne. 715.

Dalli s' drugghe strane padaju pòd pecciàt skrovitosti Ispovidgne. 1. ghrisi, koisu bili odrisceni. 716.

2. Padaju, koisu bili odkriveni nà Pristogliu Ispovidi s' odlukom, ʒà primiti sveto odriscengne, prèm dagga Pokornik nije primio, olli jer nije bio dostojan, olli jer Ispovidnik nijè immao oblast varhù ghriha; olli jerje Ispovidnik odmaknuo odriscengne, ʒà kusciàti bollest, i odluku ù svomu pokorniku; i priliçna. 717.

3. Padaju nè samo ghrisi ucigneni, i ispovighieni; dalli jòsc i ghrisi dosciastni, koje Ispovidnik ù Ispovidi privighia, n. p. kàd odkrije ù Pokorniku odluku, ʒà ossvetitisse protivà svomu Nepritegliu, nemoggnchiga od te odluke odvratiti; akò pàk Pokornik ubije svoga Nepriateglia, ovvo ubojstvo padà pòd pecciàt Ispovidgni; i priliçna. Svemmu ovvomu Raʒlog jest, jersu svè reccene Ispovidi Sakramentne, t. j. s' odlukom, ʒà primiti sveti Sakramenat od Pokore. 718.

Up-

Uppit. 21. Koisu podloxni pòd kgliùc od skrovitosti Ispovidgne, dà bèz svetozkvargna nemòggu tugghie ghrihe objaviti ?

Odgov. Podloxan jest nè samo Ispovidnik; dalli jòsc, i svaki drugghi, koji olli pravednò, olli nepravednò dohodi ù poznangne ghrihah ispovighienih s'odlukom od odriscengna. Takò skupnò Naucitegli s' Anghielskim, i Sckotom. Razlogh jest, jere ghrisi ispovighieni svaghdi, i vazda sobom nosse brimme od skrovitosti Ispovidgne. Dakle tkò dohodi ù poznangne, nà koimu buddi nacin, od ghrihah ispovighienih, darxanje pòd pecciàt skrovitosti Ispovidgne. 719. In 4. dist. 21.

Najpria dakle darxan jest pòd skrovitost reccenu Ispovidnik, koije ciùo ghrihe ù Ispovidi. 720.

A' dà Ispovìdnik nije prāvi Ispovidnik, neggosse priobūce ù odichiu ispovidnisçku, buduchi olli samo Misnik, olli Ciovik svitovgni, takò obucen, zà privarriti Pokornika, olli zà izaznatti gneggova pomankangna, kakò ucini jedan Mūx, zà izaznatti ghrihe svoje xenne, koje pòd tù himbù izazna, i ùbi svoju xennu; ovvi priobraxeni, i nevirni Ispovidnizi billi darxani bili pòd pecciàt istumacene skrovitosti ?

Veglju, dassu immenovani himbeni ispovidnizi podloxni tesckoj pedipsi od Pravde; i darxanissu pòd pecciàt Ispovidgni, kakò pridāju opchienò Boggoslovzi. Razlogh jest, jere i tà Ispovid pò mīsli Pokornika jest Sakramentna, t. j. odreghiena zà primiti sveti Sakramenat od Pokore, i odriscengne od ghrihah, prèm dà pò zlocchi himbenoga Ispovidnika takova nije izascla. 721.

2. Darxan jest pòd skrovitost reccenu Stariscina zarkveni, od kojega prossi olli Ispovidnik, olli Pokornik, oblāst zà odrisciti, olli zà bitti odriscen, od kojega ghriha, olli zaveze zadarxane; kakò bogliè ucè mnozi Boggoslovzi protivà drugghima. 722.

3. Boggoslovaz, Naucitegl, i svaki drugghi, s' koimse svittuje Ispovidnik pò dopusctengnu Pokornika varhù upputengna, i uppravgliengna Dūsce istoga Pokornika, kakò skupniè pridaju Naucnizi. 723.

4. Onni, ollije isti Ispovidnik, olli jòsc i svitovgni ciovik Mūdar, ù spametan, kojemu Pokornik prid Ispovid odkrīje svoju Dusciu, dagga svitnò uppūti, zà ispoviditi dobrò, i korisnò svoje ghrihe, kakò istinitiè ucè mnogghi Boggoslovzi protivà drugghima, koji hocchiè, 724.

dà bi taddà recceni ghrisi samò palli pòd pecciàt skrovitosti naravske. Alli razlogh nascemu nauku jest, jere prèm dà recceni ghrisi nysu odkriveni ù Ispovidi od Pokore, jest nissta magne ovvo odkrivengne odreghieno k' Ispovidi od Pokore; i takò jest jedan poccetak ovve Ispovidi.

5. Prinossitegl, olli onni, koji tumàci prìd Ispovidnikom ghrihe Pokornika, koji nije razumglien od Ispovidnika: olli pysce gneggove ghrihe, zà lascgnejih ispoviditi. Takõghier i onni, koji ciùju ghrihe jednoga, koise ispovida nà Pristogliu od Pokore, illi ciùju nehotte, illi pò zlocchi, zà znatti tughia pomankangna. Savisce i onni, kõmu svetozkvarnò Ispovidnik objavgliuje, olli pian, olli ù snù, olli buduchi pobudalio. Svemmu ovvomu Razlogh jest, jerbisse druggaciè sveta Ispovid tescka, i marska cinila. Tako svitniè mnogghi mudri Naucitegli protivà drugghima, koji uzdarxè, dàbi samò recceni darxani bili pòd pecciàt od skrovitosti naravske. Allije spametniè sũditi zà pecciàt skrovitosti Pokorne. 725. 726.

6. Onni, koji sctìje tughie ghrihe pysane zà Ispovid, ollije pò fricchi nasciào tò pysmo, olligaje ũkrao, zà znatti tũghia pomankangna, kakò ucè vridni Boggoslovzi protivà mnozima, koji govore, dà bi samo recceni ghrisi palli pòd skrovitost naravsku. Razlógh nàsc jest, jere tĩ ghrisi pysani ollissu odreghieni zà Ispovid pokornu, akosse kgnigga nahodi prid Ispovid; ollissu jùr podloxeni kgliùcima svete Ispovidi, akosse nahodi posli Ispovidi. 727.

Alli ovdi vaglia spomenuti, dà akobi kò nasciào pysmo, ù kojemuje pysana tughia Ispovid, kàdse ossiti, dàje tò Ispovid, duxanseje pòd smartni ghrih ustaviti od sctivengna; i sctiũchi, saghrisciuje tesckò, jere nepravednò cinì protivà razloxitoj vogli Pokornika, koji nehocchie, dà drugghi znadu gneggova Pomankangna. Dalli akobi s' razlogom zynio tà, koji nahodi recceno pysmo, dassu ù gnemù samò zlamenovani ghrisi mali, à nè smartni, taddà nebbi smartnò saghriscio, sctiũchijih skrovitò; immabijih nissta magne skrovite darxati. 728. 729.

Uppit. 22. U sctò uppadà, koji ozkvargnuje pecciàt skrovitosti Ispovidgne, odkriuchi pomankangna, ciuvena ù svetoj Ispovidi?

Odgov. Misnik Ispovidnik, koji odkrije ghrih smartni, olli mali ù svojoj vlastitoj slizzi, kakò n. p. jednu lãx, ciùvenu sãmò ù svetoj Ispovidi, immase svarchi s' Misnisctva, i zatvoriti pò svè dnih xivotta ù jedan Manastir, kakoje odre- 730. *Can. Sacerdos 2. dist. 6. de Poen. & cap. om*

odredio zakon. Alli ù denaſcegna dobba pèdipſa od zat- *nis, utri-*
vorengna ù Manaſtir obracchiaſe ù vikovitu tamnizu, *uſque* 12.
kakò pridaju Naucitegli zakona. *§. Caveat.*

Dalli tolliko ù jednu, kollikò ù druggu pedipſu, t. j. 731.
tollikò od ſvarxengna s' Rêda, kolliko od Tamnize,
neuppadaſe, neggo pò oſſughiengnu, olliti posli sũda
ſudza Zarkvenoga, kakò razmiſcgliaju Naucitegli.

Tollikoghièr zà dà Iſpovidnik budde podloxan jedno- 732.
mu, i druggomu reccenomu pedipſangnu, tribaje izisti-
niti, dàje povoglno, à nè nehottè; pò zlocchi, à nè pò
neznangnu, objavio tughie ghrihe, nè iſtomu Pokorniku, *Cap. cit.*
s' gnimſe od gnih bèz dopuſctengna razgovarajuchi; neg- *omnis.*
gò drugghim, kakoſſe vadì iz reccenoga zakona.

Oſtali, koji odkrĩju (od kojih gori beſſidiſmo) neup- 733.
padaju ù ovva pedipſangna; neggò ù drugga pò vogli
Sudza, koje õn hottio budde narediti, oſvin teſckoga
ghriha od ſvetogarde, koju cini s' tìm objavgliengnem.

Ovdi jòſc vaglia ubilixiti. 1. dà ſudaz nemoxe dillovati 734.
protivà Iſpovidniku ozkvarnitegliu ſvetoga pecciata bèz
dopuſctengna Pokornikova, kako niki Naucitegli uzdar-
xu, barèm akoſſe tommu ſuprotivi Pokornik. Alli drug-
ghi hocchie, dà moxè, jerſeje tò ſaghriſcengne ucinilo
izvansko; i takò podloxnò ſudù Zarkovnomu. 2. daſſu
ozkvarnitegli pecciata darxani vratiti poſctengne Pokor-
niku, odkriuchi gneggove ghrihe, buduchi ſaghriſcili
protivà razlogu, i pravizzi.

Uppit. 23. Beſſidiſmo dò ſaddà od ozkvargnengna pecciata
od ſtrane Iſpovidnika, i oſtalih gorì immenovanih. Sàd
xelim znatti, jelli Pokornik dũxan mucciati od ſtvarih,
koje ciùje ù Iſpovidi od iſtoga Iſpovidnika?

Odgov. Nikiſu vridni Boggoslovzi zynili, dà kakoje Iſpovid- 735.
nik darxan pòd pecciàt skrovitoſti Iſpovidgne varhù *Apud Pa-*
ghrihah, i pomankangnih Pokornikovih, ciùvenih ù Iſpo- *lud. Na-*
vidi, takò dajè i Pokornik pòd iſti pecciat duxan skrovita *var. & al.*
darxati, koja ciùje ù Iſpovidi od ſvoga Otza duhovno-
ga. Dalli opchienò ucè oſtali, dà pòd tà pecciàt nije
darxan Pokornik, jere, dajè nareghien pecciàt zà Po-
kornike; à nè zà Iſpovidnike. Niſcta magne ù tommu
teſckò moggu Pokornizi ſaghriſciti, i ozloghlaſſiti Iſ-
povidnike, govorechi od ſtvarih, reccennih od gnih ù
Iſpovidi, daſſe moxe dõchi ù poznangne od gnihove tẽſc-
ke neſpametnoſti, il daſſu odvèch ſciroka rukava, i pri-
licna; jere nepravednò odkrĩju pò tà nacin vellike bette-
ghe,

ghe, i pomenkangna svojih Otazah duhovnih. Kakoje gnimma drãgo, dà Ispovidnizi mucè gnihova pomankangna; takò vaglia, dà i onni mũcè od pomankangnih, i bettegah skrovitih istih Ispovidnikah.

Nemoxemo ovdi istumaciti svè doggoghiaje, koise moggu namiriti ù ovvoj stvari od pecciata. Alli pò nauku, kojegasmo istumacili, spametni, i pomgnivi Ispovidnik moxe lasnò dochi ù razum i od ostalih doggoghiajih. 736.

POGHLAVJE II.

Od Potizzanja, i Napostavanja ù Ispovidi nà ghrih.

Uppit. 1. SCtosse ovdi razumi, napostovati nà ghrih ù svetoj Ispovidi?

Odgov. Mnoggoje sctetna svetoj Zarkvi oppacina, i hudost jednoga Ispovidnika, koji obracchia Pristoglje sũda Boxanstvenoga ù Visciàla Dusce svoje; likariu tollikò duhovnu ù otrov Pakleni, napastujuchi xensku ghlavu, olli mladicchia ù svetoj Ispovidi. O Boxè, oppacine neistumacne! 737.

Razumise dakle tollikò, napastovati xensku ghlavu, olli muscku ù svetoj Ispovidi, i potizzatije nà ghrih, nà bludna tyzangna, zelovangna, i priliena, zà ucinitijih, kadmu drãgo, olli sobom, olli s' kojim drugghim: kolliko-ju tyzati bludnò nà tommu svetomu Pristoglju, illi s' gnom bludna, i nedostojna razgovarangna immati, kakò tumaci sveti Otaz Papa Gargur Petnajesti. 738. *Pius IV. Bulla: Universi Dominici gregis. Greg. XV. 3. August. 1662.*

Uppit. 2. Sctosse ovdi razumi pòd Ispovid?

Odgov. Razumise nè samo, kàdse cinì prãva Ispovid, neggò jòsc kàdse i daje razumiti, dasse cinì, prèm dasse necinì, kakò n. p. dasse Ispovidnik postavi ù Ispovidnizu, i k' gnemmu pristupi xenska ghlava, nè zà ispoviditije, neggo zà potizzati-je nà puttenost; olli nà koje druggo misto, ghdisse obiciàju Cegliad ispovidati, kako n. p. ù kucchi nà posteglìu, ghdisse Nemochgnizî ispovidaju, dãjuchi razumiti, dasse cinì Ispovid, prèm dasse necinì. Takò nadodaje Bulla Gargurova. 739. *Greg. XV. cit.*

Uppit. 3. A dà Ispovidnik nenapastuje ù Ispovidi, nègh olli prià Ispovidi, illiti prià nègh xenska ghlava pocmè Ispovid; olli posli, kakõeje svarscila, i primila odriscengne, billisse razumio napastovati ù Ispovidi?

Odgov.

Odgov. Bì, akōeje napastavao udiglie prìd Ispovid, olli udiglie pò Ispovidi, kakosse viddi ù reccenoj Bulli. 740.

Uppit. 4. Ispovidnik nenapastuje bistrò xensku ghlavu ù Ispovidi, neggo onciàs prìd Ispovid, olli poslì Ispovidi, ucinijoj koji Dār, recce koju ryc, olli dade koji bilìgh, pò kojemu zlamenuje pokrivenò svoju gliubav bludnu; olli recce: *Dà sam svitovgni Ciòvik, rukovaobite zà xennu*: olli napokòn hvalì gnè lipotu, krasnost, i prilicna, billisse razumio nàpastovati nà puttenost ù svetoj Ispovidi?

Odgov. Bì, kakò bogliè, i svitniè uzdarxe mnogghi vridni, i mudri Naucitegli. Razlogh jest, jerè buduchi ovvi Dàrovi, ovve ryci, i ovvo hvagliengne lipote, stvari neprikladne svetomu Pristogliu od Ispovidi, nemoxesse druggo recchi, neggo dasseje Ispovidnik uxgao ù gnè gliubavi. I ovvo jest jedno pokriveno napastovangne, pò kojemusse cinì strāscno nepostengne svetomu Pristogliu. Savisce, kàdse doggodi koja od reccenih stvarih, sveto Pristoglie od Virre imma obiciàj protivà tommu svoj sūd obratiti, sctò nebbi bilo, dà nijè napastovangne ù svetoj Ispovidi. 741.

Uppit. 5. Ispovidnikse ossiti ù Ispovidi, dà gneggova Pokorniza nossi gnemmu gliubav nedostojnu; olli dà lasnò padda ù puttenost: Niscta negovori ù Ispovidi, nì poslì Ispovidi; dallisse sluxi od ovve priggode; nahodije ù dommu, i potticceju nà bludnòst, billisse razumio, nàpastovati ù Ispovidi?

Odgov. I ovvobi bilo jedno oblicje od napastovangna ù svetoj Ispovidi; i tesckobisse nepostovangne ucinilo svetomu Sakramentu, kako Boggoslovzi tumace.. Isto darxè, dà jedan Misnik vuhovit podvūcesse, bitti Ispovidnikom jednoj xenskoj ghlavi, zà slobodniè pohoditiju ù kucchi, i pòd ovvo oblicje napastovatiju, nè ù Ispovidi; nègh ù Dommu, akōju doistò paka napastuje. 742. 743.

Uppit. 6. A dà xenska ghlava napastuje Ispovidnika nà Ispovidi; i ovvise prighne svojom vogliom, billisse razumio napastovati ù Ispovidi?

Odgov. Mnogghi Naucitegli ucè, dà bì; i dà tako obiciaje suditi sveto Pristoglie od Virre. Takoghier nadodaju, dà bì isto bilo, kàd Ispovidnik takò napastovan nebbisse priklonio k' ghrihu, neggo samo zelovao Pokornizu (kakò tyknusmo nà poccēlu) kojaga takò napastuje. Ollijoj recce: *Ostavimo sàd tè stvari: bicchie vrimena: pakachiemo od togga bessiditi*. Svemmu ovvomu razlogh jest, jere pò svaki od reccenih nacenih pogarghiùjese tescko posc- 744. 745.

ten-

tengne, kojese imma svetomu Sakramentu.

Uppit. 7. Nahodise xenska ghlava uxgana ù gliubavi Petra Misnika: Cinīse nemochgna (kakosseje vecchiekrat ʒgoddilo) nebuduchi; i ʒaʒiva togga Misnika ù Dōm, dajè ispovidi. Prihodi Misnik k' gnoj ù loxnizu, i onnamu odkrije, dà nejma drugghe nemocchi, nègh onnu od gneggove gliubavi, i poticcega nà ghrih, pritêchimu, akoje neʒadovogli, dacchie pocceti vapiti, dajuje hottio sillovati. Misnik mlohav (sctò jòsc nysam sctīo, dassèje doggodilo) malle pameti, i magnega sarza Redovnisckoga, cichia straha, dà nebbude prìd gliùdi oʒloghlascen, priklagnāse vogli oppake xenne, i Bogga svetogardnò ūvrighiuje, raʒumilisse, dàjè napastovao ù Ispovidi?

Odgov. Naghiesse ù ʒadgna vrimena jedan Redovnik od māle Bracchie, Ciovik sarza Redovnisckoga, i kriposti Anghielske, koise namìri nà takò hudu xennu; alli iʒaghie slavodobitnik protivà gnè oppacini, buduchiju priporucio svomu pāsu, olliti konoppu, s' koimse pasāsce. Svetiè ucini sluga Boxji Scimun dè Royas ù Spagni, koji takò napastovan od jedne laxnè nemochgnize, priporūcise Blaxenoj Divizi, Majzi od Cistocchie, i nahodechi varhù Posteglie tè hūde nemochgnize jednu mālu Priliku Majke Boxje, postaviè nà parsi te Mladize, ù kojojse onciàs ʒagāsi Pakleni ogagn; obratise ù jedan hīp Divojka k' Boggu; ʒatvorise ù jedan manastir, i ucini svèt xivot. Sàd - 746. 747.

Vegliu, dasse nahodi mnoggo Naucitegliah, koji oggovaraju immenovanoga Misnika (nè gneggov ghrih, koise nejma uciniti, akobisse i xivot immao iʒgubiti) dasse neraʒumi taddà napastovati ù Ispovidi, buduchi bio sillovan, prighnutisse nespametnò k' vogli xenskoj. Dalli ostali primnogghi darxè, dàbisse raʒumio napastovati ù Ispovidi, pò gorì ukaʒanoj Bulli Gargura XV. I takò obiciàje Pristoglie svete Virre; jere tescko pogarghiùje Posctengne svetoga Sakramenta, prèm dasse Ispovid necini, neggo samò pòd jedno oblicje. 748. 749.

Uppit. 8. Ispovidnik nenapastuje Pokornizu ù Ispovidi, neggojoj samo daje ù rūke jednu kgnixizu, dàju pakà Domma prosctije, ù kojoj kgnixizi gnù napastuje nà ghrih, billi bio krivaz napastovangna ù Ispovidi?

Odgov. U prosciatna vrimena nikīsu Boggoslovzi ucili, dà nebbi. Dallisse sàd ovvi nauk nemoxe darxati; jereje 750. *Alex. VII. proposit. 6.*

bio

bio offughien od Zarkve Boxje pòd Papom Alessandrom *damn.* 24.
Sedmim. Razlogh jest, osvin pogarde, kojase cinì S. *Sept.* 1665.
Sakramentu, jerebisse innakò lasnò pò Ispovidi otvorio
pũt rãsapu Duscevnomu, kâd bisse tò moghlo ciniti.

Uppit. 9. U koja pedipsangna uppadà Ispovidnik, napastujuchi nâ ghrih ù svetoj Ispovidi?

Odgov. U reccenojse Bulli Gargurovoj zapovida, dà ovvi op- 751.
paki misnizi immaju od Biskupah, i od svetoga Pristoglia
od Virre bitti obustavglieni od svih Redovah, svũceni od
svih Dohodâk Zarkvenih, offughièni ù Galliju, olli ùvĩk
ù Tamnizu. I akò gardocchia ghriha isste jòsc vecchiu
pedipsu, immaùse frediti, i pridatti Desnizi svitovgnoj.

Uppit. 10. Xenska ghlava, napastovana ù Ispovidi pò koji od istumacenih nacinah, jelli dũxna offvaditi Ispovidnika prìd Biskupom, olli prìd svetim Pristogliem od Virre?

Odgov. Jè dũxna pòd velliko Proklestvo, i akoga neobjãvi 752.
prìd Biskupom, olli prìd Pristogliem svete Virre, nemoxe *Bull. cit.*
bitti odriscena od ghrihah, kakò izgovara Bulla reccena. *Greg. XV.*
Od ovve duxnosti immaju Ispovidnizi oppomenuti svoje
Pokornize, akò poznãju, dàjè koja bila napastovana ù
Ispovidi, kakò nareghiuje ista Bulla.

Uppit. 11. A dà koji drugghi znade izvan Ispovidi, dajè Ispovidnik napastovao svoju Pokornizu, jelliga duxan objaviti?

Odgov. Akobi znaò olli od iste xenne, koãje bila napastovana, 753.
olli od druggoga Ciovika, komusse moxe virrovati, prèm
dà mujè tó bilo pokazano pòd pecciàt skrovitosti naravske, i prèm dasse budde zakleo, dâ nẽchie nikomu kazati,
duxanje objaviti olli Biskupu, olli Iziskaozù svete Virre.
Razlogh jest, jere skrovitost naravska, i zakletva, protivà Posstengnu svetoga Sakramenta, i protivà Dobru
opchienomu, nedarxi. I nehottẽchi objaviti, uppada ù
Proklestvo Pristoglia svete Virre, ghdisse ovvo Proklestvo
obiciaje navistiti.

Akò pakà znade pò ustih kojega Ciòvika, kõmu nije 754.
virrovano; ollisse nespomigne od kõggaje ciùo, nijè duxan objaviti, kako nadodaju niki Naucitegli.

Uppit. 12. Ispovidnik odrisciujuchi xennu, napastovanu ù Ispovidi, koja nẽchie, dasse podloxi pòd brimme, zà objaviti napastnika; olli bèz uzroka odmicce ispunniti tù duxnõst, saghrisciùjeli smartnò, i ù sstò uppada?

Odgov. Smartnò sagrisciuje, odrisciujuchiju izvân ciassa od 755.
smarti, jere nije pripravna, nì dostojna, zà primiti sveto

Odriſcengne. I ghdije varhù togga naviſćeno Prokleſtvo od Priſtoglia ſvete Virre, uppada ũgn Iſpovidnik.

Uppit. 13. A daſſe Iſpovidnik napaſtnik onciàs pokàje prìd iſtom Pokornizom od ſvoga oppakoga napaſtovangna; i tvardò odlũci, daſſe vèch nechie povracchiati nà tù hudoſt; billiga niſćta magne Pokorniza dũxna bila objaviti?

Odgov. Bì, jerbi innakò ȝlocchia gliuska laſnò moghla nachi utociſćte, ȝà ubighnuti pedipſe doſtojne, kàdbiſſe moghla xenna opproſtiti od ſvoje duxnoſti, viddechi iȝvansko pokajangne Iſpovidnika. Paka, kàdje ghrih ucignen, nijè doſta kajatiſſe; dallije od potribe pedipſangne ȝà Dobro opchieno. Takò skupniè ſveti Naucitegli. Nitti rezzi, dà ſveto Vanghielje ȝapovida, daſſe prià imma ſvoj Iskargni skrovitò poſviſtiti, kàdſe viddi ſaghriſcevati; pakà akoſſe neſviddi, i neobrati, taddaſe imma naviſtiti Ghlavaru Zarkvenomu; dakle akoſſe Iſpovidnik ſviddi, i pokaje, nije dũxna xenna, olli mladich, gnegga oſſvaditi prìd Biskupom. 756

Dalli ȝnaj, dà Spaſſitegl tò nareghiuje od ghrihah vlaſtitih, i koji nyſu protivà Dobru opchienomu, kakonoje napaſtovangne ù Iſpovidi, protivno poſćtengnu, i Ciàſti ſvetoga Sakramenta, i koje odbije Pũk od Iſpovidi. Takò tumaci naredbu Goſpodinovu Anghieski. 757 22. Q. 33. A. 7.

Uppit. 14. Kakoſſe imma objaviti Biskupu recceno napaſtovangne, pò pyſmu, olli pò ryei?

Odgov. Svitniẽje, dà nà ryc objavi, neggo pò pyſmu. Dalli akò Pokorniza imma koju raȝloxitu ȝapriku, dà nemoxe priſtupiti k' Biskupu, olli k' Priſtogliu ſvete Vrre, buduchi n. p. nemochgna, ù ȝatvoru, olli nà daleko, taddà mnoȝi hocchiê, dajè duxna pyſati, i oȝnanniti ſtariſcinu od togga diavaoskoga napaſtovanja, ȝà daſſe nà vrime najde likaria tommu otrovu paklenomu. 758

Uppit. 15. A daſſe Pokorniza raȝloxitò boji od kojega teſcka ȝlà, ako objavi Iſpovidnika, n. p. dà nebbude ubivena, oſćtettena ù vellikoj ſtvãri, oſramochiena, i priliena, billi i tadda duxna bila niſćtamagne objaviti?

Odgov. Nebbi, kakò skupnò ucè Boggoslovzi, doklẽm xivu recceni uȝrozi togga raȝloxitoga ſtraha. Raȝlogh jeſt, iere buduchi ſvetà Zarkva, majka miloſardgna, nedaje ȝapovidi tollikò teſcke ſvojim ſinovom. Dalli kàd priſtanu recceni uȝrozi od ſtraha, duxnaje iſpunniti ſvoje brimme. 759

Uppit.

Uppit. 16. A dà Pokornik, olli Pokorniza, molli Ispovidnika; dà ōn-nà gnihovo misto ispunni tò brimme, billiga Ispovidnik duxan bio ispūnniti?

Odgov. Ispovidnikse nije duxan podloxiti pòd tò brimme pokornikovo: pacceje mnoggo svitnije, dasse ōn ù tò brimme neulaga; neggò samo, dà pokaxe Pokorniku gneggovu dūxnost, tolliko ù ovvomu, kollikò ù povrachiengnu tughie stvari, i tughia poschtengna, nepravedno ūrighiena, kakò rekkosmo nà svoje misto; jerseje nasclo mnoggo zlōchiah ù tim stvarima, i mnokràt obujala smutgna Ispovidnika. 760.

Nischta magne moghlobisse doggoditi, dà gliubav karstianska obvexe Ispovidnika pòd tò brimme, cichia Dobra opchjenoga, zà dasse tà kugga vecchiè nerasciruje nà rasap Dusciah Pravovirnih. 761.

Uppit. 17. Dalli akoje ista Pokorniza napastovala Ispovidnika nà svetomu Pristogliu, i ōn k' gnè oppakoj vogli pristao, ossvadechiga prid Biskupom, kakoje duxna pò gori istumacenomu naūku, jelli darxana i sebe ossvaditi, daggaje onna prià poccela napastovati?

Odgov. Pokorniza-je duxna sebe ossvaditi od tè pristrascne oppacine ù ispovidi; alli nè nà sūdu, nebbuduchi nitko duxan sebè ossvaditi izvân svete Ispovidi, i izvân, kàdje uppitovan nà sūdu od zakonitoga stariscine. Dostabi bilo, dà recce, dajè Ispovidnik s' gnōm nà ispovidi immao neciste razgovore. Nischta magne ossvaghiùjuchi, nebbi zlò ucinila; i pò ovvomubi uzmalahnula pedipsangne, odreghleno Ispovidniku napastniku. 762. 763.

Spametniebi ucinio Ispovidnik napastnik, dà udigliè sām sebè ossvadì prid Pristogliem od svete Virre prià, neggogaje Pokorniza ossvadila, jerbi pò ovvomu lasnò dostighnuo koje milosardje od togga Pristoglia. 764.

Dalli ovdi nà svarhi immam pomgnivo oppomenuti Duhovnika, dà akobi ighda nasciao Pokornizu napastovanu nà Ispovidi; i tò od gnè razumio, dobrò, i spametnò izviddī, dà nelexi zmia ù trāvi, hocchiu recchi, dà nijè koja himba diavaoska ù tommu. Doggodilosseje vecchiekràt, dasseje koja hūda xennetina uxgala ù gliùbavi kojega krāsna, i pristàla misnika: nemogguchi dostignuti svoje diavaoske xeglie, nehottechi ōn pristati k' gnè paklenoj vogli, onnaggaje, zà ossvetitisse, krīvò, i laxnò ossvadila, dajeju napastovao ù svetoj Ispovidi. Cichia togga immaj ossobitu pomgnu, Ispovidnice, dà 765.

nebbudēſc privarren. A jaho-bi bilò toj oppakoj Duſci, dàjojſe tò doggodi! Nebbi moghla bitti odriſcena nì nà cias od ſmarti, akò nebbi prià odkrila tù ſvoju himbu, i hudōſt prìd onnym, prìd kojimje takò krivò, i laxnò oſſvadila pravednoga Miſnika.

IȜISKOVANJE NAJPOSLIDGNE.

Od skruſcengna, ȝadovoglnoſti Pokore, i od Proſctengna.

KOllikoje potribna Iſpovid od ghriha ucignena, tollikoje potribnije skruſcegne od ghriha, koje jeſt dūh Iſpovidi; i bèȝ kojega bilabi Iſpovid, kako Tilo bèȝ Dūſce; paccè otrōv Duſci. Iȝvarſcengne Pokore pokaxuje, kakovoſmo skruſcengne immali. A Proſctengne pomaga ȝadovoglnoſt Pokore. Od ſvihchiemo pò nāſe. ȝà tò bubbi. 766.

POGHLAVJE I.

Od skruſcengna.

Uppit. 1. SCtòje skruſcengne od ghrihah? 767.
Odgov. Sveti Sabor Tridentinski tumaci, dàje: *Bolleſt od Sarza, i marȝanje nà ghrih ucignen, s' odlukom, neſagbriſcevati ù napridak.* *Seſſ. 14. cap. 14.*
Uppit. 2. Od kollikoſſe varſti nahodi ovvo skruſcengne? 768.
Odgov. Od dvì varſte. 1. skruſcengne *iȝvàrſno*. 2. skruſcengne *neiȝvàrſno*.
Uppit. 3. Sctòje skruſcengne *iȝvarſnò?* 769.
Odgov. Jeſt onna Duſcevna bolleſt, kojāſe ȝacimglie ù ſarzu cichia neiȝmirne Dobrote Boxje, s' naſcim ghrihom ūvrighiene.
Uppit. 4. Sctòje skruſcengne *neiȝvarſno?* 770.
Odgov. Jeſt onna Duſcevna bolleſt, kojaſe ȝacimglie ù ſarzu olli cichia iȝgubgliengna pò naſcemu ghrihu Raja nebbeskoga; olli cichia mukah paklenih, ghrihu ſmartnomu ūgotovglienih; olli cichia grubotè ghriha, lipotè kripoſti, i prilicna.
Uppit. 5. Koàje raȝlicnoſt meghiù ovvym dvima bolleſtima Duſce?

Odgov. Jeſt mnoggoſtruka razlicnoſt, i pö uzroku, koji krë-
chie ſarzc nä tè bolleſti; i pò kripoſti, pò kojoj dilluju.

Pò uzroku. 1. skruſcengne *izvarſno* marzi nà ghrih, 771.
jerje ovvi ùvrighiengne Dobrote Boxje, kojuſmo dũxni
gliubiti varhù ſvake ſtvari. *Neizvarſna* marzi nà ghrih,
jerje ovvi mnoggo ſckodgliv Ghriſcniku ù ſtvarima Du-
hovnim. *Izvarſna* izhodi od gliubavi Dobrote Boxje.
Neizvarſna izhodi od ſtraha,olli izgubiti Raj,olli bitti oſ-
ſughien ù Pakao. 3. *Izvarſna* ghlodà Bogga, kako
Otza, doſtojna ſvake ciàſti, i gliubavi. *Neizvarſna*
ghledà Bogga, kako Sudza, koji ghrihe pedipſaje. za-
tòſe parvo skruſcengne zove *Sinovglje*; druggòſe zove
Sluxbeniſcko.

Pò kripoſti, pò kojöj dilluju, jere skruſcengne izvar- 772.
ſno pò ſebi iſtiruje ghrih ſmartni, i ùvãghia milloſt Box-
ju ù Duſciù, kakò najposlidgna gnè pripràva; dalli
s'odlukom, zà podloxiti pakà iſti ghrih pòd kgliũce ob-
laſti zarkvene, prèm dàje ob skruſcengna izvarſnoga bio
iſtiran: *Neizvarſno* nè pò ſebi, neggo pò kripoſti Iſpo-
vidi, i ſvetoga Odriſcengna.

Ovdolẽſe laſnò vaddì, dà nahodechiſſe jedam Ghriſc- 773.
nik ù poghibili od ſmarti, kakò n. p. ù Moru, ù Gor-
ri, ù Vojſzi; i nejmajuchi Iſpovidnika, moggaobi
providiti ſvojoj Duſci, i ſvomu ſpaſſengnu s' jednim
skruſcengnem *Izvarſnim*, uzdarxechi vazdà ù ſarzu prã-
vu odluku,zà pakà ghrihe iſpoviditi zakonitomu Iſpovid-
niku, akobimu Boogh dopuſtio, utecchi iz tè poghibili.
Alli dà ucini ù tommu doggoghiaju skruſcengne *neiz-
varſno*, niſc̃tamu nebbi prudilo bèz Iſpovidi, i bèz kri-
poſti odriſcengna.

Uppit. 6. Koàjè boglia, i plemenitija od reccenih dviũ bol-
leſtih?

Odgov. *Izvarſna* boglia, i plemenitija, buduchi kripoſnija, 774.
i izhodechi iz gliubavi ſinovgljê; à *neizvarſna* iz ſtraha
sluxbeniſckoga, kakoſmo iſtumacili.

Uppit. 7. Tollikò jedna, kollikò drugga bolleſt reccena,
kojè vlaſtitoſti iſc̃tũ ù ſebì?

Odgov. Iſc̃tu trĩ vlaſtitoſti potribne, t. j. dajè jedna, i drugga
varbunaravska, *kripoſtna*, *i varbù ſvake bolleſti ſvi-* 775.
tovgne. Tumacim.

1. *Varbunaravskaſe* razumi, dà gnè uzrok nejma
bitti naravski, t. j. podloxan naſcemu Chiùchiengnu.
Cichia togga daſſe jedan Ghriſcnik bollì od ſvoga ghri-
ha,

ha, ʒà dagga Boogh nepedipſa s'martju Tileſnom; s' nevogliom od ovvoga ſvĩta; dammu s'ʒlõm goddinom nepottare Poglia; i prilicna, ovva gneggova bolleſt nebbimu niſcta prudila, jere gnè uʒrozi podloxni jeſſu naſcemu naravskomu Chiùchiengnu, kakoſſe vaddi iʒ sũda ſvetoga Otza Pape Innocenza jedanajeſtoga. Potribnoje daklè, dà ovva bolleſt buddè *varhunaravska*, daſſu gnè uʒrozi varhunaravski, koji nèpaddàju pòd naſcè Chiùchiengne naravsko, neggoſſe ſãmo poʒnaju pò ſvitloſti ſvete Virre; n. p. dajè Boogh Dobrota neiʒreccena, doſtojna gliùbavi varhù ſvakè ſtvari; dajè Sũdaz, kojijè pripravio, i ũgotovio dobrim karſtianom Kraglieſtvo Vikovicgne nà Nebbu; à mukke vikovicgne à Paklu ghrihu ſmartnomu, ovvo nemoxemo doſſẽchi s' naſcim Chiùchiengnem naravskim, neggo nãs ucì ſveta Virra. Cichia togga bolleſt od ghriha, ucignena olli pò uʒroku Dobrote Boxje, pogliubglive varhù ſvake ſtvari, olli pò vʒroku Raja iʒgubgliena, Pakla dobita s' ghrihom, jeſt *varhunaravska*, jere gnè uʒrozi jeſſu varhunaravski, t. j. poʒnani pò ſamoj ſvetoj Virri. 776. Innoc. XI. Prop. dam. 57.

2. *Kripoſnaſe* raʒumi, kadje ʒdruxena s' temeglitom odlukom, dacchie Ghriſcnik prià podniti ſvako ʒlò nà 777.
ovvomu ſvĩtu, iʒgubitti ſvà ſvojà dobra, i xivot iſti, neggoſſe vèch ù napridak s' Pomochiu Boxjom povratiti nà ghrih; i Boxje ùvrighiengne. Ovvà odluka vaglia, dajè kripka, temeglita; ù ſarzu, à nè ſamo nà ùſtih. Kĩje nejma, niſctamu nijè koriſna bolleſt, nì Iſpovid; paccè varra Duſciù ſvoju. Nahodiliſſe Pokornik, n. p. 778.
ù kojoj ghriſcnoj priggodi, akò neodluci pravednò, i virnò ù ſvomu ſarzu, oſtaviti, i odzipitiſſe od te priggode; i prià ſmart ʒagarliti, neggo vèch nàgnu poſtupiti, niſctamu nevaglia Iſpovid, neggo ʒà vecchiù gneggovu oſſudu. Cichia togga mnogghiſe viddu ceſtò iſpovidati, à nijedanſe napridak duhovni ù gnimma nepoʒnaje; ſmrãdni prià, ſmrãdni ſaddà, paccè jòſc vecchiè uſtanovichieni ù ʒlocchi, i ù oppacini, doklejih ſmart, i Pakao ʒajedno proxdru. ʒaſcto? jerſe iſpovidaju bèʒ iſtumacene odluke. Uppaʒi ovvo, Duhovnice, pomgnivò, ʒà uppraviti Duſce ʒablughiene, i nehajne ù ſvomu ſpaſſegnu.

3. *Varhù ſvake bolleſti naravske* raʒumĩſe, kàd Ghriſcnik iſtinitò sũdi ù ſvomu ſarzu, i pamẽti, dàje vecchie 779.
ʒlò, ùvriditi ſmartnò Bogga, neggo nijednò druggo nà

ovvo-

ovvomu svitu, i druggomu; i dàje bogliè, i korisnije Ciòvìku, podniti svako zlò, i istu mukku Paklenu, neggo Bogga Vellikoga smartnò ùvriditi. Ovvakova imma bitti bollest unutergna.

Uppit. 8. Nahodilisse koji biligh, pò kojemu moxe spametnò zyniti Pokornik, dàje dobru bollest immao od svojih ghrihah?

Odgov. Nitko nemoxe istinitò znatti, jelli, nijelli ù Millosti Boxjoj; jelli, nijelli dobru bollest immao, ucechi nās Dūh sveti, dà: *Nezna Ciovik, jelli dostojan gliubavi, olli ommraze Boxje.* Nisćta magne moxè immati ù sebi koji biligh, bessidi Anghielski Boggoslovaz, pò kojemu spametnò moxe zyniti, dàjè gneggova bollest dobra bila, i dammuje Gospodin Boogh prostio ghrihe svoje. 780. *Eccles. c. 9. v. 1.* 781. *S. Thom.*

1. Jest, kàd pomgnivò usteghgnuje svoje zlè pohlepe, dà nebbi priscle zapovid Boxju; i virnosse uzdarxi od priggode ghriha. 782.

2. Kàd ù sebi chiùti spravnost, zà podniti trūde, i teggode od Pokore; i zà odvarchi od sebe raskosce tilesne, zà neuciniti nà xão Boggu gliùbnomu. 783.

3. Kàd chiūti ù svomu sarzu vesseglie ù slavgliengnu Bogga; à mukku, kàdga ciùje, olli viddi, ùvrighiati. 784.

4. Kàd pomgni svōm snagom, zà uzdarxatisse ù toj spasnoj odlùzi. Ovvosu zlamengna, i bilizi, pò kojimse moxe nà niki nacin suditi, dasseje dobra, i korisna bollest zaccela od svojih ghrihah; i dàjè jedan ù Millosti Boxjoj. Koji nejma ovve bilighe, zlissu bilizi. 785. 786.

Uppit. 9. Jedan Ghriscnik imma vecchie ghrihah smartnih, i od jednogasse samo bollì, budduchi najtexji; à od ostalih nemislì, prèm dasse od gnih ispovida; ovva gneggova bollest jelli zadovoglna?

Odgov. Nijè zadovoglna, jerejè od potribe, dàjè opchiena, t. j. dasse rascīri nà svè smartne ghrihe. Razlogh jest, jerse jedan ghrih smartni nemoxe bèz druggoga odpustiti, nè odpuschiujuchjsse, neggò pò prisciasćtju Millosti Boxje posvetive, koja nemoxe stati zajedno s'ghrihom smartnim (kako ubilixismo ù 1. Dylu blizu poccetka) à Millost reccena s' drùgghe strane neprihodi ù Dusciu bèz bollesti potribne, akosse ù Dusci nahòdi ghrih ucignen. Vaglìa dakle, dàje bollest opchiena varhù svih ghrihah, barèm smartnih. 787.

Uppit. 10. U' koja dobba potribnoje, dasse ovva bollest zacme? prìd Ispovid? kàdse cinì Ispovid? olli posli Ispovidi?

Od-

Odgov. Svisse Naucitegli ù ovvomu slagàju, dàjè od potribe ȝacceti reccenu bolleſt barèm prid Odriſcengne od ghrihah. Raȝlogh jeſt, jere, kakoſmo rekli nà ſvoje miſto, bolleſt od ghriha jeſt materia blixgna, varhù koje paddà potribito Odriſcengne: paka nemoxeſſe odriſciti Ghriſcnik, neggo, kakò Pokornik; à neraȝumiſe, dàjè Pokornik, akoje bèȝ skruſcengna. Niſcta magne ucè dobri Boggoslovzi, dà i akobi Ghriſcnik ȝacceo bolleſt ù vrime od Odriſcengna, iſctòm dà prià, neggoſſe ſvarſci Odriſcengne, dabì ȝadovoglna, i dobra bila. Dalli ſvitnije oſtali oppomenuju, dàjê ovvi nauk jèȝiv. 788. 789.

Mnogghi Naucitegli hocchiê, daſſe skruſcengne imma ȝacceti prìd Iſpovid. Oſtali opchienijè uȝdarxu, dàjè ȝadovoglno, ȝaccetiga onciàs pò Iſpovidi. Iſtinito jeſt ſvitnije, i ſpametnije, ucinitiga prìd Iſpovid, ȝà daſſe ovva moxè slobodnijè recchi *bolleſna*, kakoſmo rekli nà ſvoje Miſto. Niſcta magne Pokornikbi ȝadovoglio ſvojoj duxnoſti, dagga ucini udiglie pò Iſpovidi. Viddimo, dà opchienò obiciàju ovvo pomgnivi, i ſpametni Iſpovidnizi, koji kakoje Pokornik iȝrekkao ſvoje ghrihe, pomagaùga, i ùppravgliaju, ȝà uciniti jedno dobro skruſcengne, ako sām neumi: olli akoje ùvicban, poticciùga, dagga ucini, illi ponnovvi. A' ȝaſcto ovvo, akò bolleſt pò Iſpovidi ucignena nije ȝadovoglna? Zyne dakle, dàjè ȝadovoglna. Alli; kako rekkoh, ſvittuj, Tì pomgnivi Duhovnice, dà tvoj Pokornik ucini skruſcengne prìd Iſpovid, akoti moxe bitti, ȝà dà Iſpovid iȝaghie od bolleſti; i cinni, dagga ponovvi prìd odriſcengne. 790. 791.

Uppit. 11. Kollikoje ȝadovolgno prìd Iſpovid, ȝacceti recceno skruſcengge?

Odgov. Niki Naucitegli uȝdarxè, dà skruſcengne ȝacceto prià Iſpovidi vecchiè od godiſcta danah, bilobi ȝadovoglno ȝà Iſpovìd, iſctòm dagga Pokornik posli nije pobbio, olli pomarſio s' kojim novvim ghrihom ſmartnim. 792.
Drugghi, koji s' raȝlogom odbazaju ovvi Nauk, kakò mnoggo proſtran, ucè dà skruſcengne, ȝacceto prià miſſez danah ȝadovoglnoje ȝà Iſpovid, ako nijè pobbieno. 793.
Dalli trecchim nebbuduchi nì ovvi nauk uggodan, pridaju, 794.
dà cetiri, pēt danah prià ȝacceto, dobrobi ȝà Iſpovid bilo. Cetvarti nadodaju, dà vecchiè od jednoga, olli 795.
od dva dnih nijà dobrò. Peti vecchiè od jednoga dneva. Sceſti vecchiè od dvi, olli tri ùre.

U' ovvomu mnoggo ciùdnu, i raȝlicnu sūdu Naucitegliah, 796.

gliah, my govorimo, dàjè zadovoglno skrufcengne zà dobru, i korifnu Ifpovid, prèm dàjè koje mallo vrime priteklo Ifpovid, n. p. jednu, olli dvi ùre, akoffe jòfc Pokornik uzdarxi ù ftvarima, koje tyciù Ifpovid, kakò rekfcià, ù razmifcgliengnu od fvojih ghrihah; ù molitvama; ù kleciangnu prìd Ifpovidnizom, zà ifpoviditiffe; i ù prilicnim: i ako s' drugghe ftrane posli nije uppao ù koji novvi ghrih fmartni. Razlogh jeft, jerfe skrufcengne taddà jòfc ùzdarxi ù fvojoj kripofti.

Akoje paka dughgliè vrime profclo; ollifseje Pokornik posli zaccetja od bollefti prighnuo nà drugghe ftvari, koje netyciù fvetu Ifpovid, kakò nà razgovore, nà pyffangne kgnigah, i priliçna, taddà imma ponovviti fvoju bolleft, barèm pò Ifpovidi, od farza govorechi: *Od ovvih, i od oftalih mojih ghrihah me ne krîvim; i bollifme, daffam neizmirnu Dobrotu Boxju ùvridio; odluciujuchi s' Pomochin Boxjom, ù nepridakfe napovracchiati nà ghrih.* Razlogh jeft, jere ovvakò fpametniè provîghia bitchiù fvetoga Sakramenta; innakobiga podloxio pòd jezivoft od ifpraznofti. 797.

Uppit. 12. Pokornikjè ùcinio skrufcengne od fvojih grihah, i klêci prìd Ifpovidnizom ù molitvi, i ù razmifcgliangnu fvojih krivinah. Doggodifè, dà meghiù tò poghleda nà vrata od zarkve, pazechi, tkò ulizivà ù zarkvu; i ù tommu ghledangnu cinì ghrih proftni, olliti mali, poftavgliauchi occi nà jednu xennu narefcenu; jelli od potribe dà iftanovizè ucinì novvo skrufcengne, akocchieffe ifpoviditi, i primiti fveto odrifcengne?

Odgov. Sviffe Naucitegli ù ovvomu zdruxuju, i iftinajè, dà fmartni ghrih, ucignen posli skrufcengna pobbîje, i pomarfciùje ifto skrufcengne; i potribnogaje ponovviti ù Ifpovidi, zà doftighnuti odrifcenje. Govorechi od ghriha proftnoga, kakò ù uppitu, niki Naucitegli zyne, dàje pobbieno, i pomarfceno pò gnemmu skrufcengne, akoje ovvo ucigneno zàjedno varhù ghriah fmartnih, i profnih, i pò iftomu uzroku, n. p. cichia Dobrote Boxje ùvrighiene. Nifcta magne uzdarxè opchlenò Boggoslovzi, dà pò malomu ghrihu nije pobbiveno skrufcengne, kojefe cinì od ghrihah fmartnih; innakobifmo poftavili Pokorke ù velliku mukku, dà bì vazda fumgnili od fvoga skrufcengna, mogguchi uciniti mali ghrih, daffe fvîm i neoffite. Prèm dàjè ovvi naùk temeglit, fvitnìeje, ako i nì od potribe, ponovviti skrufcengne prìd Odrifcengne. 798. 799.

Uppit. 13. Ako jedan Pokornik nejma, neggo ſamo ghrihe proſtne, hottiuchiſſe od gnih iſpoviditi, jelli od potribe dà ȝaçme bolleſt, gori iſtumacenu?

Odgov. Nahodiloſſeje Naucitegliah, kojiſu uȝdarxali, dà ȝà Iſpovid malih ghrihah nijè od potribe skruſcengne, neggo ſamo voglia, ȝà primiti Sakramenat od Pokore. Allije ovvi Nauk bèȝ ſvakoga temeglia, i raȝloga, jere skruſcengne jeſt dyo potribni Sakramenta od Pokore, bèȝ kojega nemoxe bitti: à immati vogliu, ȝà primiti ovvi Sakramenat, nijè, immati skruſcengne od ghrihah ſvojih. 800.

Nikiſu drugghi ucili, dà akobiſſe jedan iſpovidio od ſamih ghriah malih bèȝ ſvakoga skruſcengna, nebbi ſmartnò ſaghriſcio. Allije i ovvi Nauk priliciàn parvomu, i mnoggo pokargliv. Darxîmo dakle, dà bì ſmartnò ſaghriſcio, jere nebbi ucinio malahnu pogardu, i nepoſćtovangne ſvetomu Sakramentu, cinechiga iſprâȝna, neggò teſcku, i ſvetozkvarnu: ã uȝeobiga ù iſpraȝnoſt, primauchiga bèȝ skruſcengna, kõejè gneggov potribni dyo. 801.

Dalli iſpovîdauchiſſe od proſtnih ghrihah, nijè potribno od ſvih immati skruſcengne: ȝadovoglnoje od jednoga najtexjega meghiù gnimma. Raȝlogh jeſt, jerſe nyſmo duxni iſpovidati od malih ghrihah, takò nì od gnih ſvih immati skruſcengne, akoſſe od gnih iſpovidamo, neggò ſamò barèm od jednoga, ȝà neprimiti ù iſpraȝno ſveti Sakramenat. 802.

Uppit. 14. Nà miſto skruſcengna dà Pokornik ȝacme jedno dillo od Gliùbavi Boxje, billi ovvo ȝadovoglno bilo ȝà odriſcengne od ghrihah?

Odgov. Jedno Dillo od ciſtè Gliùbavi Boxje varhù ſvake ſtvari dixe ghrih ſmartni, akoga nahodi ù Duſci, kako recce Spaſſitegl Mandalini: *Odpraſćtaũſè gnoj ghriſi mnoggbi, jere gliũbi mnoggo*. I ù Priciza Duh ſveti govori: *Svè ghrihe pokrîva Gliubav Boxja*. Niſćta magne ù Iſpovidi nemoxe sluxiti nà miſto od skruſcengna, jere ſveti Sabor Tridentinski tumaci, dàjè skruſcengne dyo, i materia ſvetoga Sakramenta od Pokore. Dakleje potribno pò ſebi skruſcengne, à ne uȝdarxano ù Gliùbavi Boxjoj. Akoſſe pakâ skruſcengne ù Iſpovidî ȝdruxi s'Dillom od gliubavi, tollikoje kripoſnije, i plemenitije. Niſćta magne mucnoſſe doggodi, dà jedan mislechi od ſvojih ghrihah, ȝà iſpoviditijih, ucini jedno Dillo od ciſte Gliubavi Boxje; à da s'ovvim nije sjedigneno marȝangne nà ghrih, 803. *Lucæ c. 7. v. 27. Proverb. c. 10. v. 12.* 804. *Seſſ. 14. c. 3.* 805.

i bol-

i bolleſt od uvrighiengna Boxjega, prèm daſſe biſtrò nepoznaje.

Uppit. 15. Pokornik naſtoji zacceti ù ſvomu ſarzu jednu dobru bolleſt od ſvojih ghrihah zà Iſpovid; allimu nemoxe izâchi; cichià togga bolliſe, i xaloſtiſe, dà nemoxe doſtighnuti tù bolleſt, ovva bolleſt, i xaloſt, dà nemoxe immati bolleſt od ghrihah, jelli zadovoglna zà Iſpovid?

Odgov. Dobrò, i mũdro beſſidi ſveti Aguſtin, dà: *Bollitiſſe, daſſe nejma bolleſt od ghrihah, nije, bollitiſſe od ghrihah*, 806. *S. Aug.*
ſctoſctoſſu niki Boggoslovzi ucili. Niſcta magne ovva 807.
bolleſt jeſt biligh od prâve bolleſti od ghrihah, prèm daju Pokornik nepoznaje; i mucnoſſe moxè zgodditi, dajè bèz reccene prâve bolleſti, potribne zà Iſpovid.

Uppit. 16. Zà uciniti dobro skruſcengne od ſvojih ghrihah, ſctò moxè pomochi pokornika?

Odgov. Sveti Aguſtin, Orõ od razuma, dajenam nà znangne, *S. Aug.* 808.
dàje vecchiè Dillo Boxje, oppravdàti Ghriſcnika (t. j. darovatimu prâvo skruſcengne od gneggovih ghrihah, i podilitimu ſvoju Milloſt poſvetujuchiù) nègh iz novva drugghi ſvĩt zgraditi. Niſcta magne nâſc Dobroſtivi Spaſſitegl kripinãs, i nutka, dà: *Proſſimo, i podilichienamſe; dà tuzkamo, i otvorichienamſe.* Immamo dakle najpriâ virnò, i uffanò proſiti od Dobrote Boxje, daſſe ſmiluje nà nâs, i udilinam jednu iskrù ſvoje gliùbavi, kojabi ſteplila kamenito ſarze naſce; i uxgala ù gnemmu ogàgn nebbeski, pò kojemubiſſe obratilo ù pepel ſvè, ſcto ſvitom, i s' putti vogna; i ſtvorio doſtojno marzangne nà ghrih, i pokajangne od ucignenih. Tribaje s' pravoga ſarza, i hottẽchi ſvoje ſpaſſengne, molitiſſe, i uzdahnuti k' milloſardju Boxjemu. Kaxu od ſvetoga Karla Boromea, dà bì õn pò podneva kleciào nà kolini, proſſechi prâvo skruſcengne. *Matt. cap. 7. verſ. 7.*

2. Vaglia pak, dà ſprâve promĩſcglia, kakoje jedan 809.
ſami ghrih ſmartni obalio Anghiela s' nebba, i rinnuo ù jãz Pokleni bèz nijednoga uffangna od izlaziſcta, olli vrimena od Pokore. A Tĩ, bratte Ghriſcnice, ſctoſſi doſtojan posli tollikih, i takò gardnih oppacinah? Jedan ſami ghrih ſmartni doſtojan jeſt ſvih mũkah Paklenih, ù jednò skupglienih; à Tĩ-ga garliſc? Jedan ſami ſmartni ùbĩje duhovnim nacinom Duſciu, dixuchioj gnè xivot, koji jeſt Milloſt Boxja; à Tĩ, kojiſe tolliko bojĩſc, i ſtraſciſc ſmarti Tileſne, Duſcevnu kupujeſc nà pineze? Jedan

ſami ghrih cinite ſuxgnem diavla paklenoga, goſpodara tolliko nemilla; à Tî, koiſe tolliko bojiſc, dá neùppadneſc ù ruke Turske, ù diavaoskeſe sãm pridajeſc? Boogh nàd Tobom, Ghriſcnice, darxi ſabgliù ſvoje ſarcbe, ʒà poraʒiti Te; à Tî jòſc vecchiè s' tvojom oppacinom poticceſc gnegga, i raʒgliùtujeſc? Jedan ſami ſmartni ſvlacite od ſvih Darovah nebbeskih; i uhigliùjēte od Baſctine nebbeske, i od ſvih dobrih Dillah, kojeſi ucinio; i nechièſc, dà otvoriſc occi tvoje? Neʒnaſc, kogga ùvrighiùjeſc? Otza tolliko Dobroſtiva, dà ſvè ſctò immâſc, od gneggove Gliubavi immâſc, illi xivgliengne, illi ʒdravglie, illi Blãgo, illi ʒlato, ſvèje gneggovo, ſctò tije õn darovao; nè ʒà tvoje doſtojanſtvo, nègh ʒà gneggovu Dobrotu. Sudza, koji Te ù jedan hĩp, i ciàs, ù trennũchie okka, moxe porinnuti ù jeʒero tãmno, hudo, i xaloſno ʒâ uvĩke. Kò ʒnade, govoraſce ſebi ſveti Aguſtin, kò ʒnade, dàje ovvò tvoja najposlidgna Iſpovid? Sctò misliſc, i kùdſe obracchiâſc? Ovvije ſami, i jedini tvoj Poſſao, kojichièti ʒà uvike sluxiti. Proſſi Milloſardje Boxje, doklemje vrime: vapichièſc paka; alli ʒamân, jer nechièſc immati vrimena. Ovvoje ſvè Iſtina. Moxeſc, Ghriſcnice, i prilicna promiſcgliati, ʒà daſſe ganne tvoje tvardo Sarze. *S. Aug.*

Uppit. 17. S' cĩmſe moxè pomochi Pokornik, ʒà uciniti jedno skruſcengne pràvo od ghrihah proſtnih?

Odgov. Mucnieje uciniti skruſcengne od malih ghrihah, nègh od teſckih, jere tèſcki ſobom noſſe uʒteghnutje, ʒà neucinitijih, i marʒangne nà ucignene. Dalli Boggu nije niſcta mucno. K' gnemmuſſe dakle vaglia utecchi, paka promiſcgliati. 1. dàjê najmagni ghrih vecchiè ʒlò, neggo nijedno druggo nà ovvomu ſvĩtu, kako recce ſveti Petar Apoſtò. 2. dà Moiʒès, tollikò Boggu uggodan, i virran, ſamò ʒà jedno mãlo pomankangne ù uſſangnu bì ʒabragnen uliſti ù ʒemgliù od Obechiangna: David, Ciòvik pò ſarzu Boxjemu, cichia mãle taſctine ù brojengnu Pũka bì uʒrok, dà Goſpodin Boogh poſciàglie Anghiela, koji porâʒi, i pomòri ſedamdeſſet Tiſsũchia od iſtoga Pũka; nitti proſti Sĩnu Davidovu. 3. jedna ſveta Diviza mogliãſce ſvõga ʒarucnika nebbeskoga, dàjoj pokàxe ſtangne ſvoje Duſce. Ucinioj milloſt, i prikaʒaoj gnè Duſciù s' nikim mãlim pomankangnem. Sveta Diviza tollikoſe ſtrãvi od te grubote, dà ʒavapi, i pomolì Goſpodina, dàje ù napridak parvgliè ʒà onno vrime darxi 810. *Apud S. Clem.*

ù mu-

ù mukam Paklenim, neggo dàjoj cinì vidditi tù nakaʒan. ʒà tò ſveti Jeronim recce, daſſe nijedan ghrih nemoxe malahan ſzyniti, akò obratimo okko k' onnomu Boggu vellikomu, kojega ùvrighiùjemo. 4. Jedan māli ghrih moxe bitti ʒaprika tollikim milloſcchiama Boxjim: ʒagaſſuje vruchinu Gliùbavi Boxje: Boogh nāgn marʒi, i tòje doſti, koji xeli Bogga ù vike ùxivati. S. Hieron.

Uppit. 18. Rekliſmo s' poccela, dà jè skruſcengne neiʒvarſno ʒadovoglno s' Iſpovidju ʒajedno, i s' odriſcengnem, pomarſiti ghrih, nijè ʒà tò od potribe (prèm dà bi boglìè bilo) skruſcengne iʒvarſno. Dallibi radda ʒnatti, jelli koja ʒapovid, ʒà uciniti ighda skruſcengne Iʒvarſno? 811.

Odgov. Jeſt ʒapovid Boxja, i naravska, daſſe imma uciniti, kàdſe jedan nahodi ù poghibli od ſmarti, i ù ghrihu ſmartnomu, nejmajuchi Iſpovidnika; jerjè duxan pò naravi providiti ſvomu ſpaſſengnu; i ʒadovogliti Boggu ùvrighienu, i k' gnemmuſſe obratiti, ſctò jedno, i druggo ù tommu doggoghiaju ciniſſe pò skruſcengnu Iʒvarſnomu. Takò skupnò Boggoslovzi. 812.

2. Nahodechiſſe nà ciàs od ſmarti, prèm dà imma Iſpovidnika, kakò ucè mnogghi Naucitegli, nè pò ovvomu raʒlogu, dà i taddà nije ʒadovoglno skruſcengne neiʒvarſno ʒajedno Sakramentom od Pokore, jèr kàdje jednokrât ʒadovoglno, vaʒdaje ʒadovoglno: neggò pò raʒlogu ʒapovidi od gliùbavi, koja ʒapovidà ſebe gliubiti. Raʒlogh jeſt, jerje tò jedan ciàs, ù kojiſmo (neoſtajuchinam vèch vrimena) duxni naſtojati naſcemu Spaſſengnu, kolliko boglìè moxemo. Kò ʒnade od nās, jeſmoli dobrò karſtieni; jelli Miſnik immaò oblaſt, i prāvu miſao ʒà odriſciti nās; jeſſuli naſce Iſpovidi dobre, i koriſne bile; jeſmoli vaʒda prāvo skruſcengne, i odluku immali? Nitko tò iſtinitò nemoxe ʒnatti. Dà i nebbudemo dobrò karſtieni; dà i nyſu dobre bile naſce Iſpovidi, s' jednim iʒvarſnim skruſcengnem ſvemmu tommu pomankangnu provighiamo; i naſce Spaſſengne temeglito cinimo. Imma daklè pomgnivò naſtojati Duhovnik ſvomu Pokorniku nà çlanu od ſmarti, dagga cinì ʒacceti prâvo skruſcengne Iʒvarſno. 813.

3. Iʒvan ciàſſa od ſmarti, i reccene poghibili, duxanje Pokornik, olliti Ghriſcnik ʒacceti ù ſvomu ſarzu prâvo skruſcengne Iʒvarſno, akò nejma priggode od Iſpovidnika, nitti imma uſſangna, vidditiga ʒà mnoggo vrime; à nahodiſe ù ſmartnomu, kakò ſpametnìè ucè 814.

mnog-

mnogghi Boggoslovzi protivà drugghima. Raȝlogh jest, jere Pysmo sveto nās oppomenuje, dà: *Nekasnīmo, obratitse k' Gospodinu; nì odmiccemo od dneva dò dneva; ùdiglcbiebo dojti sarcba gneggova; i ù vrime od offvette pogubicchie nās*. A sveti Pavao govori: *Jeddà neȝnāsc, dà Dobrostivost Boxja Tebe vòddì nà Pokoru; à Ti pè tvardosti tvojoj, i nepokornomu Sarzu, nakūpgliāsc sarcbu ù dan sarcbe, i pravednoga sūdà Boxjega?* Nahodechisse daklè ù nepriateglstvu Boxjemu, i nejmaūchi Ispovidnika; nì ussangna, ȝà immatiga ȝà mnoggo vrimena, ȝà dà nebbudemo pogubglieni od Sarcbe Boxje, tribaje, dasse pokajemo, i k' Boggu obratimo pò jednomu pravomu skruscengnu Iȝvarsnomu. Eccles. c. 5. Rom. cap. 5.

4. Jedan Misnik nahodechisse ù ghrihu smartnomu, i immajuchi olli missu recchi, olli podiliti koji Sakramenat; i nenahodechi Ispovidnika, duxanje uciniti jedno skruscengne iȝvarsno, s' odlukom, ȝà paka ispoviditisse, kolliko prià. Takò od Misse jednoskupnò sveti Boggoslovzi; i mnoȝi od raȝdigliengna svetih Sakramenatah; pacce opchienijè. Raȝlogh jest, jerje duxan, rachisse ù millosti Boxjoj, kàd Missu govori, olli koji Sakramenat podigliùje, kakosmo rekli nà svoje misto. U reccenomu doggoghiaju nemoxesse druggaciè, neggo s' kruscengnem iȝvarsnim, postaviti ù millost Boxju: dakleje duxan. Isto rezzi od jednoga, koji hocchiè primiti kī Sakramenat od xivih; à nahodise ù ghrihu smartnomu bèȝ Ispovidnika. 815. 816.

Ucilissu niki privedrī Naucitegli, i Boggoslovzī, kakò sveti Bonaventura, sveti Antonin Arhibiskup od Fiorenze, i mnogghi Stàri, dà kakoje uppao jedan ù smartni ghrih, duxanseje onciàs pokoriti s' jednim skruscengnem Iȝvarsnim; takoghier i vaȝda, kàdmu dojde nà pamet ghrih ucignen. Dalli ostali s' Anghielskim Naucitegliem nenahode ovve duxnosti. Svisse nisćta magne ù ovvomu slagaju, dà bì dobrò, i spametnò dillovao Ghriscnik, tò cinechi; i darxechi dallekò od poghibili svoju Dusciù. Kollikosseje ȝdravih, i mladih nasclo, kojisu od smarti prīke ù ciàs bili poraȝeni, nejmauchi vrime, ȝà ispovititisse? 817. In 4. dist. 17. quæst. 3. Art. 1.

Uppit. 19. Sćtò dilluje, i koje plodde iȝvoddi ù Dusci, skruscengne iȝvarsno?

Odgov. Cetirisu plodda duhovna poghlavita, kojà ù Dusci dilluje prāvo skruscengne. 1. podigliengne millosti Boxje, 818.

je,

je, koja posvechiùje Dusciù. 2. Odpusсtengne od svih ghrihah smartnih. 3. Opprossctengne od svih mukah vikovicgnih, koihje dostojan ghrih smartni: ovvu skrusсengne obracchia ù pedipsu vrimenītu, kojase imma podniti olli nà ovvomu svītu, olli ù mistu od Occiscтengna, akosse nedighne s' Pokorom, illi s' dobitjem Proscтengna, kakocchiemo istumaciti nixè. Nadodaje sveti Tomas; dà akoje skrusсengne mnoggo vrūchiè, dixè pedipsu i vikovicgnu, i vrimenitu. 4. Uskarsnutje dobrih Dillah proѕciastnih.

Allije ovdi od potribe ù kratko istumacitī, dasse od trih varste nahode dobra Dilla. 1. *Martva*. 2. *Xiva*. 3. *Umartvena*. Dobra Dilla *Martva* onnāsu, kojāsu ùcignena od jednoga, kàdse nahodi ù ghrihu smartnomu. I ovva nighda neukarsuju, nitsù ighdà xīva, nitsu korisna zà Spassengne Dūsce, kakò nâs ucì Duh sveti pò ùstih svetoga Pavla. Cichia togga, koji nasliduje ù nepriateglstvu Boxjemu, akò missu slusciá ù svetacgni dân, zadovogliùje zapovidi Zarkvenoj, allimu nisсta nevaglia zà Spassengne: akò zaduxbinu cinì Ubogomu, dobro dillo cinì, alli nedobīje nijednoga dostojanstva kòd Bogga, i prilicna. Razlogh jest, jere Gospodinu Boggu nemoxe bitti uggodno, nì primgneno Dillo svoga Nepriateglia, i priateglia, pacce suxgna diavla Paklenoga, koi-jest Ghriscnik ù ghrihu smartnomu. 819. 1. Cor. 13.

Sсto? Dakle jedan Ghriscnik nejma Bogga molitī, nejma nà Missu hoditi, nejma zaduxbinu ciniti Ubozima, nì drugga dobra Dilla, kàdmu ovva nisсta neprudde?

Nèbessidi takò zlò, karate sveti Tomas, Anghielski Naucitegl. Istinaje, govorī sveti Boggoslovaz, dà reccena, i prilicna Dilla dobra, ucignena ù ghrihu smartnomu nysu korisna upràv zà Spassengne Dusce; dalli nisсta magne vagliaju zà tri stvarī. 1. zà gannuti velliko Millosardje Boxje, dà nâm podili jednu iskrùgneggove nebbeske svitlosti, dasse sviddimo od nasce poghibli, i k' Bogguſſe povratimo. 2. zà uciniti naùku ù dobru Dillovangnu. 3. zà isprossiti od Bogga Dobra Tilesna, i svitovgna, zdràvglie, snāgu, Prīateglie, Blago, i prilicna. *In cit. loc. S. Pauli.* 820.

821. Dobra dilla *Xīva* jessu onna, kojasu ucignena ù millosti Boxjoj, i nighda nysu pomarcìala pò ghrihu smartnomu.

822. Dobra Dilla *Umartvena*, olliti pomarciala, pò ghrihu, jessu onna, kojasu ucignena ù millosti Boxjoj; allissu pakà

pò

pò prihodechiêmu ghrihu smartnomu potamgnena, pomarciala, i umartvena. Ovva pò skruscengnu uskrisciùju, i prihode nà svoju parvascgnu svitlost, lipotu, i xivòt.

Ovve reccene, i istumacene plodde nè sãmo porâghia jedno prãvo skruscengne izvarsno; dalli jòsc i neizarsno, zdruxeno s' Ispovidju, i s' odriscegnem: i svakò dillo od ciste Gliùbavi Boxje. 823.

Uppit. 20. Reklismo nà poccelu, dà skruscengne tolliko izvarsno, kollikò neizvarsno uzdarxi ù sebi odluku, zà prominiti xivot, i nepovratitse vèch nà ghrih; à razumilisse ovvo tollikò od ghrihah smartnih, kollikò prostnih?

Odgov. Potribnaje odluka, nepovratitse ù napridak nà ghrih, tollikò skruscengnu od smartnih, kollikò od malih ghrihah; alli s' ovvom razlicnostju. Skruscengne od ghrihah smartnih vaglia, dà imma odluku kriposnu, pazitisse ù napridak od svakoga ghriha smartnoga, i od svih ùjedno. Skruscengne od ghrihah malih, pazitisse od kojega pò nàse, nà p. od laxi, od razgovarangna ù Zarkvi, olli od togga, i togga, koimusse moxe priggoditi; à nije od potribe, dàjè od svih skupnò, jereje tò kripost privellikoga Dara Boxjega, Blaxenoj Boggorodizi ùdiglieno, nebbuduchi nijednoga ucinila ù vàs svoj Xivot; dallisseje od svih uciùvala. Tako Anghielski. Immase dakle Pokornik ciùvati i od malih ghrihah, kolliko moggao budde; i uloxiti pomgnu potribnu, zà nepovratitse nà gne, kako istumacismo. 824. 3. P. quæst. 87. Art. 1.

POGHLAVJE II.

Od zadovogliengna, olliti Pokore, od Ispovidnika nareghiene.

Uppit. 1. SCtòje zadovogliengne Pokorno?

Odgov. Jest kò dobro dillo, nareghièno Pokorniku od Misnika nà Pristogliu od Ispovidi, koje pò Issukarstu odkupgliuje ghrie; i Boggu ùvrighienu pò koji nacin zadovogliùje. Ovvako iz Sabora Tridentinskoga. 825. Ex Trid. sess. 14. de Pœnit.

Rekkoh: *Koje dobro Dillo*, jere akò nije od sebe dobro, nijè Boggu zadovoglno. Rekkoh: *Pokorniku nareghieno*, jere onna dobra Dilla, Posti, Molitve, pedipsangna Tilesna, koja od svoje voglie Pokornik Boggu prikazuje zà svoje ghrihe, jest prãvo zadovogliengne; alli taddà nijè dyo zilovitni Sakramenta od Pokore, nebuduchi 826.

duchi nareghiena od Ispovidnika. Rekkoh: *Koje pò Issukarstu*, t. j. pò dostojanstvu gneggove svete Mukke, *odkupgliuje gbribe*, t. j. onnu ossudu vrimenitu, ù kojuseje obratila ossuda vikovicgna od Pakla, pò kriposti svetoga Sakramenta. Rekkoh: *Boggu ùvrigbienu zadovogliùje pò koji nacin*, jer se my pò ghrihu smartnomu odmecchiemo od Bogga; i garlimo smradno stvorengne, ù gnemmu polagajuchi nasciu svarhu, nasce laxnò pocivangne, i xalosno ùxivangne; i Boggu dixuchi ovvu prävu svarhu. Cichia togga buduchimu my ucinili bezocnò velliku nepravizu, cinimosse dostojni, i krivzi pedipse vikovicgne. Alli kàdse ispovidamo pravò, pò kriposti odriscengna obracchianamse tà pedipsa vikovicgna ù vrimenitu; i neizmirna Dobrostivost Boxja, tollikò od näs potlaccena, neisćte druggo, neggò dà pò koji nacin napravimo gneggovo Posćtengne ùvrighieno; i ovvo pò sũdu Misnika, koji stoji nà Pristogliu od Ispovidi: i pokora, koju naredi Misnìk, dixè texinu pedipse vrimenite; i vracchia, sćtò moxe, posćtengne Boggu.

Uppit. 2. Jelli vazdà Ispovidnik darxan Pokorniku narediti Pokoru? i nenareghiùjuchi, saghrisciùjeli vazdà smartnò?

Odgov. Prèm dà zadovogliengne, olliti Pokora, nije dyo potribni, koji ulazi bitchie od ovvoga Sakramenta; neggo samo dyo zilovitni, od potribe zapovidi; niscta magne Ispovidnik nenareghiùjuchi-je pò sebi smartnò saghrisciùje, kakò skupnò Naucitegli zaglavglivaju. Razlogh jest, jere kakò Sluxitegl ù ovvomu Sakramentu duxanje uzdarxati gneggovu zilovitost: kakò Sũdaz, duxanje pedipsati pomankangna: kakò Lykâr, duxanje lyciti ranne svoga Pokornika.; i ciùvatiga od novvih. 827.

Ovvo nezapriciùjuchi, jessu mnozi Naucitegli, koji darxê, dà'Ispovidnik nenareghiùjuchi nikakove Pokore jednomu, koji samo male ghrihè ispovida, olli vellike, prià dobrò ispovighiene, i odriscene, nebbi smartnò saghriscio, neggò samo mali ghrih ucinio. Allimi nije uggodan ovvi nauk, cichia razloga mallo prià istumacena. Pakà, sveti Sabor Tridentinski, zapovidajuchi Ispovidniku; dà imma narediti Pokoru pò varsti pomankangna, nerazluciùje ghrihe smartne od prostnih. 828. 829. *Trid. loc. cit.*

Rekkoh: *Pò sebi smartnò saghrisciùje*, jere moxè bitti oggovoren ù mnóggo doggoghiàjih. 1. kàd Pokornik nejma mõch, zà izvarsciti-je, kakò rekscia, kàdjè nà smarti. 2. kàdse namìra koje Prosćtengne od svih ghrihah, 830.

i Pokornik-ga dobije. 3. kâd Pokornik pokaxuje vehoma tefcko skrufcengne. Takò skupnò Naucitegli. Dalli s' gnihovim dobrim myrom, jà vegliù, daſſe imma vazda Pokora narediti zà ciāſt ſvetoga Sakramenta, zà dà neizajde nezilovit. Akò nemochgnik nemoxe izvarſciti prikladnu Pokoru, nek'-mu Iſpovidnik naredi, ſctò moxe izvarſciti, kàko, od Sarza zazvati Priſveto Imme Iſſuſſa, i Marie; dà zapovidi ſvojim, cinit recchi koju Miſſu, uciniti ubozim koju zaduxbinu, i prilicna. Akò Pokornik pokaxuje vehoma vrũchie skruſcengne, olli dobije Proſctengne, moxemuſſe narediti magna Pokora, neggobimuſſe naredila. 831.

Uppit. 3. A jelli vazdà Pokornik duxan primiti, i zagarliti Pokoru, kojumu nareghiùje Iſpovidnik?

Odgov. Duxanje Pokornik ù tommu poslufciati Iſpovidnika, kakò Sveti Sabori nareghiùju. Razlogh jeſt, jere akò imma Iſpovidnik od Bogga Oblāſt, vezati Ghriſcnika, nareghiujuchimu Pokoru, kakò beſſidi Sabor Tridentinſki, i Pokornikje darxan primitiju, innakò niſcta nebbi vagliala oblaſt reccena: i pakà, druggaciebi pokazao Pokornik, dà nijè doſtojan, nì zadovoglnò pripravan zà ſvetu Iſpovid. Ovvo razumi, od Pokore prikladne, i priſtojne. 832. *Later. cap. Omnis utriusque cit. Florent. in Decr. Eug. Trid. Seſſ. 14. cap. 8.*

Nahodēſe niki Boggoslovzi, oggovorajuchi Pokornika, i ũcechi, dà akobi Pokornik rekkao Iſpovidniku: *Jà nēchiù nà ovvomu ſvītu zadovogliti zà moje ghribe; vollim zadovogliti nà druggomu ù miſtu od Occiſcengna*; i nehottio budde primiti Pokoru, dà bì moggao bitti odriſcen. Razlogh daju, jere dà nitko nije dũxan nà ovvomu ſvītu zadovogliti zà ſvoje ghrihe; neggò, daſſe moxe pridati ù ruke Pravdi Boxjoj, zà zadovoglitijoj ù mukkah od Occiſcengna. 833. *Cajet. cum plur. Tom. 2. Opuſcul. de ſatisfac. Pœnit. q. 2.*

Dalli-je ovvī nauk mnoggo jezīv, i menī mallo uggodan, jerje od potrībe, dà Sakramenat izaghiè zilovit, ſctò nemoxe bitti, akoſſe Pokora nenaredi, i zagarli. Zà ovvo ſamo sluxiti moxe recceni nauk (kako mnozi razmiſcgliaju) dà Iſpovidnik neiſpuſti Pokornika, akoje pripravan barèm koju mâlu Pokoru primiti, zà uciniti zilovit ſveti Sakramenat. 834.

Ovvo ſpomegnuju ovdi Boggoslovzi, dà akoſſe Pokorniku mnoggo têſcka cinì Pokora, i mollì Iſpovidnika, dà bi muje oblahxa; à õn nēchie, dabiſſe moggao Pokornik (barèm bèz ſmartnoga ſaghriſcengna) uſtati iz prìd 835.

Iſpo-

Ispovidnika, bèz odriscengna; i druggoga mekgliega Ispovidnika iskati. Allisse ù tommu nebbi spametnò podnio Pokornik; i pokazaobi nemochno svoje skruscengne, akò Pokora nije bila prikò reda zapovighièna.

Uppit. 4. Buduchisse Pokornik podloxio pòd Pokoru, neizvarsciùjuchiju, saghrisciùjeli vazdà smartnò?

Odgov. Akoje Pokora tēscka zà smartne ghrihe, smartnòbi saghriscio neizpugnuchijū, à mogguchi, kakò jednodusc-nò Naucitegli, jere pomangnkaje ù stvari tesckoj. Akoje Pokora zà tescke ghrihe, allije malahna, kakono pēt Occenasciah, i pēt zdravih Mariah, i prilicna, uzdarxè mnozi, dà bi samo mali ghrih ucinjo; olli akoje Pokora tēscka zà smartne ghrihe, i Pokornikje izvarscio, neggoje nisc̄to mallo ostavio, n. p. od krunize Gospine jedan desètak. Isto uzdarxè, akoje Pokora têscka, nareghiena od Ispovidnika zà male samò ghrihe, illi zà smartne, prià dobrò ispovighiene, kakò spametni Ispovidnizi drughda nareghiùju, zà ustеghnuti Pokornika od vecchiega uppada nà vrime. Razlogh daju, jere cinīse mnoggo tescko, dasse smartnò saghrisciùje zà jedan uzrok maloga ghriha ispovighiena, olli od smartnoga prià dobrò odriscena, kojemuseje zadovoglilo. Allisse drugghi Naucitegli ovvomu nauku suprotive, hottiùchi, dà smartnò saghrisciùju Pokornizi ù tommu, cichia tesckocchie od Pokore. Ispovidnikse moxè sluxiti jednoga, i druggoga naùka, immajuchi vridne, i ghlassovite Gospodare. 836. 837. 838. 839.

Uppit. 5. Jelli Pokornik pò sebi darxan īspunniti Pokoru; olliju moxè i pò druggomu ispunniti?

Odgov. Ucilissu niki Naucitegli, dà Pokornik moxè od svoje voglie druggoga nāchi, koibi zāgn ispunnio Pokoru, kakò rekscia, kadjè ōn zabavglien ù kojemu druggomu dobru Poslu, olli buduchi tà drugghi svetiega xivotta, zà dà budde zadovoglnija, uggodnija, i primnija Boggu gneggova Pokora. Allisse ovvi naūk vech nemoxe uzdarxati, budduchi ossughien od svetoga Otza Pape Alessandra sedmoga. Razlogh jest, jerje ovva duxnost ossobita istoga Pokornika; i gneggovo imma bitti dillo, dà kakoje pò sebi Bogga ùvridio, takōmu pò sebe vaglia, dà i zadovogli. Isto rezzi od jednoga, koji imma slusciati missu, postiti, i prilicna, jersu ovve duxnosti vlastite, kojese pò sebi immaju ispunniti. 840. 841. *Alex. VII. Prop. damnat. 15.*

Nisc̄ta magne opchieno ucê Boggoslovzi s'Anghielskim 842.

kim

kim Nauciteglіem, i ſvetim Bonaventurom, dà Iſpovidnik pò razloxitomu uzroku moxè dopuſtiti Pokorniku, dâ cinì Pokoru iſpunniti od kõga druggoga, kako uciniti zaduxbinu, poſtiti, i prilicna; nitje ovvo zabranio Papa Aleſſandro, neggò ſamo tò ciniti pò vogli, i oblaſti ſvojoj. *2 In 4. diſt. o. Q. 1. A. 2.*

Alliſſe ù ovvomu razdigliùju, ucechi niki, dà pöſt, n. p. ucignen od druggoga pò dopuſćtengnu Iſpovidnika, nebbi immao kripoſt, zadovogliti zà ghrihe Pokornika, nebuduchi gneggovo dillo; neggò ſamo onno gneggovo naſtojangne, s'koim nahodi, kocchie zãgn poſtiti; à drugghi odgovarajuchi, dà bì, jerje nareghieno od Iſpovidnika. 843.

Uppit. 6. Dà Pokornik nemoxe pò ſebi izvarſciti Pokoru, n. p. poſtiti tommu Svetzu, buduchi obollio, billi duxan bio iskat kõga druggoga, kojibi zãgn poſtio?

Odgov. Nebbi duxan bio, jerje zapovid Iſpovidnikova varhù gneggova vlaſtitoga dilla; à nè varhù tũghia: à kàd õn nemoxe, izbavglienje od brimmena. Allibiſſe moghlo doggoditi, dà mu tò naredi Iſpovidnik, akò õn nemoxe, dà druggoga naghiè nà ſvoje miſto, kakoſmo rekli; i tadda nemogguchi pò ſebi, duxanje kojega druggoga nachi. 844.

Uppit. 7. Billi moggao Pokornik od ſvoje voglie promin iti Pokoru, obracchiauchije ù boglie dillo, n. p. dà muje Iſpovidnik naredio miſſu sluſciati; à õn poſti ſuho nà miſto miſſe?

Odgov. Nikĩſu Naucitegli rekli, dà bì, kakò jedan moxè ſvoj zavit ù boglie dillo obratiti. Alli oſtali skupnò ucẽ, dà nemoxè, i dajè bezocian ovvi iſtumaceni naũk. Razlogh jeſt, jere krivaz od ſabê nemoxe prominiti oſſudu, ucignegnu od zakonitoga Sũdza; nitibi tà Pokora bila dyo zilovitoſti ovvoga Sakramenta, nebbuduchi odreghiena od Iſpovidnikà. Pò iſti uzrok nemoxe jedan prominiti pöſt, sluſciangne miſſe, i prilicna, odreghiena od ſvete Zarkve. Druggaciije razlogh od zavita, jerſe zavitnik pò ſebì podlâga pod zavit; à drugghimuga nenamecchie: à Pokoru namecchie drugghi, t. j. Iſpovidnik; à nè õn pò ſebì. 845. 846. 847.

Uppit. 8. A moxeli barèm Iſpovidnik prominiti Pokoru?

Odgov. Svìſſe Naucitegli ù ovvomu slagaju, dà iſti Iſpovidnik moxe ù druggoj Iſpovidi prominiti Pokoru, nareghienu ù proſciaſtnoj Iſpovidi, akoſſe jòſo (prèm dă nè pòſvè) ſpomigne od ghrihah, zà kõeje bila odreghiena. 848.

na . Razlogh jest, jere isti Sũdaz, akò nije offuda iz-varscena, moxe nà druggomu Sũdu, pò druggomu raz-logu ũvedenu, prominitije; olli oblahsciàti. Akosse pak' Ispovidnik nespomigne nì posctò od parvascgnih ghrihah, immaobi barèm Pokornik povratiti texje ghri-he. Razlogh jest, jersc novva pokora nebbi moghla rec-chi nareghiena pò Sũdu Ispovidgnemu.

Allisse ù ovvomu razdigliùju Naucitegli, hottẽchi niki, dà isti Ispovidnik moxe prominiti Pokoru vazdà, i izvân Ispovidi, akosse spomgne od ghrihah. Razlogh daju, jere doklè offuda nije ispugnena, vazda, i vazdi Sũdaz imma varhù gnè oblast. Alli pò momu sũdu spa-metniè uzdarxu mnozi drugghi, dà nebbi moggao izvãn Ispovidi. Razlogh jest, jere Ispovidnik nejma oblast kgliuciah Zarkvenih, neggò nà Pristogliu od Ispovidi, i kàd odrisciùje. 849. 850.

Akoje pakà tò drugghi Ispovidnik, i akò xeli Pokor-nik, dà musse promini Pokora, duxanje izrecchi svoje ghrihe, sctòsctò niki Naucitegli protivâ ovvomo govo-re. Razlogh jest, jere Sũdaz nemoxe suditi, nì dillovati varhù jedne stvari, akò ovva nije prinessena nà gneggo-vo Pristoglie; kako nije Ispovidniku ù nascemu doggo-ghiaju, dajuchisse Pokora zà ghrihe. 851.

Uppit. 9. Kàdje Pokornik duxan ispunniti Pokoru? i akoje ispunni ù ghrihu, zadovogliùjeli zà svoje ghrihe?

Odgov. Ollije Ispovidnik odlucio, i zabilixio vrime, ù koje-se imma ispunniti Pokora; olli nije? Akoje odredio, po-tribnoje, dasse ù tò vrime ispunni, akò nije zaprike zà ispunnitiju. Razlogh jest, jere ù tommu vaglia, dà Pokornik buddè Ispovidniku posluscian, kakò Sũdzu, i likaru. Nisçta magne odmaknutiju zà koje vrime nè velliko, nebbi bio smarti ghrih, n. p. dà budde Ispo-vidnik odredio, postiti ù ovvi parvi Pẽtak; à Pokornik posti ù drugghi. Razlogh jest, jere misao Ispovidnikova vecchiè padda varhu dilla nareghiena, n. p. varhù posta, neggò varhù dneva, prèm dà bisse Pokornik zlò podnio, bèz uzroka odmicciùchi. 852. 853.

Kò paka ispugnuje Pokoru ù smartnomu ghrihu, ci-nì zadovoglno zapovidi Ispovidnikovoj; dalli nedo-stixe plòd Pokore, koji jest odpusctengne pedipse Vri-menite; nìt zadovogliùje Boggu ùvrighienu; paccega istanovize ùvrighiuje barèm s' malim ghrihom. Razlogh parvoga jest, jere izvarsciùje brimme, navarxeno od Ispo- 854. 855.

Ispovidnika, koje ispugnujuchi Pokornik ù millosti Boxjoj, dobrò, i spametnò cinì; allimusse s'ovvom duxnostju nenamecchie. Razlogh druggoga, jere postavglia zapriku ploddu reccenomu. Razlogh trecchiega, jere Boggu nemoxe zadovogliti gneggov nepriategl. Dalli 856.
akosse pakà pokori od ovvoga pomankangna, vracchia- *S. Tho. Qu.*
musse immenovani Plōd, jere skruscengne dixe-mu za- *14. A.A. 2.*
priku. Takò ù svè Anghielski Boggoslovaz, i mnozi *& 3.*
s' gnime.

Uppit. 10. Od kollikoje varstih Pokora, koju Ispovidnik imma narediti nà Pristogliu od Ispovidi?

Odgov. 1. Od dvi varste. 1. Pokora *Ossvetgliva*, t. j. od os- 757.
svette, kojase dāje, zà dighnuti ossude Vrimenite, pri- *Trid. Sess.*
stojne ghrihu odriscenu. 2. *Likovita*, t. j. od lyka, ko- *14. cap. 8.*
jase dāje Pokorniku, zà ciùvatiga od novvoga uppadovangna ù ghrih.

2. Drugghesu *Occite*, kojese occitò daju, i ispugnu- 858.
ju, prèm dà saddà nysu ù obiciāju, zà ghrihe, ciùvene ù Ispovidi: à drugghe *Skrovite*, kojesu ù obiciāju.

3. Od trisu varste ghrisi. 1. *protivà Boggu*, kakò 859.
krîva zàkletva, Psovka, pomankangne ù Virri, ù Uffangnu, ù Gliùbavi Boxjoj, i priliçna. 2. *protivà svomu Iskargnemu*, kakono Ubojstvo, Lupesctina, Ozloghlascengne, i priliçna. 3. *protivà sebi*, kakò, Pianstvo, Proxarlost, i Puttenost, i priliçna.

Ghrisi *protivà Boggu* odkupgliujùse s' molitvom. Pod 860.
molitvu paddà izvân molbah, Roxaria, i prilicnih, Ispovid, i Pricesctengne: slusciangne svete Misse, slusciangne Pripovidangna ryci Boxje; pohodengne Zarkava; sctengne kgnigah duhovnih; Razmiscgliangne; odluka jutergna, zà ciùvatisse od ghriha prikò dneva; izkussengne svoje Dusce; uciniti Dilla od Virre, od Uffangna, od Boggogliubstva, od skruscengna; kleciati prìd svetim Kryxem, i priliçna.

Ghrisi *protivà Iskargnemu* odkupgliùjuse s' almusc- 861.
tvom, olliti zaduxbinom. Pòd zaduxbinu dohodi, datti prinezah ubozima, jisti, pitti, oditijih; oblaziti, olliti pohoditi, nemochgnike, gnimma slūxiti; Tamniciare, obnevogliene, zà utissitijih; moliti Bogga zà xive, olliti zâ martve; prostiti ūvrighiengna; pokarati ghriscnika; nauciti neumitna; zdruxiti martze, i pomochijih ukopati; i priliçna.

Ghrisi *protivà sebi* odkupgliujuse s' xexinom, olliti s' 862.
po-

postom. Pòd pòtle ovdi razumi nè samo, uzdarxatisse od jizbine, i od pychia; dalli jòsc svè onno, sctò morì Tilo nasce; kako, udaratisse s' biccima, kleciàti nà kolina, zelovati zemgliu, podnossiti s'dobre voglie nemocchi, i druzhe nevoglie nà ovvomu svītu; ciùvatisse od nike drūxbe sebi uggodne; i prilizna.

Uppit. 11. Koju, i kolliku Pokoru Ispovidnik imma narediti zà smartni ghrih? i kadje imma narediti?

Odgov. 1. Immaje narediti prìd Odriscengne. Razlogh jest, jere buduchi Odriscengne Forma ovvoga Sakramenta, razloxitoje, dà odriscengne najde nareghienù Pokoru, kojase darxi od strane materie, kakósmo nà svoje misto rekli. 863. Nisćta magne moxesse datti i posli odriscengna, akobiju zaboravio datti Ispovidnik prìd Odriscengne, kakò skupnò nadodaju Boggoslovzi. 864.

2. Sveti Sabor Tridentinski oppomigne Mîsnikè Gospodinove, dà: *Kakojim Duh, i spametnost dāje, pò razlogu od Pomangnkangna, i pò mocchi Pokornikah, spassovne, i pristojne Pokore immaju narediti, zà dà nà sricchiu millostivièse podnossechi, nègh immaju, svoima Pokornikom, nèucinese tughih ghrihah Dyonizi, dajuchi lagahnu Pokoru zà tescke ghrihe. Immaju darxati prid occima, dà nè samo Pokora, koju nareghiuju, imma bitti zà oppazu novvoga xivotta, i zà lyk slabosti; dalli jòsc i zà prosciastnih ghrīhah ossvettu, i pedipsangne.* Ryci, mnoggò tèscke, koje Duhovnik vazdà imma ù pameti uzdarxati, i s' gnimmasse vladati. 865. *Sess. 14. c. 8. de Pœnit.*

3. Akò poghlèdamo nà prosciastna Vrīmena, ù koja zvatīsce xeglia prāva od svoga Spassengna, mnoggosse tēscka cinè sadascgnoj mekkoputtosti raskoscnoj cichia Pokorah, kojese onnadà slobodnò davaju; i kripostnò ispugnivaju. Znaj dakle, Raskoscnice zablughieni, dà ù reccena Vrimena. 866.

Zà Psovku, olli zà krīvu Prissegu, tollikò onnomu, kòbbi tò ucinio, kollikò onnomu, koibi nà tò naveo, davalosseje sedam godinah Pokore, immajuchi postiti trikrāt nà Nedigliu, ù Ponedigliak, ù Sridu, i ù Pētak, ò kruhù, i ò voddi, provodechi svè tò sèdam godisćtah ù vellikim molitvama, ù putovangnu, i ù druggomu trūdu, i pedipsangnu svoga xivotta. 867. *Cap. fin. de maledic. Cap. Predicandorū 82. Q. 1.*

Istà sè Pokorâ davāsce jednomu Bludniku. Dalli akobi ovvi bio Mîsnik, rascirivascemusse Pokora dò desset godisćtah. Akobi pâk jósc xènna bila gneggova kchier duhovna, 868. *Cap. Presbyter, dist. 22.*

hovna, olli pò Karſtengnu, olli pò Kriſmi, olli pò Iſpo- *Cap. Si*
vidi, dopiraſce Pokora dò dvanajeſt gòdiſc̃tah; i tollikò *quis, diſt.*
Miſnik, kollikò xenna, immãju pò vás xivòt ʒatvoreni *30. Q. 1.*
ù Manaſtĩru pribivati.

Jedan Lupex immadiãſce noſſiti pẽt godiſc̃tah iſtu Poko- 869.
ru, akò ſtvar ukradena bĩſce od vellike vridnoſti: olli *Cap. Si*
jedno godiſc̃te, akò bĩſce od malle zyne. *quis, 17.*

Jedan Ubojiza povoglni immadiaſce ciniti Pokoru ſe- *Q. 4.*
dam godiſc̃tah; i od ovvih ſedam, trì poſtiti ò kruhu, i 870. *Cap. Si*
i ò voddi. Akobi pakâ ũbojſtvo bilo nepovoglno, pẽt *quis homi-*
godìſc̃tah. *cid. d. 50.*

Nè ſammoſſe ovve nareghivaju gliudima od mãle var- 871.
ſte; dalli jòſc i od plemenite. Daſſe ù danaſcgna dobba
naredi jedna od ovvih Pokorah, kollikbi xâmor bio, i
tuxba! Iſtinitò, Gliubav karſtianska ù naſcià vrimena
mnoggoſſeje ʒagâſila, ʒà nerecchi, oſtinula. Cichia
togga od potribeje, daſſe Iſpovidnik prikloni vrimenu,
i slaboſti gliuskoj. Immamu bitti ugodna onna ſpamet- 872.
na Beſſida jednoga glaſſovitoga Nauciteglia: *Dàjè boglìè* *Joan. Gerſ.*
poslati Pokornika s' lagahnòm Pokorom ù mukke od Occi-
sc̃tengna, kojupovoglnè prima, i iſpugnuje; neggò ũ *Chryſoſt.*
mukke Paklene s' teſckom, koju neiſpugnuje. A parvgliè *Oper. Imperf.*
od ovvoga recce ſveti Ivan ʒlatouſtni: *Daje boglìè Boggu* *Hom. 45.*
datti raʒlogh od milloſardia, s' kojimſeje lagahna Pokora *in Matth.*
naredila; *neggò od nemilloſtivoſti*. 874.

ʒà ghrihe daklè *protivà Boggu* imma narediti Iſpovid- 873.
nik molitvu, kakoſmoje iſtumacili.

ʒà ghrihe *protivà ſvomu Iskargnemu*, ʒaduxbinu iſtumacenu.

ʒà ghrihè *protivà ſebi iſtomu*, Põſt, i oſtala, kako 875.
ʒgõra.

Alli i ù ovvomu nareghìengnu Pokore vaglia, dà Iſ- 876.
povidnik imma velliku oppaʒu, dà nebbi ozkvarnuo pecciàt skrovitoſti Iſpovidgne, kakò ʒabilixiſmo, beſſidechi od iſtoga pecciàta.

Iſpovidnik nejma nìghda narediti Pokoru occitu ʒà 877.
ghrihe skrovite, kakò tyknuſmo viſcè; jerboje tò Zarkva ſaddà pometnũla. Dalli ʒà ghrih occitni drughdajè potribno, nareditiju, ʒà dà Ghriſcnìk ʒadovogli Pũku
ʒà ghrih, s' kojimgaje ſmũtio; alli i tò ſpamẽchiu. Vad- 878.
dẽſe ovva iʒ naredbe ſvetoga Sabõra Tridentinskoga. *Seſſ. 24. C. 4. de Refor.*

Immaju obiciàj niki Iſpovidnizi dùgghe molitvè narediti. Dalli-jih Pokornizi olli neiſpugnuju; olli s' mallom

lom pomgnom; i takojih vecchie zavexuju ù ghrihu, nègh odvexuju. Svitnièje, i koriſnie, zapoviditijìm koje krâtke, alli kripoſne molitvize. Moxejim zà ſmartni ghrih narediti koju Iſpovid pomgnivu, i Boggomiono Priceſſctengne; alli s' razlogom: pomgnivò razmiſcgliangne kojega od cetiri Najposlidgnah. Jednomu, kojiſeje ſlîpio ù barlogu od neciſtocchie, olſeje õkamenio ù odluzi od offvette, moxemuſſe narediti, akò imma koji ghrèb od ſvoje kucchie, dà klekne varhù gnegga zà dvi, zà trì Svetkovine, i dà recce: *Ovdi poccĩva pepel mojih Starijih; moxe bitti, dà i moj pribivati budde dò mallo danah.* Olli zà nikolliko veccerih poſtavgliavſciſe ù Poſtegliu, prikryxi rũke nà parſih, kakò Martaz (akoſſe moxè, ſvichiom goruchiom prìd noggama) i recce ſebi: *Ivane, Pavle* (kakomu budde imme) *bocchiẽli-te ſutrà xiva nãcbi! kollikoje xivih, i zdravih poſclo ù Poſtegliu; i ſutradanſuſſe naſcli martvi, bèz Redovnika, i bèz Iſpovidi, i bèz Pokore!* Ovveſu Pokore krâtke, alli mnoggo kripoſne, i koriſnije drùghda, neggo mnoggo Rozarih, zlò reccenih.

Koriſnobi jòſc bilo, dà naredi zà nikollikò veccerih, dà Pokornik ſvakù veccer iskuſſi pomgnivò ſvoju Duſciù, ù cemmuje tà dãn Bogga ùvridio, i iznaſciavſci Pomankangna, dà od gnih ucinì dobro skruſcengne, i zacme prãvu odluku: dà ſſctije pomgnivò koje kgnixize duhovne, ù kojimſu iſtumacena Cetiri Napokojna, *Smart, Sũd priſtraſcni, Raj, i Pakao* vikovicgni; ollį koje drugghe krìpoſti karſtianske. 879.

Ovdikaj oppomenujem Iſpovidnika. 1. dà nìghda Pokorniku nenareghiùje razlicne Pokore, kakò ſvittuje ſveti Frane Saleſio, jerſe laſnò Pokornik moxè zaboraviti od tollikò varſtih Pokore. Jedno gliùbeznivo, i ſpametno pokarangne nà Priſtogliu od Pokore moxè bitti koriſna Pokora jednomu Ghriſcniku, koji zaſtidujuchiſſe s' ovvim ſvetim ſtydom pomaga zadovogliengne, nareghieno od Iſpovidnika: *Dragomi-je* (pyſce ſveti Pavao Korintianom) *daſſam-vãs raxaloſtijo, jerè ovvo vaſce raxaloſctengne jeſt nà Pokoru.* 880. *S. Franciſ. Sales. Inſtruc. Confeſſ. cap. 8.* *2. Corinth. cap. 7.*

2. Varhù ſvegga imma narediti ſvomu Pokorniku, ſpòmenutiſſe vecchiekrãt prìko dneva, dagga Goſpodin Boogh ù ſvè, i pò ſvè viddi, ſſctò cinì, i ſſctò mislì. Govoraſce ſvojoj Seſtri ſveti Bernardo: *Jà Ti, Seſtro, dopusſctujem, ſaghriſcevati; alli ondi, ghdì Te Boogh nevid-* 881. *S. Bernard. ſcribens ſorori ſuæ.*

viddi, t. j. ù nì jednomu mistu, jerè nejma mista nì nà zemgli, nì pòd zemgliom, koje nije otvoreno occima Boxjim. Sramujèse Ciòvik, i boji, saghrisciti prìd occima druggoga Ciòvika, ghriscnika, kako i õn; à nesramujêse, nì boji prìd occima Bogga Svemoguchiega, kojiga ù istomu saghriscengnu moxè svõm pravìzom ù prah obratiti, i Dusciùmu ù jazove Paklene zà ùvĩk rinnuti!

3. Dà razluci varstu Pokornikah; i dà nenareghiùje Pokore jednake svakomu. Nà drugghi nacin dasse podnesse s' nevoglgnim; à nà drugghi s' Boggatim: nà drugghi s' texakom, à nà drugghi s' Ghraghianinom, olli s' Vlastelinom; jere nà pr. dà ovvomu naredi, zà koje ryci neprikladne, olli zà Prisseghe, uciniti kryx nà Tlehu s' jezikom, vecchiebisse zlà, nègh dobra ucinilo. I ovvò nè dà immamo razdiglivati varste Gliudi ù Nauçnizi Issukarstovoj; neggò jer takò saddà nosè ovva isctetena Vrĩmena. 882.

4. Dà nìghda nenareghiùje Misse zà Pokore, akò Pokornik nije Misnik; zà nedat sumgniti od koje krĩve misli svoje, i dobyti nà svetomu Pristogliu, kakosse scije, spametnò zabragneno ù vecchiê starih Saborih od razlicnih Kraglieistvah. 883. *Cautum plurib. Decretis antiquorũ Synodor. Provincial.*

Evvo, Lycnice duhovni, ù kratko istumaceno, kolliko xegliãsce, koja, i kollikasse Pokora imma narediti, zà izliciti tvoga duhovnoga Nemochgnika. zà dà pakà neuppadà istanovizè ù svoje nevoglie, naredimu, dasse ciũva od priggode ghriha, i zlè druxbe, kakosmo istumacili obilniè nà svoje misto; i Tĩ-ga jòsc pomozi s' tvojom vrũchiom, i Boggogliùbnom molitvom. 884.

Uppit. 12. Moxelisse narediti Pokorniku koje zadovogliengne pò vàs xivot, kakò rekscia, dà govori tù, i tù molitvu svaki dãn, doklemje xĩv?

Odgov. Nejmase narediti Pokora tollikò dugga, jerse odvèch tescka, i nepriklàdna cinì, kakò razmiscgliàju mnozi mudri Naucitegli. Takò nebbi moggao narediti Pokorniku, dasse ucinì Redovnìkom, olli Redovnizom, prèm dà biga moggao nà tò nutkovati. 885.

Uppit. 13. Moxelisse Pokorniku narediti Pokora zà druggoga, kakò n. p. Põst, olli molitva zà Dusce od Occisctengna, zà Ghriscnike, zà nemochgnike, i prilicna?

Odgov. Ucilissu niki Boggoslovzi, dà nemoxe, immajuchi Pokornik zà svoje, à nè zà tũghie ghrihe Boggu zadovogliti. Alli ostali bogliè ucê, dà bì moggao. Razlogh jest, 886. *Cath. Rom. de satisfac. sub fin.*

jest, jere ista gliùbèzniva, i millosardna voglia, koja namignuje dobrò dillo zà Dusce od Occiſctengna, zà Ghriscnike, i ostale, jest mnoggo ùggodna Millosardju Boxjemu; i takò zadovoglno cinì istomu Boggu zà svoje Ghrihe Pokornik, tà dilla namignujuchj. Paccè niki nadodaju, dassu korisnija reccena Dilla Pokorniku, naminuta zà druggoga, nègh dajih budde zà se naminuo. 887.

Uppit. 14. Dasse Pokornik buddè zaboravio od Pokore nareghiene, sctò imma ciniti?

Odgov. Hocchiê stari Naucitegli, dà akosseje Pokornik ghriscnò zaboravio od svoje Pokore, kakò rekscia, od vèch ù duggo odmicciùchi ispugnengne, dà bì duxan bio istanovizè povratiti Ispovid, zà primiti novvu podobnu, i dostojnu Pokoru. Dallisse ù sadascgna vrimena druggaciè ucì, uzdarxechi skupnò Naucitegli, dasse istanovizè nebbi duxan bio ispoviditi, jerbisse innakò podvezao pòd dvostruku Ispovid istih ghrihah, sctòsse opchienò neprima; nittibi duxan bio druggu Pokoru od sebè uciniti nà misto zaboravgliene; neggosseje samò duxan ù druggoj Ispovidi ossvaditi, dà jê ghriscnò zaboravio Pokoru, kojamuje bila nareghiena. 888. 889.

Mychiemo pròchi sridgnim pùtem. Akosse moxè najti isti Ispovidnik, i akosse ovvi jòsc spomigne, prèm dà nè pò svè, od stangna Dùsce Pokornikove, imma k' gnemmu pristupiti Pokornik, i mollitiga, dabimu spomenuo Pokoru, koju muje bio naredio; olli akosse od gnè nespomigne, dà bimu druggu naredio. 890.

Akosse pakà hocchiè ù druggoga ispoviditi, ollisse parvi Ispovidnik nikako nespomigne od stangna gneggove Dùsce, taddà ispovidajuchisse od novvih ghrihah, vaglia dà otvori i ghrihe prosciastne, barèm pò varsti, akò i nè pò broju; i mollì Ispovidnika, dà bimu naredio vecchiù Pokoru, zà dasse ovva rascìri pò koji nacin i nà svè prosciastne ghrihe. Razlogh, zà dasse ispunni Zilovitost parvà Sakramenta od Ispovidi. I akoje Pokornik obvèzan, dvakràt izrecchi svoje ghrihe, neka krìvi svoju ghriscnu nepomgnu. 891.

Uppit. 15. Dà budde Ispovidnik naredio Pokorniku jednu Pokoru, podvezanu pòd koju okolovinu, n. p. dà reccè krunizu Gospinu, klecèchi nà kolini, billi saghriscio, akoju govori, stojèchi nà noggù?

Odgov. Molitve, kojese nareghiùju zà Pokoru, moggùse recchi, tollikò stojèchi, kollikò klecèchi. Dalli akoje Ispo- 892.

 vid-

vidnik naredio, daſſe rekku klecẽchi, immajũſe iſpunniti nà tà nacin. Billi pakà Pokornik ſmartnò ſaghriſçio, govorechijih nà noggũ? ù ovvomũſe neslagaju Naucitegli. Koji uȝdarxù, dà bì; à koji, dà nebbi. Vegliu, 893.
akoje molitva dugga, kakò n. p. vàs Roȝarj Goſpin, dà bì; jere duggo kleciangne noſſi ſobom mukku, i trũd, koiſe dajè ȝà oſſvettu ghriha; i uliȝùjè ù bitchiè od Pokore. Akoje pakà kratka molitva, kakò n. p. jedan dyo 894.
Roȝaria, necinìmiſſe, dà bì oſtavgliengne ovve okolovine doparlo dò ſmartnoga ghriha, nedonoſſechi kratko kleciangne velliku mukku, i trũd.

Uppit. 16. Moxeli bitti oggovoren Iſpovidnik, dajuchi kàd lagahnu Pokoru ȝà têſcke ghrihe?

Odgov. Naſciaſſe miſao moxe iȝvaditi laſnò od doſaddà iſtumacenih. Niſcta magne ȝà vecchiè uggoditi Uppitaozu, 895.
vegliu, dà moxe bitti oggovoren. 1. kàdſe Pokornik iſpovida ù vrime od kojega vellikoga Proſctengne, jere iſto Proſctengne ȝadovogliùje ȝà ghrihe, i ùvrighiengne Boxje. 2. kàd Pokornik pokaxue tẽſcko skruſcengne od ſvojih ghrihah, kakoſmo viſcè rekli. 3. kàd Iſpovidnik ſpametnò ſzyni, dacchiè s' magnom Pokorom laſcgne poteghnuti Ghriſcnika nà ceſcchiè Iſpovidi. 4. kàd Iſpovidnik ȝnade, dà Pokornik od ſebè cinì mnogga dobra dilla. 5. kàd ſumgnì, dà ako Pokorniku dadè podobnu Pokoru, nẽchie bitti iȝvarſcena. 6. kàdje Pokornik mlohava xivotta, dà nije vridan iſpunniti tẽſcke Pokore. Takò skupnò Boggoslovzi.

POGHLAVJE III.

Varbù Proſctengna od ghrihah.

PRiſtoji ovvomu Miſtu recchi ſctoggod varh Proſctengna od ghrihah. ȝà neiȝachi dughgli, neggoje naſcia odluka, dacchièmo ù kratkò i vàrh ovvoga potribni nauk. Alli priá, nègh ȝaſtavimo uppitè, vaglia pomgnivò ȝnatti.

1. Dà ù ſvakomu dobru dillu, ucignenu ù milloſti Boxjoj, nahodĩſe dvoſtruka vridnõſt. Jedna, s' kojomſe 896.
dobĩje Blaxenſtvo vikovicgne. Drugga, s' kojomſe ȝadovogliùje ȝà ghrihe odriſcene. Parvaje vlaſtita kĩpu, olliti ſobſtvu, koji cinì tò dillo; nìtſe moxe ȝà druggoga naminuti. Drugga pò kripoſti sjedignengna, i ȝdruxengna

gna ſvih Pravovirnikah ù ʒavēʒu od Gliùbavi, moxeſſe druggomu podīliti.

2. Dà náſc Spaſſitegl moggaoje ſvomu Otzu nebbeſkomu ʒadovogliti ʒà ſvè ghrihe od ovvoga Svīta s' jednom ſamom ſuʒom od okka; olli s' jednom kapgliom trūda, i ʒnoja. Alli gneggova Boxanſtvena Gliùbav nehottiſe uſtaviti, doklèm neproli ſvù ſvoju ſvetu Karv, i xivòt ſvoj raʒcini nà Darvu kryxa. 897.

3. Dà od poccetka Svīta dò danaſcgnega dneva mnogghiſuſſe naſc-li Svêti Gliūdi, navlaſtitò Sveti Muccenizi, koji olli nyſu ſaghriſcili, kako nèſaghriſci nighda s' nijednim ghrihom Priblaxena Diviza, Majka Boxja; olli akoſſu ſaghriſcili, vecchiēſu Pokore, trūda, i bolleſti podnili, negoſſu ʒà ſvoje ghrihe doſtojni bili. 898.

4. Onna vrīdnōſt mukah, i trûda, ſčtoje náſc Spaſſitegl ſaviſcè tarpio ʒà ghrihe od ſvegga Svīta; ſčtoje Blaxena Diviza dillovala, i podnīla, nejmajuchi potribu ʒà ſvoje ghrihe, koje nighda neucini; ſčtòſſu Svêti, i Svetize, Muccenizi, i Muccenize, Iſpovidnizi, i Divice, i oſtali podnili ſaviſce, nèghſu doſtojni bili ʒà ſvoje ghrihe; Ovve, rekkoh, ſvè vridnoſti, i doſtojanſtva, à poghlavitò od Dillovangna naſcega Spaſſiteglia, koja jeſſu neiʒmyrna, ſabīraūſe ù jednò, i cinê neiʒbrojeno Blâgo ù krilu ſvete Zarkve, kojê Ghlava jeſt Goſpodin Iſſukarſt; à gneggov Namiſtnik ſveti Otaz Papa Rimski, kōmu recce ù Petru iſti Goſpodin: *Datticbiù Tebì kgliùce Kraglieſtva nebbeskoga: ſvè, sčtò odriſciſc nà ʒemgli, bitticbie odriſceno i nà nebbu.* Od reccenoga daklè Blâga (kakò ʒnoſſe ſveti Tumacitegli Pyſma Boxjega) kgliùci pridani jeſſu ſvetomu Petru, i gneggovu Naſtavniku, Papi Rimskomu, Namiſtniku Iſſukarſtovu. 899. *Matth. cap. 16.*

5. Dà ʒà jedan tēxak ghrih bilaje nareghiena od ſtarih ʒakonih ſvete Zarkve Pokora od ſedam, od oſſam, od deſſet, i od dvanajeſt godiſčtah, kakoſmo viddili. Kàd daklè ſveta Zarkva dopūſčta Proſčtengne od ſedam, od oſſam, od deſſet godiſčtah; olli od jedne, od dvih, olli od vecchiê Cetardeſſetizah, neraʒumiſe druggo, nègh dà Ghlavar ſvete Zarkve otvora iſtumaceno Blâgo, i s' gnim odkupgliùje Pokornika, i gneggove Pokore ʒà ghrihe, od ʒakona nareghiene; i tollikomu vaglia Proſčtengne, n. p. od ſedam godiſčtah, kollikò dàjè ōn pò ſebì ſedam godiſčtah pokoru cinio, ʒà napràviti, i ʒadovogliti ùvrighiengnu Boxjemu. A kadmu Zarkva dopūſčta 900.

pūſčta

pūſcta Proſctengne od ſvih ghrihah, razumīſe, dà tollikò Pravdi Boxjoj plăchia od zadovogliengna Svetih zà gneggove ghrihe, kollikò, dàjè ōn iſti pò vàs ſvoj xivòt cinio Pokoru, zà zadovogliti Boggu, od ſebè ùvrighienomu. Takò ſveti Boggoslovzi, i doiſtò dobrò.

Sàd daklè viddiſc, i poznajeſc, Duhovnice, ſctocchiè rècchi Proſctengne; i kakò bèz temeglia beſſidê, koji ucê, dà Proſctengne, n. p. od ſedam godiſctah nechiè recchi druggo, neggò daſſe odpuſctuje ſedam godiſctah od mūkah, kojebiſſe immale tarpiti ù miſtu od Occiſctengna. Dalliſſe darxi naſcega tumacengna. znaj niſcta magne, dà pakà pò zadovogliengnu, kojeſe cinì pò dobichiu Proſctengna, ſmangnkajuſe mukke, kojebiſſe immale tarpiti ù miſtu od Occiſctengna: i daſſe tollikò odpūſcta iſtih mūkah, kollikò, daſſeje Pokora zà tolliko vrime cinila nà ovvoma ſvītu. 901.

Buduchi dakle iſtumacili, ſctòje Proſctengne, i odklè izhodì, ſaddà zà bogliè uvixbati Duhovnika, i Pokornika, zà dobiti ovvo duhovno Blăgo, iziskovachiemo.

Uppit. 1. Od kollikoſſe varſtih nahodi Proſctengne iſtumaceno?

Odgov. Od mnoggo varſtih. 1. Druggoje *Podpunno*, i dixè ſvù oſſudu vrimenitu, kojaſe imma ghrihu odriſcenu, i koje zadovogliùje pò kripoſti Blăga Zarkvenoga Boggu ùvrighienomu zà ſvè ghrihe odriſcene. Druggoje *Dyono*, t. j. koje dixè ſamò koji dyo reccene oſſude; i zadovogliùje ſamo zà koji dyo ghriha, kakò n. p. zà jedno godiſcte, zà ſedam, i prilicna. 902.

2. Tollikò Podpunno, kolliko Dyono, jòſcje troſtruko. 1. *od Miſta*, kōſe dopuſcta kojemu miſtu, n. p. toj Zarkvi, tommu Otaru, dàgga moxe dobiti, koibi pohodio tù Zarkvu, tà Otar. 2. *od Cegliădi*, kōeje dopuſcteno tommu Cioviku, toj xenni, dagga moxe dobiti, ghdigod buddè, akò ucinì tò, i tò dobro Dillo. 3. *od Stvari*, t. j. kojeſe dopūſcta toj, i toj ſtvari, Krunnizi, Medagli, ſvetoj Prilizi, dagga moxè dobiti, kò ſobom noſsī tù Krunnizu, tù Medaglizu, tù ſveta Priliku. 903.

3. Druggoje *vikovito*; à druggo *vrimenito*. *Vikovito* jeſt, kojeſe dopūſcta zà ūvik tommu miſtu, tommu Ciòviku, toj ſtvari. *Vrimenito*, kojeſe dopūſcta zà koje vrime, zà ſedam, zà pēt godiſctah, i prilicna.

Uppit. 2. Dà jè Proſctengne ù jednoj Zarkvi, n. p. od ſedam godiſctah; i jedan Karſtianin vecchiekràt nà dân pohodi 904.

tù

tù Zarkvu, dobieli svaki pūt Prosctengne od sedam godisctah?

Odgov. Akoje Prosctengne toj Zarkvi dopuscteno slobodnò bèz svakoga stisnutja od vrimena, govorechi n. p. līst: *Kò pohoditi buddè ovvu Zarkvu, dobiticchie sedam godisctah Prosctengna*; taddà dobīje Karstianin Prosctengne svaki pūt, koji pohodi tù Zarkvu, prèm dàju pohodi vecchiekrat ù isti dân. Razlogh jest, jere nenahodimo uzroka, zà stisnuti tò dobitchie samò nà jedno pohodengne, neizgovarajuchi tō līst Papin. 905.

Akoje pāk Prosctengne podloxeno pòd vlastito, ī ossobito vrime, kakò rekscia, dà izgovara līst: *Kò ù tà dān, ù tù svetkovīnu*, (i prilicna) *pohoditi buddè tù Zarkvu, dobiticchie Prosctengne od sedam godisctah*, taddà nemoxesse ù jedan dān neggò jednom dobiti, prèm dasse vecchiekrat pohodi. Razlogh jest, jerse razloxitò sūdi, dà misao Ghlavara, kojigaje dopustio, jest, zà dobitiga tà dân jedankrat samò, kakò skupnijè ucè sveti Boggoslovzi s'Anghielskim. 906. *In 4. dist. 20. Q. uni. q. 12. & 4.*

Uppit. 3. Buduchi ù Zarkvi Prosctengne, à nemogguchi niki ūlisti ù Zarkvu cichia mnoxstva od Pūka, billi ovvi moglli dobiti Prosctengne, klecechi izvân Zarkve, i ispugnujuchi, sctòje nareghieno, zà dobitiga?

Odgov. Bì, jerse i tih szyne, dassu pohodili zarkvu. Pacce niki Naucitegli nadodaju, dasse i Scimatorje, olliti Grobovisc̄te razumi pòd Imme od zarkve. Allisse ovvo razumi, kàd nije mocchi, zâ ulisti ù zarkvu. 907.

Uppit. 4. Dasse razrusci Zarkva, ù kojoje dopuscteno Prosctengne, gubilisse Prosctengne?

Odgov. Gubì, jerse Prosctengne nedopusctà mistu, neggo Zarkvi. Nisc̄ta magne akosse istanovizè sagradi Zarkva ù istomu mistu, i nije prosc-lo vrime od Prosctenja dopusctena, Prosctengnesse vracchia, i uzdarxi, szynechisse ista Zarkva. 908.

Uppit. 5. Sctosse hocchie ù jednomu, zà dobiti Prosctengne?

Odgov. Hocchièsse pēt stvarih. 1. dàje karstien, jerse Blâgo Zarkveno nerazdigliùje, nègh' onnomu, koije ūdo S. Zarkve. 2. dà nijè ù zavezi Zarkvenoj. 3. dajè ù millosti Boxjoj; koiboje nepriategl Boxji, nije vridan te millosti; nìt moxè zadovogliti Boggu ùvrighienomu. 4. dajè podloxan onnomu, koji Prosctengne dopusctà. 5. dà virnò ispunni dilla nereghiena, zà dobiti Prosctengne 909. *Cap. Quod autem, de Pœnit. & Remiss.*

Up-

Uppit. 6. Ielli od potribe, ȝà dobiti Proſctengne, daſſe ſvà dilla nareghiena iſpunne ù milloſti Boxjoj?

Odgov. Tako hocchiê mnoȝi Naucitegli, jere (govoru) tà sù dilla nareghiena, ȝà poſctovati Bogga; à kakò moxè poſctovati Bogga, koije gneggov nepriategl? Dalli oſtali Naucitegli skupnije uȝdarxu, dà nijè od potribe ſvà dilla iſpunniti ù milloſti Boxjoj, neggò ſamo najposlidgne dillo, n. p. Pohodengne Zarkve. Raȝlogh kãxu, jerſe Proſctengne nedâje ȝà naſce doſtojanſtvo, innakò nebbi bilo Proſctengne: daklè, ȝà dobitiga, doſtije, daſſe nenaghiemo ù kojoj ȝaprizi od ghriha ù onni ciàs, kadſe dobĩje. Allije parvi nauk prikladniji odluzi ſvete Zarkve, kojà pò nareghiengnu tih dillah xeli, daſſe myri Boogh, ũvrighien s'naſcim oppacinama. Cichia togga vaglia pomgniti, daſſe ſvà dilla iſpunne ù milloſti Boxjoj. 910.

Uppit. 7. U jednõje zarkvi Proſctengne podpunno od ſvih ghrihah: Petarſe iſpovida, i korĩſe od ſvih ghrihah ſmartnih; alli od nikih malih nijedne brigghe nejma; iſpugnujuchi ſvà dilla ù milloſti Boxjoj, dobieli podpunno proſctengne od ſvih ghrihah? 911.

Odgov. Iedan sãmi ghrih proſtni, olliti mali ȝapriciuje, dobiti Proſctengne podpunno od ſvih ghrihah. Raȝlogh jeſt, jerſe od togga maloga nedobĩje; dãkle od ſvih podpunnò nedobîje. ȝà dobitiga dakle vaglia, dajè Pravoviraz iȝbavglien od ſvakoga ghriha malõga, i vellikoga; jerſe nemoxe dighnuti od gnih offuda, i pedipſa; akoſſe onni prià nedighnu. Iſtinajè, dàbi Petar ù reccenomu doggoghiaju dobìo Proſctengne ȝà ſve ſmartne ghrihe, od kojihſeje pokorio; alli nebbi od malih, od kojihſe nijè pokorio s'pravom odlukom; i ȝàto nebbi immao podpunno Proſctengne od ſvih ghrihah, jere nebbi od malih. Raȝumij, Duhovnice, ȝà uppraviti, i nauciti tvoga Pokornika, kollikoje mucno, i kollikoſſe pomgne hocchie, ȝà dobiti podpunno Proſctengne. 912.

Uppit. 8. Pavao-je iſpunnio ſvà dilla nareghiena; alli ſvà ù ghrihu ſmartnomu, nebuduchiſſe dobrò iſpovidio, olli nije immao prâvu bolleſt, i odluku, ȝà odmetnutiſſe od ghriha; dalliſſe paka posli kajè od ovve ſvoje nepomgne, i oppacine, cinechi prâvo skruſcengne, vracchialimuſſe Proſctengne, kõeje tadda nepomgnivò iȝgubio ſvojim nedoſtojanſtvom?

Odgov. Jedniſſu Naucitegli uȝdarxali, dà vracchià pò kripoſti 913.

rec-

reccenoga skruſcengna. Dalli oſtali skupnie ucè, daſſe nevracchià. Razlogh jeſt, jere miſao ſvete Zarkve jeſt, daſſe dobije Proſſtengne, kadſu iſpugnena dilla nareghiena; daklè akoſſe taddà nije dobilo, poslife nemoxè dobiti; negh' akò tò Papa iſti otvoritò izgovara ù ſvojoj Bulli, ſſtò nije obiciajno.

Uppit. 9. Dãjè zà koje Proſſtengne nareghien Põſt, mladichi; koji nedopirru dò dvadeſſet, i jedno godiſſte doſpiveno (vrime, ù kojeſu duxni poſtiti Poſte zarkvene) jeſſuli duxni poſtiti, akocchiega dobiti?

Odgov. Prèm dâ mladichi nyſu duxni pòd Põſt zarkveni, neggo kãd ſtũpe nà dvadeſſet, i jedno godiſſte doſpiveno; niſſta magne akoje Põſt nareghien, zà dobiti Proſſtengne, duxniſſuga iſpunniti. Razlogh jeſt, jerſe Proſctengne nikomu nedaje pòd zapovid, nègh pòd dobru vogliu; kojiga dakle xeli dobiti, duxanje iſpunniti, ſſtoſſe nareghiuje. Paka, Zarkva nepodvexuje mladichie pòd brimme od Poſta dò dvadeſſet, i jedno godiſſte, jere buduchi mnozi Poſti, ovvabi zapovid mnoggo teſcka izzaſcla mladoſti. Dalli zà dobiti Proſſtengne, nenareghiùjuſe mnozi Poſti, nègh najvecchie trì Poſta, koja nyſu mnoggo têſcka. Zà iſti razlogh Iſpovidnizi nareghiùju Poſte ſvojim Pokornikom, prèm dà nyſu doparli dò 21. godiſſte. 914.

Uppit. 10. Moxeli jedan zà druggoga dobiti Proſſtengne; olliga dobivena naminuti zà Duſce od Occiſſtengna?

Odgdov. 1. Moxe jedan karſtianin zà druggoga zadovogliti Boggu ùvrighienomu, iſſtom dàjè jedan, i drugghi ù milloſti Boxjoj, neprimajuchi Boogh zadovogliengne od ſvojih nepriateglih. I Goſpodin Boogh prĩma ovvo zadovogliengne, zà daſſe raſciruje, i uzmnaxuje Gliubav karſtianska; i zà daſmo ſvì pò gnemmu ù jendinſtvu. Pacce nadodaju Boggoslovzi, dà moxemo zadovogliti zà druggoga, prèm dà õn tò i nezna. 915.

2. Dalli Proſſtengne nemoxeſſe zà druggoga naminuti nì zà xiva, nì zà martva, akò ſveti Otaz Papa, koji dopuſſta Proſſtengne, tò ciſtò neizrecce, kakò uci Anghielski, i s'gnim skupnò Naucitegli. Razlogh jeſt, jere Proſctengne tollikò vaglia, kollikò pivà; nìt dilluje prikò misli onnoga, koiga dopũſſta. 916. *S. Thom. hic Q. 27. A. 3. ad 2.*

3. Kàd dakle ſveti Otaz Papa dopũſſta, daſſe moxe dobiti Proſſtengne, i naminuti zà druggoga, tollikò xĩva, tollikò martva, toſe moxè uciniti; alli taddà onni, 917.

ni, koji namignuje Prosctengne zà druggoga, nedobije dojstò Prosctengne, nègh samo postavglia Dillo, pò komu ispugnenu isti Papa namignuje Prosctengne zà togga druggoga, kakò tumaci Anghielski Boggoslovaz. Niscta magne neostaje nì õn bèz zadovogliengna zà svoje ghrihe, koje dobije s'dillom namignujuchiem. *S. Thom.*

Uppit. 11. A dà Dufcia, zà kojuse namignuje Prosctengne, nijê podobna Prosctengnu, jerjè olli ù Paklu, ghdìjoj nemoxe pruditi, olli ù Raju, ghdìjoj nije potriba, taddà kommu pruddì tò zadovogliengne?

Odgov. Razlicni Naucitegli razlicnò odgovaraju. Jedni darxè, dà pruddì istomu, koji cinì dillo. Drugghi, dasse vracchia ù Blâgo zarkveno. Sveti Tomas ucì, dà Gospodin Boogh prima tò Prosctengne, i zadovogliengne zà onnu Dusciu, zà koju õn znade, dabì radda Dillovaz, dasse namini, kàdbi isti znao, dâ parvoj nepruddi. 918.

Uppit. 12. Izvàn Prosctengna, nareghiena od Svetoga Otza Pape zà Dusce od Occisctengna, nahodelisse koja drugga Dobra, s'kojimjih moxemo pomocchi? 919.

Odgov. Priè, negh' odgovorim, vaglia znatti, dàje korisnije, dà jedan cinì zà se, doklemje xiv, recchi n. p. jednu missu, neggò dà musse stò rekku posli smarti; proliti jednu suzu, zà svoje ghrihe, neggojih ciniti stò proliti pò svojoj smarti, kakò ucê razloxitò mnozi sveti Boggoslovzi. Razlogh jest, jere dõklemje Ciòvik xiv nè samo dobije pò dobru dillovangnu zadovogliengne zà ghrihe; dalli jòsc savisce dobije dostojanstvo Slave nebbeske, pò kojemu moxe isprossiti odpusctengne od ossudah svojih ghrihah.

2. Dà Dusce od Occisctengna xelê, i cekàju nasce Pomochi; i dasmosse my pò Gliubavi karstianskoj dûxni od gnih spomenuti. 920.

3. Dà Dûsce od Occisctengna moggû nammi bitti od koristi, jere prèm dà onne pribivajuchi ù Tminam neviddê nasce molbe, i dobra cignengna, zà gnè Boggu prikazâna; niscta magne gnihovì Anghieli strasczi tòjim óbjavgliaju; i prèm dassu ù Tamnizi zatvorene, jessu niscta magne Priateglize, i kchieri Boxje, koje moggû zà nâs millosti isprossiti, kakò svidoci sveta Katarina od Siene, dassu sebì mnogghe isprossile. 921.

4. Dà kojise nespomignu nà ovvomu svitu od Dusciah od Occisctengna; nìtse hajù zadovogliti zà svoje ghri- 922.

ghrihe, doklẽmsu xĩvi, Gospodin Boogh, kàdsu onni isti paka ù mistu od Occisctengna, vazdà neprima zà gnih dobra dilla, kojaimse namignuju, kakò mnozi Naucitegli uzdarxu; i zàse nosse Svetoga Agustina, i svetoga Tomassa protivà mnozima drugghim. Viddimo, dà ovvi nauk potvarghiùje obiciaj Pravovirnikah, jerè prèm dà zà jednu Dusciu prikazuju missu nà Oltaru, nà kojemuje Proscтengne od svih ghrihah zà Dusce od Occisctengna; niscta magne nepristaju zà istũ Dusciu i drugghe misse prikazivati zà vecchiè godisctah. *S. August. de Cur. pro mort. c. ult. In Enchir. cap. 109. S. Th. 3. P. Q. 52. A. 8. ad 1.*

Sàd odgovarajuchi nà uppit; Vegliu, dà svako dobro Dillo, i kollikoje mucnije, i texje, tolliko vecchiè zadovogliuje, kako suhi põst, Bicci, Kostreti nà golloj Putti, i prilicna, zà Dũsce od Occisctengna. Vàrh svih dillah vaglia zà gne Prisveto Posvetilisctе od misse, kakò sveti Otzi, i Boggoslovzi ucè, jerje sveta Missa jedna Uspomena, i Prikazangne Posvetilisctа Gospodinova nà Darvu Kryxa, pò kojemu sveta missa imma privelliku kripõst, zà zadovogliti Boggu, ùvrighienomu. Jessũ molitve, s' kojimse moxè isprossiti odriscengne mukah od Occisctengna: jessu zaduxbine, udigliene zà iste Dũsce, i svako dobrò dillo, i pedipsangne svoga Tila, naminuto zà te Dusce. 923.

Dalli vaglia ovdi dobrò ubilixiti, dassu tollikò korisnije svè ovve Pomochi duhovne Dusciama od Occisctengna, kollikosse barxjè ispugnuju. Dà jedan odlũci olli Misse, olli molitve, olli ostala istumacena dobrà Dilla, zà Dusce, ovvajim niscta neprudde, doklèm nysu ispugnena, kakò ucè opchienò sveti Boggoslovzi. 924.

Molitve, koje ispugnuje jedan, nê nà svoje Imme, nègh nà Imme svete Zarkve, zà Dusce od Occisctengna, prèm dà tà, koji ispugnuje, nedostojan jest, nahodechisse ù ghrihu smartnomu, niscta magne pruddè Dusciama reccenim, jerjih prima Gospodin Boogh, nè od togga nedostojnoga Sluxiteglia, nègh od svoje zagliubgliene zarucnize. Tollikò pakà vecchiè vagliaju, akoje Sluxitegl ù Millosti Boxjoj. 925.

Udarati ù zvonna zà Martve, niscta nepruddi Dusciama od Occisctengna; neggo samo zà ovvo, dà potticce Virnike, dà mollê Bogga zà gnè. 926.

Uxecchi svĩchie zà Martve korisnoje Dusciama gnihovim, jere pò ovvomu gnih Priategli nà Imme istih Dusci ah svidocê, dà pò ovvomu uxgàngnu ispovidaju, dàje 927.

Issukarst prãva svitlõst; i dà pò gneggovu Dostojanstvu uffaju Millosardje.

Gròb ù Mistu svetu pruddì Dusciama, jere Karstiani skupgliaũchiffe ù Mistu svetomu, izbughiùjũse nà molengna zâ gnè: i molbe zarkvene, kojese ù tommu Mistu govore, gnimàssu korisne. 928.

Osckropgliengne s' blagoslovglienom Voddom pruddì Dusciama cichia molengna Zarkvenoga, jere koji blagoslivglia voddu, mollì nà Imme svete Zarkve, dà buddè nà odpusctengne. Takoghier i s'kãdengnem od Tamgnana mollì sveta Zarkva, dà Duscia buddè pokripgliena s' Mirrhisom nebbeskim. 929. 930.

Uppit. 13. Kò moxè dopostiti Prosctengne, i zà koji uzrok?

Odgov. Sveta nãs Virrà ucì, dasse nahodi ù Zarkvi oblãst, zà razdiliti Virnikom Blágo od Prosctengna, kakosmo viddili; i tò zovemo ù Virrovangnu: *Svetib opcbinu*; i tako navisctuje sveti Sabor Tridentinski. Buduchi daklè svetì Otaz Papa Ghlavar svete Zarkve, õn sâm moxe razdiliti Prosctengne Blâga zarkvenoga pò svenmu svĩtu karstianskomu, tollikò zà xĩve, kollikò zà martve; i kollikoje gnemmu drãgo. Takò svì Naucitegli Pravovirnizi. Dalli ovvoga dopusctengna vaglia, dàje koji pravedni uzrok, kako bì bila vecchia slava Boxja. Zà tò prèm dà Papa imma podpunnu oblast vàrh immenovanoga Blâga; niscta magne nemoxè razdiliti tolliko Prosctengna zà Dùsce od Martvih, dasè izprazni svè misto od Occisctengna, jerse ovvomu nemoxè priggoditi pravedni uzrok; i prisctoji Slàvi Boxjoj, dasse vazdà nahodi koja Dũscia ù mistu od Occisctengna dò sũda opchienoga. Cichia ovvoga, kàd nàsc Spassitegl sãghie nàd misto od Occisctengna ù svomu Uskarsnutju, nèoslobodì svè Dũscè, kakò svidocì sveti Agustin. 931. *Sess. 25. cap. 22. de Reform. in Decret. de Indulgen.* 932. 933. *S. August. In epist. ad Evod.*

Moggu i Biskupi ù svojoj Darxavi udiliti Prosctengne svojim Podloxnikom; dalli nè, kollikojè gnemma drãgo; neggo Prosctengne od jednoga Godiscta nà dân od Posvechiengna Zarkve, i cetardesset danah svako godiscte nà dân od Uspomene istoga Posvechiengna. I mnozi pò oblasti, kojuim sveti Otaz Papa dajè, moggù (kakoje meni dopusceno) trikràt nã godiscte podpunno Prosctengne od svih ghrihah podiliti. 934.

Dalli vaglia ubilixiti, dà Biskupi nemoggu dopustiti Prosctengne zà Dũsce od Martvih, akojim tù oblast nepodili S. Otaz Papa. Razlogh jest, jerse pò dvà 935.

na-

nacina razdigliùje Prosctengne od ghriha. 1. pò *odpusctengnu*. 2. pò *odkupgliengnu*. zà xivêse i pò jedan, i pò drugghi nacin podigliuje. *Pò odkupgliengnu*, jere sveta Zarkva plãchia zà gnihove ghrihe Vridnost, i zynù dostojanstvah Issukarstovih, i ostalih Svetazã. *Pò odriscengnu*, jere zarkva nà Imme Boxje primajuchi tù zynu, i vridnost, Ghriscnika odrisciùje od svojih Pokorah.

Alli Dusciama od Occisctengna razdigliùjẽse Prosctengne samo *pò odkupgliengnu*, jere nebbuduchi podloxne Ghlavaru Zarkvenomu, nemoggu od gnegga bitti odriscene, neggo samo opprosctene pò zyni, i vridnosti Blâga zarkvenoga. Dalli nè Biskupi, neggo sâmi sveti Otaz Papa imma kgliùce od ovvoga Blãga, priporucenemu ù Petru od Spassiteglia. 936. *Matth.* 16.

Nìxji od Biskupa, prèm dà immaju niku oblast, priliçnu Biskupovoj, kako rekscia, Oppati, Nadpopovsctine ù vrime od prazna Stolla, i priliçni, nemoggũ dopũstiti Prosctengne, jerse nighdi nesctie ù zakònu ovva gnihova oblast. 937.

Uppit. 14. Kojase odluka, illi misao hocchiè, zà dobiti Prosctengne?

Odgov. Mnogghi Naucitegli darxẽ, da nije od potribe, zà dobiti Prosctengne immati otvoritò misao, il odlùku, zà dobitiga, neggo samo ispunniti dillo, pò kojemusse dobĩje Prosctengne. zà tò nadodaju, dà jedan i neznajuchi zà Prosctengne, dobiega, akò ispugnuje dillo, komuje dopũscteno Prosctengne. Allije svìtnije, zacceti svako jutrò ù sarzu misao, dobiti svè, sctosse dobiti moxe pò dobru dillovangnu; i takochiesse doistò prìd Boggom dobiti svakò Prosctengne, prèm dasse i nepoznaje, akò ucinì dillo, kõmuje Prosctengne dopuscteno. 938. 939.

Uppit. 15. Kojãsu Prosctengna, kà se moggu lasnò od svakoga Karstianina dobiti?

Odgov. Prosctengna podpunna od svih ghrihah, kojãse lasnò od svakoga Pravovirnika moggù dobiti, kĩ se nahode ù Millosti Boxjoj, jessu. 940. *Bulla Sixti V. Redituri. Clemen X. Commissâ nobis 8. Maji 1673.*

1. Koji imma obiciàj cẽstò zazvati od sarza Prisveto Imme Issussovo, dobĩje nà ciàs od smarti Prosctengne od svih ghrihah, akò taddà zazove isto Prisveto Imme, akò nemoxe s' ustima, barèm sarzem.

2. Koji ù jutru, ù Podnę, i ù Veccêr Boggomionò, klecechi nà kolini, pozdravi B. V. D. Mariù, govorechi: *Angbieo Gospodgni*, i ostala; kàd zakuza zvonno, 941.

nà

nà tù ſvarhu odreghieno, dobīje ſvaki pūt, ù koji tò recce, ſtò danah Proſctengna; i moxè jedan dân nà Miſſêz odabrati, ʒà iſpoviditiſſe, i Priceſtiti; i taddà dobīje Proſctengne od ſvih ghrihah, immajuchi molliti Bogga ʒà raſplodengne ſvete Virre, i ʒà iskoregnenje Poluvirſtva, ʒà myr meghiù Kraglima Karſtianskim, kakò dopuſti ſadaſcgni ſveti Otaz Papa Benedet trinajeſti. *Benedictus XIII. An. 1725.*

3. Koji immaju krunnize, olli medaglize, blagoſlovgliene od ſvetoga Otza Pape, i govore barèm jednòm nà nedigliu danah krunnizu Goſpodinovu, olli trecchi dyo Roʒaria, illi koji Oſſizj, velliki, Goſpin, ol Martaſcki, dobīje Proſctengne od ſvih ghrihah, kojeſe moxe naminuti i ʒà Dùſce od Occiſctengna; i jednà Duſcia iʒvaditi vaʒdà, kàdſe Priceſctuju nà Poghlavite Blaghdane: takoghier i nà ciàs od ſmarti, ʒaʒivgliùchi Priſveto Imme Iſſuſſovo. 942. *Bullæ numiſmatum.*

Proſctengna nepodpunna, koja takoghier ſvaki laſnò moxè dobiti, jeſſu, koja nasliduju.

1. Koji Boggomionò sluſcia ſvetu Miſſu, ollijù govori, dobīje cetiri Tiſſuchie, i cetiri ſtò godinah Proſctengna, dopuſctena od ſvetih Otaza Papih. 943. *Inn. VI. & Eug. IV.*

2. Koji Boggomionò reccê pêt Otcenaſciah, i pêt ʒdravih Mariah nâ poſctengne pêt ranah naſcega Spaſſiteglia, i xaloſtih B. V. D. Marie, dobīje deſſet Tiſsūch godiſctah Proſctengna, dopuſctena od ſvetoga Otza Papi Leuna deſſetoga. 944. *Leo X. Apud P. Viva.*

3. Koji Boggomiono recce jedan dyo Roʒaria, dobīje pêt godiſctah Proſctengna; i pēt Cetardeſſetizah, dopuſctena od Siſta cetvartoga. 945. *Sixtus IV.*

4. Koji recce Boggomionò pednajeſt Otcenaſciah, i tolliko ʒdravih Mariah ʒà onne Ghriſcnike, kojiſe nahode ù ghrihu ſmartnomu, dàjih G. Boogh raſvitli, dobīje trecchi dyo Proſctengna od ſvih ghriah, dopuſctena od iſtoga Siſta. 946. *Item Sixt.*

5. Koji Boggomionò recce ʒdravu Mariù, dobīje trideſſet danah Proſctengna: koji, ʒdravu kraglizu, cetardaſſet: koji ghlavu klagna Priſvetomu Immenu Iſſuſſa, i Marie, dvadeſſet: koji ghlavu klagna nà: *slava Otzu, i Sīnu* &c. koji klekne prìd ſveti Sakramenat Tila Goſpodinova, dvi ſtò: koji zeluju kryx, cetardeſſet danah. Ovvaſu dopuſctena od Urbana cetvartoga, i Ivana XXII. 947. *Urb. IV. Joa. XXII.*

6. Miſnizi, koji prìd Miſſu Bogomionò govore: *Jà bocchiu prikaʒati Miſſu*, i oſtala, dobīju cetardeſſet danah: 948.

nah: koji nà svarhi Officia rekku: *Pravoslavnomu, Nerazdiglienomu Trojstvu*, &c. s' jednim Otcenascem, i zdravon Mariom, dobīju Prosctengne od ghrihah, kojesu pò slabosti Ciòvicianskoj ùcinili ù izmogliengnu istoga Offizia. Gargur XIII. i Leun X. *Greg. XIII. Leo X.*

7. Koji zdruxuju Prisveti Sakramenat Tila Gospodinova nàdNemochgnika dobīju pêt godisctah Prosctengna, i tollikò cetardessetizah; i scêst, kojiga zdruxuju svichiòm uxganom. A' kojiga nemoxè zdruxiti, nègh recce *Otce nāsc, i zdravu Mariu* zà togga Nemochgnika, kàd pronosse Gospodina, dobīje stò danah Prosctengna. Innocenzo XII. 949. *Innoc. XII. Ann.* 1695.

8. Koji slusciaju Ryc Boxju ù Zarkvam Redovnikah Prosjakah, dobīju petnajest godisctah Prosctengna. Gargur IX. 950. *Greg. IX.*

Uppit. 16. Rezzimī ovdī sctoggòd nà svarhi ù kratko od vellikoga Prosctenga, sctò zovu, *Od Svetoga Godisćta?*

Odgov. U staromu zakonu meghiù xudiama bì pò zapovidi Boxjoj nareghieno *Sveto Godiscte* svako pedesseto, ù koje nìtse orāsce, nì siāsce, nì xegnāsce, neggosse hragnaju s' xittom od Litta prosciastnoga, ù koje Boogh darivāsce trostrukò obilniju Jematvu. U ovvo *Sveto Godiscte* davascesse slobōd Sluxbenikom: prasctaūse duggovi: vracchiaūse Basctine prodane, olli kakomu drāgo, ottughiene, k'parvim Gospodarom: odpusctaūse Uvrighiengna; i prilicna. Takò ù nascioj Svetoj Zarkvi nà priliku od reccenoga bì nastavglieno *Sveto Godiscte*, ù koje pò kriposti Dostojanstva Issukarstova oslobaghiāse Ciòvik od suxanstva ghriha, prasctaūmusse ossude, i vracchiāse nà possidovangne Millosti Boxje. 951. *Levit. cap.* 25. *&* 27.

Hocchiê niki Naucitegli, dàjê parvi bio Papa Bonifazio VIII. koīje zastavio *Sveto Godiscte*. Dalli drugghi Naucitegli gneggovo zastavgliengne odnosse k' vrimenu Apostolskomu. Immenovani Bonifazio naredíga svakò stò godisctah. Urban Papa VI. hotti, dasè svako trídesseto, i trecchie godiscte ponāvglia, nà posctengne, i ciāst Godisctah Nascega Spassiteglia. Pavao Papa II. naredi, dà cichia kratkosti xivotta Ciòvicianskoga svetkujēse svako dvadesseto, i peto Godiscte, kakosse i ù danascgne vrime viddi svetkovati. 952. *Bulla Antiquorum Ann.* 1300. 953. *Extravag. Unigenitus, de Pœnit. & Remiss. Ann.* 1390. *Urban. VI. Ann.* 1376. *Bulla, Ineffabilis, Ann.* 1470.

Ovvoje nacin od *Svetoga Godiscta*. Nà Blaghdan Uzasciastja Gospodinova prìd *Sveto Godiscte* ù Zarkvi Svetoga Petra, mnoggò bogatò narescenoj, sctlese Pecciàtniza sve- 954.

ſvetoga Otza Pape, ù kojojſe naviſctuje *Sveto Godisćte*. Nà Bdengne paka Boxichià, olliti nà Badgni dān, ù vrime od Veccergne Sveti Otaz Papa, posli nègh je okadio, i pokloniose ſvetomu Sakrameutu ù Kapelli Polaccè Apoſtolske, pocima Piſſam: *Prīghi*, *Dubſce Stvoritegliu*; i upputujēſe k' Zarkvi Svetoga Petra, s' ȝdruxengnem od Gardinalah, Biskupah, i oſtalih; i prihodechi, slaȝi s' Prīſtoglia, nà kojemuga noſſe: i darxechi mlataz ſrebarni ù rūzi, priſtupa *k' vratima Svetim*; i trikràt ȝacīna: *Otvorite meni vrata ob Pravde*, i trikràt uddara s' iſtim mlatzem ù *Sveta Vrata*. ȝà gnīm pakà Gardinò, koiſe ȝove *Velliki Pokorniciár*, ſpivaūchiſſe ù tà dobba molbe vlaſtite. ȝà ovvīm ȝīdaozi raskopāju ȝyd od *Svetih Vratah*, kojih jāpan, i kamegna grabbe Innoſtranzi, i Graghiani ȝà Svētignu. Kàdſu vrata raskopana, taddà Iſpovidnizi od tè Svete Zarkve, obucenni ù odichie miſniſcke, priſtupaju, i s' Blagoſovglienom voddom perru vrata raȝidana. Taddà Sveti Otaz Papa uȝimauchi ù rūke kryx, i kleknuvſci, klicce: *Tebe Bogga hvalimo*; i ulaȝi s' ȝdruxengnem ù Zarkvu; i dāje naredbu trimma Gardinalom, dà ighiù pò iſti nacin otvoriti ſvaki pò nâſe oſtala troja vrāta, ù Svetoga Pavla, ù Svetoga Ivanna, i ù Svete Marie; jerſu ovve cetiri Zarkve, kojeſe pò ſtaromu obiciâju immaju pohoditi od onnih, koji xclè primiti Proſćtengne *Svetoga Godisćta*; i pò ovvomūſe ȝlamenuje, dà od ſvà cetiri dyla Svīta Goſpodin Boogh nuddì, i ȝaȝīva nà ſvoje milloſardje. Buduchi Papa uliȝao ù Zarkvu Svetoga Petra, uſtavgliaſe nà Veccergnu.

Ovva cetvera vrata pò ſvè godiſćte ſtoje otvorena, pròȝ koja Pūk prohodi, i dibīje ſveto Proſćtengne. Nà ſvarhi potòm od ſvetoga Godiſćta Papa prihodi k' Zarkvi ſvetoga Petra, ȝdruxen, kakò ȝgora; i buduchiſſe rekle molitve, Blagoslivglia jāpan, kamegne, i oſtala potribna; paka poſtavglia jednu ȝlizzu ſrebernu japna, i tri kamena; i takò ȝà gnim velliki Pokorniciâr, pakà ȝidāozi ſvà vrata s' ȝydom ȝatvâraju; i ſtoje takò ȝaȝidana dò druggoga *Svetoga Godisćta*, i ȝovūſe, *Sveta*. Iſto cinè tri Gardinala ù immenovanim trimma Zarkvam. 955.

Ovvōſe ſveto Godiſćte ȝove *Jubileo*, od xudinske ryci *Jobel*, ſćtò hocchiè recchi, *Trūbglia*; jerſe meghiù xudiama naviſcchivāſce s' Trubgliom: à ſàd meghiù karſtianima s' Trubgliom od ghlāſa ſvetoga Otza Pape. 956.

Jeſt dakle ſveto Godiſćte: *Jedno otvorengne obilato* 957.

Blá-

Blága zarkvenoga, pò kojemu Sveti Otaz Papa razdigliùje podpunnò Prosćtengne od svih ghrihah; i mnogghe oblasti duhovne, onnym, koji ispugnuju Dilla nareghiena.

Uppit. 17. Izvàn Rīma ù vrime od *Svetoga Godisćta* mogguliſſe koja Proſćtengna dobiti?

Odgov. U vrime od *Svetoga Godisćta* priſtaju ſvà Proſćtengna podpunna od ſvih ghrihah; alli nè zà martve, nì zà Umirūchie. Takoghier nì Proſćtengna, kojāſu ù Svetoj Kucchi od Loreta; i mnogghi uzdarxe, dà nì onna, kojāſu ù Aſcixu; jere govori Sveti Otaz Papa Benedetto dvanajeſti, *daſſu dopusćtena od iſtoga Spaſſiteglia.* Alli izvān Aſcīxa priſtaju doiſtò ù oſtalim Zarkvama od Rêda Svetoga Franciſcka, akò Bulla *Svetoga Godisćta* innakò neizgovara, kako skupnò Naucitegli nadodaju. 958. Bened.XII.

Niki uzdarxu, dà nà *Sveto Godisćte* nepriſtaju Proſćtēgna nepodpunna zà xīve, neggò ſamo Podpunna od ſvih ghrihah, kakò rekkoſmo. Alii ovvo vaglia razpravdàti s' rycima od Bulle, koja naviſćtuje *Sveto Godisćte*, i k' gnoj vaglia immati ozīr. 959.

Uppit. 18. Koje oblaſti darije *Sveto Godisćte?*

Odgov. Dāje Iſpovidnikom od Rima oblaſt, dà moggu odriſciti od ſvakoga ghriha, i od onnih, kojiſu zadarxani Svetomu Otzu Papi, nà kojimu buddi nacin; i mocchi ſvaki zavit obratiti ù kojè druggo dobro Dillo, oſvin zavita od Ciſtocchie vikovite; i od Redovniſćtva. Niki Naucitegli hocchiê, dà nè ſamo moggû prominiti; dalli jòſc i dighnuti zavite. Saviſcè nadodaju, dà moggû odpuſtiti i vàrh ſtvarih zlò dobitih; i odriſciti od dūga tughih ſtvarih, zlò ſteccenih. Alli ovvomu nauku ſvì nepriſtaju. 960. 961.

Uppit. 19. Pò *Svetomu Godisćtu*, kakoſſe ovvo ſvarſciuje ù Rīmu, dopūſćtali Papa vazdà iſtumaceno vellikò Proſctengne pò ſvemmu ſvītu Karſtianskomu?

Odgov. Drùghda koji Papa dopūſćta, zà dà onni, koji nyſu moghli dojti ù Rīm nà *Sveto Godisćte*, nebudu ùhiglieni od ovvoga vellikoga Blāga. Dalli vecchiekràt nedopūſćtaju, neggoje od potribe, dagga Biskupi proſsè ſvaki zà ſvoju Darxavu, od ſvetoga Otza Pape, akoga xelè immati. 962.

Kàdje ucignen novvi Papa, ovvīga imma obiciaj dopuſtiti pò ſvemmu ſvītu zà petnajeſt danah ù ſvakoj Darxavi. Ovvo Proſćtengne jeſt prilicno Proſćtengnu od *Svetoga Godisćta*, jere dāje oblaſti, kakò i *Sveto Godisćte.* 963.

Immaju Papi obiciàj dopûſctati iſto Proſctengne i ù droggo vrime ʒà koje tēſcke uʒroke, od Ratta, od Pomòra, i prilicnih. Nareghiùju, Poſte, Molitve, ʒaduxbine, Pohodengne Zarkava, i prikladna. Raʒdigliujuga ù dvi nediglie danah, ʒà dà gà ſvì moggũ dobiti. Kò nemoxe ù parvu nedigliu; à ōn ù druggu.

Uppit. 20. A dà jedan iſpunnivſci ſvà dilla nareghiena ù parvih oſſam danah dobije Proſctengne; paka opēt ù drugghih oſſam danah iſpunni iſta dobra Dilla, billi moggao iſtanovizè dobiti iſto Proſctengne, i bitti odrīſcen od ghrihah ʒadarxanih?

Odgov. Mnogghi vrīdni, i ghlaſſovīti Naucítegli uʒdarxu, dà bì, akò ryci Bulle innakò neiʒgovaraju. Raʒlogh dāju, jere Dobrocinſtvo, i Milloſt Poghlavize nejmāſe ſtyskati, neggò proſtrano raʒumiti: dakle akò Papa neiʒgovara, daſſe ſamò jednōm moxe dobiti, mocchieſſe dobiti dvakrat od onnoga, koji dvoſtruka Dilla iſpugnuje. 964.

Allimije uggodniji nauk oſtalih Boggoslovaza, koji slobodnò ucê, daſſe nemoxe, neggo ſamò jednòm dobiti. Raʒlogh jeſt, jere Sveti Otaz Papa neraʒdigliuje Proſctengne ù dvì nediglie danah ʒà drugghi uʒrok, neggò ſamo ʒa ovvi, dà, kojiga nije moggao dobiti ù parvih oſſam danah, dobiega ù drugghih. Daklè gneggova miſao nije, daſſe dvakràt moxè dobiti, neggò ſamo jedanpūt. I takò hocchiê, dàjè raſſudio Sveti Skùp. 965. *S. Congr.*

Uppit. 21. Dà jedan otvardnuti Ghriſcnik prihodí nà ſvarhi od Proſctengna k'Iſpovidniku, nebuduchi iſpunnio nijedno dillo nareghieno, ſctò imma ciniti Iſpovidnik? moxelimu produghgliti vrime od Proſctengna, ʒà dà iſpunnì dilla, i dobije Proſctengne?

Odgov. U vrime od Proſctengna moggũ Iſpovidnizi Pokornikom olli promīniti dilla nareghiena; olli produghgliti vrime od Proſctengna, kakò n. p. Nemochgnikom, Tamniciàrom, Putnikom, i prilicnim, kojiſu ù vrime od Proſctengna ʒakonitò ʒapriceni. Dalli Iſpovid, i Priceſctengne nemòggũ prominiti, neggò ſamo Dizzi Priceſctengne. A niki hocchiê, dà Dizzi nijè od potribe, prominiti Priceſctengne, nègh daſſu ſami od togga iʒbavglieni. 966.

Iſto mnogghi Naucitegli uʒdarxè od jednoga Ghriſcnika otvardnuta, kakò ù uppitu. Dalli ù ovvomu ſvemmu vaglia raʒmiſcgliati Ryci Bulle, koja Proſctengne noſſi. 967.

Uppit.

Uppit. 22. Kakosse razumi, dà ù vrime od vellikoga Prosctengna moxè Pokornik odabrati Ispovidnika, koji muje uggodniji, zà mocchi bitti odriscen od svih zavezah, i ghrihah zadarxanih?

Odgov. Razumise, dà moxè odobrati zà Ispovidnika, nè svakoga Misnika, neggò samo onnoga, koji od Biskupa imma oblast, zà slusciati Svete Ispovidi. Takoghier, mocchi bitti odriscen od zavezah zadarxanih, razumise, kadje Pokornik zadovoglio Cioviku, kojegaje uvridio, uppadaŭchi ù zaveze; i takò dàjè vratio Posčtengne, dobri ghlās, tūghiù stvār; olli isprossio odpuščtengne od onnoga, kojegaje ùvridio, kakò istumacismo nà svoje misto. Nitse razumi ovdi oblast, zà odrisciti onne, kojisu pò sūdu, olli navisčtēngnu zavezani. Od Brezredja nedajese oblast tadda odpustiti. 968.

Uppit. 23. Nahodīse Karstianin tollik' oppāk, dà ciùvsci navisčteno velliko Prosčtengne, pò kojemu moxè bitti odriscen od svakoga ghriha, sluxīse od ovve priggode, i uppada nà uffàno ù ghrihe zadarxāne, moxeli bitti odriscen, buduchi saghriscio s' uffangnem od Prosčtengna?

Odgov. Nikisu vridni Naucitegli uzdarxali, dà nemoxe, jere: *Kò saghrisciùje pòd uffangne od Prosčtengna, neprima Prosčtengne*, kakò izgovara slòvo zakona Zarkvenoga. Dalli ostali Naucitegli skupnìje, naslidujuchi Anghielskoga Boggoslovza, uzdarxu, dà moxè bitti odriscen, prèm dà jè saghriscio pòd uffangne od Prosčtengna. Razlogh jest, jerse taddà podigliùje oblast Ispovidniku, dà moxè odrisciti od svih ghrihah i zadarxanih: daklè i od onnih, ù kōeje uppao jedan pòd uffangne od Odriscengna; jerè *ghdì zakon nerazdigliùje, nì my nejmamo razdiliti*. A gori kazāno slovo zakona nerazumi druggo, nègh dà mnokràt Gospodin Boogh takù oppacinu pedipsāje, tàkò dà Ghriscnik nedopīra dò Prosčtengna, kakò Naucitegli zakona tumàce. 969. *Extravag. Antiquor., de Pœnit. & Remiss.* 2. 2. qu. 21. *Art.* 1. *ad* 3. 970. *Glossa ibidem.*

Uppit. 24. Sčtò moxè Ispovidnik s' Pokornikom posli, kakoje prosclo Prosčtengne.

Odgov. Nisčta s' onnīm, koji ù vrime zakonito nije haja dobiti sveto Blâgo. Dalli akoje dobìo Prosčtengne, moxè. 1. odriscitiga od ghrihah zadarxanih, od kojihse nije spomignao ù vrime od Prosčtengna. 2. Moxemu prominiti zavite, akosse takōghier nije spomenuo ù vrime od Prosčtengna, molliti Ispovidnika, dammujih obrati ù drugga dobra Dilla; ollisse nije haja, kakò mnozi nadodaju. 971.

 daju.

daju. Razlogh svemmu jest, jere kakoje Pokornik dobio Prosctengne, dabioje i razloghe vàrh svegga onnoga, sctò sobom nossi Prosctengne. Ostala, koja ovdi moggu sluxiti, viddi Sctioce, sctò naucismo ù bessidovangnu vàrh Odriscengna od ghrihah zadarxanih.

Napokòn dãjem oppomenu Ispovidniku, dà spametnò raznniscglia Ryci Bulle, koja nossi Prosctengne; koju oblast ovva dãje, pòd koji uggovor, i ùvit dopuscta-ju; zà mocchisse slobodnijè vladati nà Pristogliu od Ispovidi. 972.

NADOMETAK

Od Dillah poghlavitih svakoga Karstianina, koji xeli xiviti pò zakonu Boxjemu, i dostighnuti kragliestvo nebbesko.

PEtje Dillah Poghlavitih jednoga Karstianina. 1. Dillo od Virre. 2. Dillo od Uffangna. 3. Dillo od Boggogliubstva. 4. Dillo od Skruscengna Izvarsnoga. 5. Dillo od Skruscengna neizvarsnoga. 973.

Uppit. 1. Sctoje *Dillo od Virre*.

Odgov. Jest *Jedno stavno, i temeglito Virrovangne, s' kojim zà istinitò darximo, i ispovidamo svè onno, sctò nás ucì Sveta Matti Zarkva, kakò objavglieno od iste Istine, Bogga Svemoguchiega*. 974.

Uppit. 2. Pò kollikò nacinih moxemo uciniti ovvo Dillo pràm Boggu?

Odgov. Pò tri nacina. 1. Virrujuchi Bogga. 2. Virrujuchi Boggu. 3. Virrujuchi ù Bogga. *Virrujuchi Bogga*, t. j. dasse istinitò nahodi pràvi Boogh, pàrvi Poccetak, i Svarha od svih stvarih, koji buduchi ù vike ù Sebì, stvorì od nisctanebbo, i zemgliu, i svà ostala, kojasu ù gnimma, zà bitti ù vike uxivan od Ciòvika ù Raju, i kragliestvu nebbeskomu. 975.

Virrujuchi Boggu, t. j. dà jè istina svè onno, sctò õn zlamenuje svojoj zarucnizi, nemogguchi nì privarriti, nì bitti privarren. 976.

Virrujuchi ù Bogga, t. j. uppravgliati nasciù Pomet, nasce Sarze, i nasce uffangne k' gnemmu, kakò k' Dobru neizmirnomu, i k' nascioj najposlidnoj, i k' pravõj Svarhi, ù kojoj jedĩnò moxe poccinuti nasciá xeglia, i nasce uxivangne. 977.

Uppit. 3. Kadasmo duxni uciniti *Dillo od Virre*?

Odgov.

Odgov. Ucilissu nikì mallovridni Boggoslovzi, dà Ciòvik Karstianin nĩje nìghda pò ʒapovidi Bòxjoj dũxan, uciniti *Dillo od Virre, od Uffangna, i od Boggogliubstva*. Ovvi kuxni nauk osũdi sveta Zarkva pòd Papom Alessandrom VII. Jest daklè Istina, dà pò ʒapovidi Boxjoj jesmo duxni kàdgòd, uciniti Dillo od Virre, od Uffangna, i od Boggogliubstva, jere bèʒ *Virre nije uʒmnoxno, Boggu bitti uggodan, i priãt*, kako ucì sveti Pavao. Ovvà jest *poccetak nascega spassengna*, kako nadodaje sveti Agustin. 978. *Alex. VII. Prop. dam. 1. A. 1666. Ad Hebr. cap. 11. v. 6. Serm. 38. de Tempor.*

Takoghier ucilissu niki drugghi, dà moxè bitti odriscen jedan ù Isspovidi, prèm dà neumi Poghlavita Otajstva svete Virre, kojasu. 1. Jedinstvo, i Trojstvo Boxje. 2. Uppuchiengne, i smart nascega Spassiteglia. 3. pripravglien xivot vicgni ù Raju ʒà dobre; à mukke vikovite ù Paklu ʒà ʒlè Karstiane. Allije s'raʒlogom i ovvi nauk bio offughien, od svete Zarkve pòd Innocenzom XI. Daklè ʒà dà jedan moxè bitti odriscen, vaglia, dà ʒnade, i virruje immenovãna tri Poghlavita Otajstva. 979. *Innoc. XI. Prop. dam. 22. & 64.*

Napokònsu niki trecchi ucili, dàjè dosti jednõm pò vàs xivot, uciniti Dillo od Virre varh reccenih Otajstvah. Dallissu i ovvi bili offughieni od svetoga Otza Pape Innocenza istoga. Daklè nije dosti, jednòm samo ù vàs svoj xivot uciniti Dillo od Virre. 980. *Innoc. XI. Prop. dam. 17. & 65.*

Kollikosmo paka pũti duxni, uciniti Dillo od Virre, nèslagause meghiù sobom Naucitegli, koji vecchiê pũti, koji magnê isschiù. Ovvo nãs Pysmo, i sveti Otzi ucê, dagga vecchiekràt immam'uciniti, ʒà dasse moxè spametnò sũditi, dà xivemo Karstianskì. Niki Boggoslovzi hocchiê, dasmoga dũxni, uciniti svaku svetkovinu. Drugghi, ù onnu Svetkovinu, ù kojuse slavì koje Otajstvo svete Virre, kakò nà Boxìch, nà Uskarsnutje, i priliçna. 981.

Vegliu. Darxanismo 1. kàd prihodimo nà Raʒboriscte, i pocmu nãmse otvorati Otajstva svete Virre. 2. kàdsmo od kojega nepriateglia svete Virre napastovani protivà svetoj Virri. 3. kàd primàmo svete Sakramente, navlastitò od Tila Issukarstova. 4. kàdsmo duxni, s'ustima uciniti Isspovid svete Virre. 5. kàdsmo darxani, uciniti Dillo od Offangna, olli od Gliubavi Boxje. 6. kàd nãmse prikaxuje koje Otajstvo, od Bogga objavglieno. 7. kàdsmo pò nevirnosti iʒgubili svetu Virru. 8. kàdsmo nà ciassu od smarti. Akòga cinimo cestiê, boglieje ʒà nãs. 982.

Raʒ-

Razlogh svemmu ovvomu jest, jerse innakò nèbismo pokazali dobri Pravovirzi.

Uppit. 4. Kàd Pravoviraz gubì Virru?

Odgov. Luter, Poluviraz, ucìoje, dasse pò svakomu ghrihu smartnomu gubì sveta Virra. Dallije od svetoga Sabora Tridentinskoga ossughien ovvi pakleni nauk zà Poluvirstvo. Drugghisu niki nasci ucilì dà: *Kàdàse ù jednomu velliku Ghriscniku neviddi vèch nijedna iskra Gliubavi Boxje, jest ù gnemù pomagnkala svaka prava Virra karstianka; i akossè cinì vidditi, dà virruje, ovva gneggova Virra nije Boxanstvena, i varbnaravska; neggo samo gliuska, i naravska.* Allije i ovvi nauk ossughien od svete Zarkve Boxje pòd Papom Alessandrom VIII. 983. *Sess. 6. cap. 15.* *Ale. VIII. Prop. dam. 12.*

Gubîse dakle sveta Virra samo pò nevirnosti, kakò tumaci sveti Sabor, t. j. kàd jedan Karstianin nevirruje koji sveti çlan Virre, znaduchi, dagga zarkva ispovida, i virruje: olli od gnegga povoglnò sumgnî, jelli, nijelli Istina, sctò õn uzdarxi, i zlamenuje. 984. *S. C. c. 15.*

Uppit. 5. Pò kojise nacin zacimgne, i cinì *Dillo od Virre?*

Odgov. Ovvako, sarzem, i s' ustima.

Dillo od Virre. 1.

GOspodine Boxe, jer si Tî Istina neizreccena, koji nitti moxesc sâm sebè, nì druggoga privarriti, jà stanovitò virrujem, i zà istinita darxim svà onna Otajstva, koja nãm prikazuje sveta Matti Zarkva, jeresìojih Tî objavio; à navlastitò, dassi Tî Poccetak pravi, i svarha svake stvari, Jedini ù Bîtju, i ù Naravi; à ù Tri sobstva, kojasu Otaz, i Sîn, i Dûh sveti: dasseje Sîn ucinio Ciòvik ù utrobi vazdà Divize Marie pò kriposti Duha svetoga; umrò pakà nà darvu kryxa, kakò Ciòvik zà odkupgliengne svegga narascchiaju gliuskoga; uskarsnuo od martvih; i uzasciào nà nebbo, od kud' imma prîchi suditi xive, i martve, dajuchi Dobrima Kragliestvo nebbesko zà uvike; à zlima mukkè vikovicgne ù Paklu. Ovva Otajstva, i svà ostala svete Virre temeglitò darxîm; i gotõvsam, Boxe s' Pomochiu Tvojom, moju kãrv proliti zà svetu Virru, akobi potriba bila. 985.

Uppit. 6. Sctòje *Dillo od Uffangna?*

Odgov. Jest Uffangne isto, *s' kojim xelimo, i stanovitò cekamo od Millosardja, i Mogguistva Boxjega, odpusctengne ghribah;* 986.

hab; i Kraglieſtvo nebbesko pò Doſtojanſtvu Iſſukarſtovu, i naſcemu dobru dillovangnu.

Uppit. 7. Dakle ʒlò uffã onni, koji nasliduje ù ſvòmu ghrihu, bèʒ misliſſe od gnegga uʒdarxati; i cekà pàk Raj nebbeski?

Odgov. ʒà prãvo Boxanſtveno Uffangne hocchieſſe, dà my od naſce ſtrane pomgnimo, dillovati Dobra, kojaſmo duxni pò ſvetomu ʒakonu; jere, uffati kraglieſtvo nebbeſko; à dillovati oppakò, i nehottitſe uʒdarxati od ghriha, jeſt beʒocno ſmionſtvo protivà Dũhu ſvetomu. 987.

Uppit. 8. Kàdſmo darxani, uciniti *Dillo od Vffangna?*

Odgov. Viddiliſmo ʒgorà, dagga nije ʒadovoglnò jednõm pò vàs xivot uciniti. Kadà dakle, i kollikoſmoga pũti duxni uciniti, raʒlicnò Naùcitegli beſſide, kakò i od Virrovangna. Doiſtò immamoga cẽſtò ciniti (ʒgora viddiliſmo od Virre) ʒà doſtighnuti Bogga, kako naſciù pravù ſvarhu, i Blaxenſtvo vikovicgne. 988.

Uppit. 9. Kàd gubimo kripoſt od Boxanſtvenoga *Vffangna?* 989.

Odgov. Gubiſe. 1. pò nevirnoſti, pò kojojſe gubì Virra. 2. gubiſe pó neuffangnu, t. j. kàd Ghriſcnik sũdi, dammu Bõgh nehocchie, olli nemoxè proſtiti ghrihe. 3. kad otvorenò nehaje ʒà Blaxenſtvo vikovicgne. 4. kàd miſlì, dagga Ciõvik nemoxe doſtighnuti; olli Boogh nemoxe datti; i priliçna.

Uppit. 10. Kakoſſe imma ʒacceti, i uciniti Dillo od *Vffangna?*

Odgov. Nà ovvi nacin, ſarzèm, i s' uſtima.

Dillo od Vffagna. 2.

BOxe ſvemogguchi, jereje neiʒmyrno Tvoje Milloſardje, i Moggujſtvo; i jer ſi Ti Virran ù Tvomu obechiangnu, jà ſtanovitò uffam, dacchieſcmi Ti, kakò od ſvegga ſãrza xelym, proſtiti ſvè ghrihe moje; i udiliti pò ſmarti mojòj Blaxenſtvo vikovicgne pò Doſtojanſtvu Iſſukarſtovu, akò jà xiviti buddem pò ʒakonu Karſtianskomu, kako s' pomochiù Tvojom odluciùjem ciniti. 990.

Uppit. 11. Sctoje *Dillo od Boggogliubſtva?*

Odgov. Jeſt *Gliùbav, s' kojom gliùbimo varbù ſvake ſtvari Bogga cichia gneggove neiʒmirne Dobrote, i Iʒvarſnoſti: à Iskargnega, kakò nãs iſte cichia Bogga.* 991.

Immamo daklè gliùbiti naſcega Iskargnega cichia Bogga, 992.

ga, t. j. jerjè ſtvorenje Boxje, jerjè Prilika Boxja, jer Boogh hocchiè bitti ù gnemmu gliubglien, jerſe naslaghiùje ù gnemmu bitti gliùbglien; i kò negliùbì ſvoga Iſkargnega, negliùbi nì Bogga iſtoga, jer neiſpugnuje ʒapovid gneggove Gliũbavi, kako Pyſmo govorì. *1. Joann. c. 4. v. 20.*

Uppit. 12. Kollikokràt, i kàdſmo duxni uciniti Dillo od *Boggogliùbſtva?*

Odgov. Ucilissu niki Boggoslovzi, dà nyſmo nì ſvako pêt godiſćtah duxni uciniti Dillo od Boggogliubſtva, negh ſamõ onada, kadaſmoſſe duxni najti ù milloſti Boxjoj; nìt immamo druggoga pũta, pò kojemuſſe moxemo poſtaviti ù milloſt Boxju. Dalli kollikoje hũd ovvi nauk, pokãʒa ſveta Zarkva, oſſudujuchiga pòd Papom Innocenzom XI. Daklè nijè ʒadovoglno, ucinitiga ſvako pêt godiſćtah, kakò ù naùku odbacenu. Kollikoſmoga pãk pũti duxni uciniti, nì ovdeſſe neslagaju Boggoslovzi; dalliſſe vecchiè raʒdigliùju, nègh vàrh duxnoſti Virre, i Uſſangna. Ovvoje Iſtina ſvetoga Pyſina: *Kò negliũbi, pribiva ù ſmarti*. A nà druggomu miſtu Booghnam ʒapovida, dagga gliùbimo: *Od ſvegga ſarza*, pâk nadodaje ovvako: *I bittichie ryci ovve, koje Ja Tebi ʒapovidam danàs, ù ſarzu tvomu, kaʒatichieſcjih ſinovom tvojim, i raʒmiſcgliachieſc ù gnimma, ſidechi ù kucchi tvojoj, i hodechi ù patu, ſpavajuchi, i uſtajuchi*. Ovve Ryci Boxje dãju biſtrò raʒumiti, dà cẽſto immamo ciniti Dillo *od Gliubavi Boxje*; i daſſe nahodĩmo ù vellikoj poghibili, uʒdarxechiſſe duggo vrime od gnegga. Nejma dilla kripoſnìega, nì Boggu uggodniega od ovvoga. Ovvi ogagn Boxanſtveni ciſti, kakò ʒlato, naſciũ Duſciu od ſvakoga bettega, i od ſvakoga trũna. 993. *Innoc. XI. Prop. dam. 6. & 7.* *L. C. Joan. cap. 3.* *Deuteron. cap. 6.*

Uppit. 13. Kàdſe gubì kripoſt *od Boggogliùbſtva?*

Odgov. Pò ſvakomu ghrihu ſmartnomu, nemògguchi ſtati ʒajednò ghrih ſmartni, i Boggogliubſtvo, jerè: *Kò cinì ghrih, od diavla jeſt; à kò Bogga gliũbi, od Bogga jeſt*, kakò beſſidi ſveti Ivvan Apoſto? 994. *L. C. cap. 3.*

Uppit. 14. Pò kojiſe nacin ʒaccimglie, i cinì Dillo od *Boggogliubſtva?*

Odgov. Pò ovvi nacin, ſarzem, i s' uſtima?

Dillo od Boggogliubſtva. 3.

BOxe Prigliubeʒnivi, jerſi Tĩ iſto Dobro neiʒmirno, obĩlno ſvakè Boxanſtvene Iʒvàrſnoſti, jà Tè gliubim 995.

bim od fvegga farza, i pameti mojè varh fvake ftvari od ovvoga fvīta, jerfi Tī sām doftojan prāve gliùbavi: i ʒà tvoju gliùbav gliùbichiu jòfc i mōga Iskargnega, kakò iltoga mene, jereje takova Tvoja Boxanftvena voglia.

Viddilifmo, fctòje skrufcengne od ghriha; i kakoffe ovvo raʒdigliuje ù skrufcengne *Iʒvarfno*, i ù skrufcengne *neiʒvarfno*. Sàd immamo potribu famò, iʒrecchi ovva dvà skrufcengna.

Uppit. 15. Kakoffe cinì skrufcengne tollikò *Iʒvarfno*, kolliko *neiʒvarfno?*

Odgov. Pò ovvi nacin; olli ovvomu priliciàn.

Dillo od skrufcengna Iʒvarfnoga. 4.

GOfpodine Boxe dobroftivi, jerfi Tī ifto Dobro neiʒmīrno; i jer Te jà gliubīm vàrh fvakè ftvari 996.
ftvorene, bollimfe, ghriʒemfe, i kajemfe od fvegga farza mōga, daffam Te ùvridio; i marʒim nà ghrih vecchiê, nègh nà ni jedno ʒlò, jerje Tvoje ùvrighiengne: i s'Pomochiù tvojom odluciùjem, dacchiù prià podniti fvako ʒlò nà ovvomu fvītu, neggoffe vèch povratiti nà ghrih, olli nà priggodu od ghriha.

Dillo od skrufcengna neiʒvarfnoga. 5.

GOfpodine Boxe priftrafcnoga Vellicianftva, jerfe bojīm iʒgubiti Raj nebbeski, kojifi pripravio do- 997.
brim karftianom; i bitti offughien ù mukke Paklene vikovicgne, kojefi ùgotovio ghrihu fmartnomu, jà fe bollīm, i kajem od prāvoga farza mōga, daffam Tè ùvridio: i s'Pomochiu tvojom ftanovitò odluciùjem, dacchiù pria podniti fvako ʒlo nà ovvomu fvītu, neggoffe vèch povratiti nà ghrih, olli na priggodu od ghriha.

Kratko ftifnūtje od naūka vàrh Ifpovidi.

Uppit. 16. SCtoffe hocchie ʒà jednu dobru Ifpovid?

Odgov. Viddilifmo nà fvoje mifto, daffe hocchiê trì ftvari od ftrane Pokornika. 1. Ifpovid od uftah. 2. Skrufcengne od farza. 3. ʒadovogliengne Pokore. Dalli biftriè, i ʒà flafcgnè nauciti neumitne, vegliù, daffe hocchie pēt ftvarih, ʒà uciniti dobru, i korifnu Ifpovid. 998.

1. *Iskussiti pomgnivò svoju Dusciù*, t. j. iȝnachi svè 999.
ghrihe, kojesmo ucinili ȝlò mislechi, ȝlò govorechi, ȝlò dillujuchi. Dalli prià, nègh pocmemo raȝmiscgliati nasce ghrihe, vaglia, dasse priporucimo s' vrũchim sarzem Duhu svetomu, dabinam udilio jednu iskrù svoje svitlosti, dabismo poȝnàli, i iȝnascli svà nasciá pomankangna, jere nejma vecchiê Pedipse Boxje, neggo nâs ostaviti ù slipocchi, i tamnosti nascih ghrihah, dasse nepoȝnajemo: dà nebbismo oholò rekli s' onnim nepravednim ù Iȝaiji Proroku: *A sctossam ucinio?* Sctossi ucinio? Akò dobrò, i pomgnivò protresesc, Ghriscnice, tvoja dillovangna, kojasi ucinio samo ù jedan dân, nachiesc mnoggo oppacinah; á kakò nè ù tollikò danah, akò nè i Misseȝih, bàrx i godisctah? Põghi daklè pò desset ȝapovidih Boxjih, pò pẽt svete Zarkve, pò pêt chiùchiengnah; pò sedam ghrihah poghlavnih; pò sedam dillah od millosardja; i promisli pomgnivò, ù cemmussi Bogga ùvridio.

2. *Bollitisse od ghriha*, nè ȝà druggo, neggò samò, 1000.
jeresmo Bogga ũvridili, olli kakò Otza nascega gliùbeȝnivoga, punna svake prãve Dobrote, i Iȝvarsnosti: olli kakò Sudza, koinâs oncias moxè tẽsckò, i ȝà ùvike pedipsati. Viddi, kako istumacismo nà svoje misto.

3. *Odluciti stanovitò ù nascemu sarzu*, dasse vèch ù 1001.
napridak s' Pomochiu Boxjom nẽchiemo povracchiati nà ghrih.

4. *Ispoviditi virnò, i zilovitò* svà nasciá Pomankan- 1002.
gna, kojasmo ucinili, s' miscgliu, s'rycju, i s' dillom.

5. *Ispunniti vĩrnò* onnu Pokoru, kojunamje nare- 1003.
dio Ispovidnìk.

Molitva prìd Ispovid.

GOspodine Issukarste prãvi Boxe, koji slipzu otvori 1004.
occi; i rasvitgliùjesc millostivò svakoga Ciòvika, prihodechiẽga nà ovvi svĩt, otvori, mollim Te, ȝaslipgliene occi pameti moje, i prosvĩtli tminne moje, dà moggu jà virnò poȝnatti, i ispoviditi skruscenò svè ghrihe moje. Gospodine Issukarste, koji recce, dassi dosciao nà svĩt ogagn postaviti, metni ù sarze moje jednu iskrù oghgna tvoje Boxanstvene Gliùbavi, dà saxexe trohu tamnih dillah mojih. Gospodine Issukarste, koji satirresc s' poghledom tvojim xestoke Gorre, poghle-

ghledaj, i satarri kamenito sarze moje, dasse raspukne ù bollesti ghrihah mojih, kojesam nepravednò ucinio protivá svetoj vogli tvojoj.

Molitva pò Ispovidi.

BOxè nasc millostivi, koisisse dostojao, dobrostivò poghledati nà me, tvoje nèharno stvorengne; i prosvitlio occi moje, dasse nebbi uspao ù smarti ghrihah mojih, i rekkao nepriategl moj: *Pribarvaosam gnegga ù jakosti mojoj*: Jà nejmam mocchi, zà dostojne hvale uzdatti Tebì, neggò mollim vàs Dvōr nebbeski, dà zà me uzdādù obīlnò. Potvārdi, Boxe primogguchi, sctossi dillovao ù meni; i ùstanoviti nogghe moje ù pūtu spassengna mōga, dasse nebbi obratile nà hodenje smartnih stāzah. Boxè millosardgni, nedopūsti, dasse ù napridak jà odilīm od Tebe studenza vodde xīve; i akobime pridobila slabōst moja, pruxì onciàs ruku millosti tvoje, dàbi me izvadila izjāza vodde smardglive. 1005.

Pricesctengne.

Uppit. 17. SCtosse hocchie zà Pticesctengne?
Odgov. SHocchiêse dvi stvari 1. Cistocchia od Dūsce. 2. Cistocchia od Tila. Cistocchiasse od Dūsce razumì, dàje jedan bèz svakoga ghriha smartnoga; i akosse ù gnemmu nahodi, nije dosti, skruscitisse ù sarzu; dallisse vaglia dobrò ispoviditi. Cistocchiasse od Tila razumì, dajè ù Postu naravskomu, t. j. dà nijè nì jio, nì pìo od ponocchi dò posli Pricesctengna. Dalli viddi boglie, i oblinije, sctò rekkosmo, i tumacismo nà svoje misto od Priprave zâ Pricesctengne. Izvān ovvoga, immâse narescìti kucchia unutergna Dūsce nasce s' Dillima istumacenim od *Virre*, od *Uffangna*, od *Boggogliubstva*, i od *Ponixenstva*, zà priati dostojnò, kollikoje dopuscteno mlohavoj, i bettexnoj naravi nasciòj, zà priati, rekkoh, Kraglia od svìh kraglih, i Vladaoza od svegga svita. 1006.

Molitva Svetoga Tomassa, Angbielskoga nauciteglia prìd sveto Pricesctengne.

SVemogguchi, i Vikovicgni Boxe, evvo jà pristupam k' posctovanoj Svetoskrovnosti Tila, i Karvi jedinoroghienoga Sina tvoga, Gospodina mōga Issukarsta: pri- 1007.

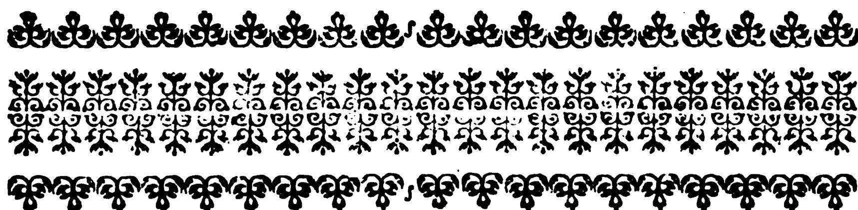
ſtupam, kakò nemochgnik k' Licniku od xivotta; kakò neciſt k' vrutku od millofardja; kakò slipaz k' Svitloſti biſtrine vikovicgne; kakò ſiromàh, i prosjăk k' Goſpodinu nebba, i zemglie. Mollim dakle neizmirnu obilnoſt millofardja tvoga, daſſe doſtojiſc ozdraviti nemŏch moju, oppratti ghgnuſſobu moju, profvitliti slipocchiu moju, oditi nagŏſt moju, dà primem Tebè, kruh Anghielski, Kraglia od kraglih, Goſpodara od Goſpodarih, s' tĭm poſćtvangnem; s' tollikom Ciſtocchiom, i Virrom; s'tŏm odlukom, i s' miſcgliu, kakoje prùdno ſpaſſengnu Dŭſce moje. Dopuſtimi, Goſpodine, dà jà neſamo primem ſvetoskrovnoſt Tila, i karvi Sina tvoga; dalli jòſc plŏd, i kripoſt od Sakramenta. O Prigliùbeznivi Boxe, dopuſtimi, dà jà nà tà nacin primem Tilo jedinoroghienoga Sina tvoga, Goſpodina naſcega Iſſukarſta, koje ŏn primi od Marie Divize, dà buddem doſtojan, ujedinitiſſe k'Tilu gneggovu otajſtvenomu ſvete zarkve; i budem brojen meghiù gnè ŭda duhovna. O Otce prigliùbexglivi, dopuſtimi, dà jà moggu onnoga pogliùbglienoga Sina tvoga (kojega ſaddà pokrivena primam ù ovvomu xivottu) napokon odkrivena razghlĕdati ù Baſćtini nebbeskoj, ghdì s' Tobom, i s' Duhom Svetim xive, i kragliùje pò ſvè vike vikŏv. Amen.

Molitva pò Priceſćtengnu.

O Duſciò Iſſukarſtova, poſvetime! Tilo Iſſukarſtovo, ſpaſſime! Karvì Iſſukarſtova, napojme! Voddo od Parſih Iſſukarſtovih, occiſtime! Mukko Iſſukarſtova, pokripime! O Dobri Iſſuſſe, usliſcime! U ùnutregno tvojih Ranah ſakrijme: nedopuſti, daſſe razdilim od Tebe. Od nepriateglia zlobna zaſćtitime. Na ciàs od ſmarti moje zazovime; i zapovidi, dà jà dojdem k'Tebi, zà dà Tè ùskuppa sà ſvim ſvetima jà hvalim, i slavim pò ſvè vike vikŏv. Amen. 1008.

Kakoje rekkao karſtianin Pricĕſćten s' vrŭchim ſarzem ovvu Boggomionu molitvu, nejmăſe onciàs diliti od Zarkve, nègh razmiſcgliati, koggaje primio ù ſvoje Parſi; i proſſiti milloſti od ſvoga Spaſſiteglia, zà xiviti karſtianskì, govorechi, kako Jakŏv Anghielu: *Nepuſtim Te Goſpodine, doklème neblagosloviſc.* Onni dăn od Priceſćtengna tribaje, dà prŏghie ù Boxjim slavàm, i ù razmiſcglianju Dăra Boxanſtvenogu, tolliko izvàrſna. 1009.

PRI-

PRIGOVARANGNE II.

Vàrh Sakramenta od Xennidbe.

Ellik jest ovvi Sakramenat, recce Sveti Pavao k' Efesianom; nitse magne isctê ʒnangne vàrh gnegga ù jednomu Duhovniku, navlastitò Pastiru, koji uppravglia Dusce, i Ovcize Stadda Gospodinova. Ephes. c. 5.

Mnoggobisse pysati moghlo vàrh gnegga; alli malocchia nascih kgnigah nedopũscta, dasse velle rascirujemo. U kratkochiemo stisnuti naũke potribne, s' Pomochiù Bogga Millostivoga. Raʒdilichiemo Prigovarangne ù cetiri Iʒiskovangna. 1. vàrh ʒarucengna, olliti virrengna xennè. 2. vàrh ʒaprikah, koje smetaju vinciàngne. 3. od xènidbe, olliti Vinciàngna istoga. 4. vàrh duxnosti Xenne, i Mũxa, i gnihovih Pomankangnah. Bittichienâm ù ovvomu Prigovarangnu mnokràt od potribe sàchi nà nika tumacengna, od kojihbismo hottili daleko stati; dalli potriba nejma ʒakona; i *svaka immaju Cistĩm bitti Cista*, kakò nossi opchiena bessida.

IʒISKOVANJE I.

Od Virrengna, olliti ʒarucengna Xenne.

ʒA bistriè, i uggodniè istumaciti ovvo Iʒiskovangne, raʒdilichiemoga ù tri Poghlavglia. U parvomuchiemo istumaciti, sctòje ʒarucengne. 2. ù druggomu, kõajè duxnost ʒarucengna, olliti Virrengna. 3. ù trecchiemu, pò cemmusse rastarghnũje Virrenje.

POGHLAVJE I.

Od Virrengna, il ʒarucengna.

Uppit. 1. SCtòje Virrengne?
Odgov. Jest *jedno obechiangne obiſtràno Xenne, i Cidvika, ʒà doſciaſtno vinciangne.* 1.

Uppit. 2. Sctoſſe hocchiè, ʒà dà budde dobro, i ʒakonito ovvo obechiangne?

Odgov. Hocchièſſe pēt ſtvarih navlaſtito. 1. dàjè obechiangne obiſtrano. 2. dàjè ſprāve. 3. dàjè slobodno, i povoglno. 4. dàjè pokaʒano iʒvanskim nacinom. 5. dàjè meghiù Cegliadju, kojāſu vridna, i podobna, ʒà mocchiſſe dobrò obechiati. 2.

Uppit. 3. Sctoſſe raʒumi, dà ovvo obechiangne imma bitti *obiſtrano?*

Odgov. Hocchiè recchi, dà ʒà uciniti dobrò Virrengne, olliti ʒarucengne, nijè doſti, dà muſcka ghlava xenskoj obechiâ, dacchieje uʒeti ʒà ſvoju ʒarucnizu pò ʒakonu Zarkvenomu; nègh jè od potribe jòſc, daſſe i onna gnemmu obechia, dacchie gnegga uʒeti ʒà ſvoga mũxa, kako skupno Naucitegli pridaju. Cichia togga, dà Petar recce Ivannizi: *Jàchiu Te uʒeti ʒà moju Gliùbu pò ʒakonu Zarkvenomu*; i odgovori Ivanniza: *Vggodnomije ovvo tvoje obechiangne*; *jàga garlīm*, akoſſe i onna gnemmu neobechia, govorechi: *Ijachiu Tebè uʒeti ʒà moga ʒakonitoga Gliùbõvza*, nebbi ʒakonito bilo ovvo Virrengne; i moggaobi tolliko õn, kollikò onna odſtupiti od ovvoga obechiangna, i ʒarucengna. Raʒlogh jeſt, jere ovvo obechiangne od Virrengna nije, kakoſſu oſtala obechiangna, ù kojihmje doſti, ʒa ʒarlitijih, ʒà dà buddu ʒakoniti; neggoje od potribe, dà budde obechiangne obiſtrano. Jeſt ryc opchiena meghiù Nauciteglima, dà: *Virrengne nejma bitti brommo*, t. j. od jedne ſtrane ſamo obechiano; nègh i od jedne, i od drugghe. 3. *Leg. 1. ff. de ſponſalib.* 4.

Uppit. 4. A dà Otaz, olli Mattì, ʒà ſvoju kchier obechia nà miſto kchiere, billi dobro bilo ovvo Virrengne?

Odgov. Akoga kchiêr nepotvardi od ſvoje dobre, i slobodne voglie, niſcta nevaglia. ʒà tò ʒlò, i beʒakonito cinê onni Roditegli, kojiga ʒaghlavgliùju, i ʒavexùju bèʒ gnihovih Sinovah, i kchierah; olli nebuduchi priâ imali gnihovo slobodno priſtangne voglie nà tò obechiàngne. 5.

Uppit.

Uppit. 5. Sctosse raʒumi, dasse ovvo obechiàngne imma uciniti *Sprâve*.

Odgov. Raʒumise potribno ʒà Virrengne, dàjè ovvo obechiangne sprâve, t. j. bèʒ svake sciâle; i koiga cinì, dà imma prâvu misao, i odluku, ʒà ispunnitiga. Cichia togga smartnò saghrisciùje onni Virrenik, olli Virreniza, koji s'ustima govore, dasse obechiâju ʒá Vinciangne jedan druggomu; à nejmaju prâve misli, nì odluke ù sarzu. Raʒlogh jest, jere velliku krivizu cinì svomu ʒarucniku, varraũchiga ù stvari od tollike vridnosti, kakoje ʒarucengne meghiù Gliùdima. 6.

Dalli ovdi vaglia oppomenuti, dasse prìd Pravdom nevirruje ʒarucniku, olli ʒarucnizi, dá nijè immao, olli immala, prâve misli, i odluke unutergne, ʒà obechiatisse. Raʒlogh jest, jere Zarkva sũdi pò iʒvanskomu; nè pò unutargnomu. Niscta magne ná Pristogliù od Ispovidi immaimse virrovati: i ako nysu immali prâve voglie, ʒà istinito obechiatisse, niscta nevaglia Virrengne. Dalli tèscko tommu varravzu! 7. 8.

Uppit. 6. Sctosse raʒumi, dàjè ovvo obechiangne *povoglno, i slobodno?*

Odgov. Hocchie recchi, dà tolliko Ciòvik, kolliko Xenna immajũse obechiati jedno druggomo slobodnò, i povoglnim nacinom, dajih nikò nà tò nebbi naveo, olli pò privàrri, olli pò silli, olli pò strahu, olli pò druggomu nacinu, ʒabragnenu, kakochiemo vidditi nixè, i bogliè istumaciti, akò buddè voglia Boxja. 9.

Uppit. 7. Sctosse raʒumi, dà recceno obechiangne imma bitti *pokaʒano s' iʒvanskim nacinom?*

Odgov. Raʒumise, dà nije dosti ʒà Virrengne, dasse Virrenizi jedan druggomu obechia, akò ovvo obechiangne jedan druggomu neʒlamenuje, olli s' rycju, olli s' pysmom, olli s' davangnem, i primangnem Parstena, olli s' drugghim Pobilixjem pò obiciãju Darxave. 10.

Uppit. 8. Sctosse raʒumi, dà recceno obechiangne imma bitti *meghiù Cegliadju, kojasu vridna, i podobna, ʒà mocchiſse dobrò virriti?*

Odgov. Raʒumise, dassu od te varste Virrenizi, dajim nije ʒabragneno, vinciàtisse, kakojè ʒabragneno Rodjakom dò cetvartoga kolina, Redovnikom, koji immaju ʒavit od Cistochie; mahnenikom, i Dizzi, koji nejmaju raʒboriscta; kakossu i onni, kojise nahode ù pianstvu: takoghier i onnim, kojisu slipi, ghluhi, i nymi ʒajedno, jerè 11.

ovvi nemoggũ ʒnatti ʒakone od xenidbe. Jeſſu i mnogghe oſtale ʒaprike, kojeſu nixè iſtumacene.

Uppit. 9. Od kollikoſſe godiſctah Dĩte moxe virriti?

Odgov. Potribnoje, dà imma doſpivenih ſedam godiſctah: i akobiſſe virrio prià od ovve dobbi tollikò muſcko, kollikò xensko, Virrengne nijè ʒakonito, nì dobrò, kako ʒakon Zarkveni oppomegnuje. Raʒlogh jeſt, ʒà daſſe ovvo obechiangne ucinì s' raʒborom, i s' raʒumom, innakò nebbi bilo povoglno. 12. *Cap. Litteras. Cap. Ad diſſolvendum, de Deſponſat. Impub. in 6.*

Alli vaglia ubilixiti ovdi, dà akò Dizza nejmaju raʒabrangna nì od ſedam godiſctah, kakò laſnò moxe bitti, nemoggũſe virriti, dokle neprĩghiù nà raʒbor; jere prèm dà immaju vrime odluceno od ʒakona; nejmaju niſcta magne, ſctoje potribnije, t. j. rãʒbor. A drùghda pâk i parvgliè od sèdam godiſctah prihode nà raʒboriſcte, *kàd* (kako rekkũ Naucitegli) *narav pritìcce godiscta*; i taddâſe moggũ virriti, jerſe moggũ povoglnim, i ſlobodnim nacinom obechiati. 13.

Uppit. 10. Dizza prihodechi nà Odrâſt, muſcko nà cetarnajeſt, â xensko nà dvanajeſt godiſctah, ù kojeſe vrime pò ʒakonu moggũ vinciàti, moggũli odſtupiti od Virrengna, kojeſu ucinili ù Ditinſtvu?

Odgov. Virrengne meghiù Dizzom od ſedem godiſctah, kàdſu priſcli nà raʒbor, dobrojè, i ʒakonito, kakoſmo viddili, nìtga moggu pobbiti (nègh akobiſſe ſaſtala voglia i jednoga, i druggoga) doklèm nedoghiù nà Odrâſt, muſcko nà cetarnajeſt; á xensko nà dvanajeſt godiſctah. Kàdſu priſcli nà tò vrime, dajejĩm ʒakon, dà odaberu, illi potvarditi Virrengne, illi od gnegga odſtũpiti. 14. *Cap. De illis. Cap. A nobis hoc Tit.*

Uppit. 11. Mladichi, olli mladize, mogguliſſe virriti bèʒ ʒnangna; olli protivá vogli. ſvojih Roditegliah?

Odgov. Sinovi, i kchiere ſaghriſciùju, virrechiſſe bèʒ ʒnangna, i bèʒ ſvitovangna ſvojih Roditegliah, doklemſu pòd gnihovom oblaſti; jerſu duxni od gnih zynu immati, i poſctovatijih ù ovvomu, iſctuchi gnihov ſvìt. Niſcta magne Virrengne jeſt dobro, ako vinciàngne ſctò neſmeta. Rekkoh, dàjè *Virrengne dobro*, jere ù odabrangnu ovvoga bitja ſinovi pò ʒakonu naravskomu immaju bitti ſlobodni; i pò ſvojoj vogli ùgn immaju uliſti. Radi togga Roditegli ſaghriſciùju, odvracchiaũchi ſvoj Porod od duxnoſti iſpugnengna virre date, akò nejmaju raʒloga ʒakonitoga. 15. 16.

Rekkoh ſaviſce: *Ako vinciàngne sctò neſmeta*, jerè akoſſe 17.

akosse vinciàngne nemoxe prostò ispunniti, kakò rekscia, kàdse obracchia ù sramotu Roditegliàh, olli ù nepoſc-tengne Obitili, buduchi neprilicno; òlse privĭghia, dacchie uzrociti nesklade, smutgne, nepriateglstva, i prilicna, taddà Virrengne, ucigneno protivà vogli svojih Roditegliah, nije dobrò: Roditegli moggũ protivà gnemmu vapiti; i Sudazjim rũku imma datti, zà smũtgne, i nesklade zagãsiti; jere (kakò naredba zakona Zarkvenoga iznossi) *ù zlù obechiangnu nije prudno, obsluxiti virru.* Regula Juris in 6.

Uppit. 12. Dasse mladich, i mladiza obechiaju jedan druggomu pòd uggovor: *Akomi stariji dozũste*; olli: *Akossi Tĭ Diviza, akossi od kolina plemenita, jà Tĭ obichiàm, dacchiù Te ùzeti zà maju Gliũbu*; i prilicna, billi dobro Virrengne bilo?

Odgov. Od trih varste (kako rekkosmo ù prosciastnomu Prigovarangnu vàrh òdriscengna) moggũ bitti ovvi uggovori, olli od vrimena *prosciastnoga*, olli od *sadascgnega*, ol *dosciàstnoga*. Akossu uggovori od vrimena *prosciastnoga*, olli *sadascgnega*, i jessu prikladni, i pristojni, kakò recceni: *Akossi roghiena od plemenitõga kolinu*; *Akossi Diviza*, i prilicna, i istinujuse, dobroje Virrengne. Akosse neistinuju, nisćta nevaglia Virrengne, jere ovvo slĭdi uggovore. 18.

Akoje paka uggovor od vrimena *dosciastnoga*, i jest uggovor razloxit, i posćten, kako n. p. ovvi: *Akò Roditegli ovvomu buddu myrni, i zadovoglni: akomi Tĭ tolliko Parchie donesesc*, i prilicni, *jachiù Te uzeti zà moju xennu*, ovvo Virrenje stoji nepodpunno, i neizvarsno, doklese ispunni uggovor. A koje napokòn uggovor dosciastni *nepristojan*, olli *neposćten*, olli *neuzmnoxan*, kakossu ovvi: *Akò virru latinsku ostavisc*: *Ako Otza otrujesc*: *Ako neposćtenò xiviti budesc*: *Ako s' parstom nebbo tyknesc*, *jachiù Te uzeti zà moju xennu*; jedni Naucitegli ù vecchiemu broju slobodnò govorê, dà pò zakonu ovvi uggovori nejmajũse zà nisćto darxati, kolliko dà i nysu bili postavglieni, i takò dà Virrengne ostaje dobro. Dalli jà zà nisćto darxim prilicna Virrengna, vissechi ovva ò uggovoru, kojise nejma, olli nemoxe ispunniti: à s' drugghe strane vidditje, dà onni, koji postavglia tè uggovore, scialĭse, à nè obĭchia. 19. 20. Cap. final. de condit. appositor. 21.

POGHLAVJE II.

Od duxnosti Virrengna.

Uppit. 1. KOjù duxnost sobõm nossi Virregne, olliti ʒarucengne? 22.

Odgov. Ovù duxnost sobõm nossi, dá tollikò Virrenik, kollikò Virreniza, immaju ispunniti svoje obechiangne, t. j. Vinciàtisse; i ovvõsu dũxni pòd smartni ghrih. Raʒlogh jest, jere svaki gliùski poggoghiaj pò svojoj naravi nossi ovvu duxnost, dasse imma ispunniti; à ossobitim nacinom ovvo pristoji Virrengnu, akò nejma kojega ʒakonitoga uʒroka, olli ʒarucnik, olli ʒarucniza, ʒa odstupiti od obechiangna, od kojihchiemo paka ù 3. Poghlavju.

Uppit. 2. Nehottẽchi bèʒ uʒroka ispunniti obechiangne ʒarucnik, olli ʒarucniza, moggũli bitti sillovani nà tò?

Odgov. Sũdazjih Zarkveni moxe sillovati i pòd Proklestvo, olli druggu ʒaveʒu Zarkvenu, kakosse viddi odluceno ù ʒakonu. Dalli, kako isti ʒakon zarkveni nà druggomu mistu oppomegnuje, bogliẽje nùtkovati nà tò, neggo sillovati; jere sillovangne ù ovvomu, mallu sricchiu dobije, akosse i ucinì Vinciàngne. 23. *Cap. ex litteris, de sponsal. Cap. 15. b. T.*

Uppit. 3. Kadsu ʒarucnizi duxni iʒvarsciti ovvo obechiàngne, olli vinciàtisse?

Odgov. U' urime, ù kojesu uggovorili. Akò nysu paka rõk postavili, taddãse immaju nutkovati, dà neodmicciù; jerè odmizangne vellekrãt budde od mnogghe smutgnè, napastovangna, i neposctengna. 24.

Uppit. 4. A' onni, kojise nije sprâve obechiao, nitje immao misao, podveʒatisse pòd Vinciàngne, neggò samo scialêchisse daoje svoju ryc, nà sctoje darxan?

Odgov. Ovvo moxemo raʒmiscgliati olli nà Pristogliù od Ispovidi, olli nà Sũdu iʒvanskomu. Akò nà Sũdù, tèr ispovida, dajè obechiao; alli nadomecchie, dajè sciãlom, á nè sprâve obechiao, Sudazga moxe sillovati, dà vincia; jerebisse innakò moghlo datti misto mnogghim himbama: akò neispovida, moxe ʒanikati, dà nije obechiao, jere obechiati ʒà sciãlu, nijè istinitò obechiati. 25.

Akò pãk tò raʒmiscgliamo nà Sũdu od Ispovidi, jedni Naucitegli hocchiê, dajè Sciâlaz duxan vinciàti; a drugghi skupniè dà nije. Vegliù, akoje mladiza podnila koju sckod- 26.

fckoddu cichia tè fciăle, n. p. moghlaffeje udatti bèz Parchije, i bilabiffe odăla, dàju tà mladich nijè darxao nà ryci; à sad nemoxe; taddà Sciălaz ollijoj imma napraviti Parchiù od fvŏga, olliju vinciàti, akò nemoxe Parchiù datti. Razloghjeft, jere *kòjè uzrok tŭgbie fstette, duxanje pòd fstettu*, kakò opchiena ryc nofsi. Akojoj napokòn nijè ucinio nijedne fckodde, slobodan oftaje ù Ifpovidi.

Uppit. 5. A' fstocchiefc recchi od nevirnoga varraoza, koji pòd uffangne, illi pòd obechiengne laxno od Vinciangna, kraddê pofstengne kojoj nefpametnoj Divicizi?

Odgov. Nahodife ovvih paklenih Jaftrebinah ù danafcgna vrimena, koji ozkvargnuju nepomgnive Golubize. Immajŭ bitti fillovani od Sŭdza, dà vinciàju privarrenu. Alli i bèz ovvoga fillovangna pò febifu tò duxni pòd fmartni ghrih, nìt moggŭ bitti odrifceni ù Ifpovidi, akojù nerukuju. Razlogh jeft, jere nemoggŭ innako vratiti pofctenje ùgrabglieno, i fvoj dŭgh ifpunniti; nìtfe moggŭ 28.
tommu oppriti gneggovi Roditegli, jerbi faghrifcìli, 27.
fmetajuchimu, ifpunniti, fstòje duxan pò fvakoj pravizi. I akoje mladiza s' Varraozem immala Poròd, nebbimu moghla odpuftiti, dàjè nevinciâ, akobi i hottila, jere nemoxe uciniti nepravizù, i bezakongne fvomu Porodu, dà oftanê ovvi tako nefricchiàn, i nepofsten. Prilicno beffidi od mladichia, koji napaftujuchi mladizu, ovvâga uppita: *A' boccièfclime vinciàti, akome otrublifc?* i ŏn odgovori: *nechiù Tè zapuftiti, nì oftaviti*. Akoje otruhli, duxanje vinciatju, jerjuje pridobio pòd uffangne od Vinciangna.

Alliffe ovvi nauk razumì, kàd nije vellike razlicnofti meghiù Mladichiem, i Mladizom; jere akoje vellika razlicnoft, buduchi n. p. mladich Gofpodicich; à Mladiza nizoke varfte, taddabi zà dofti bilo, dajù Vlaftelicih udade, dajuchioj potribnu Parchiu; i nebbi moggao bitti fillovan, dà jù vinciâ. Razlogh jeft, jere tà lŭda mladiza poznajuchi fvoju varftu, i onnù mladichievu, nije bila iftinitò privarrena, neggoffeje fama dâla ù privarru. Iftò rezzi, akoffeje Mladich, prèm dà nije mnoggo izvarfnijè varfte, s' druggom vinciào, ù Redovnifstvo ulizao; olli dà gnù uzimauchi, mnoggŭbi fmutgnu, i fckoddu tarpio, i priliçna, jere ù fvim ovvim doggoghiaima zadovoglnobi ucinio, dà Mladizu odade, dajuchioj potribnu Parchiu. Săm zavit posli ucignen olli od Cifto-

Ddd 2 chie,

chie, ol od Rêda, ovvõmu nedaje, neggoje darxan Mladizu vinciàti, jerè ovvà prìd ʒavit dobila jeſt raʒlogh od Vinciàngna.

Uppit. 6. Petar, i Pavao pò nãſe (jedan neʒnauchi od druggoga) obechiãju Marti, dà ako s'gnimma ʒacme, dacchieju vinciàti. Martaſe prighigne, i ù kratko vrime ſaghriſciuje i s'jednim, i s'drugghim; i oſtaje tegotna; alli neʒna s' kojim, olli s' Petrom, olli s' Pavlom, kojẽga od ovva dvà moxè podveʒati pòd Vinciàngne, ʒà pokriti ſvoje poſčtengne?

Odgov. Jedni Naucitegli govore, dà moxè ſillovati, kojegajoj drâgo, jerje tollikò jedan, kollikò drugghi krivaz: i jedan, i drugghi pò ſvomu ghrihu dao jeſt uʒrok toj ſumgni, cìeje dite. Dalli ʒà recchi ſvù iſtinu menijè uggodniji nauk, koji uʒdarxi, dâ nemoxè ſillovati nì jednoga, nì druggoga, dàjù rukuje. Raʒlogh jeſt, jere jedan od druggoga nije niſčta ʒnao, kakò uppit iʒgovara; à Martajè ʒnalla, jerje i jednoga, i druggoga napũſtila; daklè nije nì jedan, nì drugghi uʒrok toj ſumgni, cìije Poròd: daklè ʒlocchia Martina jeſt iʒgubila raʒlogh, tollikò protivà jednomu, kollikò druggomu, nemogguchi nijednomu recchi: *Ovvoje tvoje Dĩte.* 34. 35.

Uppit. 7. A' billi barèm reccena dvà gliùbovza darxani billì Dĩte odhraniti, akò i nyſu darxani Mattèr vinciàti?

Odgov. Sčtò ſčtò mnogghi Naucitegli nà ovvo odgovaraju, Vegliu, daggaje i jedan, i drugghi ʒajednò duxan hraniti. Raʒlogh jeſt; jerje jednaka ſumgna i od jednoga, i od druggoga; dakle ù ovvomu immaju jednako brimme noſſiti; kakò, kàdſe dvà hitte ù tughia Volla ʒajedno iʒ puſcke, i neʒnâſe, koigaje ũbio, duxniſuga obadvà ʒajedno platiti, buduchi jednaka ſumgna i od jednoga, i od druggoga, kako skupnò beſſide kgnixnizi: i akò nemoggũ obadvà ʒajednò vinciàti Matter, moggũ Dĩte hraniti. 36. 37.

Uppit. 8. A' dà jedan nije obechiao Mladizi, dacchieju vinciàti, nìtjojè daõ uffangne od vinciàngna, nèghjujè pòd ſillu gliùbio, pòd ſčtòje duxan?

Odgov. ʒakoni Svitovgni takove oppake gliũde pedipsãju s' ghlavom. Dalli Sũd zarkveni pò krotcini, i tihoſti Vanghielskoj ſamò nareghiùje, dàju imma vinciati: i akò Mladiza nèhocchie ʒà mũxa togga Silnika, ovvijojè duxan datti Parchlù. Raʒlogh jeſt, jerje duxan naknaditi ſčtettu, nepravednò ucignenu; prèm dà nikì drugghi ucè, 38. 39.
dà

dà kàdjojſe Silnik podaje pòd Vinciàngne, à onnamu nēchie, dajoj taddà nebbi duxan biò pripraviti Parchìu, i odatiju.

Uppit. 9. Petarje ubrao zvyt poſctengna Divizi pòd obechiangne od Vinciàngna: dalli ovva opēt posli s' drugghim ſaghriſciùje, billi Petar darxan bio iſpunniti ſvoje obechiangne, i vinciatiju?

Odgov. Akòje tà Mladiza bèʒ Petrova uʒroka opēt s' drugghim ſàghriſcila, Petar vèch nije pòd niſcto duxan, jere ſvaki raʒlogh, koìje moghla bila dobiti mladiza protivà Petru, iʒgubilagaje pò novvomu ſaghrìſcengnu. 40.

Rekkoh: Akojè mladiza bèʒ Petrova uʒroka opēt s' drugghim ſaghriſcila, jèr akoje Petar tommu uʒrok bio, podmechiūchi togga, dà biju napaſtovao, i pòd ſvoju rūku immao, ʒà dà ōn buddè osloboghien od ſvoga brimmena, taddà buduchi ōn majſtor toj himbi, i uʒrok novvomu ſaghriſcengnu, s'ovvimſe niſcta nepomaga, nèghje duxan iſpunniti, ſctòjè obechiao. 41.

Uppit. 10. Stipanjè obechiao s'privarrom Ivannizi, dacchiejù vinciàti, i pòd pokrov od ovvoga obechiangna slobodnò nasliduje gnè kucchiù; i prèm dajoj nije poſctengne ozkvàrnuo, niſcta magne, akoje oſtavì, Ivanniza oſtaje pòd ʒao ghlās, jelliju Stipan duxan vinciàti?

Odgov. Jè duxan, jerje gneggova privàrra uʒrok toj vellikoj ſckoddi poſctengna Ivannicina; daklègajojè dūxan povratiti, vinciàuchiju; nìtbi moggao uliſti ù Rêd, i s' ovvimſe osloboditi; jerè pò ovvomu pūtu nebbi moggao platiti, i napraviti ſctettu, kùjè ſvojom himbom uʒrokovao. Dalliſſe neſpametnò mladiza podnoſſi, i gnè Roditegli, dopuſctauchi Vīrreniku cēſto, i doſſadglivo priſtupangne k' Dommu ſvomu, jerè laſnò od ovvoga cēſta prihoda oſtaje koji zarni trūn poſctengnu. 42. 43.

Uppit. 11. Mladiza potêxe prìd Sûd mladichia, dàjoje poſctengne uʒeo; i ʒaklignêſe, dàjè s' gnom ſaghriſcio; à mladich tò nyce, immaliſſe mladizi vīrrovati?

Odgov. Nìtſe virruje mladìzi, nì gnè ʒakletvi, akò Pravdi nà drugghi nacin necinì vidditi, dàjè tò iſtina: i kadbiſſe immalo virrovati, priabiſſe immalo virrovati Ciòviku, neggò xenni, jerjè vecchie Ciòvik prighnūt k' iſtini, neggò xenna. 44.

Uppit. 12. Petarſeje s' đvimma virrio; parvojſeje obechiao, kakoje obiciàj; à druggojſeje obechiao pòd ʒakletvu, kojojè duxan Virru iſpunniti?

Od-

Odgov. Duxanje parvu vinciàti; à nè druggu, prèm da jojseje obechiao pòd ʒakletvu; jere kakoje ovvo poslidgne Virrengne od nisćta, tako i ʒakletva. 45.

Uppit. 13. A' dà s' ovvom druggom budde saghriscio?

Odgov. Mnoʒi Naucitegli uʒdarxê, dà ʒà pokriti neposćtengne ovve drugghe, immaobi gnù vinciàti. Dallisse drugghi ovvomu oppirrù, i temeglitijè ucê, dà nebbi, neggò parvu, jere raʒlogh, koïjè parva ʒakonitò dobïla varh vinciàngna, nedixejojse pò reccenomu poslidgnemu obechiangnu, i saghriscengnu. Jà vegliu, akojè ovva drugga ʒnalla ʒà parvo Virrengne, i pustilaseje ozkvarnuti, dà nejma raʒloga; jerse tako moxè lasnò otvoriti pũt himbama, kojese moggũ lasnò pòd ovvo ũvuchi. Akò pakà nije ʒnalla, taddà gliùbav Karstianska immalabi parvũ Virrenizu pridobiti, ʒà pustiti Virrengne druggoj; i pò ovvomu providiti gnè posćtengnu. I ʒà ovvi uʒrok moxè Sũdaz sillovati Virrenika, dà ovvu vincià; akò pò ovvomu nepodnossi parva koju velliku sckoddu; jere akò podnossi, parvà imma vecchi raʒlogh varh vinciàngna. 46. 47. 48. 49. 50.

Uppit. 14. Dasse jedan budde obechiao trimma, cetirimma, umiruchi parva, kojojbi od ostalih duxan bìo ispunniti Virru?

Odgov. Akoje dobro, i ʒokonito bilo Virrengne, s' pavvom ùcigneno, umiruchi parva, olli odpusćchiujuchi, nijednoj od ostalih nebbi duxan bio ispunniti Virru; jere ovva poslidgna Virrengna nysu bila od nijedne vridnosti; nìtsu vagliala protiva parvomu Virrengnu ʒakonitomu: daklè nì pò smarti parve nedobïju vridnost. 51.

Innakobi bilo, dasse buddè druggoj obechiò pòd ovvi ùggovor: *Akò parva umrẽ, olli nehottiti budde Vinciangne, ollimiga odpustiti buddè, Tebechĩù uʒeti*; jere taddà umiruchi parva, olli nehottechi, olli odpusćtujuchi, druggo Virrengne darxi, buduchisse ispunnio ùvit. 52.

Uppit. 15. Dasse jedan budde ʒakleo, dacchie Mandu vinciati, à nijednu druggu; nehottechi paka Mande gneggovo vinciàngne, moxeli koju druggu vinciàti?

Odgov. Neottechi Mande, moxè druggu rukovati, kojumu drãgo. Raʒlogh jest, jerjè ʒakletva reccena cichia Mande. Akò daklè Mande odpuscchia, ʒakletva vèch nedarxĩ. 53.

Uppit. 16. Sćtòje prosto, i dopusćteno meghiù prãvim Virrenikom?

Odgov. Raʒlienĩ Naucitegli dopusćtaju, dasse moggũ garliti, i zelivati, i tyzati ù mista posćtena, ʒà svidociti meghiù 54.

sobom

sobom gliùbav Virreniscku : dalli nijedan nedopuscta, 55.
tyzatse ù mista neposctena ; jerse pò ovvomu postavgliaju
ù jèʒivost od raʒbiengna putti ; olli barèm od nasladèn-
gna puttenoga.

Alli drugghim, i meni, nije uggodno tò dopusctengne 56.
od gargliengna, od zelivangna, i od tyzangna ù posćte-
na mista. Raʒlogh jest, jere Virrenikom nije vecchie do-
pusćteno, nègh ostalima, koji nysu Virrenizi : i akoje
dopusćteno pò obiciàju od villaeta onnym, koji nysu
Virrenizi, garlitisse, i zelovatisse, ʒà svidociti gliùbav
Priateglsku, tollikoje, i nisćta vecchiè, dopusćteno i Vir-
renikom, ʒà svidociti gliũbav Virreniscku; i ovvò svè
cichia tyknute jeʒivosti : paccè nadomechiem, dàjè vec-
chia jeʒivost meghiù Virrenikom, neggò meghiù ostali- 57.
ma, jerè Virreniku slobodnije uticcè misao nepristojna,
nègh druggomu, mislechi, i ʒnaduchi, dà jedàn pũt imma
bitti gnemmu podloxna tà, i toj ovvi. Ovvotije dosti,
Sćtioce.

Savisceſu nikì trecchi ucili, i ucê, dàjè prostò Virre- 58.
nikom, naslaghivatisse vàrh dosciastnoga ʒdruxengna
putti meghiù sobom ; i dà tommu sastavgliengnu, i ʒdru-
xengnu moggũ Virrenizi pristati vogliom, nè, kako sa-
dascgnemu, nègh, kako dosciastnomu ; i dagga takò mog-
gũ xeliti. Allijè ovvo raʒmiscgliengne tagnè, nègh 59.
Sckotino ; dalli punno jeʒivosti. Nijemi uggodno. Raʒ-
logh jest, jerè prèm dàjè istumaceno ʒdruxengne putti
dosciastno ; nisćta magnè naslaghiengne, pristangne vo-
glie, i xeglia, jessu sadascna ; i postavgliaju Virrenike ù
jeʒivost velliku od sadascgnega naslaghiengna putteno-
ga, ʒà sadjim ʒabragnena, i ostalih dillah beʒrednih, koja
ù istima Virrenikom jessu smartni ghrih, kakò i ù svako-
mu druggomu, koji nysu ù xennidbi. Dà recceno raʒmisc-
gliengne moxe bitti ù jednomu, koji-jè iʒvàn Tila, i ja-
bisse podloxio tommu nauku ; dalli pùt nevirna nemìri
koraciãje. Immaju daklè Virrenizi, kollikoje od gnihove
strane, xiviti ù cistochi od pameti, i od sarza ; i Boggusse
priporuciti, dà gnihova xennidba budde paka od Gnegga
blagoslovgliena, i immati dobar poccetak, i srichgno
ʒavarscengne.

PO-

POGHLAVJE III.

Od Razmetnutja, illiti Rastarghnutja Virrengna.

Uppit. 1. NAhodēliſſe, i kojiſu uzròzi, pò kojimſe moxè razvarchi i razciniti Virrengne?

Odgov. Nahodêſe mnozi uzròzi, i nikijih Naucitegli raſtēxu dò dvanajēſt. Mychiemojih ſvetim Tomaſſom, Anghielſkim Naucitegliem ſtiſnuti nà ſedam ſamò. 60. *Supplem. 3. P. Q. 43. Art. 3.*

1. Voglia jednoga, i druggoga zajednò Virrenika. 61.
2. Ulizengne ù Redovniſctvo.
3. Tēſcka nemōch Virrenika, olli Virrenize, ſteccena posli Virrengna.
4. Novvo Rodſtvo pò Priateglſtvu.
5. zamaknūtje Virrenika ù dalleke ſtrâne.
6. Putteni ghrih.
7. Vinciàngne ucigneno s' druggom, olli s' drugghim.

Uppit. 2. Sctoſſe razumì pò *vogli jednoga, i druggoga Virrenika?*

Odgov. Razumīſe, daſſe tadda razmecchie, i razcīgna Virrengne, kàd Virrenizi k' ovvomu razcignengnu priſtaju ſvojim hottingnem, odpuſctaūchi jedan druggomu virru zadānu, dà budde potvarghieno i zakletvom, kako ſvì ſadaſcgni Naucitegli ucè s' Anghielskim. Razlogh jeſt, jerè ſvaka ſtvar, i Pogodbna (ſvidoci zakon Zarkveni) *pò kojemſe uzroku cinì, pò tommūſe i razcigna*: Virrengne jeſt ucigneno pò vogli jednoga, i druggoga virrenika; daklè pò gnihovoj vogli moxè bitti i razcigneno. 62. *Regul. Jur. in 6.*

Nadometnu: Dà buddè potvarghieno i zakletvom. Razlogh jeſt, jerè zakletvà nà ovvomu miſtu nasliduje narav, i bītchie dilla, i zāgn-jè poſtavgliena; daklè akoſſe ovvo razbīje s' vogliom Virrenikah, paddà ſama pò ſebì i zakletva. Alli Virrenizi bèz razloga odſtupaūchi od Virrengna, prèm dà pò vogli jednoga, i druggoga, ſaghriſciūju barèm malìm ghrihom. 63.

Dalli ovdi dobrò zabilixi, Sctiocc, dà i jedan, i drugghi od Virrenikah immà slobodnò, i povoglnò priſtati k' ovvomu raſtarghgnutju, jerè akojè od gnih jedan ſillovan pòd vellik ſtrah, olli s' privàrrom nà tò naveden, raſtarghgnutchie nije dobro, i Virrengne jòſc xīve, kakò skupnò Naucitegli nadodāju. 64.

Uppit. 3. A dà jednomu od Virrenikah nijè uggodno, daſſe vir-

virrengne razjvarxê, zjà dà i õn k'tommu priſtane vogliom, moxeli ſctoggod pitati, i uzjeti od druggoga virrenika, koji xelì odſtupiti?

Odgov. Akò onni, koji xelì odſtupiti, imma pravi, i razjloxìt uzjròk, zjà odſtupiti, drugghi nemoxè niſcta iskàti od gnegga. Razjlogh jeſt, jere nìtkò nijè duxan odkupiti ſvoje razjloghe. Akò pakà nejma zjakonitoga uzjroka, drugghi moxè ſctoggod pitati, oſſobitò, dammu napravi, i naknadi tràtgne, i ſctette, akojè kê podnio. 65.

Uppit. 4. Petarje virrio Mandu; allimuſſe pakà namĩra posli Ivanniza i plemenitija, i bogattìja: zjà mocchiſſe oslobo-diti od Mande, odſtũpa zjà mnoggo vrimena od gnè pria-teglſtva, i pyſce lĩſte, punne tuxbe nà gnu. Mande ſctog-god zjaciũvſci od Ivannize, vracchia zjabilixje Petru, da-juchimu slobõd; dalli karajuchiga xeſtokò od nevìrnoſti, i partẽchi Duſciù gneggovu; jelli ſaghriſcio Petar sluxe-chiſſe od ovve himbenoſti? i moxeliſſe slobodnò iſtano-vizè virriti s' Ivannizom?

Odgov. Petarſeje ù tommu zjlò podnio, i ſmartnò ſaghriſcio protivà virnoſti, i pravìzi, koũje Mande dobĩla pò ſvo-mu Virrengnu zjakonitomu: i ovva vuhovnoſt Petrova nejmamu bitti od koriſti, buduchi Mande napartila nà gneggovu Duſciù. Cichia togga imma dobrò, i pom-gnivò Petar iskuſſiti, i izjviddìti, jellimu Mande vratila zjabilixje od ſvoje blãgoſti; olli pòd ſtrah, dà nebbude potezjana pò Priſtoglih od Pravde. Akojè od ſvoje blã-goſti, odpuſtilamujè, i moxeſſe zjarũciti s' Ivannizom. Akoje ſamò cĩchia ſtraha iſtumacenoga, jòſc Petar nije slobodan, doklèm pò ſvè neprighne Mandu, dammu od-pũſti; i neodpuſtivſci, darxì parvo Virrengne, buduchi Mande vàrh gnegga dobĩla zjakoniti razjlogh. 66. *Aſtutia.* 67.

Uppit. 5. Sctòſſe razjumi pò *ulazjiſcchiu ù Redovniſctvo?*

Odgov. Razjumiſe. 1. dà akò Virrenik, olli Virreniza, Bog-guſſe poſveti ù Rêdu, cinechi zjavite obiciàjgne od Re-dovniſctva, Virrengneſſe razjcĩgna, takodà kò od gnih oſtaje nà Svĩtu, moxeſſe virriti, i zjarũciti s' kĩm mu drãgo, jere ſveto Redovniſctvo imma tolliku kripoſt, dà razjcĩgna i xennidbu ucignenu, kakochiemo boglié viddi-ti; kollikò dakle vecchie ſamo Virrengne? 68. *Cap. Ex publico, de Conjugat.*

A dà himbenò ulizje Virrenik ù Redovniſctvo s' teſc-kom ſctettom Virrenize, n. p. posli, nègh jojè poſcten-gne uzjeo, i napunnioje, ſctò taddà? 69.

Akoſſeje himbenò podnio, i nemoxe innakò vratiti, i

 ſahra-

sahraniti posctengne mladizi privarrenoj, nègh vinciaùchìju, darxanje vinciátju, prèm dà buddêse i ȝaveȝao ù Rêdu. Raȝlogh jest, jerè tò ȝaveȝangne ù Rêdu, i ti ȝaviti niscta nevagliaju prìd Boggom, nì prìd Rēdom: nè prìd Boggom, jere ȝavit imma bitti od dobre stvari, i proste; à nè od ȝlè, i nepravedne, kakoje ù nascemu doggoghiaju. Nè prìd Rēdom, jere ovvī neprīma, nìt moxe primiti ȝà dobre, i ȝakonite, ȝavite, kojisu protivà virri, i pravizi, himbenò uvrighienoj. Immaobisse daklè tà Hìmbenik povratiti iȝ Redovniсtva, i vinciàti mladizu privarrenu.

Raȝumise 2. dà akò jedan Virrenik uliȝe ù Redovniсtvo, prèm dà jòsc nije ucinio ȝavite od Rêda, Virrenik koji ostaje; moxesse virriti istanovize s' kim-mu drāgo. Alli Virrenik, koije takò uliȝao ù Rêd, nije pò svè slobodan od Virrengna; i akò onni, koji ostaje nà svītu, hottio buddè, dasse iȝvarsci Virrengne, duxanjè iȝāchi iȝ Rêda, akò ȝavite jòsc nije ùcinio, i ȝadovogliti Drūgu. Raȝlogh parvomu jest, jere Virrenik uliȝuchi ù Redovniсtvo, ȝlamenujè, dà Drūgu dāje slobod. Raȝlogh druggoga jest, jere uliȝengne ù Rêd pò sebì neraȝmecchie Virrengne, mogguchi, koije uliȝao, iȝachi, kàdmuje drâgo; daklè akò drūgh hottio budde, duxanjè ispunniti ȝakonito obechiangne od Virrengna. 70.

Raȝumise 3. dà akò jedan Virrenik Boggùsse podvexe pòd ȝavit, dacchiè ulisti ù Redovniсtvo, Virrengnesse raȝcīgna, akò i nè i od jedne, i od drugghe strane, kako darxè nikì Naucitegli, barèm samo od strane onnoga, koji ostaje, dasse moxe virriti istanovizè s' kīm hocchie, kakò drugghi Naucitegli darxè. Dalli i ovdi ȝabilixi, dà akobi Virrenik ucinio recceni ȝavit pòd himbu, i сtèttom posctengna Virrenize, nebbi ȝavit dobar bio, nì Boggu priât, buduchi protivà pravizi. 71.

Raȝumise 4. dà akosseje Virrenik obukào ù Popove, i primio parvi sveti Rēd, Virrengne ostaje raȝcigneno, kako skupnijè darxè Naucitegli protivà mallò drugghih, kojise ovvomu oppirru. 72.

Uppit. 6. A сtò, dasse Virrenik buddè ucinio Popom, i priao himbenò sveti Rêd, buduchi ulomio zvīt posctengna Virrenizi, ollī jòsc i napunnio, ȝà nebbiti podveȝan pòd vinciàngne?

Odgov. Mnogghi Naucitegli hocchie, dà prèm dàjè tà Himbenik dobrò priao Rêd sveti, niсta magne gneggov ȝâ- 73.

vit,

vit, koije zdruxen Rêdu, nije dobar, buduchi ùcignen protivà pravizi zarucnize. Cichia togga hottiũchi zarucniza, darxambi bio zarucnik ſvuchi odichiù Popovſku, i dõchi nà vinciàngne, zà pokriti gnè ſramòtu; ako Zarkva zà koje vlaſtite uzroke nebbi druggaciè oſſudila.

Uppit. 7. Dalli akò nije Virrenik nijednoga nepoſctengna ucinio Virrenizi, moxeli slobodnò, e bèz gnè dopuſctengna; olli i protivà gnè vogli, obũchi odichiù Popovsku, i primiti ſveti Rêd?

Odgov. Darxè mnogghi Boggoslovzi, dà moxè. Razlogh dãju, jerſe vazdà ù Virrengnu razumi, dacchièga Virrenik iſpunniti, akò nebbi odabrào koje izvarſnije bitchie od Stangna, kakovoje, Boggù sluxiti ù Popovſtvu. Dalli drugghi Naucitegli nè s' magnim temegliom uzdarxè, dà tò Virrenik nemoxe uciniti bèz voglie Virrenize: i akojè tò dopuſcteno od zakona Redovniſctvu, nije Popovſtvu. 74. 75.

Uppit. 8. Sctòſſe razumì pò *tẽſckoj nemochi* zarucnika, olli zarucnize, ſteccenoj posli zarucengna?

Odgov. Tumaci Anghielski Naucitegl, daſſe razumì 1. od onne nemochi, koja vehomà mlohavì zarucnika, illi zarucnizu: olliga nagarghiùje, kakò dagga ucìnì bèz noſſa, bèz vydi, bèz uha, bèz rũke: olli dàjè nemõch protivà Porodu, kakòjè Gubba, kojâſe drughda raſcĩra nà Porod; nemoch Franacka, koâje protivà zaccetju: zavarchiangne, i ſvakà neizlicnâ. Taddà cichià ſvih immenovanih nemochih, i grubotah moxe s' pravizom drugghi zarucnik odſtupiti od Virrengna; dalli nè od vinciàngna, akoje ovvo ucigneno. Razlogh jeſt, jerbi innakò mnoggo têſcko brimme bilo Virreniku zdravu, podnoſſiti takovu nemõch ſvoga Drũga, mogguchi od togga bitti osloboghien, akò odſtũpi od Virrengna. *Loc. cit.* 76.

Iſtò ucê mnogghi vridni Boggoslovzi, akò jednomu Virreniku têſckò ũſta vognaju; nìt lycnik moxè dighnuti tà zlĩ võgn, dà drugghi moxe odſtupiti od zarucengna, zà nebiti dò ſmarti podloxan tommu ſmrãdu od daha. 77.

A dà buddè zarucniza mnoggo lĩpa, i ũreſna ù vrime od zarucengna; pâk posli pogrũbi, billijù zarucnik moggao oſtaviti?

Bì, kakò ucè razlicni vridni Boggoslovzi. Razlogh daju, jere zà xennidbu Gliũdi mnoggò zyne lipotu, i ũreſnoſt. 78.

Razumiſe 2. Svako têſcko pomangnkangne ù kĩpu, 79.

 kako

kako zao ghlās, Pianſtvo, Ighra, i prilicna. Takoghier pomangnkangne têſcko ù ſricchi, kakò dà Virreniza nemoxè doniti, olli gnè Stariji nehocchiê datti Parchìu obechianu: olje Virrenik pao nà uboſctvó, illi i jedan, i drugghi, n. p. cichia Ratta, i prilicna. U ſvakomu od reccenih doggoghiajah moxe Virrenik, koijè bèz iſtumacenoga pomangnkangna, razloxitò odſtupiti od Virrengna. Svemmu ovvomu, i prilicnu razlogh jeſt opchieni naūk, koji moxe sluxiti Duhovniku zà gneggovo raſvitgliengne: *Dà, akoſſè posli zarucengna doggâghia kojagoddi ſtvār, koja tĕſcku, i mucnu cinì xenidbu, i gnà brimme; i koju dàjè Ciovik ſpametan od prilicne varſte prividio, nebiſſe podloxio pòd Virrengne, taddajè slobodnò Virreniku odſtupiti od ſvoga obechiengna*; kakoje ù reccenim doggoghiajima. 80.

Uppit. 9. A dà jedan Virrenik iznenadi skoccī nà koju vellikku ſricchiu, jermu n. p. Rodjak, olli Priategl oſtavglia boggatu Baſctinu, billi moggao odſtupiti od Virrengna, i iskàtti Drūga prilicna ù Boggaſtvu?

Odgov. Niki hocchiê, dà bì; à niki dà nebbì; à niki razluciùjù, govorechi dà okoje parvoj dao virru cichia gnè lipote, nebbi moggao: akò nije cichia lipote, dabbi moggao druggu Virrenizu iskati. Jà vegliu, dà nebbi nì pò jedan nacin. Razlogh jeſt, jere Virreniza pò ovvomu, ſctò gne Virrenik ſrichgniji dohodi, negubì niſcta od ſvoje izvarſnoſti; zàſctocchieju daklè uhiliti od onne pravizè, kōuje dobila pò zakonitomu Virrengnu? 81. 82.

Uppit. 10. Rekkoſmo zgōra, dà têſcka nemōch, olli kojè druggo velliko pomangnkangne il ù tilu, il ù kīpu, il ù ſricchi, ſtecceno poslì zarucengna, dâje slobod onnomu Virreniku, ù kojemuſſe ovva nedoggaghiàju, dà moxè odſtupiti od Virrengna, i s' drugghimſe iſtanovizè virriti. A dà ovva reccena buddù ù Virreniku ù vrime od zarucengna, illi od prià, billi moggao posli Virrenik odſtupiti od Virrengna?

Odgov. Ollijè drugghi Virrenik poznavao ù vrime od Virrengna iſtumacene betteghe ù ſvomu Drūgu: olli nije poznavao, nìtje moggao poznatti, buduchi skroviti? Akoje poznavao, i niſcta magne hottioſſeje obechiati, poslì nemoxe odſtupiti. Razlogh jeſt, jere (kak' opchiena ryc noſſi) *Poznaùchiēmu necinīſe nijedna kriviza*. Akò pakà nije poznavao, nìtje moggao poznatti, okkrijuchijih posli, moxè odſtupiti. Razlogh jeſt, jerè nebuduchijih 83. 84.

poz-

poʒnavao ù vrime od Virrengna, ſudiliſuſſe, kollikò dà i nyſu bili; kàdſu pakà posli odkriveni, zynêſe kolliko, daſſu iʒ novva priſcli.

Dalli ovdi vaglia pomgnivò ubilixiti, dà akò betteghi iſtumaceni oll' iʒ novva prighiù nà jednoga Virrenika, olliſſe iʒ novva odkriju, i niſcta magne Virrenik drugghi potvardi Virrengne, i ſvoje obechiangne illi s' rycju, illi s' dillom, oſſobitò ſaghriſciùjuchi puttenò s' Virrenikom bettexnim, nemoxe vèch odſtupiti od ʒarucengna. Raʒlogh jeſt, jerſe ſpametnò zyni, dàje Virrenik odpuſtio ſvaki ſvoj raʒlogh, koijè moggao immati protivà Virrengnu, i protivà bettegu. 85.

Uppit. 11. A jeſſuli darxani Virrenizi meghiù ſobom odkriti reccene betteghe?

Odgov. Koi-jè bettegh protiva xenidbi, kako n. p. ſaghriſcengne jednoga Virrenika s' Rodjakom druggoga Virrenika; olli prilicna ʒaprika: i koi-jè protivā ʒaccētju, olli porodu, kakò gubba, otrov xenski, i ſvaka, kojaſe hvatta druggoga: ʒao ghlàs kollina, i prilicna, duxangaje pò koji nacin odkriti. Raʒlogh jeſt, jere parvi bettegh cinì, dâ xenidba nije dobra: à oſtali cinè mnoggo têſcku, i nevoglnu xenidbu od ſtrane Virrenika, koji nije ù gnimma, ſctò nije pravo. Od oſtalih vaglia innakò ſuditi. 86. 87.

Uppit. 12. Sſtòſſe raʒumi pò *novvomu Rodſtvu od Priategl-ſtva?*

Odgov. Raʒumiſe. 1. dà akoſſeje koji od Virrenikah bio oxennio ù karvi druggoga Virrenika dò cetvartoga kollina, Virrengne paddâ ;! jere ovvo Rodſtvo ʒapriciùje Vinciangne, kako nixe tumacimo. 88.

Raʒumiſe. 2. dà ako jedan od Virrenikah ſaghriſci puttenò s' karvju druggoga Virrenika dò druggoga kollina, Virrengneſſe raſtarghgnuje od ſtrane onnoga, koji nije ſaghriſcio. Raʒlogh jeſt, jere i ovvo Rodſtvo ʒapriciùje Vinciangne: ʒadoſtije ſamò ghlās od ovvoga ghriſcnoga Rodſtva, kako Anghielski nadodaje. L. c.

Uppit. 13. Sctoſſe raʒumi pò *ʒamaknutju Virrenika ù dalleke ſtrane?*

Odgov. Raʒumiſe. 1. dà akoje Virrenik bèʒ ʒnangna, i dopuſctengna Virrenize iſciào nà dugh pūt, i ù dalleke ſtrâne; i ù gnimmaſſe hocchie naſtaniti, Virreniza moxe oncias odſtupiti od Virre; jerſe raʒumì, dâ je Virrenik odpuſtio ſvoj raʒlogh varhù vinciangna. Dalli akò 89.

ſa-

ſaſvim tim Virreniza hocchie ſtati Virrengnu, duxnaje naslidovati Virrenika, innakoje Virrenik osloboghien od ſvake duxnoſti. 90.

Raȝumiſe. 2. dà kàdje Virrenik iſciao ù dalleke kraglievine ȝà ſvoje raȝloxite uȝroke, i immaſe povratiti, duxnogaje Virreniza poccekati pò ȝakonu ſvìtovgnemu dvà godiſcta, akoje ù Darxavi iſtoga Goſpoſtva; olli tri godiſcta, akojè ù Darxavi tughia Vladanja. Dalli ȝakon Zarkveni nèiſctè tò cekãngne, neggo dãje slobõd Virrenizi, olli Virreniku, koji òſtaje, dà moxe odſtupiti od Virre dãte. Niſcta magne ſvitnojè, dà ſctogod pocceka, navlaſtitò, akoſſeje ȝamakao ȝà koju ſvòju koriſt, olli potribu. 91. *L. 2. Cod. de ſponſ. Cap. De illis, de ſponſal.*

Na priliku od ovvòga, akojè bio rõk ucignen vinciangnu, i jedanje od Virrenikah krĩv, daſſe nije ucinilo nà vrime odluceno, drugghi Virrenik, koji tommu nije krĩv, moxe slobodnõ odſtupiti. Akò paka nije nì jèdan, nì drugghi krĩv, daſſe nije nà vrime ucinilo, koji ucè, daſſe jòſc uȝdarxi Virrengne; koji, daſſe moxe slobdonò raſtarghnuti. 92.

Uppit. 14. Sctòſſe raȝumi pò *ſaghriſcengnu puttenomu?*

Odgov. Raȝumi. 1. dà akò ȝarucniza uppadne s' kim ù ghrih putteni, moxe ȝarucnik slobodnò druggù iskati, ȝà nebbiti podloxan ſramoti. Iſto ucè mnoȝi, prèm dàje bila ſillovana nà ghrih, kakoſſe vaddi iȝ ȝakona Zarkvenoga. 93. *Cap. Rapt. 27. Q. 2.*

Raȝumîſe. 2. dà tò moxe uciniti ȝarucnik, dà ſamò ȝnãde, daſſe ſvoja ȝarucniza dopũſcta od druggoga tyzati, zelivati, garlitti, i prilicna. 94.

Raȝumiſe. 3. akobì ȝarucnik s' druggom uppao ù bludnoſt, dâ moxe odſtupiti od Virre i ȝarucniza, jerejih ȝakon ù ovvomu jednake cinì. 95. *Cap. Quemadmodum 25. de jur. jurand.*

A dà i jedan, i drugghi budde uppao ù bludnoſt s'trecchim, olli s' trecchiõm, sctò tadda?

Niki Naucitegli odgovaraju, dà nì jedan nì drugghi nemoxe odſtupiti od Virre, jere daſſe ghrih jednoga napravglia s' ghrihõm druggoga. Niki, dâ bì moggao Virrenik; à nè Virreniza; jer dàje ù Virrenizi tà ghrih vecchia grubotti, nègh ù Virreniku. Dallimiſſe raȝloxitiji nicì naùk nikih oſtalih Boggoslovazah, koji hocchiê, dà moxe i jedan, i drugghi, jerje i jedan drugghi Virru ozkvarnuo. 96. 97.

Raȝumĩſe. 4. bludnoſt duhovna, t. j. akoje kì Virrenik uppao ù Poluvirſtvo, taddà Virrenik, koji nije ù tò uppao, nè ſamo moxè, dallije i duxan odſtupiti od 98.

Vir-

Virregna, jerbiſſe innakò i õn poſtavio ù jeʒivoſt, ʒà naslidovati hudõga drũga.

Uppit. 15. Sctòſſe raʒumi pò *vinciangnu ucignenu s'druggom, olli s' drugghim.*

Odgov. Raʒumĩſe, dà akoje posli ʒarucengna Virrenik, olli Virreniza, s' druggom, olli s' drugghim, ucinio vinciangne, daſſe parvo Virrengne raʒmecchie, jerſe nemoxe iſpunniti, buduchi ʒapriceno od vinciangna ucignena. 99.

Uppit. 16. A dà Virreniza, n. p. oſtavgliena, neoſtupi od Virre, kõuje dala Drũgu, prẽm daje ovvi vinciào druggu, i meghiù tò umrè vinciana, billi moghla ſillovati ovvoga Udovza, dajù vincià, i Virru s' gnom iſpunnì?

Odgov. Niki Naucitegli odgovaraju, dà nebbì, jere dà vinciangne vcigneno od ſebe rixè ſvako druggo ʒarucengne. 100.
Drugghi uʒdarxẽ, dà bì Udovaz darxan bio gnù vinciàti. 101.
Raʒlogh dãju, jere vinciangne recceno ſamoje ſmetalo, Virru dãnu iſpunniti: daklè buduchi dighnuta ovva ʒaprika pò ſmarti vinciâne, immaſe Virra data iſpunniti.

Sctò rekkoſmo od Vinciangna, dà raʒbĩje parvo Virrengne, immâſe recchi od ſvake drugghe ʒaprike Zarkvene, koja ſmêta vinciangne, kãkoſſe boglìè nà ſvoje miſto tumaci. 102.

Samo ovdi oppomegnujem. 1. dâ akoſſe ʒgãghia Virreniku, olli Virrenizi koji od reccenih uʒrokah, ʒà mocchi odſtupiti, ovvo moxe vciniti, prèm dà buddè Virru dãtu potvardio s' ʒakletvom, jere ovdi ʒakletva naslíduje bitchie Virrengna: i jerſe vaʒda raʒumì, kadſe Virrenik ʒakligne, dà nẽchie ozkvarnuti ſvoju Virru, *Akò neprĩghie koji uʒrok ʒakoniti, ʒà odſtupiti.* 103.

Oppomegnujem. 2. dà kadſu uʒrozi prâvi, ciſti, i biſtri, moggũ pò ſebì Virrenizi odſtupiti od Vinciàngna. Akoſſu pòd ſumgnu, olli nyſu takò biſtri, vaglia, daſſe utekù k'sũdu Zarkvenomu. 104.

Uppit. 17. Kàdſe raſmecchie Virrengne, kojemu od dvaju Virrenikah oſtaju Pobilixja, i drugghi darovi, ucigneni s' uʒrokom od Virrengna?

Odgov. Akò Virrenik bèʒ prâvoga uʒroka obſtũpa od Virregna, gubì tollikò Pobilixja, kollikò ſvè drugghe darove, ucignene s'priggodom od Virrengna. Takoghier akò Virreniza bèʒ uʒroka odſtupi, duxnaje vratiti ſvà reccena, i jòſc tollikò od ſvoga, kakò ʒakoni odluciùju. 105. *L. Si is, &*

Sâ-

Sâvisce, kòji od Virrenikah bèȝ pravoga uȝroka pomagnka ù Virri, duxanje platiti svè tratgne, keje drugghi ȝarucnik ucinio cichia ȝarucengna. Raȝlogh jest, jere nepravednò odstupauchi, jest nepravedan uȝròk svimma tratgnam; dakleihje duxan naknaditi. *L. Mulier dè sponſ.* 106.

107. Akò paká Virrenik imma ȝakoniti uȝrok, ȝà odstupiti, gnemmu ostaju gneggova Pobilixja, i Darovi ucigneni ù kripost od Virrengna. Istöse raȝumì od Virrenize,

108. Vecchiekrát rekkoh. *I darove ucignene ù kripost, i pò priggodi od Virrengna*; jere akossu ovvi ucigneni prìd Virrengne, raȝumiüse ucigneni ȝà blagost, bèȝ duxnosti od vrachiengna, akò innakò nijè uggovoreno.

IȜISKOVANJE. II.

Varbù ȝaprikah, koje smetaju vinciangne, olliti xenidbu.

OD dvīsu varste ȝaprike Zarkvene, koje smetaju vinciàngne. Jednesse ȝovu *ȝaprike ȝapriciujüchie*, t. j. onne, s'kojīmse jedan vianciauchi ȝnannò, smartnò saghrisciùje protiva naredbi Zarkvenoj; dalli dobro vinciàngne cinì. Drugghêse ȝovu *ȝaprike raȝcignujüchie*, t. j. onne, s'kojimse vinciauchi jedan, nè samo smartnò saghrisciuje (akò ȝnanno tò cinì) dalli josc i vinciangne ostaje bèȝ kriposti, i nisćta nevaglia. Raȝdilichiemo Iȝiskovangne ù vecchiê Poghlavjâ. U parvomuchiemo bessiditi od ȝaprikah *ȝapriciujüchih*. U ostalima od ȝaprikah *raȝcignujüchih*. 109.

POGHLAVJE I.

Od ȝaprikah ȝapriciùjüchih.

Uppit. 1. KOllikoje ȝaprikah *ȝapriciùjuchih?*

110. Odgov. U stara vrimena Zarkvena mnogghêsu bile. Saddà, kojese jòsc uȝdarxù, jessu pēt. 1. *ȝavit*. 2. *ȝabragnengne*. 3. *Dnevi*. 4. *ȝarucengne*. 5. *Ghrih*.

Uppit. 2. Sćtosse ovdi raȝumì pòd *ȝavit?*

111. Odgov. Raȝumise mälo, olliti skrovito ȝavechiangne od Cistochie vikovite, t. j. nè onno, kojèse cinì ù Redovnisćtvu,

nisctvu, olli pò svetomu Rẽdu primgnenu, i kojese zove *velliko*, *i Redovnischo*; neggò koje od sebe jedan cinì, jere velliko ulazi meghiù zaprike od drugghe varste, kako s' Boxjom vogliom hocchiemo nixè vidditi. Jedan dakle, koije vezan ovvim zavitom skrovitim, akosse vincia, dobro cinì vinciàngne, kakoje bistrò rassughieno ù zakonu Zarkvenomu; allì smartnò saghriściùje, jere ozkvargnuje obechiàngne, Boggu ucigneno. *Cap. Rursus, qui Clerici, vel voventes.*

Istò rezzi od onnoga, kojisejè zavechiào, dacchiesse uciniti Redovnikom, olli Popom, i dacchie primiti svete Redove, ol dasse nèchie oxenniti. Alli s' ovvom razlicnostju, dà akosseje zavechiao s' jednim od ovvih zavĩtah, smartnò saghriściùje, vinciàjuchisse, s' odlukom, zà ispunniti dilla od Vinciàngna, i opẽt ispugnujuchi parvi pũt dillo od vinciangna, t. j. sastaũchisse ù putti. Dalli koiseje zavechiao ù Cistocchi, nè samo saghriściùje smartnò, vinciaũchisse, nègh jòsc i svaki pũt navodechi xennu nà dilla od Posteglie, doklêse neucinì odrisciti od zavita. Stoji nisċta magne ù oblasti xenninoj, pitati od togga mũxa zavechiana dũgh od Posteglie, i õnga taddà moxe bèz ghriha ispunniti; paccejè i duxan; alli, kakò rekkoh, nemoxega pĩtati; i takò sveti Tomas ucì, i s' gnim okò sedamdesset Naucitegliah. 112. 113. 114.

Ovdi vaglia dobrò ubilixiti, dà ako reccenim zavitnikom umrê xenna, duxnissu uzdarxati Cistocchiu, ulisti ù Redovnisctvo, i primiti sveti Rẽd, kako nadodaje Anghielski Boggoslovaz. Razlogh jest, jerjim xènnidba nije dighla zavite, neggò samo ustavila, dokle xĩve xenna; i takõse immaju ispunniti pò smarti xennìnoj. 115.

Uppit. 3. Xènna poznâje, dà mũx nemoxe prostò pitati dũgh od Posteglie cichia zavita; nisċta magne pitauchiga õn, cinimu zadovoglno, saghriściùjeli?

Odgov. Niki vridni Naucitegli odgovaraju, dà nesaghriściùje, jere dajoj zlocchia muxevglieva nemoxe dighnuti razloghe, koje imma, zà pitati, i vratiti recceni dũgh. Drugghi uzdarxè, dà saghriściùje, jere, dàjè mũx pò zavechiangnu izgubio svoje razloghe, zà pĩtati, i nemoxè bèz ghriha pitati; daklè nì onna datti, Svittujem, dà, akò onni, koijè bèz zavita, privĩghia, dà Drũgh zavechian xeli, nekaga pritecce, i õn pĩta od zavechianoga, zà dasse slobodnò poznadù. 116. 117.

Uppit. 4. Mladiza poznaje, dàjè gnê Virrenik pòd zavitom

od Cistocchie; i nisccta magne vinciâjese s' gnim; i paka pîta dûgh Posteglie, saghrisciùjeli?

Odgov. Saghrisciùje smartnò, vinciajuchisse s' gnîm; jere dâje rûku gneggovu svetozkvargnu. Dalli moxe pakà pitati od gnegga dûgh xennidbe, kako rekkosmo; jere akojè ôn izgubio razloghe od pîtangna, nije onna. 118.

Uppit. 5. Mûx, olli xenna, posli vinciàngna zavechiâjêse pòd Cistocchiu, olli pòd Redovnisctvo, vagliauli sctò ovvì zaviti?

Odgov. Akoje mûx, olli xenna posli vinciàngna ucinila tà zavit; alli parvò, neggosusse poznali ù putti, duxnagaje obsluxiti barèm zà dvà parva Misseza, kakocchiemo nixè boglìe istumaciti. Akogaje paka posli ucinio mûx, olli xenna, nèghsusse poznali, i akogaje jedan ucinio bèz dopuscctengna od druggoga, niscta nevaglia zavit, jerje protivà poslù od xennidbe. Druggobi bilo, dasse jedan zavecchia, nepitati dûgh; jere pitatiga stoji ù gneggovoj vogli. Bessidechi od Redovnisctva, il od svetoga Rêda, koiseje zavechiao, dobròseje zavechiò, i darxangaje isppunniti posli smarti svoga Drûga. Dalli nebbi dobro bilo tò zavecchiangne ucigneno taddà bèz dopuscctengna svòga Drûga, akobiga mislio ispunniti, doklèm muje Drûgh xîv, jerbi ovvo zavechiangne bilo od stvari zabragnene. 119. 120. 121.

Uppit. 6. Sctòsse razumi *pòd zabragnengne?*

Odgov. Razumîse, dà akobi Biskup, olli koji drugghi zakoniti Stariscina Zarkveni, zabranio uciniti vinciàngne, n. p. doklemse Pravdangne nerastarghne vàrh koje zaprike, i prilìçna, taddà vinciàuchisse, smartnò saghrisciùju, prèm dàjè dobro vinciangne, akosse nèodkrije koja zaprika. Istò rezzi, akossu zarucnizi ù Proklestvu, jerje Proklettima zabragneno, uciniti, i primiti Sakramente. 122. *Cap. ult. de Clandest. Desponsat.*

Uppit. 7. *Sctò zlamenuju ovdi Dnevi?*

Odgov. Razumiuse sveti Dnèvi od Prisciastja Gospodinova, i od Korìzme. zabragnenòjè daklè ù ovve Dnih, nè, vinciatisse, kakò niki Naucitegli zlò tumace, neggò, vinciàtisse s' vessegliem, s' Pyrom, slavgliengnem occitim, i s' Blagoslovom od vinciàngna, i prilicna, sctò samo zakon Zarkveni zabragnuje. Moxesè daklè prostò uciniti vinciàngne i ù recena vrimena, dalli bèz Blagossova, i bèz reccenih biligah od occita Vessèglia, i bèz Pyra, odmaknuvsci Blagossov ù druggo vrime nezabragneno; sctò sctò niki govorê, supprotivscise ovvomu tumacengnu: i 123. 124.

akò

akò nosse zà se koji odgovor od svetoga Skuppa, ovvîse razumì ù mistu, ù kojemujè obiciàj, nikakò neciniti vinciàngne ù reccene dnih, nègh akò zà velliku potribu, kakò n. p. zà vinciàti jednu, i jednoga, koisu xivili ù ghrihu, ossobitò nà ciàs od smarti. Doistò, ghdijè ovva obiciàj, vagliaje izvarsciti.

Nemoxè daklè Xupnik ù nì jednoj Darxavi zdruxiti ù vinciangnu s' Blagossovom obiciàjnim ù immenovane Dnih: moxè vinciati, dalli nè Blagosloviti; i ovvo pristupauchi moxe bittì pèdipsan od Biskupa svoga pò gneggovoj vogli, kakoje rassudio sveti Skùp. 125. S. Congreg. 3. Decemb. 1644.

Uppit. 8. Sctòsse ovdi razumì *Virrengne?*

Odgov. Razumîse, dà akosseje jedan dobrò, i zakonitò virrio s' jednom, pakà bèz gnè dopusctengna vinçiàese s' druggom, smartnò saghriscìuje, buduchi dillovao protivà datoj Virri. Istò rezzi od zarucnize: dallijè vinciangne dobrò. 125.

Uppit. 9. Sctòsse ovdi razumì *Ghrih?*

Odgov. Pò Ghrihù ovdisse razumì sedam Pomangnkangnah, ù koje, akobì jedan uppao, s' nijednom xennom nijemu dopusctono vinciàtisse. Ovvasu. 1. Rodozkvargne ù parvo, il ù druggo kollino svoje karvi, olli xennine. 2. ùjaghmengne tũghie Virrenize. 3. ubojstvo svoje xenne. 4. ubivengne Misnika. 5. darxãngne nà karstu svoga Poroda. 6. Pokora occita. 7. Vinciangne ucigneno s' koludrizom. Dalli ù ovvò nasce vrime neviddise ù obiciàju ovva zaprika. 127.

POGHLAVJE II.

Od zaprikah razcignujuchih *opchienò*.

Uppit. 1. KOllikoje ovvih zaprikah, koje nè samo smetaju; dalli jòsc i razcignaju xenidbu, dà i buddè ucignena?

Odgov. Imma petnajest zaprikah, kojè akosse nahode prid vinciàngne, ovvo niscta nevaglia. Jessu. 1. *Privarrengne*. 2. *Bitje od varste*. 3. *zavit*. 4. *Rodstvo*. 5. *Ghrih*. 6. *Razlicnost od Boggosctovja*. 7. *Silla*. 8. *Rẽd*. 9. *zavezangne*. 10. *Posctenost*. 11. *Godiscta*. 12. *Priateglstvo pò xennidbi*. 13. *Nemochstvo*. 14. *Skrovitost*. 15. *Umaknutje* ' olliti, *ugrabgliengne xenne*. Istumacichiemo pomgnivò svaku pò nâse, ako Boxja voglia budde, nà svomu mistu. 128.

Uppit. 2. Jessuli svè ovve ʒaprike pò ʒakonu Zarkvenomu?

Odgov. Pêtsu pò ʒakonu Naravskomu. 1. *Privàrra* ù kīpu, t. j. kàdse dade jednomu Virreniku s'privarròm drugga xenska ghlava na misto svoje Virrenize. 2. *Nemochstvo vi:ovito*. 3. *Karvoloxje* ù parvomu Kollinu. 4. *Vinciangne* s' druggom. 5. *Sillovangne*. Ostalēsu pò ʒakonu Zarkvenomu. 129.

Uppit. 3. Kò moxè ʒastaviti ovve ʒaprike?

Odgov. Sama sveta Zarkva, t. j. sveti Otaz Papa, olli opchieni Sabor. Moghlissu i Biskupi jednòm dāvnò ù svojoj Darxavi; dallijè sadda sveti Stōl Apostolski sebì ʒadarxao tù oblast. Moggū nisčta magne i sàd Biskupi ù svojoj Darxavi ʒâbraniti, pòd kojè hocchiê pedipse, nika vinciàngna, od kojih privighiaju, dà moggū iʒachi pritescke smutgne. 130. 131.

Nemoggū Ghlavarì svitovgni, prèm dassu Kragli, Zèssari, i priliçni. I akò ù Franzi onni, koisu od karvi kraglieve, nemòggūse dobrò vinciati bèʒ voglie Kraglia, ovvose raʒumì, jerjè Zarkva pò svomu Potvarghiengnu dâla tu oblast. 132.

Uppit. 4. Dà jedan ʒnaduchi, olli sumgnechi od kojè reccene ʒaprike, nisčta magne vinciajēse; sčtò od gnegga govorisc?

Odgov. Koise ʒnannò vinciâje ù kojoj reccenoj ʒaprizi, uppada à svetozkvargne, cinechi od nisčtare sveti Sakramenat. Akosse pakà ʒnannò vincia ù Rodstvu olli od karvi, olli od Priateglstva pò xennidbi, illi s' koludrizom: takoghièr, nahodechisse ù Redovnisčtvu pòd ʒavite; olli ù Popovstvu pòd sveti Rêd, uppadà ù velliko Proklestvo, kakosmo rekli, bessidechi od Proklestvah; i takoje ossughienò ù ʒakonu Zarkvenomu; koji savisce odreghiùje, dà Biskupi takòve navîste, ʒa dajihse svì ciùvaju, doklem ʒadovoglie. 133. *Clem. unic. de Consan.*

Vinciàuchisse ʒnanno s' kòm druggom ʒaprikom, ossvìn reccenih od Rodstva, i od Rêda, gubi ussangne, ʒà dostighnuti odpusčtengne, kakoje odredio ʒakon, i possli gnegga sveti Sabor Tridentinski. Dalli vaglia ovdi ʒabilixiti, dasse ovvo raʒumì, kàdje i mūx, i xenna poʒnavala tù ʒapriku, jer' akoje ʒām mūx poʒnavao, olli sama xenna, moggū dostighnuti odpusčtengne od svete Zarkve. Raʒlogh vaddimo sʒ istoga ʒakona, koji ù druggomu mistu iʒgovara, dà: *nijè pràvo, dàjè cicbià krivine jednoga druggbi pedipsan*. 134. *Cap. fin. de Immun. ecclesiast. Trid. Sess. 24. cap. 5. de Ref. matrim.* 135. *Cap. Odia, de Regul. jur. in 6.*

Akos-

Akoſſe pakà vinciá, ſumgnechi, jelli, nijelli zaprika, dobrò vinciàngne cinì, akò ù iſtinu nije zaprike. Dalli akò ovu ſumgnu moxè pridobiti, izìskujuchi iſtinu, i nêchie, ſmartnò ſaghriſciùje, jerè poſtavglia Sakramenat od xennidbe ù jèzivoſt od iſpraznoſti. Akò nemoxe pridobiti ſumgnu, duxanjè od Ghlavara zarkvenoga iſproſſiti odpuſcèengne pòd ûvìt: *Akoſſe nahodi zaprika*, i oſt: ſctoſctò drugghi Naucitegli govore ſuprotivà. Razlogh jeſt, jere ovvako provighia bitchiù ſvetoga Sakramenta; nitga poſtavglia ù jezivoſt od iſpraznoſti. 136. 137.

Uppit. 5. A'dà Virrenik mlî, i ſzyni, dà ſvoje vinciangne imma zapriku; a ù iſtinu nejma; i s' ovvomſe miſcgliu vinciàje, jelli dobrò gneggovo vinciàngne?

Odgov. Jedni Naucitegli odgovaraju, dà nebbi dobro bilo. 138.
Razlogh dâju, jere tà mlechi, i ſzynechi, damuſſe nahodi zaprika, nemoxè hottiti Sakramenat od vinciàngna, nì priſtati vogliom k' gnemmu, ſzynechi, daſſe nemoxè uciniti, jer voglia nasliduje miſao, nìt moxe vecchiè dillovati, nègh miſao zaccimglic. Drugghi uzdarxu, dabì vinciàngne dobro bilo. Razlogh dâju, jere tà imma miſâo, i odluku ciniti, ſctò moxè. Akò imma doiſtò miſao, i odluku, ciniti ſctò moxè, jà ſtojim s' ovvim naukom. Dalli akò nejma ovvè misli, i odluke, neggo ſzyni doiſtò, damujè zaprika, darximſe parvoga nauka; i cichia togga tribovalobi, dâ iſtanovizè zarucnizi povrate ſvoje hottingne. 139. 140.

Uppit. 6. Iſpovidnik poznaje ù Iſpovidi, dàjè gneggov Pokornik zlò vinciân, buduchiſſe neznannò vinciào ptotivà kòj zaprizi; alliſſe Pokornik neoſſituje, dàjè zlò vinciân, ſctò Iſpovidnik imma ciniti?

Odgov. Olli imma Iſpovidnik uffangne, dacchiè bitti posluſcian od ſvôga Pokornika, akòmu odkrije gneggovo zlò vinciàngne? olli ſpametnò ſudi, dà nechiè bìtti posluſcian, ſctò buddè naredio? Ako imma uffangne temeglito, duxanje oppomenuti Pokornika od zaprike. Dalli akò ſpametnò ſûdi, dà nèchie bitti posluſcian, neggò pò uzroku ſzyni, dacchie nicta magne naslidovati ù pribivangnu tileſnomu; duxanjè taddà mucciàti, doklèm iſproſſi od Ghlavara Zarkvenoga odpuſctengne od zaprike; koju buduchi izmolio, imma ſpametnò oppomenuti zarucnike, i ciniti dà ponovvè vinciàngne s' novvim priſtagnem voglie, kakochiemo iſtumaciti nà ſvomu miſtu. Razlogh, dajih parvgliè od iſproſcena odpuſctengna nej- 141. 142. *Cap. Quia circa, de Conſangv.*

ma

ma oppomenuti, jest, jerje boglié, dasse poznâju, i sastaju bèz ghriha, nègh s' ghrihom, poznajuchi zapriku. Takò vaddù iz naredbe zakona.

zabilixi ovdi, dà, prèm dâ Ispovidník spametnò ussâ ù reccenomu dogoghiàju, dacchiè bitti poslusciàn od svoga Pokornika; niscta magnè privighia tèscke smutgne, akò zapriku odkrijè, taddà moxè mucciati; i ostaviti zarucnike ù svomu nepoznàngnu, zà nedatti misto smutgnama, kakò bessidi recceni zakon. 143. l. c.

Uppit. 7. Prìd vinciàngne jelli od potribe napoviditi Puku, dacchiesse tà s' tom vinciàti? i kolliko pùti?

Odgov. Sveti Sabor Tridentinski zapovida, dasse: *Vinciangne trikrat imma napoviditi, prià nèghse ucinì; i tò od xupnika, i jednoga, i druggoga zarucnika: ù Zarkvi: ù tri dneva svetascgna; i meghiù missu Pùçku.* 144.

Svì Naucitegli ovdi poznaju tèscku zapovid Zarkvenu vàrh' ovvoga naviscchiengna. Niscta magne niki uzdarxù, dà akobi doistò znao Xupnik, dà nije nijednè zaprike, vinciaùchi zarucnike bèz nàviscchiengna, nebbi smartnò saghriscio. Dallisse ostali skupnò supprotivè ovvomu Nauku, i hocchiè, dà bì i taddà smartnò saghriscio. Razlogh jest, jere ghdì zakon nerazluciùje, nì my nejmamo razluciti, nègh izvarsciti, sctò zapovid bistrò izgovara, kako izgovara ovdi. 145. 146.

Saviscè niki drugghi ucè, dà, ostaviti jedno samò naviscchiengne, nebbisse smartnò saghriscilo. Dalli boglié drugghi darxù, dà bì saghriscio. Razlogh jest, jere buduchi zapovid, i obiciàj, dasse trì pùta ùcini naviscchiengne, lasnosse moxè doggoditi, dà jedan Karstianin znajuchi zapriku, poccekàju odkriti pò trecchiemu naviscchiengnu. Niscta magne neucê zlò onni, koji govore, dà akobi ù Zarkvi bila skupsctina od Pùka, dàbisse moghlo dobrò navìstiti vinciàngne, prèm dà ì nije svetaz zapovidgni, akò tò nije zabragneno od Ghlavarah Zarkvenih, kakosse viddi zabragneno ù nikim Darxavam. 147 148.

Dalli onni, koji hocchiê, dà meghiù jednim, i drugghim navisctengnem immaju prochi barèm dvà dnì, nysu od mnogghih naslidovani, jerè tò nezapovida sveti Sabor. Alli ù tommu vaglia naslìdovati obiciàj mista, i Darxave. 149.

Uppit. 8. zasctoje nareghieno tò navisctengne?

Odgov. zà dà, kò poznaje koju zapriku, odkrièju, kakoje duxan pòd smartni ghrih odkriti, prèm dàjè zaprika skro- 150.

vita;

vita; i prèm dàju jedan znade pòd skrovitoſt, olli jòſc i pòd zakletvu. Razlogh jeſt, jerè dobro opchieno Sakramenta xennidbè imma pridobiti ſvaki vlaſtiti ozīr. Dalli akoſſe tà znanaz boji kojemu ſvomu velliku zlù, odkrivſci skrovitu zapriku, taddà moxè skrovitò oppomenuti Virrenike; i akogga ovvi neslusciàtti buddù, iſtoga Xupnika. 151.

Uppit. 9. Kò moxè odpuſtiti vàrh' ovve zapovidi od napovidangna?

Odgov. Moxè Biskup zà koji tēxak uzrok, kakomu dopuſčta recceni ſveti Sabor. 152.

Uppit. 10. Xupnik vinciaūchi jednoga bèz naviſcchiengna; i onni, kojiſe cinè vinciatì bèz naviſčtengna, ù ſčtò uppadaju?

Odgov. Govorechi od zarucnikah, kojiſe cinè vinciàti bèz naviſcchiengna; vegliù, dà akoſſe pâk odkrije, daſſu ù Roddu, prèm dà onni tà Rōd nyſu poznavali, kàdſuſſe vinciàli. 1. gnihova Dizza nyſu Sinòvi zakoniti, kakò zakon Zarkveni oſſughiùje. 2. Tī zarucnizi immaju xiviti bèz uſſangna, doſtighnuti odpuſčtengne od zaprike, kakò ſveti Sabor Tridentinski oſſughiùje. Alliſſe ovvo ſve razumì, kàd Bìskup zarucnikom nijè odpuſtìo zà koji dobar uzrok reccena naviſcchiengna; jer' akojimje Biſkup odpuſtio, neuppadaju û iſtumacene pedipſe. 153. Cap. final. de Clandeſ. nupt. Loc. cit.

Dalli akoſuſſe vinciàli ù kollinu dopuſchienu, bèz naviſcchiengna, zapovīda Sabor, daſſe immaju s' doſtojnom Pokorom pedipſati. Akoſſe daklè immenovani zarucnizi najdu pâk' ù kojoj zaprizi, à nè ù Roddu, neuppadaju ù iſtumacene pedipſe zakona, i Sabora. Niſčta magne immajūſe pedipſati, kakoſſe vidditi budde Ghlavaru Zarkvenomu. 154. Loc. cit.

Govorechi od Miſnika, olli Xupnika, ſveti Sabor zapovida, daſſe tà imma obuſtaviti zà tri godiſčta od ſvoga Rêda. Dalliſſe ù ovvo ūbuſtavgliengne neuppada, nègh pò sūdu Biskupovu. 155. Seſſ. cit. cap. 1.

Ovdi nà ſvarhſi od napovidangna oppemegnùjem, dà akoſſuſſe zarucnizi napovidili pò zakonu, duxniſuſſe vinciàti meghiù cetiri miſſeza; i nevinciàuchiſſe meghiù ovvo vrime, darxaniſſuſſe iſtanovizè cinit naviſtiti, kako hocchiê, dàjè ſveti Skùp odredio. Razlogh, jerſe ù cetiri miſſeza moxè laſnò doggoditi koja novva zaprika. 156. S. Congreg.

Uppit. 11. Kò moxè odpuſtiti zapriku *razcignajuchiu*?

Odgov. Beſſidechi od onnih zaprikah, kojeſu ſamo pò zakonu 157.

Zark-

Zarkvenomu ʒaſtavgliene, kakojih ſami ſveti Otaz Papa moxè ʒaſtaviti, olli koji opchieni ſveti Sabor, s' Papinim dopuſctengnem skupglien, takojih õn sâm moxè odpuſtiti; à nè Biskupi. Raʒlogh jeſt, jer' õn sâm moxè odpuſtiti ù ʒakonu, od ſebè ucignenu; à nè nixjì od gnegga, kakoviſſu Biskupi.

Niſcta magne moggù kadgod i Biskupi ù kojoj raʒloxitoj priggodi; dalli ſamo ù Dvoru unutergnomu., i posli ucignena vinciangna, i pòd ovve uggovore, i ùvite. 158.
1. akojè ʒaprika skrovita. 2. akoſſejè vinciangne ucinilo s' dobrom virrom, t. j. kàd Virrenizi nyſu poʒnavali ʒaprike, i vinciàngneje bilo napovighieno. 3. kàdsè nemoggũ Virrenizi raʒluciti bèʒ vellike ſmutgne. 4. kàdſe nemoxè iſproſſiti nà vrime milloſt od ſvetoga Stolla Apoſtolskoga, nìt vellika potriba dopũſcta odmizati.

ʒà odpuſtiti pakà ù Dvoru iʒvanskomu, olliti occitò, immaju Biskupi ſvakà tri, olli cetiri godiſcta, oblaſti oſſobite od ſvetoga Otza Pape. Alliſſe hocchiê uʒrozi vlaſtiti, kojiſe ovdi netumace, nebuduchi ovve kgnixize ʒâ naùk Biskupom, koje nyſmo vridni nauciti, paccè my od gnih nauka xelĩmo; neggo Miſnikom slovignanom, koji nejmaju tako laſnò ſrichgne prigode, ʒà bitti raſvitglieni s' kojom iskrom od potribnìega raʒuma. Rekkoh, daſſe hocchìê vlaſtiti uʒrozi, innakò gnihovo odpuſctengne nije dobrò. Ovvaje raʒlicnoſt meghiù gnimma ù ovvomu odpuſctengnu, i meghiù ſvetim Otzem Papom, dà ovvi akò i nejma pravoga uʒroka, ʒà odpuſtiti, odpuſctauchi, dobroje odpuſctengne, prèm dà ſaghriſciùje: dalli Biskupi i ſaghriſciùju, i niſcta nevaglia gnihovo odpuſctengne. 159. 160.

Ovdi oppomenujem ſaviſcè, dà kàd Biskupi s' oblaſtju danom od ſvetoga Stolla odpuſctuju ʒapriku, nahodechi prâve uʒroke, od potribeje, dà ù ſvomu odpuſctengnu iʒrekkù trì ſtvari. 1. onnu oblaſt, kâjimje dana togga, i togga vrimena od ſvetoga Stolla; i vaglia, dà iʒrekkù i broj, nà kojemuſſe nahodi pyſana oblaſt, dà moggũ vàrh tè, i tè ʒaprike odpuſtiti. 2. dà iʒrekkù ovve ryci, koje nasliduju: *Isctom, dà xenna nije uggrabgliena: olli, akoje uggrabgliena, daſſe vèch nenahodi pòd oblaſtju Vggrabglivza.* 3. nàpokonje od potribe jòſc trecchia ſtvãr, t. j. daſſe pò Pyſmu ucinì tò odpuſctengne; à nè ſamo nà ryc. Ovveſu tri ſtvari od potribe, innakò odpuſctengne nevaglia. 161. 162.

PO-

POGHLAVJE III.

Varh ʒaprike od Rodſtva.

OD triſe varſte nahodi Rodſtvo. 1. *Duhovno*. 2. *Od ʒakona*. 3. *Naravsko*. Svako od ovva tri Rodſtva noſſi ſobom ʒapriku, koja raʒcĩgna xennidbu. Mychiemojih ovdi ù kratko, i biſtrò, s' Pomochi Boxjom, iſtumaciti. Alli buduchi vehoma od potribe ovvi nauk, xelim te Duhovnice mnoggò pomgniva: i dà laſcgne iʒaghie tumacengne, raʒdilichiemo ù mnoggo udah ovvo Poghlavje. 163.

RAʒDIGLIENGNE I.

Od Rodſtva Duhovnoga.

Uppit. 1. SCtòjè Rodſtvo *duhovno?*
Odgov. Jeſt kumſtvo, koje iʒhodi od karſtengna, i od kriʒmangna. 164.
Uppit. 2. Koji oſtaju ù karſtengnu, i ù kriʒmi pòd ʒaprikom od kumſtva, olli od ovvoga Rodſtva duhovnoga?
Odgov. U ſadaſcgna vrimena pò naredbi ſvetoga Sabora Tridentinskoga, koije ù ovvomu skratio, i ponapravio ſtâre naredbe Zarkvene, ſamo ovvi oſtaju pòd ʒaprikom od kumſtva: Onni, koji darxi nà karſtengnu, olli nà kriʒmangnu, s' onnim, koijè karſtien, olli kriʒman, i s' gnihovim Otzem, i matterom: i onni koji karſti, olli kriʒmu dãje, s' karſtienim, il s' kriʒnanim, i s' gnihovim Roditegliom. 165. *Seſſ.* 24. *cap.* 2. *de Ref. matr.*

Ivân dakle n. p., koijè darxao nà karſtu Mandu kchier Petrovu, nebbi moggao vinçiàti Mandu, koĩjè darxao nà karſtu, nì Petrovu xennu, mandinu matter pò ſmarti Petrovoj. Dalli bì moggao Ivanov Sĩn tollikò jednu, kollikò druggu; takoghièr i iſti Ivan Katarinu, druggu kchier Petrovu, koju nije darxao nà karſtu. Raʒlogh jeſt; jere meghiù parvê ſamo iʒhodi kumſtvo; à nè meghiù poslidgnê. Iſto rezzi od kriʒme. 166.

Takoghier Martin, koijè karſtio, olli kriʒmao Ivannizu, padajuchi ù ghrih s' Ivannizom odhragnenom, olli s' Martom gnè Matterom, ſaghriſciùjè ſvetozkvarnò protivâ kumſtvu. Dalli uppadajuchi s' Luziom, druggom 167.

kchierom Martinom, koju nije karstio, olli krizmao, nesaghrisciùjè protivà kumstvu, prèm dà cinì s' drugghe strane tescki ghrih.

Uppit. 3. Dà nije dobrò izasclo karstengne, buduchimu pomangnkala koja stvār potribna: olli akoje dobrò izasclo, ucignenoje ù vellikoj potribi, i skrovitò ù kucchi, izhodili od gnegga ovvo Rodstvo duhovno od kumstva?

Odgov. 1. Kàd neizlazi dobro karstengne, olli krizma, od gnegga neizhodi nì kumstvo. Razlogh jest, jerè: *Nedajè zapriku, sctò pò zakonu nedobijè kripost*, izgovara naredba Zarkvena. Nebuduchi daklè tò karstengne, olli krizmangne dobro, nijednu zapriku od kumstva nedonosse. 168. *Cap 52. de Regul. Jur. in 6.*

2. Akoje pàk karstengne, olli krizmangne dobro, prèm dàjè podiglieno ù vellikoj potribi, skrovitò, i ù kucchi bèz cimbah Zarkvenih, izhodi nisctà magne kumstvo, kako istumacismo. Razlogh jest, jere zakon govorechi od ovvoga kumstva, nerazluciùje meghiù karstengnem, olli krizmangnem, ucignenim ù potribi, i izvan potribe: daklè nì mỳ nejmamo razlucevati. 169. *Cerim.* *Cap. Quia circa, 22. de Privil.*

Uppit. 4. A dà Otàz ù potribi karsti, olli darxi nà karstu svoje Ditescze, billi uppao ù zapriku od kumstva svojom xennom? Isto rezzi od mattere?

Odgov. Niki ghlassoviti Naucitegli darxè, dà akobi Otaz karstio svoj Porod, olliga darxao nà karstu, nenahodechisse nijedna potriba, dabi uppao ù zapriku od kumstva, nà ta nacin, dà nebbi moggao pītati od svoje xenne dūgh od Posteglie. Istò od mattere, akobi takò karstila, olli primila nà karstu, svoga Sīna. Potvarghiùju svoj nauk s' rycima od zakona Zarkvenoga, koisè cinì, dà tako bistrò rassughiùje. Drugghi nè magne mudri, i ghlassoviti ovvomūse nauku oppirru, i uzdarxù, dà nebbi uppao ù zapriku od kumstva. Razlogh jest, jerje poslidgna naredba Zarkvena dighnula tù zapriku od kumstva ù tommu doggoghiaju, kakosse bistrò vaddi iz istoga zakona Zarkvenoga, ghdì Sveti Otaz Papa tò pysce, odgovarajuchi Arhibiskupu od Salerna. I prèm dà samò Papa ù tommu mistu govorì od Otza, i od mattere, kojisu bèz potribe darxali nà karstu; à nè karstili svoje dīte; nisctа magne kumstvojè jedno, i jednakosse razumì, nebuduchi vecchi razlogh od karstengna, nègh od darxangna nà karstu ù ovvomu mistu. 170. *Can. Nosse, 3. Caus. 30. quæst. 1. & alibi.* 171. *Cap. si vir, 2. hoc Tit.*

Mnoggo slobodnijè daklè tò moxemo uzdarxati, kàd Roditegli karstè, olli darxè nà karstu svoga Sīna ù potribi, 172. *Cap. Ad limina, 7.*

bi, kakò skupnijè pridaju Naucitegli. I takõse nahodi izrecceno ù naredbi Zarkvenoj, sctòsctò i ovdi niki drugghi uzdarxu protivà nascemu nauku. *Cauſ. 30. quæſt. 1.*

Uppit. 5. Nareghiùje sveti Sabor Tridentinski, dà samo jedan, illi jedna; olli najvecchiè jedan, i jedna, immaju darxati dĩte nà karstu; à dà vecchiè od ovva dvà buddu Dĩte darxali nà karstu, billi kumstvo prãvo dobili?

Odgov. Akossu Roditegli togga Ditescza naredili, i odlucili, dagga vecchiè od dvà darxu, uppadaju ù kumstvo svì kollizi, prèm dà Roditegli saghrisciùju protivà zapovidi svetoga Sabora, vecchiè od dvà odabirruchi; i xupnik, koji vecchiè od dva prĩma. Takò mnogghi vridni Naucitegli protivà drugghima, koji hocchiê, dà vecchiè od dvà nemoggũ ulisti ù kumstvo. Razlogh parvi vaddù iz zakona Zarkvenoga, koji govori, dà: *akò vecchie od dvà pristûpe* darxati Dĩtescze nà karstu, dobĩju svì kumstvo. I cinĩse, dà isto hocchiè sveti Sabor, koji zapovidauchi, dà vecchiè od dvà kũma nejmaju bitti; i akossu vecchie od dva, dà nedobĩju kumstvo, nasliduje, i govori: *Dà akò izvan nareghienih, i odlucenih tyknu Ditescze nà karstu, nipojedan nacin naprimaju Rodstvo Duhovno*: daklè akossu Roditegli naredili, i odlucili vecchiè od dvà (prèm dà saghrisciùju) ovvi dobĩju kumstvo. 173. *Cap. final. de cognat. ſpirit. in 6.* 174.

Ovvĩse nauk moxè uzdarxati; niscta magnè istinitiè-je, dà nemoggũ vecchiè od dvà dobiti ovvo Rodstvo duhovno, prèm dà tò zakon Zarkveni dopusctãsce ù starà vrimena, jerje ovvi bio skrachien od svetoga Sabora Tridentinskoga, kako rekkósmo ovdi nà poccetku. A onne ryci Svetoga Sabora, dà: *izvàn nareghienih nedobĩju kumstvo*, nerazumĩse *od nareghienih* od Reditegliah, nègh od istoga Svetoga zbora, t. j. najvecchiè jedan, i jedna. 175.

Uppit. 6. Kàd jedan nà misto, i nà Imme druggoga darxì Ditescze nà karstu, olli nà krizmi, koji od ovva dvà dobĩje kumstvo?

Odgov. Niki uzdarxu, dà nì jedan, nì drugghi. Alli pomgniviji Kgnixnizi cinê vidditi dvà odgovora od Svetoga Skuppa, s' kojimse bistrò kãxe, dà neuppada onni, koji dàrxi nà Imme druggoga, nègh' onni sãmo, nà kojègasse Imme darxì. Kakò i onni koji vinciãje mladizu nà Imme tũghie, nevinciãjé gnù zà sè, nègh zà onnoga, nà kojega Imme vinciãje. 176.

Uppit. 6. Sctòsse hocchiè, zà dà jedan ulize ù ovvo Rodstvo *duhovno*?

Odgov. Hocchiesse scēst stvarih. 1. dà jè karstengne, olli krizmangne dobrò ucigneno. 2. dàjè taddà podiglieno, kàd kūm darxì ditescze, jerè akojè ovvomu prià ù kucchi zà potribu bèz kūma dāta sveta vodda, pakmusse ù Zarkvi ispugnaju ostale molbe, i naredbe, i taddāga kūm darxì, niscta nevaglia ovvo kumstvo. 3. od potribeje, dàjè nà tò jedan zvān, i odabran od Roditegliah Ditescza, olli od drugghih, kojim tò pristoji. 4. dà kūm tyce, olli dàrxi Ditescze, kàdsè karsti. 5. dà, koji darxì nà krizmi, budde prià krizman, kakoje naredio sveti Skùp. 6. dàjè karstien, koji darxì nà karstu. 177. S.Congreg. 13. Junii 1654.

Uppit. 7. Nossili sobom zapriku od Rodstva *duhovnoga* kumstvo od Scisciangna vlasih, kumstvo od vinciangna, i prilicna kumstva?

Odgov. Nenahodimo ù zakonu Zarkvenomu druggoga kumstva, koje nossi sobom Rodstvo *duhovno*, neggò samo kumstvo pò karstengnu, i pò krizmangnu, od kojihsmo dossàd bessidili. Svà daklè ostala kumstva ovdi nejmaju mista, nìtjih my immamo ovdi pomgnìti, buduchi ovva ostala praviè jedna zlamengna od Gliùbavi, nègh od kumstva. 178.

Bessidechi od scisciangna vlasih, vaglia znatti, dà ovvo nijè iz novva zastavglieno od Vlahah, olli od Turakah, kakò niki sumgnê, viddechisse samo meghiù gnimma obiciàvati. Jòsc ù parvascgna vrimena sctìjemo, dassejè obiciàvalo recceno scisciangne. Kostantin cetvarti Zessar Zarrigradski ostrīxe vlâse svojim dvama sinovom, Justinianu, i Erakliù; i posla iste vlâse ù Rīm svetomu Otzu Papi Benedettu druggomu, zapovidauchi istīm Sinovom Zessar, dà svetomu Otzu Papi nosse svako Posctengne, i Posluh, kakò istomu Sebì. Takò i jedan Kragl Bugarski odpravgliauchi Pokglissare svetoga Otza Pape, ostrīxe svojē vlâse, i pridadejih istima Pokglissàrom, dajih prikâxu svetomu Otzu, i recce ovvako: *Jà hocchiù, dà svì moji Podloxnizi znādu, dà od ovvoga ciàssa jà mene cinim Podloxnikom svetoga Petra, i gneggova Nastavnika ù Oblasti, namistnika Isukarstova nà zemgli*. Nè misli, dassu samo Garzi ovvo Scisciangne obiciâvali: jessu i Latini. Sctìjemo, dà ù poccetak osmoga Vīka, Karlo Martello, Vladavaz kragliestva od Franze posla svoga Sīna Pipina (koji paka bì parvi Krâgl Franzescki od te kucchie, Otaz vellikoga Karla Zessara) k' Liùtprandu Kragliù od Duggobradih ù Italiji, dammu oscīscia vlâse. *Ann. 674. Imperator. Constantin. IV. Benedict. II.* *Rex Bulgariæ.* 179. *Ann. 715.*

Ovvo

Ovvo Scisciangne vlasah nezlamenovãsce druggo, neggò jedno gliùbeznivo podlagangne onnoga, kõmusse striziju vlasi, k' onnomu, koji strizãsce vlãse, ollijih primãsce, kakono k' Otzu od Gliùbavi; i s' ovvim mu zlamenovâsce sinovglie Posctovangne, i ciâst, kojase hocchiè k' svomu Roditegliù. 180.

Govorechi napokòn od kumstva vincienoga, ovvo nijè druggo, nègh jedno Svidocje vincèno, t. j. dà kũm vinciani jest parvi svidòk, dà tà, i tà uzima zà svoju xennu tù, i tù, kakoje odredio sveti Sabor Tridentinski, dà buddù tommu najmagne dvà Svidoka, kakò nà svomu mistu boglie. zà druggo nesluxi kũm vinciani. 181.

RAZDIGLIENGNE II.

Od Rodstva pò *zakonu.*

Uppit. 1. SCtòje Rodstvo *pò zakonu?*

Odgov. Jest, koje izhodi od Possinovgliengna; i zapriciùje vinciangne meghiù nike ossobite kype. A Possinovgliengne nijè druggo, kakò tumaci Anghielski Naucitegl, neggo jedno zakonito dillo, pò kojemu onni, koji nije Sin pò naravi, uzimgliese zà Sina, olli Sinovza pò zakonu. Nahodise n. p. Petar bèz Poroda, i uzima zà svoga Sina Pavla, nebuduchimu Sin pò naravi. Od ovvoga uzetja zà Sina izhodi Rostvo pò zakonu. Dalli zà bogliè ovvo razumiti - 182. *In 4. dist. 42. quæst. 2. Art. 1.*

Vaglia znatti, dasse ovvo possinovgliengne nà dvà nacina moxè uciniti. 1. kàd jedan pò oblasti, i dopusctengnu Vladavza, i Poghlavize svitovgnega (buddi Zessar, buddi Kragl, Gospodar od vladangna) uzima zà svoga Sina, olli Sinovza, i upisciùjega ù svoju obitilu zà Basctenika, jednoga svoje oblasti, kojimu nijè pò naravi Sin, olli Sinovaz. I ovvõse Posinovgliengne zovè *Izvarsno.* 183. *Leg. 2. Cod. de Adopt.*

2. Kàd jedan pò oblasti, i dopusctengnu, nè Poghlavize od Vladangna, nègh kojega nixjega Sũdza zakonitoga uzima zà svoga Sina, olli Sinovza jednoga, koijè jòsc pòd oblasti otcevoj, olli didovoj, nà tà nacin dà neprohodi pòd oblast, i obitil'onnoga, kojiga uzimglie zà Sina; nitje Basctènik *potribni*. I ovvõse Possinovgliengne zovè *neizvarsnò.* 184.

Savisce. Hocchiẽse cetiri stvari, zà dà buddè dobro, i zakonito Possinovgliengne. 1. dajè musìcka ghlava, à ne 185.

ne xenska, koji uzima druggoga zà Sina, jerè xenne nemoggù possinoviti, nègh akò pò vlastitomu dopusctengnu Poglavize svitovgnega. 2. dà jè pò naravi svojoj mocchian raghiati Dizzu, prèm dà pò kojemu doggoghiaju nemoxe raghiati. Cichia togga sckopzi nemoggu possinovgliti. 3. dà ossamnajest godisctâ imma vecchie, nègh' onni, kojega uzimglie zà sina. 4. dà jè od svoje vlasti; i dà imma vecchiè od dvadesset, i pèt godisctah. Takò zakon Svitovgni. §. Fœminæ 10. Institut. de adopt. §. 6. loc. cit.

Uppit. 2. Koje Rostvo zakona od dvaju reccenih zapriciùje xennidbu?

Odgov. Hocchiè niki, dà zapriciùje nê samo Rostvo od zakona *izvarsno*; dalli jòsc i *neizvarsno*. Razlogh daju, jere zakoni izgovarajuchi, dà ovvo Rostvo zapriciùje xennidbu, nerazluciùjù meghiù *izvarsnim*, i *neizvarsnim*: dakle razume i od jednoga, i od druggoga. Drugghi Naucitegli tò uzdarxu samo od Possinovgliengna *izvarsnoga*. Razlogh jest, i vaddû-ga iz immenovanih zakonah, jere govorecchi ovvi od Rostva sadagnega, i nerazluciùjuchi meghiù Possinovgliengnem izvarsnim, i neizvarsnim, razumê od Rostva, kojemu vlastito pristoji imme Rostva od Possinovgliengna: à ovvoje *izvarsno*; dakle od ovvoga razume samo bessiditi. 186. Cap. Quia circa, de Privileg. 187.

Uppit. 3. Meghiù kojîm ovvo Rostvo pò zakonu zapriciùje xennidbu?

Odgov. 1. Pò traku sridgnemu, meghiù onnîm, koji Possinovgliùje, i meghiù Possinovglienim, i ovvoga Porodu dò cetvartoga kollina, takò dà; Possinovgliujûchi nebbi moggao vinciàti kchiêr, olli Unuku dò cetvartoga kollina, Possinovglienoga. I ovva zaprika meghiù gnima ù vîk bîva, prèm dasse Possinovgliengne pò koji nacin rastarghne, i razcinì, kako bistrò izgovaraju zakoni. Alisse ovvo razumì od kchiere, i Unukè *zakonite* Possinovglienoga; à nè od gneggova kopigliengna, tako dà koji possinovgliùje, moxè uzêti zà xennu kchier kopilizu svoga Sîna Possinovglienoga. Takoghier dà jedan uzmè pò zakonu jednu xensku ghlavu zà svoju kchier, moggaobi ovvè xenske ghlave kchier uzeti zà xennu, jere xenna nikoga nejma pòd svoju Oblast. Evvo Zâblo sridgnega Trâka. 188. Canon. Ità diligere, Cauf. 30. quæst. 3. Leg. Qui etiam ff. de Rit. nupt. 189.

Pe-

Petar Possinovgliujũchi s' { Pavlom Possinovglienim ù 1. / Gneggovom zakonitom kchierom ù 2. / Gneggovom Unikom ù 3. / Gneggovom Praunukom ù 4. } 190.

2\. Meghiù Sĩnom Possinovglienim, i meghiù Porodom zakonitim Possinovgliujũchiega dò cetvartoga kollina Traka krajgnega. Evvo Zablo ovvoga Trâka. 191.

Pavao Possinovglieni s' { Kchierima Possinovgliujũchiega ù 1. / Gneggovim Unukoma ù 2. / Gneggovim Praunukama ù 3. / Gneggovim Sukunukama ù 4. } 192.

Allisse ovvo Rodstvo od Trâka skrajgnega razumì, doklem xîve Possinovgliengne; jerè akosse ovvo rastarghne, nejma ovdi vèch druggoga Brattinstva, nì Sestrinstva. Savisce, razumì meghiù Porodom zakonitim; à nè meghiù kopigliengnem. 193.

3\. Rostvo pò Xennidbi ovdi jest meghiù xennom onnoga, koijè possinovglìo, i meghiù Possinovglienim s' jedne strane: à s' drugghe meghiù xennom Possinovglienoga, i Possinovgliujũchĩm. 194.

RAZDIGLIENGNE III.

Od Rodstva Naravskoga.

Uppit. 1. SCtòjè Rodstvo *naravsko?*

Odgov. Od dvĩse varste ovdi razumì Rodstvo *naravsko*, jedno pò *Karvì*; a druggo pò *Priateglstvu*, koje izhodi od smisciangna karvi, olli pò zakonitoj xennidbi, olli pò ghrihu puttenomu, od kojegachiemo pakà pò nãse. Rodstvo dakle naravsko pò *karvi* nije druggo, neggo: *Jedan zavezaj, olli sastavak kĩpah, koji illi jedan od druggoga izhodi; illi svì od jednoga.* 195.

Uppit. 2. Meghiù kojĩm zapriciùjè, i smeta vinciangne ovvá zaprika od Rodstva naravskoga *pò karvi?*

Odgov. Zá dobrò razumiti odgovõr, vaglia znatti, dassu tri Trâka Rodstva naravskoga *pò karvi*. Parvĩse zove Trâk *sridgni*, olli *upravni*; i uzlazì uzbardò od Sĩna dò Otza; od Otza dò Didda; od Didda dò Pradidda; od Pradidda dò Sukundidda. A slazì nìzbardò od Otza dò Sĩna; od Sĩna dò Unuka; od Unuka dò Praunuka; od Praunuka dò Sukunuka. 196.

Druggãsu dvà Trâka *skrajgna*; i ù gnimassu s' jedne, i s' drug- 197.

i s' drugghe ſtrane *Bracchia*: pod ovima s' jedne, i s' drugghe ſtrane *Brattucedi*: paka *Brattucedichi*; napokòn *Odbratucedichi*.

2. Vaglia ʒnatti, dà ù Trâku *ſridgnemu* tollikojè 198.
kollinah, kollikojè kipah, i ùʒbardò, i nì ʒbardò, ſamò jedan kīp nebrojechi, t. j. parvi, od kojegaſſe poccimglie. Evvo Zâblo Trâka *ſridgnega*.

199.

ùʒbardò — Petrov:
- Sukundid ù 4.
- Pradìd ù 3.
- Dìd ù 2.
- Otaz ù 1.

Petar

nìʒbardò — Petrov:
- Sin ù 1.
- Unuk ù 2.
- Praunuk ù 3.
- Sukunuk ù 4.

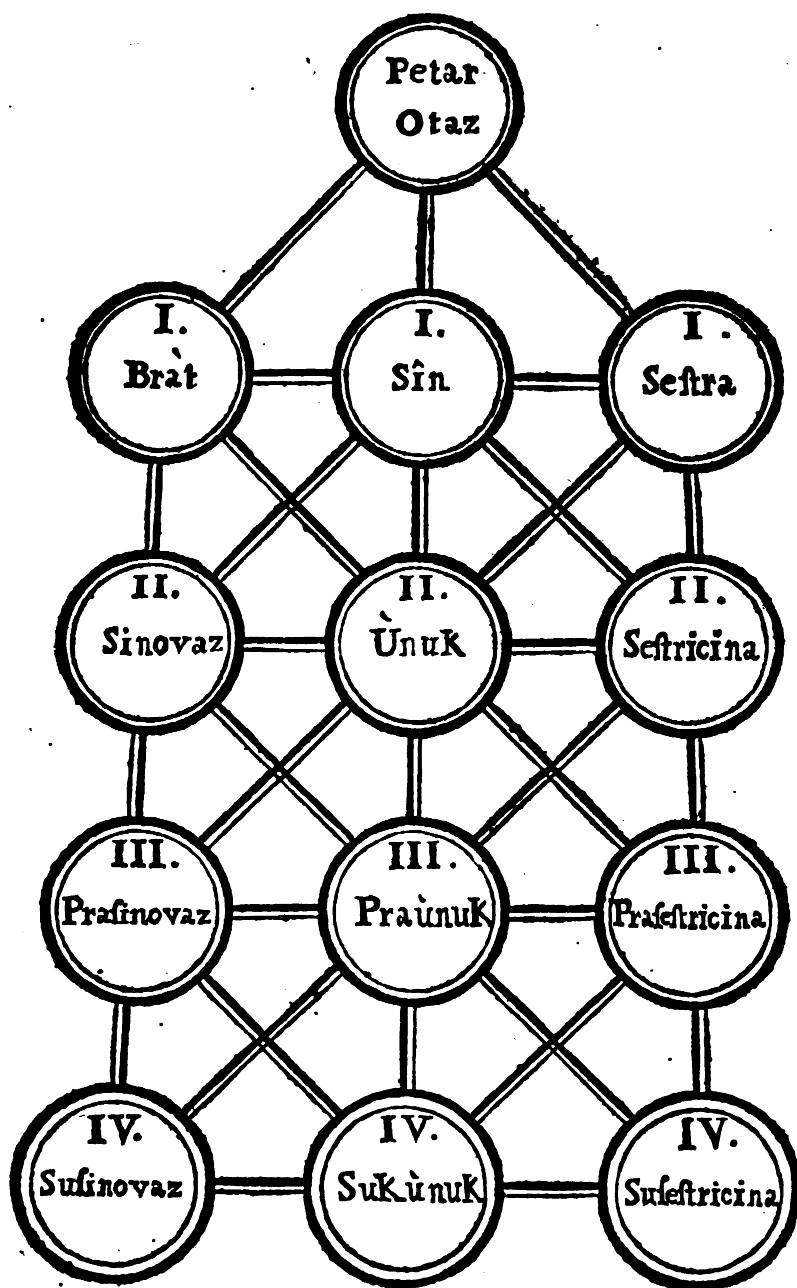
Vidìſc ovdi, dàjè Petar (od kojegaſſe poccimglie, i 200.
kojiſe nejma broiti) ù cetvardo kollino ſvojim Sukundiddom ùʒbardò; i Sukunukom, nìʒbardò slaʒèchi. Iſtò rezzi ù ovvomu Trâku od xenskih ghlavah; i od xenskih, i muſckih ù jedno. I ovvo roſtvo nè ſamo ʒapriciù- 201.
je xennîdbu dò cetvartoga kollina; dalli jòſc i dò dvadeſſetoga, akoſſe ovvo moxè nāchi. A niki hocchiê, dà ʒapriciùje dò broja neiʒbrojnoga, takò dà Adam, parvi Otaz Naroda ciòviciànskoga, doſciadſci nà Svît, nebiſſe moggao oxenniti, jerjè sà ſvimma ù Rodſtvu Trâka *ſridgnegna*, olliti *uppravnoga*.

3. Vaglia ʒnatti, dà koiſu ù jednomu, i druggomu 202.
Trâku *skrajgnemu jednaku*, tollikōſu bliʒu, olli dalleko meghiù ſobom, kollikò ſu bliʒu, olli dalleko od *Trûpa*, t. j. od onnoga, od kojega poccimglie kollino, olliti naraſctaj.

A kojiſu paka ù jednomu, i druggomu Trâku *nejed-* 203.
naku, tollikōſu meghiù ſobom dalleko, kollikoſſeje najdallcciji òtiſnuo od *Hrēba*. Evvo Zāblo i ʒà Trâk *jednaki*, i ʒà *nejednaki*; i ù jednò s' gnimma Roſtvo od Trâka *ſridgnega*.

Pe-

204.

Petar Otaz
I. Brat
I. Sîn
I. Sestra
II. Sinovaz
II. Unuk
II. Sestricina
III. Prasinovaz
III. Praunuk
III. Prasestricina
IV. Susinovaz
IV. Sukunuk
IV. Susestricina

Viddiòsi, Sctioce, ʒgorà, kollikosfè rascirùje Rodstvo naravsko pò *karvi* ù Trâku sridgnemu. Sadà viddìsc ù Trakovima krajgnim, koijè s' kojim ù karvj, i ù kojemu kollinu; i doklêm karv ʒapriciùje xennidbu, buduchiju ʒabranila Zarkva dò cetvartoga kollina ùklapaùchi. I ovvõse svè raʒumi, ollijè pravi, i ʒakoniti Porod; olli kopilengne, koja jednakò rapriciùju dò cervartoga kollina, uklapaùchi, kakò immamo ù ʒakonu Zarkvenomu. 205. 206. *Cap. Per tuas, 10. de Probat.*

Ovdi, Duhovnice, dobrò ubilixi, dà akò Rodjak iʒaghie iʒ cetvartoga kollina, i doprè dò petoga; à Rodiza ostane ù cetvartomu, moggũse uʒeti bèʒ svakoga odpuſctengna, buduchi dosti sami Blagoslov Biskupov, neìʒlaʒechi ʒaprika iʒ cetvartoga kollina, kakò iʒgovara ʒakon Zarkveni, akò obiciàj ʒemgliè, olli Darxave innakò nè nossi; jer' akobi obiciàj bio Darxave, dà karv ù peto kollino smêta, vaglialobiga ispunniti, kakò isti ʒakon nadodaje. 207. *Cap. Vir, qui, de Consangu.* *Ibid. cap. si dilectio, 3.*

Kakò daklè Xupniku ù napovidangnu Vinciangna koggód odkrije koju ʒapriku meghiù ʒarucnikom, immãse ustaviti od ostaloga napovidangna; i oʒnanniti oncias Ghlavara zarkvenoga. Akojè paka koja sumgna, jessuli, nysuli ù karvi, tadda xupnik isti moxè ʒastaviti Zãblo od Rodstva nà ovvi nacin. 208.

Imma ùpysati nà dnò lysta nà lĩvu stranu Imme ʒarucnika; à nà desnu Imme ʒarucnize; i dobrò iʒvidivsci, pò kojoj karvi moggu bitti ù Rostvu, pò tankoj, olli pò debeloj; i tadà pakà od ʒarucnika imma uʒlaʒiti uʒbardò tjà dò Hrêba: i tako s' drugghe strane od ʒarucnize; i ako nahodi, dà iʒvissuju cetvarto kollino, nejmaju potribu od odpuſctengna, kakosmo rekli; nègh' ako od Rostva pò Priateglstvu, od kojegachièmo sàd bessiditi. Akò pakà neiʒvissuju cetvarto kollino, immajuse ùtechi k' Ghlavaru duhovnomu. 209.

RAʒDIGLIENGNE IV.

Od Rodstva pò Priateglstvu.

Uppit. 1. SCtojè Rodstvo pò *Priateglstvu?*

Odgov. Rodstvo naravsko pò Priateglstvu, jest: *Jedno svojstvo, kojè iʒhodi od poʒnangna puttenoga, dospivena, i svarſcena meghiù muſckom, i xenskom ghlavom.* 210.

ʒà ulisti daklè ù ovvo Rostvo (vecchiekràt rekkoh: 211.

svaka

ſvaka ciſta ciſtu: od potribeje, tumaciti, ʒà uppraviti tolliko Iſpovidnika, kollikò Xupnika) nije doſti, dà Ciòvik, i xenna priſtanù meghiù ſobom; olli dà Ciòvik probije pùt xensku; dallijè jòſc od potribe, dà proſpe Simme ù sũd xenne naravski, kakoſſe vaddi iʒ naredbe Zarkvene, jerè innakò gnihovo ſaſtavgliengne nebbiſſe moghlo recchi iʒvarſceno, i doſpiveno, ſc̀tòje od potribe ʒà ovvo Roſtvo, koje iʒhodi od ſmiſciangna karvi', ʒà daſſe Ciòvik, i xenna moggũ recchi pò tommu ſaſtavgliengnu jedna pùt, kakò skupnò Naucitegli tumacè. *Canon. lex Divina* 18. *Cauſ.* 27. *quæſt.* 2.

Jòſc niki nadodaju, dàjè od potribe ʒà ovvo Roſtvo, 212.
da i xenska ghlava ʒajednò ſijè s' Ciòvikom, ʒà daſſe moxè recchi gnihovo ſaſtavgliengne podpunno, i iʒvarſceno. Raʒlogh noſſe, jèr dàjè od potribe ʒà ʒaccetje, i roghiengne i ſimme xensko s' gliuskim. Drugghiſe ſvetim 213.
Tomaſſom opchienije ovvomu nauku oppirru, ucechi, *3. P. q. 31.*
dà ʒà ʒaccechie nije od potribe xensko ſimme. Alli ſa- *A. 5. ad 3.*
daſcgni Kgnixnizi naravski iſc̀tù ʒà ʒaccechie tollikò ſimme gliùsko, kollikò xensko. Jà vegliu s' nikima mu- 214.
drim Boggoslovzima, dà kàd xenna ù tommu ſaſtavgliengnu chiũti velliko naslaghiengne, Ciòvik ſiũchi, raʒumiſe, dà i onna ſijè, prèm daſſe od togga ſumgni, jelli, nijelli s' Ciòvikom ſiàla; i darxàtſe imma, dà jè.

Saviſceſe hocchie ʒà ovvo Rodſtvo, dàjè ſimme gliùſ-
ko mòchgno, i podobno ʒà roghiengne, i dà jè sìano ù 215.
sũd naravski od ʒaccetchia. Radi togga, daſſe Sckopaz puttenò ſaſtanè podpunnò, kollikomu dràgo, s' xenskom ghlavom, od ovvoga priſtangna nebbi iʒaſclo recceno Rodſtvo, jere ſimme ſckopcevo nijè podobno, i mòchgno ʒà roghiengne.

2. Takoghièr akò i jè ſimme podobno, i dobrò ʒà 216.
roghiengne; dalli akò nije sìano ù sũd naravski od ʒaccetchia, nègh ù protivanaravski, neiʒlaʒi od ovvoga diavaoskoga sklapanja Roſtvo iſtumaceno, prèm dajè priſtraſcni ghrih protivà naravi, od kojegachiemo na ſvarhſi.

3. Neiʒhodi od ʒdruxenja, ù kojemu ſama xenska 217.
ghlava, à nè muſcka, sìje.

4. Neiʒhodi, pò naùku mnogghih Naucitegliah, od proſſipangna ſimena okò sũda xenskoga, prèm dagga 218.
Mattiza ù ſe poteghne, i pâk xenna ʒacme, ſc̀toſc̀tò mnogghi drugghi vridni Naucitegli protivà ovvomu nauku uʒdarxù.

5. Neiʒhodi od ſame xennidbe, prèm dàjè bilo dobro 219.

vinciàngne, akosse Rukovāni nysu sastali ù putti. Razlogh ovvīm trimma doggoghiajim jest, jerse pò gnimma nemoxè recchi, dasse Ciòvik, i xenna cinì jedna pùt, od koje jedinosti putti izhodi Rodstvo pò Priateglstvu.

Izhodi daklè immenovano Rodstvo od sastavgliengna putti dospivenna, i izvarscena, olli prostò ù svetoj xennidbi, olli ù istoj, ghrisciùjuchi pò Prigliùbodinstvu, olli izvân xennidbe pò ghrihu puttenomu. Ovvōse svè vaddì iz zakona Zarkvenoga, i iz svetoga Sabora Tridentinskoga. Dalli s' ovvom razlicnostju, dà recceno sastavgliengne, ucigneno prostò ù svetoj xennidbi, donossi Rodstvo pò Priateglstvu, koje zapriciùje vinciàngne dò cetvartoga kollina uklapauchi, prèm dasse ù stara vrimena svete Zarkve rasciriváſce dò sedmoga kollina, kakò i Rodstvo pò *karvi*; à nè sadà. Alli ucigneno pò ghrihu smartnomu donossi Rodstvo, koje zapriciùje xennidbu samo dò druggoga kollina uklapauchi, kako isti sveti Sabor nareghiuje. 220. *Cap. Non debet, de Affin. Sess.24.cap. 4. de Reformatrim.* 221. *Can. Nullum.7 caus. 35. qu.3.*

Izhodi jòsc ovvo Rodstvo od sastavgliengna istumacena, prèm dasse xenska ghlava nije ossitila od togga sastavgliengna, buduchi n. p. olli piana, olli zaspàla, olli izvan svoje svīsti: takoghier prèm, dajè sillovana od muscke ghlave, kakò bistrò, i ossobitò izgovara zakon Zarkveni. 222. *Cap. Discretionem de eo, qui cogn. in 6.*

Uppit. 2. Meghiù kojimse nahodi ovva zaprika od Rodstva pò Priateglstvu?

Odgov. Mnoggosse ovdi smêtaju i zrille pamēti, razabiruchi, kò, i kaddà uppadà ù ovvo Rostvo, i meghiù kojimse nahodi? Dalli zà nezamarsiti vecchiè tvoj razūm, Duhovnice, ovdichiu Ti pokazati bistrò, i ù kratko nacin, zà poznatti onciàs, jelli, nijelli meghiù Virrenikom zaprika od ovvoga Rodstvā. 223.

Vegliù daklè. 1. dà nìghdà nemoxè bitti zaprika od Rodstva pò *Priateglstvu* meghiù onnym zarucnikom, koise nysu priè xennili, nì odavali; nittissu puttenò saghrisceváli s' drugghim, olli s' trecchima. Akò daklè, xupnicè, znadesc, dá jè tollikò mladich, kollikò mladiza ù Divstvu, neiscēt meghiù gnimma nìghdà ovvoga Rodstva. Ovvojè nauk, od kojegasse nèsumgnī. 224.

Vegliu 2. Akossejè mladich parvgliè xennio, olli mladiza odavala, taddà, Duhovnicè, viddi, jelli parva xenna togga mladichia bila scetò ù karvi sadascgnoj zarucnizi dò cetvartoga kollina? akoje bila, sàdjè meghiù mladichiem, 225.

chiem, i ʒarucnizom ʒaprika od Rodſtva pò *Priateglſtvu*. Akò paka nije bila, olli prohodi cetvarto kollino, meghiù mladichiem, i ʒarucnizom nejma nijedne ʒaprike od Rodſtva pò *Priateglſtvu*. Akoje ʒarucniza udoviza, iʒviddi, jelli gnè mũx pokojgni ſctò ù karvi bio ſadaſcgnim ʒarucnikom? Akò nijè, olli iʒviſſuje cetvarto kollino, meghiù gnõm, i ſadaſcgnim ʒarucnikom nejma ʒaprike od Rodſtva pò Priateglſtvu. Akojè pak bio ù koje od cetiri kollinah, meghiù ſobomſu Rodjazi pò *Priateglſtvo*; i takò ù ʒaprizi, kojajim ſmẽta vinciangne.

Vegliu 3. Akoſſe nijè parvglie xennio mladich, olli odavala mladiza, neggoſſu ſamo s' drugghima puttenò ſaghriſcili, taddà iʒviddi pomgnivò, Duhovniçe, jelli xenska ghlava, s' kojomje mladich ſaghriſcio, ſctò prìkarvi ſadaſcgnoj ʒarucnizi; olli muſcka ghlava, s' kojomje ʒarucniza ſaghriſcila, ʒarucniku? Ako nyſu niſcta ù karvi, olli akoſſu ù karvi, prohode druggo kollino, meghiù ʒarucnikom, i ʒarucnizom, nejma nijedne ʒaprike od Roſtva pò *Priateglſtvu*. Akoſſu nàpokon ù karvi dò druggoga kollina uklapauchi, ʒarucniziſſu ù Rodſtvu pò *Priateglſtvu*; i takò ù ʒaprizi, kojajim ſmeta vinciangne. 226.

227. Evvoti ù kratko vàs nauk varh' ovve ʒaprike, koji akò dobrò ughlaviſc, i ù pameti uʒdarxiſc, moxeſc raʒmarſiti mnogghe, i neiʒbrojne doggoghiaje.

Jeſt dakle ovva ʒaprika meghiù mũxom, i meghiù Rodizama (pò karvi ſamo) gneggove xenne dò cetvartoga kollina uklapauchi, akoje ſaſtovgliengne pò ʒakonitoj xennidbi: olli dò druggoga kollina ùklapaùchi, akoje pò ghrihu puttenomu. Takoghier meghiù xennom, i meghiù Rodiazima (pò karvi ſamo) gnè muxa dò cetvartoga kollina uklapauchi, akoje ſaſtavgliengne putti pò pravoj xennidbi: olli dò druggoga kollina, akoje pò ghrihù puttenomu. Svà oſtala Rodſtva pò *Priateglſtvu*, kojaſu bila ù ſtara vrimena, dighnutaſſu od ſvete Zarkve, oſvin iſtumacenih. 228.

Uppit. 3. Pò kojemu jè ʒakonu uvedena ovva ʒaprika od Roſtva naravskoga tolliko *pò karvi*, kollikò *pò Priateglſtva*.

Odgov. 1. Rodſtvo pò *Karvi* ù Trâku ſridgnemu ù parvomu Kollinu, t. j. meghiu Otzem, i kchierom; meghiù Mattèrom, i Sĩnom, ʒapriciùje pò ʒakonu Naravskomu, i Boxjemu, takò dà nì ſveti Otaz Papa sà ſvõm Oblaſtju, koju imma, nemoxè nì ù jednomu doggoghiaju dopuſti- 229.

ti vinciangne meghiù reccenima. Od ovvoga nejma priciàngna meghiù Nauciteglima. Dalli govorechi iȝvân ovvoga parvoga kollina, ſveti Tomas, i mnogghi s'gnim uȝdarxù, dà ù druggomu kollinu iſtoga Trâka, i mnoggo vecchie ù oſtalima, pò ſamomu ȝakonu Zarkvenomu ȝapriciuje, tãko dà ſveti Otaz Papa ù kojoj vellikoj potribi, moggaobi dopuſtiti, da Dìd uȝme ȝà xennu ſvoju unuku. I takò od priliçnih. Jedni drugghi hocchiê, dà ȝapriciùje dò cetvartoga kollina ù reccenomu Trâku pò iſtomu Naravskomu, i Boxjemu ȝakonu. Niki trecchi dò ſedmoga kollina; á niki oſtali raȝtêxu dò broja neiȝbrojena, tako dà Adam uskarnuvſci, nebbiſſe moggao oxenniti, kako viſcè tyknuſmo, i ucì Pritanki, i Primurdi Sckoto; i viddimo iȝrecceno ù ȝakonu ſvitovgnemu. Alli ovvi ȝakon ſvitovgni neviddimo ovdi potvarghien od ȝakona Zarkvenoga. 230. S. Th in 4. Diſtinct. 20. Q. un. q. 3. 231. 232. 233. Scot. in 4. Diſt. 4. L. Nuptiæ 53. ff. de Rit. nupt.

2. Roſtvo pò karvi Trâka krajgnega, niki hocchiê, kakò iſti Sckoto, dà ȝapriciùje pò Naravskomu, i Boxjemu ȝakonu ù parvo kollino, tako dà Papa nebbi moggao dopuſtiti, dà Brât vincià ſvoju ſeſtru. Raȝlogh daju, jere daſſe jòſc nijè naſclo, dàjè tò Zarkva dopuſtila, prèm dàjè bila mogliena. Dalli ſveti Tomas, i mnogghi oſtali ovvomũſe suprotive. Raȝlogh jeſt, jere innakò nijè moggao ù poccetak ſvĩta Kaĩn uȝeti ſvoju ſeſtru. Alli nà ovvo odgovaraju, dàjè tò Boogh dopuſtio taddà ȝâ potribu, daſſe raſplodi Narod ciòviciànski. Viddi, ſctioce, koji tijè naũk uggodnijĩ. 234. L. c. Diſt. 40. 235. 2. 2. Qu. 154. A. 9.

3. U' oſtalim kollinima Trâka skrajgnega ȝapriciùje ſamo pò ȝakonu Zarkvenomu. U' ovvomu nejma priciàngna meghiù Naucnikom, govorechi ſveti Sabor Tridentinski, daſſe moxè dopuſtiti vinciangne ù druggomu kollinu ovvoga Trâka. 236. Seſſ. 24. c. 5. de Ref. matrim.

4. Beſſidechi sàd od Rodſtvu pò *Priateglsſtvu*, ù parvomu kollinu Trâka ſridgnega mnoȝi Naucitegli, koji ȝà ſe noſſe ryci ſvetoga Vaſilia, i ſvetoga Aguſtina, hocchiê, dà ovvo ȝapriciùje xennidbu pò ȝakonu naravskomu, takò dà Zarkva nebbi moghla dopuſtiti, dà jedan vincia ſvoju Machiehu; matter, olli kchier ſvoje xenne; ſvoju Paſtorku, olli neviſtu xennu ſvoga Sĩna. Naslagnaũſe jòſc nà ryci ſvetoga Pavla: *Ciùjeſe* (recce) *meghiù vammi Bludnoſt, i takova Bludnoſt, kakovaſſe neciùje meghiù Poganima, takò dà Otza ſvoga xennu imma niki.* 237. SS. Baſil. & Aug. 1. Corinth. cap. 5.

Drugghi, koji noſſe ȝà ſe Anghielskoga Nauciteglia, i Pri- 238.

i Pritankoga Sckota, oppirrũſe ovvomu nauku, i uzdarxù, dà ſamo zapriciùje pò zakonu Zarkvenomu. I akò i nije nìghdà ù tommu Zarkva odpuſtila, tò nijè, dà nemoxe odpuſtiti, neggò, jerſe nije doggodila vèllika potriba; olliſſe nyſu naſcli pravi uzrozi. Jedan i drugghi 239.
ovvi nauk moggũſe proſtò uzdarxati; dallijè menì uggodniji parvi. I ovvo razumi od Roſtvà *pò Priateglſtvu*, 240.
izhodechiêga od prãve xennidbe; jerè akò izhodi od ghriha ſamo puttenoga, ovvojè Rodſtvo i ù parvo kollino ùvedeno ſamò pò zakonu Zarkvenomu. Cichia togga velliki Pokorniciàr Rimski mnokràt ù tommu skrovitò odpuſctuje, kàd, n. p. jedan ſaghriſci s' Punizom, Matterom ſvoje zarucnize.

5. Govorechi od Rodſtva pò *Priateglſtvu* ù skrajgnemu Trãku, vegliu, dà ovvi nì ù parvomu kollinu nezapriciùjè pò zakonu Naravskomu, olli Boxjemu, neggò ſamo pò zakonu Zarkvenomu, takò dà moxè Zarkva dopuſtiti, dà jedan vincia ſeſtru ſvojè xenne; olli xennu ſvoga Bratta, kakojè vecchiekràt dopuſtila s'nikim Kraglima, i Poghlavizama ſvitovgnim. Viddĩmo jòſc i ù ſtaromu zakonu, dà Jakov Patriarka, Ciòvik ſvẽt, i pravedan, uzè zâ xenne prave dvì ſeſtre, Liù, i Rakelu. Dà ovvo buddè zapriceno pò zakonu Naravskomu, olli Boxjemu, nebbi tò Jakov ucinio. 241. *Gen. c. 29.*

Uppit. 4. U' ſctò uppada jedan, koji poznaje Roddĩzu *pò Karvi* ſvoje xenne dò cetiri kollina?

Odgov. Kàdje xennidba ucignena, uppadà, oſvin ghriha ſmartnoga od Roddozkvargna, ù ovvo, dà nemoxe iskati dûgh Poſteglie od ſvojè xenne; dalliga imma vratiti xenni, akobiga onna iskala. Iſtò rezzi od xenne, akobi onna ſaghriſcila s' Rodjakom muxevglim. 242.

RAZDIGLIENGNE V.

Od Poſctengna opchienoga.

I Ovva zaprika priſtoji ovdi, noſſechi ſobom jednu priliku, i oblĩcje od Rodſtva. Cichia togga-

Uppit. 1. Sctoſſe ovdi razumi pòd *Posctengne?*

Odgov. Razumĩſe Poſctengne opchieno, koje izhodi iz dobra Virrengna meghiù dvamma, prèm daſſe nyſu vinciali: olli iz dobre xennidbe neizvarſcene ù miſciàngnu putti. I taddà, akoſſeje jedan, olli jedna, dobrò virrio, olli vi- 243.

virrila, s' druggom, olli s' drugghim; illi dobru xennidbu ucinili, bèʒ misciangna pùtti; pakasse raʒvarxè Virrengne, olli pò smarti Virrenika, illi Virrenize; olli pò druggomu nacinu, kakosmo rekli ù svomu mistu, taddá, rekkoh, nemoxe Virrenik uʒeti ʒà svoju xennu Roddizu pò *karvi* ù parvò kollino svoje parve Virrenize (isto rezzi od Virrenize) kakoje naredio sveti Sabor Tridentinski; i ù ovvomu pokratio ʒakon stari svete Zarkve, koji raʒteʒasce ovvu ʒapriku dò cetvartoga kollina. Akoje paka parva Virreniza bila dobrò rukovana, alli nè putteno poʒnana od ʒarucnika, akobi pàk umarla, olli poscla ù Redovnisctvo, nemoxe ʒarucnik gnè Roddizu uʒeti ʒâ xennu dò cetvartoga kollina, kakò opchienò nadodaju Naucitegli, prèm dá ù ʒakonu Zarkvenomu nenahodimo òvvo bìstrò rassughieno. *Sess. 24. c. 3. de Ref. matrim.* 244.

Saviscése raʒumi, iʒhoditi ovva ʒaprika iʒ vinciangna, ucignena prìd obraʒom svete Zarkve, prèm dâ nije dobrò bilo cichia koje ʒaprike, isctom dà ù rukovangnu nijè pomangnkalo slobodno pristangne voglie kojega od Rukovanih; jere akojè pomangnkalo, iʒ togga rukovangnà nebbi iʒascla ovva ʒaprika. Nauk vaddimo iʒ staroga ʒakona Zarkvenoga, koji ù ovvomu nije bio napravglien od svetoga Sabora Tridentinskoga, kakò tumaci ù svojoj Bulli sveti Otaz Papa Pio V. 245. *Cap. Ad audientiã, Cap. un de sponſ. in 6.* *S. Pius V. Constit. Ad Romanum, 62.*

Vellikojè bilo priciàngne meghiù Nauciteglima, iʒhodili ovva ʒaprika *opchienoga Posctengna* iʒ virrengna dobrò ucignena; dalli pokà raʒcignena pò slobodnoj vogli jednoga, i druggoga Virrenika, raʒtexuchi sàd jedni, sàd drugghi ʒà se ryci svetoga Sabora. Dallijè saddà tò rassughieno od svetoga Skuppa, i potvarghieno gnè rassughiengne od svetoga Otza Pape Alessandra VII. koji sveti Otaz ʒapovidi, dasse vèch od togga nejma sumgniti, t. j. dà iʒhodi, jerjè tò Virrengne ù poccetak dobrò bilo, prèm dasseje paka pò vogli jednoga, i druggogà raʒvarghlo. 246. *S. Cong. 6. Jul. 1658. Confirm. ab Alex. VII.*

Uppit. 2, Petarseje ʒakonitò virrio s' Mandalinom, pakà rukuje gnè sestru Katarinu. Dalli nevagliauchi ovvo gneggovo rukovangne Svastju svojom cichia ʒaprike od *Posctengna opchienoga*; jelli duxan, i moxeli vinciàti Mandalinu, parvu ʒarucnizu, bèʒ odpusctengna ovve drugghe ʒaprike, kojase cinì, dà iʒhodi iʒ rukovangna s' Katarinom, sestrom Mandalinovom?

Odgov. Duxanjè Petar Mandalinu rukovati, kakò odluciùju nared- 247.

naredbe zakona Zarkovgnega; nit' izhodi ù istumaccenomu doggoghiaju iz rukovangna s' Katarinom zaprika: alli akò i izhodi, nejma kriposti protivà parvomu zakonitomu virrengnu s' Mandalinom: i takò sveta Zarkva hocchiè, dà nesmeta zà ovvi doggoghiaj parvomu Virrengu, i pâk rukovangnu. *Cap. un. de Sponf. in 6.*

POGHLAVJE IV.

Od Privarrengna: i od Varste Bitja.

Uppit. 1. SCtôsse ovdi rasumì *pò Privarrengnu?*

Odgov. U' zakonusse Zarkvenomu pokaxuju cetiri varve Privarre. 1. Privarra *ù Kîpu*. 2. ù *Varsti Bitja*. 3. ù *Sricchi* od immangna. 4. ù *Izvarsnosti*. Privarrà ù *Kîpu* jest, kàd jedan zarucnik sûdi, dasse vinciãje s' Katarinom n. p., à ôn se vinciajè s' Mandalinom, kakosse zgoddi svetomu Patriarki Jakovu ù staromu zakonu, koji mlidûchi, dasse rukuje s' Rakelom, kojamujè bila obechiana, rukovasse s' Lìom, gnè sestrom. Prrivàrra ù *varsti Bitja*, jest, kàd zarucnik szyni, dà uzima zà xennu jednu slobodnu; à ôn uzimglie jednu sluxbenizu. Privarra ù *Sricchi* od immangna jest, kàdse zarucnik, olli zarucniza sûdi rukovati s' jednom, olli s' jednim Boggàtim; à on-jè Sìromah: olli nè tollikò Boggàt, kollikosseje cinio. Privarra ù *Izvarsnosti*, jest kàd zarucnik missli, dà rukuje jednu Divizu, olli lîpu, olli Plemenitu, olli dobru; à ôn rukuje ozkvargnenu, grûbu, neplemenitu, olli zlochiùdnu. Buduchi viddili razlìcne Varste od Privarre- 248. *Ex Can. 29. Qu. 1. h. T.* *Gen. c. 19.*

Vegliu 1. Privàrra ù *Kîpu* gubì, i razcigna xennidbu, tako dà nijè dobro vinciangne, kàd virreniku ù rukovangnu podmicciù jednu xensku ghlavu nà mìsto drugghe, zà kojujè ôn bio uggovorio. Od ovvoga nijè sumgniti: takojè rassughieno ù zakonu Zarkvenomu. Razlogh jest, jerè: *Nepristaje vogliom, kojiè privarren*, kakò vapije zakon: *à nijè dobro vinciangne, kojemu voglia nepristaje*, kako zakon Zarkveni nadodaje. Ovvajè *Privarra*, kojàse broji meghiu reccenim zaprikama. Akò reccesc, dà Lia bi prãva xenna Jakovglieva, prèm dammu bì podmaknuta nà misto Rakele, odgovorichiù ti, dà bì prãva xenna, nè taddà, kàd bì podmaknuta, i Jakov privarren; nègh posli, kàd Jàkov prista svojom vogliom, hottiuchi i gnù, i Rakelu. 249. *Can. cit. & c. Tua nos, de sponf.* *C. de Jur. & fact. ignorant.* *Can. Sufficiat, Cau. 27. & alib.* 250.

 Ve-

Vegliu 2. Privarra ù *Izvarsnosti*, t. j. kadse szyni, dà-jè tà xenska ghlava Diviza, olli Plemenita, olli dobra, i priliçna; à takova nijè, nerazcigna vinciangne (nègh' akobi privàrra bila uprāv protivà svarhi togga, koise xenni) Razlogh jest, jerè dà ovva privàrra zapriciùjè, i razcigna vinciangna, mnoggabisse svaki dān nà svītu razcinila, ossobitò ù ovva vrimena; i mnogghebi smūtgne, i neskladi izhodili. Pakà, takò rassughiùjè zakon Zarkveni, govorechi: *Kò uzima zà xennu bomizu, olli ozkvargnenu, koju sūdi postienu, ol Diviza, nemoxeju ostaviti, i druggu uzeti.* Sctò bistriê od ovvoga? 251.

Cap. Ad Apostolicā 8. de Sponsal.

Nadometnù, i rekkoh: *nègh akobi ovva privàrra bila ūprav protivà svarhi togga, koise xenni*; jer taddà nebbi dobro bilo vinciangne. Tumacim. Petar nejma misli oxennitisse: dalli razumiùchi, dà Ivanniza jest od Plemenita kollina, zà dà dobijè Rodstvo od Plemenite karvi zà posctengne od svoje kucchie, uzima Ivannizu za svoju zakonitu xennu; koju pak' odkrīje, dà nijè od te karvi, xennidba nijè dobra. Razlogh jest, jerse bèz voglie necinì vinciangne: à Petrova voglia nijè pristala k' toj xennidbi, buduchioj pomangnkao uzròk, i jedīna svarha tè gneggove voglie. Takò besṡidi ù priliçnu doggoghiaju. 252.

Takoghier dà jedan recce jednoj: *Uzimam Tè zà moju pravu xennu, akossi Divojka; akossi zdrava; akossi dobrè chiūdi*, i prilicna, *innakò neuzimam* nebbi dobro Vinciangne bilo, akosse nedoistinê ovvi uggovori, i ùviti, kako pridaju Naucitegli. Razlogh jest, jere ovvo Vinciangne vissi ò uggovoru: daklē akosè uggovor neispugnuje, neispugujese ni xennidba. Dalli xupnik ù Vinciangnu nejma dopustiti prilicne uggovore, mogguchi ovvi datti uzrok mnogghim smutgnama: immase vinciangne slobodnò ciniti bèz svakoga ùvita. 253. 254.

Uppit. 2. A dà jedan nebbude izrekkao reccene uggovore ù rukovangnu, nèghjih samo zaeceo, i uzdarxao ù svojoj pameti, i vogli; i pòd gnimasse budê vinciào, billi dobro bilo vinciàngne, akosse tī uggovori nedoistinê?

Odgov. U Dvoru izvanskomu nebbisse virrovalo tommu Ciovīku, akò tò Pravdi bistrò nepokaxe, i necinì vidditi, sctò nemoxe bitti, buduchi misao nepokaxiva. Dalli ù Dvoru unutergnomu tò vinciàngne, i tà xennidba nebbi niscta vagliala, nì tà max nebbisse moggao sastati ù putti s' tòm zarucnizom, akò nebbi istanovizê pristao vogliom 255. 256.

gliom toj xennidbi bèʒ svakoga uggovora, kakobi darxan bio, ossobito akò bèʒ vellike scetette svojè xenne, olli svoga Poroda nebbisse moggao odzipiti od tè xennidbe. Takò opchienò Naucitegli. Raʒlogh jest, koji ʒgora donessosmo. Prilicno bessidi, Duhovnice, od privàrre ù *fricchi* Immangna, kakosmo ʒaghlavili od privàrre ù Iʒvarsnosti. 257.

Uppit. 3. Privarra ù Varsti *od Bitja*, kàd jedan szyni, dà rukuje ʒà xennu jednu mladizu slobodnu, olliti svoje oblasti; à õn rukujè sluxbenizu, raʒcignâli xennidbu?

Odgov. Od dvisu varste Gliudi. Jedni *slobodni*, t. j. kojsu svoje vlastí, ciniti, sctojimje voglla. Drugghi *sluxbenizi*, koisu tughiù Ciòviku takò pò odlucengnu ʒakona podloxni, daihje gospodar prodatti; i svè sctò sticciũ, gnemmu sticciù. Uppadaju ù ovvo sluxbenistvo pò dvà nacina; olli pò *suxanstvu*, olli pò *kũpgliengnu*, kàdse jedan sãm prodãje, kako niki ludiãzi, e beʒpametnizi sebè prodaju ù Galliju. Sadà meghiù karstianom nejma ovvoga sluxbenstva pò Rattu; negh sãmo, kàdje Ràt, i Boj protivà nevirnizima; taddà nevirnizi uppadaju kòd karstiãna ù tò Rabstvo, kakò Turzi. Dalli nasci uppadauchi ù suxanstvo Tursko, negubè svoju vlãst; i tò cichia dostojanstva Immena karstianskoga, kakò ʒakon iʒgovara. 258.

Vidise daklè, sctioce, dasse ovdi pòd imme *od sluxbenikah* neraʒume onni, koji ʒà plachiu druggomu dvorè, kakoje obiciaj meghiù karstianom, jersu ovvi svoje vlasti; i akojim nijè uggodno vèch sluxiti, moggu pò sebi xiviti bèʒ sluxẽngna. Samòsse raʒumi od sluxbenstva tysnò uʒeta ʒà onne, koji nysu svoje vlasti. 259.

Vegliu 1. Akosse vincià jedan slobodan s'jednom sluxbenizom, olli slobodna sluxbenikom, szynechi, dajè slobodna, olli slobodan, vinciangne niscta nevaglia. Ovvà privarra varste od *Bitja* jest, kojase postavglia ù broj od ʒaprikah, gòri iʒbrojenih. Takò ʒakon Zarkveni. 260. *C. Si quis ingenuus, Cap. 2 & 3. de Conj. servor.*

Vegliu 2. Ako ʒarucnik poʒnaje sluxbenistvo svoje Virrenize; i niscta magne hocchièju ʒà xennu, xennidbaje dobra, kakò uci Anghielski, i s' gnim opchienò Naucitegli. Raʒlogh jest, jere tadda slobodgnak poʒnajuchi bichie svoje Virrenize, odpuscta svaki svoj raʒlogh; i slobodno pristaje s' vogliom svojom bèʒ svake privàrre. 261. *Suplem. Q. 52. A. 1. & 2.*

Vegliu 3. Akosse sluxbenik vincia sluxbenizom, 262.

prem dà protivà vogli gnihovih Gospodarah, dobroje vinciangnè. Takò Anghielski, i s' gnìm skupnò ostali. I takoje bistrò odluceno ù ȝakonu zarkvenomu. Raȝlogh jest, jere Boogh, i Narav odreghiùju xennidbu ȝà uȝdarxangne naroda Ciovìciànskoga; i ȝà lyk protivà bludnosti, sctò Gospodar nemoxe ȝabraniti svomu sluxbeniku. *In 4. D. 36. Q. 2. A. 2. Cap. 1. de Con. Serv.*

Uppit. 4. Sluxbenikse vinciaje sluxbenizom, koju szyni, dàje slobodna: ollijè slobodna; à ōn ju szyni, dajè sluxbeniza, jelli dobro vinciangne?

Odgov. Dobrojè vinciangne. Raȝlogh jest, jere Zarkva ȝabragnuje vinciangne ù ovvomu doggogiaju jednoga slobodna s' jednom sluxbenizom, nepoȝnajuchi onni bichie ovvè. A s' drugghe strãne nenahodise uȝrok privarre, ȝà koju Zarkva postavila jest tù ȝapriku. Takò Anghielski, i mnogghi s' gnīme. 263.

Uppit. 5. Dà jedan slobodan vincia jednu sluxbenizu, nepoȝnajuchi, dàje sluxbeniza, neggoju szynechi ȝà xennu slobodnu; dallije tako nâgnu prighnut, dasse ù sebi nahodi pripràvan, dà biju rukovao, prèm dà i jè sluxbeniza, billi dobro Vinciangne bilo?

Odgov. Bì dobro. Raȝlogh jest, jèr prèm dassejè privarrio ù *varsti bichia*; nisċta magne onna gneggova pripràva ùnutergna, i onno sadascgne gneggovo prighnutje nesmetaju xennidbu; dalli cinè vidditi hottino prilstangne voglie gneggove. 264.

Uppit. 6. Sctò govorisc od Sinovah? varsta gnihova bitchia raȝbieli xennidbu, akosse ovvi rukuju bèȝ hottinga svojih Roditegliah?

Odgov. Niki i od svetih Otazah, kakò sveti Vasilio, hottilissu, dà bitchie Sinovah raȝbije xennidbu, akojè ovva ucignena protivà vogli gnihovih Roditegliah. I takōse cinì odluceno ù ȝakonu Zarkvenomu, i ù Svitovgnemu. Dallisse sadà doistò nemoxe uciti, i uȝdarxati tà nauk, proklignuchi sveti Sabor Tridentinski protivà Luteru, kibi ucio, dà xennidba sinovah nije dobra, olli moxè bitti raȝmetnuta od Roditegliah, akojè bèȝ gnihove voglie ucignena. Takò i sveti Tomas, i svì Naucitegli s' gnime. 265. *Can. Non omnis 32. Q. 2. Lib. ff. de Rit. nupt. Sess. 24. c. 1. de Refmat. 2. 2. Q. 404. A. 5.*

Uppit. 7. Jessuli Sinovi duxni poslusciàti svoje Roditeglie ù odabrangnu xennè? 266.

Odgov. Sveti Tomas Anghielski Naucitegl, i s' gnim sveti Bonaventura ucè dà Otaz nemoxe pòd ȝapovid podveȝati Sina, dà uȝmè ȝà xennu ovvù, olli onnù. Raȝlogh jest, jere 267. *2. 2. qu. 10. & qu. 104. Art. 5.*

jere ù odabrangnu bitchia vikovitoga, uʒdarxengna ſvoga vlastitoga xivotta, i raghiangnu Dizzè, ſvak' immà ſvoju vlâst, koja nemoxe bitti od nikoga ʒabragnena. *In 4. d. 29. qu. 3. n. 16.*

268. Nissta magne ʒà bistriè ovvo istamaciti, moxemo raʒluciti doggoghiaje. Akò Roditegli pò ſvè ʒabrane Sinovom, oxennitiſſe, olli kchieram, odatiſſe, ovvijih nyſu duxni poslusciàti.

269. Akojih pâk' usteghnuju od koje vlastite xennidbe, olli odàje; i Roditegli immaju ʒakoniti raʒlogh, i raʒloxit' uʒrok, od toggajih odbitti, duxnisujih Sinovi poslusciàti, ʒapovidajuchi Boogh, daſſe imma poslusciàti Otaz, i Matti, kàd raʒloxitò ʒàpovidaju, kakò nyſu duxni, kàd neraʒloxitò ʒapovidaju (kakochiemo jòsc nixè nà ſvomu mistu vidditi) i bèʒ pravoga uʒroka od toggajih odbīju.

270. Duxniſſu dobrò Sinovi ſvittovati ſvojè Roditeglie ù tommu, kakò opchienò pridaju Naucitegli, prèm daſſe koji mudràz nahodi, koji brâni ſinove, dà nebbí ſmartnò ſaghriſcili, akobi nepomgnili tò ſvittovangne.

271. Moxeſſe doggoditi od potribe, dà Sīn uʒmè tù, i tù ʒà xennu, olliſſe kchier odade ʒà togga, i togga pò ſvìttu Otcevu, ʒà ugâſiti nepriateglstva, ʒlobbe, neskladde meghiù dvimma obitilim, i prilicna; i taddabi Sin, olli kchier duxni bili naslīdovati ſvìt Roditeglni, kakò skupnò nadodaju Naucitegli, akoſſe nijè bojatti, dà pakà meghiù rukovanim nebbude neskladda, jerebi prostò bilo ſinovom i tadda oppritiſſe ſvittu Roditeglnomu.

Uppit. 8. Daſſe Sīn oxennì, olli kchier odâ protivà vogli ſvojih Roditegliah s' jednom, olli s' jednim, koji nyſu gnihove prilike, billijim ʒà tò moghli Roditegli ʒakratiti Diddinstvo, olli Parchiu?

Odgov. Nebbi. Raʒlogh jest, jerè ù tommu nyſu darxani hoditi ʒà vogliom ſvojih Roditegliah, kako istumaciſmo. 272.

273. Jest trinajest ſamo uʒrokah, ʒà koje Otaz moxe uhiliti ſvoje Sinove od Baſctine. 1. kàd Sīn postavglia ruke nà Roditeglie. 2. kàdjim pò ſebì ucinì koje nepoſctengne. 3. kàd jih oſſvaghiùje ù kojemu pomangnkangnu, koji nijè protivà Virri, olli Poghlavizi ſvitovgnemu. 4. kàd jè ʒlocinaz, olli s' ʒlocinzima opchì. 5. kàd ʒaſſide ʒapinè xivottu ſvojih Roditegliah, olli pò otrovu, olli pò druggomu nacinu. 6. kàd ozkvargnujè Postegliu Otcevu. 7. kàd pò oſſvaghiengnu Roditeglima uʒrokuje tēſcke tratgne. 8. kàdſe nehocchie ujamciti ʒà Otza ù ſuxanstvu. 9. kàd ʒapriciùjè, dà Roditegli nemoggū uciniti napokojnu *Auth. Ut cùm, de appellat. collat. 8. §. Aliud quoq. Capit.*

kojnu naredbu. 10. kàd cinì ȝanàt neciàsni, i potisſcten, kojegamu Roditegl nijè cinio, kako n. p. bitti Ghlumzem, i prilicna. 11. kàd kchier, olli unùka, nejmajuchi dvadeſſet, i pēt godiſctah, i mogguchiſſe odati, odabirru neposctenò xiviti. 12. kàd od ſvoga Roditeglia, uppadnuta ù mahneniju, neijma pomgne. 13. kàd nejma brigghe, iskupitiga, akojè ù ſuxanſtvu. Evvo uȝrozi, ȝà koje Roditegli moggū ȝakratiti Diddinſtvo, olli Parchiu ſvómu Porodu.

POGHLAVJE V.

Od Rēda, ȝavita, i Veȝa.

Uppit. 1. SCtòſſe ovdi raȝumi pòd ȝapriku *od Rēda?*

Odgov. Ovdiſſe raȝumi Rêd ſveti, koiſe ȝove *velliki*; i od kojih Piſtular jeſt najparvi. Koijè dakle ù ovvomu Rēdu, akoſſe oxenni, gneggova xennidba niſcta nevaglia. Meghiù Latinima od ovvoga nejma ſumgne, kakò ucì ſveti Sabor Tridentinski, i prokligne, koibi innakò ucio. 274. *Seſſ. 24. Can. 9. de Matrim.*

Rekkoh: ù *ſvetomu Rēdu*, jer koijè ù malim Redovima, moxè slobodnò xennu rukovati, oſtavivſci bitchie, i odichiu Zarkvenu, i dohodak, akoga imma, jerga gubi. 275.

Druggojè meghiù Garzima. Ovvi akoſſu oxegneni, moggū primiti ſvete Redove, i xenne uȝdarxati. Dalli nahodechiſſe ù ſvetomu Rêdu i onni, akoſſe oxennu, gnihova xennidba niſcta nevaglia, kako ſveti Tomas nadodaje. 276. *Hic.*

Uppit. 2. A dà jedan buddè reghien ſvetim Redom protivà ſvojoj vogli, olli jòſc Diteſczem, kakò moxe dobro bitti reghien pò chiuchiengnu ſvetih Boggoslovaȝah, billiſſe moggao oxenniti?

Odgov. Beſſidechi parvglie od Dizze, ȝnâmo, dà ovvi moggū bitti dobrò reghieni, dà i nyſu priſcli nà raȝbor od raȝuma, kakoſmo rekli nà ſvomu miſtu, i ucì ȝakon Zarkveni. Dalli nebbi podloxni bili ȝavitu od Ciſtocchie, neggobiſſe moghli oxenniti, akò prihodechi nà raȝboriſcte nebbi potvardili ſvoje Reghiengne, i ȝavit recceni, olli s' rycima, olli s' dillom, kakobi bilo, daſſe podloxi pòd dillovangne ſvetoga Rēda, ſpivauchi n. p. Piſtulu, i sluxechi nà Otaru Miſniku. Iſtò jedni uȝdarxu od onnoga, 277. *Cap. unic. de Cleric. per ſaltum ordin.* 278.

koijè

koijè reghien posli razborisćta, dalli parvgliè od scesnajest godiscetah, kakoje Sabor Tridentinski odlucio od onnih, koji cinè zavite vellike ù Redovnisćtvu prià scesnajest godiscetah, nepoznauchi zà dobro to gnihovo zavezangne. Dallisse drugghi ovvomu poslidgnemu nauku 279.
od Rêda supprotivè, hottêchi, dabì darxan bio pòd zavit od Cistocchie jedan koije reghien posli razborisćta, prèm dà nijè doprò dò 16. godiscetah.

Bessidechi sàd od onnih, koisu reghieni protivà svojoj 280.
vogli, moggûse slobodnò oxenniti, kakò skupnò pridajù *Cap. majores 3. §. Item quaritur.*
Naucitegli. Razlogh jest, jere tî neprimaju dobrò Rêd
sveti, kakò vaddimo iz zakona: dakle nì zavìt od Cistocchie, koise togga Rêda darxì. Ovvôse razumì, kàdje 281.
sillovan jedan, primiti sveti Rêd. Istò jedni uzdarxu od
onnoga, koijè zà velliki strah primio Rêd sveti. Dalli
drugghi hocchiê, dà takovi strah nezapriciùjè Rêd; i
takò nì zavit.

Uppit. 3. Dà jedan buduchi oxegnen prîme sveti Rêd, billi ovvi razcinio xennidbu?

Odgov. Rêd sveti smeta, uciniti xennidbu; alli ucignenu ne- 282.
razmecchie, kakoje rassudio sveti Otaz Papą Ivan dva- *Joa. XXII. Extravag. Antiq. de voto.*
dessеti, i drugghi; i ovvo mnogghi razumiù, prèm dà
xennidba nijè bila izvarscena s' pristangnem puttenim.

Uppit. 4. Pò kojemu zakonu zaprîcia xennidbu sveti Rêd?

Odgov. Sveti Tomas, i s' gnim ostali opchienò ucì, dà pò za- 283.
konu samo svete Zarkve, koja nadahnuta od Dùha Sve- *2. 2. qu. 88. Art. 11.*
toga, hottilajè pristaviti svetomu Rêdu zavit od Cistocchie, kakò otvoritò ucì sveti Sabor Tridentinski. Ci- 284.
chia togga sveta Zarkvà moxe odpustiti ovvì zavit, î
dopustiti jednomu Pistularu, Misniku, olli Biskupu, dasse
moxè oxenniti, kakò dopusti Zezaru Borghiù, koji bì
parvgliè Gardinò Diakon; Nikoli Justinianu Mlecianinu,
koji bì Misnik; Damîru Kragliu od Portogala, koji bì *Alex. VII. 14. Januar. 1690.*
Biskup; i kako ù poslidgna vrîmena dopusti Alessandro
Sedmi Knezu Frâni Leopoldu Slabata, koji bì Kanonik,
i Pistular, zà uzdarxati gneggovu kucchiù, i sarhaniti
kollino.

Uppit. 5. U sćtò uppada jedan xakan, kojî nahodechisse ù svetomu Redu, dobrò priâtu, xennu vinciaje?

Odgov. Ovvose moxe znatti iz nauka, kojega dadosmo, bessidechi od zaprikah opchienò, nisćta magne vegliu. 1. gu- 285.
bì Dohodak Zarkveni, akò immà koji. 2. osvin sćtò mu *Cap. 2. de Cler. Conj.*
nisćta nevaglia vinciangne, uppada onciàs ù velliko Pro-
kles-

kleſtvo, i ù Beȝredje, kakò otvorenò ucì ȝakon Zarkveni. Dalli akò ucinì duggu, i doſtojnu Pokoru od ſvoje oppacine, i xennu nè dobrò vinciànu otìra, moxe bitti odriſcen od Biskupa, i odpũſćten ù Beȝredju, kakò nadodaje iſti ȝakon. *Clem. unic. de Conſang. & Affinit.*

Uppit. 6. Sćtòſſe ovdi raȝumì pòd *ȝavit?*

Odgov. Raȝumiſe velliki, i occiti ȝavit od Ciſtocchie. Ovvaſu ȝavita dva. 1. koiſe cinì ù ſvetomu Rêda, i od kojega dosàd beſſidiſmo. 2. koiſe cinì ù Redovniſćtvu. Obadva ȝapriciùju, i raȝmecchiu xennidbu, kakoje odredio ȝakon Zarkveni, i Sabor Tridentinski. 286. *Cap. Meminimus, 3. & fin. Qui Clerici, v. voven.*

ȝavit velliki, koiſe cinì ù Redovniſćtvu, nè ſamo ȝapriciùje, uciniti xennidbu, dalli jòſc i ucignenu raȝcĩgna, akò nijè ȝaghlavgliena s' priſtangnem puttenim. Sveti Sabor Tridentinski prokligne, koibi innakò ucio. Ovva raȝlicnõſt jeſt meghiu vellikim ȝavitom od Rêda, i od Redovniſćtva; dà parvi ȝabragnuje, i ȝaprĩcia, uciniti xennidbu; dalli ucignenu neraȝbĩa, kakoſmo viddili. Dalli drugghi i ſmeta, uciniti, i raȝmecchie ucignenu, ako nijè potvarghiena s' prĩlogom puttenim; i moxeſſe taddà mũx uciniti Redovnikom i protivà vogli ſvoje xenne; takò i xenna, ucinìtiſſe koludrizom protivà vogli ſvoga mũxa, akoſſe jòſc nije s' gnim ſmĩſciala. A onni, koji oſtaje nà ſvĩtu, moxeſſe slobodnò iſtanovizè oxenniti, olli odati, kakò biſtrò tumaci recceni ȝakon. *Seſſ. 24. de Sacramen. Ord.* 287. *Seſſ. 24. de matrimon. Can. 6.* 288. *Cap. 2. de Converſio. Conjugat.*

Uppit. 7. Kollikoſſe vrimena dopũſćta ȝarucniku, olli ȝarucnizi posli vinciangna, daſſe nyſu dũxni puttenò ſaſtati, i dà moggũ odabrati bitchie xivotta?

Odgov. ȝà dva parva miſſeza nije darxan jedan druggomu platiti dũgh od Poſteglie, dajuchijim Zarkva tò vrime, ȝà dà moggũ odabrati, akò hocchiê, Redovniſćtvo. Posli ovva dvà miſſeza darxanjè jedan druggomu vratiti recceni dũgh, akoga pitati budde. Tako ſvete naredbe ȝakona. 289. *Cap. Ex publico, de Converſio. Conjugat.*

Dalli nè ſamo dò dvà miſſeza, nègh jòſc i dògodiſćta moxe jedan, i drugghi uliſti ù Redovniſćtvo, i raȝciniti xennidbu, akoſſe jòſc nyſu ù putti ſaſtali.

Uppit. 8. A dà meghiù tà dvà miſſeza ȝarucnik ſillom poȝnade ſvoju ȝarucnizu, billi ovva niſćta magne moghla uliſti ù Redovniſćtvo?

Odgov. Bì moghla, kakò skupnijè pridaju Naucitegli, barèm akomuje ȝlamenovala, kàdjejù pocceo napaſtovati, dà ſtoji ù misli, ȝà odabrati ſveto Redovniſćtvo. Raȝlogh 290.

jeſt,

jest, jere bèz svoga pomangnkangna nejma bitti uhiglie-na od razloga, i vlasti, koũjoj dãje zakon. A s' drugghe strane zlocchia muxevglieva nejma bitti mũxu od koristi. Ovvo isto mnozi darxe, kàd i pod strah velliki bèz svake sille zarucniza ù putti pristaje k' muxu. *Ex cap. Discretionem, de eo, qui cognov.* 291.

Rekkoh: *Barèm akomuje zlamenovala, kàdjeju pocceo napastovati, dà stoji ù misli, zà odabrati sveto Redovnisctvo*, jere akomu nijè niscta rekla od Redovnisctva, neggo drugghe uzroke donossila, zà nepristati k' gnemmu, nebbi moghla ulisti ù Redovnisctvo posli reccenoga pristangna. Razlogh jest, jere onciàs, kako mũx rukuje svoju Virrenizu, dobĩje oblast vàrh gnè Tila, kakò vaddimo iz rycih svetoga Pavla, izvan samo togga doggoghiãja, kàd zarucniza misli odabrati Redovnisctvo: dakle ako zà uzrok nenossi zarucniku tò Redovnisctvo, mũxjoj necinì krivizu, sluxechisse od svoje oblasti. 292. *1. Cor. 7.*

Uppit. 9. A posli xennidbe izvarscene ù putti, moxeli i kàd mũx, olli xenna, ulisti prostò, i dobrò ù sveto Redovnisctvo?

Odgov. 1. Kàdsusse mũx, i xenna poznali ù putti, nijedan od gnih nemoxe vèch ulisti ù Redovnisctvo bèz dopusctengna od Drũga: dalli s' dopusctengnem moxe, akosse ispunnu nike stvari, zà tò potribne, kako svete naredbe tumacè. 293. *Cap. Quidem Tit. c.*

Stvari zà tò potribne jessu. 1. dopusctengne svoga Drũga. 2. vaglia, dà i Drũgh ulize ù Redovnisctvo, akojè josc mlâd; olli akojè i star, i nemoxe nà svĩtu xiviti bèz jezivosti od blũda. 3. akoje Drũgh stãr, nitse moxe spametnò sumgniti ù gnemù od ozkvargnengna Cistocchie. 4. dà ovvi isti Drũgh stãri, od kojegasse Cistocchie nejma sumgniti cichia gneggova dobra, i karstianskoga xivgliengna, ucinì zavit od vikovite Cistocchie. Ovvase starost razumì meghiù pedesset, i sedamdesset godisctah, kakò Biskup suditi budde, bèz kojẽgasse dopusctengna nejma razluciti mũx, i xenna zakonita, akò i ulazè ù Redovnisctvo, prèm dà bì dobro, i zadovoglno bèz ovvoga Biskupova dopusctengna bilo ulizengne ù Redovnisctvo, i ù gnemu ucigneno zavechiangne. Immaùse ovva iz naredbah istoga zakona. 294. *Cap. 1. & 3. Tit. cit.* *Cap Cunctis, hoc Tit. Can. si vir 23. Cau. 37. quæst. 2.*

Ovdi zabilixì, Duhovnice, dà prèm dà bi saghriscio mũx, olli xenna, ulazechi ù Redovnisctvo, nebbuduchi ispugnene reccene stvari; niscta magne akò imma samo dopusctengne svoga Drũga, dobrobi bilo zavechiangne 295.

ù Redovnisſctvu, akobiga ucinili, kakoſſe vaddi iȝ naredbah ȝakona. Dalli akò drũgh, oſtao nà Svĩtu, neȝavechia Ciſtochiu vikovitu, Biskup imma ciniti, daſſe Drũgh vrati iȝ Redovnisſctva, i pribĩva ſvojom Drũgõm; alli onni nebbi moggao pĩtatì dũgh od Poſteglie, nègh ſamo ovvoj vratiti, kàdbiga pitala. Takò reccene naredbe. *Cap. Ex parte hoc Tit. & alibi. Cap. 1. hoc Tit.*

Uppit. 10. A billi kàd mũx, olli xenna, protivà vogli ſvõga Drũga moggao, olli moghla, uliſti ù Redovnisſctvo, i ù gnemùſe ȝavechiati, olliſſe Popom uciniti, i ſvete Redove primiti i posli poȝnangna puttenoga?

Odgov. 1. Moxè tolliko mũk, kolliko xenna, protivà vogli ſvoga Drũga uliſti ù Redovnisſctvo, i ù gnemũſe ȝavechiati i posli reccenoga poȝnangna, kàdje Drũgh uppao ù Prigliùbodinſtvo, tako dà nemoxè bitti vrachien iȝ Redovnisſctva, prèm daſſejè Drũgh prigliùbodivaz pokorio. Takò skupnò Naucitegli. Raȝlogh jeſt, jere Prigliùbodivaz pò ſvomu ghrihu gubì ſvè raȝloghe, i pravize od xennidbe, kakò naredbe ȝakona odluciùju: à ovve ſamo ȝapriciùju Drũgu uliſti ù Redovnisſctvo. Akojih dakle Prigliùbodivaz gubi, slobodnojè Drũgu uliſti. I akojè Prigliùbodinſtvo occitò, nijè potribno dopusſctengne Biskupovo, kakò nadodaju naredbe. 296. *Cap. 4. de Divortio. Can. Dixit Dominus 2. Cau. 32. q. 1.*

Dalli ovvo raȝumi, kàd Drũgh pravedni posli Prigliùbodinſtva nenasliduje pribivati s' Prigliubodivzem, nì s'gnimſe puttenò ſaſtaje. Raȝlogh jeſt, jere s' ovvim ſaſtavgliengnem dàobi nà ȝnangne, dà odpũſcta krivizu Prigliùbodinſtva. Tollikò vecchiè, akò i õn pâk' uppadne ù Prigliùbodinſtvo. I jednoſſe, i druggo vaddì iȝ ȝakona. 297. *Can. 1. 2. & 3. Cauſ. 32. qu. 1. Cap. fin. de Adulter.*

Saviſce. Moxè Drũgh pravedni dopuſtiti Prigliùbodivzu, daſſe Redovnikom ucinì, prèm dà õn oſtaje mlâd nà ſvĩtu bèȝ ȝavechiangna od Ciſtochie. Ovvo Naucitegli hocchie, dà ȝakon Zarkveni dãje Drugu pravednomu. 298.

2. Cichia iſtoga Prigliùbodinſtva xennina moxeſſe mũx Popom uciniti, i ſvete Redove primiti, kakò mnoȝi protivà mnoȝima ucè. Raȝlogh jeſt, jerè buduchi xenna Prigliùbodivniza iȝgubila ſvè ſvoje pravize vàrh xennidbe, kakoſſe mũx cichia ovvoga moxe Pokoludriti, takõſe moxe i Popopiti, neȝapriciùjuchimu raȝloȝi xennidbe, od ſvoje xenne iȝgubglieni. 299.

Svè iſto rezzi od Prigliùbodinſtva duhovnoga, t. j. od Poluvirſtva, olli Odpadangna od virre. Kàd daklè jedan 300.

od

od rukovanih uppadne ù Poluvirſtvo, olli odpadne od ſvete virre, n. p. daſſe Turcinom ucinì, moxè Drûgh pravedni tolliko uliſti ù Redovniſctvo, i ù gnemûſe ʒavechiati, kolliko ù Popoſtvo, akojè muſcka ghlava, i ſvete Redove primiti, prèm daſſe opeta povrati nà prâvu virru odpadnik. Allijè ovvomu potribno, daſſe pò sûdu Biskupovu buddù raʒlucili posli togga duhovnoga Prigliùbodinſtva. Takò skupnò Naucitegli, i biſtrò naredbe ʒakona. 301. *Cap. fin. h. T. Cap. De illa 6. de Divort.*

Uppit. 11. Sctòſſe ovdi raʒumi *pod Vèʒ?*

Odgov. Raʒumîſe, dà doklemje xîva prâva xenna, olli prâvi mûx, nemoxe jedan druggu rukovati, olli jedna druggoga. I ovvoje ʒaprika od *vèʒa*, jere takò vêxe xennidba rukovâne, dajih nemoxe raʒveʒati, neggo ſama ſmart, olli otajſtvena, t. j. ulaʒengne ù ſveto Redovniſctvo, kakoſmo iſtumacili; olli ſmart naravska. Ovvò pò ʒakonu Boxjemu, takò da ſveti Sabor Tridentinski prokligne, koibi ucio, dà: *pò ʒakonu Boxjemu nijè Karſtianom ʒabragneno immati dvi xenne, olli dvà mûxa.* Nebbi cichia togga ſveta Zarkva moghla dopuſtiti jednomu, dà rukujè dvi xenne, olli jednoj dvà mûxa. 302. *Seſſ. 24. Can. 2.*

Uppit. 12. U' koje oſſude, i pedipſe uppada jedan, koj rukuje dvì xenne, olli jedna, koja dvà mûxa?

Odgov. Oſtaju onciàs bèʒ ſvakoga poſctengna, i ſramotni: i akò s' druggom xennom, olli s' drugghim mûxem îſpunne puttenò druggu paklenu xennidbu, pò ʒakonu ſvitovgnemu oſtaju pòd màc. Alli ù ovvomu vaglia vidditi oſſobite ʒakone ſvakoga Kraglieſtva. 303.

Uppit. 13. A' dajè immao jedan prâvu xennu, olli jedna prâvoga mûxa; dalli ſaddà buduchi nà dalleko, n. p. ù ſuxanſtvu, olli od vojske nepriateglske odveden; i pâka ſumgnì, jellimu, nijelli ovvi Drûgh xîv, sctòſſe taddà imma ciniti?

Odgov. Immamo iʒ vecchiè naredbah ʒakona Zarkvenoga, dà Mûx, olli xenna, prèm daſſu mlâdi, nemoggû projti nà druggo rukovangne, ſaſvim dà buduchi ù ſuxanſtvu ʒà mnoggo godiſctah gnihovi Druggovi, ſumgnè od gnihova xivotta: *doklem nejmaju iſtinitò ʒnangne, daſſu recceni Druggovi s' ovvoga ſvîta priminuli.* 304. *Cap Dominus 2. de ſecûdis nuptijs. Cap. In præſentia, de ſponſ. & matrim.*

Ovdiſſe mnoggo raʒdigliùju Naucitegli ù raſſughiengnu ovvoga *iſtinitòga ʒnangna*. Dalli sctoſctò raʒlicni govorê ù iſtumacengnu (olli bogliè) ù raſteʒangnu ovvih rycih, vegliu, dà budduchi ù ſvomu poſſidovagnu 305.

 prâ-

prãva xennidba, ʒa dà jedan od rukovanih moxè slobodnò projti nà druggu xennidbu, od potribejè, dàjè tàk' oʒnagnen od smarti svoga parvoga drũga, dà mu nikakò nepadda pòd sumgnu, dajè jòsc xĩv. Nìtse ovdi imma oʒĩr imati nà odlukè ʒakona svitovgnega, koji dopusćta, dà drũgh, kàd sumgnì od smarti svoga druga, i meghiù pẽt godisćtã nejma nijednoga ghlasa od gnegga, moxesse istanovize s' drugghim rukovati; jerjè ovva naredba ʒakona svitovgnega pomarscena od ʒakona Zarkvenoga. 306.

ʒà bitti oʒnagnen, kakò rekkosmo, ʒà dostassu. 1. Kgnigghe xupnika, ù kojimsu ʒapysãna Immena Martvih; i meghiù ovvimse nahodi Imme reccenoga mũxa, olli xenne. 2. ghlãs opchieni, dàjè umrò, akosse s' ovvìm ghlasom sastavi koji drugghi uʒrok od virrovanga, kakò n. p. dàjè bio stâr, olli bollestan, ollisseje ʒgoddio ù Boju, i priliçna. 3. recceni ghlãs opchieni s' jednim, koji svidocì, daggajè martva viddio, olli dasseje nàmirio nà gneggovu spròvodu, nà missama martackim, ʒãgn reccenim, i priliçna. 4. akojè Rusśâgh mnoggò dallèk, nìtse iʒ gnegga moxè immati prãvo oʒnagnengne; dallisse nahodi jedan ciòvik vrĩdan, i dostojan, dàmmusse virrujè, koji svojom ʒakletvom svidocì, daggajè martva viddio, nasciaòse na gneggovu Ukoppu, viddio Grob, ù koije ukopan, i priliçna. Ovva rekkoh, ù potribi moggũ bitti ʒadovoglna, kàdse ne sumgnì od reccenoga svidoka; nìt se moxè sumgniti, dàjè podmichien. 307.

Nijè daklè dosti. 1. dasse jedan od rukovanih ʒakunne, dàjè gneggov Drũgh ùmrò, i daggajè ukopao. 2. dàjè mnoggo litah, n. p. desset, dvadesset, jòsc i tridesset, od kàdsejè odmakao od svoje Darxave, nìtjè od gnegga ghlasa nikakova, jerè kakò jedan tollikò godiscetâ xive, takò i drugghi moxè. Ostalòse naslagna nà pametnost sudza zarkvenoga. Ovvo sàmo oppomegnùjem, dà nãghlo poxegliengne gliusko podobnoje, uciniti svaku oppacinu, ʒà dojti nà svoju svarhu, i tako stratiti, sćtò moxe, ʒà podmititi svidoke. Kò imma raʒũm, dopirre, sćtò hocchiù recchi. 308. 309.

Uppit. 14. Imma Pètar svidocje ʒadovoglno, dammujè xenna umarla: cichia togga cinise Redovnikom, misnikom, ollisse istanovizè rukuje. Dalli ettò nakòn desset godiscetah prihodimu pàrva xènna, od kojesumu svidocili, dajè priminùla s' ovvoga svita; sćtòsse taddà imma ciniti?

Odgov. 1. Govorechi od druggoga rukovangna, olliti òd drug- 310.

drugghe xenne rukovane, duxanſeje vratiti k'parvoj xennì, i oſtaviti taddà druggu. Razlogh jeſt, jerè xivũchi rukovangne s'parvom xennom, druggo, olliti poslidgne niſćta nevaglja. A' s' drugghe ſtrane parva xenna immà oblaſt vàrh gneggova Tila. Iſtò rezzi, daſſe budde xenna odala iſtanovizè, mislechi, i immajuchi ſvidocjè, dajojè mũx umrò, pak' ovvi prihodi.

A' ſćtocchieſe recchi od Sinovah, akoihje immao s' ovvom druggom xennom? 311.

Vegliu. Immajih hraniti, i darxati zà prave ſvoje Sinòve. Razlogh jeſt; jere i pò jednomu, i pò druggomu zakonu tĩ Sinòvi oſtaju zakoniti, budduchi roghieni od xennidbe, kojaje prìd obrazom ſvete Zarkve taddà bila zygnena zà dobru, i zakonitu; i zarucnizi ſuje ucinili pò dobroj Virri; à nè pòd himbu, kakò ovdi ù ovvomu doggoghiaju darximo. 312.

2. Beſſidechi od Redovniſćtva, olli od Miſniſćtva, vegliù, dà, ako xenna parva hottila budde, Mũx, buddi Redovnik, buddi Pòp Miſnik, duxanſeje k' gnoj vratiti, i s' gnom pribivati. Dalli od gnè nebbi moggao iſkati dũgh od Poſteglie, budduchi Boggu zavechiao ciſtochiu; allibiga moggao vratiti xenni, akobiga onna iskala. Akobi pakà xenna prià od gnegga umarla, immaobiſſe taddà mũx iſtanovizè povratiti ù Redovniſćtvo, illi Popovſtvo, i xiviti ù ſvetoj ciſtochi, koũjè Boggu poſvetio. Akobi napakòn xivũchi s' xennom hottio kàdgod Miſſu recchi, vaglialobi, daſſe priporucì ſvetomu Stollu Apoſtolskomu; i viſſiti ò gneggovoj naredbi. 313. 314. 315.

Uppit. 15. A' dà doiſtò xenna parva buddè ùmarla, i mũxſe pò zakonu drugghe dobavio; paka parva pò ciùddu Boxjemu uskarſnè, billiſſe tadda duxan bio k' parvoj uskarſnutoj vratiti, i ovvù druggu oſtaviti? 316.

Odgov. Nebbi moggao ovvu druggu oſtaviti, i parvojſe priloxiti, kako S. Tomas ucì, i s' gnim skupnò Boggoslovzi. Razlogh jeſt, jerè ſmart razcigna xennidbu, prèm dàjè bila izvarſcena ù priſtangnu putti, kakò nãs oznannuje ſveti Pavao. Jeſt dakle dobro izaſclo rukovangne poslidgne xenne. Paccè daſſe i nebbude vèch mũx oxennio, uskarſnuchimu xenna, nebbi bio gnè mũx: i akobije hottio iſtanovizè immati zà xennu, vaglialobi, daſſe iſtanovizè s' gnom rukuje, budduchi pò ſmarti gnè priſtalo, i ſvarſcilo parvo rukovangne, i xennidba. *S. Th. In illud. 1. Corint. 7. Si dormierit Vir.* 317.

PO-

POGHLAVJE VI.

Od Sille, i umaknutja, olli uggrabgliengna xenske ghlave:

Uppit. 1. SCtòsse ovdi razumi *pòd Sillu?*
Odgov. Razumīse, kàdjè sillovan jedan protivà svojoj vogli, rukovati jednu xensku ghlavu: olli xenna uzeti jèdnoga zà svoga mūxa; i taddà xennidba nisćta nevaglia. Cichia togga sveti Sabor Tridentinski postavglia velliko Proklestvo varhù onnih Vladaozā, buddū od kojemu drâgo varste, i velliciànstva, koji silluju svoje Podloxnike pòd xennidbu. Dalli, kakò spomēnu, ovvōsè razumì od samih Vladaozā, koji silluju svoje podloxnike pòd tù, i tù xennidbu, kakojè istumacio sveti Otaz Papa Gargur XIII. A' ostali smartò saghrisciùju tò cinechi; i moxejih Biskup prokleti. 318. *Sess. 24. c. 9. de Refor. matr.* 319. *Greg. XIII.* 320.

Ovdisse sillovan razumì jedan, kàd pod tēxak strah rukuje jednu, koju nebbi rukovao, dà nobbuddè togga straha. Dalli zà ovvu zapriku *od Sille* dobrò razumiti. 321.

Vaglia znatti. 1. Strah nije druggo, neggo: *Jedno predangne od zlà, kojesc zyni priodēchie.* Ovvi strah jest od dvi varste. 1. strah *tēxak*. 2. strah *lagahan*. olliti: Strah *velliki*, i strah *mali*. Strah *tescki*, i *velliki* jest, kàd se jedan boji od kojega zlà tescka, i vellika, olli sebì, olli svojim blizu ù karvi, olli kōmu svomu sarcenomu priategliu, kakò n. p. od smarti; od ossakachiengna; od tescke, i dugghè Tamnize; od izgubgliengna svoga Immangna, olli vecchiega dyla; od neposćtengna; i od prilicna, kakò vaddimo iz jednoga, i druggoga zakona. 322. *L. metum ff. Cap. Dilectus 6. de iis, quæ vi, metuq:*

2. Vaglia znatti, dà zà ovvi strah *tēscki* hocchiēse dvi stvari. 1. dàjè zlò, od kojegasse jedan pripàda, tēsckò pò sebi; à nè pò samoj zyni onnoga, koise pripàda, kakossu zlà gori immenovana. 2. dà onnoga, koise pripada od zlà, doistò cekka tò zlò. I zà ovvōse hocchiê tri stvari. 1. dà onni, koji prīti, i strascì, moxè izvarsciti svoje prītegne. 2. dà tê prītgne, kojè moxè izvarsciti, obiciàj imma izvarsciti s' ostalìma, kojim zaprīti. 3. dà onni, kojje strascen, i kōmusse prīti, pò druggomu pūtu nemoxè tò zlò od sebè ottisnuti; i od gneggasse ispriprostiti. 323.

3. Dà ovvi *tēscki* strah, pò ovvomu nacinu istumacen, 324. *L. C.*

cen, zovèsse od zakona: *Paddaüchbi nà ciòvika kripka, i ſtanovita*, t. j. kojega ciòvik hrabren, i kripak zacimgliuchi, nitkomusse ſpamenat nemoxe narugati. Dalli 325.
ovdi, ſcètloce, zabilixi, dà nijedan ſtrah od ovvoga ſvita nejmà pridobiti Ciòvika, zà uppaſti ù ghrih ſmartni; *Cap. in ſa-*
nìt, uppadauchi, ovviga moxe oggovoriti, budduchi *cris. Tcit.*
ſmartni ghrih najvecchie zlò, kojèſe moxe izmisliti, kakò bilixi zakon Zarkveni.

4. Dà ſtrah *mali, lagahni, i paddaüchbi ù ciòvika* 326.
ſtraſciva, i od malla ſarza, jeſt, kàd zlò, kojēſe prīti, olli nije tēſcko, olli onni, koji priti, nijega vrìdan iſpunniti, il nejma obiciàj iſpunnitiga; olli napokon onni, komuſſe priti, moxeſſe ukloniti pò druggomu pūtu od togga zlà.

5. Dà ovvi ſtrah *tēſcki*, moxè bitti od dvi varſte. 1. 327.
ſtrah tēſcki *iz nutra*. 2. ſtrah teſcki *iz vanka*. *Iz nutra* jeſt, kàd jedan sām pò ſvojoj vogli obabirre koju ſtvar, zà ubighnuti koje velliko zlò. n. p. jedanſe nahodi nà mōru ù poghibili, i bāza ù voddu ſvoje skrigne, zà oblaxati Brōd cichia ſtraha, zà nepotopitiſſe; olli cinì koji zavit, i prìliçna, koja nebbi ucinio, dà nije togga ſtraha.

Strah teſcki *iz vanka* moxe bitti jòſc od dvi varſte. 1. 328.
Strah teſcki iz vanka *pravedni*. 2. Strah teſcki iz vanka *nepravedni*. Od parve varſte jeſt, kàdſe pravednò nà jednoga mecchie; n. p. Petar ſilluje Katarinu, i berrejoj zvyt Diviciànſtva; sūdaz zakoniti moxega pravednò ſillovati, daju vincià. Od drugghe varſte jeſt, kàd jedan nejma oblāſt od zakona pritìti: olli akò imma ovvu oblaſt, nejma pravize taddà, zà prititi,

6. Napokòn daſsè jòſc izvàn reccenih nahodi ſtrah 329.
Posčtovni, t.j. koje izhodi od duxnoſti poſčtovangna, kakoje ſtrah, kojega Sīn imma k' Otzu; xenna k' mūxu, slūga k' Goſpodaru, podloxnik k' Vladaozu; i ovvi jeſt, za dà immenovani neucinē nà xao ſvojim Starijim.

Uppit. 2. Svaki ſtrah iſtumaceni zapriciùjeli xennidbu?

Odgov. Vegliu 1. xennidba ucignena pòd ſtrah *tēſcki*, koji 330.
paddà nà ciovika hrabrena, i krīpka; i zadān jeſt od druggoga nepravednò, niſčtà nevaglia, kakò ucè An- *In 4. D. 29.*
ghìelski, Pritanki, s. Bonaventura, i oſtali skupnò. *Q. un. A. 8.*
Razlogh jeſt, jere xennidba, buduchi jedan uzao neodriſcivi dò ſmarti, pò pravizi immāſe uciniti sà ſvom slobodom, koju dixè iſtumaceni ſtrah.

Dalli

Dalli ovvo raʒùmi, Duhovnice, kàdjè ovvi ſtrah ʒa- 331.
dān *pòd ſvarbu od xennidbe*; jere akoje ʒadān ʒà koju
druggu ſvarhu, à nè ʒà iʒadriti priſtangne voglie k'xen-
nidbi, ovvaje dobrò ucignena s'uʒrokom od togga ſtra-
ha. Tumacim. Petar gorrī ù ſarcbi protivà Pavlu: na-
hodiga, i naskāce s'maccem nepravidnò, ʒà ubitiga, ka-
kò ſvoga nepriateglia. Dalli Pavao, ʒa oslobodítiſſe od
ſmarti, obīchia Petru, dacchièmu vinciàti kchier, à
dagga neùbijè; i gnù pâk vinciâje. Ovvo vinciàngne jeſt
dobro, kakò opchienò nadodaju Naucitegli. Raʒlogh
jeſt, jer prèm, dajè ſtrah ucignen nepravednò od Petra;
niſcta magne nijè ucignen ſvarhom od tê xennidbe, pòd
kojuſeje Pavao pò ſvojoj vogli podvèʒao.

Vegliu 2. Strah tēſcki, ʒedān od druggoga Ciòvika, 332.
dalli s'pravizom, neʒapriciùje xennidbu: n. p. dà sūdaz *Cap. 2. de*
ʒakoniti ʒaprīti Petru, dacchiega prokleti, olli oppo- *Adult. & ſtupr.*
viditi, ako nerukuje Mandalinu, kojojè Virru dao; ol- *Cap. ex lit-*
lijujè nepravedno ſillovao, dobrojè rukovangne. Raʒ- *teris, &*
logh jeſt, jerè praviè govorechi, ovvi ſtrah nijè od Cio- *de ſponſali*
vika, nègh od ʒakona, koji tako nareghiùje.

Takoghier opchienìè nadodaju Boggoslovzi, dà bì 333.
dobro rukovangne bilo, dà jedan nahodechi ù ghrihu
druggoga sà ſvojom kchierom, ʒapritimu, dacchiega
oſſvaditi Pravdi, i od gnè-ga cìnit pedipſati, ako neru-
kuje tù gneggovu kchier, ʒà pokritijoj poſctengne, i ōn
ju cichia ſtraha Pravde vinciāje. Raʒlogh jeſt, jerjè ov-
vi ſtrah raʒloxit, i pravedan, moggūchi pò pravizi Otaz
oſſvaditi ozkvarniteglia ſvoje kchierê. Druggaciebi bilo, 334.
dà Otàz ù iſtumacenomu doggoghiaju ʒapriti tommu oz-
kvarnitegliu, dacchiega ſmaknuti, akomu kchier neru- *Cap. Venit.*
kuje, jerbi ovvi ſtrâh bio nepravedan, nebbuduchi ni- *de ſponſ. &*
komu dopuſcteno ſvojom oblaſtju druggomu ſmart datti: *matr.*
i rukovangne taddà niſcta nebbi vaglialo, kako immamo
iʒ naredbah ʒakona.

Vegliù 3. Strah tēſcki, all' *iʒnutergni*, neraʒmecchie 335.
vinciàngne. n. p. Petar naskoccen od vellike poghibili,
ol nà mōru od Sivera, ol nà putu od gliūte ʒviri, obe-
chiaʒēſe, dacchie rukovati tù, i tù Bludnizu, akoga Boogh
oslobodi od te poghibili; i rukujeju, prèm dàjù nighda
nebbi rukovao, dà nije bio ſillovan od ſtraha, dobrojè
rukovangne, kakò skupnò darxè Naucitegli. Raʒlogh
jeſt, jere Petar ù tommu doggoghiaju ſebè ſilluje; a nijè
od druggoga ſillovan. Iſtò rezzi, dà ù tommu ſtrahu bud- 336.
de

de koji zavit ucinio, jerbi ovvi cichia reccenoga razloga dobar bio.

Vegliù 4. Strah mali, olli lagahni, nèdixe kripost vinciângnu, prèm dàje nepravednò zadãn, kakò fveti Tomas, i s' gnim opchienijè Naucitegli. Razlogh jest, jere naredbe zakona zarkvenoga isctũ, dè strah imma bitti tẽxak, zà razmetnuti xennidbu: dakle lagahni, i mali zà tò nije dosti. 337. *Cap. Venits & Cap. Cõsultationt, de spons. & matr.*

A' kò imma suditi, kàdjè tẽsckì, kàd lagahni? Vegliu, dà Sũdaz zakoniti tò imma razabrati. 338. *L. 3. ff. ex quibus causis.*

Uppit. 3. Sctò govorisc od straha *Posctovnoga*, t. j. kojega imma Sĩn k' Otzu (i ostali, kakò isprilicismo) zà neucinìtimu nà xao, kàdga molli, dà rukujè tù, i tù, koju õn nejma vogliu rukovati; i nisćta magne rukujeju, zâ neoppritisse vogli otcevoj? Isto pytam od slughe, od Podloxnika, i prilicnih, kojisu pòd tughiom oblastju?

Odgov. Sami strah *posctovni* nezapriciùje xennidbu, takò dà Otaz molli Sĩna, dà uzme zà xennu Mandalinu, n. p. koju õn uzima sàmo, zà neuciniti nà xao svomu Otzu, dobrobi rukovagne bilo, nedixuchi molba Occeva slobod sĩnu. 339. Dallì akobi Otaz molẽngnu nadodao prĩtgne xestoke, n. p. dacchiega istirati iz kucchie, dammu nẽchie nisćta ostaviti: ollisse spametnò szyni, dà akò kchier neuzme zà mũxa togga, i togga, dacchiẽju zlò, i gliũtò pò sve dnĩ Otaz, illi matti hottiti, rukovãngne nebbi dobro bilo. Razlogh jest, jerse ovvi strah moxe recchi tẽxak, i nepravedan. 340.

Uppit. 4. A' dà jedan, pòd tẽscki strah nepravednò sillovan rukovatisse, buddẽse zakleo, dà tù uzima zà svoju prãvu xennu; olli mũxa, billi darxala ovva zakletva?

Odgov. Nebbì; jerè ù tommu doggoghiaju zakletva naslidujè bitje rukovangna; ako daklè rukovangne nisćta nevaglia, budduchi pòd sillu nepravednu ucigneno, nevaglia nì zakletva. 341. Allisse ovvo razumi, kàdjè i zakletva sillõm izadãrta, kakò i pristàngne vogliom tommu rukovangnu; jerè akojè taddà pò svojoj vogli, i slobodnò ucignena zakletva, ovvà darxì; i vaglialobi olli isprossiti vàrh gnè odpusćtengne; olli povoglnò ponovviti xennidbu, pristauchi istanovize s' vogliom slobodnom. 342.

Uppit. 5. Budduchi jedan nepravednò sillovan pòd strah tẽscki rukovatisse, moxeli prostò poznatti puttenò svoju zarucnizu, takò rukovanu?

Odgov. Nemoxe, akò prià povoglnò nepotvardi s' nov- 343.

 vim

vim pristangnèm voglie slobodne tò rukovangne izprazno. Razlogh jest, jere nevagliauchi tò rukovangne, xenna nijè gneggova: à kàd nije gneggova, smartnò saghrisciùje, k'gnoj pristupauchi. Dalli akò ponovvi slobodnò pristangne voglie, moxe k' gnoj pristupiti, i smisciatisse; alli nè s' druggom odlukom, nègh' s'onnom od pràve xennidbe; i s' miscgliù, zà xiviti zakonitò ù toj xennidbi. I pò ovvomu pristangnu, i smisciangnu, akoje povoglno, i slobodno, potvarghiàse xennidba, i dobrasse obracchia, prèm dà ù poccetak nijè vagliala cichia sille, i straha. 344

Rekkoh: *Akojè slobodno, i povoglno pristangne*; jere dà jedan sillovan pòd strah rukovati jednu, jest jòsc sillovan i pristati k' gnoj puttenò, ovvò pristangne, osvin sctojè smartni ghrih, niscta nevaglia, zà potvarditi xennidbu, kakò skupnò nadodaju. 345

Rekkoh takòghier: *s' odlukom, i s' miscgliu od pràve xennidbe, i zà xiviti zakonitò ù gnoj*, jer prèm dasse pakà sillovani zarucnik smiscia povoglnò s' zarucnizom samo, zà ispunniti svoju xivotinsku xegliu; à nè zà svarhu zakonitu xennidbe, ovvo pristangne putti nebbisse razumilo potvarditi, i ispraviti pàrvo hottingne sillovano. 346

Uppit. 6. Sctosse razumi ù ovvomu poghlavjù pòd *Umaknutje*, olli *Uggrabgliengne* xenske ghlavè?

Odgov. Umaknutje, kakosse ovdi razumi pòd broj od zaprike vinciàngna, nijè druggo, neggò jedno sillovano odvedengne xenske ghlave, zà s' gnom uciniti rukovangne. 347

Ovdisse pòd sillovano odvedengne razumi, kàdje xenska ghlava olli silnim rukama uhvachiena, i sillom odvedena; olli kàdjè pòd jàku pritgnu iscla protivà svojoj vogli sà Sillenikom. zà tò, dà jè odvedena samo pòd molengne, pòd obechiangne, pòd millovangne, ghladengne, olli s' privarrom, i prilicna, nebbisse razumilo *umaknutje*. 348

2. Razumisse odvedengne recceno iz jednoga mista ù druggo misto. Cichia togga dà jedan sillom odvede jednu xensku ghlavu iz jedne loxnize ù druggu, nebbisse razumilo *umaknutje*. 349

Rekkoh: *xensku ghlavu*, jer dà xenska ghlava sillom povede mladichia, zà rukovatisse s' gnim, nebbisse razumila uppasti ù ovvu zapriku, takò dà hottechisse paka s' gnom mladich rukovati, bilobi dobro rukovangne, kakò opchieniè pridàju Naucitegli. Razlogh jest, jere sve- 350 *Sess. 24. c. 6. de Reformatrim.*

ſveti Sabor Tridentinski ſamo beſſidi od muſcke ghlave; à nè xenske.

Rekkoh ſaviſce: *zà uciniti s' gnom rukovangne*, jere akojè ſillom odvedena, nè zà bitti rukovana, nègh puttenò poznâna, nebbiſſe razumila zaprika od vinciàngna, kakò opchieniè nadodaju Naucitegli protivà drugghima. Razlogh jeſt, jere ſveti Sabor beſſidi od ovve zaprike, kàdjè xenska ghlava ſillom uggrabgliena, zà bitti rukovana: dakle akò nijè odvedena zà ovvu ſvarhu, nègh zà iſpugnengne, kakò gorì, nijè prâvo umaknutje, koje zapriciùje xennidbu, kakò hocchiê, dà jè tako bilo raſ- ſughieno od ſvetoga Skuppa, prèm dà bì tà Uggrabgli- vaz doſtojan bio tẽska pedipſangna Zarkovgnega; à pò zakonu ſvitovgnemu pedipſan jeſt s'ghlavom, akò ſillom ghrih ucinì. Dalli ovdi niki oppomenuju, dà akobiſſe pakà tâ Uggrabglivaz hottio s' tõm xenskom ghlavom rukovati, vaglialobi, dà jù prià poſtavi, i vràti nà ſvoju obłaſt, i slobodu. 351. *S. Congreg.* 352. 353.

Uppit. 7. Sctòjè vàrh ovvoga Umaknutja naredila ſveta Zarkva?

Odgov. Sveti Sabor Tridentinski odſughiùje, dà doklemje Umaknũta ù rukama, i pòd oblaſtju Umaknivza, nemoxe nikakò meghiù gnimma bitti dobrò vinciàngne. Akojè paka Umknũta odigliena òd Uggrabglivza, i poſtavglie- na ù miſto od slobode, i pòd ſvoju vlâſt, tadda, akogga onna hottila budde povoglnò zà mũxa, moggũſe dobrò rukovati. Dalli niſcta magne oſtoja Uggrabglivaz pòd velliko Prokleſtvo, i ſvì onni, kojiſuga pomoghli, olli ſvittovali, dà ucinì tò umaknũtje; i oſtaju vazda bèz poſctengna; nìt moggu vèch bitti uzdvighnuti nà koje vellicianſtvo. I akoſſu gliudi Zarkveni, immaju bitti ſvarxeni s' Rêda. Akò napokon reccena xenna Umak- nuta nehtila budde uzeti zà mũxa togga ſilnika, ovvijè duxan gnoj pripraviti Parchìu, kollikoſſe ciniti budde ſpametnomu Sũdzu. Dovlè naredbe ſvetoga Sabora. 354. *Seſſ. cit. cap. 6.* 355. 356. 357.

Uppit. 8. Zà uppaſti ù reccenu zapriku, i Prokleſtvo, jelli od potrìbe, dàjè xenska ghlava Divojka, òlli xenna poſctena?

Odgov. Doſtijè, zà uppaſti ù ovvu zapriku, i Prokleſtvo, ùjagh- miti ſillom xensku ghlavu, ollije ovva Diviza, ol Udo- viza; poſctena xenna, ol nepoſctèna. Razlogh jeſt, jere ovva zaprika Zarkvena nijè zà obranu poſctengna, neggò zà slobod ſvetoga Sakramenta od xennidbe, koja slobod 358.

imma bitti svakomu, koise xennì. Takò skupniè pridaju Naucitegli protivà nikim drugghima.

Uppit. 9. Kàdjè xenska ghlava povoglnim nacinom pristala k' svomu uggrabgliengnu; dalli protivà vogli gnè Roditegliah, jelli prãvo Umaknutje, i zaprika, od kojè bessidi sveti Sabor?

Odgov. Jedni Naucitegli, kakò sveti Tomas, hocchiê, dàbì ù reccenomu doggoghiaju bilo prãvo umaknutje cichia sille, Roditeglima ucignene, pòd kojihse oblastju kchier nahodi. Dalli drugghi bogliè ucè dà nebbi. Razlogh jest, jerè, kakò visce rekkosmo, ovvaje zaprika od svete Zarkve zastavgliena, zà uzdarxati, i braniti slobod svete xennidbe, koju cinê, nè Roditegli, neggò Sinovi, koise rukuju: daklè, akò ovvi slobodnò, i povoglnim nacinom pristaju svomu uggrabgliengnu, i pakà rukovangnu, ovvojè dobrò, i bèz svake zaprike. A sveti Tomàs pysa mnoggo vrimena prià od Sabora Tridentinskoga. Nisçta magne Sũdaz imma pedipsati, kakomusse ciniti budde, togga Uggrabglivza, budduchi i tò odvedengne jedna slikka od uggrabgliengna, prèm dà nije prãvo uggrabgliengne, od kojega sveti Sabor. 359. 2. 2. q. 154. Art. 6. & 7. 360. 361.

Pò isti nacin nerazumise prãvo umaknutje, kàdjè xenska ghlava sillom odvedena posli, neggosseje slobodnò virrila, i obechiala tommu, kiuje paka sillom odveo, sçtòsçtò niki govore. Razlogh jest, jere akojè sillovana, sillovanajè pòd onno, pòd sçtosseje slobodnò obechiala, i podvezala, i sçtòjè duxna bila ispunniti. Nisçta magne ovvose nejma dopustiti, nègh bì vaglialo pedipsati takova sillovnika: i akò tà xenska ghlãva imma koji razlogh, nestati svomu obechiangnu, i virrengnu, bilobi ù reccenomu doggoghiaju prãvo Umaknutje. 362. 363.

POGHLAVJE VII.

Od zaprike Gbriba.

Uppit. 1. SCtosse ovdi razumi *pòd Gbrib*?

Odgov. Ovdisse pòd zapriku *od Gbriba* nerazumì druggo, nègh kàd Mũx, olli xenna, buduchi xĩv gnihov pravi Druxbenik, olli Druxbeniza, s' kõm-se druggom, olli s' drugghim, pò tamnomu saghriscengnu slaga, zà vinciatisse paka meghiù sobom pò smarti svoga pravoga Drũga. 364.

Uppit.

Uppit. 2. Pò kollikoſſe nacini tò moxè zgodditi ?

Odgov. Pò cetiri nacina. 1. kàd jedãn, olli jedna, ubīje, ol pò ſebì, ſvoga Drũga, ſvoju xennu; il tughia mũxa; ſvoga mũxa, il tughiu xennu, s' maccem, s' otrovom, i prilicnim: olli pò druggomu, ſciagliuchi, ol zapovidauchi kommu, dajih ſmàkne, zà daſſe pakà onni meghiù ſobom rukuju pò ſmarti ſvoga pravoga Drũga, ubluchi, oſtaje meghiù gnima teſcka zaprika (prèm dàjè ubojſtvo skrovito) koju mucnò odpũſcta ſveti Otaz Papa. Immaſc ſvè iz naredbah zakona. 365.

Cap. ſi quis vivente, 31. quæſt. 1. Cap. laudabilem, de Converſion. Infidel.

Dalli zà uppaſti ù ovvu parvu varſtu, i nacin ſadaſcgne zaprike, hocchieſſe. 1. dà jè ubojſtvo ùcigneno, i nije doſti, dà jè jedan udrio, rannio, dao otrõv, ako ſmart nije slidila. 2. dà i jedan, i drugga priſtane vogliom tommu ubojſtvu; jer ako jedan od gnih ubìjè, olli cinì ubiti; â drugghi, olli nezna zà tò, olli nepriſtaje vogliom tommu ubojſtvu, nebbi meghiù gnima bila ovva parva varſta zaprike *od gbriba*. 3. dà slīdi ovvo ubojſtvo s' miſcgliu, i s' odlukom, dacchiè paka meghiù ſobom ſe tī iſti rukovati, koiſu krivzi ubojſtvu. Cichia togga, dà Mandalina ſvittom Petrovim otruje Pavla ſvoga mũxa, zà dajih ovvi nebbi naſciao ù Prigliubodinſtvu, i zàto cinio pedipſati; â nè, daſſe paka vinciaju, ovvo ubojſtvo nebbi pakà donilo zapriku meghiù Petrom, i Mandalinom. Takoghièr, dà Ivan otruje Katarinu ſvoju xennu ſvittom Martinim, zà dà moxè nãchi bogliu zarucnizu, moxeſſe vinciati tollikò s' Orſulom, koja niſcta nezna od togga ubojſtva, kolliko s' iſtom Martom, akò prià ubojſtva nyſu doſcli ù uggovor od togga vinciangna. 366. 367.

2. Drugga varſta ovve zaprike *od gbriba* jeſt, kàd mũx sãm, olli ſama xenna posli ucignena Prigliùbodinſtva, dâje ſmart ſvojoj xenni, olli ſvomu mũxu, bèz znangna, olli bèz priſtangna voglie Prigliùbodivnize, olli Prigliùbodivza; dalli s' miſcgliu paka rukovatiſſe meghiu ſobom, kako tumace naredbe zakona Zarkvenoga. 368.

Cap. ſuper boc, & cap. ſignificavit nobis, de eo, qui duxit.

Zà uppaſti dakle ù ovvu druggu varſtu ſadaſcgne zaprike, nìjè zà doſti, dà jedan sãm, olli jedna ſama, ubije ſvoju xennu, olli ſvoga mũxa, zà rukovatiſſe s' druggom, olli s' drugghim; dallijè od potribe jòſc, daſſe parvgliè ubojſtva ſmīſciàju ù Prigliubodinſtvu, koiſe mislè rukovati, kakò pridaju opchienò Naucitegli. Tumacim. Petarje dao otrov ſvojoj xenni, pakà prigliubodivò ſaghriſciùje s' Mandalinom priè, nègh jè ſmaknuta xenna; ne- 369.

nemoxè pò ſmarti ſvoje xenne rukovati Mandalinu cichia ovve drugghe varſte ȝaprike *od gbriba*. Akojè paka ſamò ſaghriſcio posli ſmarti ſvoje xenne s'Mandalinom, moggaobiju uȝeti, jerſe neraȝumi ucigneno Prigliùbodinſtvo. 370.

Takoghièr nije doſti, dà jè s' Mandalinom ſaghriſcio 371.
prià od ſmarti ſvoje xenne, neggojè jòſc od potribe, dà jè ſmart ſvoje xenne uȝrokovana s' miſcgliu, ȝà rukovati paka Mandalinu; nìtjè od potribe, dà pokaxe Mandalini ovvu miſao parvgliè, neggoje xennu ſmakò; olli s' Mandalinom Prigliùbodinſtvo ucinio.

3. Trecchia varſta ovve ȝaprike *od gbriba* jeſt, kàd 372.
bèȝ ſvakoga ubojſtva mūx immajuchi ſvoju prāvu xennu, *Cap. ſignificaſti, & cap. veniens, de eo qui.*
ſaghriſci prigliùbodivò, s' Mandalinom n. p.; i parvglie, olli posliè Prigliùbodinſtva, dalli prià ſmarti ſvoje xenne, jednoſſe druggomu obīchia, pò ſmarti ſvoje xenne, rukovatiſſe; kakò odluciùju ſvete Naredbe. Iſtò rezzi od xenne odane.

Nijè daklè ȝadovoglno, ȝà uppaſti ù ovvu trecchiu 373.
varſtu ȝaprike, dà mūx (iſto rezzi od xenne) ſaghrīſci prigliùbodivò s' druggom, xivuchi gneggova prava xenna; nègh jè od potribe jòſc, daſſe obecchiajù meghiù ſobom, dacchiéſe pò ſmarti xenne rukovati. Takoghier 374.
nijè doſti, daſſe tako obecchiaju meghiù ſobom, akò nyſu ucinili Prigliùbodinſtvo, xivuchi gnihovi prâvi Drugovi: Hocchieſſe daklè ȝajedno i Prigliùbodinſtvo, i obecchiangne od jedne, i od drugghe ſtrane.

A dà tollikò Petar, kollikò Mandalina ſūde, dàjè poſcla s' ovvoga ſvīta Katarina petrova xenna; i takò pòd dobru virru ſzynechi tù ſmart, jednoſſe druggomu obīchia: posli ovvoga prihodè doiſtò nà ȝnangne, dà Katarina xīve; i niſcta magne uppadaju ù Prigliùbodinſtvo, Umiruchi paka doiſtò Katarina, moggūliſſe meghiù ſobom rukovati?

Jedni vellê, dà moggū; à drugghi dà nemoggū. My 375.
ovvakò raȝdigliùemo. Olli Petar s' Mandalinom ſaghriſciùje ù kripoſt, ſctoſſejè jedan druggomu obecchiò: olli nè ù kripoſt togga obecchiangna, ſudechi, dàje priſtalo, pokleſejè poȝnalo, dà Katarina xīve? Akoſſe iȝiſtini parvo, nemoggūſe rukovati, jerſe ȝajedno nahodi i obecchiangne, i Prigliùbodinſtvo. Akò pāk druggo, moggūſe rukovati, jerſe neȝdruxuje Prigliùbodinſtvo s' obecchiangnem od xennidbe, ſctojè potribno ȝà
ovvu

ovvu trecchiu varstu od zaprike *Gbriba*.

4. Cetvarta varsta ovve zaprike jest, kàd jedan Prigliùbodivaz, olli jedna Prigliùbodivniza, posli neggoslu ucinili Prigliùbodinstvo, savisceſe jòsc rukuju, budduchi xivi gnihovi prävi Druggovi; takò dà i pò smarti ovvih nemoggũſe rukovati dobrò, kakò skupnò Naucitegli nadodaju, i vaddè iz reccenih svetih Naredbah. 376.

Uppit. 3. Zà uppasti ù ovvu zapriku *od gbriba*, jelli od potribe, prià poznavatiju?

Odgov. Nije od potribe, takò da kò ucini koju od reccenih varstã ghriha, prèm dà zapriku ovvu nepoznaje, ù gnu uppaddà, kakò skupnò Naucitegli odgovaraju, tollikò vàrh ovve, kollikò vàrh svake drugghe zaprike, koje razmecchiu xennidbu. Razlogh jest, jere zakon Zarkveni naredujuchi ovve zàprike, nìghdi neisccte od potribe, zà uppasti ù gnè, znangne od gnih. Od potribejè ovdi, osvin sctosmo rekli, dà tollikò jedna, kollikò drugga strana poznaju, dà prigliùbodivò saghrisciùju; jere da Ivan s' jednom saghrĩsci, neznaduchi, dàjè odana, i obecchiajojſe, dacchiejù rukovati, nebbi uppao ù ovvu zapriku. 377.

Uppit. 4. A jelli od potribe, dà ucinè podpunno Prigliubodinstvo, t. j. dà Prigliùbodivaz possiè ù sũdu Prigliubodivnize; ollije dosti, dasse samo sklopè?

Odgov. Kakò nije dosti, tyzatisse prigliùbodivò, i prilicne necistocchie ciniti, zà uppasti ù ovvu zapriku; takò nije od potribe, dasse smisciaju, nèghjè zadovoglno, dasse prigliùbodivò sklopê ù putti, prem dà nèsiju ù sudu naravskomu. 378. Nìtmi ovdi nossi nauk, od nâs istumacen vàrh zaprike od Rodstva pò Priateglstvu, jerchiù ti datti razlicnost. Rostvo pò gliùbavi, olli pò Priateglstvu, izhodi od smisciangа karvi, zà tojè od potribe recceno slangne. Dalli zaprika *od gbriba* izhodi od Prigliubodinstva, kojeſe razumì ù samomu sklapangnu putti jednoga, i druggoga, prèm dà jè bèz slangna. 379.

POGHLAVJE VIII.

Od Nejakosti, olli Nemochstva: i od Godisctab.

Uppit. 1. SCtòsse ovdi razumi pòd *nejakost*, olliti *nemochstvo?*

Odgov. Nerazumisse druggo, neggo: *nebbitti vridan, zà ispunniti* 380.

niti dillo od xennidbe; olliti; *nemocchiſſe ſmiſciati s' xennom, sìuchi ù gnè sũd naravski.*

Ovvo *Nemochſtvo* (ſvaka ciſta ciſtĩm) moxè bitti olli pò *naravi*; olli pò kojemu *uʒroku iʒvanskomu*. Pò *naravi* jeſt, koje iʒhodi od pomangnkangna naravskoga, kakovojè ù xenskoj ghlavi vellika tiſnocchia sũda naravskoga, dà od putti ciòvicianske nemoxe bitti pridobivena. U muſckoj ghlavi iʒhodi olli od vellika ʒimogroʒja naravi, illiti ſtudenoſti od karvi: olli iʒhodi od vellike vrucchine karvi. Parva dixè kripoſt putti ciovicianskoj, dà nemoxe pridobiti xensku. Drugga cinì siati parvgliè, neggoſſe putti sklopè. Dalli ſveti Tomas Anghielski naucitegl oppomegnuje ovdi, da ovvo pomangnkangne iʒhodêchie od vellike vrucchine karvi mnoggoſſe ù ritko doggaghia. 381.

In 4. diſt. 34. qu. un. Art. 2. O.

Nemochſtvo, koje iʒhodi od uʒroka *iʒvanskoga*, jeſt, koje nijè pò bettegu naravskomu; nègh' olli pò Ciãrima, kàd Cegliad vraxja ʒaciàrivaju koje vinciangne, daſſe ʒarucnizi nemoggũ ſmiſciati: olli pò odriʒangnu naravi, kakoſſu Sckopzi. 382.

Ovva nemoch tollikò pò *naravi*, kollikò pò *uʒroku iʒvanskomu*, moxe bitti olli *vikovita*, olli *vrimenita*. *Vikovita* jeſt, kàdſe nemoxe dighnuti bèʒ vellike poghibili; nì pò druggomu lyku, olliti pũtu naravskomu, i dopuſćtenu; nì pò Blagoslovu, ol molitvama Zarkvenim; prèm dà biſſe moghla dighnuti pò vellikoj poghibilí, kakò daſſe xenna dopũſti proriʒati; olli pò kojemu Ciùddu Boxjemu; olli pò pũtu ʒabragnenu, kakò n. p. pò druggoj Ciàri. 383.

Vrimenita jeſt, kojaſe moxè pridobiti olli pò pũtu naravskomu; olli pò molitvama, i ʒaklignangnu Zarkvenomu. Svà ovvà immãſc, Sćtioce, iʒ naredbah ʒakona Zarkvenoga. 384.

Cap. Fraternitatis 6. de Frig. & malefic.

Saviſce. Ovva nemoch moxè bitti *pò ſvè tà*; olli ſamo *s' nikim, i s' nikim*. *Pò ſvè tà* jeſt, kàd cini nepodobna, i nevridna Ciovika, olli xennu, sà ſvakom, olli sà ſvakim, ſmiſciatiſſe. Samo *s' nikim, i s' nikim* jeſt, kadsè nemoxè ſmiſciati s' tĩm, illi s' tõm; dalli moxè s' drugghim, olli s' druggom; n. p. jedanjè obciâran, dà nemoxe iʒvarſciti dillo xennidbeno sà ſvojom xennom Mandalinom; dalli moxè s' Ivanizom, kojamu nijè xenna: olli nemoxe s' Mandalinom, nì onna s' gnime, jerjè odvech tyſna ʒagn; à õn debbeo ʒagnu; alli 385.

moxè

moxè Mandalina s'tagnim; à õn sà fcirrom.

Uppit. 2. Koje *nemochstvo* od iſtumacenih zapriciùje rukovàngne, i xennidbu?

Odgov. Svakò, i ſamo *vikovito*, kojeſe nahodi ù Ciovìku, olli xenni, prià, neghſuſſe rukovali, tako dà nemoggũ nighda meghiù ſobom izvarſciti podpunnò dillo od Posteglie. Takò biſtre naredbe zakona Zarkvenoga, odluciujũchie vàrh ovve zaprike; i skupnò Naucitegli. I ovvõſe razumi ollijè nemoch pò bettegu *naravskomu*; olli pò *uzroku izvanskomu*; ollijè vikovita *od ſebe*, *i poſvè*; olli *s'obzirom* k'toj, illi k'tomu; olli ſamo s'tim, il s'tom. Svemmu ovvomu razlogh jeſt, jere ſvarha, i bitje xennidbe jeſt obiſtrano davãngne ſvoga Tila meghiù rukovanima, zà ſmiſciatiſſe, i paka s'ovvim Dizzu raghiati. Kàdſe dakle zarucnizi nemoggũ ſmiſciati, zaluduje gnihovo rukovangne. 386. *Hoc Tit. per Totum.*

Akoſſe daklè odkrije meghiù jednim mûxem, i meghiù jednom xennom ovvo nemochſtvo vikovito, immaſe razmetnuti gnihova xennidba. I akoje *pò ſvè* takovo, onni, od kojega ſtrane izhodi, s'nikimſe nighda vèch nemoxe vinciati. Akò paka nijè *pò ſvè* takovo, negh s'oghledom nà tù, il nà togga, moxeſſe s'druggom, olli s'drugghim vinciati, s'kojom, olli s'kojim moxeſſe ſmiſciati. 387.

Rekkoh: *nemoch vikovita*; jere akoje zà koje vrime, nemoxeſſe raſtarghnuti gnihova xennidba; negh immaju xiviti ù jedno; i cekkati, dohleihſe tà nemoch oſtavi, kakò odluciùje zakon. 388. *Cap. Cit. Fraternit.*

Rekkoh ſaviſce: *nemõch vikovita, kojaſe nahodi ù Ciovìku; olli ù xenni pria, neghſuſſe vinciali*; jere akojè tà nemoch priſcla poſli, neghſuſſe vinciali, n. p. pò kojoj bolleſti, prèm daſſe cini vikovita, nerazcigna xennidbu, kako immamo raſſughieno ù zakonu. 389. *Can. Ni, qui 25. eau. 32. q. 7.*

Rekkoh napokon: *tako dà nemoggu nighda meghiù ſobom izvarſciti podpunnò dillo od xennidbe*, jere xennidba nà ovvo odreghiena jeſt. Dalli ovvomu nebi ùdìlo, dà xenna nemoxe zajedno sìatti s'mũxem; olli dà zà koji bettegh naràvski nemoxe ù ſebi uzdarxati ſimme gliùsko; ovvoboſſe nebbi ſzynilo nemochſtvo, koje zapriciùje xennidbu. 390. 391.

Uppit. 3. A kakoſſe moxe znatti, kadjè vikovito, kàd vrimenito recceno nemochſtvo? i kakoſſe ù ovvomu immaju podniti zarucnizi?

Odgov. 1. Prèm dà istinitò poznaje jedan zarucnik, dammu Drūgh imma recceno vikovito nemochstvo, nemoxega pò svojoj oblasti ostaviti, i druggoga rukovati, akò neo cini priá vidditi Pravdi ù Dvōru izvanskomu tò nemochstvo, kakò immamo nareghieno ù zakonu; i skupnò Naucitegli oppomenuju. Dalli nisćta magne duxnisusse uzdarxati od svakoga dilla, i tyzangna puttenoga meghiù sobom, kad istinitò poznaju tu vikovitost bettega, jere pò ovvumu znādu, dà gnihova xennidba nisćta nevaglia. 392. *Cap. Porro 3. de Divortio.* 393.

2. Prèm dà ispovida i jedan, i drugghi zarucnik, dà jè od gnih jedan ù reccenomu vikovitu nemochstvu, nemoxejih Sūdaz razluciti, nì razmetnuti gnihovo vinciangne, doklemse necini vidditi, kakò zakon nareghiùje; jerbisse moghlo zgodditi, dà budduchisse dogovorili, privàrre Pravdu. 394. *Cap. 1. h. T.*

Nareghiùje dakle zakon, dà, kàd nejma druggoga nacina, zà ciniti vidditi bistrò Pravdi recceni vikoviti bettegh, Sudaz odluci najmagne dvi posćtene xenne odāne, i kojesu viscchie ù dillu od xennidbe, olli dvi Primiteglize, illiti Babbe, dobra ghlāsa, akojè ù xenskoj ghlavi: olli dvà Lycnika spametna, naùcna, i virna, akojè ù musckoj, zà obāchi pomgnivò tilessa gnihova, nahodilisse tà bettegh; i jelli vikoviti, olli vrimeniti? i Sūdazse imma vladati pò gnihovu svidocianstvu. Dalli ovvo svidocianstvo imma bitti potvarghieno s' gnihovom zakletvom; innakojimse nevirruje. Alli ovvo ghledangne, i kusciangne nejmase ciniti, nègh ù vellikoj potribi; i kàdse druggaciè nemoxe najti istina. 395. *Cap. 6. & fin. h. Tit. Et C. Proposuisti, de Probat.* 396. *Cap. cit. Fraternit. & cap. nuper, de Test. & Attest.*

Dalli akosse nì pò tommu oblazengne nemoxe dostighnuti istina, neggosse samo nahode bilizi prilicni, dajè bettegh vikoviti, taddà, akosse zakunne tolliko jedan, kollikò drugga, dassusse vecchiekrat kusciali, i dasse nysu moghli nighda smisciati; i daihse jòsc sedmero zakunne od gnihova Rodda zà svakoga od gnih, dàjimse moxè virrovati, immaùse od Sudza razluciti, i razciniti gnihovo vinciangne. I akosse zà svakoga nemoxè nàjti sedam svidokah od svoga Rodda, immaùse zà gnè zakleti sussidi, hojisu dobra ghlāsa, kakò nareghiùje sveti Papa Innocenzo III. I akosse napokòn nemoggū nājti tollizi svidozzi, dostacchie bitti pò vogli sūdza, akojihjè i magne, 397. 398. *Cap. Laudabilem, h. T.*

Uppit. 4. A dà sūmgnè zarucnizi, jelli, nijelli ù gnimma

ovvi

ovvi bettegh : olli , jelli , nijelli vikovit ; scto immaju ciniti ?

Odgov. Akò immaju ovvu sumgnu prid vinciangne , nemoggüse rukovati ; i rukujuchisse s' ovvom sumgnom, smartnò saghrisciuju , jere postavgliaju sveti Sakramenat ù jezivost od isprazosti . 399.

Akoju paka immaju posli rukovangna , immaüse kusciati za tri zyla godiscta ù dillu od Posteglie , moggülisse ; olli nè , smisciati meghiù sobom ? ovvo vrime zakon dàje ; i nebroïse od rukovangna , nègh od onnoga ciàssa , ù kojisusse pocceli kusciati : olli kakò drugghi hocchiê , od onnoga vrimena , ù kòeje tò odredio Sudaz zarkveni . I meghiù tò vrīme immaüse cinit blagoslivgliati , i Bogga nàd sobom cinit moliti , dajih nijè sotona zapricila . Prosciadsci ovvà tri godiscta , i nemogguchisse smīsciati , immaüse ù napridak ustaviti od togga kusciangna ; i prossiti od Zarkve razlucengne , koja ù tommu doggoghiaju moxè razciniti xennidbu , akosse zarucnizi , i gnihovi Rodjazi zakunnu , kakò mallo viscè istumacismo . . 400. C. Cap. laudab. & C. fin. eod. Tit. 401.

Dalli napokòn akosse dobrò viddi , dajè bettegh vikoviti ; neghse samò sumgni , jelli bio prìd rukovangne , ollisseje ucinio posli ovvoga , tadda, akoje bettegh naravski , immäse suditi , dajè bio prìd vinciangne ; jere kojasu pò naravi , vazdasse szyne , dassu bila , prèm dasse nysu poznavala . Akojè pakà pò uzroku izvanskomu, kako reksçia , pò obciarangnu ; i akosse Drügh moggüchi barzò potüxi , dajè zarucnik svoj nemoggüch , n. p. dò misseza dāna ; olli (kakò jedni hocchiê) dò dvà misseza ; i taddasse imma szyniti , dajè bio jòsc prìd rukovangne : akosse paka posli mnoggo vrimena , n. p. jednoga , olli dvà godiscta pocme tüxiti, immase darxati za bettegh prisciasti posli xennidbe . 402. 223.

Uppit. 5. Meghiù kojese vrime dâje oblast zarucnikom , dà moggü vapiti protivà svomu nemochstvu ?

Odgov. Akòga jedan , i drugghi ispovida , moggü vazda i posli mnoggo godisctah . Akoga samo jedan ispovida ; à drugghi nycè ; i onni , koji ispovida , nijè vapio meghiù dvà misseza od gnihova rukovangna , olli mallo posli , Pravda-ga neslusciá , doklem proghiù tri godiscta , istumacena visce . Akoje pakà vapio , slusçian jest , kakò naredbe zakona odluciùju . 404. Cap. 1. & 6. de Frigid. & malefic.

Uppit. 6. Meghiù Petrom , i meghiù Martom Zarkvajè sudi-

la nemochstvo vikovito; i razcinilaje gnihovu xennidbu. Dalli etto nakòn nikolliko vrimena Petar, kojegassu szynili zà nemoggũchia, kusciase s' druggom, i napugnâje: olli Marta, kojusu sudili zà nemuggũchù, s'drugghim, i ostaje tegotna, sctòsse imma ciniti ù ovvomu doggoghiaju; i navlastitò akossu posli razrizangna xennidbe proscli nà novvo rukovangne?

Odgov. Razlicnò ovdi bessìde Naucitegli, i meghiù sobomse prìju. Dalli my razluciùjemo, i govorimo ovvako, zà sloxitijih. Akojè nemochstvo bilo od zarkve sughieno zà naravsko, immause zarucnizi povratiti nà parvu xennidbu, jerse bistrò poznaje, dà bettegh nijè bio vikovitĩ, i tako dajè xennidba dobra bila: i akojè koji od gnih prosciao nà druggo rukovangne, ovvo ostaje razmetnuto, i od niscta, jerè nemoggũ zajednò bitti dobre dvì xennidbe meghiu istĩma. Tako zakon Zarkveni. Dalli onni, koijè bio sughien zà nemoggũchia, prosciavsci nà druggo vinciangne, olli saghrisciùjuchi puttenò, ostajè pod pedipse od zakona; i nijega Drũgh darxan primiti; nègh moxè pribivati ù razlucengnu od Postaglie, i kucchie, akojè õn pravedan. 405.

Cap. Laudabilè, & c. Fratern. citt.

406.

Dalli ovdi dodrò zabilixi, dasse ovvi odgovor nerazumi, kadjè bettegh dìghnũt pò kojemu ciùddu Boxjemo; jerse pò ovvomu nemoxe zaghlaviti, dà jè bio vrimenit; i vaglialobi tadda stati ù druggomu rukovangnu, akojè ucigneno, jerjè dobro. Isto rezzi, okaje bio dighnũt pò kojemu pũtu zabragnenu, kakòno pò ciârima. 407.

Akojè pakà nemoch bila od Zarkve sughiena, nè zà naravsku, nègh' izhodêchiu od kojega uzroka vanskoga, kakò reksciа od obciarangna, taddà budduchi sudila Zarkva posli reccena tri godiscta od kusciangna, meghiu zarucnizima zaludu cignena, zaklignanja, i molitvah zarkvenih vàrh gnih ucignenih; i posli nèghsusse zà gne zakleli Rodjazi, sudila, rekkoh, dàjè nemoch vikovita, i bila prià rukovangna, i cichia togga rukovangne od niscta, immãse darxati tò razcignenje xennidbe zà dobrò ucigneno od sũda Zarkvenoga: i prèm dasse posli odkrije moggũch, koijè bio sughien zà nemoggũchia, pò ovvomu neùskrisciùje parva xennidba; i akojè drugga ucignena, dobraje. Tako Naucitegli. Razlogh jest, jerè pò obciarangnu jedan moxè zà ùvik bitti nemoggũch s'jednom; à moggũch s' ostalima. Daklesse imma stati sũdu Zarkvenomu. 408.

Isto

Isto rezzi, akojè bilo sughieno od Zarkve razcignenje parve xennidbe cichia tysnocchie xennìne, olli debeline muxevglieve. Razlogh jest, jere moxe lasnò bittì, dà ovvi mũx nemoxe bitti dobar zà ovvu xennu; à moxè zà druggu: olli ovva xenna zà ovvoga mũxa, à moxè zà druggoga. I prèm dàjè xenna bila dobrò od druggoga poznata; i pò ovvomũse poznangnu ucinila podobna i parvomu muxu, nijesse duxna vratiti k'ovvomu, akoje ovvi drugghi Poznanitegl bio podobniji zà gnù, neggo mũx. Dalli akò nije podobniji, neggo jednak mũxu parvomu, k'ovvomũse xenna imma povratiti, jerje biligh, dà nemoch nijè bila vikovata, kàdjuje jednak mũxu moggao pridobiti. Ovvo svè immasc iz odgovora svetoga Otza Pape Innocenza III. 409.

410. *C. cap. Fraternitatis.*

Dalli ovdi pomgnivò zabilixi, dà akosse posli togga sûda zarkvenoga dìghne pò sebi nemochstvo, bèz ciùdda Boxjega, bèz ciarangna, olli druggoga nacina, prèm dàjè bilo sughieno zà vikovito, immãse darxati zà vrimenito; i tako dobro parvo rukovangne, kojemusse immaju vratiti zarucnizi. 411.

Uppit. 7. Nahodcchisse reccena nemoch od strane zarucnize, n. p. cichia gnè tysnocchie, jellisse ovva duxna datti pòd ruke Lycnika, daju prorixe, i podobnu ucinì smisciangnu musckomu?

Odgov. Akoju Lycnik nemoxe pomochi bèz poghibili gnè xivotta, olli tẽscke Bollesti, nijesse duxna lyciti, kakò sveti Otaz Papa odgovara ù immenovanomu poghlavju zakona. Dalli akosse nije bojatti od te poghibili, nì od tesc-ke Bollesti, duxnaseje pustiti pòd rũke visćta Lycnika. Ralogh jest, jerjè onna pò rukovangnu dala mũxu oblast vàrh svoga Tila, kojase nemoxe ispunniti, akosse nepodloxi Lycniku, kakò rekkosmo. Dallisse ovvo razumi, kàdjè onna prià vinciangna poznavala tà svoj bettegh; jere akoga nije poznovala, nijesse duxna pustiti Lycnìku. Takoghierse razumi, kàd samo od gnè izhodi bettegh; à nè i od mũxa; jere ako i od mũxa, budduchi ovvi odvèch debbeo, nije duxna. 412. *Cap. Frater. §. Per hæc autem, cit.* 413. 414. 415.

Uppit. 8. zarucnizì poznaùchi meghiù sobom ovvi bettegh od nemochstva, dajè vikovit, sćtò immaju ciniti? jessulisse duxni razluciti?

Odgov. 1. Virrenik, koji znannò rukuje jednu, olli jednoga, poznauchi gneggovo, olli gnè nemochstvo vikovito, prèm dà nisćta nevaglia gnihovo rukovangne, du- 416.

xanjè

xanjè nisćta magne xiviti ùjednò s' Drũgom svojim nemoggũchnim., nè kakò mũx, i xenna; neggò kakò Bràt, i sestra: i akojè muscka ghlava, darxanjè tù Druxbenizu od svoga hranitì, kakò svè ovvò odreghiùje zakon zarkveni. I razlogh jest, jersèje tà mũx povoglnò, i znannò podloxio pòd ovvo brimme. Dalli akò Druxbenik moggũch nemoxe xivit bèz jezivosti od blũda, moxemusse dopustiti od Zarkve, dasse s' druggom oxenni; alli s' duxnostju, zà hraniti parvu Druxbenizu. *Cap. Consultationi, b. Tit.* 417.

2. Akosusse zarucnizi svèzali ù rukovangnu, nepoznajuchi nemõch svoju, pakasujè posli odkrili; i viddu, dàjè bila jòsc prià xennidbe, nysu duxni prossiti od Zarkve razlucengne, nègh moggũ xiviti zajednò, kako Brat, i Sestra, uzdarxechisse od svakoga dilla posteglgnoga; od zelovangna bludna, tyzangna, i prilicnih smradochiah, akò moggũ ovvakò xiviti ù jednò bèz jezivosti od blũda. Dalli akò poznaju ovvu jezivõst, darxanisu zarkvu moliti, dajih razlũci. Takò skupnò Naucitegli pò naredbi zakona. 418. 419. *C. Cap. Laudabile.*

3. Akò ovvo nemogguchstvo prighie posli rukovangna, immaju zarucnizi pribivati ù jedno, jere ovvo nemochstvo, koje nahodi xennidbu dobrò ucignenu, nerazmecchieju. Dalli kàd poznaju, dàjè vikovito, i kuscialisusse zà tri zyla godisćta, kakò viscè istumacismo, i viddè, dasse nemoxè dighnuti, immaùse uzdarxati od dilla xennidbe, prèm dajim mnozi Naucitegli dopusćtaju, zelivatisse, i tyzatisse, akò ovva moggũ bitti bèz jezivosti od prolivangna. 420. 421. 422.

Uppit. 9. Uppadaùli Sckopzi ù ovvu zapriku od nemochstva? 423.

Odgov. Akojè Ciòvik i bèz jednoga, i bèz druggoga jãjza, (moxesse takovi roditi) uppada ù ovvu zapriku; nìtse moxè s' nijednom rukovati, kakojè odsudio sveti Otaz Papa Sisto V. Razlogh jest, jere tà nejma pravo simme, potribno zà Porod. Akojè paka samò bèz jednoga jãjza, à druggoga imma, moxesse slobodnò, i dobrò rukovati, s' kojomujè drãgo, kakò skupnò odgovaraju Naucitegli, jere ovvi imma pravo simme, *Sixtus V. Bulla ad legatum Hispan.* 424.

Uppit. 10. A sćtòcchiesc recchi od onnoga, koije Dvospol, dvovarst, olliti od dvi varste, muscke, i xenske?

Odgov. Ovvise moggũ rukovati, alli nà ovvi xacin. Vaglia, dasse prià zakunne Dvospolaz prìd Biskuppom, dacchiesse sluxiti samò od tẽ varste putti, à nè od drugghe, n. p. od muscke, à nè od xenske, akosse darxi zà ciòvika: 425. *Hermaphroditus.*

olli

olli od xenske, à nè od mufcke, akoffe darxi zà xennu. 426.
Posli ovve zakletve moxejih Xupnik rukovati, nè prià.
I daffe buddè oxennio Dvofpolaz, i umrému xenna, neb-
biffe moggao pāka ùdati, prèm daje ù gnemmú varfta
xenska vridna, i podobna zà Poròd. Nifcta magne udav-
fciffe, dobrobiffe udào, nenahodechiffe ù zakonu, dà raz-
mecchie ovvu udadbu. Dalli akojè xennidba meghiù 427.
dvama Dvofpolzima, i ovvife slūxe meghiù fobom tolli- *Apud Gaf-*
kò od jedne varfte, kolikò od drugghe, tako dà oba- *par. de los*
dva oftaju napugnena, kakoffejè doggodilo vecchiekrat, *Reyos in*
mnoggo tēfcko faghrifciùju; i Pravdajih fvitovgna pe- *Camp Elif.*
dipsāje s' ghlavom. *Q. 49.*

Uppit. 11. Sctòffe ovdi razumi pòd zapriku *od godisctah?*

Odgov. Razumife, dà nyfu podobni, ni vridni xennidbi on- 428.
ni, koji nejmaju vrime od zakona. Ovvo jeft ù mufckoj *L. 4. §. de*
ghlavi od cetarnajeft godifctah; à ù xenskoj od dvana- *actu nupt.*
jēft, takò dà, akobiffe rukovali prià ovvoga vrimena, i *Cap. Pube-*
ovve dobbi, nebbi dobro bilo gnihovo rukovangne. Ta- *res, de def-*
kò zakoni. *pon. Tuber.*

Dallì akobi narav pritekla godifcta, t. j. kàdfe viddi, 429.
dàjè koji mladich pò jakofti od xivotta vridan raghiati
Dizzu, prèm dà jòfc nijè doprò dò cetarnajeft godifctah; *Cap. de il-*
olli mladiza vridna, zà podniti ciòvika, prèm dà nejma *lis, 9. b.*
jòfc dvanajeft godifctah, moggūfe dobrò vinciati, kakò *Tit.*
nadodaje naredba zakona zarkvenoga. A' nafcloseje mla- 430.
dichiah, koifu od deffet, i od jedanajeft godifctah Diz- *S. Hieron.*
zu cinili; i mladize rodile od deffet, kakò fveti Jeronim *& plures*
pokaxuje, i mnogghi oftali Kgnixnizi. Alliffe ovvo ù *alii AA.*
rītko moxe zgodditi.

Budduchi ovvà zaprika od godifctah famo ùvedena pò 431.
zakonu zarkvenomu, fveti Otaz Papa moxe ù gnoj od-
puftiti. Dalli zà vellik' uzrok, n. p. zà dobro opchieno, 432.
moxè i Biskup, kakò mnozi nadodaju; à offobitò, kàd-
fu Dizza blīzu dobbi, kojù zakoni ù gnimma ifctù.
Razlogh jeft; jere ù jednomu Poghlavju od zakona zar- *Cap. 2. hoc*
kvenoga govorīfe, daffe moxè odpuftiti reccena zaprika; *Tit.*
à netumacife, kommuje zadarxano ovvo odpufcten-
gne: dakle i Biskupi moggù, kàdfe nezadarxāje Pa-
pi.

Uppit. 12. A' od ftarih Gliùdih ovdi fctò govorife?

Odgov. Niki Naucitegli hocchiè, daffe ovvi nemoggù dobrò 433.
rukovati, kàdfu prifcli nà tēfcku ftaroft. Dalli my ov- 434.
vako razluciùjemo. Ak' ovvi ftarzi moggù ifpunniti dil-

lo

lo od xennidbè, kakosmo gorì istumacili, moggũse i rukovati dobrò, jere pò ovvomu izvarscengnu dilla, moggũse uciniti jedna pùt, od cessa moxè (kollikoje od strane togga sastavgliengna) sliditi Poròd, prèm dà neslidi cichia studenosti od karvi ù tommu starzu. Takò sveti Tomas, i ostali s' gnĩm opchieniè. Dalli pãk, akojè takò stãr, i mlohãv, dà nemoxe izvarsciti recceno dillo, mnogghì ghlassoviti Naucitegli hocchiè protivà drugghima, dasè nemoggũ dobrò rukovati. Razlogh jest, jere gnihova xennidba nìt moxe immati pàrve svarhe, koja jest, raghiati Dizzu; nì drugghe, koja jest, lyciti bludnost. Cichia togga niki spametni Naucitegli karaju onne xenne, kojese udãju zà stàre gliude, govorechi, dà onne nerukuju muxove, neggò gnihovo Blãgo, i Immangne. *Hic. Qu. 58. Art. I. ad 3.* 435. 436.

POGHLAVJE IX.

Od Skrovitosti xennidbe: i razlicnosti Boggosclovja.

Uppit. 1. SCtòsse ovdi razumi pòd *skrovitost od xennidbe?*
Odgov. Sveta Matti Zarkva vazdajè zabragnivala rukovangna skrovita, i potajna, t. j. ucignena bèz potribnih svidokah; alli nijè darxala zà isprazna tàkova rukovangna. Dalli pakà sveti Sabor Tridentinski prĩghie nà tù odluku od zabragnenga, dà pò oblasti od Bogga svojoj zarkvi podiglienoj, odrêdi, i zapovidi, dasè ù napridak nejmaju ciniti vinciangna, nègh prìd svojim Pastirom duhovnim, i prìd dvamma najmagne svidozima, innakò dasse nejmaju poznavati, i darxati zà dobra tàkova vinciangna. I evvoti zaprika od *skrovitosti*, olli od *potajnosti*. Razlogh immàde sveta zarkva dõjti nà ovvu odluku, jerè nejmajuchi malloharni gnè sĩnovi nijèdnoga ozĩra nà gnèzina zabragnengna vàrh xennidbe. mũcè bèz svidokah ucignene, nà tolliku oppacinu dohoghiãju, da budduchisse skrovitò rukovali bèz potribna svidocja, zà mãle uzroke istirivãju drùghda iz kucchie svoje prãve xenne, nyciũchi, dassujim bile prâve xenne, kojè nemoggãju ciniti vidditi Pravdi zarkvenoj svoje pravìze, i razloghe, jerè nemmoggãju dovesti svidoke, kojibi od togga Pravdu ustanovitili. Sveta Zarkvè dakle zà dighnuti ovve smũtgne, i krivine, postavi reccenu zapriku od Potajnosti. 437. *Sess. 24. c. I. de Ref. matrim.* 438. 439.

Up-

Uppit. 2. Koſſe ovdi raʒumi pòd Imme *Paſtira duhovnoga ?*

Odgov. Raʒumiſe 1. Xupnik, olliti Parok, tollikò ʒarucnika, kollikò ʒarucnize; i ſvakì Miſnik, koji od gnih imma dopuſctegne, ʒà vinciati, takò dà budduchi ʒarucniza iʒ dvi xũpe, moxejih dobrò vinciati tollikò Xupnik ʒarucnize, kollikò ʒarucnika, i ſvaki miſnik, od ovvih immajũchi dopuſctengne; prèm dajè opchieni obiciaj, daſſe rukuju od miſnika onne xũpe, od koèjè ʒarucniza. 2. Raʒumiſe Biskup vlaſtiti, ì gneggov opchieni Namiſtnik, olliti Vikãr, ʒà ſvù Darxavu, koji moggũ bèʒ ʒnangna, i hottigna vlaſtitoga Xupnika vinciàti, koiegajim drãgo od gnihove Darxave; i ſvì oſtali miſnizi, kojim Biskup ʒà tò dade oblaſt ù ſvomu duhovnomu Vladangnu, jerje Biskup Paſtir poghlaviti od ſvih Paſtirah ù ſvojoj Darxavi. I ovvõſe raʒumi, prèm dà budde i obuſtavglien Biskup od ſvetoga Stolla. 3. Kapituo Zarkve ſtolne ù vrime od praʒna Stolla, i gneggov Namiſtnik. 440.

Svì ovvi immenovani moggũ vinciati ſvoje Ovcize ù ſvakomu miſtu, i iʒvan ſvoje Darxave; dalli nè occitò, ù Zarkvi, i s' Blagoſovom, nègh mũcè prìd ſvidozima potribnim. 441.

Uppit. 3. Kàdſe jedan, olli jedna raʒumi od xupe jednoga Duhovnika ?

Odgov. Taddà. 1. kàdſejè ù gnoj naſtanio s' odlukom ùvik pribivati. 2. kàd, prèm daſſe ù gnoj nijè naſtanio ʒà ùvik; niſcta magne uciniojè ſvoj ſtãn ù gnoj, ʒà pribivati vecchi dyo godiſcta. I tadà onciàs ù parve dnih ſvoga ſtangna ciniſe od tè xũpe, ʒà mocchiſſe ù gnoj ʒukovati. I prèm dà ovvo nijè doſti, ʒà primiti ſvete Redove; doſtijè niſcta magne, ʒà primiti oſtale ſvete Sakramente, i takò ovvi od xennidbe. Raʒlicnoſt dãje Naredba zarkvena, jerje ʒà Redove takò odlucio ſveti Otaz Papa Innocenzo XII. à ʒà xennidbu ſveti Skùp. Odovlè immaſc, Sctioce, dà dobĩje ràʒlogh od xupe, ʒà primiti ſvete Sakramente. 442.

Innoc. XII. Cõſtit. Speculatores Domus Iſraël. S. Cong. apud Farinac. & alios.

1. Ucenik, koji ù tughiòj Darxavi pribĩva, naſtojechi nà nauk. 2. kolje iʒvan ſvoje Otacbine nà ſluxbi. 3. koiſu iʒ ſvoga miſta pobighli ù tũghie prìd kuggom, olli prìd vojskom; i ù gnemmu immaju odluku, ʒà pribivati, doklèm kugga ù ſvojoj Otacbini priſtane; olli dokleſe Rãt ſmyri. 4. koji ù dvà miſta imma ſvoj ſtãn, ù jednomu pribivauchi litti, à ù druggomu ʒĩmi. Ovviſe 443.

moxe cinit vinciati tollikò od xupnika litgnega, kollikò ʒimgnega.

Dalliſſe necinè od jedne xupe ovvi oſtalî, koji slîde. 444.
1. onnî, koji dohodi ù jedan Grãd, ʒà uxivati ù gnemmu râskòſce ʒà koje vrîme. 2. Targovzi, koji prihode ʒà ſvoje Targovine. 3. Svi oſtali, koji prihode ù tughie miſto, nejmauchi odluku ù gnemmũſe uʒdarxati ʒà vecchi dyo godiſcta. 4. onni, koiſu ù tughiù Ruſſãgu ʒatvoreni ù Tamnizi; olli ũgn od Pravde ʒatirani, i proghnañi, jere ovvi pò ſvojoj vogli, i odluzi nepribivaju ù gnemmu ʒà vecchi dyo godiſcta.

Uppit. 4. Ghlavari, i Vladaozi jedne Darxave moggũliſſe cinit vinciati od ſvakoga xupniku ù ſvakomu miſtu, ſebì podloxnu?

Odgov. Nemoggũ, nègh ſamò od onnoga xupnika, koijè ù miſtu, ghdì tî Ghlavari, i Vladaozi immaju ſvoje ſtanovito, i oſſobito Pribivaliſcte. Raʒlogh jeſt, jere prèm daſſu Goſpodari od ſvè Darxave ſvitovgne, niſcta magne ſamoſſu podloxni duhovnò onnomu miſniku, koije Paſtir ù miſtu, ghdì immaju oſſobiti ſtân. 445.

Uppit. 5. Stocchieſc recchi od onnoga, koji imma ſvoj ſtãn nà Granizi od dvi xũpe? moxelî bitti rukovan tollikò od Paſtîra duhovnoga jedne xũpe, kollikò drugghe?

Odgov. Szyne Nauciteglî, dà bì tà bio od onne ſamo xũpe, pràm kojoj ſtãn gneggov imma vlaſtita vrãta; i dàbiga ſamo vinciati moggao Paſtir duhovni od ovve xũpe. 446.

Uppit. 6. A ſctòcchieſe recchì od skitaozah, i skitacizah, kò moxè ovve vinciàti?

Odgov. Skitavaz, i skitaciza jeſſu onnî, koji nighdi nejmaju ſtanovita Domma, olliti Pribivaliſcta: i akoſſuga immali, oſtaviliſuga, nèghſe skĩtaju od miſta dò miſta; od Ruſsãga dò Ruſsãga, kakoviſu, n. p. Zigani. Paſtir duhovni od ovvih jeſt onnî miſnik, ù kojegaſſe xũpi nahode. Ovvi dakle imma, i moxè gnih rukovati; i onni miſnik, kojemu õn budde dopuſtio; dalli ſamo ù ſvojoj xupi, budduchi ʒà taddà ſamo gnemmu duhovnò podloxni. 447.

Dallijih tà xupnik nejma vinciati, doklè neiʒviddi gnihovo bitje, i od ſvegga oʒnanni ſvoga Biskupa, i ovvimu dopuſti, rukovatijih, kakò nareghiuje ſveti Sabor Tridentinski. I ovvo, ʒà dà budduchi ovva varſta Cegliadi oppake chiũdi, neprivarre Miſnika, i dvi xenne, olli dvà mũxa rukovati buddù, kakoſſejè vecchiekrãt ʒgoddilo. Alli dà xupnik i neoʒnanni ſvoga Biskupa, dobrobijih 448. *Seſſ. 24. cap. 7. de Ref. Matr.* 449.

vin-

vinciò, akò doiſtò nyſu s' drugghima rukovani, prèm dàbì ù tommu ſmartnò ſaghriſcio, priſtupaùchi teſcku zapovid ſvetoga Sabora.

I nè ſamo, kàdſu obba zarucnika skitaozi, moxejih rukovati Duhovnik, ù kojegaſſe xupi nahode; dalli jòſc i kàdje ſamò jedan od gnih skitaz, prem dà jè drugghi podloxnik tughie Darxave. Razlogh jeſt, jere zà dà izajde dobrò vinciangne meghiù dvamma, zadoſtajè, dàjih rukuje tollikò Paſtir duhovni jednoga, kollikò druggoga, kakò nà poccetku rekkoſmo. Dakle budduchi Paſtir skitaoza onni, ù kojegaſſe xũpi nahodi, dobròga rukuje, prèm dà jè drugghi zarucnik od tũghie xũpe. 450.

Ovve odgovore opchienoga nauka razmicciù niki vridni Naucitegli, i raztẽxu nà doggoghiaj, ù koji zarucnizi immauchi ſvoj vlaſtiti ſtãn, iſtinitòga zapuſctuju, i promignuju; i prihode ù druggo miſtu s' miſcgliu, daſſe ù ovvomu moggũ laſcgnè, i barxjè rukovati. I ſtanovitò darxu, dajè vecchiekràt takò raſſudio ſveti Skùp. Razlogh jeſt, jere budduchi jedan zapuſtio, i pò iſtini oſtavio ſvoj ſtãn, razumiſe, dà jè skĩtaz, doklemga iſtanovizè nè zaſtavi ù druggomu miſtu. Nìtſe moxe recchi, daſsè ovvi himbenò podnoſſe; à himba nikomu nejma pomochi, jerè nije nikomu zabragneno zapuſtiti ſvoj ſtãn: à kòſſe sluxi ſvoje vlaſti, i razloga, necinì himbu; nìtſe himbenò podnoſſi, kakò zakoni vapiù. 451. *Cap. Ex tenore, 16. de Reſcriptis.* *Leg. 55. de Reg. Jur.*

Uppit. 7. A ſctò darxiſc od vojnikah? moggũliſſe onni razumiti pòd Imme od skitaozah? I ſctò moggũ s' gnimma ù rukovangnu gnihovi vlaſtiti miſnizi, koje zovu, *Kapellane*?

Odgov. 1. Akò vojnizi nejmaju ſvoga vlaſtitoga misnika, odluccenajim od ſvetoga Otza Pape; illi od Biskupa, ù koègaſſe Darxavi nahode, olli pribivaju nà Pogliù pòd Sciàttorima, olli ù Grãdu zà obrànu; dalli neznadu, kollikò ù gnemmu immaju pribivati, buduchi podloxni ſvaki dàn novvoj zapovidi, prihoditi ovvamo, i onnamo, prilioiùjũſe Skitaozem; i gnihov Paſtir duhovni jeſt onni, ù kojegaſſe xũpi taddà nahode; i ovvijim moxe podiliti ſvè Sakramente. Razlogh jeſt, jere ovvi nejmaju ſtavnõga Pribivaliſcta, kako nì skitaozi. Nadodaju niki Naucitegli, dà ovvi Vojnizi, kakoſmojih iſtumacili, budduchi prilicni skitaozem, moggũſe dobrò rukovati, ghdì-jimjè drãgo, kakò i skitaozi. 452.

2. Akossu paka vojnizi ù Grâdu ȝà obranu; olli ù gnemmu slũxe kojega Ghlavãra vojnisckoga; i ȝnãdù, dacchie ȝà vecchi dyo godiscta ù gnemmu pribivati; i vogliu immaju, ȝà tõse vrime ù gnemmu uȝdarxati, taddãse neprilikuju skitaozima, neggosse cinè od togga Grãda; i sami Pastir od togga, olli drugghi misnik pò gneggovoj oblasti, moggũjim podiliti svete Sakramente, i meghiù ovve, rukovangne. Raȝlogh jest, jerè pò ovvomu kako dobĩju stãn ù tommu Grâdu. 453.

3. Akò napokòn vojnizi immaju svoga vlastitoga misnika, koji pribĩva ù gnihovoj druxbi ȝà gnih duhovne potribe, taddà vaglia dobrò iȝvidditi, immali tù ossobitu oblast od svetoga Stolla Apostolskoga, ȝà podiglivatijim svete Sakramente; olli od Biskupa, ù kojegasse Darxavi nahodi? Akó imma ovvu oblast, moxejih slobodnò vinciâvati, i podiglivatijim ostale svete Sakramente, kakò buddù ȝlamenovati oblasti, dopuscтenemu; i ovvo tolliko nà Pogliu, kolliko ù Grãdu, akò reccene oblasti tò nosse. Dalli akò nejma tẽ oblasti, dopuscтene od svetoga Stolla ȝà svè Darxave Svîta Karstianskoga; olli od Biskupa ȝà svoju ossobitu Darxavu (jerbò Papa moxejih datti ȝà vàs Svît; à Biskupi nemoggũ, nègh samò ȝà svoju Darxavu) taddà ollisse nahode vojnizi ù Gradovima, olli nà Pogliu, olli ù odpravgliengnu nà vojsku, nemoggũ bitti dobrò rukovani od gnihovih vlastitih misnikah, olliti Kapellanah, nì primiti od gnih ostale Sakramente, nègh akò ù vellikoj potribi; i duxnissujih primiti od Pastirah duhovnih onne xũpe, ù kojojse nahode, olli kojẽsę blixjè nahode. Takojè rassudio sveti Skùp, i potvardio rassughiengne ù ovva ȝadgna vrimena, odpisciujuchi jednomu Biskupu od Nimascke ȝemglie, buddù Redovnizi, kojemu drãgo virste, buddù Poppi, recceni Kapellani. 454. 455. *S. Congreg. 29. Januar. 1707. in Rescripto ad Episcopum Frisingen.*

Odovlè immasc, Duhovnice. 1. dà nahodechisse ù jednoj xupi, n. p. tvojoj, vojnizi, i s' gnimma gnihov vlastiti Misnik, i hottiùchisse koji od tih vojnikah rukovati; olli primiti bèȝ vellike potribe koji drugghi Sakramenat, vaglia, dà iȝviddisc dobrò, tolliko tì, kolliko tvoj Biskùp, immali, nejmali tà vojnicki Misnik oblast gori reccenu? i akojè imma, vaglia dopustiti, dajih õn rukuje, i ostale Sakramente podili. Akoju nejma, õnjih nemoxe rukovati, nì odrisciti, olli Pricescтengne vaȝmeno podiliti. 456.

2. Dà

2. Dà immenovani vlastiti Misnizi vojnicki nejmaùchi opchienu oblâst od svetoga Otza Pape, neggò samo od jednoga Biskupa; à nahodēse s' vojnizima ù Darxivi druggoga Biskupa, nemoggūse sluxiti od oblasti dopusctene od parvoga Biskupa izvân gneggove Darxave: i akò hocchiè podiliti koji Sakramenat ù Darxavi togga druggoga Biskupa, potribnojè, dà i od gnegga prime oblast; innakò dobrò nepodigliùju svete Sakramente ù gneggovoj Darxavi. Ovvo i jedno, i druggo russughieno jest od istoga svetoga Skuppa. 457. Ead. Sac. Congreg.

Uppit. 8. Sctòcchiesc pò nauku dossada istumacenu odgovoriti nà ovvi doggoghiaj. Nahodise ù Signu, Grâdu splisske Darxave, Ivan vojnik, zà prizimiti ù gnemmu pò zapovidi Stariscine, i Ghlavara vojnicgoga; i prossi dopusctengne od istoga Ghlavara, dà bì moggao pòjti dò Grâda Troghirskoga drugghe Darxave, zà oppraviti nike svoje posle. Dopūscta Ghlavār, i prihodi Ivan ù Troghir; i nahodechisse ù gnemmu isprosì Divojku, i mollì mene Biskupa Troghirskoga, dammu dopustim, rukovatiju bèz navisctengna, i ù kucchi, à nè ù Zarkvi. Jà nenahodechi uzroka zà ovvo dopusctengne, odgovaram mu gliùbeznivò, dagga ù ovvomu nemoggu sluxiti. Sctò ōn cinì? Popàda Mladizu virrenu, i ighiè s' gnom ù Scibenik, trecchiu Darxavu, i molli onnoga Namistnika Biskupova zà recceno dopusctengne: ōn gà tiscì, i vinciaèjih ù Scibeniku; isctêm saddà, vinciajelijih dobrò?

Odgov. Jâsam viddio jedan doggoghiaj od ovve varste; i budduchi od mene, kàd bija ù druggomu bitju, pitân svìt, jelli dobrò vinciangne? odgovorì, i sàd odgovaram, dà nijè. Razlogh jest, jerse recceni Ivan nemoxe prilikovati Skitaozu, budduchi odluceno od zakonitoga Poghlavize gneggovo Pribivalisćte, i stân zà vecchi dyo godiscta ù Signu, Darxave Spliske; i takojè ù Signu kako dobio Pribivalisćte, i stân. Dakle nemoxe poznatti druggoga zà Pastira duhovnoga ù svomu vinciângnu, nègli' olli svoga Signskoga, olli Troghirskoga, Pastira svoje Virrenizc. Tollikò vecchiè, jersejè Ivan himbenò ù tommu podnio, prohodechi ù Scibenik: *à himba svoja nikoga nejma pomochi*, kakò rekkosmo iz naredbah zakona. 458.

Ovvo potvarghiùjem s' odgovorom svetoga Otza Pape Urbana VIII. koji odpisciùjuchi Arhibiskupu od Kolonie, 459. *Urb. VIII.*

lonie, biſtrò raſſughiuje, dà kàd tollikò muſcka, kollikò xenska ghlava, ighiè iȝ ſvoga miſta, ù kojemuſſu ȝagargliène naredbe ſvetoga Sabora Tridentinskoga vàrh xennidbe, ù druggo miſto, ghdì nyſu ȝagargliene, ſamò ȝà ù gnemmuſe vinciati bèȝ potribnih ſvidokah, i bèȝ Duhovnika, nepromignujuchi ſvoj parvi vlaſtiti ſtãn, dà, rekkoh, nevaglia niſcta gnihovo rukovangne, jerſe himbenò podnoſſe. A nà druggo odgovara, dà bi dobrò bilo vinciangne, akò ȝà vinciatiſſe bèȝ ſvidocja, i bèȝ Duhovnika, prihode ù druggo miſto, ghdì nijè obsluxen Sabor Tridentinski, akò doiſtò ù ovvo poslidgne miſto prinoſſe ſvoj ſtãn, i pribivaliſcte, i parvo iſtinitò oſtavgliaju; jerſe slũxe proſtò od ſvoje oblaſti. Daklè ȝà darxati od niſcta rukovangne, doſtijè himba, i nepromignengne Stãna, ſctoſſe ſvè nahodi ù naſcemu iſtumacenomu doggoghiaju. *14. Auguſ. 1627. in Reſcripto ad Archiepiſ. Colonien.*

Uppit. 9. Jelli od potribe, dà Paſtir duhovni, prìd obraȝom kojegaſſe cinì rukovangne, jeſt Miſnik, ȝà dà budde dobrò rukovangne?

Odgov. Prià vaglia ȝnatti, dà moxè bitti odabran jedan Zarkovgnak ȝà Paſtira duhovnoga, prèm dà jòſc nijè reghien od Miſſe; dalliſſe dò godiſcta danah imma ùciniti Miſnikom; innakò onciàs gubì tò Paſtirſtvo, kakò naredbe ȝakona odluciùju. Sàd veglin, daſſe nahode Naucitegli, koji uȝdarxè, dà Paſtir duhovni, ȝà mocchi dobrò vinciati, imma bitti Miſnik. Dalli boglie ucè oſtali, dà tò nijè od potribe, iſcchiùchi ſveti Sabor Tridentinski ſamo, dà jè Paſtir. Pacceje vecchiekràt ſveti Skùp iſtumacio, dà xupnik dobrò rukuje, prèm dà nijè od Miſſe; nitſeje meghiù godiſcte danah od gnè redio protivà reocenoj naredbi ȝakona, akoga Sũdaz zarkveni jòſc podnoſſi; nitgajè pò ſvomu oſſughiengnu jòſc diggao iȝ tè xũpe. 460. *Cap. Licèt Canon, de elect. in 6.* 461. *Seſſ. 24. c. 1. de Ref. matrim.* 462. *S. Congreg. 12. Martii 1593. & 24. Martii 1653.*

Uppit. 10. A dà budde obuſtavglien, oppovidan, Proklet, i prilic: billi dobrò vinciao?

Odgov. Akò jòſc nijè dighnũt od ȝakonitoga Sudza iȝ tè xũpe, dobrò rukuje. Raȝlogh jeſt, jerè prèm dammujè pò obuſtavgliengnu, olli Prokleſtvu ȝaveȝana, olli jòſc i dighnuta oblaſt duhovna vàrh Sakramenata, niſcta magne jòſc oſtajè ù gnemmu bitje od Paſtira, akò nijè dighnut iȝ xũpe, ſctò ſamo iſcchie ſveti Sabor, ȝà dobrò rukovati, necinechi Paſtir Sakramenat od xennidbe, neggo iſti ȝarucnizi, kakochiemo nixè. Pacoè skùpnò nadodaju Naucitegli, dà bì dobrò vinciao, prèm dà nijè pràvi Paſtir, 463. 464.

ſtir, nègh ʒà togga opchienò darxan od Puka, i odlucen od Stariſcine, koijè ù tommu bio privarren, doklèmſe neòdkrijè privàrra, i nebbude dìghnut.

Uppit. 11. A dà Paſtir duhovni dopũſti jednomu Paſtiru od drugghe xũpe, koji jòſc nijè règhien od Miſſe, dà vincia nike ſvoje Ovcize, billi ovvi dobrò vinciao?

Odgov. Nebbì, jerè biſtrò ſveti Sabor govori, dà nitkò nemoxe dobrò rukovati, neggò vlaſtiti Paſtir, olli drugghi Miſnik, kojemu õn tò dopũſti. Od potribejè daklè, dà onni, kojemu dopuſcta, imma bitti Miſnik. I prèm dà recceni Zarkovgnak ù naſcemu doggoghiaju jeſt Paſtir prãvi, niſcta magne nijè Paſtir od pàrve xũpe, nègh' od drugghe, ſctò nijè doſti, ʒà mocchi rukovati ù tughioj xũpi pò dopuſctengnu vlaſtitoga xupnika, nègh jè jòſc od potribe, dà jè Miſnik. 465. *L. prox. cit.*

Uppit. 12. Dà jedan Paſtir duhovni recce jednomu Miſniku: *Dajèm ti ſvù moju oblaſt, dà moxeſc ù mojoj xũpi podigljivati mojim Podloxnikom ſvete Sakramente*; ovvi Miſnik pò ovvakò danoj oblaſti moxeli dobrò vinciavati?

Odgov. Jedni Naucitegli darxè, dà bì moggao; i noſsê ʒà ſe odgovor ſvetoga Skuppa. Drugghi ucè, dà nebbi, jere rukovati nijè, podiliti Sakramenat od xennidbe, ovvogabò cinè ſàmi ʒarucnizi. My ovdi raʒluciùjemo ovvakò. Akoſſe xupnik odmicciũchi od xupe ʒà koje ſvoje poſle, olli nemogguchi cichia koje ſvoje nemochi prìſtupiti k' Zarkvi, recce Mìſniku, kakò ù uppitu, raʒumĩſe, dammu dopũſcta oblaſt i vàrh rukovangna. Dalli akoſſe uʒdarxi ù ſvojoj xũpi, nitjè ʒaprĩcen od nemochi, neraʒumĩſe pò recеenim rycima dopuſctena oblaſt varhù rukovangna, cichia raʒloga gorì tykmuta. 466. 467.

Druggobi bilo, dammu recce: *Jà ti dãjem ſvù moju oblaſt ù mojoj xupi*; olli: *Cinim te ù mojoj xũpi mojim namiſtnikom*; i prilicna, jerbiſſe tadda ù ovvomu raʒumila oblaſt i vàrh rukovangna, nebbuduchi ſtiſnuta nà podavangne ſvetih Sakramenatah. 468.

Uppit. 13. A dà xupnik pòd ſillu, i pòd ſtrah, buddè dopuſtio jednomu Miſniku, dà moxè rukovati ſvoje Podloxnike, rukujuchi ovvi, billi dobrò rukovao?

Odgov. Dobrò bi rukovao, kakò skupnò odgovaraju Naucitegli, prèm dà bì tẽſckò ſaghriſcio Miſnik, dillujuchi protivà slobodi Zarkvenoj. Raʒlogh jeſt, jerbi rukovangne bilo ucigneno prid obraʒom Miſnika pò dopuſctengnu xupnika, ſctò ſamo iſcchie ſveti Sabor ʒà dobro 469.

ru-

rukovangne. Istò bì tò bilo, dà xupnik budde Misniku dopustio tù oblast protivà vogli svoga Biskupa, koimujè naredio, dà ôn sâm imma rukovati; i dà nedopûscta druggomu rukovati, prèm dà bì saghriscio protivà zakonitoj naredbi svoga Biskupa, koũjè duxan ispunniti. Razlogh jest, jerse i ovdi nahodi, sctò hocchie sveti Sabor.

Uppit. 14. Dà xupnik budde Redovnik, olli Fratar; i gneggov vlastiti Stariscina od Reda dõjde ù gneggovu xũpu, i bèz gneggova znangna, i dopusctengna rukuje jednu, i jednoga, szynechi doiltò, dàbi mu tò bio dopustio, dà budde iskao, jelli dobro rukovangne?

Odgov. Nijè. Razlogh jest, jere nebbi ucigneno bilo tò rukovangne prìd obrazom vlastitoga Pastira, olli Misnika pò dopuscténgnu Pastirovu. Druggojè recchi, dà bì tò pastir dopustio, dà mujè bilo iskano: à druggo, dà jè dopuscteno, sctò iscchie sveti Sabor. Nìt rezzi, dà bì tò dosti bilo, zà mocchi podiliti Pricescténgne, i napokojgno Pomazangne: daklè i zà rukovati; nè rezzi, vegliu, jerjè ù tommu vellika razlicnost. Zà podiliti dobrò Pricesctengne, i napokojgne Pomazangne, neiscchiese od potribe dopuscténgne Pastirovo, neggò zà podiliti prostò, zà koju stvãr moxe bitti zadovoglno recceno szygneno dopuscténgne. Dalli nè samo zà prostò, nègh jòsc i zà dobrò rukovati, hocchiesse dopuscténgne Pastirovo, kojè dopuscténgne imma bitti istinitò dãno, zà nepodloxiti sveti Sakramenat pòd jezivost od isprazñosti. 471. 472.

Uppit. 15. Dà buddè xupnik istinitò dopustio jednomu Misniku rukovati; dalli priâ, nègh' ovvi rukujè, xupnik uzmicce k' sebi tò dopuscténgne, olli umire, Misnik pakà rukujuchi, rukujeli dobrò?

Odgov. Akojè immenovani Misnik istinitò oznagnen od togga uzmaknutja, olliti dighnutja oblasti dopuscténemu; olli od smarti xupnika, koijejumu dopustio; i niscta magne rukuje, rukovangne niscta nevaglia, jerjè bèz potribne oblasti. Akò paka nijè doistò od togga oznagnen, nèghjè samo koji ghlãs, dammujè xupnik diggao oblast priâ dopuscténu, olli dà jè umrò, moxe dobrò rukovati, doklemje doistò od togga oznagnen, jerjè ù possidovangnu oblasti dopuscténe. Takoghier sveti jè Skùp rassudio, dà, kàd Biskup jednomu xupniku sciàglie Misnika, dammu pomoxe ù brimmenu od Pastirstva duhovnoga, i sluximu zà namistnika, akò xupnik umrè, nemoxe dobrò 473. 474. 475. S. Congreg. 18. Nov. 1646.

pos-

poslani Misnik ciniti vinciangna, nì ostala, kojase Pastiru pristojè.

Uppit. 16. Billisse moggao namìriti koji doggoghiaj, ù kojemu bì dobrò bilo Vinciangne, prèm dà jè ucigneno bèʒ xupnika, olli Misnika pò dopusctengnu xupnikovu?

Odgov. U Darxavam, ù kojim nijè priãt sveti Sabor Tridentinski, kakonossu nike Darxave Poluviraza, dobra jè xennidba, prèm dàjè ùcignena bèʒ xupnika, olli Misnika. Od ovvoga nejma sumgne. 476.

Dalli govorechi od Darxavah, ù koimjè priãt sveti Sabor, i gneggove naredbe, niki hocchiè, dà bisse moggao namiriti doggoghiaj. 1. dà jedan budũchi s'hotnizom immao mnoggo Poroda, najdese nà ciàs od smarti, à Pastir duhovni iʒvan xũpe ʒà nike svoje posle; i xeli rukovati svoju hotnizu, ʒà poʒakoniti svoje sinove, taddà uʒdarxù, dà ucigneno rukovangne prìd potribnim svidozima, dobròbi bilo. 2. dasse najde nà ciàs ob smarti bèʒ reccenoga Misnika jedan Poghlaviza, koji imma samo jednoga sina, roghienamu od Priloxnize; i ako ùmrè, nebbuduchiga poʒakonio, gneggovo vladangne prihodi ù rũke Poluviraza. U ovvima, i prilicnim doggogiaima uʒdarxè, dàbì dobro vinciangne bìlo, ucigneno samò prìd svidozima, nemogguchisse immati Misnik vlastiti. Raʒlogh dãju, jerè (govoru) dà ʒakon buddè prividdio ovve doggoghiaje, nebbijih uklopio meghiù svoje naredbe. Dalli ostali opchieniè ucè, dà nì ù reccenim doggoghiaima nebbi dobro bilo rukovangne bèʒ Pastira duhovnoga. 477.

Dalli my ovvakò govorimo. Olli misto, ù kojemuje bio jedan pũt navisctén, i primgnen ʒakon svetoga Sabora, imma svoga Duhovnika, illi Pastira; olli nejma? Akò imma, bèʒ gnegga nikakò nemoxè bitti dobrò rukovangne, ù kojemu drãgo doggoghiaju. Raʒlogh jest; jerjè druggo jedan ʒakon, koji ʒapovida, olli ʒabragnuje jednu stvar: à druggo, koji iʒgovara jednu stvar posvè od niscta, akò nejma tò, i tò, kakojè ʒakon svetoga Sabora Tridentinskoga vàrh rukovangna bèʒ vlastitoga misnika. Neiʒvarsciti ʒakon ciovicianski, koji ʒapovida, olli ʒabragnuje jednu stvar, moxè bitti pravednò oggovoreno od vellike potribe. Dalli nè, neiʒvarsciti ʒakon, koji iʒgovara jednu stvar pòsve od niscta, akò nejma tò, i tò, kakojè ù nascemu doggoghiajù; i ovvõse viddi bistro ù ʒaprizi od Rodstva, koju nijedna 478.

potriba nemoxè oppravdati, n. p. daſſe jedan ù teſckoj potribi, ʒà odmaknuti vellike ſmutgne, buddè bèʒ odpusćtengna rukovao ſvojom Brattucedom, nikakò ù nijednomu doggoghiaju nebbi dobrò bilo ovvo rukovangne.

Dalli akò miſto nejma ſvoga xupnika, budduchi uppalo pòd oblaſt, n. p. nepriategliah ſvete Virre, vegliù (ſćtòſćto niki druggacie uʒdarxù) dà bì dobro rukovangne bilo, prèm dà ucigneno bèʒ miſnika, akojè barèm prìd dvamma ſvidozima. Takò opchienò pridaju Naucitegli; i takojè vecchiekràt odgovorio ſveti Skùp. 479. S. Cong. Apud Zype & alios

Lito rezzi. 1. akò i imma miſto ſvoga Duhovnika; dalliſſe ovvi neſmì pokaʒati cichia ſtraha nepriategliah ſvete Virre, kojimu s'ghlavom prīte; nittiſſe moxe priſtupiti k'druggomu Paſtiru pravovirniku, kakóſſu odgovorili Boggoslovzi Rimski, i pakjè ſveti Skùp potvardio ovvi odgovor, t. j. dà bì taddá rukovangne dobro bilo, ucigneno prìd ſamim ſvidozima, prèm daſſe nijè naſciò nà gnemmu Paſtir duhovnī. 480. S. Cong. 19. Jan. 1685. in Reſcripto ad Epiſcopū Trikarien.

2. Kàdſe ʒarucnizi neſmiju cinit vidditi cichia ſtraha od ghlave; olli od kojega druggoga tēſcka pedipſangna, kojim prīti nepriategl ſvete Virre, nìt moggū mūcè immati Duhovnika. Takò darxe niki Naucitegli, dàjè odgovorio ſveti Skùp, odpyſciùjuchi Arhibiskupu od Filiba: i takò vaʒda, kàd nijè ſlobodno priſtupiti k' ſvomu duhovnomu Paſtiru. 481. S. Cong. in Reſcipto ad Archie. Philippen. 1603.

Uppit. 17. A daſſe jedan Pravovìraz najde ù miſtu nepriategliah ſvete Virre, xelechiſſe s' jednom rukovati, i nemogguchi immati miſnika Pravovirza, n. p. ù vladangnu Turskomu, olli Poluvirskomu, ciniſſe rukovati od Kadie, olli od Pripovidaoza poluvirskoga prìd ſvidozima, billi dobro bilo gneggovo rukovangne?

Odgov. ʒlòbì ucinio, rukujuchiſſe tadda prìd Kadiom, olli Pripovidaozem poluvirskim; niſćta magne dobrobi, i ʒadovoglno bilo rukovangne, akobiſſe ucinilo prìd ſvidozima. Raʒlogh jeſt, jere kàdſe nemoxe immati vlaſtiti miſnik Pravoviraz, immāſe ſzyniti, kolliko, dagga i nijè ù tommu miſtu: à kàdga miſto nejma, dobrojè vinciangne bèʒ gnegga ucigneno prìd ſvidozima, kakoſmo viddili. Druggaciebi bilo, daſſe moxè immati laſnò miſnik Pravoviraz; i ʒarucnizi, ʒa neſtratit ſćtoggod ʒa cinitiga dojti; olliga ʒà drugghe gnihove ſvarhe vlaſtite nepomgne immati; jerè tadda nebbi dobro vinciangne bilo cichia mankangna Paſtira duhovnoga, koiſe na- 482. 483. S. Cong. 2. Maij Ad Episc. Ruremon An. 1676.

nahodi, jerse moxe ciniti lasnò dojti, kakojè odgovorio sveti Skùp, odpisciujuchi jednomu Biskupu.

Uppit. 18. Kò moxè ovdi sluxiti zà svidoka, i kollikò svidõka imma bitti?

Odgov. zà dobro vinciangne od potribejè, dasse najdu nà gnemmu najmagne dvà svidoka; i ovvo bèz svake sumgne, jerje takò odlucio sveti Sabor Tridentinski. zà ovvo svidocianstvo moxè svàk sluxiti, koji imma razborisce (isctom dà nijè zabragnen svidociti od iste naravi, kakonossu slypi zajednò, i ghlùhsi, prèm dà samo slypi, olli samo ghluhsi pò nikim Nauciteglima moggû zà ovvo sluxiti) prèm dà nejma litta od zakona, potribna, zà svidociti drugghe stvari osvin xennidbe. Cichia togga, moggũ Dizza od razbora, Gliudi, Redovnizi, Poppi, xenne, Virnizi, nevirnizi, Rodjazi, Priategli, i prilicni. Nemoggũ Roditegli ù mnoggo doggoghiajih. Dalli svì ovvi, i prilicni, kàdsu zà svidoke od rukovangna, vaglia, dà nastoje, znadù, i razume, sctosse cini, innakobi sluxili zà stũpe, à nè zà svidoke: i dà pomgne nà tò rukovangne, zà mocchiga paka pò vrime svidociti, akobisse potriba zgoddila. 484. *Sess. cit. cap.* 1. 485.

Da, akò tolliko svidozi, kolliko xupnik nerazume jezik zarucnikah, dostabi bilo, dasse najde jedan, koji prinossi ryci zarucnikah; i tumacijih svidozima; jere prèm dà nije dosti jedan sami svidok zà rukovangne, dostaje ryc Prinossiteglia s' drugghim bilizima, koje viddù svidozi. 486.

Napokòn hocchiesse, dasse svidozi najdu zajednò s'xupnikom nà tommu rukovangnu, jerbò nebbi dosti bilo, dasse dvà rukuju prià prìd xupnikom, pakà prìd svidozima, sastavgliauchi sveti Sabor svidoke, i Pastira duhovnoga zajednò; innakò nebbi moghli svidociti vàrh istoga rukovangna. 487.

Uppit. 19. Dà tollikò svidozi, kollikò xupnik buddù pòd himbu, olli sillom ùvedeni, zà svidociti rukovangne, billi ovvo dobrò bilo?

Odgov. Kàdsu svidozi, i xupnik iskani zà tù svarhu, dà buddu svidozi rukovangnu, i nà gnemũse najdu zajednò, takò dà moggũ znatti, sctosse cinì, prèm dassu himbenò, i pòd sillu nà tò dovedeni, i prèm dasse onni tommu svidocianju, i rukovaju svì oppirru, vinciangne jest dobro. Razlogh jest, jere sveti Sabor neisctе druggo, nègh svidoke, i xupnika. I takò hocchiê, dà jest vecchie- 488. *S. Cong. apud Gonct.* 29. *Aug.* 1591. & *apud Fagn.*

 krát

kràt odgovorio fveti Skùp. Paka, jere akoffe i pòd himbu, olli fillom najdu fvidozi nà tommu rukovangnu, ovvojim neȝabragnuje, dà moggũ ȝnatti, i raȝumiti, fctoffe cinì.

Rekkoh: *Kàdfu fvidozi, i xupnik iskani ȝà reccenu fvarbu*; jere daffe jedan iȝnenadi rukuje s' jednom prìd fvidozima, i prìd iftim fvojim Paftĩrom duhovnim; dallijih neifcte ȝa fvidoke tommu fvomu rukovangne, hocchie mnogghi vridni Naucitegli, dà nebbi dobro bilo rukovangne, protivà drugghima; i potvarghiuju fvoj nauk fvetim Skupom, dajè vecchiekrat takò odgovorio. 489.

Rekkoh favifce: *Prèm daffu fvidozi, i xupnik pòd himbu, olli fillu navedeni nà tò rukovangne*; dallibi ȝarucnizi fmartnò faghrifcili, i jeft obiciaj Pravde, xeftokojih ù tommu pedipfati, akoffe xupnik, i fvidozi s' pravizom oppirru tommu fvidocianftvu. Raȝlogh jeft; jerè akoffu ȝarucnizi fillovani od koje potribe rukovatiffe, moggù ifproffiti odpufctengne vàrh napovidangna; i ȝaȝvati pò nacinu nareghienu fvidoke, i xupnika. A s' drugghe ftrane akoffe nahodi tà potriba, i nejmaju vrimena, ȝà ifproffiti recceno odpufctengne; nìt xupnik fvidozima imma pravizu oppritiffe tommu fvidocianftvu, nebbì ȝarucnizi faghrifcili, prèm dabijih naveli nà tò fvidocianftvo s' kojom dopufctenom varftom od privarre. 490. 491.

Nìt jè potriba, dà recce xupnik ȝarucnikom: *Jà vãs ȝdruxujem*, i oft: Dallibi faghrifcio oftavgliaùchi ovve ryci protivà naredbi, i obiciaju fvete Zarkve. 492.

Uppit. 20. U' fctò uppadaju ȝarucnizi, rukujuchiffe mũce bèȝ fvidokah, i bèȝ xupnika? olli fvidozzi, nahodechiffe iȝvan iftumacenih doggoghiajah nà rukovangnu bèȝ xupnika? olli xupnik bèȝ fvidokah?

Odgov. 1. ȝarucnizi, ofvìn fctò nifcta nevaglia gnihovo vinciangne, immaju bitti tẽfckò pokarani, i pedipfani od Biskupa; kakò i xupnìk ifti, akò rukujè bèȝ fvidokah; olliffe magne od dvà nahode: takoghier i fvidozzi, akoffe nahode bèȝ xupnika. Tako nareghiùje fveti Sabor Tridentinski. 493. *Cit. Sef. cap. 1.*

2. Akò jedan xupnik, olli mifnik, buddi Pòp, buddi Redovnik, rukuje bèȝ dopufctengna od vlaftitoga Paftira tughie Podloxnike, ollijim podili Blagoffov, onclàs uppada ù obuftavgliengne; i ftojì ù gnemmu, doklemga odrĩfci Biskup vlaftitoga Paftira. Tako ifti fveti Sabor. 944. *Seff. & cap. cc.*

Uppit.

Uppit. 21. Sctòſſe ovdi raʒumi pòd *raʒlicnoſt od Boggoſctovja?*

Odgov. Raʒumīſe ovdi pòd *raʒlicnoſt od Boggoſctovja*, dà nijè 495.
dobrò rukovangne, ucigneno meghiù dvamma, jedan od *Can. Cave*
kojih jeſt karſtien; à drugghi nijè, kakò n. p. rukovan- *15. Cau. 28.*
gne meghiù Turcinom, i meghiù Karſtiankom: meghiù *Q. 1.*
Karſtianinom, i meghiù Turkignom, kakò immamo iʒ
ʒakona zarkvenoga. Iſtò rezzi od prilicnih. Dalli ù
ovvomu moxe odpuſtiti ſveti Otaz Papa.

Uppit. 22. A' dà obadva ʒarucnika buddu karſtiena; dallijè od gnih jedan Pravoviraz, à drugghi Poluviraz, billiſſe moghli dobrò rukovati?

Odgov. Dobrojè meghiù gnimma rukovangne, akoſſe rukuju 496.
pò naredbi, i ʒakonu ſvete Zarkve. Takò skupnò Nau- *Cap. De-*
citegli, koji tò vaddè iʒ ʒakona zarkvenoga: i priſtūpa *crevit, de*
obiciaj iſte ſvete Zarkve, koja takove xennidbe nerixe. *hæret. in 6.*
I akoſsè protivà ovvomu nauku doneſſe koja ſtara naredba zarkvena, raʒumīſe, dàjè pò obiciaju ſadaſcgnemu dìghnuta.

Dalli ovva rukovangna, prèm daſſu dobrà, ʒabragne- 497.
naſſu od ſvete Zarkve pòd tēſcki ghrih; nìtjih moxe ni- *Concil. Cal-*
kò dopuſtiti dò ſvetoga Otza Pape: i ovvo cichia poghi- *ced. Can.*
bili, i jeʒivoſti, ù kojeſe poſtavglia ʒarucnik pravovi- *14. juncto*
raz; olli pravovirniza, kako nās cêſtò ù ovvomu ucì *cap. c. De-*
neſrichgni doggoghiaj. Pravovirka udajucchiſſe ʒà Po- *crevit, & alibi.*
luvirza, gubì Parchiu, kakò ſveti Sabori odlucìùju.

Niſcta magne, akoſſe ʒarucnik Poluviraz obechia Drū- 498.
gu Pravovirzu, dacchieſſe obratiti nà prāvu Virru, mo- *Concil. Ni-*
xeſſe proſtò Pravoviraz s' gnōm, olli s' gnīm rukovati, *cæn. cap.*
kakò vaddimo biſtrò iʒ naredbah ſvetoga ʒakona. Raʒ- *53.*
logh jeſt, jere priſtaje poghibil; i dobieſe jedna Duſcia *Calcedon.*
Boggu. Alli ovdi vaglia dobrò occi ottvoriti, nì virro- *Can 14. cit. & alibi.*
vati ſvakomu dùhu, jerè moxè bitti privarrà. Cichia 499.
togga, nèk recceni Poluviraz, olli Poluvirka, prià ucini Iſpoviſt od Virre, barèm skrovitò, ù rūzi Biskupa, olli druggoga ſvetoga Pàſtira s' odriſcengnem od Poluvirſtva; i odreccêſe od ſvoga oppokoga virrovangna, pâk ſe rukuje.

Jeſſu nika ſvitovgna Vladangna, i Darxave, ù kojim 500.
ʒajednò xīvu ù slobodu Pravovirzi, i Poluvirzi. Od ovvih daklè niki Naucitegli nadodaju, daſſe ù gnimma moxè proſtò jedna Pravovirka, olli Pravoviraz, s' Poluvirzem, olli s' Poluvirnizom rukovati. Dalli ovvo raſteʒanje 501.
oſta-

ostalim nijè uggodno, jere ù tima xennidbama cinè Poluvirzi mnogghe sille, ì krivize ʒarucnizama pravovirnim protivà svetoj zarkvi Rimskoj.

Uppit. 23. Dajmo, dasse ù tima reccenim Darxavam prostò moxè rukovati jedna Pravovirka, olli Provoviraz, s' jednim Poluvirzem, olli s' Poluvirkom. A sčtocchiesc sàd recchi od onnoga ʒakona, i Pogodbe meghiù gnimma, dà Sinovi immaju ostati ù Virri otcevoj; à kchieri ù Virri matterinoj, nemoggũchisse mattere ulagati ù odhragnengnu sinovah; nì Otzi ù odhragnengnu, i uʒdvighnutju kchierah?

Odgov. Ovvi ʒakon, i Pogodba, jest mnoggò hũd, oppak, i protivà ʒakonu Boxjemu; nìtse ìghdà moxè oggovoriti, olli opravdati, kakò jednodusčnò vappiù Naucitegli. Raʒlogh jest, jerè svaki Roditegl pò ʒakonu Boxjemu duxan jest odhraniti, i uʒdvighnuti svoj Poròd ù pravoj Virri (kako nà svomu mistu tumacimo) i pomgniti, dà possiduje potribna ʒà spassengne vikovicgne, xivuchi karstianskì; cemmusse svèmu protivi reccena Pogodba. Jest daklè oppaka, i protivà ʒakonu Boxjemu, protivà kojemu nemoxesse nìghdà utvarditi obiciàj, kakò dobrò oppomenuje ʒakon Zarkveni. 502.

Cap. fin. de Consuetud.

Sčtò rekkosmo od Poluviraza, svè istò raʒùmi, i rezzi od Arkachiah, ollitì Garkah istocnih, koji nepoʒnãju ʒà Namistnika Issukarstova nà ʒemgli Papu Rimskoga; i ʒà Poghlavizu svè Zarkve Boxje, kakovisu Foziani, olliti Hrisčchiani. Meghiù ovvima, i meghiù Pravovirzima, prèm dà moggũ bitti dobra rukovangna, akossu ucignena pò naredbi, i ʒakonu svete Zarkve; nysu nisčta magne dopũsčtena, budduchi onni tĕsčki nepriategli Pravovirstva Rimskoga. Paccessu gliùtijì, i vecchiè ù parsima hrane ottrova protivà svetoj zarkvi Rimskoj, neggo isti Poluvirzì: nemoggù cìutti Imme latinsko, marʒechi nà gnegga vecchiè, nègh nà Tursko. A' s' drugghe strane nysu nì onni bèʒ Poluvirstva. Booghjih rasvìtlio, i ùveò ù svoje Staddo pòd jednoga svetoga Pastira! 503.

PO-

POGHLAVJE NAPOKOJGNO,

Od Sinovab zakonitib; i Bezakonitib: i od Pricignengna, olli Ponovgliengna xennidbe, nè dobrò ùcignene.

Uppit. 1. Koise Sinovi rekkù *zakoniti?*

Odgov. Sinovi *zakoniti* jessu onni svì, koisu roghieni od xennidbe, ùcignene prìd obrazom svete Zarkve, i darxane zà dobru od istih zarucnìkah. 504.

Rekkoh: *Vcignene prìd obrazom svete Zarkve*, t. j. prìd xupnikom, i prìd svidozima, s' nareghienim napovidangnem; jerè akosusse rukovali bèz napovidagna, nejmauchi vàrh ovvoga odpusctengne zakonito; i pakasse najdu ù Rostvu, prèm dagga onni nysu poznavali, gnihovi sinovi ostaju Bezakoniti, kakò rekkosmo visce, besfidechi od napovidagna. 505. *Cap. Inhibitio, de Clandestin. Desponf. 3.*

Rekkoh savisce: *I darxanè zà dobru od istib zarucnikab*, jere akò obadva zarucnika znadù, dàjè meghiù gnima koja zaprìka, i niscta magne rukujùse, i pãk misciàju ù Tilu, gnihovi sinovi jessu Bezakoniti, kakò izgovaraju naredbe zakona zarkvenoga. Kàd jedàn daklè od zarucnikah samo poznãje zapriku, à drugghi nepoznâje, sinovissu zakoniti, akò prià, nèghse zacmu, ovvi drugghi zarucnik nedohodi ù poznangne zaprike; jere ako dohodi, i niscta magne cini sinove, ovvi ù tommu poznangnu roghieni jessu Bezakoniti, kakò skupnò nadodaju Naucitegli. 506. *L. cit.*

Uppit. 2. A' sinovi roghieni od xennidbe pòd sumgnom od zaprike, ostajuli Bèzakoniti, olli zakoniti?

Odgov. Akojè tà sumgna pritekla rukovangne, nìtsusse virrenizì hajali, dighnutiju, mogguchi izvidditi pomgnivò, i iznachi istimu, nèghsusse pòd gnõm rukovali, i pakse odkrĩje zaprika, gnihovi sinovi ostaju Bezakoniti, jere gnihovo neznagne jest hottino, i povoglno, kojese prilici znangnu, kakò zakoni tumacè. 507. *L. 6. Supina ff. De Juris, & Fact. ignor. Cap. Eos, 2. de Temp ordin. in 6.*

Akojè pakà reccena sumgna pristupila posli rukovangna ucignena, i xennidbe ispugnene, sinovissu zakoniti, zacceti prià, nègh Pravda ossudi, dà gnihova xennidba nijè dobra. Takò immam' iz zakona Zarkvenoga. 508. *Cap. 2. Qui Filii legit*

Uppit. 3. A' sctòcchiesc suditi od onnih sinovah, roghiènih od xenne odane, kojase znade, dà cini lupesctine svõmu mũxu, gliubechi kojega druggoga izvãn svoga muxa?

Od-

Odgov. Ovvise immaju suditi ȝakoniti, prèm dà priliciùju ù obraȝu, nè mũxu, nègh Prigliùbodivzu, akó nysu ȝacceti, kàdjè ȝakoniti Otaz bio nà pũtu, olli ù nemocchi: ollisse cinì vidditi Pravdi, dà mũx ù vrime od ȝaccetja nijè pristao, il nijè moggao pristatì k' svojoj xenni. Raȝlogh jest, jerè ù sumgni ȝakon stoji ȝà xennidbu, i ȝà sinove. 509. *L. Filium ff. de iis, qui sui, v. alieni. Cap. ex Tenore h. T.*

Ovvo raȝumè vridni Naucitegli, prèm dà matti ista ispovidi, dàjè sĩn roghien od Prigliùbodinstva. Raȝlogh jest, jere nìtkò nijè duxan virrovati protivà sebì jednomu samomu. Pakà, moxesse ȝgodditi, dà tò matter sinu recce ȝà koju ȝlobbu, koju imma protivà gnemmu, ȝà uhilitiga od Basctine. Cichia togga Naucitegli darxè ȝà lũda onnoga sĩna, koji virruje ù tommu Matteri. Allichienamse barx povratiti govorengne vàrh ovvoga. 510.

Dalli gori nadòda: *Ako nysu ȝacceti, nabodechisse ȝakoniti Otaȝ nà pũtu, olli ù nemocchi*, i ost: jerè akosse ovvo doggodi, ollisse Pravdi cinì vidditi, sinovissù Beȝakoniti, kakò skupnò Naucitegli, tumacechi ȝakone. 511. *Cap. Causam h. Tit. L. Filium cit.*

Uppit. 4. A' sctòsse imma recchi od Sinovah, roghiènih od Nevirnikàh, kojise nerukuju prìd obraȝom svete Zarkve?

Odgov. I ovvisu ȝakoniti, akossu roghieni od xennidbe, ucignene pò gnihovu ȝakonu bèȝ ȝaprike od ȝakona naravskoga, olli Boxjega, jere onni nysu podloxni ȝaprikama, ùvedenim pò ȝakonu Zarkvenomu. Cichia togga dasse i buddù ovvi rukovali s' kojom ȝaprikom Zarkvenom, i obratẽse pãk nà svetu Virru, gnihovabi xennidba dobra bila, nìtbisse moghla raȝciniti, kakò naredbe ȝakona odgovaraju. 512. *Cap. Gaudemus 8. de Divor. Cap. de Infidelibus 4. de Consang. & Affin.*

Rekkoh: *Akosusse rukovali bèȝ ȝaprike od ȝakona naravskoga, olli Boxjega*, jersu ovvomu podloxni i nevirnizi. Cichia togga, dà jedan od gnih imma dvì xenne, sinovi poslidgne, xivuchi parva, jessu Beȝakoniti. Olli akò imma jednu, ovvamujè ù karvi, olli ù Rostvu pò ȝakonu naravskomu, illi Boxjemu, sinòvi od ovve roghieni jessu Beȝakoniti. 513.

Uppit. 5. Kakosse pò vrimenu od ȝaccetja, olli poroghiengna imma sȥyniti Porod ȝakoniti?

Odgov. Prèm dà obiciajno vrime od nossẽchia jest od devet missezah, niscta magne i od sedam missezah roghieni ìmmause darxati ȝà ȝakonite, kakò skupnò Naucitegli, i ȝakoni, akosse i nijè dospio sedni missez, nègh samo 514. *L. Septim. ff. de statu Homin.*

poc-

pocceo. Takoghierse imma szyniti zakonit' onni, koijè roghien dò desset missezah, kakò pridaju zakoni, i Naucitegli. Dalli akoje posli desset missezah roghien, zakoniga nepoznaju zà Basctenika, akojè proscio vecchie od pò jedanajestoga misseza; jerè akojè xenna dobra ghlãsa, i rodì pò smarti svoga muxa nakon desset missezah, immase szyniti zakonit poròd.

L. Intestato 3. §. fin. ff. de suis, & legit. Cap. Contrario h. T. Novella 39. cap. 2.

Niki tò raztẽxu i dò dvanajest missezah, akoje xenna posctena ghlãsa; i Lycnizi svidocè, dà narav tè xenne nossi poròd vecchie vrimena od ostalih. 515.

Uppit. 6. Kojse sinovi immaju darxati zà Bezakonite?

Odgov. Svì onni, kojsu roghieni izvan prãve xennidbe; olli od xennidbe nè dobre, i zà nedobru poznane od obadva zarucnika, kakò visce rekkosmo, i kakò skupnò bilixè Naucitegli. I ovvise svì opchienim immenom zovu, *Kopilengne*. 516.

Dallissu od vecchie varstih. 1. *naravski*, koisu roghieni, olli zacceti od slobodnih, t. j. nevezanih ù xennidbi. 2. koisu roghieni od *offughienoga* poznangna. I ovvisu pakà od mnoggò varstah. 1. *prigliubodivni*, t. j. roghieni od Prigliùbodinstva. 2. *svetoloxni*, t. j. roghieni od Otza, olli od Mattere, Boggu posvechienih, n. p. od xakna reghiena svetim Redom; olli od koludrize zavecchiane ù Redovniſctvu. 3. *rodòloxni*, t. j. roghieni od Otza, i od Mattere, koisu svoje ù karvi, olli ù Rodstvu pò Priateglstvu. 4. *bũdi*, t. j. roghieni od Otza, i od kchiere; od Mattere, i od sina; i svì ostali, koisu roghieni ù Rodstvu sridgnega Trãka. 517.

Can. Nemo Cau. 32. Q. 1. §. Inter eas, & §. Ergo, Institut. de nupt.

Uppit. 7. U' cemmussù razlicni sinovi Bezakoniti od zakonitih?

Odgov. U' ovvomu. 1. Bezakoniti nysu podobni svetomu Redu, Dohodku zarkvenomu, nì Ciasnosti zarkvenoj, t. j. nemoggũ bitti reghieni svetim Redom, nì uzdvighnuti nà Dohodak, olli Posctengne zarkveno. 2. dà nemoggũ bitti Basctenizi Occinstva. 3. dà vazdà ù Bezakonitima ostajè koji bettegh od ghriha occeva, budduchi vecchie, nègh zakoniti, prìghnuti nà blũd: i cinẽse vidditi nestavni ù svojim odlukàma, kako zakon Zarkveni bilixi. 518.

Cap. Accedens de Purg. Canonica.. Cap. laici Dist. 33.

Uppit. 8. Koji sinovi Bezakoniti; i pò kojemu nacinu moggu bitti pozakogneni?

Odgov. Pò dvà nacina moggũ bitti pozakogneni. 1. pò rukovangnu svojih Roditegliah. 2. pò Odpissu Poghlavize. 519.

Sinovi dakle Bezakoniti *naravski* cinẽse zakoniti, kàdse 520.

se meghiù sobom pò ȝakonu svete Zarkve rukuju gnih Roditegli, kakò nām ȝakoni dāju nà ȝnangne, prèm dasse pakà posli ovvoga rukovangna i nesmisciaju.. Ovvo raȝume Naucitegli prèm, dà posli roghiengna tè dizze budde Otaz rukovao druggu xennu, pàk pò smarti ovve rukuje gnihovu matter. *Cap. Tanta hoc Tit. Leg. Cùm quis 18. de naturalib.*

Rekkoh: *Naravski*, jere sinovi Beȝakoniti roghieni od poȝnangna *ossughienoga*, nemoggu bitti pòȝakognenì pò rukovangnu gnih Roditegliah, akosse ovvi nysu moghli rukovati barèm prià gnihova roghiengna. Takò Naucitegli opchienò. 521.

Odovle immāsc, Sctioce, dà ostaje sīn beȝakonit' onni, koijè roghien od Otza dobrò rukovana; dalli posli rukovangna ovvi seje bio ucinio Redovnikom prià poȝnangnà svoje xenne; jerjè ovvi sīn roghien od xennidbe raȝcignene pò Redovnisctvu: paccejè beȝakonit' od poȝnangna ossughiena; i takò *svetoloxni*. 522.

A dasse mūx pò dopusctengnu svoje xenne ucinì Popom; paka pridobiven od napasti ucinì s' gnom porod, billi ovvi bio ȝakoniti?

Vegliù, dàjè dyò ȝakoniti; à dyò beȝakoniti: ȝakoniti, ȝà stvari svitovgne, ȝà Basctinu, i prilicna. Beȝakoniti, ȝà stvari Zarkvene, ȝà Rêd, ȝà dohodak, i prilicna, budduchi beȝredan. 523.

Govorechi sàd od Poȝakognengna pò Odpissu Poghlavize, vegliù, dà ovvo nijè druggo, nègh: *Ossobita, i vlastita millost, s' kojom Poghlaviza cinì jednoga, dà jè ȝakoniti, nebbuduchi ȝakonitò roghien, prèm dasse paka i nerukuju gnihovi Roditegli..* 524.

Uppit. 9. Kò moxè poȝakoniti?

Odgov. Ȝà stvari duhovne, kakò ȝà primiti Redove, Dohodke zarkvene, i prilicna, sami Otaz Papa, kakò skupnò Naucitegli, i isti ȝakon Zarkveni. Raȝlogh jest, jere beȝakonite odmicce od Rêda, i od reccenih stvarih ȝakon Zarkveni, kojega sami Papa moxe odpustiti. 525.

Dalli ȝà primiti male Redove, i koji Dohodak zarkveni priprosti samo, moggū i Biskupi odpustiti ù ovvomu beȝakongnu, i Beȝredju svojim Podloxnikom, kakojim daje oblast ȝakon. 526. *Cap. Is, qui de fil. Presbyt. in 6.*

Ȝà stvari paka svitovgne moggū sami Poghlavize ù svomu vladangnu svitovgnemu; dalli onni samò, koji nepoȝnaju vàrh sebè druggoga starisciuu svitovgnega, kakossu, Zessari, Kragli, ù svomu Zessarstvu, i Kraglienstvu: i 427.

Papa

Papa ù fvojim Darxavam fvitovgnim, kakò pridaju opchienò Naucitegli. Razlogh jeft, jerè Poghlavize reccene moggũ ù fvomu vladangnu ftare zakone dìghnuti, i novve poftaviti; i takò ciniti, dà zakon protivà Bezakonitima izgubì fvoju kripõft. Moggũ favifce pozakoniti i onni, kojim reccene Poghlavize udyle oblaft, zà pozakoniti: paccè i koji nejmaju druggu oblaft, neggò koũjim obiciaj dãje, prèm dà poznãju vàrh febè ftarifcinu, kakoffu Obirâci ù Zeffarftvu. I ovvi fvì moggũ pozakoniti nè famo *naravske*, dalli jòfc i roghiene od *poznangna offugbienoga*. 528. 529.

Uppit. 10. Koãje razlicnoft meghiù pozakognenim pò rukovangnu, i meghiù pozakognenim pò Odpiffu Poghlavize?

Odgov. Jeft ovva, dà Pozakogneni pò rukovangnu immaùfe pò fvè darxati zà zakonite tollikò zà fvítovgne ftvari, kakò n. p. zà doftighnuti Bafctinu, i drugga prilicna; kollikò zà ftvari dùhovne, kakò n. p. zà Redove, Dohodke zarkvene, i prilicna. Alli onni, koifu pozakogneni pò odpiffu Poghlavize, olliffe famò cinè podobni ftvarima fvitovgnim, akoffu pozakogneni od Poghlavize fvitovgnega; olli famo ftvarima duhovnim, akoffu pozakogneni od fvetoga Otza Pape izvân fvoga Vladangna fvitovgnega. Dalli i vàrh ovvoga vaglia immati obzĩr nà vlaftite zakone, i obiciaje fvakoga vladangna. 530.

Ovdi nà fvarhi zabilixi, dà vazdà, kàdfe fumgni od jednoga, jelli, nijelli zakoniti, immãfe darxati zà zakonitoga: paccè prèm dà jedan od febe znâde, dà jè bezakoniti, akoje opchienò darxan zà zakonita, moggaobi uzdvighnut bitti nà fvete Redove, i zarkvene Dohodke, akoffe odpufctengne nemoxè immati bèz izgubitchia fvoga dobroga ghlãfa, olli fvojih Roditegliah, kakò mnozi Naucitegli darxè protivà druzima, koji hocchiè, dà i Bezakoniti skroviti jeffu Bezredni. 531. 532.

Uppit. 11. Nahodechiffe jedno rukovangne meghiù dvamma nè dobrò ucigneno, kakoffe imma, i moxe priciniti, i ponovviti, dà dobro izajde?

Odgov. 1. Akò Rukovangne nijè vaglialo, nìtje dobro bilo cichia pomangnkangna voglie, jersù n. p. zarucnizi bili fillovani, olli privarreni, olliffe pòd ftrah rukovali, taddà nijè od potribe iskati odpufctengne, jerè onni fami moggũ iftanovizè pò febì rukovangne dobro uciniti, ponavgliauchi meghiù fobom slobodno priftangne obiftrane voglie. I ovvo ponovgliengne voglie imma bitti nè famo 533.

 unu-

unutergnim nacinom; dalli jòſc i izvanskim meghiù iſtim zarucnizima, pokaxujuchiga jedan druggomu, zà dà dobrò izaghie rukovangne. Tako skupnò Naucitegli.

Dalliſſe ù ovvomu razdigliùju, kàdjè ſamo jedan od zarucnikah immao prăvu, i slobodnu vogliu; à drugghijè priſtao vogliom ſamò izvanskim nacinom, à nè unutargnim, buduchi bio ſillovan pòd ſtrah, rukovatiſſe. Jedni Naucitegli uzdarxù, dà bi od potribe bilo, dà iſtanovizè i jedan, i drugghi zarucnik ponovvi ſvoju vogliu, i daſſe oznanne od rukovangna nè dobrò ucignena; i hocchiè, dàjè takò odgovorio ſveti Otaz Papa Klemente VIII. Drughi Naucitegli mnoggò vridni, i ghlaſſoviti, kakò ſveti Tomas, i ſveti Bonaventura uzdarxù, dà jè zadovoglno, i doſti, dà ſamò ponovvi, i priſtane iſtanovizè ſvojom vogliom onni, kojijù nijè immao ù parvomu rukovangnu; i ovvo hocchiè, dàjè doſti unutergnim nacinom. Razlogh dăju, jere priſtangne voglie onnoga zarucnika, kojiſejè slobodnò, i povoglnò rukovao, uzdarxiſe jòſc ù opchienomu pribivangnu meghiù ſobom: daklè nijè od potribe, neggò ſamo novvo priſtangne voglie onnoga zarucnika, koijè ù gnemmu parvi pŭt pomagnkao. A nà onno, ſctò noſſe parvi Naucitegli, odgovaraju Naslidgnizi ſvetih Naucitegliah, dà olliſſe neznà iſtinitò od reccenoga odgovora Klementa Pape; ollijè Klemente odgovorio, nè kakò Papa, nègh kakò oſſobiti Naucitegl.

534.

Citatur Clem. VIII.

535. In 4. diſt. 29. Art. 3. qu. 2. ad 2.

I jedan i drugghi nauk jeſt razloxit. Alliſſe vaglia darxati parvoga, akoſſe moxe izvarſciti bèz ſmutgne, i bèz koje jezivoſti. Akoſſe paká nemoxè tako laſnò iſpunniti, moxeſſe ſtati i k' poslidgnemu. Paccebì jà rekkao, daſſe moxè laſnò pò koji nacin izvarſciti i parvi nauk; dà onni zarucnik, koijè bio pomankao ù priſtangnu ſvojè podpunne voglie, ponnoviga slobodnò, i podpunnò, kàdſe ſaſtaje sà ſvojim zarucnikom ù dillu od xennidbe; i ponukuje ovvoga Drŭga, daſſe ſaſtanu ſamò zà gliùbav, i zà ſvarhù od xennidbe; jerè govore mudri Naucitegli, daſſe pò ſaſtavgliengnu od ovvoga nacina ponavglia potribito priſtangne voglie k' xennidbi. 536. 537.

2. Akò xennidba nijè dobra bila cichia kojè zaprike, i ovvaſeje pâka occitò odkrila, nè ſamojè od potribe, dà i jedan, i drugghi zarucnik ponovvi priſtangne ſvojè voglie, dalli ſaviſce jòſc vaglia, dàju ponovve prìd obrazom ſvete Zarkve, t. j. prìd ſvidozima, i prìd Paſtirom 538.

du-

duhovnim, posli kakoſſu iſproſſili odpuſčtengne tè ʒaprike od ſvete Zarkve. Takò jednoskupnò Naucitegli. Raʒlogh jeſt, jerè kàdſejè occitò odkrila ʒaprika, ciniſe vidditi, dà rukovangne nijè dobro bilo nì ù ſebì, nì prìd obraʒom ſvete Zarkve: daklegajè od potribe iſtanovizè ponovviti prìd xupnikom, i prìd ſvidozima, ʒà dà ovvi ù potribi moggū ſvidociti ʒadovoglnò vàrh gnegga.

3. Kàdjè ʒaprika skrovita, dalli poʒnana od ʒarucnikah, i cichia gnè nijè niſčta vaglialo gnihovo rukovangne, i taddà hocchiè ghlaſſoviti Naucitegli, dà iſproſſivſci odpuſčtengne od ʒaprike, immaùſe iſtanovizè rukovati prìd obraʒom ſvete Zarkve. Raʒlogh dāju, jere pò naredbi ſvetoga Sabora Tridentinskoga od potribe jeſt ʒà dobro rukovangne, daſſe nà gnemù najde xupnik, i najmagne dvà Svidoka: daklè nebbuduchi parvi pūt bilo dobro rukovangne, cichia ʒaprike, ʒà daſſe dobro iſtanovizè ucinì, od potribe jeſt iʒvarſciti, ſčtò ʒapovida ſveti Sabor. I tako hocchiè, dà jè odgovorio ſveti Skùp; i dà takò vaʒda ſudi Rota Rimska. 539.

Dalli mnogghi oſtali Naucitegli nemagnega ghlâſa uʒdarxù, dà kàdjè ʒaprika skrovita, nìtſe moxe pò ſvidozima cinit vidditi, nijè od potribe, nègh ſamo, dà virrenizi ponovve priſtangne ſvoje voglie; à nè daſſe iſtanovizè rukuju prìd ſvidozima, i prìd xupnikom. Raʒlogh dāju, jere vàs uʒrok, kolje gannuo ſvetoga Sabora, ʒà poſtaviti iſtumaceni ʒakon, jeſt, ʒà odmaknuti priggodu od ſmutgnah, i od oſtalih ʒalah, koja iʒhoghiāju iʒ rukovangnah skrovitih, kakò viddiſmo nà poccetku; dalliſſe ovvi uʒrok nenahodi ù naſcemu doggoghiaju. Paccebi laſnò ſmutgne iʒaſcle, kàdbiſſe immalo iſtanovizè ponovviti rukovangne prìd obraʒom ſvete Zarkve, budduchi skrovita ʒaprika: dakle tò nijè od potribe. I takò i ovvi noſſe ʒà ſe odgòvor ſvetoga Otza Pape Pia V. i ſvetoga Skuppa; i dà tako raſſughiùje Rota Rimska. 540. *S. Pius V.*

Nijè ciùddo, dà tollikò jedni Naucitegli, kollikò drugghi potēxu ʒà ſe ſvetoga Otza Papu, i ſvetoga Skuppa; jerè akoſſu iſtiniti ovvi odgovori, onniſſu takò raʒlicnò odpiſsīvali cichia raʒlicnih okolovſčtinàh, jere n. p. ù parvim doggoghiaima moggaoſeje iſpunniti parvi nauk bèʒ ſvake ſmutgne; à ù poslidgnim nijè moggao. 541.

Mychiem ʒà tò projti ſridgnim pūtem, govorechi ſpametnim Nauciteglima. Akoſſe odkrije skrovita ʒaprika, 542.

poʒ-

poʒnana ſamò od ʒarucnikah, i od Iſpovidnika, taddachie vagliati mũce cinit dojti Paſtira, i dvà ſvidoka virna, ì potajnò ù loxnizi iſtanovizè uciniti rukovangne. Akoſſe bèʒ ſmutgne nemoxe cinit dojti Paſtir, tadda ovvi imma datti oblaſt Iſpovidniku, dàjih õn rukuje. 543.
Akoſſe napokòn nì ovvo nemoxe uciniti, taddaſe moxe darxati nauk poslidgni, t. j. dà ſamo ʒarucnizi, poklesu immali odpuſctengne od ʒaprike, meghiù ſobom.ponovve priſtangne voglie, bèʒ ſvidakah, i bèʒ xupnika.

Dalli kàdjè ſamo jednomu ʒarucniku ʒnanna ʒaprika, à nè druggomu, n. p. ſamoj xenni, kòajè prià rukovangna ſaghriſcila s' Brattucedom ſvoga ʒarucnika, ſctòſſe imma taddà ciniti, i kakoſſe imma ponovviti rukovangne? Ovvoje brimme tẽſcko, i skõk muciàn! Mychiemo priniti, ſctò ucè Mudrazi.

Jedni hocchiè, kako ſveti Tomas Anghielski Naucitegl, i s' gnim opchienìè oſtali, dà nijè ʒadoglno, iſprosſiti odpuſctengne od tè ʒaprike; i dà ſamò onni ʒarucnik, koji poʒnaje ʒapriku, ponovvi priſtangne ſvoje voglie; nèghjè od potribe, dà i jedan, i drugghi ʒarucnik iſtanovizè priſtanu vogliom meghiù ſobom, opetſe rukujuchi. Saviſce mnogghi od ovvih nadodaju, dà ʒarucnik, koji poʒnaje ʒapriku, oʒnanni pò koji nacin ſvoga Drũga, koiga nepoʒnaje (dalli takò ſpametnò, daſſe nebbi oſſitio od ʒaprike) dà gnihovo rukovangne nije bilo dobro; i dagga iſtanovizè ponovve. Raʒlogh dãju. 1. jere takò nareghiùje Stol Rimski, kàd skrovitò odpuſcta ʒapriku ù ſvomu Odpiſſu. 2. jere, daſſe nemoxe iſtanovizè s' priſtangnem voglie uciniti dobro rukovangne, akò ʒarucnizi iſti nepoʒnãju, dà parvo rukovangne nije bilo dobro, nemoggũchi *doſsẽchi voglia, ghdì ruʒũm, i poʒnangne nedoſixè*, kakò ſtara beſſida noſſi. Daklejè od potribe, dà i jedan, i drugghi poʒnajè, dà parvo rukovangne nijè bilo dobro; i dà paka ponovvè priſtangne voglie. *In 4. diſt. 40. qu. un. Art. 4. ad 6.* 544.

Drugghi Naucitegli protivà reccenima uʒdarxù, dà nijè od potribe, dà obadva ʒarucnika iſtanovizè povrate priſtangne voglie, nèghjè ʒadovoglno, dà ſamo onni tò ucinì, koji poʒnãje ʒapriku, kakojè iſproſſio odpuſctengne od Zarkve vàrh ʒaprike: olli akojè od potribe, dà povrãte obadva, nije od potribe, daſſe Drũgh, koji nepoʒnãje ʒapriku, oʒnanni, dà parvo rokovangne nijè bilo dobro. Raʒlogh noſſe, jerè budduchi odpuſctena ʒaprika, nejma nijednu ſmetgnu priſtangne gnihovè vo- 545.

glie,

glie, zà doitighnuti fvoj tvõr, koji jeft, ponovviti rukovangne: daklè nijè od potribe oznanniti Drũga, dà parvo rukovangne nijè bilo dobro. Budduchi my poltavili nà fridu ovve nauke razlicne.

Vegliù 1. Dà jè pò fvè razloxan parvi nauk, i immãfe darxati, akoffe bèz vellike fmutgne moxe ifpunniti. Nacine, s' kojimfe moxè fpametnò, i oppaznò Drũgh oznanniti, koji nezna, dà nijè parvo rukovangne dobro bilo, ovve pridãjù Naucitegli. 1. dà zarucnik, koji poznãje zapriku, recce fvòmu Drũgu: *Mnoggome ghriziza ù Dùfci morrì, jere sũdim, dà nafce rukovangne nijè dobrò bilo*; *zà tò tè mollim, daffe iftanovizè rukujemo, zà dà moggu umyriti moju Dufciu*. Akò Drũgh odgovori: *Jà priftajem s' mojom vogliom*; ftvarjè ucignena. 2. Akò zarucnik takò fpametnò, i ozirnò fvoga Drũga unutergnim nacinom narẽdi, i ùgotovi, dà biffe ovvi iftanovizè rukovao, akò parvo rukovangne nije bilo dobro, i pòd ovvĩfe uggovor iftanovizè rukuju. 3. dà recce Drũgu: *Gliùbifclime takò, dà i nebbudde meghiù nammi rukovangne, uzeobime zà Gliùbovzu*; *i takome uzimafc?* Akò odgovori: *Tako hocchiù i jà*. Dobrojè ovvako ponovglieno rukovangne. 546.

Ovvofe lafnò fvè moxe ùciniti, kàdjè zarucnik ù krivini. Dalli akojè zarucniza krĩva, daffejè zaprika priloxila, jerjè n. p. faghrifcila s' Brattucedom muxevglievim; à mũxjè s' drugghe ftrane fumgnivaz, i glùbomoraz, nijedan od reccenih nacinah nebbi moggao projti bez fmutgne, i bèz vellike jezivofti. Sctòffe dakle taddà imma ciniti, i kùdfe imma obarnuti Ifpovidnik, zà uppraviti fvoju Pokornizu, punnu tughe, i nevoglie? 547.

Vegliù 2. Dà kàdfe nemoxe ifpunniti bèz fmutgne, i bèz vellike jezivofti parvi nauk, i nacini iftumacceni, taddãfe moxe uzdarxati poslidgni, cichia ghlãfa, i immena onnih Naucitegliah, koiga brãne. Taddà daklè Gliùbovniza ifproffivfci odpufctengne od zaprike, moxè ponovviti rukovangne s' novvim priftangnem fvoje voglie unutergnim nacinom, pokaxũchiga pò kojemu biligu izvanskomu, kako n. p. ù dillu od Pofteglie, ucignenu s' mifcgliu, odlukom, i s' gliùbavju od xennidbe. I evvo ti, Dùhovnice, napokojgna likaria ù ovvomu tyfnu, i dracglivu pũtu. Dalliffe jòfc priporũci s' vruchim, i uxgnim farzem Boggu od Mudrofti, dà tè õn rafvitli, i udyli koji bogli nacin, i fvitniji, dà moxefc pomochi tvoju Pokornizu. 548.

IƷISKOVANJE III.

Od xennidbe pò ſebì.

DOſſadſmo beſſidili od virrengna, i od ʒaprikah, koje ſmetaju, iſpunniti virrengne, i dojti nà rukovangne, i xennidbu. Iſtumacililiſmo, akò nè ſvakà, barèm potribnia, i ù kratko, koja cinè pùt k'xennidbi. Saddà, s' Boxjom Milloſtju, prohodimo, ʒà iſtumaciti ù mallo iſti Sakramenat od xennidbe. I ʒà iʒajti biſtriji ù naſcemu tumacengnu, i nauku, raʒdilichiemo iʒiskovangne ù dvà poghlavja. U parvomuchieno beſſiditi od xennidbe. U 2. od Dobarah iſte xennidbe.

POGHLAVJE PARVO.

Od Xennidbe.

Uppit. 1. SCtòje *Xennidba?*

Odgov. Jeſt: *Sakramenat novoga ʒakona, pò kojemu Ciòvik, i xenna dàju jedan druggomu oblaſt vàrb ſvoga Tila nà vikovito ʒdruxengne, i ʒaveʒangne xivotta, ʒà uʒmnoxengne naroda ciòvicianskoga, i ʒà lyk puttenoga poxegliengna.* 549.

Uppit. 2. Od kollikoſſe varſtih nahodi xennidba?

Odgov. Od trì varſte. 1. *ʒakonita*. 2. *potvarghiena*. 3. *iʒvarſcena*. *ʒakonita* jeſt, koja prèm dà nije Sakramenat; niſcta magne jeſt jedan vêʒ, s'kojimſe ʒavexuju ʒakonitò, i povoglnò Ciòvik, i xenna, dajuchi jedan druggomu ſvojè Tilo ʒà raſploghiengne naroda ciòvicianskoga. I ovvàſe xennidba nahodi meghiù nekarſtienim, kako n. p. meghiù Poganizima, Turzima, i prilicnim. *Potvarghiena* jeſt, koja uʒdarxì ù ſebi recceni ʒakoniti vêʒ; i jòſc ſaviſce nadodaje raʒlogh od Sakramenta, pò kojemuſſe cinì tvarghi immenovani vêʒ, kakovìjè meghiù Karſtianima. *Iʒvarſcena* jeſt, koja uʒdarxì ù ſebì i jedno, i drùggo; i ſaviſce jòſc iʒvarſciùje onnu oblaſt, koju dàje jedan ʒarucnik druggomu vàrh ſvoga Tila; i pò ovvomùſe cinì neraʒvexiva, i vecchiù tvàrdnòſt prìma, kako tumaci ſveti Tomas, i s' gnim Boggoslovzi. 550. *In 4. diſt. 27. Art. 1.*

Uppit. 3. *Sctò ʒlamenuje xennidba?*

Odgov. Kakojè troſtruka xennidba, takò i troſtruko ʒlamengne 551.

gne imma. 1. xennidba, kakò *ʒakonita* pogodba meghiù xenskom, i musckom ghlavom, ʒlamenuje ʒdruxengne meghiù Boggom, i meghiù Dusciom virnom pò millosti. 2. kakò *potvarghiena* pòd raʒlogh od Sakramenta ʒlamenujè ʒdruxengne Issukarsta s'Zarkvom pò karstengnu. 3. kakò Sakramenat, i *svarscena* xenniddba, ʒlamenuje ʒdruxengne Sĩna Boxjega s' naravju ciovicianskom. Takò tumaci ʒakon Zarkveni. *Cap. Debitum, de Bigam. Ex Decre. ult. Trid.*

Uppit. 4. Svè ovve trì reccene varste xennidbe ʒavexujuli jednakò Ciovika, i xennu?

Odgov. Neʒavexuju, nègh koja magnè, koja vecchiè. Xennidba *ʒakonita* vẽxe takò, dà pò pravoj Virri moggũ bitti raʒveʒani Druggovi, kàd jedan od gnih prihodi nà svetu Virru, à drugghi nẽchie. Xennidba *potvarghiena* takò vẽxe, dajih moxe raʒveʒati Redovnisctvo, kakosmo ù prosciastnomu iʒiskovangnu istumacili. Xennidba *iʒvarscena* takò vẽxe, dà nìghda nemoggũ bitti raʒveʒani nipojedan nacin dò same smarti. 552.

Uppit. 5. Kõaje Materia, kõaje Forma, i kojè Ucìnitegl ovvoga Sakramenta?

Odgov. Materia jessu Tilessa ʒarucnikah, kojase meghiù sobòm pridãju. Forma jessu ryci (olli biliʒi) koje ʒlamenuju pristangne voglie jednoga, i druggoga ʒarucnika nà tò prìdavangne Tilessãh. Ucinitegli ovvoga Sakramenta jessu isti ʒarucnizi; à nè misnik, olliti xupnik, kojise od potribe imma najti nà tommu rukòvangnu; jere ʒarucnizi, à nè Misnik, iʒgovoraju Formu ovvoga Sakramenta. 553.

Uppit. 6. Dàsse jedna, olli jedan rukuje, bèʒ misli, i bèʒ odluke, ʒà datti oblãst vàrh svoga Tila, billi dobra xennidba bila?

Odgov. Ovvà xennidba nisctà nebbi vaglialà, jerè istumacena misao, i odluka bilabi protivà bitju iste xennidbe, ù kojojè od potribe obistrano davangne oblasti vàrh svojih Tillessàh pò pravomu, povoglnomu, i slobodnomu pristangnu svoje voglie. Druggobi bilo, dà jedan od ʒarucnikah nejma misli samo, ʒà pristati puttenò k'drũgu, jerè prèm dabi tà ʒarucnik saghriscio pò toj misli, akosse ovva nebbi naslonila nà hottingne svoga istoga Drũga, nisctà magne xennidbabi dobra bila. 554. 555.

Rekkoh. *Akosse nebbi naslonila nà hottigne istoga svoga Drũga*, jere akò i Drũgh pristane vogliom toj misli, dasse nìghdà puttenò nèsastanu, dobrobi ucinili. Cichia 556.

togga dobrajè, právajè, i svetaje xennidba bila meghiù Blaxenom vazdà Divizom, i meghiù svetim Ossipom; i mnozima drugghim svetim zarucnizima, koisu pridali oblast jedan druggomu varhù svojih Tilessah, dalli s'uggovorom, i pogodbom, nighdasse meghiù sobom smisciati.

Uppit. 7. Kakovo imma bitti ovvo pristangne voglie zarucnikah, zà uciniti dobru xennidbu?

Odgov. Pò istumacenu varh zaprikah lasnosse moxe znatti, kakovo imma bitti. Imma daklè bitti podpunno, povoglno, bèz sille, bèz straha, bèz privarre. Vaglia, dà tollikò jedan zarucnik, kollikò drugghi zagarli pristangne voglie svoga Drũga. Pristangne voglie tolliko jednoga, kolliko druggoga imma bitti zajedno; jere innakò svidozi, i xupnik nebbi moghli svidociti varhù gnihove xennídbe; i taddà dà sprãve jedan druggomu recce: *Jà te uzimam zà moju prãvu xennu*: i: *A jà Tebe zà moga pravoga mũxa*: olli barèm dà pò kojemu biligu cistò zlamenuju ovvo gnihovo hottigne. 557.

Uppit. 8. Rekkosmo zgorà, dà sveta Virra razvexuje xennidbu *zakonitu*. Moxeli daklè onciàs jedan oxegneni, kakosseje pokarstio, ostaviti svoju parvu xennu, i druggu uzeti?

Odgov. Nareghiuje sveti Pavao Apostò, dà: *Akò koji virnik imma xennu nevirnizu; i onnassè podlaga, s'gnim pribivati, dajù nepusti. I akò xenna virniza imma mũxa nevirnika; i õn pristaje vogliom, s'gnom pribivati, dagga nepusti. Dalli akosse nevirnik, olli nevirniza hottila budde odiliti, i pojti tjà, nèkse odili, i pojde.* 558. 1. ad Cor. cap. 7.

Ovva bì data naredba od svetoga Pavla ù poccelo svete Zarkve zà rasploghiengne svete Virre, kàdse nevirnik, olli nevirniza, podlagãju, xiviti s'Drũgom karstienim, bèz pogarghiengna od Spassiteglia, i bèz jezivosti od navoda Drũga karstiena nà ghrih. Dalli budbuchisse uzmnoxila, i rasplodila sveta Virra, Zarkva opchienò zabrãni ovvo pribivangne zarucnika virnika s'nevirnikom, akosse ovvi nebbi hottio obratiti nà svetu Virru. U Rĩmu dãju xidovom cetardesset danah, hàdse pokarsti gnihov Drũgh, cekkajuchijih, akobisse hottili i onni obratiti nà virru: poslijih ovvoga vrimena razluciùju, i dãju oblast Pokarstienu, dà moxe druggoga zarucnika iskati. 559. 560.

Nisćta magne, prèm dasse zarũcnik nevirnik nẽchie obra- 561.

obratiti nà fvetu Virru; i dà cichia togga imma bitti odmetnut od Drũga Pokarftiena, pò ovvomu famo neraʒcignafe onciàs gnihova xennidba, neggò famo tadda, kàdfe Pokarftien s' druggom, olli s' drogghim vinciãje, kakò vaddimo iʒ rycih ʒakona. *Cap. 7. & 8. dè Divortijs.*

Akoffe daklè pãk i drugghi ʒarucnik obrati nà fvetu Virru, i parvi jòfc nebbuddè profciò nà novvo rukovangne, duxanjè primiti fvoga parvoga Drũga; i s'gnim ù xennidbi pribivati, prèm daffuffe bili prià vinciali s' ʒaprikom Zarkvenom, kako tumaci ifti ʒakon. 562.

Uppit. 9. Karftechiffe obadva, i pribivaùchi ʒajednò, cinilifse gnihova ftara xennidba Sakramenat pò kaftengnu?

Odgov. Sveti Thomas, i mnogghi s' gnim ucè, dà kakoffe dvà ʒarucnika nevirnika karftè, i meghiù fobom pribivaju, gnihovaffe xennidba cini Sakramenat. Raʒlogh dãju, jere, kakofuffe obratili nà fvetu Virru, i priftali vogliom, pribivati ù jedno, pò ovvomu priftangnu potvarghiùju ftãru xennidbu, i priliciùju ʒdruxengne Iſſukarftovo s' Zarkvom fvetom; i takofe gnihovo ʒdruxengne cinì Sakramenat. Nikĩfe drugghi ovvomu fupprotivè, i uʒdarxù, dà, nè potvarghiengnu rukovangna, nègh iftomu rukovangnu Iſſukarft jeft ʒaveʒao raʒlogh od Sakramenta, kojega nyfu moghli immati recceni ʒarucnizi prià karftengna; nì pò karftengnu, budduchiffe prià gnegga rukovali. Slĩdi, fctioce, kojiti drãgo naùk. 563. 564.

Uppit. 10. Dà jedan nevirnik, kakò rekfcia Turcin, immà vecchie xenah; i obratĩfe pakà nà fvetu Virru, koju imma od gnih uʒdarxati ʒà prãvu xennu?

Odgov. Najparvu, akoffeje s'gnom dobrò vinciao, i ovvãfe obrati s' gnim nà fvetu Virru; jerfu fvè oftale bile, nè xenne, nègh hotnize. Akò paka s'parvom nijè bilo dobro rukovangne cichia koje ʒaprike ʒakona naravskoga, taddà imma uʒdarxati onnu, s' kojomjè najparvò ucinio dobro rukovangne, akobiffe i onna obratila nà fvetu Virru. Akoffe napokòn nepovrati nà virru parva xenna, dobrò rukovana, nègh drugga, olli trecchia, moxè gnù uʒeti ʒà xennu; allibi vaglialo, daffe iftanovizè s' gnom rukuje, nebbudduchi dobrò bilo gnihovo rukovangne cichia veʒa od parve dobre xennidbe. 565.

Uppit. 11. Obrachiaùchiffe jedan famo od reccenih ʒarucnikah nà fvetu Virru, i immaùchi Poroda, kojemu ovvi oftaje? ʒarucniku obrachienu; olli onnomu, koji oftaje ù nevirnofti?

Odgov. Akò tà Poròd jòsc nije prisciao nà razborisćte od razuma, pristoji zarucniku, obrachienu nà svetu Virru, kakò pridaju opchienò Naucitegli, i rassughienoje ù zakonu, buddi otaz, buddi matti tà obrachieni; jere razlogh od Pravovirnosti pridobije svaki drugghi razlogh, kakò zakon vapije. 566. *Can. Judæi 10. Cau. 28 Q. 1. L. sunt personæ ff. de Religios. & sumpt. Funer.*

Akojè pakà Porod prisciao nà razborisćte od razũma, taddà stoji ù gneggovoj vogli, pritisnutisse k' Otzu, olli k' matteri. Razlogh jest, jerse nitko nemoxe sillom poteghnuti nà svetu Virru, kakò ryci zakona Zarkvenoga izgovaraju. 567. *Can. Ad finem 23. Can. 23. q. 5.*

Uppit. 12. Koji zakon zabraghuje immatti vecchiè xenãh, olli vecchie muxovã?

Odgov. Nè samo zakon ciovicianski, dalli josc i Boxji zabragnuje immatti ù isto vrimę dvì xenne, olli dvà mũxa; i koibi innako rekkao, proklet jest od svete Zarkve, kakò immamo ù svetomu Saboru Tridentinskomu. Cichia togga, sveti Otaz Papa sà svom oblastju svojom nemoxe jednomu dopustiti, dà rukuje dvì xenne; olli jednoj, dvà mũxa. Boogh ù staromu zakonu dopũsti, immatti vecchie xenãh. Alli ovvo dupusti. 1. zà rasploditi naròd; paka simme Abramovo. 2. zà Otajstvo, sinagoghe, i svete Zarkve nascè. 568. *Seff. 24. Can. 2.* 569.

POGHLAVJE II.

Od Dobarab svete Xennidbe.

Uppit. 1. Kollikoje, i kojasu Dobra svete Xennidbe?

Odgov. Jessu trì Dobra xennidbe. 1. *Porod*. 2. *Virra*. 3. *Sakramenat*. *Porod* podvexujè mũxa, i xennu, dà pò gliùbavi raghiaju Dizzu; odhranejih dobrostivò; i karstianskì uzdvighnu: i dá nesmetaju roghiengne. *Virrajih* data zavexuje, dasse s' drugghim puttenò nèsastaju, ciùvajuchisse od Prigliùbodinstva. *Sakramenatjih* zavexuje, dasse meghiù sobom nerazluciùju, cinechi gnihovo zdruxengne nerazvexivo, koje zlamenujè druggo zdruxengne, t. j. Issukarstovo s'zrikvom, i sina Boxjega s' naravju ciovicianskom. 570.

Uppit. 2. Dobro od *Sakramenta*, osvin nerazvexivosti, sćtò dãje mũxu, i xenni?

Odgov. Dãje uzmnoxengne millosti Boxje; i pomochi varhnaravske, zà mocchi dostojnò dillovati ù poslų od xennidbe, 571.

nidbe: i noſſiti uſtarpglivò gnè teſcko brimme. Immajuſe cichia togga nàchi ȝarucnizi ù milloſti Boxjoj, kàdſe rukuju; innakòbi ſmartnò ſaghriſcili, primajuchi ſvetozkvarnò ovvi ſveti Sakramenat.

Uppit. 3. Sctò podigliuje dobro *od Poroda?*

Odgov. Lyci ȝarucnike od otrova poxegliengna puttenoga, kojè neſrichgnò pridobīva mnogghe neoxegnene, ȝaslipgliene od togga oghgna paklenoga. 572.

Uppit. 4. Sctò podigliuje Dobro *od Virre* ù xennidbi?

Odgov. Podajè, i uȝdarxi myr, i gliùbav meghiù mūxom, i xennom. 573.

Uppit. 5. Tkò moxè raȝveȝati xennidbu?

Odgov. Xennidbu prāvu, i ȝakonitu meghiù Nevirnizima nemoxè nìtkò, neggò ſama Virra Karſtianska, kakoſmo iſtumacili. Xennidbu meghiu karſtienima, alli neiȝvarſcenu pò priſtangnu putti, moxe ſamo Redovniſctvo, kakoſmo takoghier iſtumacili. Moxè i ſveti Otaz Papa ȝà koji texak uȝrok, kako ucè, daſſu tò mnogghi Papi ucinili. Xennidbu meghiù karſtienima iȝvarſcenu pò priſtangnu putti nemoxe nìtkò dò Bogga, i dò ſmarti. I od ovvēſe raȝumì, ſctò recce Spaſſitegl ù ſvetomu Matthiu: *Sctojè Boogh slucio, Ciòvik neraȝluci.* 574. *Math. cap. 19.*

A ſctòcchieſc odgovoriti nà onne drugghe ryci Spaſſiteglia ù iſtomu miſtu: *Kojigod odpūſti ſvoju xennu, nègh ako cichia Prigliùbodinſtva; i druggu dovede, prigliùbodujè.* Dakle cichia Prigliùbodinſtva mūx oſtaviti moxe ſvoju xennu, i druggu doveſti? *Ibid.*

Takōſu, privàrreni ù raȝumu ovve Beſſide Goſpodinove ſudili, olli (ȝà bogliè recchi) ȝabludili i niki od naſcih Naucitegliah. Dalliſſu ſvoj sūd podloxili sudù ſvete Zarkve. I takò danaſcgni dān ſude, i cinè Hriſcchiani, i Polùvirzi Luterani, i Kalviniani. Dalli ȝlò, i oppakò tumace, i raȝumè ovve ſvete ryci. Dvì ſtvari ovdi nàſc Spaſſitegl iȝgovara. 1. raȝluciti ſſe od ſvoje xenne cichia Prigliùbodinſtva. 2. rukovati druggu xennu, budduchi jòſc pàrva Prigliùbodivniza xīva. Parvu ſtvar dopuſcta (dalli i ovvo pò sūdu ſvete Zarkve). Druggu nedopuſcta, pacce nadodaje, dà akoſſe iſtanovizè mūx oxenni, cinì Prigliùbodinſtvò. 575. *Cajetan.*

Mnogga, koja priſtoje ovvomu Poghlavju, bittichie obilniè iſtumacena, s' Boxjom pomochiu, ù Iȝiskòvangnu, kojè slīdi. 576.

IƷISKOVANJE NAPOKOJGNO.

Od duxnosti mũxa, i xenne: i gnihovih pomangnkangnah.

CEtirissu ovve duxnosti. 1. mũxa, i xenne meghiù sobom. 2. mũxa k' xenni. 3. xenne k' mũxu. 4. mũxa, i xenne ʒajednò k' svomu Porodu. Parva jest, vratiti dũgh od Posteglie meghiù sobom. Drugga, hraniti xennu, ùʒdarxatiju, i branitiju. Treochia, ciastiti, i slusciati mũxa svoga, i rãditi okò obitili. Cetvarta, gliùbiti, odhraniti, i uʒdighnuti tilesnò, i duhovnò svój Poròd. Od ovvihchiemo, i od pomankangnah ù gnima. Nadodachiemo scioggod ù kratko od raʒlicnih varstah puttenosti: i od Iʒbivengna Dizze: ʒnangne mnoggò potribno Ispovidniku nà svetomu Pristogliu! 577.

POGHLAVJE I.

Od Duxnosti mũxa, i xenne ʒajednò meghiù sobom.

Uppit. 1. JElli pòd ghrih duxan mũx xenni, i xenna muxu vratiti dũgh od Posteglie, kàd hocchiè jedan, olli drugghi?

Odgov. Dva parva misseza nysu duxni prìstati meghiu sobom, koèjim vrime dàje sveta Zarkva, akobi hottili, odabrati Redovnisctvo, kakò ùbilixismò, bessidechi od ʒaprike ʒàvita, iʒ naredbe svetoga Sabora. Pòsli ovvoga vrimena duxnissu pòd smartni ghrih jedan druggomu ʒadovogliti, kàd raʒlonitò pytaju; i xelè, kakò' ʒapovida sveti Pavao, govorechi: *Xenni nekà mũx vrati dũgh; i takoghier xenna muxu.* Raʒlogh dãje: *Jere xenna nejma oblast vàrh svoga Tila, neggo mũx: takoghièr nì mũx nejma oblast vàrh svoga Tila, neggò xenna.* I ʒatvora svoje bessidovangne, ʒapovidaùchi: *Nemojtese binniti meghiù vammi; negh' ako i jedan, i drugghi tommu vogliom pristanne ʒà niko vrime, doklẽmse Boggu pomolite; pàkse vratite nà vàsc dũgh, dà vâs Sotòna nebbi napastovala cichia vasce bludnosti.* 578. Sess. 24. c. 1. de Reform. matrim. 1. Corinth. cap. 7.

Dallisse ovvo raʒumi, kàd ʒarucnik pyta dũgh (kako tyknusmo) s' pravizom, s' raʒlogom, i prostò, illiti bèʒ ùvri- 579.

ùvrighiengna Boxjega. Allichiem' obilniè onciàs istumaciti.

Uppit. 2. Kàd zarucnik pyta s' pravizom dũgh od Posteglie?

Odgov. Taddà, kàd ovvu nije izgubio. Gubĩje pò Rodozkvargnu, i pò Prigliùbodinstvu. Kàdjè dakle drũgh sagrhiscio s' Rodizom, olli s' Rodiakom svoga drũga, olli ucinio nevirru s' Prigliùbodinstvom, izgubio jest svoje pravìze vàrh Tilà svoga drũga; nitmujè ovvi duxan zadovogliti ù dũgu od Posteglie. Razlogh jest, jerjè ù tollikò jedan druggomu duxan zadovogliti, ù kolliko ovvi imma pravizu vàrh gneggova Tila: daklè buduchi izgubio ovvu pravizu pò Rodozkvargnu, olli pò Prigliùbodinstvu, kakò zakon svidoci, nijega duxan zadovogliti, doklèm se krĩvaz neciǹ odrisciti od Biskupa, olli, akojè ghrih skrovit, od Redovnikah Prosjakah, koji zà tò immaju oblast. 580.

Tit. per totum, de eo qui cognovit consanguineam uxoris suæ.

Dalli prèm dà tò nijè duxan, kàd poznaje recceno pomangnkangne svoga drũga; nisčta magne moxèga zadovogliti. I ako isti zarucnik, koijè prãv hottio budde, krĩvazgajè duxan posluſciati, jere õn vazda uzdarxi svoje pravize. Dalli akojè i jedan, i drugghi od iste mũke, t. j. obadva uppala ù Prigliùbodinstvo, taddasusse duxni poznavati. 581.

Nàdodàdo: *Kàd drũgh prãv poznaje pomagnkangne svoga drũga*, jere ako samo od togga sumgni, duxan muje zadovogliti. Isto rezzi, akomu jednòm prosti nevirru, jere pò ovvomu prosčtengnu krĩvaz istanovize dobĩje svoje pravize. Moxe, koijè prãv, prostiti drũgu, akò ovvi nìje uppao ù Rodozkvargne parvoga, olli drug-goga kollina, jere ù ovvomu nemoxe bèz odpusčtengna Zarkvenoga.

Uppit. 3. Kàd pyta s' razlogom?

Odgov. Tadda, kàd pyta razboritò, i bèz vellike mukke, olli jezivosti zdravglia ù svomu drũgu, olli Poròdu. Cichia togga nijè xenna duxna pristati k'svomu muxu. 1. Kàdjè ovvi pìan, olli izvãn sebè, akò nebbi prividila, dacchiè s' druggom saghrisciti, olli uppasti sãm ù koju smradochiu, jerbi tadda duxna bila, zà odvratitiga, od ghriha, i zà nebbiti dioniza ù gneggovoj zlocchi. 582.

2. Kàd odvèch cẽstò, i dossadglivò pyta, n. p. trikrat, cetirikrat nà nõch; olli prikò dneva, akosse neossiti, dasse mũx moxe ozkvarnuti ù siangnu, jerbi taddà duxna bila, zà neũcinitiga uppasti ù ghrih. 583.

3. Kàd-

3. Kàdsè xenna boji kojemu fvomu velliku ʒlù, akò priſtane, kakò n. p. nemocchi, poghibili od fmarti, i prilicnu. Ovvo moxe bitti olli od ſtrane muxevglieve, olli iſte gnè. Muxevglieve, kàdjè mũx gubbav, kuxan Franzàv, olli imma koje prilicno ʒlò, kojefe hvatta, i prilipgliùje, jerfe xenna pòd brimme tollikò tẽfcko nijè podveʒala. A' s' drugghe ftrane mùx s'pomochìu Boxjom moxe najti lyk fvomu poxegliengnu. Niſcta magne akobì muxevglieva nemoch dugga bila, cichia millofardja immalabimu xenna priſtati, jerbiſſe innakò õn mucnò oſlobodio od fvoje poxude, kakò odgovorì Aleſſandro Papa III. beſſidechi od gubbe. 584. *Cap. 2. de Conjug. Lepros.*

Od ſtrane xennine, kàdjè onna ù oghgnizi, ù fucciji, il ù prilicnoj nemocchi, kojoj mnoggo ùdì tò priſtangne: olli kàd pò sũdu lycnikah, illi pò onnomu, ſctojè kuſcìala, poʒnãje, dà ʒacceti, i roditi gnoj jeſt od vellike poghibili. U' nijednomu od ovvih doggoghiajih nijè duxna priſtati k' mũxu, kakò opchienò ucè Boggoslovzi. 585.

A' ſctobì odgovorio, dà xenna ʒnaduchi, dàjojè od tollike poghibili ʒacceti, i roditi, cichia togga priſtaùchi k' mũxu, iʒmecchie iʒ febè ſimme muxevglievo; olli pijè lyk, koji ſmẽta, i raʒmecchie ʒaccetje?

Smartnòbi, i teſckò tà xenna Bogga ùvridila, kakò skupnò odgovarajù Naucitegli, jerbi dillovala protiva poghlavitoj ſvarhi ſvete xennidbe, koja jeſt, raghiati; i i protivà Porodu. 586.

4. Kàdſe boji s' raʒlogom kojemu velliku ʒlù ſvoga Poroda, ſmarti, iʒbivengnu, nagardengnu, i prilicnu, kakò n. p. ù vrime od karvotocja xenskoga; olli kàdjè vehoma tegotna: i tadda nijè proſtò nì pytati, nì vratiti dũgh, jerſe nepravednò i pyta, i dãjè, ſctò nemoxe bitti bèʒ vellike ſckodde, i poghibili. 587.

Uppit. 4. A' dà xenna vaʒdà rãghia dite martvo, moxeli cichia togga ʒakratiti mũxu dũgh od poſteglie?

Odgov. Nemoxe protivà vogli muxeglievoj, kakò niki ucè. Raʒlogh, jerè mũx ſtoji ù poſſidovangnu ſvoga raʒloga, kojega ìmma vàrh Tila ſvoje xènne. A' s' drugghe ſtrane boglièjè ditetu i martvuſſe roditi, nègh nikakò nebbiti, govori ſveti Aguſtin. Napokòn, nijè skrachiena rũka Boxja, koji moxe datti millõſt, daſſe ù napridak ſinovi xivi poraghiaju. 588. *Aug. lib. 5. contrà Julian. cap. 8.*

Uppit. 5. Cichia ſiromaſctva, daſſe ſinovi nemnoxè, kojiſe nejmaju s' cim hraniti, i uʒdarxati, moxeli xenna mũ-

xu

xu, olli mūx xenni ʒakratiti recceni dūgh?

Odgov. Akosse i jedan, i drugghi ù tommu pogodì, i vogliom pristanè k' toj pogodbi, moggūse uʒdarxati: paccè posli tè pogodbe hottiùchi jedan od gnih, drugghimu moxe ʒakratiti; jere nepravednò pyta protivà pogodbi, budduchi dopuſctena cichia potribe, i cichia ſvake dobre ſvarhe. 589.

Akò pakà Drūgh nepristaje vogliom toj pogodbi, nemoxe ʒarucnik gnemmu ʒakratiti dūgh cichia immenovanoga ſiromaſctva, kakò opchienò ucè Boggoslovzi. Raʒlogh jest, jerè drūgh imma pravizu pytati, ſctommusse pristoji; à mnoxstvo ſinovah jest offobito dobro, i poghlavita ſvarha xennidbe. A' s' drugghe strane boglieјè Porodu i ſiromaſckì xiviti, nègh nikakò nebbiti nà ſvitu; à nijè nì muſcnò, dobiti hranu, kò imma pamēt. Cichia togga nejmaſe odriſciti ù Iſpovidi onna xenna, olli mūx, koji ʒakrachiuju ſvomu Drūgu recceno pristangne, oggovaraùchiſſe ſiromaſctvom. Napokòn, olli ʒà duggo vrime ʒarucnik ʒakrachiùje dūgh ſvomu Drūxbeniku; olli nè ʒà duggo vrime, nègh ʒà mallo, cichia togga ſiromaſctva? Akò ʒà duggo vrime, postavgliaga ù jeʒivost od bludnosti. Akò ʒà mallo vrime, tako laſcgne ʒaccimglie Porod. Niſcta magne nahodeſe Naucitegli, koji oggovaraju tù xennu ſiremaſcizu, koja imma mūxa Raʒaſipnika; à nemoxè xiviti, nègh ù vellikoj potribi ſvojim Porodom, akò ʒakrati muxu pristangne ʒà koje vrime, doklemſe ovvi raʒviddì, i pokorì od ſvoga raſſutja. 590.

591.

Uppit. 6. Sctoſſe raſumi: *Kàd ʒarucnik dūgh pyta prostò, i bèʒ ùvrighiengna Boxjega?*

Odgov. Raʒumîſe, kàd-ga pyta, iſpunniti s' nacinom pristojnim, pòd okolovſctine dopuſctene, i pòd ſvarhu dostojnu. 592.

Pòd *ſvarhu dostojnu* pyta. 1. kàd pyta ʒà raghiati Dizzu, i uʒdvighnutijih ù strahu Boxjemu. Ovvoje ſveta ſvarha, i dobîje kòd Bogga, koiſe ʒdruxuje ſvojom xennom ʒà ovvu dostojnu ſvarhu: *I sàd, Goſpodine, Ti ʒnāſc* (govoraſce ſveti Tobia mlaghì) *jerè nè ʒà uʒrok od bludnosti uʒimam ſestru, moju xennu; nègh ſamò ʒà gliùbav od Poroda, ù kojemu buddè blagoslovglieno Imme Tvoje ù vike vikovah.* 593. Tobiæ c. 8.

2. Kàdga pyta ʒà lyciti, i odmaknuti bludne poxude tollikò od Druga, kollikò od ſebè, prèm dà nejma miſ- 594.

misli od Poroda (kakò hocchiè jedni Boggoslovzi protivà drugghima) koju nemoggū immati ʒarucnizi ſtarri: I ovvojē drugga ſvarha od xennidbe, govorechi ſveti Pavao: *Cichia bludnoſti nekà ſvak' imma ſvoju xennu*. Ovvoſu prāve dvì ſvarhe ʒdruxengna ʒarucniſckoga; parva iʒvarſnia; drugga neiʒvarſnia, dalli poſtena. 1. Cor. 7.

Cichia togga ſaghriſciuje barèm malim ghrihom. 595.
1. koji pyta, i cinì ſamò, ʒà iſpunniti naslaghivangne tileſno, kakò ucè, ſveti Aguſtin, ſveti Tomas, i ſveti Bonaventura, i oſtali ſad Naucitegli. Nauk protiva ovvomu oſſughien jeſt od ſvete Zrikve pòd Innocezom XI. L. de Bono Conjug. c. 8. Innoc. XI. Prop. dam. 9.
2. koji pyta, i cinì ſamo ʒà ʒdravglie tileſno, kakò ucì ſveti Tomas, i s' gnim mnoʒi Naucitegli, prèm da oſtali opchienè ucè, tà tà nebbi nì malī ghrih ucinio. In 4. diſt. 31. quæſt. 2. Art. 2. ad 4.

Pyta, iſpunniti *s' nacinom priſtojnim*, koji pyta, iſpunniti s' nacinom naravskim, i podobnim ʒà ſiàti, i primiti ſimme ù sūd naravski, bèʒ jeʒivoſti od prolitja. ʒà tò ſe hocchie naravsko namiſtengne xivotta, lexechi, i dà jè xenna pòd muxem. Cichia togga koji ù ovvomu pomankāje, ſaghriſciùje ù priſtangu s' xennom ſvojom. 1. ſmartnò, i mnoggò têſcko, i protivà naravī, kàd povoglnim nacinom pritarghnuje priſtāngne, i prolījè iʒvân ſimme; i tollikò mūx, koji tò cinī, kollikò xenna, koja vogliom nà tò priſtaje: olli onna pò ſebi īʒmecchie hottinò ſimme, ʒà kojimu drāgo uʒrok. Priſtupaùchi Onan, Sīn Jude ù ſtaromu ʒakonu k' xenni ſvojoj, pritarghnù takò priſtangne, i proſsù īʒvan: onciàs-ga Boogh poràʒi s' prīkom ſmartju, kakò nâs uci ſveto Pyſmo. 596. 597. Gen. cap. 38. verſic. 9. & 10.

Rekkoh: *Povoglnim nacinom*; jere akò tò īʒhodi od koje slaboſti naravi protivà vogli gnihovoj, nijè ghrih. Rekkoh takoghier: *kollikò xenna, akò tommu vogliom priſtaje*, jerè akò xenna tommu nepriſtaje, neſaghriſciùje pytaùchi dūgh od muxa, prèm dà poʒnâje, dà ōn imma tù vraxju obiciaj, jere muxevglieva oppacina nejma gnoj uditi. 598.

2. Saghriſciùje ſmartnò tollikò mūx, kollikò xenna, kakò mnoʒi mudri Naucitegli uʒdarxù protivà mnogghima oſtalim, kàd privracchiaju namiſtengne naravskò xivotta, takò dàjē mūx pòd xennom, kàd priſtaju. Raʒlogh jeſt, jerſe poſtavgliaju ù biſtru jeʒīvoſt od prolitja: i jere privracchiaju nacin iſte naravi. 599.

3. Saghriſciùju ſmartnò (kakò iſtī hocchiè) kàd priſtaju pò nacinu xivotinskomu, t. j. mūx s' plecchiah, 600.

akojè

akoje jezivost od prolitja. Akò nejma tè jezivosti (scto mucnò moxe bitti) drugghi Naucitegli dopusctaju tà nacin, kàdjè xenna zbabna; i pristati sprida, moxe nauditi Porodu, i bojatisseje kojemu zlù. 601.
4. Saghrisciùju barèm malim ghrihom, kàd pristaju stojèchi nà noggù, nebbuduchi ovvo naravski nacin. 602.
I akossu kusciali, dasse pò ovvomu nacinu prolije, smartnò saghrisciùju pristaùchi ovvakò. I vazdà smartnò saghrisciùju, kàd privracchiaùchi naravsko namistegne xivotta, prolivaju izvân, prèm dà bì ovvo prolivangne bilo protivà gnihovoj vogli, jerè povoglno dàju uzrok ovvoj oppacini protivà naravi, 603.
Pyta, ispunniti *pòd okolostanke dopusctene*, koji pyta, ispunniti ù mistu, i ù vrime nezabragneno; i kàd ispugnengne neizlazi iz meghiascih posctengna, i srama naravskoga. zà tò saghrisciùju. 1. smartnò, koji pristaju ù mistu occitu, takò dà sù vighieni od drugghih, buduchi ovvo protivà stydu, i framu naravskomu. 2. koji ispugnuju ù mistu posvechienomu, izvân vellike potribe, kakosmo zabilixili, bessidechi vàrh ozkvargnengna Zrikve, buduchi ovvo protivà posctovangnu, kojese imma svetomu mistu. 604. 605.
Pytati, ispunniti ù dân od Pricesctengna, jest mnoggo nepristojno, kakò skupnò vapiù sveti Otzi. Dalli viddi, sctò vàrh ovvoga istumacismo ù pripràvi zà sveto Pricesctengne. 606.
Uppit. 7. A dà, koji pyta dũgh, nemoxega prostò pytati, jerjè n. p. pòd zavitom od cistocchie, olli pyta zà koju zlù svarhu; moxeli niscta magne Drũgh, i jelliga duxan zadovogliti?
Odgov. Kàd zarucnik znade, dà Drũgh od gneggove strâne nemoxe pytati, jerjè, kakò bì recceno, podvezan pòd zavechiangne od cistocchie, ucigneno posli rukovangna, olli pyta zà zlù svarhu, immaga od togga odvarnuti, mogguchi. Dalli akoga nemoxe odvratiti; i ôn hocchiè, dammusse pristane, zarucnik nebbi saghriscio, zadovogliechiga: paccegaje duxan zadovagliti, kakò hocchiè vridni Naucitegli. Razlogh dàju, jere ôn nijè izgubio razlogh vàrh togga dũga, kojega pyta, prèm dammujè zapricen od zavechiangna: i akò zlò pyta, ovvo nerazvexuje duxnost, koju immà zarucnik, zà zadovoglitiga. 607. 608.
Drugghise Naucitegli ovvomu supprotive, uzdarxùchi, dammu nebbi moggao zadovogliti. Razlogh jest, 609.

jerè Drũgh buduchi pòd ʒavitom od ciſtocchie, nemoxe pytati bèʒ ghriha; daklè nì ʒarucnik gnegga ʒadovogliti. U ovvoi raʒlicnoſti od naùka ſpametnobi ucinio ʒarucnik, dà privideehi xegliu ſvoga Drũga, õn-ga pritecce, pytaùchi; i takò koì-jè ù ʒavitu, moxe bèʒ ghriha bitti ʒadovoglien, kakò ʒabilixiſmo ù proſciaſtnomu jednomu Iʒiskovangnu.

Uppit. 8. A dà jedan od ʒarucnikah sãm poʒnaje, dà gnihova xennidba nijè dobra cichia koje ʒaprike potajne; i Druxbenik od gnegga pyta dũgh, neʒnaduchi ʒà tù ʒapriku, billiga moggao ʒadovogliti?

Odgov. Nikiſu ſtãri Boggoslovzi ucili, dà bì moggao. Raʒlogh dâju, jerè ſctò jedan Drũgh moxe pytati bèʒ ghriha, drugghi moxe datti: moxe pytati bèʒ ghriha, koji neʒnà ʒà ʒapriku; dakle i drugghi datti, prèm dà poʒnaje, dà xennidba nijè dobra. 610.

Dalli ovvi naùk nijè dobar; i gnemuſe skupnò ſuprotivè ſadaſcgni Boggoslovzi. Raʒlogh jeſt. 1. jerjè takò raſſughieno od ſvetoga Otza Pape Innocenzã III. ghdì slobodnò ʒabragnuje, ù tommu doggoghiaju priſtati, nà tà nacin dà muſſe i pòd Prokleſtvo tò ʒapovidi od Stariſcine, nebbi moggao poslusciati; i priabiſſe immao poniʒnò podloxiti pòd Prokleſtvo, nègh iʒvarſciti priſtangne putteno. 2. jere ſaghriſcengne puttenò nighdà nemoxe bitti dopuſcteno, buduchi ſmartni ghrih od ſvoje naravi: à taddabi ʒarucnik puttenò ſaghriſcio, kako sà ſvakom druggom xennom slobodnom, nebbuduchi meghiù gnimma dobro vinciangne: daklè nikako nemoxe priſtati, prèm dà Drũgh nepoʒnaje ʒapriku, i dà neʒna, dà nijè dobra xennidba. I ovvoſe ſvè raʒumì, buddi ʒaprika od ʒakona naravskoga, il Boxjega; buddi ſamo od ʒakona zarkvenoga: ʒà doſtajè, dà xennidbe nijè dobra. 611. *Cap. Inquiſitioni, de ſentent. excomm.*

A ſctò parvi Naucitegli noſſe ʒà ſvoj raʒlogh, dà, ſctò jedan ʒarucnik moxe pytati bèʒ ghriha, tò drugghi moxe datti, ovvoje iſtina, ako i drugghi tò moxe datti bèʒ ghriha; innaciè tò nijè iſtina, kakò nemoxe ù naſcemu doggoghiaju. Prilicno, kàdjè koji ù yellikoj potribi, moxe pytati ù ʒajam pineʒah ù jednoga kamatnika, kojega poʒnàje, dammujih nêchie datti bèʒ kamate; alli kamatnik nemoxejih ʒà tò datti s' kamatom, kakò jednoduſcnò ucè Kgnixnizi. 612.

Uppit. 9. A kàd ʒarucnizi olli obadva, olli jedan ſamò ſumgni,

gnì, jelli, nijelli dobra gnihova xennidba, sasvom ovvom sumgnom moxeli pytati, olli datti recceni dũgh?

Odgov. Kàdsusse rukovali s' obieiajnim navisctengnem, nittissu taddà zarucnizi immali sumgne vàrh dobrote svoje xennidbe; dallijim pakà posli prihodi tà sumgna, immaju pomgnivò izvidditi vàrh gnè; i zà tò vrime uzdarxatisse od pristangna tilesnoga, doklêm dobrò viddu. Posli pomgniva izvighiengna, prèm dà nysu iznascli istinu, i jòsc slidi gnihova sũmgna, moggũse sastati, tollikò pitaùchi, kolliko vrachiauchi dũgh, kako skupniè ucè Boggoslovzi. Razlogh jest, jerè buduchisse rukovali s' dobrom virrom, possidovangne stoji zà dobrotu rukovangna, kojemù nemoxe nauditi sumgna prihodêchia: i zà tò immaju zarucnizi darxati zà dobru svoju xennidbu, posli kakòssu dobrò izviddili vàrh reccene sumgne. 613.

Akojè pàk sumgna bila jòsc ù poccetak prìd rukovangne, i niscta magne pòd ovvususse sumgnu rukovali, zlòssu ucinili, takose rukujuchi bèz svitta svete zàrkve vàrh tê sũmgne; i bèz pomgne, zà iskati istinu varh tê stvari, kako istumacismo varh sumgne od zaprikah. Cichia togga nemoggũ nì pytati, nì vratiti dũgh, doklem nenaghiù istinu, kako opchieniè ucè Boggoslovzi. Razlogh jest, jerè possidovangne zlè virre nedàje nijednu oblast, nì pravizu Ciòviku. Niscta magne akossu pomgnivo onciàs ù poccetak izviddili vàrh tê sumgne, i nysu mòghli nâchi istinu, hocchiè niki Naucitegli, dà bì zarucnizi mòghli prostò pytati, i vracchiati dũgh. Dallijè ovdi istinitiji nauk ostalih Naucitegliah, koji tò nedopusctaju. 614.

Uppit. 10. Sctòjè prosto, i dopuscteno zarucnikom ù ispugnengnu reccenoga dũga?

Odgov. Dopusctenasujim svaka, kojà pripravgliaju nà tò ispugnengne, kakò n. p. puttene misli, govorengna, naslaghiengna, ghledangna, tyzanja, i prilicna, akò neizhode izvân Granize od posctengna naravskoga. Razlogh jest, jeri Stvoritegl naravi dopustio jest xennidbi svaka, koja razloxitò sobom potêxe ispugnengne dũga: à nè onna, koja izlaze izvan Granize posctengna naravskoga. 615.

Dà mladiza odana uppyta ù Ispovidi misnika vàrh ovvih stvarih, nebbioj imma odgovoriti, nègh ù kratkò; i bogliebiju bilo poslati k' jednoj xenni posctenoj, i visctoj, dàjù ù tommu uvicba. Evvo ù kratko naùk: *Taddà zarucnizi ù tyzangnu, ù ghledangnu, i ù prilicnima, izlaze izvan megbiè posctengna naravskoga, kàd cinè sctò protivà na-* 616. 617.

naravi; *olli s' privighiengnem prolitja od simmena*; *i taddà vazdà smartnò saghrisciùju*. Cichia togga -

1. Saghrisciùju smartnò tollikò mũx, kollikò xenna, i priglìùbodivò, prossipgliuchi hottinò izvân sũdà naravskoga (kakò ubilixismo i viscè) pò nauku svih Boggoslovazah. Razlogh jest, jerjè ovvo protivà cistochi naravskoj od xennidbe, protivà svarhi gnè, i protivà virri svetogá Sakramenta. 618.

2. Saghrisciùjù smartnò, tyzauchisse, ghledauchisse, i prilicna, kàd privighiàju, dacchiè od ovvoga sliditi prolitje; i tò tyzangne, ghledangne cinè zà samo naslaghiengne, prèm dà nejmaju misao uciniti tò prolitje. Razlogh jest, jerè nesamo hottiti, dalli jòsc i uzrokovati stvãr, koâjè smartni ghrih, jest smartni ghrih, akojih nebbi koji posctèni uzrok od togga oggovorio, kakobi oggovorio pò nauku jednih Boggoslovazah, dasse tako tyciù, olli ghledaju zà svidociti jedan druggomu gliùbav, kàdse od gnè sumgnì. Dalli ovvi nauk meni nijè uggodan, jere imma i druggoga pũta posctenièga, zà svidociti reccenu gliùbav. 619. 620.

3. Saghrisciùju pritesckò, smartnò, i protivà naravi tollikò mũx, kollikò xenna, pristauchi stràga ù sũd protivànaravski; i dostaje samò pocceti, s' miscgliù zà ispunniti pristangne diavaosko ù tommu mistu. Razlogh jest, jere mũx, i xenna nejmaju oblast varhù svoga Tila, nègh pò pũtu naravskomu, i zà roghiengne. Ovdi razmiscglia Sveti Agustin, dà ù tommu xenna, i mũx texje, i gardniè saghrisciùju, nègh Ciòvik, i xenna, koji nysu zarucnizi, jerè osvin gardòbè od Petogradnosti, cinè savisce Priglìùbodinstvo, saghrisciùjuchi protivà virri svetoga Sakramenta. I duxnissu istumaciti ù Ispovidi, dassu tò meghiù sobom ucinili, kakò mũx, i xenna; i nebbi zadosti bilo ispovìditi tù hũdu oppacinu, mucèchi okolovinu od mũxa, i od xenne. Takò skupnò Naucitegli. 621. *Lib. de Bono Conjug. cap. 11.*

Uppit. 11. A sctòbi rekkao, dà mùx zà bogliêsc pripraviti pocme ù mistu protiva-naravskomu; dalli s' miscgliu, zà izvarsciti pristangne ù sũdu naravskomu?

Odgov. Nahodise nikih Naucitegliah, koji oggovaraju zarucnike ù tommu doggoghiaju; i uzdarxù, dà nebbi smartnò saghriscili. Dalli ovvi mallo dobri naùk nijè od ostalih hvaglien; i skupnò ucè, dà bì smartnò saghriscili, i ùcinili ghrih pocceti protiva-naravski. 622.

Uppit. 12. Nahodise sctoggod i gardniè. Nà tollikuse slipochiù

chiù dehodi, dasse i ù usta cini. Sctocchiesc recchi ovdi, Ispovidnice?

Odgov. Ghrih neiʒgovorni! pritexak, i prioppak. Mnoggo 623.
têsckò saghrisciùju, ako cignengne iʒvarsciùju ù tommu mistu, kakò svaki Ciovik viddi, akoje Ciòvik. Samo zelovati frãm, olli prikloniti k' ustima, niki ucè, dà nebbi doparlo dà smartnoga ghriha. Moxe kàdgod ovvi 624.
naùk sluxiti Ispovidniku; dalliga nighda nejma uciti; neggò vaglia, dà ù tommu têsckò, i xestokò pokara ʒarucnike, i svakoga druggoga.

Uppit. 13. Udigliè pò roghiêngnu mogguliffe sastati ʒarucnizi?

Odgov. Hocchiè jedni Naucitegli, dà nemoggũ, doklemse 625.
xenna dobrò neoccisti, jere od togga iʒhode mnogga ʒlà utrobi xenskoj. I takose cini, dàjè odreghieno ù ʒakonu Cap. final.
Zarkvenomu. Alli drugghi odgovaraju, dàjè ovva na- Dist. 5.
redba ʒakona samò pod svit; à nè pòd ʒapovid. Doistò 626.
nijè pristojno; i od toggase ʒarucnizi (akò moggũ) immaju uʒdarxati cichia mnogghe nepodobnosti, koja od togga moxe iʒachi, kako ucè Lycnizi.

Takoghier immaùse uʒdarxati ù vrime od Tocjà xens- 627.
koga, koje rekku *bili zvyt*, jere xenna pristauchi ù tò vrime, moxe ʒacceti lasno ghgnilăd ù utrobi; i lasnò moxe sebi skratiti xivot, kakò isti Lycnizi nadodaju.

POGHLAVJE II.

Od Duxnosti, koju imma mũx k' xenni: i xenna k' mũxu.

Uppit. 1. SCtòssu ʒarucnizi duxni jedan k' druggomu?

Odgov. Duxnissu jedan druggomu nossiti gliùbav, i 628.
posctengne; uʒdarxati virru; i pribivati ùjedno: *Gliùbite* (ʒapovida Boogh pò ustih svetoga Pavla) *muxovi xenne* Ephes. c. 5.
vasce, kakoje i Issukarst gliùbio zarkvu. Pàk nadodaje: *Takosu muxovi duxni gliùbiti xenne svoje, kakò tilessa svoja: kò svoju xennu gliùbi, sebe istoga gliùbi*. Ovvojè ʒapovid Boxja.

Saghrisciùju dakle smartnò ʒarucnizi, kàdse tesckò 629.
progòne, ʒlobbè, pogarghiùju, i prilicna. Raʒlogh jest, jere ghdissu ovva, nejma Gliubavi, koju Boogh ʒapovida.

Saghrisciùju smartnò, jedan druggoga ostavgliaùchi, 630.
i od gneggâse odilujuchi; olli bèʒ gneggove voglie ù dalle-

dalleka mista ʒà mnoggo vrimena hodechi, i pribivaùchi, bèʒ ʒakonitoga uʒroka.

Uppit. 2. Moxeli mūx pokarati, illi promlatiti svoju xennu; olli xenna svoga mūxa?

Odgov. Mudrò raʒmisceglia Anghielski Naucitegl, dà Gospodin Boogh ù poccetak Svīta stvorì najparvu xennu, nè od ghlâve ciòvicje, ʒà dà ovva mūxu nebbi ʒapovidala: nè od nogghè, ʒà dà mūx gnù nesʒyni ʒà sluxbenizu, podloxnu gneggovim noggama; nègh' od Rebra, dà budde pòd mūxom, kako pòd Ghlavarom; i dà mūx darxì gnù kòd svoga sarza, i gliùbi, kako svoga Druxbenika. 631. *S. Th. in eductionem Æve ex costa Adæ.*

Vegliù dakle, dà mux ʒà koji uʒrok moxe pokarati svoju xennu s' osctrom tycju, isctòm dà ovvo neiʒajdie od koje ʒlobbe; i bitti imma bèʒ rycih, kejoj posctengne uvrighiaju. Takoghièr moxeje s' mirrom ùdriti, akojè pìaniza, ʒlà jeʒika; olli opchì s' druxbom mallò posctenom: i nebbi velle bilo, dà takova xenna ʒà tri, il ʒà cetiri dnih chiūti udoraz od ruke, olli od xille. 632.
Vaglia nisćta magne, dasse mūx ciūva od ovvih udorazah, kàdjè xenna tegotna, ossobito ûdorza od nogghe, od sciakke, olli od sctāpa; jere dàju cinì iʒbitti Poròd, ōn bi uboiza bio svoga sīna. Ovve reccene udorze Naucitegli dopusctaju muxu ʒà istumacene uʒroke, kàd xenna nije plemenite karvi, jerse nà ovve nepostavgliaju bicci, neggò jākè ryci. 633.

Dalli xennama nije dopusćteno nà muxove rūke postavgliati, ollijih s' rycima ùjidati, buduchi gnimma podloxne. 634.

Uppit. 3. Kàd mūx saghrisciùje pràm xenni ù ryci, olli ù druggomu, osvin sctò rekkosmo? olli xenna pràm muxu?

Odgov. Saghrīsciùje mūx smartno. 1. kàd bèʒ uʒroka psùje svoju xennu karvi plemenite, i posctene obitili, govorechioj, n. p. *Visctize*; *kūrbo*; *prigliùbodivize*, i prilicna. Raʒlogh jèst, jere ovve ryci ùvrighiùju tesckò posctengne xennino; à, kakò ucì Anghielski, onna pò vinciangnu nije dala oblāst muxu varh svoga posctengna. 635. *S. Th. 22. Q. 27. A. 2.*
Druggobi bilo, dàjè xenna pusckoga, i niʒoka roddæ, jerè od ovve varste mallo hajù ʒà takove ryci. Dalli akobisse i onne smutile, saghrisciobi. 636.

2. Saghrisciùje smartnò, kàdjoj bèʒ uʒroka ʒakonitoga ʒabragnuje, ispunniti ʒapovidi Boxje, olli zarkvene, kakò ispoviditisse, i Pricestisse; ciùtti missu ù sve- 637.

taz

taz zapovidgni; i prilicna. Dalli zabranitijoj ovva sveta dilla ù vrime nezapovighieno, nijè smartni ghrih, nègh akobioj velliku sckoddu duhovnu ucinio. 638.

3. Saghrisciùje smartnò, udarauchije nemillò, s' poghibili od xivotta. 639.

4. Saghrisciùje smartnò, zakratiùchioj hranu, i odicchiu potribnu, akò nebbi onna bèz uzroka pobighla od gnegga: i kàdjoj tò moxè providiti. 640.

5. Saghrisciùje smartnò, nehajuchisse vladati pomgnivò s' kucchiom, kàd pò gneggov nepomgni obitil podnossi nevoglie. 641.

6. Sagrisciùje smartnò, kàd pò svojoj zlocchi, kako n. p. pianstvu, ighri, i prilicnima, cinise nepodoban, hraniti xennu, i obitil. Svemmu ovvomu, i prilicnu razlogh jest, jerè pomangnkàje protivà svojoj tèsckoj dũxnosti. 632.

Dalli xenna ù ovvim stvarima pomangnkajuchi, saghrisciùje texje od mũxa, kako ù opsovangnu, ù udorzu, i prilicnimà, nossechi vecchiu gardobu sobom ù xenni, nègh ù mũxu. 643.

Uppit. 4. A dà xenna nedonesse svoju Parchiù, muxu obechianu, jelliju nisĉta magne dnxan hraniti, i odivati?

Odgov. Nijè duxan, jerse podvexujè pòd hranu, i odicchiu ù kripost od Parchie obechiane. Innakòbi bilo, dajù rukuje bèz parchiè, znaduchi dàju nejma, olli nemoxe doniti; ollisse takò poggodì, jerbiù tadda duxan bio hraniti, i odivati. 644.

Uppit. 5. Dasse razluci mũx od xenne, jelliju ovvi duxan hraniti?

Odgov. Akosseje razlucio pò svomu pomangnkangnu, duxanjè dattioj hranu. Dalli akobi pristao uzrok od razlucengna, i õn jù sebì zove; à onna nechie, dâ dòjde, taddajoj nijè duxan provviditi hranu. Takoghièr akobì slidilo razlucengne cichia pomagnkangna xenne, nebbije mũx duxan bio hràniti. Razlogh jednomu, i druggomu jest, jere nebbi xenna ucinila, sĉtoje dũxna. Akoje napokòn slidilo razlucengne pò pomankangnu jednoga, i druggoga, taddabiju duxan bio hraniti; jerse pomangnkànje jednoga zadovogliùje s' pomangnkangnem druggoga; i takose nahodè pòd dũgom, kakò i prià razlucengna. 645.

Uppit. 6. A jelli xenna duxna hraniti mũxa, kàdse ovvi pò sebì nemoxe hràniti?

Odgov. Jè duxna, kako ȝakon odgovara, budduchi naravska ſtvar, dà jedan druggoga pomoxe. 646. *L. Si cùm dotem* 22. *§. 7. ff. ſoluto matri.*

Uppit. 7. Nahodechiſſe ù vellikoj potribi xenna Petrova; i ù iſtojſe nahodi otaz, olli matti Petrova; nìt moxe Patar pomochi, negh ſamo jednoga od ovvih, kojegaje duxan pomochi?

Odgov. U opchienoj potribi mûx imma prià datti pomoch xenni, nègh Roditegliù, budduchi ôn s' xennom jedno Tilo. Govori cichia togga Pyſmo ſveto: *Oſtavicchie Ciòvik otza, i matter, i prilipìchieſſe k'xenni.* Dalli ù privellikoj, i najpokojgnoj potribi imma prià pomochi Roditeglie, nègh xennu. Raȝlogh jeſt, jere vecchie Ciovik imma od Otza, i od mattere, nègh nì odjednoga druggoga, budduchi od gnih immao bitje naravsko. Iſtò rezzi od xenne k' mûxu. Dalli ù napokojgnoj potribi, akò mûx imma sîna, ovvimujè duxniji, nègh xenna, cichia karvi naravske. 647. *Gen. cap. 2. v. 24.* 648.

POGHLAVJE III.

Od duxnoſti Roditegliah k' ſvomu Porodu: i Poroda k' ſvojim Roditeglima.

Uppit. 1. SCtòje duxan Otaz, i matter k' ſvomu Porodu?

Odgov. Duxniſujim pò naravi gliùbav, i uȝdvighnutje, olliti odhragnengne tollikò tileſno, kollikò duhovno. Raȝlogh noſſi narav iſta ù ſvakoj varſti xivûchiega. A Ciòvik, koije xivûchie raȝborito, i uȝdighnuto od Bogga nà ſvarhu varhnaravsku od Blaxenſtva vikovicgnega, imma bitti odhragnen i nacinom tileſnim, i duhovnim, ȝà bitti ùppravglien k' Boggu, i k' gneggovu Blaxenſtvu. Ȝà tò recce Eva, kàd porodi najparvoga ciovika nà ſvît: *Dobilaſſam ciovika Boggu.* 649. *Gen. cap. 4.*

Uppt. 2. Sctòſſe raȝumì ovdi pòd *Gliùbav?*

Odgov. Raȝumiùſe trì ſtvari. 1. dà Roditegli hocchie dobra ſvomu Porodu. 2. dajim dobra cinê. 3. dajih ciûvaju od ȝlà tollikò tileſnoga, kollikò duhovnoga. Cichia togga teſckò ſaghriſciùju Roditegli. 1. ȝlobechi jàko ſvoju dizzu; nepravednò, i bèȝ uȝroka progonechi. 2. xelechijim velliko ȝlò, i teſckojih kunnuchi, s'vogliom, dajimſe doggodi. 3. necinechijim dobra ù gnihovim teſekim potribama. 4. teſckojih bèȝ uȝroka bluchi. 5. neodmicciuchi od gnih velliko ȝlò tollikò tileſno, kolliko du- 650.

duhovno, à mogguchi; ì prilicna. Razlogh svemu ovvomu däje narav gliùska.

Uppit. 3. Sctò dohodi ovdi pòd *uzdvigbnutje*, *olli odbragnegne Tilesno?*

Odgov. Dohode tri stvari. 1. provìghiati gnihovu xivottu. 2, gnihovoj hrãni. 3. gnihovu bitju, olliti stangnu. *Provighiati gnibovu xivottu* duxnissu od zaccetja, offobitò do tri godiscta, radechi okò gnih, i pomgnechi, dà nebbi koju stvär ucinili, kojabi mòghla tesckò nauditi gnihovu xivottu, zdravgliu, olli izvarsnosti naravskoj. Cichia togga smartnò saghriſciùje. 1. Matter, koja budduchi tegotna, pìjè, olli jidde stvari udglive; nosſì, dixè tescka brimmena; skãce, tãrce, bèz potribe, i ovvim prilicna, privigiauchi, dà pò ovvomu moxe izbitti dìte. 2. Otaz nemillostivi, koji svoju xennu podlãga zbabnu tesckim Poslima; udaraje nemillò, muccì, jãkò smuchiùje, i prilicna, sctettom svoga Poroda. 3. Matter., koje nedoje Porod svojim mlykom bèz uzroka, ollijim nahode Dojnize mallò dòbre, koje sctette Dizzu, ſaſsêchi ovvi s' mlykom, chiũd Doiteglize. zlò cinė, nedojechi onne pò sebì; i karajih tesckò sveti Gargur Papa. I s' ràzlogom. Sctìjem, dà dvà siromaha Otza, ostajuchi s' nejakom dicizzom bèz svojih xenah, jedan odhrani svoga sina s'mlykom od Prassize; à drugghi s'mlykom od koze. Kàd ovvi mladichi uzrestosce, nejmãju draxje stvari, neggo, parvi, izvagliatisse ù ghlĩbu; à poslidgni, bòsti s' ghlavom. Evvo chiũd immenovanih xivinah, izsissana s' mlykom. 651. 652. 653. *S. Gregor. in Decreto Gratiani. Apud sztivan.*

Rekkoh: *Bez uzroka*, jere akò matter imma prãvi uzrok, zà nedojiti svoju dizzu, buduchi n. p. mlohave mnoggò naravi, olli nejmaùchi mlyka, olli gnè mlyko udechi Porodu; olli napokòn nossechi takò obiciàj Darxave, nèsaghriſciùje; dallijè tesckò duxna, nachijim dobre, i podobne Babbe, mogguchi. 654.

4. Saghriſciùju smartnò mattere, postavgliauchi obnõch uzase nepomgnivò svoju dicizzu prià, neggossu ovva izvarſcila gòdiscte danah; à ù nikimjè Darxavam ovvo zabragneno pòd Proklèstvo. I akò privighiàju, dajih pò tommu moggũ uduſciti, uduſcivaùchijih, cinese uboize svoje karvi. 655.

Provigbiati gnibovoj brani nossi sobom trì stvari. 1. davatijim jisti, i pitti. 2. odicchiu, i postegliu. 3. likarie ù vrime od nemochi. Ovvasu duxni Roditegli svomu Porodu, doklè prighie nà godiscta, ù koja moxe 656.

ſebì hranu dobiti. Matterje duxna s'mlykom Dite ſvoje 657.
hraniti dò trì godiſcta. Od trì godiſcta dò dvadeſſet i pèt
duxanjeſt otaz, akò ſinovi pò ſebi najmaju nacina, ʒà xiviti. Akò ovvò nemoggù otzi, à moggũ mattere, onneſſu duxne. Akò nì onne nemoggũ, duxniſſu Diddi, i oſtali od ſridgnega trãka. Saghriſciùju ʒà tò Roditegli.

1. Smartnò, nedajuchi hrãnu potribnu ſvojim ſinovom 659.
nejakim, olli nahodẽchimſe ù vellikoj potribi; nègh' akoſſe ſin pò ſebi moxè hraniti. 2. raſſipgliuchi ſvoja dobra ù Proxarloſti, olli ù Ighri; i cinechi ʒà tò ſinove nevoglne. 3. koji mogguchi neodkupgliùju ſvoje ſinove iʒ ſuxanſtva. 4. texjè, prodauchijih; olli iʒmecchiuchi nà pũt, i prilicna.

Provigbiati gnibovu bitju, olli ſtangnu, noſſi dvi ſtva- 659.
ri. 1. cinitijih nauciti koji ʒanât, priſtojan ſvojoj varſti: i akò immaju iʒvarſnu pamet, i raʒũm, i xelè uciti, duxanjihjè ù ovvomu pomochi s'tratgnom, ſctò moxe. 2. prikupgliatijim s'pravizom Dobra ſvitovgna, ʒà
dà pò gnimma moggũ xiviti priſtojnò ſvojoj varſti. Dal- 660.
li ù ovvomu pò dvà nacina obiciãju Roditegli ſaghriſcivatì; olli raſſipgliùchi Immangne, ſctò cinì ſinove nevoglne: olli nepravednòjim tekũchi, ſctò paka cinì uppadati ſinove ù ʒancize od ghriha.

Uppit. 4. Sctò dohodi pod *uʒdvigbnutje, i odbragnengne duhovno?*

Odgov. Darxaniſujih uʒdvighnuti ù dobroj naùzi, i ù obsluxen- 661.
gnu ʒadovidih Boxjih. I ʒà ovvòſe hocchie trì ſtvari. 1. nauk. 2. dodra iʒghlẽd. 3. pokaragne, i poſviſtenje.

Pò *naukuſſe* raʒumi, dàjih naucè, olli cinè nauciti 662.
ſvè ſtvari potribne, ʒà xiviti karſtianski; i ʒà ſpaſſiti Duſciu.

Pò *dobru iʒghledu* ſvoga karſtianskoga xivgliengna 663.
duxniſſu Rodittegli pokaʒati ſvomu Poròdu, kakò imma xiviti. Ovvojè najkripoſniji naùk. Ryciſſu vitàr, akojimſe dilla neʒdruxu. Vecchieſuſſe duxni ciùvati kojega ʒlà iʒhleda, pò kojemu datti moggũ ſinovom ʒao nauk, i uʒròk od duhovnoga raſapa. Sveti Jeronim, dyka, i krunna naſcega Naroda vopije iʒ ſpilah Betlemſkih ſvimma Roditeglima: *Spomeniteſſe vì Roditegli, daſte vecchiè duxni uciti vaſce ſinove s' Iʒghledom, nègh s' rycima: nek niſcta neviddè ù vammi, ſctò cinechi ſaghriſciùju.* *S. Hierony. Ep. ad Latam.*

Spametnojih napokòn immaju pokarati, kàd viddu, 664.
dà

dà sctò zlò cinè, olli govore. Dùh nâs sveti ustanovituje, dà: *Tkò prascchbia sibizi, zlobi sina svoga*. Dalii svaka s' mirrom: nì odvech nemillo; nì odvech odpustivo: *I vì Otzi* (vapijè sveti Pavao) *nemojte nà sarcbu potizzati sinove vasce; neggojih uzdvighnite ù naùku, i posvistenju Gospodinovu*, t. j. dà nejmaju bitti ryci odvech osctre, nì udorzi vehoma tescki, zà nedatijim uzroka od kojega saghriscengna; neggò mirreni, zà gnihovo dobro duhovno. Saghrisciùju dakle. 1. smartnò, neucechi, olli necinechi uciti svoje sinove ù stvarima potribnim zà spassengne vikovicgne; i neuzdvixuchijih ù dobrim naukam. 2. nekarajuchijih, kàdjih viddù ù kojjo vellikoj jezivosti duscevnoj; olli ù saghriscengnu smartnomu, kakò saghrisciùju mattere, koje dopusctaju kchieram, immati suoje Gliùbovze izvan xennidbe; ollijih puscchiaju s' druxbom mallo dobra mirrhisa. A sctòbi rekkao, kadjim jòsc cinè sridnize? Jahoh gnimma! prodaju Dusciu i svoju, i svojih kchierah. 4. koji silluju, dasse sinovi, olli kchiere pokoludrè, hottechisse onni vinciati: olli dasse vinciaju, hottechisse pokoludriti. Moggũ sinovi, i kchiere ulisti ù Redovnisctvo protivà vogli svojih Rediategliah; nìt ù ovvomu saghrisciùju. Proverb. cap. 13. 665. Ad Ephes. cap. 6. 666. 667.

Uppit. 5. Jessuli darxani Roditegli ostaviti svomu Porodu Basctinu? ollije moggũ ostaviti kojemu Priategliu, illi Zarkvi?

Odgov. Duxanje Otaz ostaviti svomu Porodu onna Dobra, i Immangna, kojasumu od kucchie, ollitì od Diddinstva, tollikò muscku, kollikò xensku. Od Dobarã, kõajè õn stekkao, Trettinu, akò nysu vecchiè od cetiri sina: akoìjè vecchiè, Polovinu. I ovvo, sctò tyce sinove, nemoxe Otaz ostaviti nikomu druggomu; nì Zarkvi istoj, akò sinovi nysu izgubili svoje pravizc vàrh Basctine. A' kakò gubè, viddilismo. 668.

Uppit. 6. Sctòssu duxni sinovi k' svojim Roditeglima?

Odgov. Duxnissujim Gliùbav, Posluh, i ciãst, olliti Posctovangne: *Koise boji Gospodina* (govori sveto Pysmo) *ciasti Roditeglie; i kako Gospodi sluxitichie ovvim, koisuga rodili: ù dillu, ù bessidi, i ù svakomu ustarpgliengnu ciàsti Otza tvoga, dà prighie vàrh Tebè Blagoslov od gnegga; i Blagoslov gneggov ù napokojnim pribivati budde*. Punnojè sveto Pysmo ovvih zapovidih. 669. Ecclis. c. 3.

Uppit. 7. Sctòsse ovdi razumi pòd *Gliùbav*?

Od-

Odgov. Razumise (kakò izgorà rekkosmo) 1. hottitjim Dobra. 2. cinitijim Dobra. 3. ciùvatijih od zlà. *Hottitijim dobra*, hocchiè recchi, dajim immaju od sarza xeliti svako Dobro. Cichia togga smartnò saghrisciùju sinovi. 1. koji xelê smart svojim Roditeglima, prèm dàjù xelè, nè kako gnihovo zlò, nègh svoje Dobro, jerjim n. p. ostaje pritila Basctina; i naùk, koije innakò darxao, ossughien jest od s. Zarkve. 2. koise vesselè ù sarzu od gnihova tẽscka zlà. 3. koji s' rycju, olli pò druggomu nacinu, pokaxujùsni zlobbu, zlohottingne, okasciaùchisse xestokò nà gnè, ghledauchijih s' krivim okkom, i s' ovvijim raxalostivaju, i tesckò smuchiùju. 4. koìjih pogarghiùju; rugaùse s' gnimma, proklìgnujùih, psùju, i prilicna: *Koji proklìgne* (Duh sveti govori) *Otza, i matter svoju, ùgassicbiesse svicbia gneggovà ù srìd tminah*, t. j. ùgassichiesse xivot gneggov ù tminam od ghriha; olli kakò drugghi tumace; Pomritichie sinovi gneggovi, koji jessu svitlost Otcèva. Mallo nixjè nadodaje: *Okko, koj:se poruguje Otzu; i pogarghiùje Porod mattere svoje, izvaddicbiega Gavrani iz Potokah; i izisticbie gnegga sinovi Orlovi*. Mnoggãsu ostala Pritengna xestoka ù svetomu Pysmu. 670 *Innoc. XI. Prop.dam. 14.* *Prov. c. 20.* *Prov. c 30.*

Cinitijim Dobra, t. j. pomochijih ù svakim potribam gnihovim, tolliko duhovima, kollikò tilesnim. U' Duhovnim, cinitijih, kàdsu nà smarti, dà prìmu svete Sakramente; i dà ucinè svoje napokojgne Naredbe, i prilicna. U' Tilesnim, sluxitijih ù nemochi; tissicijih ù xalosti, hranitijih ù uboscstvu, iskupitijih iz suxanstva; i prilicna. Saghrisciùju daklè sinovi. 671.

1. Smartnò, nepomgnechi, dà svoji Roditegli priminu s' ovvoga svĩta, oboruxani svetim Sakramentima. 2. smetauchijim bèz uzroka pravoga, dà neostavè zà Dusciu, sctò moggũ ostaviti, dà neùcinè zaduxbinu ubozim, olli Zarkvi; i prilicna. 3. nevadechijih iz tamnize vikovite; olli neodkupgliujùchijih iz suxanstva; à mogguchi. 4. nedajuchijim hramu potribnu, takò dà sù silovani prossiti; olli ciniti koji zanat, nepristojan svojoj varsti. Nahodechisse ù toj potribì Roditegli, sinovi nemoggũ ulisti ù Redovnisctvo; neggosujih duxni hraniti: i akossu ulizli, darxanissu izachi, akossu Roditegli ù najpokojgnoj potribi. Takò Anghielski Naucitegl, i ostali s'gnim. 672. 673. *S. Thom. 2. 2. Q. 122. A. 4.*

Ciùvatijih od zlà, nè samo dajimga onni neucinè, 674.

nègh

nègh jòsc pomgniti, kollikò moggù, dajimga kò drugghi neucinì. Takoghier jòsc i platiti Roditeglne duggove, à navlastitò ispunniti, akossu sctò zà svoju Dusciu ostavili, zà dajim ovva ù dùghgliè netarpi.

Uppit. 8. Sctosse razumi ovdi pòd *Posluh?*

Odgov. Razumise, dassu sinòvi duxni slusciati svoje Roditeglie ù stvarima pristojnim; i koje tyciù gnihovo odhragnengne; i dillujuchi protivà gnihovoj zapovidi, akojè ù stvari tesckoj, cine smartni ghrih, ossobiti protivà posluhu: *Sinzi* (vapije sveti Pavao) *slasciujte pòsvè Roditeglie vasce; ovvobojè uggodno Gospodinu.* Biaju ù staromu Pysmu tesckò pedipsani sinovi, koji neslusciāju zapovid svojih Roditegliah. zapovidasce Gospodin Boogh, dà akobisse nasciao Sīn, tolliko bezocian, i oppāk, dà nebbi hottio ispunniti zapovid svoga Otza, i mattere, immudiasceсse izvesti prìd Starisсine od Grāda; i tadda ossvaghiujuchiga Roditegli od neposluha prìd sūdu, Pūk od Grāda immadiascega kamenovati, zà dasse smakne tò zlò iz meghiù gnih. 675.

Ad Coloss. cap. 2.

Deuteron. cap. 21.

Rekkoh, dà sinovi smartnò saghrisciuju, dillujuchi protivà *zapovidju svojih Roditegliah ù tesckoi stvari*, jerè neslusciaùchi Roditeglie, kàdjih samò nùtkajù nà koju stvar, nebbi smartnò saghrisсili. n. p. kàd Otaz dāje sīnu dobar svìt, dà neighie ù kàremu, i dasse ù gnoj neoppīje, oppiuchisse sīn, ovvi necinì dvà smartna ghriha, jedan od Pianstva; à drugghi od neposluha; neggò samo jedan, t. j. od Pianstva, akosseje pò svè oppio. Dalli akomu Otaz nè samo dājè svìt; neggomù jòsc i posvè zabragnuje, dasè nejma oppiati, oppiuchisse, cinì dva ghriha, jedan protivà Trisnocchi; à drugghi protivà Posluhu, koijè duxan svoim Roditegliom pòd zapovid Boxju. Tako besèdi prilicno ù ostalim stvarima. 676.

Savisce razùmi, dà zà smartnò saghrisciti protivà zapovidi svojih Roditegliah, hocchièsse, dajè zapovid ù tesckoj stvari. Cichia togga dà Otaz zapovidi svomu sinu, dà pojde, n. p. kupiti tò, i tò; olli dà dozove togga, i togga, nebbi syn smartnò saghriscio, neposlusciaùchi; nègh' akò nebbi pomangkao ù tommu posluhu, cichia malle zyne, koju darxì od gneggove zapovidi; jerebi i taddà smartnò saghriscio, nè, cichia stvari zapovighiene, kòaje lagahna, nègh cichia pogàrde od zapovidi svoga Roditeglia. 677. 678.

Uppit. 9. zascto rekkosmo, dassu sinovi duxni slusciati Roditeglie *ù stvarima prìstojnim?* Od-

Odgov. Jerè, dà Otaz ʒapovidi ſinu ſtvăr, koja nije priſtojna, neggò ʒlà, nepoſċtena, nepravedna, taddaga ſyn nè ſamo nije duxan posluſciati; dalliga jòſc i nemoxe posluſciati. Raʒlogh jeſt, jere kakò Otaz ſaghriſciùje tù ſtvar ʒapovidaùchi, takobi i ſyn ſaghriſcio, sluſciaùchiga ù tommu. Cichia togga dà Otaz ſinu ʒapovidi, tũghie ukraſti; Ciòvika ubitti, olli teſckò ùvriditi, i prilicna, ſmartnòbì ſyn ſaghriſcio, tù iſpugnujachi oppaku ʒapovid occevu, kakò i Otaz daùchijè: paccebi Otaz dvoſtruko ſaghriſcio, jerbi uʒrok bio i ſvoga ghriha, i ſinovglieva. Takoghier, dà Otaz ʒabrani ſinu, ùciniti ſſe Redovnikom, ſyn-ga nebbi immao posluſciati, i moggòbiſſe uciniti Redovnikom i protivà gneggovoj vogli. 679.

Uppit. 10. ʒaſċto nadodaſmo, dàjè ſyn duxan posluſciati Otza ù ſtvari, *koja tyce gneggovo uʒhragnenje?*

Odgov. Nadodaſmo, jere ù ſtvarì, koja netyce recceno uʒhragnenje, nijè duxan posluſciatiga. Stvari, koje tyciù gneggovo uʒhragnenje, ſtyskaùſe ù tri poghlavja. 1. kojeſu od potribe ſpaſſengna, i iʒvarſcengna ʒapovidih Boxjih, i zarkvenih, ù kojim ſyn nesluſciaùchi Otza, kàdmu ʒapovida, dvà ghriha cinì, jedan protivà ʒapovidi, à drugghi protivà posluhu, koiſe Otzu priſtoji. 2. koje priſtoju gnihovu poſċtenu, i dobru xivgliengnu, n. p. ciùvatiſſe tè, i tè Druxbe; tè, i tè priggode ghriha, i prilicna, 3. koja priſtoje vladangnu kùchgnemu, tolliko duhovnomu, kakò rekſcia, ù tà, i ù tà dobba Boggа moliti, miſſu ciùtti; uciti ſtvari potribne, ʒà xiviti Karſtianskì, i prilicna: kollikò tilеſnomu, n. p. ù tà, i ù tà dobba nachiſſe Domma; neskitatiſſe obnòch iʒvàn kucchie; neraſſipati dobra kuchgna; neuvoditi ù kuçchiù Cegliad iʒvansku, i prilicna. Neposluſciati Otza, olli matter ù ovve poslidgne dvi varſte ſtvarih, nenahodechi nijednoga uʒroka, kojibi moggao ſyna, olli kchiër oggovoriti, i oppravdati, jeſt ghrih od onne texine, od koje budde ſtvar ʒapovighiena, kakò ſuditi budde ſpametan Duhovnik. 680.

Iʒvan reccene tri varſte ſtvarih ʒapovidauchi Otaz ſinu, ovviga nije duxan posluſciati, navlaſtitò koje ghledaju bitje ſtangna ſinovglieva, kakò oxennitiſſe, ùcinitiſſe Redovnikom, Poppom, Vojnikom plachienim, prèm dajè pravednò, i doſtojnò i ù ovvomu sliditi, i primiti ſvìt ſvojih Roditegliah. 681.

Uppit. 11. Sċtòſſe ovdi raʒumì pòd *Ciàſt*, illi *Poſċtovangne?*

Od-

Odgov. Razumise, dassu sinovi, i kchieri, darxani, nossiti Ciast, i Poscтengne svojim Roditeglima ù ryci, ù zlamengnu, i ù dillu. Ovva jest najparva zapovid Boxja od drugghe Daske zakona: *Poscтuj Otza, i metter, zà dà buddèsc xiviti duggò vàrb zemgliè, kojuchie Gospodin Boogh tvoj Tebì datti*. Protivà ovvoj zapovidi sinovi nà tri nacina saghriisciuju. 682. *Eccles. c. 3.* *Exod. c. 20.*

1. S'rycju, psùjuchijih, prokliguuchi, rugauchisse, od gnih zlò govorechi, olli prìd gnimma (scтojè gorre) olli zà gnimma, i ostala, kakò istumacismo od Gliùbavi. 683.

2. S'dillom. 1. udarauchi Roditeglie, prèm dajih jakò neudrù; zamaivauchi nà gne s'rukom, olli s'darvom, prèm dàjih nedohvattè; i taddà smartno pomangnkāju, akò ù pameti tò cinè; i Boogh ù staromu zakonu zapovidasce, dasse takovi sinovi immaju cinit umriti. 2. ossvadujuchijih prìd sūdu (osvìn dva doggoghiaja, scтò rekkù, uvrighiena Vellicianstva Boxjega, kakò dà uppadnù ù Poluvirstvo; i kraglieva) niscтa magne syn od Otza nepravednò ùhiglien ù hrani potribnoj, olli odichi, moxesse utecchi k'sùdzu, samò dagga pomoxe; à nè ossvadùjuchi Otza. 684. *Exod. c. 21.*

3. S'zlamengnem. 1. s'ghlavom, s'rukom, s'okkom, i prilicnim, porugujuchisse Otzu; posmiùchisse s'gnim, zà rūgh, smartnò saghriisciùju. 2. budduchi sīn uzneſſen nà koju sricchiu, olli vellicianstvo, nepoznāje svoje Roditeglie; olli necinì od gnih szynu, cichia svoje oholosti, smartnò saghrisciuje. Biobi sīn u tommu oggovoren, akobi Roditegli bili nevirnizi, olli Poluvirzi, i hocchie sliditi ù svojoj nevirnosti, olli Poluvirstvu. Takoghier nepoznauchijih, nè cichia svoje oholie, nègh jerse bojì, izgubiti tù sricchiu, vellicianstvo, olli dòbri ghlās, akomusse odkriù Roditegli, n. p. siromassi, olli nizòka Rodda; iscтom dàjih ù sarzu gliùbi, i poznāje. 3. necinechijim onno poscтengné, kojese obiciāje ù Russágu, kako rekscia, nepozdravgliachijih; neskidaùchijim kappu, nedixuchisse prìd gnimma, i prilicna, iscтom akò nebbi sīna oggovorilo neossitengne, jerè akobi ù tommu pomankao samo prikò pameti, nebbi smartnò saghriscio. Svemmu ovvomu dò sadda istumacenu razlogh jest, jerè posli Bogga najblixgne immamo nasce Roditeglie, kojisunam dali bitje naravsko; i cichia togga gnihsmo poslì Bogga najduxniji scтovati; i scтobì, pomangnkajuchi pràm komu druggomu bio samò ghrih prostni, pràm gnimma jest ghrih 685. 686.

 smar-

ſmartni. Jahò ſinovom, i kehierima, koji neſctuju ſvoje Roditeglie! Dalli i Roditegli immaju gnih gliùbiti, kakoſmo iſtumacili.

POGHLAVJE IV.

Od ozkvargnengna virre meghiù mùxem, i xennom, olli od Prigliùbodinſtva.

Uppit. 1. SCtojè *Prigliùbodinſtvo?*
Odgov. Nijè druggo, nègh! *Ozkvargnengne virre ù ſvetoj xennidbi.* 687.
Uppit. 2. Pò kollikoſſe nacini moxe uciniti.
Odgov. Pò trì nacina. 1. meghiù oxegnenim, i tughiom odanom. 2. meghiù oxegnenim, i tughiom neodanom. 3. meghiù neoxegnenim, i tughiòm òdanom. 688.
Uppit. 3. Od kollikojè varſti Prigliubodinſtvo?
Odgov. Od dvì varſte, t. j. od pomisli, i od dilla. *Od pomisli,* kàd jedan, olli jedna, xeli, i odluciùje, olli priſtaje vogliom, poznatti tughiù xennu, olli nè ſvoga mùxa, prèm dà tò neiſpunne cichia kojega uzroka, olli jèr nenahode priggodu, olli jerjim nemoxe bitti; i dvà ghriha ſmartna cinè, jedan protivà ciſtocchi, à drugghi protivà virri ſvete xennidbe, govorechinam Spaſſitegl: *koji vidditi budde tughiù xennu, zà poxelitiju, jurvè prigliùbio jeſt gnù ù ſarzu ſvòmu.* Cichia togga nijè doſti, recchi ù Iſpovidi: *Pòxelioſam puttenò*; nègh akoje Ciovik oxegnen, vaglia, dà ovvo okoloviſcte iſtumaci: i akojè i xenna, poxegliena, odàna, vaglia, dà i tò iſtumaci, kakò skupnò, i jednodùſcno ucè Boggoſlovzi. Iſtò rezzi od xenne odane. Prigliùbodinſtvo paka *od dilla*, jeſt, kàdſe tò oppako pòxegliengne dillom izvarſciùje. 689. 690.
Uppit. 4. Daſſe Ciovik oxegnen ſamò naslaghiùje ù priſtàngnu s'tughiom (iſto rezzi od xenne odane) pò misli, nejmaùchi odluke, nì xeglie zà iſpunniti dillom tò ſmradno, i nevirno priſtangne, cinili dvà ghriha, jedan protivà ciſtochi; à drugghi protivà xennidbi?
Odgov. Takò mnogghi vridni Naucitegli uzdarxù. Razlogh dàju, jere virrà ſvete xennidbe neſamo podvexuje Tilo, dalli jòſc i pomiſao, daſſe nejma druggomu, olli druggoj prikloniti. Dallì drugghi Naucitegli skupniè uzdarxu, dà bi recceni mùx ſamo jedan ſmartni ghrih ucinio protivà Ciſtocchi, à nè protivà virri ſvete xennidbe, jere daſſe 691.
bèz

bèz temeglia ucì, dà virrà od fvete xennidbe podvcxuì nè famo Tileffa, dalli jòfc i pomifao. I jedanfe, i drugghi naùk moxe uzdarxati; dallijè parvi fvitniji.

Uppit. 5. A fctobi rekkao, kàd jedan priftaje k' fvojoj xenni, mislechi, dàjè tũghia, olli xelechi, dà budde taddà tughia, olli izmifcgliajuchiffe, dà jè tũghia, i s' vogliom priftaje k' tughioj?

Odgov. Vegliù, dà cinì Prigliubodinftvo s' vogliom, akò i nè s' dillom, jèr poznaje fvoju xennu. I ovvoje duxan iftumaciti ù Ifpovidi, zà zilovitòffe ifpoviditi. Razlogh jeft, jere fvojom vogliom ozkvargnuje virru fvetoga Sakramenta od xennidbe ù fvakomu od reccenih doggoghiajih, à jòfc i otvorniè, kàd priftupa k' fvojoj takò, dà bì priftupio; prèm dà i nijè fvoja. 692.

Druggaciebi bilo, dà jedan priftupauchi k' fvojoj, misli od drugghe xenne lĩpe, nè zà bludnoft, neggò zà lĩpu Dizzu raghiati, jerè taddà nebbi prigliùbodivò faghrifcio, kakò niki vridni Naucitegli uzdarxu. Dallijè i ovvo punno jezivofti, jerjè mnoggo plazivà pùt ciòvicianska; i zà tõfe nejma lafnò dopuftiti. Moghlobiffe zà reccenu fvarhu od lĩpe dizze dopuftiti, darxat' taddà ù pameti koju lĩpu Priliku penganu; dalli nè od kojega Svetza, olli Svetizze, jerebi ovvo bilo tefcko nepofctovangne togga Svetza, olli Svetizze. 693. 694. 695.

Uppit. 6. Kollikò fmartnih zlochiah fobom noffi Prigliùbodinftvo?

Odgov. Akò faghrifciùje jedan oxegneni s' jednom neudanom, cinì dvà ghriha fmartna ù jednomu famu dillu, jedan protivà Ciftochi; à drugghi protivà virri fvete xennidbe, kako rekkofmo. Ako ifti faghrifciùje s' jednom odanom, ù tri zlocchie ghriha fmartnoga i jedan, i drugghi uppada, protivà virri dvoftruke xennidbe, i protivà Ciftochi. Akojè favifce tughia xenna ù Rodftvu Prigliubodivzu, ù cetiri zlocchie fmartne ghriha uppodaju pò jednomu famomu dillu. Cinè ghrih od bludnofti, dvà Prigliùbodinftva, i Rodozkvargne; i od potribeje fvè ovvo iftumaciti ù Ifpovidi. Od ovvoga nejma fumgne. 696.

Savifce nè famoffe uppadą ù ovve cetiri zlocchie, i oppacine ghriha, kàdfe puttenò faghrifciùje, dalli jòfc proliùchi meghiù fobom fimme; olli jòfc famò i tyciuchiffe bludnò; i fvejè od potribe ifpoviditi. 697.

Uppit. 7. Kàdfe jedan, olli jedna, ifpovida od Prigliùbodinftva; i kãxe Ifpovidniku fvè okoloftanske fvoga ghri-

ha, kakò istumacismo; immali ovvo bitti podpunno, i ʒadovoglno Ispovidniku?

Odgov. Vegliù, dà nè; neggo jòsc imma priuppitati Ispovidnik, jellisse sctò od togga oppakoga ʒdruxengna rodilo? jerè akossejè sctò rodilo, novvu slikku tësfcke nepravize sobom nossi, koja cinì potiti Ispovidnike; i postavglia ù velliku poghibili Dusciu Prigliùbodivnika, olli Prigliùbodivnize. Kako tò? Evvo. Akosseje Sìn (olli kchier) rodio; i ovvi odhragnen s'tratgnom pravoga mũxa; i ʒaʒvan nà dyo od Basctine, dvìsse nepravize cinè, jedna mũxu, koji tratti nà tughie; à drugga pravim sinovom, kojim tò kopile krade dyo. Ovve dvì sckodde, i ostale, akobisse pò tommu doggodile, duxnissu Prigliùbodivzi naknaditi pravomu muxu, i pravim sinovom, kàd moggũ bèʒ iʒgubgliengna svoga ghlãsa, i poscteangna. 698. 699.

Uppit. 8. Kolјè duxan napraviti, olli platiti tù sctettu; xenna Prigliùbodivniza, ollì Ciovik prigliùbodivaz?

Odgov. Duxnassu obadva jednakò: i akò jedan od ovvih nejma mõch, ollijè umrò, duxanjè svè drugghi. Raʒlogh jest, jerè tollikò jedan, kolliko drugga jest zilovit, i podpũn uʒrok tughioj sckoddi: daklessu obadvà dũxna napravitiju; i nemoggûchi jedan, drugghijè svè duxan, kakò opchienò ucè Boggoslovzi. Ovvo govorim, kàd Prigliùbodivzi ʒnadù, dassejè od gnihova prigliùbodiva pristangna rodilo Dìte, sctò moggũ ʒnatti pò vrimenu od roghiengna, i pristangna; à navlastitò matter oppaka; tollikò vecchie, akojè taddà pravi mũx bio nà pũtu, olli nemochian. 700. 701.

Uppit. 9. A dà Prigliùbodivzi sumgnè, jellisse od gnih sìn rodio, olli od pravoga mũxa, taddà jessuli duxni pòd reccene sckodde?

Odgov. U ovvomuse raʒdigliùju Boggoslovzi. Jedni uʒdarxù, dà bì duxni bili; drugghi, dà nebbi. Jà vegliù, dà bì duxni bili napraviti sctettu, nè ù svè; neggò pò mirri od sumgne. Raʒlogh jest, jeresse ù reccenomu doggoghiaju jednako sumgni, jelli sìn pravoga muxa, olli Prigliùbodivãza: daklè nijè pravo, dà mũx svù tratgnu cinì, neʒnauchisse, jelli gneggov sìn. A s'drugghe strane Prigliùbodivnizissu ù possidovangnu ʒlè virre, jersu dãli uʒròk pò ghrihu toj sumgni: daklessu duxni ulisti ù tratgnu pò mirri od sumgnè. 702.

Uppit. 10. Kakò moggù napraviti reccene sckodde Prigliùbodivzi?

Odgov.

Odgov. Ovvojè mucno, i punno draciah! Prigliùbodivniza moxe najparvò ponukovati, i svittovati togga sîna Bezakonitoga, dasse ucinì Redovnikom: akojè kchier, koludrizom, bèz dyla od basctine, naknadivsci tratgne pravoga muxa. 2. akojoj ovvo nemoxe izachi, imma pomgniti spametno, dà bì possinovglien bio od pravoga Otza, koji jest Prigliùbodivaz; olli od kojega druggoga. 3. akojoj nì ovvo nemoxè srichgno prôchi, akò imma prìd sobom koja Dobra izvan Parchlè, od koihjè onna sama Gospodariza, taddajè s' ovvima duxna napraviti prâvim, i zakonitim sinovima. 4. akò nejma ovvih Dobâra, taddà s' vecchim trudom svojim, s' pomgnom, i s' briggom od kucchie, kako i sporêchi ù odichi, i ù druggoj tratgni, imma pò koji nacin naknaditi, i napraviti sctette mũxu, i sinovima zakonitim ucignene. Izvan svegga ovvoga nekà placce ghrih svoj; i ù Bogga pyta prosctengne; i priporucise gneggovu Privelikomu Millosardju. 703.

Prigliùbodivaz pakà moxè nika lascnè uciniti, kakò n. p. mũcè datti pinezah Prigliùbodivnizi, zà ostavitijih prâvim sinovom; i s' ovvim napraviti gnimma, i mũxu sctette, ucignene. Dalli akojè sama Prigliùbodivniza pò svè zadovoglila, niscta vèch nijè duxan Prigliùbodivaz: olli akojè sâm Prigliùbodivaz zadovogliò, niscta nijè darxana Prigliùbodivniza. 704. 705.

Uppit. 11. A dà nikakò nì Prigliùbodivaz, nì Prigliùbodivniza nemoggù napraviti reccene sckodde, jelli tadda duxna Prigliùbodivniza odkriti svoje pomangnkangne, zà dasse pò ovvomu odkrivengnu moxè napraviti kriviza ucignena?

Odgov. Nijè opchiendò duxna; i moxejojse datti odriscengne, nehottechi odkriti, kakò sveti Otaz Papa Innocenzo III. odgovori. Razlogh jest, jere nìtko nijè duxan odkriti svoju grubotu. Pakà, tò odkrivengne nemoxe, neggò doniti sobom vellikè smutgne, zlobbe, nesklade, izgubgliengne dobra ghlâsa, i prilicna. 706. *Cap Officii, de Pœnit. & remiss.*

Rekkoh: *Nijè opchienò duxna*, jerse moxè kadgod doggoditi, dà jè duxna. Ovvobi bilo, kàd s' jedne strane recceno odkrivengne imma bitti virrovano; i s' ovvimse istinitò napravglia sctetta muxu, i pravim sinovom: à s' drugghe strane sctetta, koja od togga odkrivengna izhodi ghlâsu Prigliùbodivnize, nijè od tollike vridnosti, kollikaje sctetta, ucignena mũxu, i sinovom. Razlogh jest, jere kojè nepravednò uzrokovao sctettu druggomu, 707.

du-

duxanjejù napraviti, akò moxè s' magnom fcłettom fvojom tò ucciniti, kakò Naucitegli pridaju; alli ù nafcemu doggoghiaju Prigliùbodivnizajè uʒrokovala nepravednò fcłettu fvomu mũxu, i fvomu ʒakonitomu Porodu; daklè akò ovvu moxè napraviti s' magnom fvojom fcłettom, duxnajè tò uciniti. Cichia togga duxnaje odkriti. 1. kàd sĩn Prigliùbodivni, budduchi n. p. Parvoroghieni, uʒima pravomu finu druggoroghienomu koje vladangne, olli Darxavu, Knexiù, i prilicna, kojâfe vecchie fzyne, neggò ghlâs jedne xenne. 2. kàd Prigliùbodivniza neodkriùchi, velliku fcłettu cinì Dobru opchienomu, jerje n. p. tò kopile mnoggo ʒlè, i oppake chiùdi, i moggaobi uciniti mnoggo ʒlà Pũku, olli Zarkvi Boxjoj. 3. kàd Prigliùbodivniza nijè occitò pofvè cifta ghlâfa, jerè taddà odkriùchi, mallo gubbì; i prilicna. 708.

Dalli nijè duxna. 1. kàdjè od fvoga fcłettu napravila. 2. kàd s' raʒlogom sũdi, dà muxu moxe bitti poʒnano fvoje Prigliùbodinftvo, i beʒakonitoft sĩna. 3. kàd odkriùchi, boĩfe s' raʒlogom, dà budde ubivena od muxa, od sĩna, olli od kogga ù karvi, ako nijè ryc od koje vellĩke fcłette Dobra opchienoga, olli fvete Zarkve, jere taddà i pòd poghibil od xivotta imma odkriti, budduchi texje dobro opchieno, nègh gnè xivot. 4. kàd jè gnè ghlâs od vecchie zyne, i vridnofti, nègh fcłetta muxa, i finovah. 5. kàd viddì, dajojfe nêchie virrovati, ako i odkriè. Nadoftavi, fctioce, prilicna. 709.

Uppit. 12. A jelli sĩn (olli kchier) duxan virrovati matteri fvojoj, daggajè rodila od Prigliùbodinftva?

Odgov. U Dvoru iʒvanskomu tò finovi nyfu duxni virrovati kakò tyknufmo ù beffidovangnu od finovah beʒakonitih) akojim tò necinì biftrò vidditi, prèm dajim fe ʒakunne nà ciàs od fmarti, dàjè takò, kakò jednodufcnò vapiu Iʒnoffitegli ʒakona. Raʒlogh jeft, jere nauk ʒakona Zarkvenoga uʒdarxi: *dafse nejma virrovati jednomu, koji odkrĩè fvoju grubotu scłettom druggoga*, kakojè ù nafcemu doggoghiaju. Allifſe ovvo raʒumi, kàdjè pravi mũx ù vrime od ʒaccetja bio prì fvomu Dommu; nìtjè tadda bio nemochian. 710. *Regul. Jur. in 6.*

U Dvoru pak' unutergnomu, t. j. pò fvojoj Dufci, mnogghi vridni, i ghlaffoviti Naucitegli uʒdarxù, dà jè duxan virrovati, kàd poʒnaje fvoju Matter ʒà virnu xennu, Boggobojêchiu, i pràm gnemmu gliùbeʒnivu, takò dà nemoxe fumgniti od gnè nevirnofti: i pò fvojoj Dufci 711.

taddà

taddà odstupiti od Basctine, navlastitò akomujè Matter tò odkrila nà ciàs od smarti svoje, kakojè primila svete Sakramente. Dalli mnoʒi ostali, tollikò Boggoslovzi, 712.
kollikò Naucitegli od ʒakona Zarkvenoga jàkò ùʒdarxu, dà nì ù Dvoru unutergnomu nijè duxan sīn tò matteri virrovati, akojè ù possidovangnu od Immena pravoga sīna, akòmu neprikaxe tollike raʒloghe, kojibi ʒadovoglni bili sudzu ù Dvoru iʒvanskomu, ʒà ossuditiga ʒà beʒakonita. Moxesse darxati slobodnò i ovvi nauk.

Uppit. 13. Dasse nahodi tollikò dobar mūx, dà ʒatyska jedno okko, dopusctujuchi svojoj xenni, dammu cinì krunnu, billi ovva ucinila pravo Prigliùbodinstvo, ʒaimgliuchi svoje Tilo tughiù Ciòviku?

Odgov. Nà dvà nacina tà nesrichni okrugnenak moxe dopu- 713.
stiti svojoj xenni tù lupesctinu. 1. dajuchioj nà ryc oblast, dasse s' tīm, i s' tīm ʒadovogli; olli s' kimjoj drāgo. Sudiobi, dasse mallo od ovvih moxe nachì. 2. kàd mūx poʒnaje ighrù svoje xenne; i moxè bèʒ tescka svoga ʒlà tò smêsti; i nehajese. I ovvihse krugnasciah lascgne nahodi nà svîtu. I jedan, i drugghi saghriscìùje tescko, *Leg. 2. Cod.*
tò dopusctauchi. Immasc i jedno, i druggo iʒ ʒakona *ad leg. Jul.*
svitovgnega. Dalli i ù jednomu, i druggomu doggo- *de Adulte.*
ghiaju cinise pravo Prigliùbodinstvo. Nauk, koijè inna- *Innoc. XI.*
kò nossio, bìojè ossughien od svete Zarkve pòd Innocen- *prop damn.*
zom XI. Gospodarje mūx od Tila svoje xenne ʒà sè; à *50.*
nè ʒà druggoga; kakonoje svaki Ciòvik Gospodar od svoje rūke, ʒà sluxitisse od gnè; dalli nijè ʒà ossichiju, i dattiju druggomu. Cinì ʒà tò reccena Prigliùbodivniza krivizu i svetomu Sakramentu, i svomu istomu muxu, prèm dajoj ōn tò nepravednò dopusta.

Uppit. 14. Kojè Pedipse nossi sobom Prigliùbodinstvo?

Odgov. U staromu ʒakonu bīsce Boogh ʒapovidio, dasse im- 714.
maju Prigliùbodivzi kamenovati. ʒakon svitovgni op- *Levit. c. 20.*
chieni Ciovika Prigliùbodivza ossughiujè nà smart: U *Deut. c. 22.*
Cessartvu i xennu. ʒakon Zarkveni dixè Prigliùbodivzu *Joan. c. 8.*
oblast, pitati dūgh od svoje xenne; i raʒluciùejih: Pri- *Leg. Justin.*
gliùbodivniza gubì savisce Parchlu, koja prihodi muxu *Leg. Car. V.*
pràvu: à mūx Prigliùbodivaz gubì nadparchlu, danu *Leg. Canon.*
xenni. *Cap. Plerumque de*

Uppit. 15. Kàdse dakle moggū ù svè raʒluciti mūx, i xenna? *Donat. in-*
i mogguliss pò sebi raʒluciti? ollijè od potribe, dà cek- *ter vivos.*
kaju sūd Zarveni?

Odgov. Moggūse mūx, i xenna raʒluciti pò dvà nacina. 715.
1. s' pos-

1. s' posttegliom. 2. i s' posttegliom, i s' kucchiom. Savisce moggu pò svojoj vogli, kàd obadva tommu pristaju, zà xiviti ù cistochi, olli ù myru; i moggũ bitti razluceni protivà svojoj vogli, kàd jedan od gnih imma razlogh, pitati razlucengne.

Pêtjè uzrõka, pò kojim jedan tò moxe pitati protivà vogli druggoga. 1. kàdjè drũgh uppao ù Poluvirstvo, olli ù Poganstvo. 2. kàdga Drũg napastuje, i poticce nà koji smartni ghrih, nà lupesctinu, nà ciarovangne, nà Petogradnost, i prilicna. 3. kàd jedan druggoga nemillostivò imma, bijè, udara, morì, takò dà nemoxe s' gnim xiviti bèz poghibili svoga xivotta; olli vellike sctette tilesne. 4. kàd jedan od gnih imma koju nemoch, kojase hvatta, i prilipglie, n. p. gubbu, Franzavizu, kuggu; i prilicnu. 5. kàdjè jedan ód gnih uppao ù Prigliùbodinstvo, i drũghmu nijè prostio. Dalli ù svemmu ovvòmu vaglìa cekkati sũd Zarkveni, zà dà izaghie zakonito razlucengne, akojè vrimena k' Zrikvisse utecchi; prèm dà zà parvi uzrok moxe sâm drũgh drũga ostaviti. Ovdi zabilixi, dà kàdse Drũgh krivaz pokorì, i obrati; olli pristane nemoch, duxanseje Drũgh razlucen k' gnemmu vratiti. 716. *Cap. De illa, 6. hoc Tit. Can. Idololatria, 5. Canon. 28. quæst. 1. Cap. litteras de rest. spol. Capp., de Conjug. lepros. Matt. c. 19. Cap. significasti.* 717.

POGHLAVJE V.

Od ostalib razlikah Puttenosti.

RAZDIGLIENGNE I.

Od Bludnosti priproste.

Uppit. 1. Kollikoje razlikah Puttenosti?

Odgov. Sveti Tomas sceštjih broji. 1. *Bludnost priprosta*. 2. *Prigliùbodinstvo*. 3. *Rodoloxje*. 4. *ozkvargnengne Divicianstva*. 5. *Vmaknutje*. 6. *puttenost protivà naravi*. Nadomechiu ostali. 7. *Svetoloxje*. 718. *2. 2. q. 154. Art. 1. ex cap. lex illa 36. q. 1.*

Uppit. 2. Sctojè? i jelli smartni ghrih Puttenost priprosta?

Odgov. 1. Jest ghrih putteni, ucignen pò nacinu naravskomu meghiù Ciovikom, i xennom slobodnima, t. j. nezavezanim nì xennidbom, nì zavitom, nì Redovnisctvom; takò dà bisse mòghli rukovati ù vrime od togga gnihova saghriscengna. 719.

2. Jest ghrih smartni, kakò nâs uci sveta virra ù 720.

mnog-

mnoggo mistah svetoga Pysma novoga ʒakona, ù kojim nâs Boogh oʒnannuje, dà, *kò ûgn uppadda, necbie ulisti ù kraglieftvo nebbesko*, t. j. akosse nepokorì. Takò i ù staromu ʒakonu Boogh ʒapovida, dà: *akosse ù Divojzi ne-nagbie Divicianstvo, dajù immaju iʒvesti iʒvan Grada, i pokritiju s' kamengnem, jereje ucinila ʒlò ù Iʒraelu, sa-gbrisciujuchi ù kucchi Otza svoga*. I tako ù mnoggo drugghih mistah. *1. Cor. c. 6. Ad Ephes. cap. 5. Ad Galat. cap 5. Deuteron. cap. 22.*

Uppit. 3. Kàdjè sama pomisao ù ovvomu ghrih smartni?

Odgov. Pò trì nacina moxèsse doggoditi ovva misao puttena. 721.
1. kàdju jedan protivà svojoj vogli tarpi, budduchimu xao, dà jù imma; nìtjoje dao povoglna uʒroka, dagga naskocci. 2. kàd povoglno prĩma tu misao; ollijù po-voglnò ʒaccimgne, i ù gnojse hottinò naslaghiùje, prèm dà nejma odluku, ispunnitiju. 3. kàdju nesamo povogl-nò prĩma, olli ʒaccimgne, dalli jòsc i xeli, ispunnitiju, prèm dàmmu nemoxe iʒajti. Sàd –

Vegliu 1. Misao puttena od parve varste nijè ghrih, kàdjè Ciòviku xao, dà jù imma, i ùticcese k' Boggu, dà muje dìghne, prèm dammu protivà vogli uxĩga narav, i krechie ù gnemmu duh bludnosti. Raʒlogh jest, jere (kàkò nâs ùci sveti Agustin, i s' gnim jednodusenò Bog-goslovzi) *ghdì nijè voglie nasce, ondi nijè nì ghriha.* Pacce raʒmĩsceglia sveti Jeronim, dà kàdjè napàla protivà vogli jednu Dusciu tá misao puttena, i onnajojse oppir-re, postavgliaùchisse pòd obrànu Ranah Gospodinovih, molechiga, dabijù oslobodio, nesamò nesaghrisciùje, dallijè jòsc i Blaxena naʒvana. 722. *S. August. lib. de ver. Relig. cap. 14.* 723. *S. Hieron. in illud Ps. 136. Beatus homo, qui allidit &c.*

Rekkoh: kàdjè Cioviku xao, dàju imma, i ùticcese k' Boggu, dagga iʒbavi, jerè akòsse od gnè nebrani, chiutechi, dammu uxĩga narav, olli pò molitvĩ, olliju odvrachiauchi od sebè sctivengnem kgnigah, s' poslom, s' ìghrom poscetenom, i s' prilicnim; neggoje pũscta, ne-hajechisse od gnè, prèm dà vogliom nepristaje, mnoʒi vridni Boggoslovzi hocchiè, dà smartnò saghrisciuje. Raʒlogh jest, jerse postavglia ù jeʒivost, ʒà pristati vo-gliom: à govori Duh sveti: *kò gliùbi pogbibil, ù gnojcbie pogbinuti.* 724. *Eccles. c. 3.*

Vegliu 2. Misao puttena od drugghe varste vaʒdajè ghrih smarti; nìtse ovdi nahodi malina, prèm dà jedan ʒà mallo vrimena uʒdarxiju, kàdjeju hottinò, ʒnannò, i po-voglnò primio, kakò skupnò Naucitegli pridaju; i hoc-chie jedni, dà jè takò rassudio sveti Otaz Papa Klemen- 725. *Clem. VIII.*

te VIII. Druggobi bilo, dasse jedan pò svè neossiti od tê misli, i naslaghivangna; olli nijè podpunnim razabrangnem pristao vogliom k' tommu, jere tadda nebbi smartnò saghriscio, nebbuduchi podpunna voglia.

Vegliu 3. Misao puttena od trecchie varste vazdà jest ghrih smartni od onne slikke, od kòejè kyp, vàrh kojega paddà; i zazivàse: *Putteno Poxelengne*. Akojè od Rodize, od xenne odane, Boggu Posvechiene; olli od Ciòvika takova, ovvà vaglia svà istumaciti ù svetoj Ispovidi, jerè tò poxegliengne oblaci dvostruku slikku, kolliko dà jè i ispugneno, govorechi Spassitegl, dà: *kò poxelì tugbiù xennu, cìgna s' gnome Prigliùbodinstvo*, t. j. tollikò dà jè i ucinio ghrih. Ovvomu Razlogh jest, jerse *voglia zà dillo szyni*, kakò ucì sveti Bernardo, i s' gnim opchienò ostali Naucitegli: pacce Dillo izvansko nisćta od zlocchie nenadomecchie xegli unutergnoj; neggosse ù ovvoj svà uzdarxi, i dilloju izvansko samo rasciruje. 726.

Matth. c. 5. vers. 28.

727.

S. Bernard. Epistol. ad Hugon. de S. Victore.

Sćtò rekkosmo od Pomisli puttene, istò rezzi prilicno od krechiangna, i uxigangna putti. Akò ovva chiùti ù sebi Ciòvik protivà svojoj vogli; i branise od gnih, ne saghrisciuje: akò pristaje vogliom, smartnò saghrisciùje. 728.

Uppit. 4. Stocchiesc suditi od Udovize, kojoj prihode nà misao dilla svoga muxa, i naslaghiùese?

Odgov. Smartnò saghrisciuje povoglnosse nasladujuchi ù pomisli od togga dilla, budduchi nasladengne sadascgne, à dillo prosciatno, prèm dà jè ovvo bilo dobro, i dopuscteno. Druggobi bilo, dasse tà udoviza razloxitò sobom raduje, i vesseli, jòsc i naslaghiùje, dà jè s' muxem immala dillo Posteglno, n. p. cichia dobra Poroda; i samose ù pameti uzdarxi tò nasladengne, jere tò nijè ghrih, budduchi onno dillo od sebè posćteno. Dallijè i ovvo jezivo cichia mlohavosti Ciovicianske; i nixese od pameti lasno spùsćta; zà tò vagliase i od ovvoga pomgnivò ciùvati. 729. 730.

Uppit. 5. Sćtosse imma recchi od ghledanja puttenoga?

Odgov. Pò trì nacina moxe bitti ovvo ghledanje oppako. 1. cichia stvari, kojase ghledda. 2. cichia misli, olli odluke, s' kojomse ghleddà. 3. cichia jezivosti, kojase privighia od togga ghledanja. 731.

1. *Cichia stvari, kojase ghleddà*, akojè ovva od sebe bludna; olli vecchiekrat poticce svojm vighiengnem nà bludnost: ollijè pó sebì sramna, i gnè vighiengne poticce nà puttena poxegliengna, illi naslaghiengna, ghledatiju 732.

po-

povoglnò, hottinò, i slobodnò, jest ghrih ſmartni, jerſe najmagne Ciòvik pò ovvomu ghledangnu poſtavglia ù blixju poghibil od putenoſtì. Cichia togga -
1. Smartnò ſaghriſciùje, koji hottinò, i povoglnò ghleddà ciovika, i xennu ù sklapanju pottenomu. Rekkoh: *ghledda Ciovika, i xenna*, jere ghledati xivotinu, ghdìſſe vêxu meghiu ſobom, hocchiè mnozi Naucitegli, dà nijè ghrih ſmartni, akoje bèz noſſengna nà bludnoſt. Alli vegliu, daſsè ovvo mucnò moxe zgodditi; zà tò sù doſtojni teſcka pokarangna, kojì ghledaju te grubote. 733.
2. Smartnò ſaghriſciuje, koji povoglnò, i hottinò ghleddà bèz-potribe ſrâmi ciovicianske, xenna gliùske; à ciòvik xenske, akò nyſu rukovani. Rekkoh: *bèz potribe*, jerè Licniku, olli onnomu, koji naſtoji okò nemochnika, tarpêchia ù reccenim udima, nijè ghrih, akoſſe povoglnò nenaslâde ù tommu ghledangnu. 734.
735.
3. Ghledati povoglno, hottinò, i slobodnò cegliad gollu od drugghe varſte, Ciòvik xennu; à xenna Ciòvika, mucnò ìghda prõghie bèz ſmartnoga ghriha, cìchia teſcke jezivoſti od naslaghiengna puttenoga. Druggobi bilo dà ſamò naghledne, olli iz dalleka poghleda; jere hocchiè, dà tadda nebbi barèm ſmartno jedan ſaghriſcio, nebbudùchi ù tommu vellika jezivoſt. Dalliſſe ſvàk i od togga ciùva, koji hlepi k' Raju Nebbeskomu. 736.
737.
2. *Cichia odluke, olli misli, s' kõmſe ghleddà*. Koji daklè ghleddà jednu ſtvar, prèm dà ovva nijè od ſebe grũba; nì poticciva nà bludnoſt, s' odlukom, olli s' miſcgliu, od naslaghiengna puttenoga, ſmartno ſaghriſciuje. Cichia togga ghledati xensku ghlavu ù obraz, ù parſi, ù ſiſſe, i prilicna, s' reccenom ſvarhom, i odlukom, jeſt ſmarti ghrih, navlaſtitò akoſſe podìghne, i prĩmi nasladengne putteno. Iſtò rezzi od xenske ghlave pràm muſckoj. Nebbi daklè jedan ſaghriſcio ſmartnò, ghladauchi jednu lipu xennu, nè zà immenovanu odluku; neggo ſamò zà gnè kraſnoſt, i lipotu, prèm daſſe naslaghiùje ù ovvoj lipoti. Dallije i ovvo jezivo; zà tò vaglia pokarati ſvoje okko. 738.
739.
3. *Cichia poghibili, kojaſe privighia od togga ghledangna*. Kò daklè ghleddà reccene ſtvari, prèm dà nyſu od ſebè grũbe, i poticcive nà bludnoſt, nìtjih jedan ghleddà s' zlom odlukom, neggo ſamo zà ſvoju ludochiù, olli tamàſciu; niſcta magne kuſciaojè mnokrât, dammu od togga izhodè blùdne misli, i nasladivangna; i dà õn 740.

ù ovva povoglnò uppada pò tommu uzròku; i chiùti ù istomu ghledangnu, dammusse uzbugnuju reccene pomissli, i naslaghiengne, i nēchie, dasse odvrati od togga ghledangna, n. p. līpe xenne, bilih gnè Parsih, smartnò saghrisciùje, cichia jezivosti, i poghibili, ù kojuse postavglia: *kò gliùbi poghibil, ù gnojchiè poghinuti.* *Eccles. c. 3.*

Ghledati daklè olli sebè istoga, olli ciòvika, olli xennu, izvan reccenih triuh uzrokah, nijè ghrih smartni; neggò prostni samo, cichia nespametnosti, olli tamasce: ghledati zà potribu naravsku, nijedan ghrih. 741.

Uppit. 6. Sctò immasc rècchi od tyzangna ù ovvoj plazglivoj stvari?

Odgov. I tyzangna moggu bitti oppaka (paccè mnoggo vecchie, nègh ghledangna, poticciùchi ovva jacjè nà bludnost, nègh ghledangne) olli cichia stvari, kojase tyce: olli cichia odluke, il svarhe s' kojomse tyce: olli cichia poghibili, koja izhodi od ovvoga tyzangna. 742.

1. *Cichia stvari, kojase tyce.* Tyzati povoglnò, hottinò, sprâve, i bèz potribe golle tughie frāmi, illi svojè, illi drugghe varste, ghrih jest smartni. Razlogh jest, jere od sebè ovvo tyzangne uzbugnuje nà bludnost, i naslaghiengne putteno. I hocchiè ovdi Naucitegli, dàjè texji ghrih tyzati tughie frāmi svoje varste, nègh drugghè, jerè parvo tyzangne odreghiùje nà texji ghrih. Rekkoh: *sprāve*, jere govorù jedni Naucitegli, dà tyknuti samo zà scialu, zà ighrù, zà vesseglie, vàrh odichie reccena mista, nebbi bio, nègh samò prostni ghrih, akòsse nebbi tò tyknulo zà bludnost, olli zà nasladengne putteno. Rekkoh savisce: *bèz potribe*, jere s' potribom tyzati, kakò Licnizi, nijè ghrih, akosse koja drugga zlocchia ovvomu naprìkloni. Rekkoh napokòn: *tughie frāmi*, jerè tyknuti svojè, prèm dà bèz potribe, akoje bèz zlè misli, i bèz jezivosti, neprilazi ghrih prostni: à zà uzrok paka, olli potribu, nijedan. 743. 744. 745. 746. 747.

Cichia odluke, olli *svarhe, s' komse tyce.* Tyzati ūda tughia, prèm da nysu framna, kako n. p. obraz, Parsi, ruku; i prilicna, jedne xennè, s' miscgliu zà immatti nassladengne putteno, olli zà potzzati tù xenuu nà blūd, jest smartni ghrih, cichia zlè svarhe, i odluke smartne: i vaglia ù Ispovidi istumaciti slikku xenne tako tyzane. 748.

3. *Cichia poghibili.* Kàdjè vecchiekrat jedan kusciao, dà i bèz gneggove zlè misli, tyciuchi olli xensku, olli muscku ghlavu, uzbunulamussejè bludnōst, i uppao jest ù 749.

po-

povoglno putteno naslaghiengne; i saddà chiùti isto ganutje tilesno, s' jezivostju, uppasti ù ghrih, i nèchie, dasse ostavi, i uzbije od togga tyzangna, smartnò saghrisciùje, postavgliauchisse ù tu poghibil.

I zvan ovva trì uzroka, tyknuti druggoga zà samu ìghru, sciálu, ludost, i prilicna, samoje ghrih mali: zà potribu, i posćten uzrok, nijedan. 750.

Uppit. 7. A' sćtocchiesc recchi od zelovangna, i garlengna bludnoga?

Odgov. I ovdisse moggu razdiliti onna trì uzroka. Vegliù daklè ù kratkò. Zelovatisse, i garliti zà naslaghivangne putteno hottinò, olli privighiauchi ovvo povoglno naslaghivangne, jessu smartni ghrisi, kakò skupno ucè Boggoslovzi sà svetim Tomassom, svojim Poghlavizom; i kakoje od zelovangna rassudio sveti Otaz Papa Alessandro VII. à od gargliengna Pavao V. ossughiujuchi jedan, i drugghi nauke, kolsù druggaciè ucili. I poslidgni zapovidio jest, koibi innakò uzdarxao, dasse imma ossvaditi prìd Pristogliem svete Virre. 751. *Ubi supr. A. 4. Alex. VII. Prop. dam. 40. 1666. Clem. VIII. & Paul. V.*

Rekkoh: *Garlitisse, i zelivati zà naslaghievangne putteno*, jerè zelivati, i garliti, nè zà reccenu svarhu, neggo zà zlamenòvati pò obiciaju Darxave gliùbav priateglsku: olli tò uciniti zà scialu, zà ìghrù, zà ludost, nijè ghrìh smartni. 752.

Uppit. 8. Sćtocchiesc napokòn recchi od rycih bludnih?

Odgov. Razgovaratisse od puttenih stvarih, pivatijih, olli sćtitti, zà nazlaghiengne putteno, jest smartnih ghrih, kako opchienò ucè Boggoslovzi. Dalli razgovaratisse od gnih, sćtittijih, olli spivati, nè zà recceno naslaghiengne, neggo zà jednu tasćtinu, zà prochi vrime; i prilìcna, akojè bèz jezivosti od nasladengna (sćtosse mucnò moxe doggoditi) ucè niki Boggoslovzi, dà nije ghrih smartni. Dalli, kako nadodado, mucnò moxe ovvo bitti bèz reccenoga nasladivangna, i tako mucno bèz ghrìha smartnoga. A' zà prochi vrime imma i dobrih kgnigah, i posćtenih rycih. Sebè ossvaghiùje od svoga bludnoga sarza, koji cèsto puttene ryci rigga iz svojih ustah; jezik boje vratar od sarza: *Dobar Ciovik* (vapije Spassitegl svìta) *iz dobra Blaga svoga sarza vaddi dobro: à za Ciovik iz zlà blaga svoga sarza vaddì zlò. Jerbo od obilnosti sarza usta govore*. Nemoxesse prikladnijè recchi. Hocchiesc daklè znatti, jelli jedan cista sarza? pomgnimu nà ryci. ò Vrimena Paklena! Sadàse neciùje jedna 753. 754. 755. *Matth. cap. 12. v. 34. Luc. c. 6. v. 45.*

ryc

ryc, akosse s' gnom dvi bludne nerekku. Dojtichie ti prokleti jezizi nà pristrascno Pristoglie Boxje! Kolliko dobrih Dusciah smuchiùju! *Jabo onnomu, pò komu smutgna izhodi!* Rycissu istè Mudrosti Boxje. Istò rezzi od onnih, koji povoglnò ciùju takove ryci. Matth.cap. 18. v.7.

Druggobi bilo, dasse reccene stvari sctiju, olli slisciaju zà koju dobru, i posctenu svarhu, kako n. p. zà umitisse bogliè ispovidati; olli bogliè umiti suditi nà Pristogliu svete Ispovidi. zà tò nesaghrisciùju Ispovidnizi, sctiùchi ovve stvari, zà umiti dillovati sveti possao ù Ispovidi, i razabrati ghrih od ghriha, prèm dà ù sctivengnu, olli slusciangnu tih stvarih chiùte koje genutje putti protivà svojoj vogli. Allisse immaju Boggu priporuciti; i odvratiti svoju pamet, akosseje uzbunùla koja nepodobna misao. 756.

Ovdi nà pokòn immasc, sctioce, ubilixiti, i darxati nà pameti Ryci Duha svetoga zà svè reccene stvari, koji nàs oznagnuje, dà: *Tkò tyzati buddè pakal, izmogliatichiesse od gnegga.* 757. Ecclis.c.13.

Uppit. 8. Rezzi sctoggod nà svarhi ovvoga razdigliengna, od kurvarstva?

Odgov. 1. Kurvarstvo nijè druggo, nègh: *jedno svakciasno putteno saghriscengne, olli cèsto, s' istom xennom slobodnom, illi odanom; olli xivu zajedno pòd istim Pokrovom, olli pod razlicnim; dallissè pobode cèsto, occitò, i pò nacinu od gliùbavi, kollikò dassu mùx, i xenna.* 758.

2. Nemoxè bitti odriscen kurvàr, ollijè occiti; olli skrovìti, doklèm neodmakne od sebè hotnizu, kakosmo istumacili, bessidechi od Priggode blixgne ghriha. 759.

3. Kurvàr, koijè trikrat bio oppomenùt, i posvisten od Biskupa; i nechie, dasse ostavi od paklenoga xivgliengna, moxè bitti Proklet od Biskupa; à Hotniza istirana izvan Granizah Darxave, kakò nareghiùje sveti Sabor Trientinski; i zazvatisse moxè protivà gnoj Desniza oblasti svitovgne. 760. Sess.24.c.8. de Ref.matrim.

4. Akojè misnik, olii xakan od svetìh Redovah, occitò kurvar, takò dasse nemoxe sakriti gnihova oppacina, pò istomu zakonu jessu obustavglieni; i govorechi svetù missu, olli spivauchi blaghdanò Pistùlu, olli Vanghielje, uppadaju ù Bezredje; i saghrisciùje, koji sluscia gnihovu missu, Pistulu, olli Vanghieljc, kakò mnozi vridni, i ghlassoviti Naucitegli uzdarxu; i nosse zà se naredbe ù tommu zakona Zarkvenoga; i tako cinè 761. 562. Can.ult.D. 33.

vid-

vidditi, dàje raſſudio ſveti Skùp pod ovve rijci: *Xakni kurvari occiti jeſſu i danas pò ȝàkonu obuſtavglieni od Boxanſtvenih ſtvarih, kakoſſu i pò ſtaromu ȝakonu Zarkvenomu*. *Can. erubeſcant, d. 32.*

Dalli niki Naucitegli hocchiè, dà onno obuſtavgliengne, od kojega ȝakon govori, nijè pràvo obuſtavgliengne, koje jeſt ȝaveȝa zarkvena, kù jedan priſtupauchi, uppadà ù Beȝredje; neggò ſamo jedno teſcko ȝabragnegne miſſu govoritì, ſpivati Piſtulu, olli Vanghielje. Allimiſſe ovvo cini jedno raȝteȝangne naredbah ȝakona. *C. Præter. hoc, diſt. 32. S. Cong. apud Garziam, & Belett.* 763.

5. Immamo iȝ naredbe ſvetoga Sabora Tridentinskoga (neraȝdigliujuchi ovvi, jelli, nijelli occito kurvarſtvo) dà akojè xakan, olli miſnik Dohodnik zarkveni, i trikratjè od Biskupa poſviſten; i niſcta magne neodmecchie od ſebe hotnizu, daſſe imma uhiliti od ſvakoga Dohodka, i ciaſnoſti zarkovne; i darxati ù napridak ȝà nepodobna ȝà tè Dohodke, i ciaſnoſti zarkvene, dokleſſe iſtinito nepokorì, i cinitſe budde Stariſcini, odpuſtiti gnemmu ovvakò pokorenu. Akoſſe pak' iſtanovize povrati, daſſe imma Prokleti. Ako napokòn xakan nije dohodnik zarkveni, daſſe imma pedipſati s' Tamnizom, i s' obuſtavgliengnem od Rêdà; i dâ nemoxe bitti uȝdvighnut nà dohodke reccene. 764.

6. Iȝvan immenovanih pedipſah od ȝakona protivà zarkovgnaku kurvaru, broju Naucitegli jòſc oſtalih trideſſet Pedipſah, kojenam nedopuſctaju ovve kgnixize ovdi iſpyſſati. Oſſobitajè meghiu ovvima: *Daſſe imma zarkvegnak kurvar ſvarchi pò ſudu Duha ſvetoga sà ſvih Redova*. Teſcke, i ſtraſcne Ryci! 765. *Can. erubeſcat Impij, d. 32. & alibi,*

RAȜDIGLIENGNE II.

Od Rodoloxja.

Uppit. 1. SCtoje *Rodoloxje*.
Odgov. Jeſt priteſchi ghrih putteni meghiù Rodiakom, i Rudizom, olli pò karvi, olli pò Priateglſtvu dò cetvartoga kollina. Od gneggaſmo vecchiekrat proſſuli koju ryc ù ovvim naſcim kgninizama. Viddiliſmo, kakoſſe imma tumaciti ù Iſpovidi ovva nagarda. Alliſſe vaglia ſpomenuti, daſſe uppada ù ovvu oppacinu, nè ſamo iſpugnujuchi prokleto dillo meghiù ſobom, dalli- 766.

joſc,

jòſc, tyciuchiſſe bludnò, proſſipgliùchi ſimme, garggliechiſſe, i ghledauchi, zelivauchi, i xelechiſſe bludnò. Vaglia dakle ù Iſpovidi nè ſamo iſtumaciti ovva huda cignengna; nù jòſc i okoloſtanak od Rodſtva. 767.

Uppit. 2. Kojojè Pedipſi pòdloxno Rodoloxje?

Odgov. U ſtaromu ʒakonu ʒapovidaſce Goſpodin Boogh, daſſe ovva huda, i neſrichgna cegliad immaju s' martju pomoriti. I ʒakonjih ſvitovgni oſſughiùje nà ſmart, akoſſu ſridgnega trâka; olli ù parvo kollino skrajnega traka, kakoſſu Bràt, i ſeſtra. 768. *Levit. c. 20. L. Si Adul. 38. §. 2. ff. dè le. Jul. juncta Gloſſa.*

Pò ʒakonu zarkvenomu, ʒapovidaſe, dà Rodozkvarnizi immauſe Prokleti. Xakan ſaghriſciùjuchi ſvojim Roddòm; olli s' xennom odanom, immaſe ſvarchi s' Reda; i gubi ſvako zarkveno Doſtojanſtvo, i Poſſtengne. Takoghier ʒapovida iſti ʒakon, dà miſnik, koji ſaghriſciùje ſvojom kchierom duhovnom, koùje karſtio, olli nà karſtu darxao, ol nà kriʒmi; illi s' gnè matterom, immaſe ſvarchi s' Reda; i poſtaviti ù jedan manaſtir, ʒà ù gnemù ciniti Pokoru ʒà ùvik, od ſvetozkvargna tollik' oppoka. 769. *Can. Dè ijs qui Inceſti C. 35. q. 2. Can. ſi quis 20. D. 81. Can. Omnes 8. Can. Si quis 9. C. 30. q. 1. Can. non debet ibid.*

RAʒDIGLIENGNE III.

Od Divoſilja.

Stuprum.

Uppit. 1. SCtoje *Divoſilje?*

Odgov. Jeſt puttenò poʒnangne jedne Divize protivà gnè vogli. Nà dvà nacina moxe bitti otrugnen zvyt divicianſtva jednoj xenskoj ghlavi. 1. *pò gnè vogli*. 2. *ſillom*, i protivà gnè vogli. Parvoſe recce, *Divozkvargne*. Druggo, *Divoſiljè*, od kojega my poghlavitò ovdi ù kratko beſſidimo; i tyknuchiemo potribna i od parvoga. 770. *Defloratio ſtuprum.*

Uppit. 2. Kakoſſe imma iſtumaciti ù Iſpovidi ovvi ghrih od divoſiglia?

Odgov. Nijè doſti rech ù Iſpovidi, daſſeje priſtalo s' Divojkom; neggo jòſc vaglia iſtumaciti, dà jojſejè ſillom uggrabio zvyt Divioianſtva, jere ovvo ſillovangne, oſſvin ghriha puttenoga, noſſi ſobom drugghi texji ghrih protivà pravizi. I koije tù ſillu ucinio, duxanjè platiti, i napraviti ſvè ſſtette, kojeſu Divojzi od te ſille iʒaſcle, kakochiemo mallo nixjè bogliè vidditi. 771.

Uppit. 3. Kàdſe raʒumi ſillovana jedna Divojka?

Od-

Odgov. Divojkajè protivà svojoj vogli ozkvargnena. 1. kàdje sillom pòdase prighnuta. 2. kàdseje pòd vellik strah podloxila, strascechiju silnik, dacchieje zaklati, olli xestoko istuchi; olli dacchieje ozloghlassiti; olli koje druggo tescko zlò uciniti; i ciovikjè silnik moggûch, i podoban zà tò uciniti; nìtmusse onna moxè izmaknuti, olli umoliti. 3. kàdje himbenò privarrena pòd obechiangne od vinciangna, obilne Parchìje, vellika Dara, i prilicna. 772.

Uppit. 4. Diviza naskoccena sillom od Ciòvika, moxeliga ubiti, àkò innakò nemoxe obbraniti svoje Divstvo, il Poscctengne?

Odgov. Boggoslovzi opchiendò ucè, dà bi moghla, branechi s' mirrom svoje Poscctengne; i akosse druggaciè nemoxe obbraniti, dagga moxè prostò ubiti priè, nèghjoje uzeo Divicianstvo: alli ovvo bèz misli, zà ubitiga, negh samò, zà braniti blago svoga Poscctengna: posli, nèghjoje otrunio zvît Divicianstva, nemoxè. Razlogh jest, jere zakon naravski dopuscta, dasse *silla sillom moxe ottisnuti*. Dalli akomusse moxe izmaknuti iz ruke, nemoxega ubiti, neggoje duxna pobighnuti: olli akò moxe bitti ciùvena, duxnaje vapiti ù pomoch. Takoghier dopuscctuju mladizi, dà, akòju kò sillom tykne, olli zeluje, moxega, prèm dà bixì, udriti zamlatnizom, olli s' kamenom, nè zà ossvettu, nègh zà obbrànu svoga poscctengna, zà dasse istanovize nepovrati; jerè dà nepokaxe ovvo gnè raschiuchiengne, tà bezsramni ciòvik moggaobisse pouffati i drugghi pût; i sudditi, dàjoj nijè bilo xao. 773. 22. Q. 64. A. 7. 774. 775.

Uppit. 5. Scctoje silnik duxan Divojzi pòd jedan od reccena tri nacina ozkvargnenoj?

Odgov. Duxanjeju olli rukovati, akò onna hottila buddè; olli, akò nehottila buddè, spravitjoj pristojnu Parchijù; olli nàchijoj takovu dobru sricchiu, kakovubi nascla, dà nijè ozkvargnena. Dalli akojè vellika razlicnost meghiù silnikom, i meghiù sillovanom, jerboje n. p. õn vlastelin; à onna puçka, taddà nemoxe bitti sillovan uzetiju zà xennu; neggojè zadovoglno, napravitijoj sckodde. Ostala viddi, ghdì bessidismo od zaprikah; i ù drugghim mistima. 776.

Uppit. 6. U koju pedipsu uppada silnik recceni, nebbuduchi obechiao rukovati posillovanu, nèghjujè sillom podâse metnuo, olli pod velliki strah prighnuo?

Odgov. Akojè zarkvegnak tà ſilnik, ʒakon ʒapovida, dàjòj imma datti Parchij; pâk daſſe imma ſvarchi s' Rêda ſvetoga. ʒakon ſvitovgni obiciaje ſilnike pedipſati s' ghlavom; i napraviti ſctette ſillovanoj, kakò iſtumaciſmo. 777. *Can. Præsbyter, aut Diacon. 12. Canon. Si quis ep. 3. d. 81.*

Uppit. 7. Govorechi sàd od Divojke, ozkvargnene pò ſvojoj vogli, tadda jelli od potribu iſtumaciti ù Iſpovidi, dàje ſaghriſcio jedan s' Divizom? ollijè ʒàdoſti recchi, s' xenskom ghlavom?

Odgov. Sveti Tomas, ſveti Antonin Arhibiskup od Fiorenze, i skupniè oſtàli Naucitegli ſtari uʒdarxu, dàje od potribe iſtumaciti tù okolovinu od Divize, prèm dàje priſtala ovva ſaghriſcenju pò ſvojoj vogli; i dàje s' Divizom ſaghriſciti oſſobita ʒlocchia, oſvin ſaghriſcengna puttenoga. Raʒlogh jeſt (govoru) jerſe pò tommu ſtavglia Mladiza, gubechi ſvoju ſricchiu, nà pùt od Bludniſctva; i Roditegliomſe cinì vellika kriviza, olli onnym, pòd kojih oblaſtjuſe nahodi. Cichia togga nadodaju, dà iſta xenska ghlava iſpovidauchiſſe, duxnajè iʒrecchi, dàje pò tommu ſaghriſcengnu iʒgubila Divicianſtvo: paccè, dà ſamo unutergnom vogliom priſtane divojka, ʒà iʒgubiti Divicianſtvo, prèm da i neſaghriſci s' Ciovikom. Niki ovvomu nadomecchiù, da i Ciòvik iſti, gubechi ſvoje Divſtvo, duxan jeſt iſtumaciti ù Iſpovidi, nè ſamo dajè putteni ghrih ucinio, nègh iòſc dàje pò tommu i divſtvo iʒgubio. 778. *2. 2. Q. 14. A. 6.* 779.

Dalli pritanki Naucitegl Sckoto, i s'gnim mnoʒi oſtali ucè, dà ſaghriſciti s' Divizom povoglnom, i hottinom, nijè ghrih drugghe slikke, nègh ſamo priproſta ſaghriſcengna puttenoga; nitje od potribe, iſtumaciti ovvu okolovinu od Divſtva, uʒeta, olli iʒgubgliena. Raʒlogh dâju, jere, kako ʒakon iʒgovara: *Hottiùchiemu necinise nijedna kriviza*: à s' drugghe ſtrane Divizaje goſpodariza od ſvoga Tila; à nè Otaz; olli koij drugghi, pòd kojegaſſe oblaſtju nahodi. Cichia togga ſtoji ù gnè vogli, udatiſſe, olli neudati; olliſſe ʒlò udati. Prèm dàje ovvi poslidgni nauk vecchie uʒdarxan ù ſadaſcgna vrimena; niſcta magne ſvitniėje ù ovvomu, darxnatiſſe ſtarih ghlaſſovitih Naucitegliah. 780. *In 4. d. 18. Q. 2.* *L. 2. ff. de Injur.* 781.

Uppit. 8. Kad Ciòvik, olli xenna, gubi ſvoje Divicianſtvo?

Odgov. Lyenizi raʒlicitò ù ovvomu beſſide. Dalli s' naucnijim vegliu, daſſe ù xenskoj ghlavi Divicianſtvo uʒdarxi ù nikim koxizama, kojè ſtyskaju, i vexu narav. U muſckojſe ghlavi uʒdarxi ù ſudù naravskomu, iʒ kojega hot- 782.

hottinò, i povoglnim nacinom nijè poteklo ſimme. ʒà tò xenska ghlava gubì Divicianſtvo pò raſtarghnutju recce- nih koxizah; i pò raſtvorengnu naravi: à muſcka pò hot- tinu prolitju ſimmena. Dalli ʒà iʒgubiti prìd Boggom 783.
ovvu krunnu Divicianſtva, nijè doſta recceno raſtargh- nutje, olli raſtvorengne; neggojè od potribe, daſſe tò ucini s' priſtangnem ſvoje voglie; reccebo ſveta Luzia karvniku, i Progonitegliu ſvete virre: *Akome nebottinu ʒapovidiſc ozkvarnuti*, *Ciſtocbiamicbieſſe pridvoſtruciti nà okrugnengne*. Gubiſe dakle Divicianſtvo prìd Boggom 784.
tollikò ù xenskoj, kollikò muſckoj ghlavi pò hottinu prolitju ſimmena.

Dalliſſe jòſc raʒumi ù bitju, olli ſtangnu Divicianſtva 785.
prìd obraʒom ſvete Zarkve jedna, kojoj nijè iʒ vankà raʒbiven ʒatvòr ſrameſcglivoſti; i jedan, kojiſe jòſc nijè ſmiſciò s' xenskom ghlavom.

Uppit. 9. Jedna mladiza, koàjè skrovitò iʒgubila Divician- ſtvo, moxeliſſe Boggu poſvetiti ù jednomu Manaſtiru? olli uʒeti Parchìù, oſtavglienu od kojega Dobrocinza Divizama, kojeſe udaju?

Odgov. 1. Akojè ſamo iʒgubila Divſtvo pò hottinu prolivan- 786.
gnu, uʒdarxechiſſe jòſc ʒatvor Divicianſtva, moxè ſlo- bodno uliſti meghiù Divize, Boggu poſvechiene, i gne- mũſe poſvetiti, kakoſſejè od togga pokorila; jerè prêm dà nijè vèch prìd Boggom Diviza; niſcta magne jòſc uʒ- darxi bitje, i ſtangne Divicianſtva prìd obraʒom ſvete Zarkve, doklèm immà zilovit recceni ʒatvor, kakò sku- pniè ucè Boggoslovzi.

Akojè paka i recceni ʒatvor iʒgubila, priſtauchi skro- 787.
vitò s' muſckom ghlavom, hocchiê niſcta magne jedni *Sanchez*
Naucitegli, dà moxè uliſti meghiù Divize, i Bogguſſe *cum Salaz.*
poſvetiti; akò ù tommu Redovniſctvu nijè koja oſſobita *& quibuſ.*
naredba, koja tò ʒabragnuje i onnoj, kà nijè i skrovitò *aliis.*
Diviza. Raʒlogh, jerſe moxè ù ſebi darxati, ʒà koùjè oſtali darxe.

Dalli ſveti Tomas ucì, dà kàdjè xenska ghlava raʒbi- 788.
vena, priſtauchi s' muſckom ghlavom, akoje ovvi poſsìa *In 4. diſt.*
ù nutra, nemoxe pòd ſmartni ghrih primiti Poſvechien- *38. quæſ.1.*
gne, kojeſe cinì Divizi, immaũchioj dvadaſſet i pèt go- *Art. 1. ad*
diſctah: nitti ù ovvomu moxe odpuſtiti Biskup. Raʒlogh *5.*
jeſt, jere poſvetiti Boggu Divicianſtvo, kojeſe nejma, jeſt teſcka privarra, i nepoſctovangne Boxje. Rekkoh: *Akoje muſcka ghlava poſſiala ù nutra*, jere akoſſe meghiù

gnimma sinisciala nijè karv, mnogghi govore, dà jòsc pò 789.
koji nacin uzdarxi bitje od Divicianstva; i dasse zà tò
moxe Boggu posvetiti.

Dà sctò taddà imma ciniti Ispovidnik, kojemu odrije
mladiza, dà nijè Diviza, i mislise Boggu posvetiti?

Immaobi jù svittovati Ispovidnik, dà xive samo ù za- 790.
vitu od Cistocchie; i dasse ponizno ustavi od Posvechien-
gna. Dalli akò ovva cichia gliuskoga obzira nehottila
buddè svittu Ispovidnikovu; i posvetise, smartnò saghri-
sciùje. Dalli s' gnom moxe Biskup odpustiti, dà primi
Posle, i uzdarxi, kojise dãju Divizama, kako bitti Op-
patizom, zà kojuse hocchiè vrime od tridesset godisctah;
i prilicna.

Govorechi sàd od Parchijè ostavgliène Divizama, ko- 791.
jese udaju, uzdarxu mnozi Naucitegli, dà jedna moxe
primitiju, i uzdarxatiju, prèm dà skrovitò nijè Diviza,
jer dà nijè duxna izdati, i odkriti sama sebe: i kàd Do-
brocinzi tò ostavgliaju, ostavgliaju onnym, kojesu dar-
xane od Puka zà Divize. Dalli akojè nadometnuto, 792.
dasse tò ostavglia Divizam, koje xivu ù cistocchi, nebbi
reccena moghla primiti Parchiù; i primaùchiju, duxnabi
bila vratiti, budduchiju nepravednò uggrabila.

RAZDIGLIENGNE IV.

Od ghriba protiva naravi.

Uppit. 1. SCtojè ghrih *protiva naravi?* i od kollikoje varsctah?

Odgov. Jest ghrih putteni, pò *kojemusse prossipglie simme s' nacinom, protivnim nareghiengnu naravskomu*. Olli - Ghrih 793.
putteni, *pò kojemu nemoxe sliditi roghiengne gliùsko*.
Nareghiengne naravsko dilla puttenoga isctê cetiri stvari
potribne zà raghiati. 1. dàjè meghiu dvoima iste slikke.
2. od razlicna spolla. 3. ù süd naravski. 4. pò nacinu
pristojnu, i duxnu. Cichia pomankanja od ovvih stvarih
cetirissu slikke Bludnosti protivá naravi. 1. *xivotinstvo*,
ù kojemusse neùzdarxi ista slikka naravi. 2. *Petogradnost izvarsna*, ù kojojse neuzdarxi razlicni spõl. *Petogradnost neizvarsna*, ù kojojse neuzdarxì naravski, i pristojni
süd. 4. *Mekkotta*, ù kojojse neuzdarxi zdruxengne meghiù dvamma.

Uppit. 2. Sctojè dakle *xivotinstvo*, i kojoje pedipsi podloxno? *Bestialitas.*

Odgov.

Odgov. Jest *pristangne putteno Ciovika s' xivinom*; *olli xivine s' xennom*; olli napokòn *s' diavlom*. Evvo, sctò Gospodin Boogh nareghiùje ù staromu zakonu protivà ovvoj pristrascnoj oppacini: *kò pristati buddè k' xivìni, dà imma smartju umriti*: *xivina takoghier dasse imma ubiti*: *xenna, kojase podloxi kojojdrago xivini, s' gnom istom dà jè zajednò ubivena*. Pravda svitovgna tù prioppaku Cegliad xivu oghgnem gorì. Nenahodim ù zakonu Zarkvenomu Pedipse ovvoj hudosti, jerè Zarkva sveta nemoxe pomisliti, dà gnè sinovi ù ovvo moggũ uppasti. 794. *Levit.c.20.*

Od potribejè ù Ispovidi, jellisse s' xenskom, olli s' musckom xivinom saghriscilo, istumaciti: dalli nijè od potribe izrecchi slikku xivine, t. j. dà jè ovza, kobila, krava, i prilicna, jerse pòd svakom ovvom slikkom jednakò, i podpunnò razumì xivotinstvo. 795.

Nadodado: *Olli napokòn s' diavlom*. Ovvi drùghda uzmu priliku olli musćku, olli xensku, slagauchiju illi od Povitarza, kakò moggũ, nebbuduchi pò ghrihu svomu izgubili kripost naravsku Anghielsku; neggò samò Millosti, i Darove varhnaravske, kakò sveti Dionisio bessidi; illi s' privarrom, cinechi vidditi, sctò nijè; illi napokòn prinossechi koje martvo Tilo. Pòd ovvom prilikom verraju xalosnu, i zaslipglienu Cegliâd, s' gnimma bludnò pristauchi. Akojè diavao ù slizzi xenskoj, i gliùde varrà, reccêse od Boggoslovazah, *Podlexaz*: akò ù musckoj, i xenne varrà, reccese, *Nadlexaz*. Evvo zanciza diavaoska, ù koju paddaju viscìize, vilenizi, i vilenize; Ciarovnizi, i Ciarovnize! koije uppao ù ovvu neizrecnu oppacinu, nijè dosti, dà recce ù Ispovidi, dà jè uppao ù xivotinstvo; neggojè od potribe izrecchi, dà jè ucinio s' diavlom, jerejè ovva okolovina od diavla drugga zlocchia, osvin xivotinstva, protivà Boggoscìovju. Savisce, vaglia istumaciti, jelli s'gnim saghriscio pòd xenskom slikkom, olli musckom; pòd slikkom xenne udane, olli slobodne, Rodize, Redovnize; i prilicna, jerè svè ovve okolovine od kypa promignuju slikku ghriha. 796. *Aër.* *S. Dionys.* *Sucubus.* *Incubus.* 797. 798.

Uppit. 3. Moxelisse od xenske ghlave, i od sotone ù prilizi gliùskoj zacceti, i poroditi dîte? i pò koji nacin?

Odgov. Nascloſſeje, dà od sotone, pokriũchie ù prilizi musckoj xensku ghlavu, ostala jest ovva otruhgliena, prèm dà mijè ovvo mucno virrovati; i strahomeje, dasseje pòd prilikom sotone Ciòvik stvorio; à nè sotona pòd prilikom Ciò- 799.

Ciòvika. Buddi, kakomu drago. Nacin jest ovvi, pò kojemusse szyni, dà tò diavao cinì. U snù pò kojoj privarri cinì Ciòvika prossuti svoje simme: olli pòd Ciòvikom lexechi ù prilizi xenne, cinì spati, i uggrabivsci simme, svarscènoga jòsc tepla umecchie ù utrobu xensku pò reccenomu pristangnu. Ovva immasc iz nauka svetoga Tomassa, i svetoga Bonaventure. Dalli, kakò razmisli, mucnoje virrovati, dà ù tommu prinessengnu simme neizgubì svoju naravsku kripost. 800. *S. Thom. in 2. dist. 8. Q. 1. A. 4. S. Bonav. ibid. Ar. 3. quæst. 9.*

Uppit. 4. Rodivscisse syn od togga hudoga pristangna, billisse moggao recchi *syn diavaoski?*

Odgov. Nebbi, nègh onnoga Ciòvika, od ciegajè simmena dìte zacceto; jerbò sotona od svoga nisćta nije dâla, nìt moxè datti tommu zaćcetju; neggojè ovvo od togga Ciòvika. 801.

Uppit. 5. A dà toj xenni recce hudòba, dà jè simme togga, i togga Ciòvika, billi duxan bio tà Ciòvik recceno Dìte hraniti posli trì godisćta? olli hottiuchiisse ovvo s' vrimenom oxenniti s' gneggovom kchierom, billi duxan bio zabraniti tù xennidbu, kakò mughiù dvoizam, koisu prìkarvi?

Odgov. Nebbì duxan bio nì hranitiga; nì reccenu xennidbu zabraniti. Razlogh jest, jere buduchi sotona laxiva, i Roditegl iste laxi, nejmamusse virrovati. Paka, spametnosse nemoxe virrovati tommu doggoghiaju, dà hùdoba moxe otruhliti xennu pò nacinu istumacenomu. Nadodaobi, dà akosse sćtò moxè roditi od ovvoga sotonskoga pristangna, ovvo nebbi mòghlo bitti pravo Cegliade, neggo jedna nakazan nerazborita. 802.

Uppit. 6. Pòd sćtò uppada nesrìchgna tà xenna, podlagauchisse tommu hudobnomu pristangnu?

Odgov. Viddilismo, ù kojè zlocchie ghriha uppada. Sàd govorechi od pedipse, uppada ù xestoku offudu Pravde svitovgne, koja s' òghgnem sudi tù diavaosku Cegliad. Allisse ovvo razumi, kàd xenna poznannò, i hottinò pristaje k' sotoni; jere akoju privarri, cinechisse, dà jè tà, i tà, à nè sotona, nebbi ucinila vecchiega ghriha, nègh kakò s' istim Ciòvikom, dà buddè ù svomu kypu; i tako nì vecchiu pedipsu dobila. 803.

Drùghdasse oghlasi, dasse Udovizama nikim prikaxujè mûx posli smarti. Allibi jà szynio, dà jè tò koji mûx lupescki; i dasse misli s' tim pokriti obyst, i uxgangne. A dà sprâve udoviza zaslipgliena virrujè, dà jè tò gnè mûx, ù kojega prilizi dohodi sotona, i s' gnimse tilesnò 804. 805.

fas-

ſaſtaje, billi ſaghriſcila? Vegliu, dà bì doiſtò, jerſe pò ſvojoj izdajnoj vogli puſcta privarriti, znaduchi iſtinitò, dà koji umire, dommaſſe nepovracchia.

RAZDIGLIENGNE V.

Od Petogradnoſti.

Uppit. 1. Sctoje *Petogradnoſt izvarſna?* i kojojè pedipſi podloxna? *Sodom.*

Odgov. Jeſt *hudo, i neizrecno priſtagne ù putti meghiù muſckom, i muſckom ghlavom; olli meghiù xenskom, i xenskom ghlavom*. Takò ſveti Tomas, i s' gnim opchienò Naucitegli. U iſtumacengnu nà ſvetoj Iſpovidi od ovve diavàoske hudoſti nijè zadovoglno izrecchi ghrih, nègh jè ſaviſce duxan tà Ghriſcnik iſtumaciti, ollijè podnoſſio, olli cinio tù ſramotnoſt. 806. *2.2. q. 154. Art. 1.*

Goſpodin Boogh protivà ovvoj oppacini proſſu ogagn s' nebeſah, i xîve Gradove od gnegga cinì proxdriti. zapovidi paka posli ù ſtaromu zakonu, dà akobiſſe jòſc koji naſciò od tê hudoſti, daſſe i jedan, i drugghi imma s' martju umorìti. Takoghier i zakon ſvitovgni pedipsàje s' ghlavom ovvu oppacinu. Obiciaj noſſi, daſſe tî olli xîvi oghgnem izgorè; olli posli, nèghſu obiſcèni, gnihova Tileſſa. 2. onciàs kàd uppadaju ù ovvu oppacinu, oſtaju bezghlaſni, i ſramotni priàjòſc neggoſſu oſſughieni. 3. uhiglieniſſu od ſvih ſvojih Dobarah, koja prohode ù shraniſcte opchienoga Blâga. 807. *Gen. c. 19.* *Levit. cap. 20.* *§. Item lex Julia de Publ. Judiciis.* *Leg. Cùm vir 31. C. ad leg. Jul. de Adult.*

Pò zakonu pàk Zarkvenomu evvo pedipſe ſvitovgnaku. 1. nareghiùjeſe, daſſe imma Petogradaz Prokleti. 2. oſtaje bezghlaſſan, i ſramotan, kako i pò zakonu ſvitovgnemu. 3. moxe od gnegga xenna pobìghnuti. Xakan. 1. imma bitti ſreghien. 2. ſveti Otaz Papa Pio peti oſſughiùje, dà akoſſe najde xakan, Pòp, Redovnik, koji ù tà hudobni ghrih uppada, immaſe ſvuchi od ſvih Redovah, Ciaſnoſti, i Doſtojanſtva zarkvenoga; i daſſe imma pridati Deſnizi ſvitovgnoj, kojaga umorì pò zakonu, nareghienu protivà ſvitovgnakom od tê hudoſti. 808. *Cap. Clerici 4. de exceſſ Prœl. Can. Infamis 3. q. 7. Can. Omnes Cauſ. 32. quœſt. 7. S. Pius V. Conſt. Horrendam 72.*

Uppit. 2. Sctòjè *Petogradnoſt neizvarſna?* i kojojè pedipſi podloxna?

Odgov. Jeſt *priſtangne meghiù Ciòvikom, i xennom ù ſud protivanaravski*. Immaſe iſtumaciti ù Iſpovidi, dàſſeje s' xenſkom ghlavom ucinila. Ovvê pedipſa jeſt pò vogli ſüdza. 809.

RAZ-

RAʒDIGLIENGNE VI.

Od Mekkotte. *Mollities:*

Uppit. 1. SCtoje, i kollikjè ghrih *Mekkotta?*
Odgov. *Mekkotta* ovdi nijè druggo, neggò: *povoglno proſſutje gliùskoga ſimmena bèʒ priſtangna tileſnoga*, t. j. kàd jedan ſam pò ſebì tò cinì; olliga koji drugghi cinì uciniti, priſtauchi ŏn vogliom. Jeſt ghrih protivà naravi, texji, neggo ſaghriſciti s' xenskom ghlavom. Raʒlogh jeſt, jerjè naràv odredila ſimme ſamo ʒà Porod. Sveti Pavao vapiè, dà: *Takovi nĕcbie poſſidovati Kraglieſtvo nebbesko*. 810. *1. Corinth. cap. 6.*

Ovva hottina mekkotta jeſt od dvi varſte. Jedna *priproſta*, t. j koja nenoſſi ſobom drugghe ʒlocchie, neggo ſamo reccenu protivà naravi. 2. *ʒdruxena*, t. j. koja noſſi ſobom druggu ʒlocchiu olli od kypa, koji, il s' kojim; olli druxbe ù gnoj; olli drugghe okolovine, koja priobracchia slikku. Cichia togga dvoſtruko ſmartno ſaghriſciuje ù tommu – 811.

1. Koji buduchi Ciòvik oxegnen, ʒavechian Ciſtochiom, xakan, olli Redovnik, uppada povoglno ù mekkottu; i duxanjè ù Iſpovidi iſtumaciti nè ſamo ghrih; dalli jòſc i bitje ſvoga ſtangna, dà jeſt oxegnen, ʒavechian, i prilicna. 812.

2. Koji poveglnò proliuchi, ù tommu prolitju mìsli od xenne odane, Rodize, Redovnize, Ciovìka, i prilicna; i k' gnimma obracchia tô hudo naslaghiengne; ollijih xelì immati ʈaddâ; i duxanjè iſpoviditi tolliko mekkottu, kollikò tù varſtu xenne, olli kypa. 813.

3. Koji prolĭje, dajuchiſſe tyʒati od xenne, Ciòvika, Redovnika, i prilicnih, duxanje iſpoviditi tù varſtu druxbe, kojaga tyce ʒà tò prolitje. Takoghier kò prolije tyciuchi druggoga, xennu, Rodizu, Ciòvika, Redovnika. Saviſce, tyciuchi Dizzu neraʒboritu, xennu, olli Ciòvika ſpavaùchiega, xivinu, i prilicna, prèm dà ovvi nemoggū ſaghriſciti. I vaglia iſpoviditi varſtu kypa, kojiſe tyce ʒà tù ſvarhu. 814.

Ovdi ʒabilixi, dà jedan, olli jedna, hottinò prolije, poticciuchi ſebè s' kojim orudjem nexivim, kakò n. p. s' darvom, i prilicnim, necinì vecchi ghrih, nègh daſſe ſam s' rukom pottice, akò taddà nemisli od kojega kypa: nit- 815.

nitjè potribno ù Ispovidi, istumaciti tò orudje.

4. Akò prolije povoglnò ù mistu svetu; ì duxanjè ispoviditi i prolitje, i misto sveto, protivà kojemu tollikò hudò saghrisciùje, prèm dà skrovitò tò cinì. 816.

Uppit. 2. A sctòcchiesc recchi od onnih, koji prolīju, pristaùchi k' martvu Tilu; olli k' Prilizi penganoj, illi ù kamenu udilanoj?

Odgov. Hocchiê jedni Naucitegli, dà nebbi texjè saghriscio, nègh sām pò sebi proliuchi. Dalli meni ovvi nauk nijè ugodan; i vegliu, dà kò saghrisciùje s' martvim Tilom xenskim, duxanjè ovvo ispoviditi, jerè nossi sobom ovva grubota ossobitu zlocchiu, koju jedni Naucitegli prilagaju xivotinstvu. Govorechi od prilike pengane, olli ù kamenu udilane, vegliu, dà, akò tà Prilika prikaxujè koju xennu odanu, olli Rodizu, Redovnizu, i prilicne; i mekkotnik pristauchi k' gnoj, pristaje vogliom toj varsti xenne ù tommu oppakomu prolitju, duxanje tò ispoviditi, jere nossi sobom tà okolovina varste xenske ossobitu zlocchiu, olli od Prigliùbodinstva, olli od Rodozkvargna, i prilicnu. Jòsc vecchie rezzi i ù jednomu, i druggomu doggoghiaju, dà buddè martvo Tilo, olli Prilika ciovicja. Napokòn mnoggo vecchie, dà buddè Prilika koje Svetìze: pristrasceni ghrih od pogarghiengna Svetih! Akojè paka gneggova misao samo vàrh lipote od te Prilike; i nè vàrh varste, koju prikaxuje, nebbi vecchiè saghriscio, nègh sām proliùchi. 817. 818. 819. 820. 821.

Uppit. 3. A' sctòcchiesc recchi od Dizze, koja nebbuduchi podobna prolitju, meghiù sobomse bludnò vagliaju, i pristaju?

Odgov. Naucitegli ovvu zlocchiu prinosse nà slikku od bludnoga tyzangna; i zà tò immaju istumaciti varstu Cegliadeta, akossu tà Dizza priscla nà razboriscte. 822.

Uppit. 4. Jelli ìghdà dopuscteno, proliti hottinò svoje simme, n. p. zà zdravglie; olli zà koji drugghi uzrok?

Odgov. Nijè nìghda, kakò skupnò ucè Boggoslovzi. Razlogh jest, jerjè tò prossipangne protivà naravi istoga simmena, koèje od Bogga, i od naravi odreghieno zà samo roghiengne; à nè zà druggu svarhu. Zàbragneno jest zà tò od naravi iste; i kò takò hudò prossipglie, saghrisciùje protiva naravi; i nauk druggaciji ossughien jest od svete Zarkve pòd Innocenzom XI. 823. *Innoc. XI. Prop. dam.* 49.

Niscta magne moghlabisse priviti koja likaria protivà kojoj nemochi, prèm dasse pò ovvomu priviangnu ottisne 824.

drùghdà ſimme, iſctòm dà ovvo nijè miſcglieno, ì hottino pò ſebi.

Upp it. 5. Pò kolliko nacini moxe bitti hottinò, i povoglnò recceno prolitje.

Odgov. Pò dvà nacina. 1. *ù ſebi*. 2. *ù ſvomu uzroku*. *ù ſebi* jeſt hottino, i povglno, kàdga jedan s' razabrangnem, i s' vogliom cinì, hottiùchiga, i nasladìvaùchiſſe ù gnemù. *ù uzroku*, kàd jedan nemisli od prolitja, nìtga hottinò xelì; niſcta magne cinì ſtvari, koje uzrokuju tò proſſipangne. Ovvi uzrozi moggũ bitti od dvi varſte. Parviſu, koji od ſebè uzrokuju proſſipangne, kako n. p. bludno tyzangne, krechiangne, ghledangne ũdah ſramnih, bludnò razgovarangne, i prilicna. Drugghiſu, koiga pò ſebi neuzrokuju; dalli ſctoggod pomagaju, kakoviſſu, obilnò jichie, i pychie, kojaſu pò ſebi nareghiana zà hranu gliùsku; dalli ſctoggòd tiskaju narav nà tò prolitje, kàdſu ſaviſce uzeta. 825.

Napokòn ovvi uzrozi moggũ bitti, olli pò ſebi dobri, proſti, i poſcteni, kakojè sluſciati Iſpovidi od bludnih dogghiaih; ſctitti Nauciteglie vàrh tih ſtvarih, zà nauciti, i pomochi paka s' ovvim naukom ſvoga Pokornika; jahati nà kognu, i prilicna, od kojih uzrokah drùghda izhodi prolitje: olli pò ſèbì zlì, dalli nè ù ſtvarim od bluda, kako prijiſti, i pripiti: olli napokòn zlì pò ſebi ù ſtvarima od bluda, kako bludna tyzangna, ghledangna, zelovangna, miſcgliengna, razgovarangna, i prilicna. Sad- 826.

Vegliu 1. Kàdje uzrok prolitja pò ſebi ghrih ſmartni ù ſtvari bludnoj, kakono bludno tyzangne, krechiangne, ghledangne, zelovangne, miſcgliengne, i prilicna; i privighia tà Tyzavaz, krechiavaz, ghledavaz, i oſtali, dacchie od togga izãchi prolitje, ſmartnò ſaghriſciùje; i oſvin ghriha od tyzangna, krechiangna, ghledangna, i oſtalih, uppàda ù ghrih protivà naravi od Mekkotte, prèm dagga pò ſebi nijè hottio, kakò skupnò ucè Boggoslovzi. Razlogh jeſt, jerè kò hocchiè povoglno uzrok ghriha, hocchiè i ghrih ù ſvomu uzroku; nìtjè doſti ù Iſpovidì recchi, daſſeje bludnò tyknuo, ghledao, i oſtala; nègh jòſc vaglia, dà izrecce ciſto, i biſtro, prolitje od tudà izaſclo. 827.

Vegliu 2. Kàd uzrok prolitja nijè ù ſebi ghrih ſmartni; olli nijè ù ſtvari bludnoj, prolitje nijè ghrih ſmartni, akomu voglia nepriſtane. Takò, dà od vellika jichia, olli pychia, 828.

chia, izajde prossipangne, kàdmu Ciovik nepristajè povoglno, nijè smartni ghrih. Takoghier dà jedan zà svoju ludost, tasctinu, mallu pamet, à nè zà bludnost, pivà, sctije, olli tykne, kako visce istumacismo, tàkò dà nijè ù tommu prisciao ghrih mali; i od ovvoga protivà gneggovoj vogli izajde prossutje, nebbi ovvo bilo smartni ghrih, neggo mali, kako i uzrok.

Vegliu 3. Kàdjè uzrok od sebè dobar, i posctèn, prèm dasse privighia, dacchie od gnegga izachi prolitje, isctom damusse vogliom nepristane; nìtjè blixgne jezivosti, dacchiemusse pristati, akosse paka i doggodi, nijè ghrih, kakò slobodnò, i skupnò ucè Boggoslovzi. zà tò nesaghrisciùjè, proliuchi- 829.

1. Ispovidnik, koji sctìe nauke Boggoslovazah vàrh doggoghiaih bludnih, zà umiti dobrò ispovidati; olli sluscia Ispovidi xenskih ghlavah, akò tommu prolitju nepristane vogliom. 830.

2. Ciòvik, koise razgovara posctenò s'xennama, ollijih zelìva pò obiciàju Darxàve, zà nebbiti szygnen neciovician. 831.

3. Ciòvik, koji jascè nà kognu olli zà potribu od puta; olli zà koju svoju druggu dopusctenu svarhu, i tomusse zgãgia. 832.

4. Kojise cinì liciti od nemochi nà srami naravskoj; olliju cisti od kè ghgnussobe, ollì zà srãb cescè; i ovvim mnogga prilicna. Nesaghrisciùju ovvì, rekkoh, prèm dàsse bòjè, dacchiesse pò immenovanim dillima uxgati Tilo, i rupiti ù prolitje; isctom dà ovvo nijè povoglnò; nìtjè jezivò pristatimu vogliom, jerebisse ìnnakò taddà vaglialo ustaviti tih dillah; nè cichia dillah istih, kojasu od sebe dobra, ì posctena, neggo cichia jezivosti. Razlogh opchienomu nauku jest, jere immenovano prolitje ù reccenim doggoghiaima, i prilicnim, nijè ghriscno nì od sebe, nepristauchimu voglia, nì od uzroka, koji od sebe jest posctèn, i dopusctèn; nì od strane jezivosti; daklè nikako nijè ghriscno. 833.

Uppit. 6. A' sctosse napòkòn imma suditi od prolitja, kojese ù snù doggaghia?

Odgov. 1. Prolitje, ù snù cigneno, nijè ghriscno, kàd nijè povoglno nì ù sebi, nì ù svomu uzroku; nìtje posli u bdèngnu bilo potvarghieno s' povoglnim nasladengnem puttenim. Razlogh, jerè ghdì nijè voglië; ondi nijè nì ghriha, kakò rekkosmo viscè iz svetoga Agustina. Ako- 834. 835.

jè pakà priſtupilo recceno povoglno nasladengne, ghrih jeſt ſmartni. Dalli, akoſſe posli jedan ſebi raduje ſamo ʒà ovvu ſvarhu, damuſſejè narav iʒciſtila pò tommu prolitju; i dàmujè napaſt uʒmaknula, olli ʒà koju prilicnu poſćtenu ſvarhu, nebbi bio ghrih. 836.

2. Prolitje, ù ſnù cigneno, alli prià ſnà poxeglieno, jeſt ſmartni ghrih. ʒà tò ſmartnò ſaghriſciùje. 1. kàd jedan bdechi naſtoji, i dilluje, dà mu ù ſnù doghie. 2. koji xelì, dà mu ù ſnù doghie prolitje ʒà nasladengne putteno. 3. kàdje povoglno ù ſvomu uʒroku, koji od ſebe pripravglia nà prolitje, i jeſt tà uʒrok ſmartni ghrih ù ſtvari bludnoj, kako viſcè iſtumaciſmo. Tako skupnò Boggoslovzi. Od oſtalih doggoghiàih beſſidi., ſćtioce, pò nauku, kojega gori daſmo varh uʒrokah od prolitja. 837.

3. Kàdje prolitje poccêlo ù ſnù bèʒ voglie, i bèʒ hottina uʒroka; pakà probudivſciſſe jedan, naslidujemu ù bdengnu, nijega duxan ſmêſti: ʒà doſtajè nepriſtati vogliom. Raʒlogh jeſt, jere s' jednè ſtrane nijè povoglno: à s' drugghe mucnoſſe moxe ʒabraniti, i uſteghnuti; dalli akoſſe i moxe ʒabraniti, tò uʒdarxangne ſimmena odcipgliena, moxè uʒrokovati koju nemoch. Niſćta magne dobrò cinì, koji i tadda ſmêta; i takò pomgnê dobre Duſce. 838.

Ovdi nà ſvarhi ovvoga raʒgovarangna vaglia dobro ʒabilixiti, ʒà oslododiti mnogghe dobre Duſce od mukke unutergne, koje sude, dà proſſipgliu ſimme bdechi, à ſimme nijè. Od ovvoga nâs priciſti Anghielski naucitegl oʒnannuje, govorechi, dà kàd jednomu, olli jednoj protecce kroʒ udo skrovito koja kapglia vlaxnoſti, ol mokrine, nechiùtechi ù tommu vellika nasladengna, i bàrx neoſſitujuchiſſe, nègh kàdſe odichia okolo chiùti vlaxna, dâ neprolîje ſimme, nègh niku vlaxnoſt meghiù ſimmenom, i meghiù voddom naràvskom, koja vlaxnoſt, olli sŏk iʒhodi od mnohavſćtine, i slaboſti naravi. Jeſt raʒlicnoſt meghiù ovvima; dà reccena vlaxnoſt uticce ù bdegnu bèʒ ganuchia putti, i bèʒ vellika naſlaghiengna: à ſimme s' ganuchiem, i nasladengnem. Niſćta magne nevaglia ni gnoj datti uʒroka ghriſcna, nì priſtati vogliom, kakò nadodaje ſveti Naucitegl, ni odgnè ſe ghriſcnò naslaghivati posli, jerebi i onna ghriſcna bila, kakoſmo gorì rekli od ſimena. Kakoſſe imma liciti mekkotnik, rekkoſmo od Iſpovidnika. 839. *S. Th. Op. 64.*

RAZDIGLIENGNE VII.

Od Svetoloxja.

Sacrilegiũ.

Uppit. 1. SCtoje sedma slikka puttenosti, koju nadodasmo, t. j. *svetoxolje?*

Odgov. Nijè druggo, negh: *ghrib putteni, s' kojimse ozkvargnuje Cegliade, olli stvar, olli misto Boggu posvechieno.* U Ispovidi izvan ghriha smartnoga od puttenosti od onne slikke, koja budde, vaglia jòsc istumaciti i okolovínu od Cegliadeta, olli od stvari, ol od mista. Jest dakle od trì varste. 1. jest *vlastita*, kàdse putteno saghrisciùje s'jednim, olli s'jednom, koji, olli koja, jest Boggu zavezana, pò zavitu od Cistochie, tolliko malomu, kollikò vellikomu. 840.

2. *Od mista*, kàd jedan povoglnò prolije svoje simme, akò i skrovito, ù mistu Boggu posvechienu, ù Zarkvi, ù kapelli, ù scimatorìu, i prilicnim, prèm dà niki Naucitegli uzdarxu, dà akobi tò skrovito bilo, nebbi ostalo mitto ozkvargneno. Dalli viddi, sctioce, od ovvoga, sctò rekkosmo ù bessidovangnu od mista ozkvargnena ù parvomu dylu. 841.

3. *Od stvari*; i ovvose cinì, naredujuchi stvari Boxje k'ghrihu puttenomu. Takò cinì svetozkvargne. 1. koji obichia, olli dàje stvar svetu, kakò n. p. Svetih koscti-ze, jagagnza, navlastito govorì svetu missu, zà dillo putteno. Alli dà posli dade samo zà bìligh od gliùbavi, nebbi ucinio svetozkvargne. 2. koji nossechi Sakramenat nàd Bonizu, saghrisciùje s'ovvom, kojase cinì bollesna, à nijè; olli prilicnò. 3. koji saghrisciùje reccenim dillom, nahodechisse ù svetoj odichi. 842.

A dà jedan zakunne xensku ghlavu zà gliùbav Boxju, zà gliùbav Divize Marie, i prilicnò, dabì s'gnim pristala, ovvo pristangne billi bilo svetozkvarno? Vegliù, dà bisse tò zaklinangne pravìe moghlo recchi Psovka Boxja, i Blaxene Divize, nègh svetozkvargne, kakò Boggoslovzi mudrò promiscgliaju: vaglialobi tò zaklignangne nedostojno istumaciti ù Ispovidi. Nijè ossobiti ghrih od svetozkvargna, saghrisciti putteno, immauchi nà sebi svete mocchi, olli koju svetu Prìliku; niscta magne bilabi vellika nedostojnost. 843. 844.

Uppit. 2. Kojoje pedipsi podloxno svetoloxje?

Odgov. Pedipse, kojesu zakoni naredili protivà svetozkvargnu, 845.

tad-

taddàſe ſamo raʒumè, kàd jedan puttenò ſaghriſciùje *Nouell.*
s' Redovnizom, olliſſe s' gnom xennì. Protivà ovvomu *123. C. 43.*
dakle ʒakon ſvitovgni nareghiùje ſmart; i gneggova *L. ſi quis*
Dobra immaju uppaſti pòd oblaſt manaſtira, od kojegajè *C. de Epp.*
koludriza ozkvargnena. *& Cleric.*

Pò ʒakonu Zarkvenomu tà Ozkvarnitegl, akoje ſvi- 846.
tovgnak, Proklignеſe, kakoſmo viddili meghiu Prokleſ- *Can. ſi quis*
tvima. Akoje Zarkvegnak, dixemuſſe ſvaka Ciàſnoſt *6. Can. Si*
zarkvena, ſmecchièſe s' Redova; i ʒatvnàraſe ù manaſtìr, *quæ mona-*
ʒà ciniti Pokoru: à Redovniza, kòaje ſaghriſcila, im- *charũ 28.*
ma bitti ʒatvorena ù tamnizu vikovitu. *Can. 27. q. 1 Can. Impu-*

Uppit. 3. Saghriſciti puttenò s' xudiom, olli s' xudinkom; *dicas 11.*
s' Turcinom, olli s' Turkignom, kojojſe slizzi ghriha *Ibid.*
priſtoji?

Odgov. Jeſt ghrih oſſobiti protivà Boggoſctovju, i protivà 847.
ciàſtju ſvetoga karſtengna, kakò ſpametnijè ucè mnoʒi
Boggoslovzi protivà drugghima. Viddimo ù ovvomu
teſckochiu od ghriha oſſobitu iʒ xeſtokih pedipſah, koje
ʒakoni dàju Virnikom, koiſe miſciaju puttenò s' reccenim
nevirnizima. Pohvali Boogh mnoggo ù ſtaromu ʒakonu *Num. 2.*
onno dillo Boggoſctovno, s'kojim Finees nahodechi xudìu *cap. 1.*
ù putti s' xennom madianiskom, koja biaſce nevirniza,
dadè ſmart i jednomu, i druggoj. Niki ʒakoni ſvitovgni *Apud San-*
ʒapovidaju, daſſe takova cegliad ìmma kamenovati; i *chez.*
ſmartju umoriti. ʒakon Zarkveni nareghiùja Prokleſtvo, *Ex Can.*
akoſſu ſvitovgnazi; ſreghiengne, akoſſu Zarkvegnazi, *Nullus, C.*
kakoſſe laſno vaddì iʒ mnoggo poghlavja. *28. Q. 1.*

POGHLAVJE NAJPOSLIDGNE,

Od Iʒbivengna Diteſcza.

Abortus. Fætus ani-mati, vel inanimati.

Uppit. 1. SCtoje ovdi *Iʒbivengne*, i od kollikoje varſtih?
Odgov. Jeſt *iʒbazengne iʒ xenske utrobe ʒametka Ciovi-* 848.
cianskoga, illi nedubata, illi dubata, Duſciom raʒbori-
tom, prià vrimena, od naravi odreghiena. Hocchiè *Ariſtot.*
Naravnizi, i opchienò ucè, dà ù muſcku ghlavu prihodi *lib. 7. de*
Duſcia raʒborita cetardeſſeti dân posli ʒaccetja, ſtva- *Animabus*
raùchiju tadda Goſpodin Boogh od niſcta, i poſtavglia- *cap. 3.*
uchiju ù iſti ciàs ù Tilo ùgotovglieno, ʒà primitiju: à ù
xensku, oſſamdeſſeti dàn.

Dalli niki mudri Licnizi uʒdarxu, dà reccena Duſcia 849.
prihodi ù Tilo ciovicianſko, olliti ù ʒametak, iſti dân *Gaſpar*
od *Bravus,*

od zaccetja. Niki drugghi, posli dva, olli trì dnì. Itakò zapovida narednik Rimski Pavla Pape V. dà, akò Izmètak, izvarxen iz utrobe, prèm dà nijè od cetardesfet, olli offamdeffet danah, dade od febè koje mizzangne, daffe imma slobodnò karftiti. *Tho. Fien. infign med. Harveus Anatomic. peritif. Paul. V. in Ritual Roman.*

850. Nikifu drugghi napokon fudili protivà fvimma reccenim, dà doklemjè Ditefcze ù utrobi fvoje mattere, neprihodi ùgn Dufcia razborita; nègh taddà famo, kàdfe poraghia. Dallije ovvi nerazloxiti naùk bio offughien od fvete Zarkve pòd Innocenzom XI. *Innoc. XI. Prop. dam. 35.*

851. Pò dvà nacina moxè sliditi ovvo izbivengne. 1. kàdfe upràv pò febi hottinò ifctè, n. p. pijùchi likarie, kojefu od febè nareghiene, zà izbitti zametak; ftyskauchi utrobu; poftavgliauchi nà gnù tefcko brimme, zà dà slidì tò Izbivèngne. 2. kadsè pò febi neifctè, neggò zdravglie matteriro; i dajejojfe lyk, pò kojemu paka izvan misli slidi izbivengne zametka ciòviciankoga.

Uppit. 2. Koìjè ghrih, hottinò izbitti zametak, s' mifcgliu zà izbittiga?

Odgov. 1. Izbitti hottinò zametak duhatni, jeft pritexak ghrih od dvoftruka ubojftva: i akoga Roditegli povoglnò izbiju, olli cinè izbitti, jeffu dvoftrukò uboize fvoga sīna, jere ubīju i Tilo, i Dufciu gneggovu duhovnim nacinom, uhigliùjuchije ù vike od Boxjega Vighiengna, i Kraglieftva nebbeskoga. U' iftu zlocchiu uppadaju, koji tò fvittuju, zapovidaju, olli pomagaju. 852.

853. 2. Jeft takoghier fmartni, i texak ghrih, hottinò, i s' mifcgliu, izbitti zametak, akò ì nijè jòfc dufcevit. Razlogh jeft, jere i ovvo izbivengne immà ù febì slikku od ubojftva, kakò fveti Otzi ucè. I razlogh ifti daju, jere nijè razlicnoft ù zlocchi, dìghnuti ciòvìku xivot, koji imma; illi dìghnutimu xivot, koji imma iftinitò immati. Cichia togga fmartnò faghrifciùje jòfc, koji pò kōmu drāgo nacinu fmèta zaccetje poroda, posli priftangna puttenoga: olli akojè zaccet, fmèta, dà neoxīve: olli nà koji drugghi nacin cinì hottinò utrobu neplodnu, pìuchi, n. p. otròve, olli likarie, zà nemocchi zacceti. Govori zà tò zakon Zarkveni pòd ovve ryci: *Ako koji zà ifpunniti bludne voglie, olli zà zlobbu, cioviku, illi xenni sctoggod ucinì, olli dade popiti, dà nemoxè raghiati, illi zacceti; olli perod nà fvitloft datti, immafe darxati zà uboizu.* *Tertullian. Apol. c. 9. S. Hierony. apud Sixt. V.* 854. *Cap. Si reliquis dè homicid.*

Uppit. 3. Moxeli ìghdà bitti dopufcteno ù kojoj vellikoj, i tef-

tesckoj potribi, izbitti zamètak ciovicianski, barèm bez-dusfcni, n. p. zà uzdarxati xivot Roditeglizi; olli zà po-kriti gnè posctengne, akojè mladiza od offobite, i vlaf-tìte obitili, i Plemena, zà zabraniti fmutgne, i ubojftvà, kojafe mogguu doggoditi, akoffe occhiuuti poroghiengne tè mladize; i prilcna?

Odgov. 1. Nahodilifuffe nìki Boggoslovzi, koifu ucili, dà jedna mladiza, zà neoftati nepofctena; olli zà nebbiti ubìjena od fvoga Rodftva, mòghlabi naftojati, zà izbit-ti zametak, akò ovvi jòfc nijè dufcevit, olliti, oxivio. 855. *Innoc. XI. Propofitio damn. 34.*
Dalli ovvi oppaki nauk offughien jeft od fvetoga Otza Pape Innocenza XI. Nebbi cichia togga mòghla nì radi fvoje plemenite, i ghlaffovite obitili; nì radi pofcten-gna kojê opchine, kako manaftira, i prilicna. Razlogh jeft, jerjè ovvo od febe zlò, kako i jednoga pravednoga ubitti, olli povoglnò fimme proffuti, koja nyfu dopufcte-na nì ù jednomu doggoghaju. 856.

2. Dalli akobi ifti zametak pò fudu Licnika bio Ro-diteglizi od poghibli fmarti cichia kojega uzroka unuter-gnoga; i nebbiffe mòghla Roditegliza pò druggomu na-cinu izbaviti od fmarti; nèhg' izmecchiuchi zametak, mnogghi ghlaffoviti Boggoslovzi ucè, dà biga mòghla izvarchi, i uzeti lyk, koijè zà tò odreghien, akò zametak jòfc nijè dufcevit, olli oxivio. Razlogh dâju, jerjè tadda zametak ifti filni naskocitegl protivà xivottu fvoje mat-tere: à fvakfe moxe s' mirrom braniti protiva naskocite-gliu filnomu fvoga xivotta i ùbiuchiga, kàdfe innakò nemoxè obraniti. 857.

Rekkoh: *Ako zametak jòfc nije oxivio*, jerè akojè oxi-vio, nighdà nijè dopufcteno, hottinòga izvarchi: i ovvo radi gneggove Dufce, zà dà nepõjde s' ovvoga fvĩta bèz fvetoga karftengna: i prià bi vaglialo, dà Roditegliza prigorì fvoj xivot; nègh dà cinì povoglnò tû Dufciu iz-gubitti. 858.

Nifcta magne i parvomuffe nauku fuprotivè mnogghi nè magne ghlaffoviti Boggoslovzi, koji uzdarxu, daffe nikakò nemoxè dopuftiti, izvarchi i zametak, koji jòfc nijè oxivio, povoglnim nacinom. Razlogh dâju, jere nìghdà nijè dopufcteno proliti hottinò, i povoglnò fvoje fimme, prèm dà bi ovvo bilo protivà xivottu Ciòvika: i ovvo, jerjè prolitje immenovano protivno fvarhi, od naravi ù gnemmu odlucenoj, koja fvarha jeft, raghiati: dallijè mnoggo vecchiè protivà iftoj fvarhi naravskoj, 859.

iz-

izmetnuti zametak, neggojè, izmetnuti ſamo ſimme: dakle nighdà nijè dopuſcteno, prèm dà od gnegga matteri ſtoji ſmart nàd ghlavom.

Rekkoh: *povoglnim nacinom*; jere dà Roditegliza ſamo iſctè lyk, koji nijè odreghien protivà zametku, neggo protivà ſvojoj nemochi, prèm dà privighia, dà pò tommu moxè izmetnuti zametak, mòghlobiojſe ovvo dopuſtiti, kakò n. p. puſtiti karv iz ruke, olli iznogghe, olli uciniti koju druggu ſtvar, zà ſmêſti, i razbiti gnè nemoch. Razlogh jeſt, jerè taddà izmetnutje zametka nebbi bilo povoglno, neggò nehottino, i izvan misli. 860.

Uppit. 4. A dà budde zametak Duſcevit, olli oxivio, billiſſe mòghla Roditegliza nemochgna pomochi s' lykom pò nacinu iſtumacenu, prèm daſſe privighia ſmart Diteſcza oxivgliena?

Odgov. Kàdjè matter ù takovu zlu ſtangnu, dà pò ſudù Licnika imma umriti s' porodom prià roghiengna: à s' drugghe ſtrane immâſe dobro uſſangne, dà, akojojſe dadu dobre likarie, onnacchie barèm xiva oſtati, taddàjojſe moggu datti likarie, pò ſebi odreghiene zà ozdravitiju, prèm daſſe pò tima likariam doggodi ſmart diteſczu, kakò opchienò ucè Boggoslovzi. Razlogh jeſt, jerjè boglie, i ſvittnie uzdarxati ù xivottu barèm ſamu matter, neggo puſtiti, da i matter, i Diteſcze zajednò umrù: *Od dvà zlù vaglia magne izabrati*, kakò noſſi opchiena beſſida. 861.

Rekkoh: *Dà pò ſudu licnika* imma umriti matter s' porodom zajednò prià Roghiengna, jerè akò licnizi ſudè, dà, prèm dà matti reccene lyke neuzme, i s' toggajojſe ſmart zgoddi, moxè bitti niſcta magne Diteſze Karſtieno, i akobi bârx matter odzdravila, dà lyke uzme, à Diteſcze umarlo, taddà bì matter duxna bila pò Gliùbavi prigoriti ſvoj xivot tileſni, zà dà porod gnè dobie vikovicgni, kako ucè niki vridni, i ghlaſſoviti Boggoslovzi. Razlogh dâju, jere zakon, i rêd Gliùbavi Karſtienske iſcte, daſſe imma vecchie ſzyniti xivòt duhovni ſvoga Iskargnega ù najposlidgnoj potribi; neggo ſvoj xivot tileſni. Ovvo razumi, kàd nebbi i matter iſta bila ù poghibli vikovicgnegna oſſughiengna; jere akobiſſe onna taddà naſcla ù ghrihu ſmartnomu, nìtbi mòghla immati Iſpovidnika, nì uciniti pravu bolleſt od ghriha, taddâſe nebbi duxna bila uzdarxati od reccenih lykah. Razlogh jeſt, jere ù iſtoj poghibli duxniſmo prià nâs pomochi, nègh druggoga; prèm daſſe ovvo mucno moxe doggoditi, 862.

Sanchez, Lugo, Laiman Sporrer.

863.

Zzz jerè

jerè matter imma nacina, ʒà pomochiſſe skruſcengnem.

Uppit. 5. Dà jedna xenna budde ſillom pokrivena od muſcke ghlave, i ʒacme s'gnim, billi tadda barèm mòghla hottinò iʒbitti ʒametak, nebbuduchi ſvojom vogliom priſtala tommu ʒaccetju?

Odgov. Ucè niki Boggoslovzi, dà, kàdjè xenska ghlava ſillom prokrivena od muſcke, mòghlabi onciàs iʒ ſebè iʒbaziti tò ſimme gliùsko, ʒà obranu ſvoga poſċtengna. Raʒlogh dàju, jerjè ſimme taddà nepravedni naskocitegl gnè ciſtocchie, protivà kojemuſſe moxe ſilnó obraniti. Dalli vech poſlì nemoxe; i navlaſtitò akoſſeje obratilo ù ʒametak. Raʒlogh jeſt, jerè poslì tò nebbi bilo ʒà obranu, nègh ʒà oſſvettu: kakoſſe jedan moxe s' mirrom braniti, i udriti nepravedna naskociteglia, kàdjè naskocen; dalli nemoxe poslì, kakoſuſſe raſtavili, ʒà iſti raʒlogh. 864.

Uppit. 6. Nahodiſe jedna mladiza poſċtena Plemena: dallijè pò ſvojoj malloj pameti popùʒla, i napunnilaſſeje s' jednim mladichiem. Viddechi ſvoju grubotu, i chiùtechi, dajojſe uʒdixe utroba, ʒà nebbitti oſramochiena prìd ſvojim Roddom, odluciùje ſtanovitò, i temeglitò ſebi ſmart ʒadati, priá nègh pocme davati iʒvanke bilighe od otruhgliengna. Petar kojemu tò mladiza skrovitò odkrîje, ulaga ſvù ſvoju pomgnu, i jakoſt beſſide, dàju odbiè, i odvrati od togga oppakoga odlucengna; dalli niſcta nemoxe uciniti, jere mladiza pripravglia otrõv xeſtoki ʒà iʒvarſciti ſvoju tamnu miſao; billijù tadda Petar moggao ſvittovati, dà uʒme lyk, ʒà iʒbitti ʒametak; i dà takò proſti ſvomu xivottu, i pokrijè ſvoje poſċtengne?

Odgov. Raʒmarſcengne ovvoga ʒapletka viſſi ù ovvomu Iʒiſkovangnu: moxeli jedan ſvittovati magne ʒlò, ʒà odvratiti od vecchiega?

Mnogoſſe ù ovvomu prijù meghiù ſobom Boggoslovzi. Jedni odgovaraju, dà bì; jerè taddà nebbi Ciòvik ſvittovao druggoga nà ʒlò, neggo pòd ovvi uggovor: *Akoſſi pò ſvè odlucio ʒlò uciniti, ucini magne*; *à nè vecchie*, kako S. Auguſtin recce jednomu: *Akò imma uciniti, sċtòmu nijè proſto*; *nè k ſagbriſci s' druggom*; *à neka neprolije karv ſvoje xenne*. Drugghi odgovaraju, dà nebbi. Raʒlogh daju, jere naveſti jednoga nà ghrih, nighdà nijè dopuſcteno: à ſvittovati magne ʒlò, ʒà ukloniti vecchie, jeſt, naveſti nà ghrih; dakle nighda tò nijè dopuſċteno. 865.

S. Auguſt. lib. 2. de adult. conjug. cap. 15. 866.

Trecchi Naucitegli hoddù ſridgnim pùtem, govorechi, dà kàdſe magne ʒlò uʒdarxi ù vecchiemu, kakò dyo; i je- 867.

jedanjè istinitò odlucio tò vecchie zlò uciniti, moggaobiga svittovati, dà ucinì tò magne zlò, kojese uzdarxi ù vecchiemu: n. p. Petarjè doistò odlucio, dacchie ubiti Pavla; à já nemogguchiga od togga odbitti, svittujemga, dagga cinì samo promlatiti. Innakò nebbi moggao svittovati magne zlò, akosse ovvo neuzdarxi ù vecchiemu, koêjè odluceno: n. p. Petarjè odlucio ubiti Pavla, já ga nemoggu svittovati, dà cinì prolupati Ivanna; à dasse ostavi Pavla, jerbi takò naveo Petra nà ghrih, od kojega ōn nijè mislio. Razlogh ovvih trecchih Boggoslovazah jest, jerse tako nenavodi Ciòvik na ghrih, neggosse odvracchia od vecchiega dyla ghriha, nemogguchisse od svegga odvratiti, sctò nijè zlò, neggo dobro. Menijè uggodan ovvi trecchi nauk.

Vegliu dakle ù nascemu doggoghiaju, dà bì moggao Petar svittovati reccenu mladizu, dà vazme lyk, zà izbitti zametak, kàdju innakò nemoxe odvratiti od istumacene odluke. Razlogh jest, jerjù takò nenavodi nà zlò; nègh' odvracchia od vecchiega zlà, t. j. od svoga ubojstva, ù kojemusse uzdarxi i ubojstvo svoga poroda; i takoju odbije od jednoga dyla vellikoga zlà, nemogguchi od svegga. Alli prèm dà Petar nesaghriſciùje taddà tò svittujuchi, saghrisciùje nisćta magne tesckò mladiza, cinechi ubojstvo svoje karvi, jerè budduchi pò svè Gospodariza od svoje voglie, duxnaseje odvratiti nè samo od jednoga dyla togga zlà, negh josc i od svegga. 868.

Uppit. 7. Pòd koje pedipse paddà hottino izbivengne zametka gliùskoga?

Odgov. Svetijè Otaz Papa Sisto peti zà tò naredio, kakò slidi. 869.

1. Tkò olli sām pò sebi, olli pò druggomu, Ciovik, xenna, Pop, Redovnik, od kojemu buddi izvarsnosti, ì Dostojanstva, hottinò izbijè, olli cinì izbitti zametak gliùski duscevit, olli neduscevit, s'likariom, s'otrovom, s' brimmenom, s' udarzom, i prilicnim, dasse imma darxati zà pravoga uboizu; i dà jè podloxan svimma pedipsama, odlucenim od zakona Zarkvenoga, i svitovgnega, protivà uboizama. *Sixtus V. Constitut. Ad effrænatam An. 1588.*

2. Dà uppadaju recceni ù Bezredje, takò dà nitti moggû bitti reghieni, nì, akossu reghieni, moggû dillovati dilla svoga Reda: negh' immaju bitti svuceni od svih Dohodakah zarkvenih, Dostojanstvih, Redovâ: i dasse immaju pridati desnizi, i oblasti svitovgnoj, zà dajih ovva pedipsa pò zakonu, nareghienu protivà uboizama. 870.

3. Dà pód iste pedipse padda, koji cinì pitti; olli koja hottinò pijè lyke, il otròve, koji dâju neplodnost utrobi, ʒà dà ovva nemoxe ʒacceti, olli ʒapriciùju, i smetaju, dà neʒacme: i koji tò svittuje, olli pomaga. 871.

4. Savisce koji reccena uciniti buddè, olli svittovati, olli pomochi, nà koimu drâgo nacin, buddi Ciòvik, buddi xenna, xakan, Redovnik, Redovniza; tollikò svitovgnak, kollikò Zarkvegnak, od kojegasse hocchie bitja, i iʒvarsnosti, onciasjè Proklet vellikim Proklestvom, od kojega nemoxè nìtko odrisciti, iʒvan svetoga Otza Pape, nègh samo nà punát od smarti. 872.

Dallijè sveti Otaz Papa Gargùr XIV. ovvu naredbu Sista petoga ù dvì tescke stvari odpustio. 1. dà od reccenoga ghriha, i Proklestva vellikoga moxè odrisciti svaki ʒakoniti Ispovidnik, tolliko Pòp, kolliko koludar, koisu ʒà tò odreghieni od Biskupah ù svojim Darxavam. 873. *Constit. Sedes Apost.* 1591. 31. *Maji*.

2. Dasse reccene ʒaveʒe raʒume sâmò, kàdseje hottinò iʒbio gliùski ʒametak Dusceviti: à govorechi od ʒametka, koji jòsc nijè Duscevit, olli jòsc nijè oxivio; kakono i od neplodnosti, ùvedene pò lyku, olli otrovu, i prilicnim nacinom, dasse neraʒume; nìtse uppada ù gne; ostavgliauchi ovva pomangnkangna pòd pedipsama starih naredbah Zarkvenih; i ʒakona svitovgnega. 874.

Koji daklè hottinò iʒbijè, olli cinì iʒbitti prià naravskoga vrimena ʒametak gliùski dusceviti, olli koije uxivio ù utrobi matterinoj, pò kìmu drâgo nacin: i koji tò svittuje, pomaga, olli posluje, uppada i pò naredbi svetoga Otza Pape Sista petoga, i pò naredbi svetoga Otza Gargura XIV. 875.

1. U svè Pedipse, tollikò od jednoga, kolliko od druggoga ʒakona ʒastavgliene protivà uboizama. 876.

2. U Beʒredje.

3. U Proklestvo velliko.

4. Akojè Zarkvegnak, svucenjè onciàs od svakoga Nadarengna, i slobosechine ʒakona, i Dvõra.

5. Savisce, od svakoga Dohodka, i Posla Zarkvenoga: i ʒà ùvik ostaje nepodoban ʒà gne.

6. Napokon Zarkvegnak imma bitti sreghien; i pakà pridan ù ruke Pravdi svitovgnoj, dagga sũdi, i pedipsa pò ʒakonu Boxjemu, i gliùskomu.

Ovdi vaglia dobrò ʒabilixiti. 1. dasse uppada ù Beʒredje, ù Proklestvo, i ù nepodobnost, prèm dàjè ghrih reccenì skrovit. Cichia togga s' dobrom Dusciom jedan 877.

Zar-

Zarkvegnak, koijè uppao, akò iskrovitò, ù istumaceno pomangnkangne,. nemoxe primiti Dohodke zarkvene; nitjih moxè dobrò uzdarxati. Dalli akoihjè immao prià 878.
togga ghriha, nijèih duxan ostaviti, doklemga sudaz Zarkveni neuhili.

2. zà uppasti ù istumaceno Bezredje, nijè zadosti, 879.
hottinò izbitti, olli cinit' izbitti zametak Dusoeviti; neggojè jòsc od potribe, dammu izbivengne smart donesse, kakosse vaddi iz iste naredbe sistove. Radi togga, prèm dasseje hottinò izbilo ditescze, akò ovvò xive, neuppadase ù Bezredje, neppadauchisse ù ovvo, neggò pò ubojstvu.

Uppit. 8. Pò Bulli Gargura XIV. moxè svaki Biskup odrisciti od reccenoga Proklestva, i svaki Ispovidnik od gnegga zà tò odlucen: à moxeli odpustiti ù Bezredju, i ù uhigliengnu, illi nepodobnosti, od Dohodakah zarkvenih?

Odgov. Nemoxè, jerè svà ovva Sisto sebi zadarxuje: à Gar- 880.
gur samo dopuscta Biskupom, dà moggû odrisciti od Proklestva, tollikò onni, kollikò Ispovidnizi, od gnih nà tò odreghieni; dakle potvarghiùje svà ostâla, koàjè Sisto sebi zadarxao. Cichia togga sami sveti Otaz Papa 881.
moxè odpustiti ù tommu Bezredju, uhigliengnu, i nepodobnosti, prèm dajè saghriscengne skrovitò: nì on isti neodpuscta ù ovvomu, neggo zà vellike, i tescke uzroke. Neka poghledaju ù ovvo zarzalo nesrichgni, i nevoglni Zarkvegnàzi, akosse ìghda najdu (Booghjih uciûvao!) dassu olli ucinili, olli cinili uciniti, olli svittovali, olli pomoghli, izbitti hottinò zametak gliùski oxivglieni, zà pokriti bàrx koje svoje popuznutje!

Uppit. 9. Dà scocchie uciniti, i kudachiesse obarnuti xalosni Misnik, koji pridobiven od svoje slipocchie, napugnuje Mladizu; i pristaje paka svojom vogliom, i svittom, dà mladiza izbiè zametak oxivglien; i onnaga izbije, zà dà nebbudu odkriveni?

Odgov. Imma svù pomgnu uloxiti, dammu barzò iz Rìma 882.
dojde odpuscengne; i meghiù tò vrime uzdarxatisse imma od Posvetiliscta; i najti koji poscten uzrok tommu uzdarxangnu, akò tò moxe uciniti bèz vellike smutgne, i bèz izgubitja svoga poscengna, i ciasti. Dalli 883.
akosse nemoxè ustaviti od misse bèz smutgne, i bèz izgubitja svoga poscengna, tadda immase pokoriti od svoje hudosti; i ù strahu Boxjemu missu govoriti ù onne dneve, ù kojese nemoxe ustaviti bèz reccene smutgne, i

gubitja svoga ghlasa; kakò mnoʒi ghlassoviti Boggoslovzi ucè. Raʒlogh dâju, jere ʒakon Boxji, i naravski, ʒà braniti svoje poscͨtengne, i nedatti smutgnu Pûku, jest jacji, negh Zarkveni, koji taddà ù Beʒredju ʒabragnuje, govoriti svetu Missu. Isto rezzi, dà Misnik buddè ucinio kojè druggo skrovito ubojstvo.

Dallije svitnie taddâ muce otvoriti vrata od Dusce svoje Biskupu svomu, Otzu, i Pastiru duhovnomu; jere ù vellikoj, i tesckoj potribi, navlastitò kàdje Rîm dalleko; i mucnojè immati iʒ gnegga kgnigghe, i odpisse, moxe i Biskup odpustiti ù tommu samo doggoghiaju od Beʒredja skrovita, prèm dajè pò ubojstvu, kakò mnoʒi naucni, i mudri Boggoslovzi nadodaju. 884.

Uppit. 10. Jedanjè hottinò pomagao, ucinio, svittovao iʒbivengne ʒametka gliùskoga oxivgliena; dalli sumgni, jelli uppao ù Beʒredje, immalisse darxati ʒà beʒredna?

Odgov. Ovva sumgna (isto rezzi od svakoga druggaga ubojstva, kakò rekkosmo ù bessidovangnu od Beʒredja, ù parvomu dylu) moxè bitti od dvì varste. 1. kàd jedan istinitò poʒnaje, dasseje doggodilo iʒbivengne ʒametka, i daje ôn tommu dao koji ʒadovoglni uʒrok; dalli sumgni, jelli gneggova pomoch, svit, olli ʒapovid, dopârla dò togga, i uʒrokovala istinitò iʒmet, i poghinutje ʒametka. 2. kàd poʒnajè, dajè dò togga doparla; alli sumgni, jelli, nijelli ʒametàk bio doistò oxivio? 885.

Govorechi od parve sumgne, tà se imma darxati ʒà beʒredna, kakò skupnò pridaju Naucitegli. I ovvose vaddi iʒ mnoggo mistah ʒakona zarkvenoga. Samo jedno kaxem. Doggodise, dà Pòp budduchi ʒatekao lupexa, koji kradisce uresce zarkvene, i nossascejih, ʒamlatiga s' motikom: pâkasse nâgn skuppì xupa; ì kòji s' maccem, koji scͨtapom, utukosce bidnoga lupexa. Sumgnechi Pòp, jelli lupex ubiven od samih udorazah Pûka; olli i od svoje motike, cinì pyssati svetomu Ozzu Papi Innocenzu III. dajuchimusse nà ʒnangne svè dillo, kakojè prosclo, i sumgna, molechi, dà odgovori, jelli, nijelli uppao ù Beʒredje? Papa odpisciùje, dasse imma tà Pòp darxati ʒà bèʒredna; i dasse radi tè sumgne imma uʒdarxati od svete Misse. 886. *Cap. Ad audientiã 12. Cap. significasti. Cap. Petitio tua de homici. & alibi.*

Govorechi od drugghe sumgne vegliu, dasse ù ovvomu raʒdigliùju Naucitegli. Jedni ghlassoviti hocchie, dasse imma darxati ʒà bèʒredna; i mnoʒi slide ovvi Nauk. 887.

uk. A drugghi nemagnega broja, i Immena uzdarxu, dà, kàd ſumgnì, jelli zametak bio oxivio, imma dobrò izvidditi iſtinu, i pomgnivò razabrati, navlaſtitò pò vrimenu, jelli iſtinitò zametak bio oxivio, meghiù ovvo vrime, akò moxe bèz ſmutgne, i bèz ùvrighiengna ſvoga poſctengna, doklèm pomgnivò izviddi, duxanſeje uſtaviti od miſſe, akoje miſnik. Dalli budduchi dobrò, i ſpametnò pomgnio, i nijè moggao pridobiti ſumgnu, nì najti iſtinu, tadda hocchiè ovvi poslidgni, daſſe nejma darxati zà bezredna; i dà moxè miſſe govoriti. Razlogh dàju, jere zakon vapiè: *Daſſe nejma poſtaviti Bezredje, neggo ù doggoghiaima, izreccenim ù zakonu*: à od naſcegaſſe doggoghiaja nenahodi ù zakonu, kakoga my tumacimo, Bezredje: daklega nejmamo my poſtavgliati. I jedan, i drugghi od ovvih naukah moxeſſe slidití; dallijè ſvitniji parvi. *Cap Is, qui, de ſent. excom. in 6.*

Uppit. 11. Kàdſe razumi, dajè jedan zapovidio, ſvittovao, olli pomogao, izbitti zametak oxivglieni, zà bitti podvezan pod reccene pedipſe?

Odgov. Razumiſe, dàjè *zapovidio* vazda, kàd od gneggove naredbe slidi recceno izbivengne, prèm dà koìjè izvarſcio naredbu, nièju izvarſcio pò nacinu, zapovighienumu: n. p. Petarjè zapovidio, daſſe dîte zaduſci ù utrobi matterinoj s' rukom, olli naslònom mattere nà darvo, nà kamen, i prilicno; à onni, koijè tò izvarſcio, ciniogajè izbitti s' otrovom. Razlogh jeſt, jerſe ovdi neghleda nacin od iſpugnengna, neggo iſto iſpugnengne, ucigneno pò naredbi. 888.

A' dà Petar budde naredio, daſsè zametak razmetne prià, nègh' oxîvi; i naredbaſſe iſpunni posli oxivgliengna, billi Petar uppao pòd reccene pedipſe?

Bì doiſtò, akoſſe vàrh togga nebbude dobrò iſtumacio, dajuchi naredbu, dà nerazumi, daſſe tò ucinì posli oxivgliengna; olli pakà ſtanovitò uzmakao, i dighnuo tù naredbu. Allibi vaglialo, zà neuppaſti ù pedipſe, dà ovvo dighnutje naredbe prîghie nà znangne onnomu, kõmuje Petar naredio Izbivengne. U' kratko ſtiskuemo. Kàd slidi izbivengne ù kripoſt naredbe date, uppadaſe ù pedipſe: kàd slidi izvân ovve naredbe, jerjè olli uzmaknuta, olli nijè doſcla nà uſci onnomu, koji cinì izbivengne, neuppadaſe. 889.

2. Razumiſe, dàjè *ſvittovao*, kàdjè nà tò naveo, olli ſvittujuchi, olli molechi, olli nutkauchi, ucechi, 890.

raz-

raʒloghe dajuchi, daſſe imma iʒbitti : n. p. Divojcizaje truhla, jedanjoj ſtavglia prìd occi velliku ſmutgnu, nepoſctengne, ſtrah, koiju cekka, akoſſe odkriè ſtvar, i uciju, kakoſſe moxè laſnò raʒciniti tà truhloſt ; onna prĭma, i iʒlaʒioj. Ovvi ſvìtnik, i naucnik jeſt krivaz tommu iʒbivengnu ; i podloxanje ſvimma reccenim pedìpſama.

891. Dalli ovdi ʒabilixi, daſsè ovvo raʒumi, kàd ſvìt oppaki dât olli cini uciniti iʒbivengne ; olli pokripgliùje, ʒà ucinitiga ; jere akoſſi Tĭ n. p. ſvittovao nà tò jednu mladizu, koăje tò jùr od ſebe bila ſtanovitò odlucila ; nìtjè tvoj ſvìt gnu harliju, olli ſmioniu ucinio, kolliko dajù i nyſi ſvittovao, tadda nebbi krivaz bio tommu ubojſtvu. Iſtò rezzi, dà buddeſc takò naredio tà Iʒmetak. Raʒlogh jeſt i jednomu, i druggomu, jerè dò reccenoga Iʒmetka, i ubojſtva nedopirre nì tvoj ſvìt, nì tvoja naredba. Tako vridni Boggoslovzi. Dalliſſe mucno moxe ʒgodditi, dà tollikò ſvìt, kollikò ʒapovid, olli naredba, ſctoggod neppomogu tù oppacinu.

A' dà ti buddeſc mladizi prikaʒao tollike raʒloghe ʒà raʒciniti ʒametak, dăſſijù pò gnimma naveò nà tù hûdoſt; pakaſſe kajeſc ; i od toggaju nâ vrime odbiêſc, i odvracchiaſc s' druʒim raʒloʒima : dalli ʒăludu, jerſijù tako ʒaslipio s' parvim raʒloʒima, dàjù vèch nemoxeſc odvratiti : onna ʒà tò iſpugnuje tvoj ſvìt, jeſſili krivaz iʒmetku, i ubojſtvu ? i takò rezzi od ſvake varſte ubojſtva.

892. Vegliu, dà jeſſi krivaz. Raʒlogh jeſt, jerè xĭve kripoſt tvoga parvoga oppakoga ſvitta ; i ovvijè uʒròk tommu ʒlù, kakò praviè ucê mnoʒì Boggoslovzi protivà drugghima. Druggojè od ʒapovidi, olli od naredbe, jere ʒà neoſtati krivaz iʒmetku, i ubojſtvu pò naredbi, doſtìjè uʒmaknuti ſprave tù naredbu : dalli tò ù ſvittu nijè doſti. Raʒlogh jeſt ovvoj raʒlicnoſti, jere naredba ſtoji ù vogli onnoga, kiejè naredio ; i ʒatojè doſti uʒmaknuti ovvu vogliu. Dalli ſvìt ſtoji ù raʒloʒima, koji prohode ù onnoga, kojegaſſi ti ſvittovao, i moggŭ ovvi raʒloʒi dillovati ù tughioj vogli, prèm dàjih ti raʒbiêſc ù tvojoj.

893. 3. *Pomaga*. 1. Lycnik, koijè odredio lyk, ʒà iʒbitti. 2. Lykocinaz, koigaje ʒakuò, olli ʒamiſciò. 3. sluxbenik, koigaje donio. 4. sluxbeniza, kojaga dâje ù ruke mladizi, ʒà popitiga. Svì ovvi i prilicni, pomagaju, i jeſſu krivzi ubojſtvu, kàd reccena cinè s' miſcgliu, i s' vogliom, daſſe iʒbie diteſcze, ʒà pokriti poſctengne

tè

tè bezpametne mladize, olli zà koju druggu ſvarhu.

Ovva ſvà, ù mojim kgninizama uzdarxana, podlagam iſtinitomu ſudu ſvete mattere Zarkve, kojaſe ù gnemmu nemoxe privarriti: i odreghiujem nà Slavu, i Ciâſt Bogga Vellikoga, i Blaxene vazdà Divize Marie; i koriſt duhovnu moga Iskargnega. Amen.

S V A R H A.

ISPOVIST OD SVETE VIRRE.

Ovvaſe imma uciniti ù rukama Stariſcine Zarkvenoga od ſvih onnih, koiſu uȝdvighnuti nà Ciaſnoſti, Dohodke Zarkvene, nà Vladangna od Duſciah, Paſtirſtvo, Nauciteglſtvo, i prilicna; pò naredbi ſvetoga Sabora Tridentinskoga, ſvetogà Otza Pape Pia IV. i Benedetta XIII. ceſtitò kragliujuchiega, i oſtalih mnoȝih ſvetih Otazah Papih.

Tridentin. Seſſ. 24. c. 12. de Reformat. Pius IV. Bulla. In Sacroſanct. An. 1564. & alii PP. RR.

JA' N.N. (*ovdiſſe iȝgovara ſvoje Imme, i Pridivak*) virrujem ſtavnom Virrom, i ſpovidam ſvakà, i jedno pò jedno, kojaſe uȝdarxu ù Virrovangnu, kõgaſſe sluxi ſveta matter Zarkva Rimska, t. j. Virrujem ù jednoga Bogga, Otza Svemogguchiega, Uciniteglia nebba, i ȝemglie, viddinih ſvih, i neviddinih: i ù jednoga Goſpodina Iſſukarſta, Syna Boxjega Jedinoroghienoga; i od Otza roghiena prià ſvih vikõva; Bogga od Bogga; Svitloſt od Svitloſti, Bogga pravoga od Bogga pravoga, roghiena, nè ucignena, jednobitna s' Otzem, pò kojemuſſu ſvaka ucignena; koji radì nàs gliùdih, i radì naſcega Spaſſengna ſajdè s' Nebbeſa, i ùputtioſe jeſt pò Dùhu ſvetomu od Marie Divize; i Ciovik uciniose jeſt; propêt joſcte ȝà nàs pòd Ponziom Pilatom, tarpio, i pokopan bì; i ùskarſnù trecchi dân pò Pyſmim; i uȝajde nà nebbo, ſidì ob Deſnu Otza: i opêt immà dojti slavom, ſuditi xive, i martve, kojega kraglieſtvu nêchie bitti Svarhe. I ù Duha ſvetoga Goſpodina, i xivotvorechiega; koji od Otza, i od Sina iȝhoddi: koji s' Otzem, i Sinom ȝajedno jeſt klagnan, i proslavglien; koji beſſidio jeſt pò Prorozima. I jednu ſvetu Pravovirnu, i Apoſtolsku Zarkvu: Iſpovidam jedno Karſtengne nàodpuſcтengne ghrihah: i cekkam uskarſnutje martvih, i xivot doſciaſtnoga vika. Amen. Apoſtolska, i Zarkvena Pridanja, i ſvà oſtala iſte Zarkve obsluxenja, i nareghienja priſtavnò primam, i garlim. Sveto takoghièr Pyſmo pò onnomu chiuchiengnu, kojegajè darxala, i darxi ſveta matti Zarkva, koju tyce ſuditi varh pravoga chiuchiengna, i tumacengna ſvetih Pyſsâma primam; nitticchiu-ga ighdà, neggò pò jednoduſcnu slagangnu ſvetih Otazah primiti, i tumaciti. Iſpovidam jednakò, dàjè ſedam iſtinitò, i vlaſtitò Sakramenatah novoga ȝakona, od Jſſukarſta Goſpodina naſcega ȝaſtavglinih; ȝà ſpaſſengne Gliùskoga naroda, prèm dà nè ſvì ſva-

Margin numbers: 894. (beside "JA' N.N."), 695. (beside "kraglieſtvu nêchie bitti Svarhe"), 696. (beside "ſnutje martvih")

svakomu potribni, t. j. Karstengne, Potvarghiengne, Tilo Gospodinovo, Pokora, napokojgno Pomazangne, Reed, i Xennidba; i dà onni Millost Boxju daju; i dasse od gnih Karstengne, Potvarghiengne, i Reed, bèz svetozkvargna istanovizè datti, olli primiti nemoggù. Primgnene jošte, i pohvagliene Zarkve opchienske obiciaje ù gori reccenih svih Sakramenatah blaghdanu razdigliengnu prigarglivam, i primam. Svakà, i ossobita, kojasu vàrh ghriba Istocnoga, i vàrh Opravdangna ù pravoslavnomu Tridentinskomu Saboru rassughiena, i razbistrena bila, garlim, i primam. Ispovidam takoghier, dasse ù svetoj missi prikazujè istinito, pravo, i utiscivo Posvetilišcte zà xive, i martve; i dà ù Prisvetomu Sakramentu Eukaristije jest pravvò, istinitò, i bistvenò Tilo, i Kárv zajednò s' Dusciom, i s' Boxanstvom Gospodina nascega Issukarsta; i dassé cinì obrachiengne svegga bitja òd kruha ù Tilo, ì svegga bitja od Vina ù Karv, koje obrachiengna Pravovirna Zarkva zovè Priobitjenje. Ispovidam jòsc, dà pòd jednom samom slikkom primase vàs, i zilovit Issukarst, i pràvi Sakramenat. Krìpkò darxim, dasse nahodi misto od Occišctenja; i dà Dusce ù gnemmu zadarxane pomagaùse s'uspomenama od Virnikah. Takoghier, dà i Sveti zajednò s'Issukarstom Kragliujûchi, immause ciastiti, i zazivati; i dà onni zà nâs Boggu molbe prikazuju; i dasse gnihovi ostanzi immaju šctovati. Priçvarstò vegliu, dasse Prilike Issukarstove, i Boggorodize vazdà Divize, jòsc i ostalih Svetazah immaju immati, i uzdarxati, i dajimse duxno pošctovangne, i ciâst imma davati. Jošctè potvarghiùjem, dasse nahodi ù svetoj Zarkvi oblast, zà razdiliti Prošctengne od ghrihah, od Issukarsta gnoj ostavgliena; i dà primitiga, sluxi ossobitò Poku karstianskomu zà spassegne. Svetu Pravovirnu, i Apostolsku Rimsku Zarkvu, svih zarkâva matter, i nauciteglizu poznavam; i Rimskomu Papi, *Blaxenoga* Petra Apostola Nastupniku, i Issukarstovu Namistniku pravi posluh obichiam, i prisixem. Svakà toghier ostala, od svetih zakonih, ì opchienskih Saborah, navlastitò od pravoslavnoga Tridentinskoga pridana, rassughiena, i razbistrena, bèz svake sumgne primam, i ispovidam; i zajedno svakà Protivna, i Poluv rstva, kojamu drago, od Zarkve ossudjena, odbacena, ì Proklata, jà takoghier ossughiujem, odmecchiem, i Proklignem. Ovvu istinitu opchiensku Virru, izvan koje nìtkosse nemoxe

moxe spassiti, i koju jà ù ovvi ciàs povoglnò ispovidam, i istinom darxim, istu zilovitu, i neozkvargnenu tjà dò najposlidgnega duha xivotta moga pristanovitò (s' Boxjòm pomochiu) uzdarxati, i ispovidati; i od mojih Podloxnikah, illi od onnih, kojih pomgna mene ù momu poslu tyzati budde, dasse uzdarxi, uci, i pripovida, kollikò moggao buddem, nastojaticchiu. Jà isti N. obichiam, zavichiamse, i zaklignem. Ovvakome Boogh, pomogao, i ovva Boxja svêta Vanghielja.

Ovdi, pomgnivi Duhovnice, dobrò ubilixi. 1. koji budduchi uzdvighnut nà vladangne Duhovno (isto rezzi od ostalih immenovanih) neucinì ù rukama Biskupovim, olli gneggova Namistnika, prinessenu Ispovist od Virre barèm najmagne meghiù dva misseza danah od ciassa, ù kojiè uzdvighnut, izgubiti imma plôd, olli dohodak, kojegamu daje Duhovno vladangne. 895.

2. Prèm daèju jednòm ucinio, ovvo nijè zadovoglnò, akojè prinessen nà koju druggu xupu; nègh vaglia, dàjù istanovizè ucini. 896.

3. Akoèju zapustio uciniti meghiù reccena dvà misseza, neoslobaghiâse pò ovvomu od te duxnosti, nèghju imma uciniti, kolliko prià. 897.

4. U' vrime od prazna Stolla nijè zadovoglno, ucinitije prìd Kapitulom; nèghju vaglia uciniti prìd Namistnikom istoga Kapitula. 898.

5. Duxnissu svì gorì immenovani uciniti ovvu Ispovist pòd smartni ghrih. Dallijih moxe oggovoriti olli neznangne, akò nysu moghli znatti tù duxnost, il nysu moghli immati dobre priggode, zà znatiju; olli napokòn neossitenje, kàd ovvo zaboravgliengne nijè isteklo iz kojega uzroka ghriscna, kakobi bilo dasse, n. p. jedan navlasc postavi ù koju zabàvu, zà neossititisse, il zaboraviti, jerga tadda nissta nebbi pomoghlo zaboravgliengne, illi neossitenje. 899.

FINIS.

